Tertius Quarti ſniaꝝ cũ ↄclionib⁹ Magiſtri Henrici Gorichen ꝛ concordantijs biblie ac canonũ: nec nõ in pricipio ſingularũ diſtinctionũ vtiliſſimis ſũmarijs: diligẽtiſſime iam primũ appoſitis. Itẽ errores quidã pariſius reuocati: ꝛ articuli in quibus Magiſter communiter non tenetur.

Diſtin. I. De ſacris in gñali q̃tum ad ſanitatẽ quam tribuunt.

De ſacramentis ꝛ ſignis ſacramentalibus. a

Samaritanus

eni vl̃nerato ap.ppiãs curationi ei⁹ ſacroꝝ alligamẽta adhibuit: qꝛ ↄtra origialis pcti ꝛ actualis vulnera: ſacramẽtoꝝ remedia de⁹ inſtituit. De q̃b⁹ q̃ttuor p̄ cõſiderãda occurrũt. Quid ſit ſacramẽtũ. Quare inſtitutũ. In q̃b⁹ ↄſiſtat ꝛ ↄficiat̃. Et q̃ ſit diſtantia iter ſacramẽta veteris ꝛ noue legis

De ſacris vbi q̃ttuor cõſiderãda ſunt.

Quid ſit ſacramentum. q

Sacramẽtũ ẽ ſacre rei

Aug. in io. li. de ciui.

ſignũ. Dr̃ tñ ſacr̃m ẽt ſacrũ ſecretũ: ſic ſacr̃m diuinitatis: vt ſacrũ ſit ſacrũ: ſignãs: ꝛ ſacrũ ſignatũ: ſꝫ nũc agit̃ de ſacr̃o ſm qȯ eſt ſignũ. Itẽ ſacr̃m eſt inuiſibilis gr̃e viſibilis for̃a. Signũ vȯ eſt res p̄ter ſpẽm quã igerit ſenſibus aliq̇d aliȯ ex ſe faciẽs in cognitionem venire. Signoꝝ vȯ alia ſũt nr̃alia vt fum⁹ ſignificãs ignẽ: alia data. Et eoꝝ que data ſũt: q̇dã ſunt ſacr̃a. q̇dã nõ. Oẽ eni ſacr̃m eſt ſignũ ſed nõ ecõuerſo. Sacr̃m ei⁹ rei ſilitudinẽ gerit cui⁹ ſignũ eſt. Si eni ſacr̃a nõ hñt ſilitudinẽ rerũ quaꝝ ſacr̃a ſũt: ꝓprie ſacr̃a nõ dicerent̃. Sacr̃m eni ꝓprie dr̃ qȯ ita ſignũ eſt gr̃e dei: ꝛ inuiſibilis gr̃e forma: vt ipſi⁹ imaginẽ gerat ꝛ cã exiſtat. Nõ ergo ſignificandi tñ gratia ſacr̃a inſtituta ſunt ſed ẽt ſcificãdi. Que eni ſignificãdi gr̃a tñ inſtituta ſũt ſolũ ſigna ſũt: ꝛ nõ ſacr̃a: ſic fuerunt ſacrificia carnalia ꝛ obſeruãtie cerimoniales veteris legis que nunq̃ poterãt iuſtos facẽ offerẽtes, qꝛ vt ait ap̄ls: Sanguis hircoꝝ ꝛ thaurorũ ꝛ cinis vitule aſp̄ſus iq̇natos ſcificabat ad emũdatiõeꝫ carnis: nõ aie. Nã inq̇natio illa erat ↄtact⁹ mortui. Vñ Aug. Nihil aliȯ itelligo inq̇natio⁄nẽ quã lex mũdat niſi ↄtactum mortui hois: quẽ qui tetigerat imũdus erat ſeptẽ dieb⁹: ſꝫ purificabat̃ ſm legẽ die tertio ꝛ ſeptio: ꝛ ita mũdus erat vt iam itraret in tẽplũ. Mundabãt ẽt iterdũ a corꝑali lepra illa legalia. Sed nunq̃ ex opib⁹ legis aliq̇s iuſtificatus eſt: vt ait ap̄lus: etiã ſi in fide ꝛ in charitate fierent. Quare? qꝛ ipoſuit ea de⁹ in ſuitutẽ; nõ in iuſtificationẽ: ꝛ vt figura futuri eẽnt: volẽs ſibi ipſi poti⁹ afferri ea q̃ idolis. Illa ergo ſigna erãt ſed tñ ꝛ ſacr̃a: lꝫ minus ꝓprie in ſcripturis ſepe vocant̃: qꝛ ſigna erant rei ſacre quam vtiqꝫ nõ p̄ſtabãt. Illa aũt ap̄ls. opa legis dic̃ que tñ ſignificãdi gr̃a vel i onus inſtituta ſũt.

Sacr̃m q̇d ſit. Aug. de doct. xp̄ia. ꝛ hr̃ ȯ ↄſe. di. z. c. ſacrificiũ.

Signũ q̇d ſit de ↄſec. di. z. ſignũ.

Qȯ differãt ſignum ꝛ ſacramentuꝫ.

Quid ꝓp̄e dr̃ ſacr̃m.

Qȯ legalia meli⁹ dicũt̃ ſigna q̃ ſacramẽtum.

Leuitici. 6. Hebr̃. 9.

Nũeri. 19.

Ad rom. 3. ꝛ. 4. ꝛ Gala. 5.

Ad rom. 3.

De cauſa inſtitutionis ſacramentorum. c

Triplici aũt de cã ſacra

Actuũ. 15. Hoc ẽ on⁹ qȯ nec uos. nec p̄res veſtri portare potuiſtis.

mẽta inſtituta ſũt: ꝑp humiliatiõeꝫ: eruditiõeꝫ: exercitatiõeꝫ. Propter humiliatiõeꝫ q̇dẽ vt dũ hõ iſenſibilib⁹ reb⁹ que nã īfra ipm ſunt ex p̄cepto creatoris ſe reuerendo ſubijcit: vt ex hac humilitate ꝛ obedientia deo magis placeat: ꝛ vt apud cuꝫ mereatur cui⁹ imperio ſalutem querit in iferiorib⁹ ſe: ꝛ ſi non ab illis ſed per illis a deo. Propter eruditionẽ etiã inſtituta ſũt: vt per id qȯ foris in ſpecie viſibili cernit̃: ad inuiſibilẽ vͦtutẽ que intus eſt cognoſcendã mens erudiat̃. Hõ enim qui añ pctm̃ ſine medio deum videbat: per pctm̃ adeo hebuit: vt nequaq̃ diuia nequeat cape: niſi humanis exercitat⁹. Propter exercitatõeꝫ ſũt inſtituta ſunt: qꝛ cũ hõ ocioſus eſſe nõ poſſit ꝓponit̃ ei vtilis ꝛ ſalubris exercitatio in ſacr̃is qua vanã ꝛ noxiã declinet occupationẽ: nõ enim facile capitur a tẽtatore: q̇ bono vacat exercitio. Vñ Hiero⁹ monet. Semꝑ aliq̇d hõi operis facito vt te occupatũ diabolus inueniat.

Prima cã.

Scḋa cã.

Tertia cã.

In ep̄la ad ruſticum.

De triplici genere exercitationis. d

Sũt aũt exercitationũ

tres ſpẽs: vna ad edificationẽ aie ꝑtinet: alia ad corꝑis fomẽtũ: alia ad vtriuſqꝫ ſubuerſionẽ. Cũ igit̃ abſqꝫ ſacr̃is (q̇b⁹ nõ alligauit potẽtiã ſuã) de⁹ hoi gr̃aꝫ donare poſſet p̄dictis de cauſis ſacr̃a inſtituit. Duo aũt ſunt in q̇b⁹ ſacr̃m ↄſiſtit. ſ. vͦba ꝛ res. Verba: vt inuocatio trinitatis: res vt aqua oleũ ꝛ huiuſmodi.

In q̇b⁹ cõſiſtit ſacr̃m.

De dr̃ia ſacroꝝ veterum ꝛ nouorum. e

Iã videre reſtat differẽ

tiam ſacroꝝ veterũ ꝛ nouorum vt ſacr̃a vocemus que antiquit⁹ res ſacras ſignabãt: vt ſacrificia ꝛ oblatiões ꝛ hi⁹. Eoꝝ aũt dr̃iaꝫ breuiter Aug⁹ aſſignat dicẽs: qꝛ illa ꝓmittebãt tñ ꝛ ſignificabãt: hec aũt dant ſalutem.

Sup titulũ ꝓs. 73. Ut q̇d de⁹. repuliſti.

De circuncıſione f

Fuit tamẽ iter illa ſa//

Aug⁹ ad valentianum.

cramẽta ſacrꝫ qȯdã. ſ. circũciſiõis idẽ ↄferẽs remediũ ↄ pctm̃ qȯ nũc baptiſm⁹ p̄ſtat. Vñ Aug. Ex q̇ inſtituta ẽ circũciſio i ppl̃o dei que erat tũc ſignaculũ iuſtitie fidei: ad purgationẽ valebat magnis ꝛ puulis originalis vete//

Ad valeri. um ↄ iuliamũ. hr̃ ȯ ↄſe. di. 4. c. exq̇.

riſq; pctī: ſic baptiſmus ex illo valere cepit ad innouationē hoīs: ex q̄ īſtitut⁹ eſt. Jtē Beda

Sup euangeliū Luce. Et poſtq̄ī pleti ſī dies

Jdē ſalutiſere curationis auxiliū circuncīſio in lege ꝯ originalis pctī vuln⁹ agebat: qđ baptiſmus agere reuelate grē tpe conſueuit: exceptoꝙ regni celeſtis ianuaꝫ nōdū ītrare poterant: tñ in ſinu abrae poſt mortē requie beata ꝯſolati ſupne pacis ingreſſum ſpe felici expectabāt. Hīs aperte tradit̄ per circūciſionē ex quo inſtituta fuit remiſſionē pctī originalis ⁊ actualis paruulis ⁊ maiorib⁹ a deo preſtitam: ſicut nunc per baptiſmum datur.

¶ De viris qui fuerūt ante circūciſionem ⁊ de feminis que fuerant ante ⁊ poſt. g

Querit̄ ēt de viris qui

fuerūt añ circūciſionē: ⁊ de feminis q̄ fuerunt añ ⁊ poſt: qđ remediū ꝯ pctm̄ hūerint. Quidā dicunt ſacrificia ⁊ oblationes eis valuiſſe ad remiſſionē pctī. Sꝫ meli⁹ eſt dicē illos q̄ de abraaꝫ ꝓdierūt ꝑ circūciſionē iuſtificatos mulieres vō per fidē ⁊ opationē bonā: vel ſuam ſi adulte erāt vel parētū ſi puule. Eos vō qui fuerūt añ circūciſionē puulos ī fide parētū. parētes vō per ꝟtutē ſacrificioꝝ. ſ. quā ītelligebant ſpūalr̄ in illis ſacrificijs iuſtificatos. vñ Grego⁹. Qđ apud nos valet aq̄ baptiſmi: hoc egit apud veteres vel pro puulis ſola fides: vel pro maiorib⁹ virtus ſacrificij: vel pro his ex abrae ſtirpe prodierunt myſterium circunciſionis.

Jn. 4. mora. ꝯ ſc. di. 4. ca. quod apud.

¶ De inſtitutione ⁊ cauſa circunciſionis. h

Hic dicēdū ē ī quo īſti

tuta fuerit circūciſio: ⁊ q̄re ⁊ cur mutata per baptiſmū. Abraā pm⁹ mādatū circūciſionis habuit ad ꝓbationē obediētie nec ei ſoli p̄cepta fuit circūciſio ſꝫ ſemini ei⁹. i. oībus hebreis que fiebat ſm legem octaua die de lapideo cultro in carne preputij. Data aūt fuit circunciſio ꝑlib⁹ de cauſis. ſ. vt ꝑ obediētiā mādati abraā placeret deo cui ꝑ p̄uaricationē adam diſplicuerat. Data ēt fuit in ſignuꝫ magne fidei abrae qui credidit ſe hiturū filiū in quo fieret bñdictio oium. Deīde vt hoc ſigno a ceteris nationib⁹ diſcerneret̄ ppl's ille. Jn carne vō p̄putij iō iuſſa eſt fieri circūciſio. quia i remediū inſtituta eſt originalis pctī qđ a parētibus trahimus per ꝯcupiſcētiam carnis: q̄ in parte illa magis dñatur: ⁊ qꝛ in parte illa culpam inobedientie primus homo ſenſit decuit vt ibi ſignū obedientia acciperet.

Gen. 17.

Joſue. 5. Quare data fuit circūciſio.

Gen. 22.

Quare in carne preputij.

¶ Quare die octauo ⁊ petrino cultro. i

Fiebat aūt octaua die ⁊

petrino cultro: qꝛ ⁊ in reſurrectōe cōi ⁊ octaua etate futura per petram xp̄m oīs ab electis abſcindet̄ corruptio: ⁊ ꝑ xp̄i reſurrectionem octaua die factā circūcidit̄ a pctis aīa cuiuſq; ī eū credētis due ergo res ſunt illi⁹ ſacrī.

Gen. 17. ⁊ Joſ. 5. ⁊ di. 25. q. j. §. his ita.

¶ Quare in baptiſmum mutata ſit circūciſio. k

Jō aūt mutata ē circū

ciſio per baptiſmū: qꝛ ſacrm̄ baptiſmi cōius eſt ⁊ ꝑfecti⁹: quia pleniori grā accumulatuꝫ. Jbi eni pctā ſolū dimittebant̄ ſed nec gratia ad bñ opandum adiutrix nec ꝟtutū poſſeſſio vel augmētū ibi p̄ſtabat̄ vt in baptiſmo: vbi nō tñmō abolent̄ pctā: ſꝫ ēt grā adiutrix cōfert̄ ⁊ ꝟtutes augent̄. Vñ aq̄ refectionis vl̄ regñationis dr̄: qꝛ aridos fecūdat: etiā fructificātes āpliori vbertate donat: qꝛ q̄tūcumq; ꝑ fidē ⁊ charitatē añ habitā aliq̄s iuſt⁹ ad baptiſmū accedit: vberiorē ibi recipit grām: ſed nō ita in circūciſiōe. Vñ abrae ꝑ fidē iā iuſtificato ſignaculū tm̄ fuit: nihil ei ītus cōtulit.

Ps. 22.

¶ De paruulis defunctis ante diem octauum. l

Si vero q̄rit̄ de paruu

lis qui añ diem octauū moriebant̄ anteq̄ fiebat circūciſio ex lege. vtrū ſaluarent̄ vel non? Jdē pōt rñderi qđ ſentit̄ de puulis añ baptiſmū defūctis: q̄s perire ꝯſtat. vñ Beda. Qui nūc per euāgelio ſuū terribilr̄ ⁊ ſalubriter clamat: Niſi quis renatus fuerit ex aq̄ ⁊ ſpū ſcō nō intrabit in regnuꝫ dei: ipſe dudum clamabat ꝑ ſuā legē: aīa cui⁹ preputij caro circunciſa nō fuerit ꝑibit de pplo ſuo: qꝛ pactū meuꝫ irritū fecit. Forte tñ ſub lege īgruēte necitate mortis añ octauū circūcidebant ſine pctō filios: ſicut mō fit in ecclīa de baptiſmo.

Gen. 17.

¶ Jn p̄cedētib⁹ libris magr̄ determinauit de reb⁹. hic vero in hoc 4° determinat de ſignis ſacralibus. Et diuidit̄ iſte liber in duas ptes p̄ncipalr̄. Primo enim determinat de ſacris. Scđo de reſurrectione ⁊ de glīa reſurgentiū. ⁊ hoc in principio. 43. di. que incipit ibi (Poſtremo de cōditiōe reſurrectionis.) Prima pars adhuc diuidit̄ in duas. Jn p̄ª determinat de ſacris in gñali. Scđo proſequitur de ſacris in ſpāli: ⁊ hoc in p̄ncipio ſcđe diſtinctionis ibi (Jā ad ſacra.) Jn p̄ª igit̄ parte que eſt p̄ª diſtictio hui⁹ q̄rti libri magr̄ tria facit. Nam p̄mo ponit ſacri diffinitionem. Scđo inſinuat ſacroꝝ cām ⁊ neceſſitateꝫ ⁊ eorum integritatē. Tertio declarat q̄ūo circūciſio. inter ſacra veteris legis maioreꝫ inter alia cum ſacris noue legis habeat aſſimilationē. Primū facit a p̄ncipio diſtinctionis vſq; ibi (Triplici autē de cauſa.) Scđm ab inde vſq; ibi (Fuit tñ inter illa.) Tertiuꝫ vſq; ad finem diſtinctionis. Jn ſpāli ſnīa magr̄i ſtat in trib⁹ ꝓpōnib⁹. quaꝝ prima eſt hec. ¶ Sacrm̄ eſt grē inuiſibilis forma viſibilis eiuſq; ſilitudinem gerens cuius eſt ſignū cauſaq; exiſtēs. Hāc magr̄ probans proponit p̄mo ſub parabola ſauciati. ꝙ ſaluator humano gñi per incarnationeꝫ appropinquans

ſacralem

ſacialem medicinā adhibuit. ⁊ ɔtra peccatorū vulnera inſtituit ſacroꝝ remedia. Circa que ſacr̄a quattuor ɔſiderare intendit. ſ. ſacri diffinitionē: inſtitutionem: integritatē ⁊ diſtinctionē. Poſtea diffinit ſacr̄m dicēs: ꝙ eſt ſacre rei ſignū: ꝗuis etiam poſſit dici ſacr̄m ſacrū ſecretū vel ſacrū ſignans ſeu ſignatum. Intēdit aūt magr̄ de eo nūc ſm qḋ eſt ſignū. Diffinit etiā aliter dicens: ꝙ eſt inuiſibilis grē viſibilis forma. Ad declarationē aūt prime diffinitionis oſtēdit qḋ ſit ſignū: qꝛ eſt res preter ſpēm quam ſenſibꝰ ingerit faciēs aliud ex ſe in cognitionē venire. Ad cōplementū aūt diffinitionis ſacri: diuidit ſignum: qꝛ qḋdā eſt nāle nāliter ſignificās: vt fumus reſpectu ignis: quoddā vō eſt datum ex inſtitutiōe repn̄tans: ⁊ tale ſignū eſt ſacr̄m: Item ſignoꝝ datorum quoddā nō gerit ſui ſignati ſilitudinē: qḋdam vō rei cuiꝰ eſt ſignū gerit ſilitudinē ⁊ tale eſt ſacramentū. Itē ſignū gerens ſui ſignati ſilitudinem: qḋdam eſt ſignū tm̄: quoddā vō eſt ſignum ⁊ cā: ⁊ tale ſignū eſt ſacr̄m. Ex quibus habet̄ ꝑfecta ſacri diffinitio. ſ. inuiſibilis grē viſibilis forma: ita vt imaginem gerat ⁊ cā exiſtat. Et ideo ſacr̄a veteris legis que ſolū ſignificabant nō ſunt nec dicunt̄ proprie ſacr̄a.

❡ Scḋa ꝓpoſitio eſt hec. Sacr̄a triplici de cauſa ꝓmulgata exiſtūt. ⁊ in rebꝰ ⁊ in verbis pncipalr̄ conſiſtunt. Hanc magr̄ inſinuans ꝓponit ꝙ triplex fuit cā ſeu ratio inſtitutionis ſacroꝝ. Prima ꝗdem fuit humiliatio hoīs quia per ſacr̄a rebus corporalibus que natura ipſo hoīe inferiora ſunt ſubditur. Scḋa eſt eruditio. qꝛ hō de viſibilibus per ea erudiatur. Tertia vero exercitatio vt ocioſitas ⁊ occupatio noxia vitaret̄: vbi ſubdit ꝙ quedā exercitationes ad bonū corporis ſunt quedā ad bonū aīe: quedā vero ad vtriuſqꝫ detrimētū ordinant̄: addit etiā ꝙ deus ſine ſacr̄is potuit hoīem iuſtificare ſeu ſaluare: quia eis ſuā potētiam non alligauit. tn̄ ex dictis cauſis ſacramēta inſtituit. Poſtea ponit ſacroꝝ integritatē dicēs ꝙ ſacr̄a ex duobꝰ ɔſtāt. ſ. ex rebꝰ ⁊ v̄bis. Ultimo diuidit ſacr̄a dicēs ꝙ quedam ſunt ſacr̄a vetera que ſignificāt ⁊ ꝓmittūt ſolū: quedā vō ſunt noua que ſignificāt ⁊ cauſant ſalutē.

❡ Tertia propoſitio eſt hec: Inter ſacr̄a veteris legis ſola circūciſio originalē culpā delebat: ⁊ tn̄ celeſtis regni ianuam nō aperiebat. Hanc magr̄ ponens ꝓponit primo ꝙ ſacramentū circūciſionis ꝗuis ſit idē cum ſacr̄is veteribus: tn̄ antiquis idē remediū ɔferebat ɔtra pctm̄ qḋ mō baptiſmus: nō tn̄ aperiebat ianuam regni celeſtis: qḋ auctībꝰ ɔfirmat. Poſtea querit qḋ remedium habebāt viri ɔtra pctm̄ ante circūciſionē ⁊ femine ante ⁊ poſt. Et reſpōdet ꝙ hi qui de ſtirpe ade deſcēderūt per circūciſionē iuſtificabant̄: qui autē ante circūciſionē fuerūt paruuli in fide parentū iuſtificabant̄: parētes vō virtute ſacrificioꝝ. mulieres aūt ante circūciſionē. ⁊ poſt per fidem ⁊ operationem bonā: per ſuā ſi erant adulte: vel per fidē parentum ſi erāt paruule: qḋ ɔfirmat auctoritate. b. Greg. Poſtea determinat de iſtitutione circūciſionis ꝗtum ad ꝗttuor: oſtēdēs cui data ſit qꝛ abrae ⁊ ɔſter ſemini ſuo. Scḋo quare data eſt: qꝛ ꝑꝑ tria. ſ. in meritū obedientie: in ſignū fidei magne: ⁊ in diſtinctionē populi iudaici a ceteris gētibꝰ. Tertio in qua parte fiebat: certe in carne preputij: ⁊ duplici rōne: primo qꝛ ɔcupiſcētia per quam pctm̄ originale ɔbitur a parētibus in cuius remediū inſtituta eſt circunciſio. in illa parte magis dn̄at̄. Scḋa vt in illa homo ſignū obediētie acciperet in qua primus hō culpā inobediētie primo ſenſit. Quarto oſtēdit quo tēpore ⁊ quo inſtrō certo: dicens ꝙ octauo die ⁊ lapideo cultello: ⁊ hoc ad deſignandum duo. Primo reſurrectionē carnis cōem in octaua etate fiendā per petram chriſti in quo oīs corruptio ab electis tolletur. Scḋo octaua die facta eſt per quā oīa cuiuſlibet in ipm̄ credētis circūcidit̄ apertio. Ex qbꝰ ɔcludit ꝙ ſunt due res huiꝰ ſacri. Poſtea dicit ꝙ ideo circūciſio per baptiſmū mutata eſt: qꝛ ſacr̄m baptiſmatis eſt cōmunius ⁊ perfectiꝰ: in circunciſione ſolūmodo peccata dimittebant̄: nihil tn̄ cōferebatur. In baptiſmo nō ſolū peccata abolentur ſed etiam grā ad operandū bonū ⁊ bene adiuuās ⁊ virtutum poſſeſſio ⁊ augmētū confertur. Ultimo querit vtrū paruuli qui moriebant̄ ſine circūciſione an̄ octauū diē ſaluabant̄: Et videt ꝙ non: ſicut nec modo ſine baptiſmo: ex quo pꝫ neceſſitas circunciſionis. Subdit tn̄ ꝙ forte ꝑꝑ neceſſitatē licebat ante octauum diem circūcidi: igitur ⁊c̄. Et tm̄ in ſpeciali.

❡ De ſacramentis noue legis. a

Iam ad ſacraméta noue legis accedamꝰ q̄ ſūt baptiſmꝰ ɔfirmatio pāis bn̄dictio. i. euchariſtia: pēitētia: vnctio extrēa: ordo ɔiugiū. Quoꝝ alia remediū ɔ pctm̄ ꝓbent ⁊ gratiā adiutricē ɔferunt ⁊ baptiſmus alia in remediū tm̄ ſunt vt ɔiugiū: alia grā ⁊ virtute nos fulciunt vt euchariſtia ⁊ ordo.

Diſtin. II. De ſacr̄is in ſpeciali.

❡ Quare mox poſt hoīs caſum nō fuerit iſtituta. b

Si vero q̄ritur q̄re nō fuerit hec ſacr̄a iſtituta mox poſt hoīs lapſum cum in his ſit iuſtitia ⁊ ſalus? Dicimus non ante aduentū chriſti qui gratiā attullit gratie ſacr̄a fuiſſe danda. que ex ipſius morte ⁊ paſſione virtutā ſortita ſunt. Chriſtus autē venire noluit anteq̄ homo de lege naturali ⁊ ſcripta conuinceretur: ꝙ neutra iuuari poſſet.

Hugo. li. j. pte. ii. c. 8.

❡ Qḋ ſacramētū coniugij fuit ante peccatum. c

Fuit tamē ɔiugiū ante pctm̄ iſtitutū: nō vtiqꝫ ꝓpter remediū: ſed ad ſacramētū ⁊ ad officiū: poſt pctm̄ vō fuit ad remediū ɔtra carnalis ɔcupiſcentie corruptelam: de quo ſuo loco tractabimus.

Geñ. 3.

❡ De baptiſmo. d

Nūc vero de baptiſmi ſacramēto videamꝰ qḋ inter noue gratie ſacr̄a primū eſt. Baptiſmū igit̄ xp̄i Joannes ſuo baptiſmo prenūciauit: qui primus baptizaſſe legit̄: ſꝫ in aqua: nō in ſpū: ſicut ipſe ait. Ego baptizo vos in aqua. i. in pn̄iam. Sola enim corpora abluebat: a pctīs vō nō mundabat. Baptiſmus Joānis erat in penitentiā non in remiſſionē: baptiſmus vō chriſti in remiſſionem: Quia Joānes baptizans hoīes ad penitentiam vocabat: ⁊ quos baptizabat pe

De bapmo Joānis. Matth. 3. ⁊ Marc̄ j. De dñi baptiſmi Joānis ⁊ xp̄i. Act 19. Joā. i.

Matth.3. Marc.1. Luc.3. nitere docebat: ſm illud: Ueniebāt ad Joānem in iordanem ↄfitentes peccata ſua. Sed in baptiſmo Joānis nō dabatur peccatoꝝ remiſſio que data eſt in chriſti baptiſmo.

¶ Quid vtilitatis habebat baptiſmus Joannis. e

Ad qd ergo vtilis erat baptiſm⁹ Joānis? Quia hoies vſu baptizādi preparabat ad baptiſmum xp̄i. Sed queritur quare dictus eſt baptiſmus Joānis: ſicut veritas dicit: Baptiſmus Joānis vnde eſt? (Quare dict⁹ eſt baptiſ⸗m⁹ ioannis. Matth. 21.) Quia ibi Joānis operatio tm̄ viſibilis erat exterius lauātis nō inuiſibilis gratia dei interius operātis. Sed tm̄ ⁊ illa Joānis opatio a deo erat: ⁊ baptiſmus ille a deo erat non ab hoie tm̄: ſed hois dictus eſt: qui nihil ibi gerebat͛ qd̄ nō ageret hō. ¶ Si v͛o q̄rit͛ an ſacramētum fuerit? ſatis pōt cōcedi ex eo ſenſu quo legalia ſigna dicuntur ſacr̄a. Significabat enim baptiſmus Joannis rem ſacram. ſ. baptiſmū chriſti qui nō tm̄ eſt penitentie ſed ⁊ remiſſionis peccatorum.

¶ De forā baptiſmi ioānis: ⁊ de baptizatis ab eo. f

Hic ↄſiderādū eſt ſi baptizati a Joāne iteruz baptizati ſūt baptiſmo xp̄i: ⁊ qua forma v͛boꝝ vſus ſit ioānes. Illi qui baptizati ſunt a ioāne neſciētes ſpm̄ ſcm̄ eē ac ſpem ponētes in illi⁹ baptiſmo: poſtea
Act.19. baptizati ſunt baptiſmo xp̄i. Baptiſm⁹ aūt Joānis ī noie vēturi tradebat͛. Uñ Hiero⁹ ſup Johelē. Qui dicit ſe in chriſtum credere: ⁊ non credit in ſpm̄ ſcm̄: nōdū hȝ claros ocu⸗
Hic non tenet̄ magr̄ los. Uñ baptizati a Joāne in noie vēturi. i. dn̄i Jeſu: q2 dixerunt: Sed neqȝ ſi ſpūs ſcūs eſt audiuimus: iterū baptizabant͛: imo verū baptiſma accipiebāt. Illi vero qui ſpem non poſuerūt in baptiſmo Joānis: ⁊ prēm ⁊ fi⸗
Act.8. liū ⁊ ſpm̄ ſcm̄ credebāt: nō baptizati fuerunt: ſed īpoſitione manuū ab apl̄is ſup eos facta ſpm̄ ſcm̄ receperūt. Aliȷ̄ v͛o qui non ita credebāt baptizati ſunt baptiſmo xp̄i: vt p̄dictum
In epl̄a de vnius vxoris viro. eſt. Uñ Hiero. Qui ſpm̄ ſcm̄ neſciebant cuȝ baptiſmū a Joāne acceperūt: iterum baptizati ſunt baptiſmo xp̄i vt p̄dictū eſt: ne quis ex iudeis vel gētib⁹ putaret aquā ſine ſpū ſācto ad ſalutē poſſe ſufficere. De hoc ēt Amb. in
Act.19. primo li. de ſpū ſcō. Quidā negauerūt ſe ſcire ſpm̄ ſcm̄ cū baptizatos ſe dicerent baptiſmo ioānis q̄ ī aduenietis Jeſu nō ī ſuo baptizauit noīe. Iſti ergo q2 nec in xp̄i noīe neqȝ cuȝ fide ſpūs ſci baptizati fuerāt nō potuerunt accipe baptiſmi ſacr̄m. baptizati ergo in noie xp̄i: nec iteratū ē ī his baptiſma ſȝ inouatum.

¶ Iſta eſt diſtinctio. 2ᵃ hui⁹ quarti libri. In q̄ magr̄ poſtq̄ȝ determinauit de ſacr̄is in cōi tam veteris q̄ȝ noue legis hic agit de ſacr̄is noue legis in ſpeciali. Circa qd̄ tria facit. Primo enim num̄ ſacroꝝ noue legis ⁊ eoꝝ efficaciā oñdit: 2° qñ ⁊ ad q̄d ↄiugium inſtitutuȝ ſit ſubdit. 3° q̄ baptiſm⁹ ioānis p̄nūciauit baptiſmū xp̄i. Primū facit a p̄ncipio diſtinctionis vſq̄ȝ ibi (Fuit tn̄ ↄiugiū.) Scd̄m vſq̄ȝ ibi (Nūc vero de baptiſmi ſacr̄o videam⁹.) Tertiū vſq̄ȝ ad finem diſtinctionis. In ſpāli ſnīa magr̄i ſtat in trib⁹ ꝓpōnib⁹: quarū p̄ᵃ eſt hec. ¶ Septem ſunt noue legis ſacr̄a: quoꝝ aliq̄ dimittunt pctā. ⁊ grām adiutricem ↄferūt: ⁊ aliq̄ in remediū tm̄ ſunt aliq̄ grā ⁊ v͛tute nos fulciūt. Hāc magr̄ inſinuās ꝓponit p̄ ſeptē eſſe ſacr̄a noue legis ⁊ ea enumerat: quoꝝ quedam ī remediū dicit fore inſtituta vt ↄiugiū. Aliq̄ vero in remediū ↄ pctm̄. vt. ſ. gratiā adiutricē ↄferāt vt baptiſmus. Aliq̄ v͛o gratia ⁊ v͛tute nos fulciūt vt euchariſtia: alia vero ad vtrūq̄ȝ. Poſtea dicit q̄ iſta ſacr̄a ſalutis collatiua nō debuerūt ante tp̄s ſalutis. i. ante tp̄s xp̄i inſtitui: a cui⁹ paſſione ⁊ morte v͛tutez ſortita ſunt. Subdit autez q̄ chriſtus venire diſtulit donec hō de inſufficiētia legis nāe ⁊ legis ſcripte conuinceret͛: q2 neutra earū adiuuari poſſet. ¶ Secūda ꝓpoſitio eſt hec: Cōiugiū ante pctm̄ fuit inſtitutum ad gn̄ationis officiū: poſtea vero fuit datū in remedium. Hāc magr̄ inſinuās dicit q̄ ↄiugiuȝ fuit ante pctm̄ īſtitutū in officiū ⁊ ſacr̄m: poſtea vero ī remedium. ¶ Tertia ꝓpoſitio eſt hec: Baptiſmus Joannis exterius corpus lauabat ſed interius grām non ↄferebat. Hāc magr̄ inſinuās dicit q̄ baptiſm⁹ Joānis p̄nūciabat baptiſmum xp̄i. a quo tn̄ differebat: q2 baptiſmus Joānis fuit in aq̄ ſolum: ⁊ ad xp̄i baptiſmū preparās ⁊ diſponēs. non aūt remiſſionem pctōrum dabat: ſed baptiſm⁹ xp̄i fuit in aqua ⁊ ſpū ſcō ⁊ in ipſo ↄferebat͛ remiſſio pctōꝝ. Poſtea proponit hui⁹ baptiſmi ↄditiones. ⁊ p̄mo q̄tum ad vtilitatē: vtilitas enim fuit preparatio ad baptiſmum chriſti. Scd̄o quātū ad noīationē q2 dict⁹ eſt baptiſm⁹ ioānis eo q̄ nihil ibi gerebat͛ qd̄ Joannes nō faceret. Tertio q̄tuȝ ad gen⁹. q2 pōt large dici ſacr̄m eo q̄ reȝ ſacr̄i. i. xp̄i baptiſmuȝ ſignificat. Ultimo querit vtrū baptizati a btō Joāne iterum ſunt baptizandi baptiſmo xp̄i. ⁊ ſubdit qua forma v͛borum baptizabat ioānes. Et r̄ndet q̄ illi qui ſpem ponebāt in baptiſmo ioānis. ⁊ pfectā fidē de diuinis pſonis habebāt nō ſunt iterū baptizandi: ſȝ ↄfirmati per apl̄oruȝ manuū īpoſitionē receperūt ſpm̄ ſcm̄. Illi vero qui ſpem nō ponebāt in baptiſmo ioānis ⁊ pfectam fidē diuinarū pſonarū nō hēbāt: tales fuerunt iterū baptizati baptiſmo chriſti. Ad 2ᵐ r̄ndet q̄ ioannes baptizabat in noie futuri. Et hn̄ in ſpeciali.

¶ Quid ſit baptiſmus. e

Poſt hec vidēdū eſt q̄d ſit baptiſmus ⁊ q̄ ſit forma ⁊ qñ īſtitutus: ⁊ cā īnſtitutiōis. (Diſtin. III. De bapᵐᵒ in ſpeciali.) Baptiſm⁹ dr̄ intinctio. i. ablutio corpis exterior facta ſub forma verboꝝ p̄ſcripta. Si. n. ablutio fiat ſine v͛bo: nō ē ibi ſacr̄ȝ ſed accedēte v͛bo ad elementū: fit ſacr̄m: non vtiq̄ȝ ip̄m elemētū fit ſacr̄m: ſed ablutio facta in elemēto. Unde Aug. Uerbo baptiſma cōſecrat͛: detrahe verbū ⁊ q̄d ē aqua niſi aqua: (Sup Jo. ⁊ habet͛. j. q. i. detrahe.)

accedit

accedit verbū ad elemētū ⁊ fit ſacr̄m. Vn̄ eſt hec tāta virt⁹ aque vt corpus tāgat ⁊ cor ablu at: niſi faciēte verbo: nō q2 dr̄: ſed q2 creditur. Nā ⁊ in ipſo verbo aliud eſt ſonus trāſiens: aliud ē virtus intus manēs. In duob⁹ ergo cōſiſtit ſacr̄m baptiſmi. ſ. in verbo ⁊ elemēto: ergo ⁊ ſi alia deſint q̄ ad decorē ſacri iſtituta ſunt: non ideo minus eſt verū ſacr̄m ⁊ ſcm̄: ſi verbū ſit ibi ⁊ elementū. Nā ⁊ in hoc ſacro ⁊ in aliis quedā ſolēt fieri ad decorē ⁊ honeſtatē ſacri: quedaꝫ ad ſubſtantiā ⁊ cām ſacri ꝑtinētia. De ſb̄a huius ſacramenti ſunt verbū ⁊ elementū: cetera ad ſolennitatē eius ꝑtinent.

Qđ in h' ⁊ in aliis ſacris. q̄dā ſūt ad decorē q̄dā ad neċitatē ad ſacr̄m ⁊ cauſā ſacri. pertinētia.

¶ De forma baptiſmi. b

Sed q̄ ē illud verbum

Matth. vl ti. c. ꝑꝑe ⁊ c. multi.

quo accedēte ad elementū: fit ſacr̄m: Veritas te docet q̄ huius ſacri formā tradēs ait diſcipulis: Ite docete oēs gētes baptizantes eos in noie p̄ris ⁊ filij ⁊ ſpūs ſc̄i. Inuocatio igit̄ trinitatis verbū dr̄ quo baptiſma cōſecrat̄: ⁊ hec eſt forma verborū ſub qua tradit̄ baptiſmus. Vn̄ Bonifacio ep̄o zacharias papa ait: Firmiſſime ꝓceptuꝫ eſt in ſynodo anglorum: vt quicunqꝫ ſine inuocatione trinitatis merſus fuiſſet: ꝙ ſacr̄m regn̄ationis nō h̄ret: qđ oino verū eſt: ꝙ ſi merſus in fontē baptiſmi quis fuerit ſine inuocatione trinitatis ꝑfectus xp̄ianus nō eſt: niſi in noie p̄ris ⁊ filij ⁊ ſpūs ſancti fuerit baptizat⁹. Legit̄ tn̄ in actibus apl'o2 apl'os baptizaſſe in noie chriſti: ſꝫ in hoc noie vt exponit Amb. tota trinitas intelligit̄. Intelligitur. n. cū chriſtū dicis: ⁊ p̄rē a quo vnctus eſt: ⁊ ipſe qui vnctus eſt: ⁊ ſpūs ſcūs per quem vnctus eſt. Vn̄ Nicolaus papa ad ꝯſulta bulgaro2: A quodā iudeo multos baptizatos aſſeritis: ⁊ qđ inde agēdū ſit cōſulitis. Hi profecto ſi in noie ſancte trinitatis: vel in noie chriſti ſicut in actib⁹ apl'o2 legimus baptizent̄: baptizati ſunt: vnum eni idemqꝫ eſt: vt exponit Ambroſius.

De ꝯſ. di. 4. c. in ſynodo

Act. 8. ⁊ io. legit̄ ꝙ apl'i in xp̄i nomine baptizabant. Lib. j. đ ſpū ſancto. c. 3. De ꝯſ. di. 4 ⁊ quodā.

Act. 8. ⁊ io.

¶ Si in nomie patris tn̄ vel ſpūs ſancti poſſit tradi baptiſmus. c

Hic queritur an baptiſ

In li. đ. ſpū ſcō. c. 3.

mus ēēt verus ſi diceret̄ in noie p̄ris tn̄: vel ſpūs ſancti tn̄: vt cū dr̄ in noie xp̄i: Amb. videt̄ dicere ꝙ ſi fide myſteriū trinitatis teneat̄ ⁊ vna ꝑſona tn̄ noiet̄: plenū eſt ſacramētū ⁊ ecōuerſo ſi tres noient̄ ⁊ nō recte de aliquo illo2 ſentiat̄: vacuū fieri myſteriuꝫ trinitatis. Ait. n. ſic: Vbi n̄ ē plenū baptiſmi ſacr̄ꝫ: nec ꝑncipiū nec ſpēs aliq̄ baptiſmi eſtimat̄. Plenū aūt eſt ſi p̄rem ⁊ filiū ⁊ ſpm̄ ſcm̄ fatearis. Si vnū neges: totū ſubrues: ⁊ ſi vnum in ſermone cōp̄hēdas: vel patrē vel filiū vel ſpūm ſcm̄: fide aūt nec p̄rem nec filiū nec ſpūm ſcūm abneges: plenū eſt fidei ſacr̄m. ita ēt lꝫ patreꝫ ⁊ filiū ⁊ ſpūm ſctm̄ dicas: ⁊ p̄ris ⁊ filij ⁊ ſpūs ſancti minuas ꝑtātem: vacuum eſt oē myſterium. Cū. n. dr̄ in noie chriſti: ꝑ vnitateꝫ nois impletū eſt myſteriū: nec a chriſti baptiſmate ſpūs ſeꝑatur: q2 chriſtus baptizauit in ſpū.

Joā. j. Act. j.

¶ Queſtio Ambroſii. d

Nūc cōſiderem⁹: Vtrū

ſicut in chriſti noie legim⁹ baptiſmi plenū eſſe ſacr̄m: ita ēt ſpū ſancto tn̄ nūcupato nihil deſit ad myſterij plenitudinē: Rōnē ſequamur q̄ vnū dixerit: trinitatē ſignauit. Si chriſtum dicas: ⁊ patrē a quo vnctus ē filius ⁊ ip̄m q̄ vnctus eſt. ſ. filiū: ⁊ ſpm̄ ſanctū quo vnctus ē deſignaſti. Scriptū eſt. n. hunc eē Ieſuꝫ a nazareth quē vnxit de⁹ ſpū ſancto: ⁊ ſi patrē dicas: filiū eius ⁊ ſpiritum oris eius pariter indicas: ſi tn̄ id ēt corde cōp̄hendas. Et ſi ſpiritū ſanctū dicas: deū patrē a quo ꝓcedit ⁊ filiū eius cuius ē ſpūs nūcupaſti. Vn̄ vt rōni copulet̄ auctoritas: dn̄s dicit. Vos autē baptizamini ſpū ſancto: ex quo idicat nos recte poſſe baptizari in ſpiritu ſancto.

Solutio.

Act. io.

Act. j. Jo. j. ⁊ Matth. 3

¶ Perſtringit premiſſorum intelligentiā cum determinatione cuiuſdam dicti. e

Ex his apte itellexiſti

in noie xp̄i verū baptiſma tradi: vn̄ nihilominus inſinuari videt̄ verū baptiſma tradi poſſe in noie p̄ris tn̄ vel ſpūs ſc̄i tn̄: ſi tn̄ ille qui baptizat fidē trinitatis teneat: que trinitas ī quolibet ho2ū noium itelligit̄. Si aūt aliq̄s ꝑuerſe credēs ⁊ errorē iducere itēdens vnum de tribus tn̄ nūcupet: nō cōplet myſterium. Qđ vero ait noiatis trib⁹ vacuū eē myſteriū ſi baptizās minuat ꝑtātē p̄ris vel filij vel ſpūs ſancti. i. ſi male ſentiat de potētia alicui⁹ ho2ū nō credēs vnā potētiā trium: intelligēduꝫ eſt hoc ſuꝑ eū qui nō intendit nec credit baptizare: qui nō tn̄ caret fide: ſed ēt intētioneꝫ baptizandi nō habet. Qui vero baptizat in nomie chriſti: baptizat in noie trinitatis que ibi itelligit̄. Tutius ē tn̄ tres ꝑſonas ibi noiare: vt dicat̄: in noie p̄ris ⁊ filij ⁊ ſpūs ſancti: nō in noibus ſed in noie. i. in inuocatione: vel in cōfeſſiōe p̄ris ⁊ filij ⁊ ſpūs ſancti. Inuocat̄. n. ibi tota trinitas: vt inuiſibiliter ibi operet̄ ꝑ ſe ſicut extra viſibiliter per miniſteriuꝫ. Si autem dicatur in nominibus: non eſt ibi ſacr̄m: q2 non ſeruatur forma baptiſmi.

Quid oportet determinari.

Amb. in li. de tri. qđ ē ī noie p̄ris. ⁊ filij ⁊ ſpūs ſancti.

¶ De inſtitutione baptiſmi. f

De īſtitutiōe baptiſmi

qñ cepit varie ſūt eſtimatiōes. Alij dicūt tūc
eē īſtitutū cū nicodemo xp̄s ait. Niſi quis re
Joā. 3. natus fuerit ex aq̄ ⁊ ſpū ſcō ⁊c̄. Alij dicūt in
Matth. vl. ſtitutiōem baptiſmi factā cū aplīs dixit: Ite
docete oēs gētes baptizātes eos ī noīe p̄ris
⁊ filij ⁊ ſpūs ſci. Sȝ hoc dixit eis poſt reſur
rectionē: p̄cipiēs eis de vocatione gētium q̄s
añ paſſionē binos miſerat ad p̄dicandū in iu
Luč. 10. Matth. 10. dea ⁊ ad baptizandū dicēs. In viā gentium
ne abieritis. Jam ergo inſtitutus erat baptiſ
mus: qꝛ baptizabant ſimul ⁊ predicabant.

¶ De forma in qua baptizauerunt apoſtoli ante paſ
ſionem chriſti. g

Si vero q̄rit̄ ī q̄ forma

tunc baptizauerūt apl̄i: Sane dici pōt in no
mine trinitatis. ſ. in ea forma in q̄ baptizaue
Joā. vlt. rūt poſtea gētes: que añ paſſionē pōt itelligi
fuiſſe tradita: lȝ nō ſit ſcriptū. Nō ergo tunc
illā formā xp̄s prius tradidit cū ad euangeli
zādū gētib⁹ miſit: ſed quā añ tradiderat mit
tēs eos in iudeā poſt iterauit cū ad gētes mi
Matth. 3. ſit. Cōmodi⁹ ergo dr̄ īſtitutio facta qñ xp̄s
De ꝯſ. di. 4 nunq̄ꝫ aq̄. a ioāne baptizat⁹ eſt in iordane qꝫ diſpēſauit
nō qꝛ mūdari voluit cū ſine pctō fuerit: ſed qꝛ
ꝯtactu mūde carnis ſue vim regeneratiuam
ꝯtulit aquis vt qui poſtea imergeret̄ inuoca
to noīe trinitatis: a pctīs purgaret̄. Tūc er
go inuocato noīe trinititatis inſtitutus ē ba
ptiſmus chriſti in quo trinitas cuius myſte
rium ibi inotuit interius hoīem baptizat.

¶ Quare in aqua tm̄ fiat. h

Celebratur aūt hoc ſa

Joā. 3. crīȝ tm̄ ī aq̄ nō ī alio liq̄re vt ait xp̄s: Niſi q̄s
renat⁹ ⁊c̄. Jōqȝ vniformit̄ id fieri ī aq̄ p̄cipi
tur: vt itelligat̄ qꝫ ſicut aq̄ ſordes corporis ac
veſtes abluit: ita baptiſm⁹ maculas anime ſor
Ambr. ſup epiſtolā ad Rom. deſqȝ vitiorū emūdando abſtergit. Uel ideo
vt nullum inopia excuſaret: qđ poſſet fieri ſi
in vino vel oleo fieret: ⁊ vt cōis materia bapti
zandi inueniretur apud oēs: qđ aqua ſigna
uit que de latere chriſti manauit ſicut ſanguis
alterius ſacri ſignū fuit. Non ergo in alio li
Joā. 19. quore pōt ꝯſecrari baptiſmus niſi in aqua.

¶ De imerſione quotiens fieri debeat. i

De imerſiōe vero ſi q̄

rit̄ quōfieri debeat p̄ciſe. Rñdem⁹ vel ſemel
Leandro epō: ⁊ allegat̄ h̄: ꝯſ. di. 4. c. h̄ trini. vel ter pro vario more eccl̄ie. Uñ Greg. De
trina imerſione baptiſmi nil veri⁹ rñderi pōt
q̄ꝫ qđ voſipſi ſenſiſtis: qꝛ in vna fide nihil of
ficit eccl̄ie ſcē ꝯſuetudo diuerſa. Quia enim
in trib⁹ ſubſiſtētijs vna ſubſtātia eſt: reprehē
ſibile eē nullaten⁹ pōt īfantē in baptiſmo ter
vel ſemel īmergere: qꝛ ⁊ in trib⁹ merſionibus
p̄ſonarū trinitas ⁊ in vna pōt diuinitatis ſin
gularitas deſignari. Nos vō q̄ tertio imer
gimus etiam triduane ſepulture ſacrm̄ ſigna
mus. Scđm hoc licet non mō ter ſed ēt ſemel
imergē. Ibi tñ dūtaxat immergē ſemel licet:
vbi ꝯſuetudo eccl̄ie talis exiſtit. Siq̄s vero id
facere icipiat vbi ꝯſuetudo talis nō eſt: vel ſe
mel tm̄ mergēdū aſſerat rep̄hēſibilē ſe ꝯſtitu
it. Uñ Haymo. In ſuo ſenſu abūdabat Cy Sup epl̄aȝ ad rom. ſu
prian⁹ cum ſemel mergebat in baptiſmo par p illō vnuſ
uulos qui qđ intelligebat ſtudioſe iplebat bo q̄ſq3 ī ſenſu
nis opibus abūdādo: lȝ in hoc neſcius odin ſuo abunda
queret ſed qꝛ bonis opib⁹ abundabat: poſtea bat.
correptus a deo abundauit altiori ſenſu: ter il
los mergēdo. Ecce hēmus: qꝛ deliquit qui ſe
mel merſit. Sed hoc iō: qꝛ aliter ſe hēbat con
ſuetudo illi⁹ eccl̄ie: vel qꝛ vnā tm̄ facienda mer
ſionē aſſerebat. De trina merſione Aug⁹ ait: In quadā
Poſtq̄ꝫ nos credere p̄miſim⁹: tertio capita hol. ⁊ hr̄ de
nr̄a in ſacro fonte dimerſim⁹ qui ordo bapti ꝯſe. di. 4. c.
zādi duplici myſterij ſignificatione celebrat̄. poſtq̄ꝫ.
Recte enim tertio imerſi eſtis: qui accepiſtis
baptiſmū in noīe trinitatis. Recte tertio im
merſi: qꝛ accepiſtis baptiſmū in noīe xp̄i qui
die tertia reſurrexit a mortuis. Illa eni tertio
repetita imerſio typum dn̄ice exprimit ſepul
ture. Cōſtat ergo baptizandos tertio debere
imergi: ⁊ tñ ſi ſemel tm̄ imergant̄ verum ba
ptiſma accipiūt ⁊ qui ſemel imergit tantū nō
peccat niſi conſuetudo eccleſie obſiſtat: vel h̄
modo tantum debere fieri aſſerat.

¶ Quādo circūciſio amiſit vim ſuam. k

Solȝ ēt q̄ri ſi circūciſio

amiſit ſtatim vim ſuā ab inſtitutione baptiſ Joā. 19. vbi
mi: Ad qđ dicimus in xp̄i morte terminata dicit conſu
eſſe legalia oīa. Ex tūc ergo circunciſio perdi matum eſt.
dit vim ſuam ita qꝫ poſtea nō p̄ſecerit: ſed po
tius obfuit obſeruatorib⁹ ſuis. Sed vſqȝ ad
oblationē vere hoſtie potuit p̄deſſe. Si enim
añ paſſionē legalia finē habuiſſent: nō ea in Matth. 26.
minēte vet⁹ paſcha cū diſcipulis māducaſſet Luč. 22. Marč. 14.

¶ De cauſa inſtitutionis. l Joā. 13.

Cā vero īſtitutiōis ba

ptiſmi eſt inouatio mentis: vt hō qui p̄ pctm̄
vet⁹ fuerat per grām baptiſmi renouet̄ qđ fit
depōne vitiorū ⁊ collatione v̄tutū. Sic enim
fit q̄ſqȝ nouus hō cū abolitis pctīs ornatur
virtutib⁹. Abolitio peccatorū pellit feditatē.
Appoſitio virtutum affert decorē: ⁊ hec eſt

rea hu[...]

res huius ſacramēti. ſcilʒ interior mundiſia.
¶ Queritᷣ an baptiſmus aperuit celum qḋ non aperuit circunciſio. m

Si queritur: Utrū baptiſm⁹ aperuit celū qḋ nō aperuit circūciſio.

Dicimus qꝛ nec baptiſmus nec circūciſio regni nobis aditū aperuit: ſʒ hoſtia ſaluatoris: que ſi tēpore circūciſionis oblata fuiſſet: illi⁹ tēporis hoīes regnum intraſſent. Res ergo huius ſacramenti iuſtificatio eſt.

¶ Iſta eſt diſtinctio. 3ᵃ hui⁹ q̄rti libri: In qua magiſ poſtq̄ determinauit de q̄buſdā ꝑambulis ad ſacra in hac 3ᵃ diſtinctione. incipit determinare de ſacris ⁊ ꝑ de ſacro baptiſmi: circa qḋ tria facit. Primo enī quiditatē formā ⁊ inſtitutionē baptiſmi exprimit. 2ᵒ ei⁹ mām ⁊ modū ſubdit. 3ᵒ ei⁹ efficaciā ⁊ effectū adiicit. Primū vſq̄ ibi (Celebratᷣ aūt hoc ſacrm.) Scḋm vo ab inde vſq̄ ibi (Cā vero inſtitutionis.) Tertiū vo vſq̄ ad finē diſtinctionis. In ſpāli ſnīa magiſ ſtat in trib⁹ ꝓpōnibus: q̄rū pᵃ eſt hec. ¶ Baptiſmus eſt exterior ablutio corpis ſub debita forma verborꝫ. i. cum expreſſa inuocatione ſciſſime trinitatis. Hāc magiſ īſinuās diffinit baptiſmū dicens: ꝙ baptiſmus eſt exterior ablutio corpis cum forma preſcripta verborꝫ: Acceſſus enim vbi ad elemētuʒ facit ſacrm vt ait btūs Aug⁹: cetera vo ad decorē ⁊ honeſtatē ptinēt. Poſtea dicit ꝙ forma eſt inuocatio trinitatis: quā formā tradidit xp̄s in euangelio Mathei cū dixit: Ite docete oēs gētes baptizātes eos in noīe pāis ⁊ filii ⁊ ſpūs ſcī. Tn̄ in actibus apl'orum legitᷣ quoſdā baptizatos in noīe xp̄i tātū fuiſſe ⁊ bene ſm Amb̄ qꝛ in noīe xp̄i qḋ eſt vnctus: tota trinitas itelligitᷣ: qꝛ pr̄ vngens ⁊ fili⁹ vnctus ⁊ ſpūs ſcūs vnctio. Uñ hi⁹ occaſione querit: ſi vna perſona tm̄ noīetᷣ ⁊ fides trinitatis in corde teneatᷣ ſit verus baptiſmus. Rn̄det ſm Amb̄. ꝙ ſic ꝑꝑ qḋ ſcriptura dicit q̄ſdam baptizatos in noīe xp̄i ⁊ in ſpū ſcō: qꝛ tota trinitas in q̄libet illorꝫ noīum itelligitᷣ. Si vero fides deſit ⁊ intētio faciēdi qḋ facit eccl'ia. irritum eſt ſacrm. Subdit tn̄ ſm Amb̄. ꝙ tuti⁹ ſit tres ꝑſonas noīare dicēdo: In noīe pāis ⁊ filii ⁊ ſpiritus ſcī: inuocatur enim tota trinitas vt ibi viſibiliᷣ opetᷣ. Nō aūt debet dici in noībus: qꝛ nō ſeruatᷣ debita forma baptiſmi: ⁊ hoc eſt iō: qꝛ vna eſt inuocatio ⁊ confeſſio trium ꝑſonarꝫ. Poſtea querit qñ inſtitut⁹ ſit baptiſmus: circa qḋ ſunt varie opiones. Quidā eniʒ dicūt ꝙ ſit inſtitut⁹ cū dn̄s dixit Nicodemo: Niſi quis renatus fuerit ex aqua ⁊ ſpū ſcō. Alii dicunt ꝙ poſt reſurrectionē cū dn̄s dixit: Ite ⁊ baptizate oēs gentes ſed hoc nō videtᷣ verū: qꝛ etiā ante reſurrectionem baptizauit. Et iō dicit magiſ ꝙ ſaluator ſuo baptiſmo baptiſmum inſtituit in quo trinitas innotuit que interius baptizat: qꝛ pr̄ in voce: fili⁹ in carne: ſpūs ſanctus in ſpecie colūbe apparuerūt: tūc enim cōtactu ſue mūde carne xp̄s vim regñatiuam ɔtulit aqs vt qui poſtea in ea mergerentᷣ inuocato noīe trinitatis a pctō purgarentᷣ. Dicit ēt ꝙ apl'i l eadem forma baptizauerūt añ xp̄i paſſionē ⁊ poſt paſſionem eius: que ante paſſionē pōt itelligi eſſe tradita: q̄uis non ſit ſcriptum. ¶ Scḋa ꝓpō eſt hec: Mā baptiſmatis debet eē aq̄ pura ⁊ vtile eſt puerū mergi ſub triplici merſura. Hāc magiſ inſinuans dicit ꝙ aqua ē mā hui⁹ ſacri: qḋ oſtēdit factū xp̄i: qꝛ ipſemet in aqua baptizat⁹ eſt: ⁊ vbū xp̄i qñ dixit: Niſi quis renatus fuerit ⁊c̄. Et paſſio chriſti: qꝛ de latere ei⁹ manauit aq̄ que ſignificauit baptiſmum: ⁊ ſanguis qui ſignificauit eucbariſtiā. Eſt enim aq̄ ɔueniens mā huius ſacri ꝑꝑ ſui copiā ⁊ cōitatē: qꝛ hoc ſacrm cōe eſt: tum etiā ꝑꝑ ɔueniētiā ſigni ad ſignatū: qꝛ ſicut aq̄ abluit exteri⁹ ſordes corpis: ſic baptiſmus īterius mūdat ſordes aīe. Poſtea querit an vna vl' trina immerſio fieri debeat. Et rn̄det ꝙ pō fieri vna vel trina ſm diuerſas locorꝫ ɔſuetudines. qꝛ vna imerſio vnitatem trinitatis: trina vo trinitatē ꝑſonarū deſignat: ⁊ triduanā xp̄i ſepulturā exprimitᷣ. Subdit aūt ꝙ nō peccat ſemel imergēs: niſi vl' conſuetudo eccl'ie obſtat. vel ſemel eſſe tm̄ mergēdū docet ⁊ aſſerat. Et oīa auctib⁹ ɔfirmat. Poſtea querit qñ circunciſio amiſit vim ſuā Et rn̄det ꝙ in morte xp̄i ſicut ⁊ tūc oīa legalia terminata ſunt ⁊ non ante. ¶ Tertia ꝓpō eſt hec. Cā inſtitutionis hui⁹ ſa. ti eſt expiatio a macula pctī. Hāc magiſ inſinuās dicit: ꝙ cā inſtitutionis baptiſmi eſt inouatio hoīs qui per pctm̄ vetus dānatus fuerat: ⁊ hec mundatio interior eſt res ſacri hui⁹. Ultimo dicit ꝙ nec baptiſm⁹ nec circunciſio regni celeſtis ianuaʒ apuit: ſʒ hoſtia ſaluatoris que ſi oblata fuiſſet ipe circūciſiōis: illi⁹ tpis hoīes regnum celorꝫ īraſſent. Et concludit ꝙ res ſacri baptiſmi eſt iuſtificatio a pctīs. Et tm̄ in ſpeciali.

¶ Q alii ſuſcipiant ſacrꝫ ⁊ rem: alii ſacrm ⁊ non rē: alii rem ⁊ non ſacramentum. a

Diſt. IIII. De baptiſmo ꝑ cōparationeʒ ad recipiētes.

Hic dicēdū eſt aliquos ſuſcipe ſacrm ⁊ rem ſacri: aliquos ſacrm ⁊ nō rē: aliquos reʒ ⁊ nō ſacrm.

Sacrm ⁊ rē ſimul ſuſcipiunt oēs puuli q̄ i baptiſmo ab origīali mūdātur pctō: q̄uis q̄dā diffiteātur illis q̄ perituri ſunt puulis in baptiſmo dimitti pctā: innitētes illi verbo Aug. Sacra in ſolis electis efficiūt qḋ figurāt: nō itelligētes illud ita eē accipiēdū: qꝛ cū in aliis efficiāt ſacra remiſſionē: nō hoc eis faciūt ad ſalutē ſʒ ſolis electis. Nā ꝙ oībus paruulis in baptiſmo remittatᷣ pctm̄ ꝑ baptiſmū. Aug. euidēter dicit: A puulo inq̄t recēter nato vſqʒ ad decrepitū ſenē ſicut nullus ꝓhibetᷣ a baptiſmo: ita nullus ē qui nō pctō moriatᷣ in baptiſmo: ſed paruuli tm̄ originali maiores vero ēt oībus q̄ male viuēdo addiderūt ad illud: niſi enormitas vite īpediat. i. fictio. Adulti quoqʒ qui cum fide baptizantur ſacrm ⁊ reʒ ſuſcipiunt.

De quorundaʒ errore.

In lib. de bap. puul.

In Encħ. c. 4. de ɔſe. di. 4.

¶ De ficte accedentibus. b

Qui vero ſine fide vel ficte accedūt: ſacrm nō rē ſuſcipiūt.

Uñ Hiero⁹. Sūt lauacra gētiliū hereticorꝫ: ſʒ non lauāt ad ſalutē. In eccl'ia ēt q̄ nō plena fide accipiunt baptiſma nō ſpm̄ ſed aquā ſuſcipiunt. Aug⁹ ēt ait: Iudeis oībus cōia erant ſacra: ſed non cōis oībus erat gratia que eſt virtus ſacrorū; ita ⁊ nunc cōis eſt baptiſmus oībus

Super Ezechieleʒ. 16. ibi Aq̄ non eſt lota in ſalutem.

Su ꝑ ps. 83.

baptizatis: ſ; nõ virtus baptiſmi. i. ip̄a gr̄a. Item. Oīs qui iã ſue volũtatis arbiter ↄſtitutus eſt cum accedit ad ſacr̄m fidelium: niſi peniteat cum veteris vite nouã non p̄ot incohare. Ab hac pn̄ia cum baptizant̄ ſoli paruuli imunes ſunt. His alijſq; teſtimonijs aperte oſtẽdit̄ adultis ſine fide ⁊ pn̄ia vera ī baptiſmo nõ ↄferri grãm remiſſionis: q̄ꝛ nec paruulis ſine fide aliena qui ꝓpriã hẽre nequeunt. datur in baptiſmo remiſſio. Siq̄s ergo ficte accedit nõ hñs verã cordis ↄtritionẽ; ſacr̄m ſine re accipit. Videt̄ tñ Aug⁹ dicere q̄ etiã ficte accedẽti qui etiam habet odiũ fraternũ; in ipſo momẽto quo baptizat̄ oīa ↄdonẽtur pctã: ⁊ poſt batſmũ mox: redeant. Sed non hoc aſſerẽdo dicit: imo hãc opiõnẽ ⁊ premiſſam ſniam ↄferẽdo: ait eni; ſic: His qui ficto corde baptizant̄: aut pctã nullaten⁹ dimittũtur: q̄ꝛ ſp̄ũs ſcũs diſcipline effugiet fictũ; aut in ipſo tp̄is puncto per vim ſacr̄i dimiſſa: iterum per fictionẽ replicant̄ vt etiã illud verũ; ſit. Quotquot in xp̄o baptizati eſtis ⁊c̄. ⁊ illud: Sp̄ũs ſcũs diſcipline effugiet fictũ: vt induat cum chriſtũ ſanctitas baptiſmi: ⁊ exuat cũ chriſtũ pn̄itẽs fictionis. Nã redire dimiſſa pctã vbi fraterna charitas nõ eſt: apte dñs docet etiam in illo ſeruo a quo dñs dimiſſum debitũ petijt: q̄ꝛ ille ↄſeruo dimittere noluit. Sic nõ ipedit̄ baptiſmi gr̄a quo minus oīa pctã dimittant̄: etiã ſi fraternũ odiũ; in eius cui dimittunt̄ aīo pſeuerat. Soluitur eni heſternus dies ⁊ q̄cq̄d ſupeſt: ⁊ ſoluit̄ etia; ip̄a hora momẽtũq; ante baptiſmum ⁊ in baptiſmo. Deinceps autem ↄtinuo reus icipit eſſe nõ ſolũ ↄſequẽtiũ ſed etia; p̄teritoꝝ dieꝝ horarũ: momẽtoꝝ: redeuntib⁹ oīb⁹ que dimiſſa ſunt. Hoc aũt vt p̄diximus non ſub aſſertiõe dixit: qd̄ oñdit̄ ex eo qd̄ ait in eodẽ libro ſic: Si ad baptiſmum fictus accedit dimiſſa ſunt ei pctã: aut nõ ſunt dimiſſa: digãt qd̄ voluerint. Ecce aperte cernis ſi tñ attẽdis id dixiſſe Aug. nõ aſſerẽdo ſ; querẽdo ⁊ alioꝝ opinionẽ referẽdo. Idẽ eni ait: Tũc valere incipit ad ſalutem baptiſmus: cum illa fictio veraci confeſſione receſſerit: que corde in malitia perſeuerante peccatorum ablutionem non ſinebat fieri. Non ergo ficte accedenti peccata dimittuntur.

Aug. de penitẽtia ⁊ po. niſ̄ de ↄſec. diſ.4. c. oīs qui.

In li. de baptiſmo paruulorum.

De ↄſ. di.4. c. q̄mõ deus in fine.

Gal.3.
Sap.1.

Matth.19.
Luce.18.

De ↄſ. di.4. c. oſtẽditur. illos circa medium.

De ↄſ. di.4. c. tũc valere

Quõ intelligat̄ illud quotquot in chriſto baptizati eſtis chriſtum induiſtis. c

Queritur ergo quõ illud accipiat̄. Quotquot i xp̄o baptizati eſtis

Gal.3.

xp̄m induiſtis? Pōt dici q̄ qui in xp̄o. i. in chriſti ↄformitate baptizant̄. vt moriantur vetuſtate pcti: ſicut chriſtus vetuſtati pene: induunt chriſtũ quẽ per grãm inhabitãtẽ hñt. Pōt ⁊ aliter ſolui: Duob⁹ eni modis chriſtum induere dicimus: vel aſſumptione ſacr̄i: vel rei pceptione. Vñ Aug. Induunt hoīes chriſtũ aliq̄n vſq; ad ſacr̄i pceptionem: aliq̄n vſq; ad vite ſanctificationẽ: atq; illd̄ primum bonis ⁊ malis pōt eſſe cõe: hoc autem eſt proprium bonoꝝ ⁊ pioꝝum. Oẽs ergo qui in xp̄i noīe baptizant̄: chriſtum induũt vel ſm ſacr̄i perceptionem: vel ſm vite ſanctificationem.

Rom.6.
Eph.4.

In li. de baptiſmo contra donatiſtas.

De illis qui ſuſcipiũt rem ⁊ nõ ſacramentum. d

Sunt ⁊ alij vt ſupra poſuim⁹ q̄ ſuſcipiũt rẽ ⁊ non ſacr̄m.

Qui enim effundũt ſanguinem pro noīe Ieſu. ⁊ ſi nõ ſacramẽtũ: rem tñ accipiũt. Vñ Aug. Quicũq; nõ pcepto regñationis lauacro pro cõfeſſione xp̄i moriunt̄: tãtũ eis valet ad dimittenda pctã q̄ꝛtum ſi abluerent̄ ſacro fonte baptiſmi. Audiſtis q̄ paſſio pro chriſti noīe ſuſcepta ſuplet vicẽ baptiſmi. Nec tantũ paſſio vicem baptiſmi iplet: ſed etiã fides ⁊ contritio: vbi neceſſitas excludit ſacr̄m: ſicut apte docet Aug. dicẽs baptiſmi vicẽ aliq̄n iplere paſſionẽ: de latrone illo cui nõ baptizato dictũ eſt: Hodie mecũ; eris in padiſo. Btũs Cyprianus in lib.4. de baptiſmo non lege documentum aſſumit. Qd̄ etiã atq; ẽt ego ↄſiderans īuenio. nõ tñ paſſionẽ pro noīe xp̄i id quod baptiſmo deerat poſſe ſupplere: ſed etiam fidem ↄuerſionẽq; cordis: ſi forte ad celebrandũ myſteriũ baptiſmi in ãguſtijs tẽpoꝝ ſuccurri non pōt. Neq; enim ille latro pro noīe xp̄i crucifix⁹ eſt: ſ; pro meritis facinorum ſuorum: nec q̄ꝛ credidit paſſus eſt: ſ; dum patit̄ credit. Quantũ ergo fides valeat: ſine viſibilis baptiſmi ſacr̄o: qd̄ ap̄ls ait: Corde creditur ad iuſtitiã: ore aũt ↄfeſſio fit ad ſalute;: in illo latrone declaratũ eſt: ſed tunc impletur inuiſibiliter cum myſteriũ baptiſmi non ↄtemptus religionis: ſed articulus neceſſitatis excludit. Et baptiſmus q̄dem pōt eſſe vbi conuerſio cordis defuerit: cõuerſio autem cordis pōt q̄dẽ ineſſe nõ pcepto baptiſmo: ſed ↄtempto baptiſmo non poteſt. nec vllo mõ dicenda eſt ↄuerſio cordis ad deum cum dei ſacr̄m ↄtẽnit̄. Ecce hic habes non ſolũ paſſionẽ: ſ; etiam fidem ⁊ ↄtritione; ↄferre remiſſionem vbi nõ ↄtẽnitur ſacr̄m vt in latrone illo oſtendit̄: qui nõ per paſſionẽ: ſ; per fidẽ ſaluat⁹ eſt ſine baptiſmo

In 13. li. de tri. c.7.

Qd̄ paſſio implet vicem baptiſmi.
Qd̄ non tñ paſſio. ſ; ẽt fides ⁊ ↄtritio iplent vicem bap[mi].
De ↄſ. di.4. c. bap[mi] vicẽ
Luce.23.

Rom.10.

ſine baptiſmo. Sed dicũt quidam hoc retra-
Jn li.2.ret. craſſe Auguſtinũ. Retractauit quodam exẽ
plum: ſed non ſniam. Ait eniʒ in.4.lib. de ba
ptiſmo. Cũ dicerẽ vicem baptiſmi poſſe habe
re paſſionẽ: nõ ſatis idoneũ poſui illius latro
nis exẽplũ: qꝛ vtrũ nõ fuerit baptiʒatus incer
tũ eſt. Cõſtat ergo ſine baptiſmo aliquos iu-
ſtificari ⁊ ſaluari. vñ Amb. de valentiniano.
Diere.4. Uentrẽ meũ doleo vt ꝓphetico vtar eloq̃o:
qꝛ quẽ regñaturus eram amiſi: verumtñ gra-
tiam quam ille popoſcit non amiſit.
❡ Que videntur obuiare predictis. e

His aũt videtur obuia

re qđ dñs dicit: Niſi q̃s renat⁹ fuerit ex aq̃ ⁊
Joã.3. ſpũ ſcõ: nõ põt intrare in regnuʒ celoꝝ: qđ ſi
gñaliter verꝝ eſt: nõ videtur eẽ vera ſupius po
ſita. Sed illud intelligẽdũ eſt de illis qui põt
Determina ⁊ cõtẽnunt baptiʒari: vel ita intelligẽduʒ eſt.
tio. Niſi q̃s renatus fuerit ex aqua ⁊ ſpũ ſcõ. i. ex
ea regñatione que fit ꝑ aquã ⁊ ſpũm ſanctum
nõ ſaluabit᷑. Jlla aũt regñatio fit non tñ per
baptiſmum: ſed ẽt ꝑ pniam ⁊ ſanguinẽ. Uñ
Gl. ſup epi- auctas dicit ideo aplm pluraliter dixiſſe fun-
ſtola ad he- damentũ baptiſmatũ: qꝛ eſt baptiſmus in aq̃
breos.6. in ſanguine: in penitẽtia. Hoc aũt nõ ideo di
cit ꝙ ſacr̃m baptiſmi fiat non niſi in aqua: ſʒ
qꝛ ipſius virtus. i. ſanctiſicatio datur nõ mo
do per aquã: ſed per ſanguinem vel pniam in
terius: rõ. n. id ſuadet. Si. n. non valentibus
credere paruulis ſufficit baptiſm⁹: multoma-
gis ſufficit fides adultis volentibus ſed non
De vnico valẽtibus baptiʒari. Uñ Aug⁹. Queris q̃d
baptiſmo. ſit maius fides an aqua: nõ dubito q̃n rñdeã
fides. Si ergo qđ minus eſt ſanctificare põt
nõne qđ maius ẽ. i. fides de qua chriſtus ait.
Joã.11. Qui crediderit in me ẽt ſi mortuus fuerit vi-
Opio quorũ uet. Sed dicũt aliq̃ nullũ adultũ in chriſtũ cre
dã q͛ nisi. dere vel charitateʒ habere ſine baptiſmo: niſi
ſine bap^mo ſanguinẽ fundat pro dño: ſubdita introducẽ
poſſit ſalua- tes teſtimonia. Aug⁹ ait: Ex illo tp̃e quo ſal
ri: niſi patia uator dixit: Niſi quis renat⁹ fuerit ⁊c. abſq̃ʒ
tur ꝑ xp̃o. ſacr̃o baptiſmi p̃ter eos qui i eccl̃ia ſanguinẽ
Jn.li. đ fide fundunt aliquis vitã eternã accipe nõ poteſt.
ad petrum. Jtẽ. Nullum cathecuminum q̃uis in bonis
Joã.3. opib⁹ defunctũ vitã eternã hẽre credimus: ex
Aug⁹ in ec- cepto martyrio vbi tota ſacr̃a baptiſmi com-
cliaſticis do plent᷑. Jtẽ. Baptiʒatis iter tñ ſalutis eẽ cre-
gmatibus. dimus. Sed qđ i his min⁹ dixit in aliis capi-
c.44. tulis ſuprapoſitis ſuppleuit. Et iõ hec ſic in-
Reſponſio. telligẽda ſunt: vt illi ſoli hñtes tp̃s baptiʒãdi
excipiãtur: ſi. n. aliquis hñs fidẽ ⁊ charitateʒ
voluerit baptiʒari ⁊ nõ valet neceſſitate preuẽ
tus ſupplet oĩpotentis benignitas qđ ſacr̃o
defuerat. Dum. n. ſoluere põt niſi ſoluat tene-
tur: ſed cũ iaʒ nõ põt ⁊ tñ vult: nõ iputat ei de
us q̃ ſuã potẽtiã ſacr̃is nõ alligauit. Qđ ve-
ro iuiſibilis ſanctificatio ſine viſibili ſacr̃o q̃-
buſdã inſit apte Aug⁹ tradit ſup Leuit᷑. di- Sup Leuiti
cẽs iuiſibilẽ ſcificationẽ quibuſdã affuiſſe ⁊ ꝓ cũ. q. 88.
fuiſſe ſine viſibilib⁹ ſacr̃is. Uiſibilẽ vero ſan-
ctificationẽ que fit ſacr̃o viſibili ſiue inuiſibili
poſſe adeſſe: nõ poſſe ꝓdeſſe: nec tñ viſibile ſa
cramẽtũ ideo ꝯtẽnẽdũ eſt: qꝛ cõtẽptor eius in
uiſibilr ſanctificari non põt. Hinc cornelius
⁊ qui cũ eo erant iam ſpũ ſanctificati baptiʒa Actuũ.10.
ti ſunt. Nec ſuꝑflua iudicãda ẽ ſanctiſicatio
viſibilis qꝛ inuiſibilis p̃ceſſit. Sine viſibili er-
go iuiſibilis ſanctificatio eſſe põt ⁊ ꝓdeſſe: vi
ſibilis aũt que fit ſacr̃o tenus ſine inuiſibili ꝓ
deſſe non põt: cũ illa ſit oĩs illius vtilitas. Si
moni mago viſibilis baptiſmus nõ ꝓfuit: qꝛ Actuũ.8.
iuiſibilis non affuit: ſed quibus inuiſibilis af-
fuit: ꝓfuit: nec tñ valet fides aliena paruulo
quãtũ ꝓpria adulto: Paruulis. n. non ſuffi-
cit fides eccl̃ie ſine ſacr̃o: q̃ ſi abſq̃ʒ baptiſmo
fuerint defuncti: ẽt cũ deferũtur ad baptiſmũ
dãnabuntur: ſicut multis ſanctoꝝ auctorita-
tibus comprobat᷑. Ad qđ hoc vnuʒ ſufficiat Jn li. đ fide
Aug⁹ ait: Firmiſſime tene paruulos qui cuʒ ad petrũ. ⁊
in vteris matrũ viuere icipiũt ⁊ ibi moriunt᷑: hẽ. de ꝯſ. di
vel de matribus nati ſine ſacr̃o baptiſmi de 4. c. firmiſ
hoc ſeculo trãſeũt eterno ſupplicio puniẽdos ſime.
qꝛ etſi ꝓprie actiõis pctã nõ habuerũt: origi
nale tñ pctm̃ traxerunt carnali concupiſcẽtie
conceptione. Et ſicut paruuli qui ſine baptiſ-
mo moriuntur: infidelium aſcribuntur nume
ro: ita qui baptiʒantur fideles dicuntur: qui
a fidelium conſortio nõ ſeperantur: cum orat
eccl̃ia pro fidelibus defunctis. Fideles ergo
ſunt nõ ꝓp v̾tutẽ: ſed fidei ſacr̃. Uñ Aug⁹. Ad Bo. de
Paruulũ ⁊ ſi nõdũ fides illa que ẽt in credẽ- ꝯſe. di. 4. c.
tiũ volũtate ꝯſiſtit: iã tñ fidei ipſi⁹ ſacr̃. i. ba nihil ẽ aliud
ptiſmus fidelem facit: ſicut credere rñdet᷑: ita
etiã fidelis vocat᷑: nõ rẽ ipſam mẽte annuen-
do: ſed ipſius rei percipiendo ſacramentum.
❡ Quid ꝓſit baptiſmus his qui cũ fide accedunt. f

Solet etiã queri de illis

q̃ iã ſanctificati ſpiritu cũ fide ⁊ charitate ad
baptiſmũ accedũt: q̃d eis ꝯferat baptiſmus?
Nihil eni eis vĩ p̃ſtare: cũ per fidẽ ⁊ ꝯtritio
nẽ iam remiſſis pctis iuſtificati ſunt. Ad qđ
ſane dici põt eos q̃dẽ per fidẽ ⁊ ꝯtritionẽ iu
ſtificatos. i. a macula peccati purgatos: ⁊ a
debito eterne pene abſolutos: tamen adhuc

teneri ſatiſfactiõe tpali qua penitẽtes ligant̃ in eccl'ia. Cũ aũt baptiſmuʒ ꝑcipiũt ⁊ a pctis ſi q̃ iteriʒ poſt ↄuerſionẽ ↄtrerũt mũdant̃: ⁊ ab exteriori ſatiſfactione abſoluũt̃ ⁊ adiutrix gr̃a oĩſqʒ vĩrt⁹ in eo auget̃: vt vere nou⁹ hõ tẽ dici poſſit: Fomes q̃ʒ pcti in eo ampli⁹ debilitat̃. Jdõ Hiero⁹ dicĩ q̓ fides que fideles facit in aq̃s baptiſmi dat̃ vl' nutrit̃: q̓ nõ hñti aliq̃ ibi dat̃: ⁊ iã hñti vt pleni⁹ hẽat dat̃: ſic ⁊
Cõ ſatiſfactio exterior dimittitur. Rom. ii. De ↄſ. di 4 cap. ſine penitentia. de aliis itelligẽdũ eſt. Qui ḡ mũdus accedit ibi fit mũdior: ⁊ oĩ hñti ibi ampli⁹ dat̃. Q̃ vo oĩs exterior ſatiſfactio ibi relaxet̃. Amb. oñdit ſup illũ locũ. Sic pnia ſt̃ dõa dei ⁊ vocatio dicẽs: Gr̃a dei in baptiſmo non req̃rit gemitũ vel plãctũ: vel aliq̃d op⁹: ſʒ ⁊ oĩa gratis ↄdonat. Q̃d q̃deʒ de exteriori gemitu vel plãctu accipiẽdũ eſt. Nam ſine iteriore nemo adult⁹ renouat̃ ſʒ exteriores ſatiſfactiões ⁊ afflictiões. l. ſordes penitẽtiũ ibi dimittũt̃. multũ ergo ↄfert baptiſmus ẽt iã ꝑ fidẽ iuſtificato: q̓ accedẽs ad baptiſmũ q̃ſi ram⁹ a colũba portat̃ in arcaʒ: q̃ ante itus erat iudicio dei:
Gen. 8. ſʒ nunc ẽt iudicio eccl'ie itus ẽ. Cũ vero in baptiſmo pctm̃ deleat̃ ⁊ ſatiſfactio exterior non iputet̃: querit̃ cur penalitas cui ꝓ pctõ addicti ſum⁹ nõ tollat̃: Hoc idõ tradũt fieri ſci: q̓ ſi a pena hoĩes ꝑ baptiſmũ liberarẽtur: ipſaʒ putarẽt baptiſmi p̃ciũ: nõ eternũ regnuʒ. Jdõ ſoluto reatu pcti tpalis pena tñ manet: vt illa vita ſtudioſi⁹ querat̃: q̃ erit a penis oĩbus aliena. Jdõ ẽt manet: vt ſit fideli ⁊ certandi mã ⁊ vicẽdi occaſio: q̃ nõ vinceret ſi nõ pugnaret: nec pugnaret ſi in baptiſmo fieret imortalis.

¶ Cui⁹ rei baptiſm⁹ qui. dat̃ iã iuſto ſit ſacr̃m. g

Si queritur cuius rei

baptiſm⁹ ille ſit ſacr̃m qui dat̃ iã iuſto. Dicimus ſacr̃m eẽ ⁊ rei q̃ p̃ceſſit. i. remiſſiõis ante ꝑ fidẽ date: ⁊ remiſſiõis tpalis pene ſiue pcti ſi hẽtur q̃d iteri cõmittit̃: ⁊ nouitatis ac oĩs gr̃e ibi p̃ſtite. Oĩs eteniʒ rei ſignũ ẽ cuius cã eſt. nec mireris rẽ aliq̃ñ p̃cedere ſacr̃m: cũ aliq̃ñ ẽt lõge poſt ſequat̃: vt in illis qui ficte accedũt: q̃b⁹ cũ poſtea penituerit icipiet baptiſmus ꝓdeſſe: in q̃bus fuit baptiſm⁹ ſacr̃ʒ hui⁹ ſcĩficatiõis quã penitẽdo hñt. Sʒ ſi nũq̃ peniterẽt nec a figmẽto recederẽt: cui⁹ rei ſacr̃m eẽt baptiſm⁹ ab illis ſuſcept⁹. Põt dici rei q̃ ibi fiẽt al's foret ſi ñ eoꝝ enormitas ipediret.

¶ Si paruulis datur in baptiſmo gratia qua poſſint in maiori etate proficere. b

Solet ẽt queri ſi puu-

lis in baptiſmo dat̃ gr̃a qua cuʒ tp̃s hũerint vtẽdi libero arbitrio poſſint bñ velle ⁊ currẽ. De adultis. n. q̃ digne recipiũt ſacr̃m nõ ambigit̃ q̃n gr̃am oꝑantẽ ⁊ cooꝑantẽ ꝑcepint: que in vacuũ eis cedit ſi per liberũ arbitrium poſt mortal'r deliquerint: q̃ merito pcti gr̃aʒ appoſitã ꝑdũt. Uũ dñr cõtumeliã ſpũiſcõ facere ⁊ ip̃m a ſe fugare. Heb. 10. De puulis vero q̃ non dũ rõne vtũtur q̃õ eſt: an in baptiſmo receperint gr̃aʒ qua ad maiorẽ venientes etatẽ poſſint velle ⁊ oꝑari bonũ. Uidet̃ q̓ nõ receꝑint q̓ gratia illa charitas eſt ⁊ fides que volũtatẽ p̃parat ⁊ adiuuat. Sʒ q̃s dixerit eos accepiſſe fidẽ ⁊ charitatẽ. Si vero gr̃am non receperint qua bñ oꝑari pñt cũ fuerint adulti: nõ ergo ſufficit eis in hoc ſtatu gr̃a in baptiſmo data: nec ꝑ illã pñt mõ boni eẽ: niſi alia addatur: q̃ ſi nõ additur: nõ eſt ex eoꝝ culpa: q̓ iuſtificati ſunt a pctõ. Quidã putãt gr̃aʒ oꝑantẽ ⁊ cooꝑantẽ cũctis puulis in baptiſmo dari in munere non in vſu: vt cũ ad maiorẽ venerint etatẽ ex munere ſortiãtur vſum niſi ꝑ liberũ arbitriũ vſuʒ muneris extinguãt peccãdo: ⁊ ita ex culpa eorũ eſt non ex defectu gratie q̓ mali ſiunt: qui ex dei munere valentes habere vſum bonum: per liberum arbitriũ retinuerũt ⁊ vſum prauum elegerunt.

¶ Jſta eſt diſtinctio 4ᵃ hui⁹ q̃rti libri: Jn qua mag̃r poſtq̃ʒ ſupi⁹ determinauit de baptiſmo quãtum ad ea que ↄueniũt ei ſʒ ſe. hic determiat de effectu baptiſmi q̃tũ ad ſuſcipiẽtes: ⁊ circa hoc tria facit principalr. Primo eni oſtẽdit q̃uõ q̃dã ſuſcipiũt ſacr̃m ⁊ rẽ: vel ſacr̃m ⁊ nõ rẽ: aut rẽ ⁊ non ſacr̃m. Scdõ excludit errorẽ quorũdã dicẽtiũ q̓ baptiſmus ſãguis cũ fide adultis nõ ꝑficit abſq̃ʒ baptiſmo fluminis. Tertio adiũgit q̃uõ baptiſm⁹ gr̃am cõferat puulis. Primũ facit a p̃ncipio diſtinctionis vſq̃ʒ ibi (Sunt ⁊ alii vt ſup̃.) Scdm̃ vſq̃ʒ ibi (Solet etiam queri.) Tertiũ vſq̃ʒ ad fnẽ diſtin. Jn ſpãli ſnia magr̃i ſtat in trib⁹ ꝓpõnib⁹: q̃rũ p̃ma eſt hec. ¶ Que ſit inter ſuſcipe ſacr̃m baptiſmi ⁊ rẽ ſacri: vel ſacr̃m ⁊ nõ rez aut ecõuerſo q̃ hic declarat certa euidentia. Hãc magr̃ iſinuãs dicit q̓ q̃dã ſuſcipiũt rẽ ⁊ ſacr̃m: q̃daʒ aũt rẽ ⁊ nõ ſacr̃m: q̃dã aũt ſacr̃m ⁊ nõ rẽ. Determinat p̃mũ. rẽ eni ⁊ ſacr̃m recipiũt adulti qui cuʒ fide baptizant̃ ⁊ etiaʒ puuli qui in baptiſmo ab originali mũdant̃. Quia dicãt aliq̃ q̓ puulis qui non ſunt electi ⁊ p̃deſtinati in baptiſmo pctã nõ dimittant̃: q̃d nõ eſt verũ: q̃d auctẽ hei Augu. oſtendit. Poſtea dicit q̓ illi qui ſine fide ficte accedũt ad ſacr̃m: ſacr̃m ⁊ nõ rẽ ſacri recipiunt q̃d auctĩbus ↄfirmat. Poſtea obiicit ↄtrium ſm̃ btm̃ Augᵐ qui dicẽ videt̃ q̓ ficte accedẽtes in ipſo momẽto quo baptizant̃ remiſſionẽ pctoꝝ recipiũt: ſʒ poſt ꝓctm̃ ꝑ fictionem remiſſio ipſa fruſtret̃ ⁊ pctã redeãt. Et idem videt̃ dicere apl's in ep'la ad Gal'. Quotquot in chriſto baptizati eſtis: xp̃m idutiſtis. Et rñdet ad hoc q̓ Aug⁹ loq̃tur hoc ↄferẽdo ⁊ inq̃rẽdo: ⁊ nõ determinãdo neq̃ʒ aſſerẽdo: Apl's loq̃tur de his qui i ſuo. baptiſmo chriſto ↄformant̃. qui. ſ. moriunt̃ vetuſtati pcti: ſic xp̃o vetuſtati

vetuſtati pene.iſti eñi xp̄m iduunt per inbitationis
ipſi⁹ grām. Uel dicunt̄ xp̄m oēs iduē ꝯtruꝫ ad ſacri
ipſi⁹ xp̄i ꝑceptionē: ⁊ ſi nō quātū ad interiorem ſcifi
cationē. Poſtea dicit ꝙ aliq̄ recipiūt rē ſacri ⁊ non
ſacr̄m ſicut illi qui pro xp̄i fide ſanguinē fundunt: ⁊
ſicut illi qui cuꝫ fide bona ⁊ ꝯtritione moriunt̄: ⁊ nō
hn̄t copiā recipiendi ſacr̄m ſicut latro in cruce: de q̄
tñ nō aſſerit beat⁹ Aug⁹. vtrum baptizat⁹ fuerit vel
nō: ex quo ꝯcludit ꝙ ſine aq̄ baptiſmi aliq̄ iuſtifican
tur ⁊ ſaluantur. ⁊ poſt obiicit per plures auctēs ꝙ
tales ſaluari nō pñt. Et r̄ndet ꝙ auctēs itelliguntur
vbi hō hūit opportunitatē ⁊ copiā recipiendi ſacr̄m
⁊ ꝯtēpſit ſacr̄m recipe. ¶ Scd̄a ꝓpō: Baptiſmus ef
fuſi ſanguinis valet in caſu ſine baptiſmo fluminis.
Hāc ꝓpōnē magr̄ iſinuās re mouet errorē quorun
dā dicētiū nullū adultū per fidē ⁊ charitatem poſſe
iuſtificari ſine baptiſmo niſi ſanguineꝫ pro xp̄o fun
dat: qd̄ pꝫ auctib⁹ btī Augu. Et reſpōdet magr̄ ꝙ au
ctoritates itelligēde ſūt ſi adſit tp̄s ⁊ ꝯtēptus baptiſ
mi. Si aūt fidē habeāt ⁊ ꝯtritionem ⁊ baptizari vo
luerint ⁊ nō pñt morte ꝓuēti oīpotētis benignitas
ſupplet qd̄ ſacr̄o defuerat. Qd̄ aūt inuiſibilis ſcifica
tio q̄buſdā inſit ſine viſibili ſacr̄o oſtendit q̄buſdam
auctib⁹ btī Augu. Subdit tñ ꝙ ꝑꝑ hoc non eſt viſi
bile ſacr̄m ꝯtēnēdū q̄ꝛ ſacri ꝯtēptor iuiſibilit̄ ſcifica
ri nō pōt. De ꝑuulis aūt q̄bus fides aliena ſubuenit
dicit ſecus eē ꝙ̄ in adultis: nō eñi tātū valet fides
aliena in ꝑuulo quātū ꝓpria in adulto: ꝑuulis enim
non ſufficit fides eccl̄ie ſine ſacr̄o. Uñ ſi fuerint abſ
ꝙ ſacr̄o defūcti ēt cū deferunt̄ ad baptiſmū dānan
tur: ⁊ nūo infideliū aſcribunt̄. Si aūt baptizantur fi
deles vocant̄ ꝑꝑ fidei ſacr̄m: que oīa auctib⁹ confir
mat. Poſtea querit quid vtilitatis ſubſequens rece
ptio ſacri ꝯferat ꝓus per fidē ⁊ charitatē ſcificatis:
videt̄ eñi eē ſuꝑflua cū nihil ꝓſtare videat̄. Et reſpō
det ꝙ nō eſt ſuꝑflua: imo eis multū valet. qui enim
per fidē ⁊ ꝯtritionē iuſtificant̄: purgant̄ q̄dem a pcti
macula: ⁊ a debito pene eterne abſoluunt̄: tenētur
tñ ad ſatiſfactionē ad quam penitētes in eccl̄ia obli
gant̄: per ſuſceptionē autem baptiſmi hec obligatio
ſeu ſatiſfactio remittit̄ ⁊ a pctis. ſ. que iteruꝫ poſt cō
uerſionē attraxerūt mundant̄ ⁊ grā ⁊ oīs vīr⁹ in eis
auget̄: ⁊ fomes in eis magnis debilitat̄ ⁊ itra eccl̄iaꝫ
nūo ⁊ iudicio eccl̄ie collocant̄. Poſtea querit: cum
in baptiſmo remittant̄ pctā: ⁊ reat⁹ pene ſoluat̄: q̄
re penalitates ex pctō ꝯſecute non tollant̄. Et r̄ndet
ꝙ penalitates remanēt poſt baptiſmū duplici ratio
ne. Primo ne talis ablutio penalitatū putaret̄ pre
miū eē finale baptiſmi ⁊ nō regnū eternum: vt ergo
ſtudioſe illa vita querat̄ que erit a penis oībus alie
na remanēt penalitates. Scd̄a cā eſt vt detur bapti
zatis mā pugnādi: ⁊ per ꝯſ̄s vincēdi. Nō enim ali
quis vinceret niſi pugnaret: nec pugnaret ſi in ba
ptiſmo oēs penalitates tollerent̄. Poſtea querit cū
ꝓus iuſtificati poſtea baptizant̄: cuius rei baptiſm⁹
ille ſit ſacr̄m ⁊ ſignum. Et r̄ndet ꝙ iuſtificationis pri
us habite ſicut ⁊ in ꝑfectis eſt ſignuꝫ iuſtificationis
faciēde: niſi ipedimētū adeſſet: Uñ nō eſt iconueni
ens ꝙ res ꝓcedat qn̄q̄ ſacr̄m ⁊ qn̄q̄ ſequat̄ longe
poſt: vt in fictis qui poſtea penitēt. ¶ Tertia propō
eſt hec: Nō tātū ꝓdeſt fides aliena ꝑuulis quātum
fides ꝓpria adultis ⁊ ꝯtritis. Hanc magr̄ inſinuans
querit: vtrum ꝑuuli in baptiſmo recipiāt grām: de
adultis aūt qui digne recipiūt non eſt dubiū. Et vi
det̄ ꝙ nō: q̄ꝛ grā illa ad ꝑparationē volūtatis dat̄
⁊ ꝑuuli actu volūtatis vti nō pñt: igit̄ ⁊c̄. In ꝯtrium
eſt ꝙ nō ſaluarent̄ niſi recipent grām. Et r̄ndet ꝙ
recipiūt grām in via nāe ⁊ nō in vſu. vſum auteꝫ hn̄t
cū ꝑueniūt ad ꝑfectā etatē: ni ſi per liberū arbitrium
cū vſū hui⁹ mūeris extiguāt: peccādo. Et tñ i ſpāli.

¶ Qd̄ baptiſmus eque ſanctus eſt a bono ⁊ a malo
datus bono vel malo. a

Diſt. V. De baptiſmo per comparationem ad dantes.

POſt hec ſciēduꝫ
ē ſacr̄uꝫ baptiſmi a bonis ⁊ a ma
lis miſtris dari: ſic̄ a bōis ⁊ a ma
lis ſumit̄ nec melior eſt baptiſm⁹
qui per meliorē dat̄: nec min⁹ bon⁹ qui ꝑ mi
nus bonū dat̄: nec malus qui per malū dat̄:
nec mai⁹ munus dat̄ in baptiſmo dato a bo
no: nec min⁹ in baptiſmo dato a malo: ſꝫ eq̄
le. q̄ꝛ nec mun⁹ hoīs: ſed dei: qd̄ totum ſub
ditis declarat̄ teſtionijs. Aug⁹ ait: Baptiſ
mus talis eſt q̄lis ille in cui⁹ ptāte dat̄: nō q̄
lis eſt ille per cui⁹ miniſteriū dat̄. Itē: Pror
ſus fieri pōt vt aliq̄ veꝛ hēant baptiſma ⁊ nō
hēant verā fidē. Itē: Si iter bonos miſtros
cū ſit ali⁹ alio melior: nō eſt melior baptiſm⁹
qui per meliorē dat̄: nullo mō malus eſt qui
ēt per malū dat̄ q̄ꝛ idē baptiſm⁹ dat̄: ⁊ iō ꝑ
miniſtros diſpares dei mun⁹ eſt eq̄le q̄ꝛ nō il
loꝛ: ſed ei⁹ eſt. Idē. Cū baptizat malus illd̄
qd̄ datū eſt vnū eſt: nō ipar: ꝑꝑ ipares mini
ſtros: ſꝫ par ⁊ eq̄le ꝑꝑ hoc. Hic eſt qui bapti
zat. Itē. Ego dico ⁊ nos dicimus oēs: q̄ꝛ iu
ſtos opꝫ eē per q̄s baptizat̄. iuſtos opꝫ eē tā
ti iudicis miſtros. Sint miſtri iuſti ſi volūt.
Si aūt noluerint eſſe iuſti qui ſedent in cathe
dra moyſi: ſecurū me fac̄ magr̄ meus. ſ. xp̄ us
de quo ſpūs ſcūs dicit. Hic eſt qui baptizat.
Itē. Quos baptizauit iudas xp̄s baptiza
uit. Si q̄s ergo baptizauit ebrioſus: homici
da: adulter: ſi xp̄i erat baptiſm⁹: xp̄s baptiza
uit. Nō timeo adulterū: nec ebrioſum: nec ho
micidā q̄ꝛ colūbā attēdo per quā mihi dicit̄.
Hic eſt qui baptizat. Iteꝫ. Homicida dedit
baptiſmū xp̄i qd̄ ſacr̄m tam ſcm̄ eſt vt nec ho
micida miſtrāte polluat̄. Itē. Si in hereſi q̄
cunq̄ꝫ vel ſciſmate quiſq̄ in noīe pr̄is ⁊ filij ⁊
ſpūs ſci baptiſmi ſacr̄m accepit: itegrū ſacr̄m
accepit: ſed ſalutē que vīrt⁹ eſt ſacr̄i nō hēbit ſi
extra eccl̄iam catholicam ipm̄ ſacr̄m habue
rit. Debet ergo ad eccl̄iam redire: nō vt ſacr̄ꝫ
baptiſmi iterū accipiat qd̄ nemo debet in ali
quo repetē: ſed vt in ſocietate catholicā vitaꝫ
accipiāt. Baptiſm⁹ eñi extra eccl̄iam neq̄t ꝓ
deſſe. Ibi enim cuiq̄ꝫ ꝓdeſſe pōt bapiiſmus
vbi poteſt ꝓdeſſe elemoſyna. ſ. in eccl̄ia. Iteꝫ
Iſid̄. Roman⁹ pōtifex nō hoiem iudicat q̄
baptizat ſed ſpūm dei ſubmiſtrare grām ba

Aug⁹ ſuper ioā. ⁊ hī de ꝯſe. diſt. 4. baptiſmus. De cōſe. di. 4. ſi inter.

Aug⁹ cōtra Creſcentiū grāmaticū. Ioā. j. De ꝯſ. di. 4 bapⁿ⁹ talis

Matth. 23.

Ioā. j.

De ꝯſ. di. 4 c. baptiſm⁹ talis. 3.

Hoſ. 5. ſuꝑ ioānem.

Aug⁹ in li. de fide ad petrū. c. 5.

De. ꝯſ. di. 4 c. romanus

ptiſmi: lꝫ paganus ſit qui baptizat. In his ꝓ ſpicue cernis baptiſmũ verum bonis ⁊ malis dari: ⁊ a bonis ⁊ a malis: ⁊ ipſuꝫ tñ eque ſanctũ eē ⁊ munus eius equale in bonis ſiue a bonis ſiue a malis baptizent̄.

¶ De poteſtate baptiſmi ⁊ miniſterio. b

Quia miniſteriũ tãtuꝫ hñt nõ ptãte baptiſmi. Ptãtē.n. ſibi retinuit. Q ꝺ nouit ioãnes cũ vidit colũbã deſcẽdẽteꝫ ſup xp̄m. vñ Aug. Quid nouerat ioãnes baptiſta: dñm. Quid nõ nouerat: ptãteꝫ dñici baptiſmi in nullũ hoiem a dño trãſiturã: ſed miniſteriũ plane trãſiturũ. Ptãtem a dño in neminē: ſed miniſterium in bonos ⁊ malos. Nõ exhorreat colũba miniſterium maloꝝ: reſpiciat ptãtē dñi. Quid facit tibi miſter malus. vbi bonus ē dñs: Neqꝫ qui plantat neqꝫ qui rigat eſt aliq̄d: ſed qui incrementũ dat deus. Si ſupbus fuerit miniſter: cũ diabolo cõputat̄: ſed nõ cõtaminatur donũ xp̄i: qꝺ p illũ fluit purũ eſt. Per lapideũ cannalē tranſit aq̄ ad areolas: in cãnali lapideo nil gñat̄: ſꝫ hortus fruct⁹ plurimos affert. Hñt ergo nõ mõ boni ſed ēt mali miniſteriũ baptizãdi ſed neuter ptãtē baptiſmi. Miniſteriũ eni dedit xp̄s ſeruis: ſed ptãtē ſibi retinuit: quam ſi voluiſſet poterat ſeruis dare: vt ſuus daret baptiſmũ ſuũ tanq̄ vice ſua. Et ptãtē ſuã ꝯſtituere poterat in aliquo vel in aliq̄bus ſuis ſuis. vt tãta vis eēt in baptiſmo ſerui quãta eſt in baptiſmo dñi: ſed noluit. ne ſuus in ſeruo ſpem poneret: Baptizat ſuus vt miniſter: baptizat dñs tanq̄ ptãtē hñs: quã ſi daret ſeruis: vt. ſ. ipſoꝝ eēt qꝺ dñi erat: tot eēnt baptiſmi quot ſerui: vt ſic dict⁹ eſt baptiſm⁹ ioãnis: ſic diceret̄ baptiſmus petri vel pauli. Q ꝺ ne fieret retinuit ſibi dñs ptãtē baptiſmi: ſuis aũt miniſteriũ dedit. Si ergo ſuus dicit ſe baptizare: recte dicit: ſed tanq̄ miſter baptizat: ⁊ iõ nõ differt ſiue bonus ſiue malus baptizet. Inde ēt nemo dicit: baptiſm⁹ meus: cũ tñ dicat euãgeliũ meũ: prudẽtia mea: lꝫ ſint hec a deo in q̄b⁹ dõia eſt. Ali⁹ eni alio meli⁹ opat̄ in euãgelizãdo. ⁊ ali⁹ alio prudẽtioꝛ eſt. Alius aũt alio magis minuſue baptizat⁹ ſiue ab iferioꝛi ſiue a maioꝛi baptizet̄ dici non põt.

¶ Que ſuit poteſtas baptiſmi quam potuit ehuſſue dare ſeruis. c

Hic querit̄ que ſit illa ptãs baptiſmi q̄ xp̄s ſibi retinuit ⁊ potuit dare ſuis: Hec eſt vt plurimi volũt ptãs dimittẽdi pctã in baptiſmo: ſed ptãs dimittẽdi pctã que in deo eſt deus eſt. Ideo alij dicũt hãc ptãtē nõ potuiſſe dare alicui ſeruoꝝ: qꝛ nulli potuit dare vt eēt quid ipſe eſt: vel vt haberet eēntiã quã ipſe hēt: cui hoc eſt eſſe quod poſſe. Dicũt enim ſi hãc potentiã alicui dare potuit: potuit ei dare creaturas creare: quia nõ eſt hoc maioꝛis potẽtie q̄ illud. Ad quod dici põt qꝛ potuit eis dare potẽtiã dimittendi pctã: nõ tñ ipſam eãdē qua ipſe potēs eſt: ſed potẽtiã creatã qua ſeru⁹ poſſet dimittere pctã: nõ tñ vt auctoꝛ remiſſionis ſed vt miniſter: nec tñ ſine deo auctoꝛe: vt ſicut in miniſterio hēt exterius ſcificare: ita in miſterio hēt iterius mũdare: ⁊ ſicut illud facit deo auctoꝛe qui cũ eo ⁊ in eo opat̄ illud exterius: ita interi⁹ mũdaret deo auctoꝛe qui ei⁹ vbo velut quodã miniſterio vteret̄. Itē ēt poſſet deus per aliquē creare aliq̄: nõ per euꝫ tanq̄ auctorē ſed miniſtrũ cũ quo ⁊ in quo oparet̄: ſicut i bonis opibus nr̃is ipſe opat̄ ⁊ nos: nec ipſe tñ nec nos tñ: ſed ipſe nobiſcũ ⁊ in nobis: ⁊ tñ i illis agẽdis miniſtri ei⁹ ſum⁹: non auctores. Ita ergo potuit dare ſuo ptãtē dimittē di pctã in baptiſmo. i. vt in mũdatione interioꝛi ſuus cũ dño oparet̄: nõ ſeruus ſine dño: nec dñs ſine ſeruo ſed dñs cũ ſeruo ⁊ in ſeruo ſicut in exterioꝛi miniſterio dñs opat̄: cũ ſeruo ⁊ in ſeruo. Vñ ⁊ dñs dr̄ ſcificare ⁊ ſeru⁹: ſed dñs inuiſibili grã ſeruus viſibili ſacro. vñ Aug⁹. ſup Leuit̄. Dñs ait: Ego dñs q̄ ſcifico. Et de moyſe ēt dictũ eſt: ⁊ ſcificabis eum. zo. Exod. 19.

Sed moyſes ſcificat viſibilib⁹ ſacris per miniſteriũ. dñs aũt inuiſibili grã per ſpũm vbi ē tot⁹ fruct⁹ viſibiliũ ſacroꝝ. Sine hac ſcificatione viſibilia ſacrã nil ꝓſunt. Siq̄s hoc melius aperire poterit non inuideo.

¶ Iſta eſt diſtictio. 5ᵃ huius q̄rti libri. In qua magr̄ poſtq̄ determinauit de baptiſmo ſm ſe ⁊ per comparationē ad ſuſcipiẽtes: hic determinat de eodē ꝑ compationē quo ad miniſtros ꝯferẽtes. ⁊ tria circa hoc fac̄. Determiat eni pmo de q̄bus poſſit dari baptiſmus. Scdo ſubdit quõ ſortit̄ efficaciã ſacri: cuꝫ ſacramẽtũ ſuſcipit hereticus vel ſciſmatic⁹: Tertio ſubiũgit que ptãs ſit collata hoibus. Primum vſqꝫ ibi (Itē ſi in hereſi q̄cunqꝫ.) Scdm vſqꝫ ibi (Quia myſteriũ tm.) Tertiũ vſqꝫ ad finē diſtictionis. In ſpali ſnia magri ſtat in trib⁹ ꝓpõnib⁹ q̄rum pma eſt hec. ¶ Unus verus baptiſmus a bonis ⁊ a malis dat̄ ⁊ eēntiale munus iuſte cõfert̄ ſiue a bono ſiue a ꝑuerſo miniſtro baptizent̄. Hãc magr̄ inſinuãs proponit pmo q̄ baptiſm⁹ a bonis ⁊ a malis miniſtris dari põt: ⁊ eque ſcm̃ eſt datũ ab vtroqꝫ. Nõ enim peioꝛ baptiſm⁹ dat̄ a bono q̄ a malo: nec melioꝛ a bono q̄ a malo: nec mai⁹ nec min⁹: ſed eq̄le dat̄ in baptiſmo dato a bono aut a malo: qꝛ nõ ē hois munus lꝫ eſt dei: qꝺ pſib⁹ auctib⁹ ꝯfirmat. Poſtea dicit q̄ huius tota

De. ꝯſ. di. 4 baptiſmus talis.

i. Cor. 3.

hui⁹ tota cā eſt q̄ baptiſm⁹ nō eſt eoꝝ.ſ. baptizātiū ſ; xp̄i. Xp̄i enim ī baptiſmo myſteriū hn̄t: ptātē aūt ſibi xp̄s retinuit. Un̄ nō dr̄ baptiſmus petri vel pauli ſed xp̄i. Potuit tn̄ ptātē baptizandi dare hominibus: ſed noluit: ne tot eſſent baptiſmi quot hoīes: ⁊ ne hō in hoiem ſpem poneret: qd̓ diuerſis auctibus ↄfirmat. ¶ Scd̓a ꝓpō eſt hec: Quamuis hereticus ſiue ſciſmaticus recipiat ſolū ſacr̄m: non tn̄ accipit ↄtutē illi⁹ ⁊ icremētum. Hāc magr̄ inſinuās dicit. Si hereticus ſeu ſciſmaticus baptiſmi ſacr̄m accipit: integrū ſacr̄m accipit: ſed ſalutē que eſt ↄtus ſacri nō hr̄: ſi.ſ. ex̄ catholicā eccl̄iā ipſi⁹ ſacramētū hūit. Debet ḡ ad eccl̄iā redire nō vt ſacramētū baptiſmi iterū accipiat. qd̓ nemo debet inaliq̄ repetere. ſed vt in ſocietate catholica accipiat vitā: baptiſm⁹ enī extra eccleſiā ꝓdeſſe non pōt ſicut nec elemoſyna.

¶ Tertia propō eſt hec: Juxta ſniam magiſtri deus potuit nobis cōferre ptātē baptizādi: ſicut ⁊ creature potētiā creādi. Hāc magr̄ inſinuans querit que ſit illa ptās quam xp̄s potuit dare hoībus ⁊ non dedit. Et r̄ndet magr̄ ſ; q̄ſdā q̄ ptās dimittēdi pctā. Cōtra qd̓ obijcit ſic: q̄ ptās qua deus dimittit pctā ē idē qd̓ de⁹. ḡ nō potuit creature dare hāc ptātem. Itē ſi ptās dimittēdi potuit ⁊ pōt cōicari creature. ergo ptās creādi. Et r̄ndet magr̄ ad p̄mū ſic: q̄ poteſtas dimittēdi pctā que creature poſſit dari eſſet ptās creata: ⁊ eſſet ptās cuiuſdā coopatiōis: vt ſicut creatura coopat̄ deo in exteriori mūdatiōe per modū miniſterij. ita poſſet coopari īteriori mūdatione. Hic magr̄ cōīter nō tenet̄ a doctorib⁹. Ad ſcd̓m r̄ndet q̄ ptās creandi pōt creature cōicari: non ita q̄ creat per auctoritatem ſed per miniſteriū. Et tn̄ in ſpeciali de ſentētia huius diſtinctionis.

¶ Quibus liceat baptizare. a

Di. VI. Quibus eſt collata ptās baptizandi
In li. z. d̓ officijs. ⁊ hr̄ de ↄſe. di. 4 c. conſtat.

Hanc qbus liceat

baptizare addam⁹. De hoc Iſidorus ait: Cōſtat baptiſmū ſolis ſacerdotib⁹ eē traditū eiuſq; miniſteriū nec ipſis diaconib⁹ iplere eſt licitū abſq; ep̄o vel p̄ſbr̄o: niſi his ꝓcul abſentib⁹ vltima languoris cogat neceſſitas: qd̓ ēt laicis fidelibus ꝑmittit̄: Ex cōcilio carthaginēſi quito. Itē: Mulier q̄uis ſcā baptizare nō p̄ſumat niſi neceſſitate cogēte.

De ↄſ. di. 4. c. mulier.
Utrū; rebaptizādi ſint q ab hereticis baptizāt̄

De illis vero qui ab hereticis baptizant̄ vtrū rebaptizādi ſint queri ſolet. Ad qd̓ breuiter dicimus q̄ q̄cūq; ſit q̄ baptizet ſi ſeruat̄ forma a chriſto tradita: verū baptiſmū dat: ⁊ ideo qui illū ſumit non d; rebaptizari.

In homil. ⁊ hr̄ de ↄſ. di. 4. c. ſiue.

Un̄ Beda: Siue heretic⁹ ſiue ſciſmaticus: ſiue facinoroſus q̄ſq; in confeſſione ſācte trinitatis baptizet: nō valet ille q̄ baptizatus eſt a bonis catholicis rebaptizari ne cōfeſſio ⁊ trinitatis inuocatio videat̄ annullari.

Ad q̄ōnes. Oroſij. ⁊ hr̄ de ↄſ. di. 4. c. q̄uis.

Itē Aug⁹. Quāuis vnum ſit baptiſma ⁊ hereticoꝝ.ſ. eoꝝ qui in noīe p̄ris ⁊ filij ⁊ ſpirit⁹ ſci baptizāt ⁊ eccl̄ie catholice: qui tn̄ foris eccleſiā baptizant̄ nō ſumūt ad ſalutem baptiſmū: ſed ad ꝑnitiē hn̄tes formā ſacri: ↄtutē autē ei⁹ abnegantes: ⁊ iō eccl̄ia nō eos rebaptizat: q̄ in noīe trinitatis baptizati ſunt: ⁊ ip̄a eſt forma ſacri. Itē: Rebaptizare hereticum qui hec ſcificationis ſigna percepit: oino peccatū eſt: chatolicū ℞o imamiſſimū ſcelus eſt.

Aug⁹ ad maximianum. ⁊ hr̄ d̓ conſe. di. 4. c. rebaptizare.

Ex his apte colligit̄: q̄ qui etiā ab hereticis baptizati ſūt ſeruato caractere xp̄i rebatizandi nō ſunt: ſed tn̄ ipoſitione manus recōciliandi vt ſpūm ſcm̄ accipiāt: ⁊ in ſignū deteſtationis hereticoꝝ. ¶ Sūt tn̄ nōnulli doctoꝝ vt Ciprianus ⁊ alij q̄dā qui dicere vident̄ ab hereticis nō poſſe tradi baptiſmū: ⁊ eos eſſe rabaptizādos cum veniūt ad eccl̄iam qui ab illis dicunt̄ baptizati.

Opio quorūdam.

Sed hoc de illis verū eſt qui extra formā eccl̄ie baptizare p̄ſumunt. Cyprianus tn̄ ibi a veritate deuiaſſe videt̄ q̄ ait de heretico. Quō ſāctificare aquā pōt cū ipſe imūdus eſt: ⁊ apud quē ſpūs ſanctus nō eſt: cū dn̄s dicat i lege: Quecūq; tetigerit immūdus imūda erūt: q̄s pōt dare qd̓ ipſe non hēt.

Nū. i9.

Hoc ergo ex ignorantia eū dixiſſe Aug⁹ inuit dicēs: Martyrē Cyprianū glōſum q̄ apud hereticos vel ſciſmaticos datū baptiſmū nolebat cognoſcere: dū eos nimis deteſtaret̄: tāta eius merita vſq; ad triūphū martyrij ſecuta ſunt: vt ex charitatis qua excellebat luce: obumbratio illa fugaret̄: ⁊ ſiq̄d purgādum erat paſſionis falce tolleret̄. Nec nos q̄ baptiſmi veritatem ⁊ hereticorum iniquitatē agnoſcim⁹ iō Cypriano meliores ſum⁹: ſicut nec Petro: q̄ gētes iudaizare nō cogimus.

De vnico baptiſmo.

¶ Hieronymus ſup epiſtolam ad Romanos. b

Hoc ēt ſciēdū ē q̄ lz ter

De ↄſ. di. 4. eodē mō.

īmergat̄ ꝓpter myſteriū trinitatis: tn̄ vnum baptiſma reputat̄. Illud etiā ignorādū nō ē q̄ in mr̄no vtero nullus baptizari pōt: etiā ſi mr̄ baptizet̄. vn̄ Iſid̓. Qui i mr̄nis vteris ſt̄ baptizari nō pn̄t. q̄ qui natus adhuc ſm adā nō eſt: ſm xp̄m nō pōt renaſci: neq; regeneratio in eū dici pōt: quem gn̄atio nō p̄ceſſit.

Qd̓ nullus i mr̄no vtero baptizat̄. d̓ ↄſe. diſ. 4. q̄ in mr̄no.

itē Aug⁹. Non pōt quiſq̄ renaſci anteq̄ natus ſit. Si vero opponit̄ de Hieremia ⁊ de Joāne baptiſta: q̄ ab vtero ſanctificati legunt̄: q̄ ēt de iacob q̄dā putāt. Dicim⁹ ſi ſanctificatio ibi accipit̄ interior emūdatio in miraculis diuine potētie eſſe hn̄dū: vt Aug⁹ ait ambigue ſup hoc loquēs. Si vſq; adeo in q̄t i illo puero acceleratus ē vſus rōnis ⁊ volūtatis: vt intra mr̄na viſcera iā poſſet agnoſcere ⁊ credere qd̓ in alijs ꝑuulis expectat etas vt poſſint in miraculis hn̄dū eē diuine potētie non ad humane trahēdū exemplū nr̄e. Nā qn̄ voluit deus etiā iumētū locutū eſt. Idē; de Hieremia

Ad Dardanū d̓ ioāne Baptiſta. Hieremie. j ⁊ Luce. j.

Nū. zz.

Hiere.i. legitur: Priuſq̄ exires de ventre ſcificaui te.
Illa tñ ſcificatio qua efficimur tēplū dei non
i.Cor.3. niſi renatoꝝ eſt. Niſi eniʒ q̇s renat⁹ fuerit ex
aq̄ ⁊ ſpū ſcō nō pōt īrrare in regnuʒ dei. Ne
mo aūt renaſcit̄ niſi p⁹ naſcat̄. Uñ illa ſcifi
Ioā.3. catio pōt ſm ꝑdeſtinationem accipi. Ecce vi
det̄ dubitāter loq̇: qui ēt in eodē dicit: Non
dictum eſt q: credidit īfans in vtero: ſed exul
tauit: nec helisabeth dicit exultauit in fide: ſʒ
Luce.i. exultauit in vtero meo. Et potuit eē hec ſacti
ficatio tāte rei a maiori cognoſcēde indicium
nō a puulo cognite abſq̄ʒ aſſertione. De hac
ſcificatione loquit̄ nō diffiniēs q̄liter itelligē
da ſit illa ſcificatio an ſit ſignum future rei an
ꝟitas iuſtificatiōis per ſpūm facte. Sed me
li⁹ eſt vt dicam⁹ illos ꝑter cōem legē in vteris
iuſtificatos ⁊ gr̄a ꝑuētos dimiſſis oib⁹ pctis
qđ etiā multis ſcōꝝ teſtimonijs edocet̄.

¶ Si baptiſmus ſit verbis corrupte prolatis. c

Queri ēt ſolet ſi corru

De 9ſe.diſt. 4.c.retule runt. pte ꝑferāt̄ ꝟba illa an baptiſm⁹ ſit. (De hoc
Zacharias Bonifacio ſcribit: Retulerūt mi
hi nūcij tui q̄ fuerit ſacerdos in eadē ꝓuincia
qui latinā linguā penit⁹ ignorabat: ⁊ duʒ ba
ptizaret: neſci⁹ latini eloq̄uij īfringēs linguā
diceret: baptizo te in noīe pa̅tria ⁊ filia ⁊ ſpūs
ſcā ⁊ ꝓpter hoc cōſideraſti rebaptizare: Sʒ
ſi ille qui baptizauit nō errorē inducēs vel he
reſim. ſed pro ſola ignorantia romane locuti
onis īfringēdo linguā baptizās dixiſſet: nō
poſſumus 9ſentire vt denuo baptizetur.

¶ Leo Papa. d

Preterea ſciēdū ē q̄ illi

De 9ſe.diſt. 4.c.ſi nl̄la. de q̇b⁹ nulla extāt indicia iter ꝓpiquos vl̄ do
meſticos vel vicinos a q̇bus baptizati fuiſſe
doceant̄ agēdū eſt vt renaſcant̄ ne pcāt: in q̇
bus qđ nō oſtēdit̄ geſtū rō nō ſinit vt videa
tur iteratū. Cōferēdū eis videt̄ qđ collatum
eē neſcit̄. q: nō temeritas īteruenit preſumpti
onis vbi eſt diligentia pietatis.

¶ De illo qui pro ludo immergitur. e

Solet ēt q̄ri de illo qui

iocās ſicut mimus: cōmemoratione tñ trini
In li. de baptiſmo. ⁊ hr̄ de 9ſe. di. 4 ſolet ēt q̄ri. tatis imergit̄ vtrū baptizat⁹ ſit: Hoc autem
Aug⁹ nō diffinit ita. īq̄ens: Si totū ludicre
⁊ mimice ⁊ iocular iter ageret̄: vtrū approbā
dus eēt baptiſm⁹ qui ſic daret̄: diuinū iudici
um per alicui⁹ reuelatiōis miraculuʒ orōne
iplorādū eē cēſerē. Videt̄ tñ ſapiētib⁹ nō fu
iſſe baptiſma: vt cū aliq̇ in balneum vel in flu
mē mergunt̄ in noīe trinitatis: non eſt tñ ba
ptiſm⁹: q: nō intētione baptizādi illđ gerit̄.

Nā in hoc ⁊ in alijs ſacr̄is ſic̄ forma eſt ſuan
da ita ⁊ intētio illud celebrandi ē hn̄da. Illđ
ēt nō te moueat q̄ q̇dā nō ea fide puulos ad Aug. ad bonifacium. ⁊ allegat̄ de 9ſe. diſt. 4. non illud.
baptiſmū ferunt: vt per ſpūʒ ad vitā regñent̄
eternā: ſed eos putāt hoc remedio tpalē acci
pere ſanitatē: nō eni ꝓpterea illi nō regñant̄
quia nec ab illis hac intentione offeruntur.

¶ Q: duo tpa erāt in q̇b⁹ baptizabant̄ holes. f

Agnoſcēdū eſt ēt i ba

ptizādis electis duo tpa eē ſeruāda. i. paſcha
⁊ pēthecoſtē: vt in ſabbato paſche vel penthe Leo papa. De 9ſe. diſ. 4.c duo tē pora.
coſtes baptiſmi ſacr̄m celebret̄. Qui vero ne
ceſſitate mortis vel pıculi vrgent̄: omni tem
pore debent baptizari.

¶ De reſponſione patrinorum. g

Porro cūcti ad baptiſ

mū. veniētes ſidē ſuam ꝓfiteri debēt ⁊ exponē
q̇d petēdū venierit ad eccl̄iaʒ: Uñ ēt a bapti
zādo querit̄: q̇d veniſti ad eccl̄iaʒ petē: Qui
ſi adult⁹ eſt pro ſe rñdet fidem. i. ſacr̄ʒ fidei ⁊
doctrinā. Ita ēt per ſingula iterrogat⁹ rñde
at ſe credē in patrē ⁊ filiū ⁊ ſpūʒ ſcm̄. Si aūt
puulus eſt nō valēs credere vel loq̇: alius pro
eo rñdet. Uñ Iſidor⁹. Paruuli alio ꝓfitēte De 9ſe. d. 4 c. paruuli.
baptizant̄: qui adhuc loq̇ vel credere neſciūt
ſicut ēt pro egris mutis vel ſurdis ali⁹ ꝓfitet̄
dū baptizant̄: ſic ⁊ de penitētib⁹ agēduʒ eſt.
Si ꝟo pro eo qui rñdere pōt ali⁹ rñdeat: nō De cōſe. di. 4. cum pro paruulis.
itidē valet ſic̄ dictū eſt. Etatem hēt pro ſe loq̄
tur. Si ꝟo querit̄ ex quo ſenſu pro puulo di
cat̄ credo vel ſidē peto: Dicimus de ſacr̄o fi
dei id eē itelligēdū: qđ rñdet̄ petere cū defert̄ Ioā. 9. Ex q̇ ſenſu. ꝓ puulo dicat̄: credo: ⁊ ſidē peto
ad eccl̄iam ⁊ hēre ſideʒ cū baptizat̄ vt ſit ſen
ſus cū dr̄: ſidē peto. i. ſacr̄m fidei ꝑſto ſum re
cipe: credo. i. ſacr̄m fidei ſuſcipio: qđ eſt: hic
puulus ꝑſto eſt ſacr̄m fidei accipe. Uñ Aug De 9ſe. di. 4. nihil eſt aliud.
Nihil eſt aliud credere q̄ꝫ ſidē hēre: ⁊ iō cum
rñdet̄: credere puulus qui ſidei nōdū effectuʒ
hēt: rñdet̄ ſidē hēre ꝓpter ſidei ſacr̄m ⁊ 9uer
tere ſe ad deū ꝑꝑ 9uerſionis al's ſidei ſacr̄m.
Sed adhuc queritur ex quo ſenſu pro paruu
lo rñdeat̄ credo in deū patrē: ⁊ in ieſum chri
ſtum: ⁊ in ſpūm ſcm̄. Nūquid de ſacramento
fidei an de fide mētis ibi agitur: Si de ſacr̄o
cur noīatim diſtiguunt̄ pſone: Si ꝟo de fi
dei affectu: quō veꝝ eſt cum ea puulus careat.
An illud facturus puulus ſpōdet̄ cum creue
rit ſicut ⁊ oib⁹ pōpis diaboli ſpōdet̄ abrenū
ciare: qđ ſi nō ſuauerit fact⁹ adultus tenebit̄
ipſe vel ſpōſor: Sane ēt dici pōt ibi ſponderi
pro puulo: q̄ ad maiorē etatē ſi venerit ⁊ pō
pis diaboli renūciabit: ⁊ ſanā ſidē tenebit cu

ius tūc

lus tūc ſacrm̄ recepit. Hac aūt ſpōſione puu-
lus ꝓ quo fit tenebit̄ nō ſponſor: ſi tn̄ vt cau-
tio īpleatur quātū in ſe eſt ⁊ operā dederit: qꝛ
exigitur a patrino vt ſit diligēs circa eum ꝓ
quo ſpopōdit ſollicitudo. De hoc Aug. Cer
De cōſe. d. 4 tiſſimam emiſiſtis cautionē qua renunciare
pompis diaboli ſpopondiſtis.

¶ De cathecismo ⁊ exorciſmo. b

Illa aūt interrogatio ⁊
rn̄ſio fidei fit ī cathecumino cui additur exor-
ciſmus. Añ baptiſmū. n. fit cathecism⁹ ⁊ exor
ciſm⁹: poſt cathecismū ſequitur exorciſm⁹: vt
ab eo q̄ iam fide iſtruct⁹ ē aduerſaria virt⁹ ꝑel
lat̄. Exorciſm⁹ de greco dr̄ in latinū adiura
tio: cathecism⁹ inſtructio. Cathecizare eſt in
ſtruere: vt de ſimbolo ac rudimētis fidei. Ex-
orcizare eſt adiurare; vt exi ab eo ſpūs imun-
de. Simbolū eſt ſignū vel collatio. Signum
qꝛ eo fideles ab infidelib⁹ diſcernunt̄. Colla
tio qꝛ ibi toti⁹ fidei ſufficientia ⁊ itegritas eſt
collata. Cathecism⁹ ⁊ exorciſm⁹ neophitorū
ſūt: magiſq; sacramētalia q̄ ſacra dici debēt.
Neophitus nouiti⁹ interp̄tat̄ vel rudis: ⁊ dr̄
neophit⁹ nuꝑ ad fidē ꝯuerſus vel ī diſciplina
religioſe ꝯuerſatiōis rudis. Hec ergo p̄cedūt
baptiſmū: nō q̄ ſine iſtis nō poſſit eē baptiſ-
mus verus: ſed vt baptizandus de fide iſtrua
tur ⁊ ſciat cui debitor fiat deīceps ⁊ vt diabo
li ptās in eo minuat̄. Vn̄ Rabanus. Ante
De inſtōne clericoꝝ: ⁊ hētur de cō ſe. diſ. 4. an̄ baptiſmum baptiſmuz cathecizandi dꝫ in hoīe preuenire
offm̄ clericoꝝ: vt fidei cathecumin⁹ accipiat
rudimētum vt ſciat cui debitor fiat deinceps.
Jn li. d ſimbolo. Itē Aug⁹. Paruuli exufflant̄ ⁊ exorcizant̄
vt ab eis pellat̄ ptās diaboli ne iam cōtēdāt
eos ſubuertere ne baptiſmū cōſequātur. Nō
ergo ab īfantib⁹ creatura dei exufflat̄ vel exor
cizat̄ ſed diabolus vt recedat ab hoīe.

¶ Iſta eſt diſtinctio. 6ᵃ hui⁹ q̄rti libri: I) qua magr̄
poſtq̄ determinauit de baptiſmo ꝑ comparationē ei⁹
ad miniſtros baptizātes ⁊ ēt ad baptizatos: hic dn̄-
ter determiat de ei⁹ vſu ⁊ ſolēnitate: ⁊ tria fac̄. Pri-
mo eni oñdit qb⁹ liceat baptizare. Scd̄o docet quō
per ignorātiam ꝯgrue locutiōis poſſit ſacrm̄ annihi
lari. Tertio docet quō ille cui deeſt ꝯgruū teſtimōi
ū ſue regñatiōis poſſit baptizari: Primuz vſq; ibi
(Queri ēt ſolet.) Scd̄m vſq; ibi (Preterea ſciēduz
eſt.) Tertiū vſq; ad finem diſtīcti. Jn ſpāli ſnia ma-
giſtri ſtat in trib⁹ ꝓpōnib⁹ q̄rū p̄ma eſt hec. ¶ Quā-
uis ſolis ſacerdotibus conueniat ad extra baptiſmi
ſacrm̄ miniſtrare: tn̄ renati ab hereticis in forma ec
cleſie nō debēt iteꝝ baptizari. Dāc magr̄ īſinuās ꝓ-
ponit p̄mo q̄ ſolis ſacerdotib⁹ cōpetit niſi neceſſita
te cogēte: in quo caſu laicis ⁊ mulierib⁹ ēt ꝑmittitur
ſubdit etiā q̄ baptizati ab hereticis ſm̄ formam ec
clīe baptizati ſūt ⁊ iterū baptizādi nō ſūt: qꝛ verum
receperūt ſacrm̄: lꝫ nō ſacri effectū qd̄ ꝯfirmat auct̄ę

b⁹. Poſtea obiicit magr̄ in ꝯriū auctē Cypriani dicen
tis q̄ ab hereticis nō poſſit tradi baptiſm⁹ ⁊ ab eis
baptizatos rebaptizādos eē. Magr̄ aūt determinat
h o: veꝝ eē de his qui p̄ter formā eccl̄ie baptizant̄
ab eis. Et dic̄ cyp̄anū h̄ qd̄ dicit ex ig̃rantia dixiſſe:
⁊ nō hn̄ h̄ ſenſiſſe. Tn̄ ſꝫ hm̄ Augu ei⁹ ignorātia fu
it martyrio purgata in eo. Et ne ex trina dimerſiōe
triplex baptiſm⁹ videat̄ eē ſubdit ſꝫ. b. Greg͡ꝰ q̄ tri
na imerſio fit ꝑꝑ myſteriū trinitatis. Nā vnū tm̄ ba
ptiſma ſac̄. Poſtea inq̄rit an aliquis in vtero mr̄no
poſſit baptizari ex h̄ q̄ mr̄ baptizat̄. Et reſpōdet q̄
nō: qꝛ nō pōt aliq̄s renaſci anteq̄ ſit natus. Poſtea
obiicit ī ꝯriū de ioāne baptiſta ⁊ hieremia qui fue
rūt in vtero ſcificati. Et rn̄det q̄ iſta ſcificatio preter
legē fuit cōeꝫ. Et īducit. b. Aug͡ᵐ ambigue loquētē
q̄lis fuit ſcificatio Joānis: ⁊ vtruꝫ in ea acceleratus
fuit vſus rōnis vel nō. ¶ Scd̄a propō eſt hec: Sola
ignorātia ꝯgrue locutionis nō deſtruit ſacrm̄ ꝑfecte
regñatiōis: Dāc magr̄ inſinuās querit ſi corrupte ⁊
icōgrue ꝓferant̄. v̄ba que ſūt forma baptiſmi: vtrū
ſit baptiſm⁹: Et rn̄det q̄ corruptio ꝓueniēs ex igno
rātia ꝓferētis ſacrm̄ nō vitiat qd̄ auctē ſcōꝝ confir-
mat. ¶ Tertia ꝓpō eſt hec: Cui deeſt ꝓpinquoꝝ vl̄
clericoꝝ ꝓbabile teſtimoniū ꝯgruū eſt vt ſibi confe
rat̄ baptiſmi ſacrm̄. Dāc magr̄ iſinuās querit: vtruꝫ
baptizādi ſūt illi de q̄b⁹ ignorant̄ an ſint baptizati.
Et determiat q̄ ſic: qꝛ nō videt̄ iteratū qd̄ collatuꝫ
eē neſcit̄. Poſtea querit vtrū ſit baptizat⁹ vel non
baptizat⁹ qui ioculando imergit̄ in noīe trinitatis.
Et rn̄det q̄ ſi intētio fuerit ioculādi ⁊ nō baptizādi
nō eſt baptizat⁹. Jn baptiſmo eni ⁊ aliis ſacris ſicut
debita forma eſt ſuāda ita ⁊ itētio illō celebrādi eſt
hn̄da. Poſtea dicit q̄ paruuli qui ad baptiſmuꝫ de
ferunt̄ ſpe cōmodi tpālis verū baptiſmū recipiunt.
Poſtea dicit q̄ in paſcha ⁊ ī pētheco ſten. i. ſabbato
vtriuſq; ſolēnitatis debet baptiſmi ſacrm̄ celebrari
neceſſitate tn̄ vrgēte vel periculo oī tpe pōt dari ba-
ptiſm⁹. Poſtea dicit q̄ veniētes ad baptiſmū ſi ſūt
adulti debēt per ſeip̄os fidē ſuā ꝓfiteri ⁊ exp̄mere
ꝑuuli autē qui neſciūt per ſe loq̄ ꝑūt baptizari aliis
pro ipſis loquētib⁹ ⁊ ꝓfitētibus. Querit aūt ex quo
ſenſu dicat̄ pro ꝑuulo credo vel fidē peto. Et rn̄det
q̄ rn̄det̄ ꝑuulū credē. i. fidē hēre vel fidē petere pro
pter fidei ſacrm̄ qd̄ ſuſcipe p̄sto eſt. Querit̄ ex quo
ſenſu pro ꝑuulo rn̄deat̄: Credo in deū prēm oīpotē
tē. Siſr quō ꝓ ip̄o ſpōdeat̄ oīb⁹ diaboli pōpis abre
nūciare. Et rn̄det q̄ ī ſuſceptione baptiſmi ſpōdeat̄
pro ꝑuulo q̄ cū ad maiorē. i. legitimā etatē peruene
rit pōpis diaboli renūciabit ⁊ fidē ſanā tenebit. Et
ſubdit q̄ hac ſpōſione tenet̄ ꝑuulus pro quo fit ſpō
ſio: nō ip̄e qui ſpōdet ſi tn̄ diligenter ⁊ ſollicite ſe ha
buerit circa euꝫ qꝛ a p̄rino nō exigit̄ niſi diligēs ſol
licitudo. Ultimo dicit q̄ an̄ baptiſmuꝫ fit cathecis-
mus ideſt iſtructio per quā baptizādus inſtruit̄ de
ſimbolo ⁊ fidei rudimētis. Exorciſm⁹ v̄o adiuratio
eſt ꝑ quā adiurat̄ diabolus vt ab eo expellatur. Vn̄
in exorciſmo dicit̄: Exi imūde ſpūs. Subdit autem
q̄ cathecismus ⁊ exorciſm⁹ ſunt neophitoꝝ. i. ad fi
dē nuꝑ ꝯuerſoꝝ. Cathecizare eni eſt in diſciplinis
xp̄iane fidei vl̄ rudimētis religionis xp̄iane inſtruē
⁊ cathecism⁹ ⁊ exorciſm⁹ magis debēt dici ſacr̄alia
q̄ ſacra: ⁊ p̄cedūt baptiſmū ſed non de neceſſitate:
qꝛ ēt ſine iſtis eē pōt: ſed iō ſiūt vt baptizandus per
cathecismū de fide inſtruat̄ ⁊ per exorciſmū diabo
li ptās minuat̄: qd̄ ꝯfirmat auctēibus. Et tn̄ in ſpāli.

¶ De confirmatione. c

Di. VII. de ꝯfirmatiōe. A q̄b⁹ ſacrꝫ ꝑfici ꝛ dari poſſit. ꝛ hēt de ꝯſe. di.5.c.mān⁹. cū no.i glo.

Unc de ſacramē‑to ꝯfirmatiōis addēdū ē: de cu⁹ virtute q̄ri ſolet. Forma.n. apta eſt.ſ. ṽba q̄ dicit ep̄s cū baptiça‑tos in frōtibus ſacro ſignat chriſmate. Hoc ſacrꝫ ab alijs ꝑfici nō p̄t niſi a ſūmis ſacerdo‑tib⁹: nec tp̄e aploꝝ ab alijs q̄ ab ipſis aplis legit̃ pactū: nec ab alijs q̄ ab illis q̄ locū eoꝝ tenēt ꝑfici pōt aut dꝫ. Nā ſi alr̄ ꝓſūptū fuerit irritū hētur ꝛ vacuū: nec iter eccliaſtica repu‑tabit̃ ſacr̄a. Licet āt preſbr̄is baptiçatos tā‑gere in pectore: ſꝫ nō chriſmate ſignare in frō‑te. Uirtus aūt huius ſacri ē dōatio ſpūs ſcti ad robur: q̄ in baptiſmo dat̃ ad remiſſionē.

De conſe. diſ. 4 c. ꝓſbi.ſ.

De inſtōne clericorum. De ꝯſe. di. 5 c. nouiſſie. Urban⁹ papa de cōſe. di.4.

Uñ Raban⁹: a ſummo ſacerdote ꝑ ipoſitio‑nē man⁹ paclitus tradit̃ baptiçato: vt robo‑ret̃ ꝑ ſpūꝫ ſcūm ad ꝑdicādū alijs illud q̄d ip‑ſe in baptiſmo cōſecut⁹ eſt. Itē: Oēs fideles ꝑ man⁹ ipōnē ep̄orū poſt baptiſmū accipe de‑hēt ſpūm ſcūm vt pleni chriſtiani inueniant̃.

Melchiades b

Scitote vtrūqꝫ eſſe ma‑gnū ſacr̄m ſꝫ vnū maiori veneratiōe tenēdū ſi‑cut a maiorib⁹ dat̃. Ecce mai⁹ dicit ſacrꝫ ꝯfir‑matiōis: ſꝫ forte nō ob maiorē virtutē ꝛ vtili‑tatē quā ꝯferat: ſꝫ q̄ a digniorib⁹ dat̃ ꝛ i di‑gniori p̄te corꝑis fit.ſ. in frōte: vl̄ forte q̄ ma‑i⁹ augmētū ṽtutū ꝑſtat: ſꝫ baptiſm⁹ plus ad remiſſionē valeat. Q̄d vr̄ inuē. Raban⁹ di‑cēs in vnctione baptiſmi ſpūꝫ ſcm̄ deſcendere ad hitationē deo ꝯſecrādā. In hac vero eiuſ‑dē ſeptiſormē grām cum oī plenitudine ſcita‑tis ꝛ ṽtutis venire in hoiem. Hoc ſacr̄m tm̄ a ieiunis accipi ꝛ ieiunis tradi debet ſic̃ ꝛ ba‑ptiſm⁹: niſi alit̃ cogat nēcitas. Nec debet ite‑rari ſicut nec baptiſm⁹ vel ordo. Nulli enim ſacr̄o faciēda ē iniuria: q̄d fieri putat̃ qñ nō iterādū iterat̃. Sꝫ vtruꝫ aliq̄ vel nulla iterari poſſint q̄d eſt. Nam de baptiſmo ꝛ ordine q̄ nō debeāt iterari apte Aug⁹ dic̃. Utrūqꝫ ſa‑cramētū eſt ꝛ q̄dā ꝯſecratiōe dat̃. illud q̄dēꝫ cū baptizat̃: illud ṽo cū ordinat̃. Idōqꝫ in ec‑cleſia catholica vtrūqꝫ non licet iterari q̄ neu‑tri faciēda eſt iniuria: q̄d idubitāter etiam de ꝯfirmatione tenēdū eſt. De alijs ṽo vtrū ite‑rari valeāt vel debeāt poſtea diſſeremus.

De conſe. di.5 c. de his ṽo

Ubi.ſ. d ꝯ‑ſe. di.5.c. nouiſſime.

De mō con‑ferendi. De ꝯſe. di. 5 c. vt ep̄i. ꝛ. c. vt ieiuni. ꝛ c. dictuꝫ eſt.

ſ.q.l.c. q̄ q̄‑dā in prin.

Iſta eſt diſtinctio 7ᵃ hui⁹ q̄rti libri: In qua magr̄ poſtq̄ determinauit de ſacris iterātiū.ſ. de baptiſmo hic ꝯṽter itēdit determinare de ſacr̄o ꝓgredictiam in via.ſ. de ſacr̄o ꝯfirmatiōis: ꝛ tria facit. Prio enim ꝓponit ṽtutē ꝛ formā ꝯfirmationis. Scd̄o ſubiūgit quō ꝯfirmatio dāda ſit ab ep̄is. Tertio annectit q̄ modo accipiēda ſit a ieiunis. Primum facit vſqꝫ ibi (Uñ Raban⁹.) Scd̄m vſqꝫ ibi (Hoc ſacrum a ie‑iunis.) Tertiū vſqꝫ ad finē diſtin. In ſpāli ſnia ma‑giſtri ſtat in trib⁹ ꝓpōnibus: q̄rū p̄ᵃ eſt hec. Que ſit ṽt⁹ ꝛ forma ꝯfirmatiōis declarat lr̄a huius diſtin‑ctionis. Hāc magr̄ inſinuās ꝓponit p̄mo agēdū de ſacr̄o ꝯfirmatiōis: cuius formā apte dicit eē ipſa ver‑ba que dicit ep̄s cuꝫ baptizatos chriſmate vngit in frōtibus: in quo ēt tāgit māꝫ ei⁹ que eſt chriſma ꝯſe‑cratū. Iſta eni eſt forma ꝯſecrationis ſigno te ſigno crucis: ꝛ cōfirmo te chriſmate ſalutis in nōie patris ꝛ filij ꝛ ſpiritus ſci. Hec Euſebi⁹: ꝛ trāſumit̃ ex cano‑ne diſt.5. Scd̄a ꝓpō eſt hec: Hoc ſacr̄m ꝯfertur a ſolis ep̄is: ꝛ dr̄ mai⁹ baptiſmo veneratiōe: ſꝫ baptiſ‑mus plus valeat in pctōꝝ remiſſione. Hāc magr̄ in‑ſinuās dicit q̄ ſicut aploꝝ tp̄ibus nō potuit ab alijs niſi ab ep̄is eē pactū: ſic nec poſtea pōt niſi ab illis qui locū eoꝝ in ecclia tenēt.ſ. ab ipſis conferri: q̄ ſi ab alijs ꝯferat̃ irritū ꝛ vacuū hēat̃. Unde ꝓſbyter q̄ꝫ‑uis baptizatos vngē vel tangere in pectore poſſit: non tm̄ eos chriſmate ſignare in frōte. Poſtea dicit q̄ efficacia huius ſacr̄i eſt q̄ in eo dat̃ ſpūs ſanctus ad robur ad nomē xp̄i publice ꝯfitēdū. ꝛ vt ipſi con‑firmati pleni xp̄iani inueniant̃ vt dicit Urbanus pa‑pa. Obijcit ꝯtra hoc q̄ dixerat hoc ſacr̄m tm̄ ab epi‑ſcopis poſſe ꝑfici per Greg⁹ᵐ ſcribens ianuario ep̄o q̄ tradidit q̄ preſbyteri baptizatos tangere in fron‑te debeāt vbi ep̄i deſunt: ſed magr̄ dicit q̄ illō eſti‑mat̃ tm̄ ſcl̄ eē ꝯceſſum pro ſcādalo. Subdit etiaꝫ q̄ hoc ſacr̄am videt̃ eē maius baptiſmo: q̄ a digniori‑bus dat̃: ꝛ q̄ in digniori p̄te corꝑis fit.ſ. in fronte: ꝛ q̄ forte per ipm̄ maius ṽtutū augmētū ꝑſtat̃: ſꝫ ba‑ptiſm⁹ plus valet ad pctōꝝ remiſſionem. Tertia ꝓpō eſt hec: Confirmatio ieiunis ꝛ a ieiunis detur: nec ſemel data vlterius iteret̃. Hāc magr̄ inſinuās dicit. q̄ hoc ſacr̄m debet ieiuno ꝛ a ieiunis tradi ſi‑cut ꝛ baptiſm⁹: niſi aliter cogat neceſſitas.ſ. infirmi‑tas vel mors: nec debet iterari ſicut nec baptiſmus nec ordo: ne fiat iniuria ſacr̄o: q̄d tunc fit qñ ſacr̄m nō iterādū iteret̃. Et ſubdit q̄ indubitāter tenēdū eſt q̄ baptiſmus. ꝯfirmatio ꝛ ſacer ordo iterari non debet. De alijs ſacr̄is vtrū debeant vel poſſunt itera‑ri dicit inferius eē determinādū. Et tm̄ in ſpeciali.

De ſacramento altaris ꝛ eucbariſtie. a

Diſt. VIII. De eucbariſtie ſacr̄o ſꝫ ſe.

Oſt ſacramētuꝫ baptiſmi ꝛ ꝯfirmatiōis ſeq̄t̃ eua‑chariſtie ſacrꝫ. Per baptiſmū mū‑damur ꝑ euachariſtiā i bono ꝯſu‑mamur. Baptiſm⁹ eſt⁹ vitioꝝ extiguit eucha‑riſtia ſpiritualr̄ reficit. Uñ excellēter euchari‑ſtia dr̄.i. bona grā: q̄ in h̄ ſacr̄o nō mō ē au‑gumētū ṽtutis ꝛ grē: ſꝫ ille tot⁹ ſumit̃ q̄ eſt fons ꝛ origo toti⁹ grē. Cui⁹ figura ꝓceſſit qñ māna pluit de⁹ p̄rib⁹ i deſerto qui quotidia‑no celi paſcebant̃ alimēto. Uñ panem ange‑loꝝ mādūcauit hō. Sꝫ tūc qui panē illū mā‑ducauerūt mortui ſunt. Iſte ṽo panis viuus qui de celo deſcēdit vitā mūdo tribuit. Mā‑na illud de celo: hoc ſuꝑ celuꝫ. Illud ſcaturie‑bat in diē alterū reſeruatum: hoc ab oī corru‑ptione alienū. Quicūqꝫ religioſe guſtauerit corruptionē nō videbit. Illud datuꝫ fuit an‑tiquis poſt

Exodi.16. Pſal.77.

Ioā.6.

Exodi.14.

tiquis poſt

tiquis poſt trāſitū maris rubri: vbi ſubmer-
ſis egyptijs liberati ſunt hebrei. Ita hoc cele-
ſte māna: nō niſi renatis pſtari dbet. Panis
Joſue.15. ille corpalis pplm antiquū ad terrā pmiſſio-
Exodi.16. nis p deſertū eduxit. Hec eſca celeſtis fideles
huius ſeculi p deſertū tranſeūtes in celum ſub
uehit. Uñ recte viaticū appellat: q in via nos
reficiēs vſqz in pa͛iā deducit. Sic ergo in ma
ri rubro figura baptiſmi pceſſit: ita in māna
Joā.19. ſignificatio dñici corpis. Hec duo ſacrā de-
mōſtrata ſunt vbi de latē xpi ſanguis ⁊ aq̄ p
fluxerūt: quia xp̄s p ſanguinē redēptionis ⁊
aquā ablutiōis nos redimere venit a diabolo
Exodi.18. ⁊ a peccato: ſicut iſraelitas p ſanguinē agni
paſchalis ab exterminatore ⁊ p aquaz maris
rubri ab egyptijs liberauit. Hui⁹ ēt ſacri riuū
melchiſedech oſtēdit vbi panē ⁊ vinum abrae
Gen.14. De ſacris. homil.4. obtulit. Uñ vt ait Amb. itelligi dat anterio
ra eē ſacramēta chriſtianoꝝ q̄ iudeoꝝ.

¶ De inſtitutione ſacramenti. b

Hic ēt alia cōſiderāda occurrūt q̄ttuor. ſ. ſacrm: inſtitutio: forma: ⁊
res. Sacrz dñs iſtituit qñ poſt typicū agnū
Matth.26. corp⁹ ⁊ ſanguinē ſuū diſcipulis in cena por-
De ɔſ.di.2. recit. Uñ Euſebi⁹ emiſen⁹. Quia corp⁹ aſſū-
c.q corpus. ptū ablaturus erat ab oculis: ⁊ illaturus ſy-
deribus neceſſe erat vt die cene ſacrm nobis
corpis ⁊ ſanguis ɔſecraret: vt coleret ingiter
p myſteriū qd ſemel offerebatur in preciū.

¶ De forma. c

Forma vero eſt quā ip-
Matth.26. ſe ibidem edidit dicēs: hoc eſt corpus meū: ⁊
poſt. Hic eſt ſanguis me⁹. Cū eniz hec verba
pferūtur: cōuerſio fit panis ⁊ vini in ſubam
corpis ⁊ ſanguis xpi: reliq̄ ad laudē dei dicū-
tur. Uñ Ambr. Sermōe xpi h ɔficit ſacrz:
In lib. de ſacris. ⁊ allat de ɔſe. di.2. c. panis. q ſermo xpi creaturaz mutat: ⁊ ſic ex pane fit
corpus xpi: ⁊ vinū cū aq̄ in calicez miſſum fit
ſanguis ɔſecratiōe verbi celeſtis. Cōſecratio
q̄bus fit verbis: attēde q̄ ſunt verba. Accipi-
te ⁊ comedite ex eo oēs: hoc ē corp⁹ meū: ⁊ ite
rum: Accipite ⁊ bibite ex hoc oēs: hic eſt ſan-
guis me⁹. Per reliq̄ oia q̄ dicūtur laus deo
De ɔſe. di.2 c. vtruz ſb ſi. refert ⁊ orō pmittit: pro pplo: p regib⁹. Itē
Aug⁹. Credēdū eſt q i illis verbis xpi ſacrā
ɔficiātur reliq̄ oia nihil aliud ſunt q̄ laudes
vel obſecratiōes fidelium ⁊ petitiones. Ecce
que fit iſtitutio ⁊ forma hui⁹ ſacri. Ubi cōſi-
deratiōe dignū eſt q̄re illud ſacrm poſt cenaz
dedit diſcipulis. Dñs igit ieſus ad inuiſibilia
Quare poſt aliuz cibū d- pñte maieſtatis migratur⁹ celebrato cū diſci-
pulis typico paſcha: quoddā memoriale eis
cōmēdare volēs: ſub ſpē panis ⁊ vini: corp⁹ dit corpus ⁊
⁊ ſanguinē ſuū ita eis tradidit: vt oſtēderet le ſanguinē di-
gis veteris ſacrā: iter que precipuū erat agni ſcipulis.
paſchalis ſacrificiuz in morte ſua terminari:
ac legis noue ſacrā ſubſtitui: in q̄bus excellit
myſteriū eucariſtie. Jō ēt poſt alia dedit vt
hoc vnuz artius memorie diſcipuloꝝ infige-
retur: ⁊ ab eccl'ia deiceps frequētaretur. Sed
nō eīde diſciplinā ſanxit in poſterum vt poſt
alios cibos ſumat: ſed potius a ieiunis ſumi
opz: ſicut apl's docet: vt ſingulari reuerētia di 1.Cor.11
iudicet. i. diſcernatur ab alijs cibis: qd dñs
apl'is diſponēdū reliq̄t. Uñ Aug⁹. Appet In li. retra. ad ianuariū.
cū primo accepunt diſcipuli eucariſtiā non De ɔſ. di.2.c
eos accepiſſe ieiunos: nō ideo tñ calūniādū liq̄do appet.
eſt vniuerſe eccleſie q a ieiunis ſumitur ſemp.
Placuit eni ſpūi ſctō vt in honore tanti ſacri
prius in os xpiani dñicū corp⁹ itraret q̄ alij
cibi: iō vbiqz mos iſte ſeruat. Nō eni q poſt
cibos dedit dñs: ideo prāſi vel cenati illud ac- 1.Cor.11.
cipe debēt vt illi faciebāt q̄s apl's redarguit.
Nā ſaluator quo vehemētius cōmēdaret my-
ſterij illius altitudinē: vltimū hoc voluit infi-
gere cordibus ⁊ memorie diſcipuloꝝ a q̄bus
ad paſſionē digreſſurus erat. Quo aūt ordi-
ne deiceps ſumeretur apl'is p quos eccleſias
diſpoſiturus erat reſeruauit docendū.

¶ De ſacramento ⁊ re. d

Nunc q̄d ibi ſacramentū ſit ⁊ q̄d res videam⁹. Sacrm eſt inuiſibilis Aug⁹ de ci
grē viſibilis forma. Forma ḡ panis ⁊ vini q̄ ci. dei.
ibi videt ē ſacrz. i. ſignū ſacre rei: q pter ſpēz
quā igerit ſenſib⁹ aliq̄d aliud facit i cognitio
nē venire. Tenēt ergo ſpēs vocabula rerū q̄ Grego. in homilia paſchali ⁊ hr de ɔſ. di.2.c. ſpēs.
ante fuerūt. ſ. panis ⁊ vini. Hui⁹ autem ſacri
gemina eſt res: vna. ſ. ɔtēta ⁊ ſignificata: alte
ra ſignificata ⁊ nō ɔtenta. Res ɔtēta ⁊ ſigni
ficata eſt caro xpi quā de virgine traxit ⁊ ſan-
guis quē pro nobis fudit. Res aūt ſignifica
ta ⁊ nō ɔtēta eſt vnitas eccl'e in pdeſtinatis:
vocatis: iuſtificatis ⁊ glorificatis. Hec ē du- Rom.8.
plex caro xpi ⁊ ſanguis. Uñ Hiero⁹. Dupli- Super epl'a ad ephe. de ɔſe. diſt.2.c duplicater.
citer inq̄t itelligitur caro xpi ⁊ ſanguis eius
vel illa que crucifixa eſt ⁊ ſepulta ⁊ ſanguis q̄
militis lācea effuſus eſt: uel illa ſpiritualis ac
diuina de qua ipſe ait. Caro mea uere ē cib⁹: Joā.17.
⁊ ſanguis meus uere eſt potus: ⁊ niſi mādu- Joā.6.
caueritis carnē meā ⁊ biberitis meū ſangui-
nem nō hēbitis uitā in uobis. Sūt ergo hic De tribus q̄ hic poſſunt diſtingui.
tria diſtinguēda. Unū qd tm eſt ſacrm: alte-
rū qd eſt ſacrm ⁊ res: ⁊ tertiū qd eſt res ⁊ nō
ſacrm. Sacrm ⁊ nō res eſt ſpēs uiſibilis pa-

nis ⁊ vini. Sacr̃m ⁊ res caro chriſti ꝓpria ⁊ ſanguis. Res ⁊ nõ ſacr̃m myſtica eius caro: porro illa ſpẽs viſibilis ſacr̃m eſt gemine rei q: vtrãq; rẽ ſignificat: ⁊ vtriuſq; rei ſiĺitudinẽ gerit expͥſſam. Nã ſicut panis pre ceteris cibis corp⁹ reficit ⁊ ſuſtẽtat: ⁊ vinũ hoīem letificat atq; iebriat: ſic caro xp̃i iteriorẽ hoīez plus ceteris gratiis ſpũalr̃ reficit ⁊ ſaginat.

Pſal. xx. Vñ calix me⁹ iebriãs ꝙ̃ pclar⁹ eſt. Hẽt ẽt ſiĺitudinẽ cũ re myſtica que eſt vnitas fideliũ: q: ſicut ex multis granis cõficit̃ vn⁹ panis: ⁊ ex pluribus acinis vinũ in vnũ ↄfluit: ſic ex multis fideliũ pſonis vnitas eccleſiaſtica cõſtat.

j. Cor. 10. De ſacramẽtis fideliũ. Unde apl̃s. Unus panis ⁊ vnũ corp⁹ multi ſumus ⁊c̃. Unde Aug⁹. Un⁹ panis ⁊ vnũ corp⁹ eccl̃ia dr̃ ꝓ eo ꝙ ſicut vnus pãis ex multis granis ⁊ vnũ corp⁹ ex multis mẽbris cõponit̃: ſic eccl̃ia ex multis fidelibus charitate copulãte cõnectit̃.

De ↄſe. di. 2. c. q: paſſus. §. dñs nr̃. Ephes. 5. Aug⁹ d̃ blaſphemia ſpiritus ſancti. Hoc myſteriũ pacis ⁊ vnitatis nr̃e xp̃s in ſua mẽſa cõſecrauit: qui accipit hoc myſteriũ vnitatis ⁊ nõ tenet vinculũ pacis nõ accipit hoc myſteriũ ꝓ ſe ſ; ↄtra ſe. Cuius ẽt ſacramẽtũ eſt corpus xp̃i ꝓpriũ de virgine ſumptũ: q: vt corp⁹ xp̃i ex multis mẽbris puriſſimis ⁊ imaculatis cõſtat: ita ſocietas eccleſiaſtica ex multis pſonis a criminali

Exod. 25. macula liberis cõſiſtit. In cuius rei typo facta eſt arca dñi de lignis ſethim: que ſunt imputribilia ⁊ albe ſpine ſimilia.

¶ Iſta eſt diſtictio 8ᵃ hui⁹ quarti libri: In qua magr̃ poſtq̃ determiauit de ſacris baptiſmi ⁊ ↄfirmationis: icipit hic determiare de ſacro eucharistie. Et tria fac̃. Primo eni determiat quõ ſumẽtes ipm ſacr̃m reficit. Scdo qñ xp̃s ipm inſtituit. Tertio q̃d in eucharistia ſit ſacrz: ⁊ q̃d res diſtinguit. Primum vſq; ibi (Hic etiaz añ alia.) Scdz vſq; ibi (Nunc q̃d ibi ſacr̃m ſit.) Tertiũ vſq; ad finẽ di. In ſpeciali ſentẽtia ⁊c̃. ¶ Sicut baptiſm⁹ vitia extinguit ita eucharistia ſpũalr̃ reficit. Hanc magr̃ inſinuãs ꝓpnit ꝓ ꝙ poſt ſacr̃m baptiſmi ⁊ confirmatiõis: agendũ eſt de ſacro eucharistie: ꝑ ꝙ ſpũalr̃ reficimur ⁊ in ipſo confirmamur. In ipſo enim nõ ſolũ ↄferũtur gr̃e ⁊ virtutis augumẽta: ſed etiam ille tot⁹ ſumit̃: qui ẽ totius gr̃e fons ⁊ origo. Fuit autẽ hoc ſacr̃m figuratum tp̃e legis per mãna ſed ⁊ ſacrz baptiſmi in mari rubro: tp̃e autẽ xp̃i per ſanguinez qui de latere ei⁹ fluxit ſicut baptiſm⁹ per aquaz que etiaz inde manauit. Añ legem v̓o per oblationẽ panis ⁊ vini ſactã a melchiſedech. Magr̃ etiam ponit alias cõuenietias huius ſacri ad manna. Et oñdit magr̃ quõ illo eſt excellentior ſicut p; in l̃ra. ¶ Scda propoſitio eſt hec: Sacr̃m eucharistie chriſt⁹ inſtituit qñ ſuũ corpus ⁊ ſanguinez ſuis diſcipulis in cena porrexit. Hanc magr̃ inſinuãs dicit ꝙ hoc ſacrz iſtitutũ ẽ a chriſto in cena poſt eſũ agni paſchalis tp̃e quo chriſtus pñtiã corporalẽ erat diſcipulis ſubtracturus. Poſtea dicit ꝙ forma hui⁹ ſacri talis ẽ: quaz ipe chriſtus met edidit. ſ. hoc eſt corpus meuz: ⁊ hic eſt ſanguis meus. Ita ꝙ cũ hec v̓ba pferunt̃ ſit conuerſio panis ⁊ vini in ſubſtãtiã corpis ⁊ ſanguinis xp̃i. Cetera vero que ĩ miſſa dicunt̃ ad laudẽ dei dicũtur: ⁊ ꝑ ea ſit oro pro populo ⁊ pncipib⁹. Uñ nõ ſunt niſi laudes: obſecrationes ⁊ petitiões fideliũ: qð auctibus confirmat: poſtea reddit cauſaz quare dñs hoc ſacr̃m quaſi quoddã memoriale ſue paſſionis poſt cenã inſtituit celebrato typico cũ diſcipulis ſuis paſcha: vt. ſ. oñderet ſacra veteris legis: inter que pcipuũ erat q̃tũ ad ſignificationẽ agni paſchalis ſacrificium in morte ſua terminari: ⁊ noue legis ſacra ſubſtituit: iter que excellit eucharistie ſacr̃m: poſt alia v̓o dedit refectionez agni paſchalis: ſic vt h̓ ſacr̃m arti⁹ diſcipulorũ memorie infigeret̃. Et q̃uis h̓ ſacr̃m a xp̃o fuit poſt cenã datũ: tñ qualr̃ de cetero ſumẽdũ eẽ: diſcipulis reliq̃t ille a quo inſtitutũ fuit: vt. ſ. ꝓpt̃ hui⁹ ſacri reuerẽtiã iſte cib⁹ priuſq̃ alii cibi in os intret. ¶ Tertia ꝓpoſitio eſt hec. In iſto ſacro ſunt tria cõſiderãda que etiã inter ſe ſunt prudẽter diſtinguẽda: Hãc magr̃ intendẽs oñdit q̃d in eucharistia ſit ſacrz: ⁊ q̃d res ſit: dicens ꝙ ſacr̃m eſt ſpẽs viſibilis ſub ſorã panis ⁊ vini. Res v̓o hui⁹ ſacri eſt gemina nã: ↄtenta ⁊ ſignata: vt corp⁹ chriſti verũ ꝙ de v̓gine traxit ⁊ ſãguis quem pro nobis ſudit: alia v̓o ſignata ⁊ nõ ↄtẽta vt corp⁹ chriſti myſticuz qð eſt vnitas eccl̃e. Ex q̃bus vlteri⁹ ↄcludit ꝙ in ſacro ſunt tria diſtinguenda: vnuz qð eſt tñ ſacr̃m: vt ſpẽs viſibilis ⁊ vinuz ⁊ panis. Aliud eſt qð ẽ ſacr̃m: ⁊ res: vt caro chriſti vera ⁊ ſanguis verus. Tertiũ v̓o ẽ qð eſt res ⁊ nõ ſacrz vt corp⁹ chriſti myſticũ. Primũ ẽ ſacr̃m gemine rei ſ. corpis chriſti veri ⁊ myſtici: q: vtrãq; rẽ ſignificat ⁊ vtriuſq; rei expreſſam ſiĺitudinẽ gerit: ſicut magr̃ oſtẽdit vt p; l l̃ra. Scdm v̓o. ſ. corp⁹ chriſti verum ẽ res gemini ſacri. ſ. ſpẽi panis ⁊ vini ⁊ corporis chriſti veri ſicut patet in l̃ra. Tertiũ vero eſt res vnius ſacramẽti ⁊ ſacramentũ vnius rei. Et tñ i ſpeciali.

¶ De duobus modis manducandi. a

Di. IX. De eucharistie ſacro ꝑ cõparationẽ ad ſuſcipientes vel manducantes.

Et ſicut due ſunt res illius ſacri: ita etiã duo modi mãducãdi. Un⁹ ſacr̃alis. ſ. q̃ boni ⁊ mali edũt alter ſpũalis q̃ ſoli boni mãducãt. Uñ Aug⁹. Quid ẽ xp̃m mãducare: Nõ eſt hoc ſoluz in ſacro corp⁹ eius accipe: multi eni idigne accipiũt: ſ; i ipſo manẽ ⁊ hẽc ipz in ſe manẽtẽ. Spũalr̃ eni mãducat q̃ in v̓itate xp̃i ⁊ eccl̃e quã ſacr̃m ſignificat manet. Nã qui diſcordat a xp̃o: nec carnẽ xp̃i mãducat: nec ſanguinẽ bibit: ⁊ ſi tante rei ſacr̃m ad iudiciũ ſui q̃tidie accipiat. Spũalẽ mãducationẽ Aug⁹ diſtinguẽs a ſacr̃ali ait: Ut q̃d paras v̓trẽ ⁊ dentẽ: crede ⁊ mãducaſti. Credere eniz in eũ hoc eſt cõmedẽ panẽ ⁊ vinũ. Qui credit i eũ mãducat eũ. Itẽ. Quõ mãducãdus ẽ xp̃s: Quõ ipſe dicit. Qui mãducat carnẽ meã ⁊ bibit ſanguinẽ meuz in me manet ⁊ ego in eo. Si in me manet ⁊ ego in eo: tunc bibit: qui vero in me manet et ego in illo: ⁊ ſi accipit ſacr̃m: acq̃rit magnũ tormentũ. Itẽ. Nulli ambigendũ eſt tunc quẽq; corporis ⁊ ſanguis dñi pticipẽ ſieri qñ xp̃i mẽbrum

De v̓bis dñi ⁊ hĩ de cõſ. di. 2. c. quid eſt chriſtũ.

De ↄſe. di. 2 c. q̃ diſcor. De ↄſe. di. 2 c. vt quid.

Aug⁹ i li. d̃ remedio penitẽtie. d̃ ↄſ. di. 2. c. quõ. Ioã. 6. De ↄſe. di 2 Aug⁹ de ſacris fideliũ. De ↄſe. di. 2 c. q: paſſus

De ꝯſe. di. ⁊ c. retera. bꝛo. Si tantū valuit ſmo helie vt ignē de ce lo deponeret: nō valebit tātū ſermo chꝛiſti vt ſubas mutet? De toti⁹ mūdi opibus legit̄: qꝛ
Gen. i. ipſe dixit ⁊ facta ſūt ⁊c̄. Sermo igit̄. i. filius qui potuit ex nihilo facē qd̄ nō erat: non pōt ea que ſunt in id mutare qd̄ nō erāt? Nō eniꝫ minus eſt creare ꝙ̄ mutare nouas nās rerum.
Amb. in lib. de ſacris. Itē. Si ordinē querimus viro mixta femina gn̄are ꝯſueuerat. liquet ergo ꝙ̄ ꝑter nāe ordinē virgo gn̄auit: ⁊ hoc qd̄ ꝯficim⁹ corpus ex virgine eſt. Quid ḡ hic queris nāe ordinē in xp̄i corpe cū ꝑter nām ſit ipſe ꝑtus ex ꝟgine? Itē. An̄ bn̄dictionē alia ſpēs noiat̄: poſt cōſecrationē corp⁹ ſignificat̄. An̄ ꝯſacrationē aliud dr̄: poſt ꝯſecrationē ſanguis nūcupat̄. Tu dicis amen. i. verū eſt qd̄ ſmo ſonat affectus ſentiat. Itē Aug⁹. In ſp̄e panis ⁊ vini
Aug⁹ in lib. ſniaꝝ pſp̄i. quā videm⁹: res inuiſibiles. i. carnē ⁊ ſanguinē honoram⁹: nec ſilr̄ p̄dim⁹ has duas ſpēs ſicut an̄ ꝯſecrationē p̄debam⁹ cū fidelr̄ fateamur an̄ ꝯſecrationē panē eē ⁊ vinū qd̄ nā formauit: poſt ꝯſecrationē vero carnē xp̄i ⁊ ſan-
In lib. de ſacramētis. guinē qd̄ bn̄dictio ꝯſecrauit. Itē Amb. Panis ē in altari vſitat⁹ an̄ ꝟba ſacra. vbi acceſſit
Idē vbi. ſ. ꝯſecratio: de pane fit xp̄i caro. Quō aūt pōt qd̄ panis eſt eē corp⁹ xp̄i? Cōſecratiōe que fit ſermone xp̄i. Itē. Si tanta vis eſt in ſermone dn̄i vt incipiāt eſſe que nō erāt: quāto magis opatorius eſt: vt ſint que erāt ⁊ i aliud cōmutētur. Et ſic qd̄ erat panis ante ꝯſecrationē: iā corp⁹ xp̄i eſt poſt ꝯſecrationē: qꝛ ſermo xp̄i creaturā mutat ⁊ ſic ex pane fit corp⁹ chꝛiſti ⁊ vinū cū aq̄ in calicē miſſuꝫ ſit ſanguis ꝯſecra-
In ſmōe q̄daꝫ de ꝟbis euangelij. tiōe verbi celeſtis. Itē Aug⁹. Sic ꝑ ſpm̄ ſcm̄ vera chꝛiſti caro ſine coitu creat̄: ita ꝑ eūdē ex ſuba panis ⁊ vini idē corp⁹ chꝛiſti ⁊ ſanguis ꝯſecrat̄. Corp⁹ xp̄i ⁊ veritas eſt ⁊ figura. Ueritas dū corp⁹ xp̄i ⁊ ſāguis virtute ſpūs ſci ex pāis viniqꝫ ſuba efficit̄. Figura ꝟo ē id qd̄
De ꝯſe. di. ⁊ c. qᷓ corp⁹. exteri⁹ ſentit̄. Itē Euſebius emiſſen⁹. Inuiſibilis ſacerdos viſibiles creaturas i ſubaꝫ corporis ⁊ ſanguis ſui verbo ſuo ſecreta ptāte cōmutat. Ex his alijſqꝫ plurib⁹ cōſtat uerū corpus chꝛiſti ⁊ ſanguinē in altari eē imo itegrū chꝛiſtū ibi ſub utraqꝫ ſp̄e ⁊ ſubſtātiā panis in corp⁹ uiniqꝫ ſubſtātiā in ſanguinē ꝯuerti.

¶ Iſta eſt diſtincio io.ª hui⁹ q̄rti libri: In qua magr̄ poſtq̄ꝫ egit de ſacro in ſe ⁊ de vſu ei⁹ q̄tuꝫ ad ſuſcipientē. hic aūt determiat de eē ei⁹ q̄tū ad ſpēm i altari ꝯtentā. ⁊ tria fac̄. Pꝛimo errorē q̄rūdā ꝑponit. Scdo q̄rūdā auctū ſolutioneꝫ ſbdit. Tertio q̄rūdā auctū explanationeꝫ ānectit: ꝑtes patēt ītuēti textū huius diſtin. In ſpeciali ſnia magri ſtat i iſta ꝑpōe. ¶ Ex fide ꝯſtat verū corp⁹ eē in altari imo integrū xp̄ꝫ ſub vtraqꝫ ſp̄e ꝯtineri. Hāc magr̄ ꝑtēdēs ꝑpōit quoſdā ītātū erraſſe ꝙ dicerēt verū corp⁹ xp̄i nō eē i altari: ſꝫ ſolū ſic ibi eē ſic ſignatū in ſigno: ⁊ h̄ dicunt dn̄m notaſſe in euāgelio Ioānis cū dixit ſūptionem huius nō corpalr̄ ſꝫ ſpūalr̄ eē itelligendā vbi de h̄ loquens ait: Uerba que ego loquoꝛ vobis ſpūs ⁊ vita ſunt: h̄ idē ꝯfirmat auc̄te hel Aug.ⁿⁱ. ⁊ vlterius ꝑ idē qd̄ dn̄s dixit in mattheo pauperes ſemꝑ habetis vobiſcū: me aūt nō ſemꝑ hebitis. ſemꝑ eni ipꝫ hērem⁹ ſi eſſet ſemper in altari. Poſtea ridet ꝙ dn̄s per illa ꝟba nō itēdit negare corporis ſui ꝟitatē eē in ſacro: ſꝫ ſignificare ꝙ nō viſibilr̄ in forma hūana: ſꝫ inuiſibilr̄ ſb̄ forma panis ⁊ vini corp⁹ ſuuꝫ traderet ſumēduꝫ ⁊ ita nō ſub ſp̄e copali ſꝫ ſub ſpecie ſacr̄ali ⁊ hāc opinioneꝫ magr̄ ſcōꝝ auc̄tib⁹ ꝯfirmat. Poſtea dic̄ ꝙ Aug. dic̄ i q̄dā auc̄te ꝙ ſumat̄ corp⁹ chꝛiſti viſibile: ꝙ ſic intelligēdū eſt. i. ſumit̄ corp⁹ ꝙ de ſui nā eſt viſibile. Ultimo ponit multas auc̄tes in q̄b⁹ habet̄ ꝙ panis ⁊ vinū per virtuteꝫ ꝟbi dn̄ici tranſſb̄ſtātiat̄ in veꝝ corp⁹ chꝛiſti ⁊ ſanguineꝫ ⁊ ꝙ tot⁹ chꝛiſt⁹ iteger ſub vtraqꝫ ſpecie exiſtit. Et tantū in ſpeciali.

¶ De modo cōuerſionis. a

Diſtin. XI. De eucharīſtie ſacramēto per cōparationeꝫ ad diſpēſantes vel conficiētes ⁊ pꝛimo ꝗ ꝯſectione.

SI autē q̄rit̄ qualis ſit illa cōuerſio: an formalis: an ſubalr̄ vel alteri⁹ gn̄is diffinire nō ſufficio. Formalē tn̄ nō eē cognoſco: qꝛ ſpēs reꝝ q̄ āte fuerāt remanēt ⁊ ſapoꝛ ⁊ pōd⁹. Quibuſdā eē videt̄ ſubalis dicētib⁹ ſic ſubam ꝯuerti i ſubaꝫ vt hec eētialr̄ fiat illa. Cui ſenſui ꝑmiſſe auc̄tes ꝯſentire vident̄.

¶ Oppoſitio. b

Sed huic ſnie ſic opponitur ab alijs. Si ſubſtātia panis inq̄unt vel vini ꝯuertit̄ ſubalr̄ in corp⁹ vel ſanguinē xp̄i q̄tidie fit aliqua ſubſtātia corpus vel ſanguis chꝛiſti q̄ ante nō erat corpus: ⁊ hodie eſt aliquid corp⁹ xp̄i qd̄ heri nō erat: ⁊ q̄tidie augetur corp⁹ xp̄i atqꝫ format̄ de mā de qua in cōceptione nō fuit factū. Quib⁹ hoc mō rn̄deri pōt: qꝛ nō ea rōne dr̄ corp⁹ chꝛiſti ꝯfici verbo celeſti ꝙ ipm̄ corp⁹ in ꝯceptu virgis formatū deinceps formet̄: ſed qꝛ ſubſtātia panis vel vini q̄ ante nō fuerat corpus xp̄i vel ſanguis verbo celeſti fit corpus ⁊ ſanguis. Et iō ſacerdotes dicūtur ꝯficē corp⁹ xp̄i ⁊ ſanguinē qꝛ eoꝝ miſterio ſuba panis fit caro: ⁊ ſubſtātia vini fit ſāguis xp̄i nec tn̄ aliq̄d addit̄ corpi vl̄ ſanguini: nec auget̄ corp⁹ chꝛiſti vel ſanguis.

¶ Auguſtinus in libꝛo ſententiarum Pꝛoſperi. c

Si vero queris modū q̄ id fieri poſſit: breuiter rn̄deo. Myſteriū fidei credi ſalubrit̄ pt̄: īueſtigari ſalubrit̄ nō pt̄. Quō ergo corp⁹ xp̄i panis mutatiōe in id nō augmētat̄: nec ſanguis ex vini cōuerſione: ei⁹ volūtati ⁊ potētie aſcribat̄ q̄ idē corp⁹ de virgine eduxit: fit ergo ſubſtātia illa iſta ſine ei⁹

augmēto. Nec tñ ɔcedūt q̇dā φ ſuḃa panis
aliq̄ñ ſit caro xp̄i: ꝛ ſi fiat caro xp̄i: ſicut ſaria
facta eſt panis ꝛ aq̄ facta eſt vinuꝫ: nec tñ dr̄
ſaria ē panis ꝛ aqua ē vinū. Alij xͦo ɔcedūt
illud qꝺ erat panis vel vinū poſt ɔſecratione͂
eſſe corpus ꝛ ſanguine͂: nō tñ ſequit᷑ panis ē
caro chriſti vel vinuꝫ eſt ſanguis: qꝛ ſubſtātia
panis vel vini poſtφ facta eſt caro chriſti vel
ſanguis: nō eſt ſubſtātia panis vel vini: ſꝫ ca-
ro ꝛ ſanguis. Jō diſtiguēdū videt᷑: cū dr̄ ſub
ſtātia panis vel id qꝺ erat panis mō ē corp⁹
chriſti. Manēs.n. panis nō ē corp⁹ chriſti: ſ
mutata in id qꝺ facta eſt: eſt corpus chriſti.
Nec dicim⁹ ſubſtātiā panis vel vini mām eſſe
corpis vel ſanguinis dñi: qꝛ nō de ea vt de mā
format᷑ corpus: ſed ipſa format᷑ i illud ꝛ effi-
In li. de tri. ꝛ hr̄ de ɔſe. diſt. z. c. corpus. — citur illud. vñ Aug⁹. Corp⁹ chriſti dicimus
illud qꝺ ex fructibus terre acceptuꝫ ꝛ p̄ce my-
ſtica conſecratū ſumimus in memoriaꝫ dñice
paſſionis. Qꝺ cū p man⁹ hoīs ad illā viſibi-
lē ſpēm pducat᷑: nō ſcīficat᷑: vt ſit tam dignū
ſacr̄m niſi opante inuiſibiliter ſpiritu dei.

Aſſerūt q̇dā dictū panē trāſire in corp⁹ xp̄i. d

Quidā vero ſic dicunt

cōuerſionē illā eē itelligēdā vt ſub illis accñti-
bus ſub q̇b⁹ erat p̄us ſuḃa panis ꝛ vini: poſt
cōſecrationē ſit ſuḃa corpis ꝛ ſanguis: ſic tñ
vt nō eis afficiat᷑: ꝛ ſic aſſerūt dictū panē trā-
ſire in corp⁹ xp̄i: qꝛ vbi erat panis nūc ē corp⁹
chriſti. Qꝺ ſi eſt: q̇d ğ ſit de ſuḃa panis ꝛ vi-
ni? Illi dicūt vel in p̄iacētē māꝫ reſolui vel in
nihilū redigi. Alij xͦo putauerūt ibi ſub-
ſtātiā panis ꝛ vini remanere: ꝛ ibidē corpus
xp̄i eē ꝛ ſanguinē: ꝛ hac rōne dici illā ſuḃam
fieri iſtā: qꝛ vbi eſt hec: eſt ꝛ illa: qꝺ mirū eſt:
ꝛ ipſaꝫ ſubſtātiā panis vel vini dicūt eē ſacr̄ꝫ.
Sꝫ φ nō ſit ibi ſuḃa niſi corp⁹ xp̄i ꝛ ſanguis
ex p̄dictis ꝛ ſubditis apte oſtēdit᷑. Ait enim
De ſacris. ꝛ allat᷑ ꝺ con ſecr. diſ. z. c. oia que. — Ambro. Panē iſtū quē ſumim⁹ in myſterio
illū itelligo utiqꝫ qui manu ſcti ſpūs format⁹
eſt i utero virgis: ꝛ igne paſſionis decoct⁹ in
ara crucis. Panis enim angeloꝝ fact⁹ eſt ci-
Joan. 6. — bus hoīum. Vñ veritas ait: Ego ſuꝫ panis
viuus qui de celo deſcēdi. ꝛ iterū. Panis quē
ego dabo caro mea eſt pro mūdi vita. Et his
nāqꝫ duab⁹ ſnījs apte dat᷑ itelligi: qꝛ panis
ille ꝛ iſte non duo ſed vn⁹ panis ꝛ vna caro ꝓ
culdubio vnuꝫ efficit᷑ corp⁹. Illud vere: illud
ſane qꝺ ſūptū eſt de xͦgine: qꝺ reſurrexit: ꝛ in
In homil. paſchali ꝛ hr̄ de ɔſe. di. z. — celū aſcēdit. Itē Grego⁹. Quis fideliuꝫ hēre
dubiuꝫ poſſit in ipſa imolationis hora ad ſa
cerdotis vocem celos aperiri i illo xp̄i myſte-
rio angeloruꝫ choros adeſſe: ſūma ꝛ ima ſoci- c. q̇d ſit ſan-
ari: vnū q̇d ex inuiſibilib⁹ atqꝫ viſibilib⁹ fieri guis.
Idē. Eodē momēto ꝛ i celū rapit᷑ miniſtio
angeloꝝ ɔſociāduꝫ corpi xp̄i ꝛ añ oculos ſa-
cerdotis i altari videt᷑. Sicē diuinitas vbi to
tū iplet mūduꝫ: ita multis locis illud corpus
ɔſecrat᷑. Nec ſunt tñ multa corpa xp̄i: ſꝫ vnū
corp⁹ ꝛ vn⁹ ſanguis. Jōqꝫ ſiue plus ſiue mi-
nus q̇s idē pcipiat: oēs eq̄liter corpus xp̄i in
tegerrime ſumunt. Poſt ɔſecrationem ergo
non eſt ibi ſuḃa panis vel vini ſꝫ ſpēs remane
ant. Eſt enim ibi ſpēs panis ꝛ vini ſicut ꝛ ſa-
poꝛ. Unde aliud videt᷑: aliud intelligitur.

Quare ſub alia ſpecie. e

Sub alia aūt ſpecie tri

bus de cauſis carnē ꝛ ſanguinē tradidit xp̄s
ꝛ deinceps ſumēdū iſtituit: vt fides. ſ. hēret me
ritū que eſt de his que nō vident᷑: qꝛ fides nō
hēt meritū vbi humana rō p̄bet experimentū.
Et iō etiā ne abhorreret aīus qꝺ cerneret ocu Gregori⁹ in
lus qꝛ nō hēm⁹ in vſu carnē crudā comedē ꝛ homil. paſ-
ſanguinē bibere. Quia ergo chriſtuꝫ vocari chali.
dētibus phas nō eſt: in myſterio carnē ꝛ ſan-
guinē nobis cōmēdauit. Et etiaꝫ iō ne ab in-
credulis religioni chriſtiane inſultaret᷑. Un- De ɔſe. di. z.
de Aug⁹. Nihil rōnabilius φ vt ſanguinis c. ſḃ figura.
ſilitudinē ſumam⁹: vt ꝛ ita veritas nō deſit: ꝛ
ridiculū nullū fiat a paganis: φ cruorē occiſi
hoīs bibam⁹. Ne ergo hoc fieret ꝛ ne veluti Amb. in lib.
quidā horror eēt cruoris in ſilitudinē accipi- de ſacris. ꝛ
mus ſacr̄m. Ex p̄miſſis iā liquet q̄re ſub alia habet᷑ ꝺ con
ſpē ꝛ quare ſub iſta hoc ſacr̄m dñs celebraue ſe. diſt. z.
rit ꝛ celebrari a nobis inſtituerit.

Quare ſub duplici ſpecie. f

Sed quare ſub duplici

ſpē ſumit᷑ cū ſub alterutra totus ſit chriſtus?
Ut oſtēderet᷑ totā humanā nām aſſūpſiſſe:
vt totā redimeret. Panis eñi ad carnē refer-
tur: vinū ad aīam: qꝛ vinū opat᷑ ſanguinē in
quo ſedes aīe a phyſicis eē dr̄. Jō ğ in dua-
bus ſpēbus celebrat᷑: vt aīe ꝛ carnis ſuſceptio
in chriſto ꝛ vtriuſqꝫ liberatio in nobis ſigni-
ficet᷑. Ualet.n. vt Ambr̄. ait ad tuitionē cor- Sup epl̄aꝫ
poris ꝛ aīe qꝺ pcipim⁹: qꝛ caro xp̄i ꝓ ſalute ad Corin. ij.
corpis: ſanguis xͦo ꝓ aīa nr̄a offert᷑: ſic p̄fi-
gurauit moyſes: caro iq̇t ꝓ corpe vr̄o offert᷑
ſanguis ꝓ aīa ſꝫ tñ ſub vtraqꝫ ſpē ſumit᷑ qꝺ
ad vtrāqꝫ valet: qꝛ ſub vtraqꝫ ſumit᷑ ipſe tot⁹
xp̄s. Sꝫ ſi i altera tm̄ ſumeret᷑: ad alteri⁹ tm̄. i.
aīe vel corpis nō vtriuſqꝫ piter tuitionē vale-
re ſignificaret᷑. Sub vtraqꝫ ſpē tñ tot⁹ ſumit᷑
xp̄s. nec plus ſub vtraqꝫ: nec min⁹ ſub altera
tm̄ ſumit᷑

De ɔſe. di. z c. vbi ps eſt Exodi. 16.

tm̄ ſumit᷑. Eadē enī rō eſt vt ait Hilariꝰ: i corpore chriſti que in mãna pceſſit. De quo dr̄. Qui plus collegerat non habuit ampliꝰ: nec qui minus parauerat habuit minꝰ. Et licet ſub vtraqꝫ ſpē ſumat᷑ totꝰ xp̄s: tm̄ nō fit cōuerſio panis niſi in carnē: nec vini niſi in ſanguinē. Nec debēt dici duo ſacramēta ſed vnū: q2 ſub vtraqꝫ ſpē idem ſumitur. Neqꝫ debet iterari ſacr̄m: q2 bn̄dictio nō repetit᷑ ſup ſpēm eādē. Neqꝫ alie ſubſtantie in ſacrificium veritatis offerri debent: quia de aliis non poteſt conſecrari corpus chriſti vel ſanguis.

¶ Quare aqua admiſceatur. g

Aqua vero admiſcēda

De ɔſe. di. z c. cū omne. Apoc. 17.

eſt vino q2 aqua pplm̄ ſignat: qui per chriſti paſſionē redēptus eſt. Calix ergo dn̄icus iuxta canonū pceptū aq̄ ꝛ vino mixtꝰ debet offerri: q2 videmus in aq̄ pplm̄ itelligi: in vino oſtēdi ſanguinē xp̄i. Cū ergo in calice vino aqua miſcetur chriſto pplus adunatur: ꝛ credētiū plebs ei in quē credit copulat᷑: que copulatio aque ꝛ vini ſic miſcet᷑ in calice chriſti: vt mixtio illa nō poſſit ſeparari. Nam ſi vinū quis tm̄ offerat ſanguis chriſti incipit eſſe ſine nobis.

¶ Julius papa. h

Si vero querit᷑ an irri/

De ɔſe. di. z c. nō debes.

tū ſit qd̓ gerit᷑ ſi aq̄ ptermittat᷑. Audi qd̓ ſequit᷑ in eodē canone. Non pōt inqt calix dn̄i eſſe aq̄ ſola aut vinū ſolū niſi vtrūqꝫ miſceat᷑. Itē Cyprianꝰ. Calix dn̄i nō eſt aq̄ ſola aut vinum ſolū niſi vtrūqꝫ miſceat᷑: ſicut nec corpꝰ dn̄i pōt eſſe farina ſola nec aq̄ ſola niſi vtrūqꝫ fuerit adunatū: ꝛ panis vniꝰ cōpage ſolidatꝰ. Siqs tm̄ nō itēdēs introducē hereſim obliuione vel ignorātia aquā ptermiſerit: nō videt᷑ eē irritū ſacr̄m: ſed ille grauiter eſt corripiēdus. Nam ꝛ grecoꝝ eccl'ia nō apponere aquā dr̄.

De ɔſe. di. z c. ſic in ſcis.

De ɔſe. di. z c. s ſcriptura

Qd̓ ēt ex dictis Cypriani videt᷑ poſſe colligi. ait enī: Siqs de añceſſoribꝰ nr̄is vel ignorāter vel ſimplr̄ non hoc ſeruauerit qd̓ nos dn̄s facere ꝛ exēplo ꝛ magiſterio docuit: pōt ſimplicitati eiꝰ idulgētia dn̄i venia ɔcedi. Nobis vero nō pōt ignoſci: qui nūc a dn̄o iſtructi ſumus vt calicē dn̄i cū vino mixtū: ſm qd̓ dn̄s obtulit offeramꝰ. Ex hoc videt᷑ ꝙ ſiqs ſimpliciter vel ignorāter vinū offerat ſine aq̄ ſacr̄m ɔficiat. Aq̄ vero nullatenꝰ ſine vino pōt offerri in ſacrificio: nec panis niſi de frumēto: nec granū frumēti niſi redactū fuerit in panē q2 xp̄s ꝛ panē ſe dicit: ꝛ grano frumēti ſe cōpat. Qd̓ ergo ſupra dictū eſt nō poſſe vinū ſolū offerri: determiari oꝫ: recipit enī exceptionē.

Joan. 6. Joan. 12. Determinatio pmiſſoꝝ

Nō pōt niſi ſimplr̄ vel ignorāter fiat: vel nō pōt. i. nō debet. Quibuſdā tm̄ videt᷑ hoc gn̄aliter verū. Colligit᷑ ēt ex pdictis ꝙ xp̄s vinū aq̄ mixtū dedit diſcipulis. Corpus vero tale dedit quale tūc habuit. i. mortale ꝛ paſſibile. Nūc vero ſumitur a nobis imortale ꝛ ipaſſibile: nec tm̄ maiorē hēt efficiētiā. Euchariſtia quoqꝫ intincta non debet dari pplo pro ſupplemento cōionis: q2 nō legit᷑ chriſtus alicui diſcipuloꝝ prebuiſſe panē intinctū niſi iude. Tūc vero nō accepit iudas corpus chriſti ſꝫ tm̄ panem: corpus vero ꝛ ſanguinem chriſti ante cum aliis diſcipulis perceperat.

Juliꝰ papa. ꝙ itincta nō dꝫ dari hoīe pplo: et hr̄ de cōſec. di. z. c. cū oē

¶ Iſta eſt diſtinctio. xi. huiꝰ q̄rti libri: In qua magr̄ poſtq̄ egit de ſacr̄o euchariſtie q̄tū ad ſuum eē: hic determiat de eo q̄tū ad eiꝰ fieri. ꝛ tria facit. Primo eni oſtēdit quō ſubā panis ꝛ vini i verū corpꝰ chriſti trāſubſtātiat᷑. Scd̓o quō ipm ſub aliena ſpē occultatum fidelibꝰ ſub vtraqꝫ ſpē miniſtrat᷑. Tertio quō diſcipulis i cena chriſti corpꝰ paſſibile ꝛ mortale dabat᷑. Primū vſqꝫ ibi (Sub alia aūt ſpe.) Scd̓ꝫ vſqꝫ ibi (Corpꝰ vero tale dedit.) Tertiū vſqꝫ ad finē diſtinctionis. In ſpāli ſn̄ia magr̄i ſtat i tribꝰ ppōnibꝰ q̄rū pma ē hec. ¶ Cōuerſio panis i corpꝰ chriſti nō ē foꝛalis ſꝫ q̄buſdā videt᷑ eē ſubſtātialis. Hic magr̄ inſinuās querit: q̄lis ſit iſta cōuerſio panis ꝛ vini in corpꝰ chriſti: vtꝝ. ſ. ſit cōūſio ſubſtātialis vl̓ foꝛalis vl̓ alterius modi. Et dicit ꝙ eſt formalis eo ꝙ ſpēs q̄ p̄us erāt pmanēt. ſ. ſapoꝛ. pōdus: figura: albedo. Dicit aūt poſtea ꝙ q̄buſdā ꝙ ſit ɔuerſio ſꝫ ſubſtātiam vel ſubſtātial᷑: eo ꝙ ſubā panis ꝛ vini eēntialr̄ ſit ſubſtātia corpis ꝛ ſanguinis chriſti. Poſtea ponit circa hoc q̄rūdā obiectiōeꝫ. ſ. n. ſic intelligat᷑ ɔūſio. tunc q̄tidie aliq̄ ſubā ſit corpus chriſti ꝛ ſanguis q̄ an nō fuerat. ꝛ ſic q̄tidie corpꝰ chriſti auget᷑. ꝛ ꝺ mā aliq̄ formet᷑ de qua in ɔceptione non fuerat factū. Et dicit magr̄ ſic ad h̓ rn̄deri poſſe ꝙ cōfectio corpis chriſti nō ſit ſm nouā corpis formationē aut per ipſius corporis formati augmētationē: ſed per quādā trāſubſtātionē v̓tute diuina factam ſine noua formatione aut augmēto. Poſtea dicit ꝙ ſꝫ opionē iſtā ɔcedit᷑ ꝙ panis ſit corpꝰ chriſti ſic ex farina ſit panis ꝛ ſic panis fiat caro chriſti ſicut farina facta eſt panis ꝛ aq̄ facta eſt vinū: nec tn̄ dicit farina eſt panis ꝛ aqua eſt vinū. Alii vero ɔcedūt illud qd̓ erat panis vel vinū poſt ɔſecrationē eē corpꝰ ꝛ ſanguinē: nō tn̄ manens panis ſꝫ mutatū. Subdit aūt ꝙ panis non hēt ſe vt mā reſpectu corpis xp̄i. Poſtea dicit ꝙ alioꝝ opio ē hāc cōuerſionē ſic eē itelligēdā: ꝙ ſub accñtibꝰ ſb qbꝰ prius erat ſubā panis ꝛ vini poſt ɔſecrationē eſt ſubā corpis ꝛ ſanguinis chriſti nō tn̄ vt illis efficiat᷑. Subam aūt panis ꝛ vini dicūt vel in piacētē mām reſolui: aut in nihilū redigi. Dicit ēt magr̄ ꝙ alii dicunt. ſ. ꝙ ſubā panis ꝛ vini remaneāt cū ſubā. ſ. corporis ꝛ ſanguinis xp̄i: quā ſubſtātiā panis ꝛ vini dicūt eē ſacr̄ꝫ: ꝛ ex hac rōne hec ſubſtātia dr̄ fieri illa: q2 vbi eſt hec eſt ꝛ illa. Contra qd̓ obiicit p auctes qbus dicit nihil ibi aliud eē q̄ ſubſtātiā corpis ꝛ ſanguinis: ꝛ ſpecies panis ꝛ vini. ¶ Scd̓a ppoſitio eſt: Sub aliena ſpecie corpꝰ chriſti tribus de cauſis traditur: ſꝫ ſub vtraqꝫ ſpē chriſtꝰ ſumit᷑. Hic magr̄ ponēs aſſignat triplicē rōnē q̄re corpꝰ chriſti ſub aliena ſpe

occultaẽ ſeu ſumiẽ. Prima ē ad augēdū fidei meri-
tuʒ que eſt de his que non videnẽ. Scdā ad vitādū
horrorē: qꝛ non hēmus in cōmuni vſu carnē crudaʒ
ꝛ ſanguinē manducare. Tertia ne deẽ īfidelibꝰ irri-
dendi occaſio. Poſtea dicit ꝙ illud ſacrm̄ ſumiẽ ſub
duplici ſpecie: iō vt aīe ꝛ carnis ſuſceptio i chriſto ꝛ
vtriuſqꝫ liberatio in nobis ſignificareẽ: ordinaẽ eni
hoc ſacrm̄ ad ſalutē corpis ꝛ aīe. Addit etiam ꝙ ſub
vtraqꝫ ſpe totꝰ chriſtus ſumiẽ: nec tn̄ panis ↄuertiẽ
niſi in corpꝰ ꝛ vinū niſi in ſanguinē. Subdit etiam
ꝙ in hoc duplex ſpecies vnitateʒ ſacri non tollit: qꝛ
ſub eadeʒ ſpecie idē ſumiẽ: nec bndictio ſup eādem
ſpeciē debet iterari. nec de alijs ſubſtātijs ꝗ̄ de ſub
ſtātia panis ꝛ vini ↄfici ꝛ ↄſecrari debꝫ corpꝰ chriſti
ꝛ ſanguis. Poſtea dicit ꝙ aq̄ vino admiſcenda eſt:
ad ſignificādū vnionē populi cū capite chriſto: que
nullo mō ſcienter debet omitti: qꝛ dn̄s eā appoſuit.
Siqͥs autē ex obliuione vel ignorantia omittat offe
rens vinū ſine aq̄ ↄficit qͥdē ſacrm̄: qꝛ ēt ſ̄ꝫ ↄſuetudi
nē aliq̄rū ecclīarū dimittiẽ aq̄: tn̄ grauiter corripien
dus ē. Subdit aūt ꝙ aqua ſine vino nullatenꝰ offer
ri pōt in ſacrō nec panis niſi de frumēto: nec granū
frumenti niſi redactuʒ fuerit i panē. qꝛ ipē chriſtꝰ ꝛ
grano frumēti ſe compat ꝛ paneʒ ſe dicit. ¶ Tertia
ppō eſt hec: Quāuis chriſtꝰ in cena dedit corpꝰ paſ
ſibile ꝛ mortale: tn̄ nūc ſumiẽ īpaſſibile ꝛ īmortale.
Hāc magī inſinuat dicēs: ꝙ chriſtꝰ dedit diſcipulis
ſuis tale corpꝰ q̄le tūc habuit .ſ. paſſibile ꝛ mortale.
Addit ēt ꝙ eucharistia intīcta non debet populo da
ri in ſupplemētū cōmuniōis. nā chriſtꝰ panē intictuʒ
nō dedit niſi iude qui nō accepit corpꝰ chriſti tunc
ſed tm̄ paneʒ. aū tn̄ cuʒ ceteris diſcipulis pceperat
corpus ꝛ ſanguinem chriſti. Et tm̄ in ſpeciali.

¶ Ubi illa accidentia fundentur. a

Diſt. XII. De ↄtītibus ad ↄfectio- nem corpis chriſti ꝗtū ad fractionē

Si autē queritur
de accn̄tibꝰ q̄ remanēt. i. de ſpēbꝰ
ꝛ ſapore ꝛ pōdere i quo ſubiecto
fundēẽ: potiꝰ mihi videẽ fatēdū
exiſtē ſine ſubiecto ꝗ̄ eē in ſubiecto: qꝛ ibi nō ē
ſub̄a niſi corpis ꝛ ſanguis dn̄ici q̄ nō afficiẽ
illis accidētibꝰ. Nō eni corpꝰ xp̄i talē hēt i ſe
formā ſ̄ꝫ q̄lis i iudicio appebit. Remanēt er-
go illa accn̄tia p ſe ſubſiſtentia ad myſteriū ſri-
tū: ad guſtus fideiqꝫ ſuffragiū: qͥbus corpus
chriſti hn̄s formā ꝛ naturā ſuam tegitur.

¶ De fractione ꝛ partitiōe. b

Solet etiā queri de fra-
ctione ꝛ ptitiōe q̄ ibi videẽ fieri vtrū vera ſit:
ꝛ ſi ibi vera fractio eſt: cuiꝰ rei ſit vel i q̄ re fiat.
Cūqꝫ nō ſit ibi alia ſub̄a ꝗ̄ chriſti. Si in aliq̄
ſub̄a eſt illa fractio in corpe xp̄i videẽ eē. Sꝫ
ecōtra cū ipſum corpus incorruptibile ſit: qꝛ
imortale ꝛ impaſſibile: in ipſo non poſſe eſſe
Joan. 6. videẽ. Nā ꝛ xp̄s redarguit carnalē ſenſuʒ di-
ſcipuloꝝ q̄ putabāt carnē chriſti ſic aliā in p-
tes diuidēdā ꝛ morſibꝰ dilacerādā. Jō qͥbuſ-
dā placet ꝙ nō ſit ibi fractio ſicut videẽ: ſ̄ꝫ dī
frāgi qꝛ videẽ frāgi. Quibꝰ obijcitur qđ ait

Ambr̄. Nihil falſi putādū ē in ſacrificio veri Opinio quo rundam.
tatis: vel ſicut ſit in magorū preſtigijs vbi di-
luſione quadam fallūtur oculi: vt videant eſſe
quod non eſt. Ad hoc illi dicunt. Non fallit
nos viſus nec fallitur quod eſſet ſi crederetur
ita frangi vt videtur. Nec illuſio eſt: quia ad
vtilitatem fidei: non ad deceptioneʒ ita ſit: ſi-
cut ꝛ chriſtus ſe oſtendit duobus diſcipulis Luce vltio.
in via in ſpecie peregrini: nec in eo tamen ta-
lis forma erat: ſed oculi eorum tenebantur ne
eum agnoſcerent.

¶ Aliorum opinio. c

Alij vero dicūt q ſicut
ibi ſpecies panis eſt ꝛ nō eſt ibi res cuius vel
in qua ſit illa ſpecies: ita eſt ibi fractio que nō
ſit in aliqua re: quia nihil ibi frangitur quod
mirabiliter dei potentia fieri dicūt vt ibi fiat
fractio vbi nihil frangitur.

¶ Aliorum opinio. d

Alij tradunt corpꝰ chri
ſti eſſentialiter frangi ꝛ diuidi: ꝛ tamen inte-
grum ꝛ incorruptibile exiſtere. Quod ſe col- Cōfeſſio be- rēgarij: ꝛ hꝫ
ligere aſſerūt ex cōfeſſione berengarij qui cō- de ↄſe. diſt.
feſſus eſt corā Nicolao papa ꝛ pluribus epi- z.c. ego be-
ſcopis: panem ꝛ vinum que in altari ponun- rengarius.
tur poſt conſecrationem non ſolum ſacramē-
tum etiam verum corpus ꝛ ſanguinem chri-
ſti eſſe: ꝛ ſenſualiter non ſolum ſub ſacramen-
to: ſed in veritate manibus ſacerdotuʒ tracta-
ri ꝛ frangi: ꝛ fidelium dentibus atteri.

¶ Sententia probabilior. e

Sed qꝛ corpus chriſti
incorruptibile eſt: ſane dici poteſt fractio illa
ꝛ partitio non in ſubſtantia corporis: ſed in
ipſa forma panis ſacramētaliter fieri: vt vera
fractio ꝛ partitio ſit ibi: que ſit non in ſubſtā
tia corporꝭ ſed in ſacramēto: ideſt in ſpecie.
Ne autem mireris vel inſultes ſi accidētia vi-
deantur frangi cum ibi ſint ſine ſubiecto: licet
quidam aſſerant ea fundari in aere. Eſt ibi ve
ra fractio ꝛ partitio que ſit in pane: ideſt in
forma panis. Unde apoſtolus ait: Panis j. Cor. 4.
quem frangimus: quia forma panis ibi fran-
gitur ꝛ in partes diuiditur: chriſtus vero inte-
ger manet ꝛ totus eſt in ſingulis. Unde Au In ſermōe
guſtinus. Quando chriſtus manducaẽ vi- de vbis euā
ta manducatur. Sed quis audeat manduca- gelij.
re dominuʒ ſuum? ꝛ tamen veritas inuitans
nos ad manducandum ait: Qui manducat Joan. 6.
me viuet propter me. Nec occiditur chriſtus
vt manducetur: ſed mortuos viuificat quan-
do mādūcatur reficit: non deficit. viuit man-

ducatus

ducatus q: ſurrexit occiſus: nec qñ manduca
mus ptes de illo facim⁹: ⁊ qdē in ſacro ſic ſit.
Aug. de con ſecr. di. z.
Itē Norunt fideles quō māducēt carnē xp̄i
vnuſqſqʒ accipit ptē ſuā. Vñ ⁊ ipa gr̄a ptes
vocant: p ptes māducat ⁊ manet īteger to-
tus: p ptes manducat i ſacro ⁊ manet īteger
tot⁹ in celo: manet īteger tot⁹ i corde tuo. Jō
iſta dicunt ſacr̄a q: i eis aliud videt ⁊ aliud
itelligit videt panis ⁊ calix qd ⁊ oculi renū-
ciāt. qd aūt fides iſtruēda poſtulat panis eſt
corp⁹ xp̄i: calix eſt ſanguis. Et his dat intel-
ligi φ fractio ⁊ ptes q̄ ibi vident fieri i ſacro
ſūt. i. in ſpē viſibili. Jōqʒ illa berēgarij verba
ita diſtiguēda ſūt vt ſenſualit: nō mō i ſacro
ſed i veritate dicat corp⁹ xp̄i tractari manib⁹
ſacerdotū: frāgi ꝟo ⁊ atteri dētib⁹: vere qdē
ʒ in ſacro tm̄. Vera ergo ē ibi attritio ⁊ pti-
tio: ʒ in ſingulis ptib⁹ tot⁹ eſt xp̄s. Vñ Hie-
In ſermōe qdaʒ ⁊ hī ꝺ ꝯſe. diſ. z. c. ſinguli ac-cipi.
ronymus. Singuli accipiunt chriſtū dn̄m ⁊
in ſingulis portionib⁹ totus eſt: nec p ſingu-
los minuit ſed itegrū ſe prebet ſingulis. Itē
Hilari⁹. Ubi pars eſt corpis: ibi eſt ⁊ totū.

¶ Quid ille partes ſignificent. f

Quid autē ptes ille ſi-

De ꝯſe. di. z c. triforme.
gnificēt: Sergi⁹ papa tradit iquiēs. Trifor
me ē corp⁹ xp̄i: ps oblate in calicē miſſa corp⁹
xp̄i qd iā ſurrexit mōſtrat. ps comeſta ambu-
lantē adhuc ſup terrā. ps i altari vſqʒ ad finē
miſſe remanēs: corp⁹ iacēs i ſepulchro ſignifi
cat: q: vſqʒ i finē ſeculi corpa ſcōꝝ i ſeplchris
erūt. Et ſic ptes ille myſticā tenēt ſignificatio
nē ita ēt ⁊ fractio paſſiōis xp̄i ⁊ mortis eſt re-
Matth. z6. Luce zz.
pn̄tatio. vñ ipſe ait: Hoc facite in meā cōme
morationē. i. in memoriā paſſionis ⁊ mortis
De ꝯſe. di. z c. non iſte.
mee. Nā vt ait Ambr̄. Quia in morte xp̄i li-
berati ſum⁹ huius in edēdo ⁊ bibēdo carnē ⁊
ſanguinē memores eē debemus. Sed caueat
qſqʒ ne indigne pcipiat q: iudiciū ſibi mādu-
cat. Nō enī eſt iſte panis q̄ vadit in corp⁹ ſed
panis vite eterne q̄ aīe nr̄e ſbam fulcit. Sic ḡ
viue vt qtidie merearis accipere: ne accedas in
dignus. Indignus eſt qui alr̄ celebrat myſte-
riū φ xp̄s tradidit: vel qui hn̄s mortale pctm̄
accēdit. Ergo ⁊ ſi ſint pctā quotidiana vt nō
ſint mortifera anteφ accedas dimitte debito-
ribus tuis. Si dimittis dimittet tibi: ⁊ ſic ſe
cur⁹ accede. Pāis enī ſalutaris ē: nō venenū.
Si ita accedis: ſpūalr̄ māducas. Spūaliter
enī māducat: qui inocētiā ad altare portat.

¶ Si illud ſit ſacrificiū ſi ſe pius imolet xp̄s. g

Poſt hec q̄rit ſi quod

gerit ſacerdos pp̄e dicat ſacrificiū vel imola-
tio: ⁊ ſi xp̄s qtidie imolet vel ſemel tm̄ imola-
tus ſit? Ad h̄ breuit dici pōt: illō qd offert
⁊ ꝯſecrat a ſacerdote vocari ſacrificiū ⁊ obla-
tionē q: memoria ē ⁊ repn̄tatio veri ſacrificij
⁊ ſcē imolatiōis facte i ara crucis. Et ſel̄ xp̄s
mortu⁹ i cruce ē ibiqʒ imolat⁹ ē i ſemetipſo: q-
tidie aūt imolat i ſacro: q: i ſacro recordatio
fit illi⁹ qd factū eſt ſel̄. vñ Aug. Certū hēm⁹
Sup ps. zo. ⁊ hī de ꝯſe. di. z. ca. ſemel.
q: xp̄s reſurgēs ex mortuis iaʒ nō morit ⁊c̄.
tm̄ ne obliuiſcamur qd ſel̄ factū eſt i memoria
noſtra oī anno fit. ſ. qtiēs paſcha celebratur.
Nūquid totiēs xp̄s occidit? ʒ tm̄ āniuerſa-
ria recordatio repn̄tat qd olim factū eſt: ⁊ ſic
nos fac moueri tāφ videam⁹ dn̄ʒ i cruce. Itē
Aug⁹ in lib. ſniāꝝ pſperi ⁊ hī de ꝯſe. di. z. c. ſel̄ i-molatus.
ſel̄ imolat⁹ xp̄s i ſemetipſo ⁊ tm̄ qtidie imolat
in ſacro. Qd ſic itelligēdū q: in māifeſtatiōe
corpis ⁊ diſtictiōe mēbroꝝ ſel̄ tm̄ in cruce pe-
pēdit offerēs ſe deo pr̄i hoſtiā redēptiōis effi
Super epi-ſtolā ad he-breos: ⁊ al legat ꝺ ꝯſe. diſt z. ca. in chriſto.
cacē eoꝝ. ſ. qs pdeſtinauit. Itē Ambro. In
xp̄o ſel̄ oblata ē hoſtia ad ſalutē potēs. qd ḡ
nos? Nōne p ſingulos dies offerim⁹? Et ſi
qtidie offeram⁹: ad recordationē eius mortis
fit: ⁊ vna eſt hoſtia: nō multe. Quō vna ⁊ nō
multe? q: ſel̄ imolat⁹ ē xp̄s. Hoc aūt ſacrificiū
exēplū ē illi⁹: idipʒ ⁊ ſemp idipʒ offert: pin-
de hoc idē ē ſacrificiū: alioqn dicet qm̄ i mul-
tis locis offert multi ſūt xp̄i: nō: ʒ vn⁹ vbiqʒ
eſt xp̄s: ⁊ hic plen⁹ exn̄s ⁊ illic plenus ſicut qd
vbiqʒ offert vnū ē corp⁹ ita ⁊ vnū ſacrificiuʒ.
Chriſtus hoſtiā obtulit. ipāʒ offerim⁹ ⁊ nūc
ʒ qd nos agim⁹ recordatio eſt ſacrificij. Nec
cā ſue infirmitatis repetit: q: pficit hoieʒ ſed
nr̄e q: qtidie peccam⁹. Et his colligit eē ſacri
ficiū ⁊ dici qd agitur i altari: ⁊ chriſtū ſemel
De virtute ſacramenti.
oblatū: ⁊ qtidie offerri: ſed alr̄ tūc alr̄ nūc. Et
etiā q̄ ſit virtus hui⁹ ſacri oſtēdit: remiſſio. ſ.
pctōꝝ venialiū: ⁊ perfectio virtutis.

¶ De cauſa inſtitutionis. b

Inſtitutū eſt enim hoc

ſacrʒ duab⁹ de cauſis. In augmētū ꝟtutis. ſ.
charitatis: ⁊ i medicinā qtidiane ifirmitatis
De ꝯſe. di. z c. ſi quotiēs
vñ Ambr̄. Si qtiēs effundit ſāguis xp̄i: in
remiſſionē pctōꝝ effūdit debeo ſemp accipe:
q̄ ſemp pecco: debeo ſemp hr̄e medicinā. Itē
Ad Janua-nū. ibidē c. ſub figura.
Aug. Iterat qtidie hec oblatio: ʒ xp̄s ſel̄ ſit
paſſus: q: qtidie peccam⁹ pctis ſine qb⁹ mor-
talis ifirmitas viuē nō pōt. Et q: quotidie la
bimur: qtidie xp̄s myſtice imolat p nobis.
De ꝯſe. di. z c. qd ſit ſan-guis.
Dedit enī nobis hoc ſacrʒ ſalutis: vt q: nos
quotidie peccam⁹ ⁊ ille iā mori nō pōt: p hoc
ſacr̄m remiſſionē ꝯſeq̄mur. Quotidie come-
dit ipe ⁊ bibit i ꝟitate ʒ īteger ⁊ viu⁹ manet.

Item. Myſterium fidei dr̃: q2 credere debes ꝙ ibi ſalus nr̃a ↄſiſtat. Si autẽ querat̃ vtruꝫ quotidie cõicãdũ ſit: Audi quid inde tradit Aug. Quotidie inq̃t eucbariſtiã accipe nec laudo nec vitupo: oib⁹ tñ dñicis dieb⁹ cõicã-dũ bortor. Si tñ mens in affectu peccãdi eſt grauari magis dico eucbariſtie ꝑceptione ꝙ̃ purificari. Et lꝫ q̃s pctõ mordeat̃: ſi peccãdi tñ de cetero non h̃eat volũtatẽ ⁊ ſatiſfaciat la-chrymis ⁊ oꝛ̃onibus accedat ſecurus: ſed hoc de illo dico quem mortalia pctã non grauãt.

Utruꝫ quotidie ſit mãducãduꝫ de ↄſe. diſ. 2. c. quotidie.

¶ Si nõ frequẽti⁹ ſaltẽ ter in ãno hoĩes cõi-cent: niſi forte q̃s criminalib⁹ ipediat̃: in paſcha. ſ. ⁊ penthecoſte: ⁊ in natali. Oẽs ꝗ̃ cõi-cẽt q̃ noluerit carere eccl'iaſticis liminib⁹.

Fabian⁹ papa de ↄſ. di. 2. c. ſi nõ.

¶ Iſta eſt diſtinctio. 12ᵃ hui⁹ q̃rti libri. In qua magr̃ poſtq̃ꝫ egit de ↄfectiõe hui⁹ ſacr̃i: hic agit d̓ ↄitibus ↄfectionẽ: ⁊ tria facit. Pᵒio eñ inq̃rit moduꝫ eẽndi accñtium in h̃ ſacr̃o. 2ᵒ querit an ibi ſit vt appet fra-ctio. 3ᵒ agit d̓ hui⁹ ſacr̃i effectu. Primuꝫ fac̃ vſqꝫ ibi (Solet etiaꝫ queri.) Scdm vſqꝫ ibi (De cã inſtitu-tionis.) Tertiuꝫ vſq̃ꝫ ad finẽ diſtinctionis. In ſpãli ſnĩa magr̃ ſtat in trib⁹ ꝓpõnibus: q̃rũ pᵃma eſt hec. ¶ In hoc celeſti ſacr̃o ſpẽs ſeu accidẽtia remanẽt ſine ſbcto. Hãc magr̃ inſinuans ꝓponit ꝑ inq̃rendo ꝙ in hoc ſacr̃o accñtia remaneant actu ſine ſbiecto: q2 ibi nõ eſt niſi ſubſtantia corpis ⁊ ſanguinis dñici que talib⁹ accñtib⁹ affici nõ põt. remanẽt tñ accidẽ-tia ad myſterij ritum ⁊ ad fidei ſuffragiũ: ⁊ etiaꝫ ꝓ guſtum. ¶ Scda ꝓpõ eſt hec: Spẽs viſibilis in hoc ſacr̃o frãgit̃ ſine chriſti nocumẽto. Hãc magr̃ ponẽs querit: vtruꝫ in hoc ſacr̃o ſit vera fractio. Et dicit ꝙ nõ: q2 corpus chriſti frangi nõ põt ⁊ alia ſnb̃a ibi nõ eſt. Et r̃ndet magr̃ ꝙ q̃buſdã videt̃ ꝙ ibi non ſit ve-ra fractio ſicut videt̃ ſꝫ dr̃ frãgi q2 videtur frãgi: nec tñ ibi eſt illuſio: q2 non oſtendit̃ ibi fractio ad illu-ſionem ſed poti⁹ ad fidei vtilitateꝫ. Alij v̓o dicũt ꝙ vere frãgit̃ corpus chriſti ⁊ nõ integrũ manet. ⁊ hoc ↄfirmãt per ↄfeſſioneꝫ Berẽgarij qui ↄfeſſus eſt co-ram Nicolao papa: ⁊ plurib⁹ alijs ep̃is panem ⁊ vi-num que in altari ponunt̃ poſt ↄſecrationẽ nõ ſoluꝫ ſacr̃m ſed etiã verũ corp⁹ ⁊ ſanguinẽ chriſti eẽ. que omnia approbata ſunt ſic̃ habet̃ de ↄſe. diſt. 2. Alij vero dicũt ꝙ ſicut ibi eſt ſpẽs panis ⁊ nõ eſt ibi res in qua ſit ſpẽs ita eſt ibi fractio que non ẽ in aliqua re q2 nihil ibi frãgit̃: qð mirabilr̃ de potẽtia dei fie-ri dicunt. Quarta opio circa h̃ eſt magr̃i ꝙ fractio illa vera eſt ⁊ in ipſis ſpecieb⁹ ſacr̃alib⁹ ẽ: vbi ẽt ſub dit ſꝫ. b. Hiero^m ꝙ ſub ſingulis ꝑtib⁹ fractionis eſt tot⁹ chriſt⁹. Et etiã dicit Hila. vbi ẽ ps corpis chriſti ibi eſt totũ. Poſtea dicit ꝙ partiũ fractionis vna ſi-gnificat corp⁹ chriſti iacẽs i ſepulchro. alia v̓o ſigni-ficat corp⁹ chriſti viuẽs i mũdo. tertia v̓o corp⁹ chri-ſti poſt reſurrectionẽ q̃ ſignificatio põt etiã corpori chriſti myſtico adaptari. Preterea q̃rit vtrũ corp⁹ q̃tidie imolet̃: ⁊ vtrũ illud qð facit ſacerdos in hoc ſacr̃o poſſit proprie dici ſacrificiuꝫ vel imolatio. Et r̃ndet ad vtrũq̃ꝫ ꝙ ſic: nõ tñ in re ſed in ſimilitudie. qð enim q̃tidie gerit̃ ſignuꝫ eſt memoriale ⁊ figura imolatiõis ſemel facte: ⁊ ſic forma viſibilis que in altari ſacrificiũ dr̃ ⁊ ẽ. Silr̃ vero ſolũ ſemel imolat⁹ fuit ſꝫ q̃tidie offert̃: ſꝫ aliť tũc ⁊ aliter nũc qð auctori-bus probat. ¶ Tertia ꝓpõ eſt hec: Hoc ſacr̃m dat̃ i augmentũ virtutis ⁊ charitatis ⁊ in remediuꝫ q̃ti-diane i͂firmitatis. Hãc magr̃ inſinuans dicit ꝙ hoc ſacr̃m duab⁹ de cauſis eſt inſtitutũ. ſ. in augmẽtũ charitatis: ⁊ in medicicinã nr̃e i͂firmitatis: q2 eñ q̃ti-die labimur ⁊ cadim⁹: q̃tidie xp̃s pro nobis myſti-ce imolat̃. Uñ virt⁹ ſacr̃i eſt remiſſio venialiũ. Ultio inq̃rit de mõ vtẽdi hoc ſacr̃o. ſ. quõ hoc ſacr̃ꝫ ſit fre-quẽtãdũ. Et dicit ꝙ ſupra h̃ inueniunt̃ diuerſa eccle-ſie ſtatuta: q2 q̃dã in diebus dñicis. q̃dã bis in anno cõicãdũ eſſe dicũt: niſi dũtaxat aliq̃bus criminibus ſit grauatus. Et tñ in ſpãli de ſnĩa huius diſti.

¶ Si heretici ⁊ excõicati hoc ſacr̃m ↄficiant. a

Solet etiã queri:

Diſti. XIII. De prãte cõficiendi.

Utrũ praui ſacerdotes h̃ ſacr̃m cõficere queãt: Ad qð dici põt ꝙ aliqui lꝫ ſint praui ↄſecrant ve-re. ſ. qui intus ſunt noĩe ⁊ ſacr̃o: et ſi nõ vita: q2 nõ i merito ↄſecrãtis ſꝫ i verbo efficit̃ crea-toris. vñ Aug. Intra catholicã eccl'iaꝫ in my-ſterio corpis ⁊ ſãguis dñi nihil a bono mai⁹ nihil a malo min⁹ ꝑficit̃ ſacerdote: q2 nõ i me-rito ↄſecrãtis ſꝫ i verbo ꝑficit̃ creatoris ⁊ vir-tute ſpũs ſci. Credẽdũ ẽ eñ ꝙ i verbis xp̃i ſa-cr̃a ↄficiant̃. Sic̃ ipſe ẽ q̃ baptiçat: ita ipſe ẽ q̃ ꝑ ſpm̃ ſcm̃ ſuã efficit carnẽ ⁊ ſanguinẽ. Itẽ Greg. Putãt q̃dã cõionẽ corpis min⁹ eẽ ſci-ficã: ſi illoꝝ fiat officio q̃rũ vita coꝝ oculis vi-det̃ ignobilis. Heu inq̃ magnũ laqueũ inci-dũt: vt diua ⁊ occulta myſteria plus ab alijs ſcificata poſſe fieri credãt: cũ vn⁹ idẽq̃ꝫ ſpũs ſcũs i tota eccl'ia inuiſibilr̃ ea myſt̃ia ⁊ opãdo ſcificet: ⁊ ſcificãdo bñdicat. Myſteriũ iõ dr̃ ꝙ ſecretã ⁊ recõditã h̃eat diſpenſationẽ. Sa-crificiũ v̓o q̃ſi ſacrũ factũ: q2 ꝑce myſtica ↄſe-crat̃ pro nobis in memoriã dñice paſſionis. Sacr̃m eſt in aliq̃ celebratiõe cũ res ita fit vt aliq̃d ſignificate rei accipiamus. Sacr̃a ſunt baptiſma: chriſma: corp⁹ chriſti: que iõ ſacr̃a dicũtur: q2 ſub tegumẽto viſibiliũ rerũ diuia virt⁹ ſecreti⁹ ſalutẽ corũdẽ ſacr̃oꝝ opat̃. Uñ a ſecretis v̓tutib⁹ vel ſacris ſacr̃a dicũt̃. Pa-nis ⁊ calicis ſacr̃m grece eucbariſtia dr̃: lati-ne bona gr̃a interꝑtat̃: ⁊ q̃d meli⁹ corpe ⁊ ſã-guine xp̃i: Siue ergo ꝑ bonos ſiue ꝑ malos miniſtros itra eccl'iaꝫ diſpẽſet̃: ſacr̃m tñ eſt: q2 ſpũs ſcũs viuificat: nec bonoꝝ diſpẽſato-ruꝫ meritis ampliatur: nec maloꝝ attenuat̃. Hoc de corpore dñi: hoc ⁊ de baptiſmate et chriſmate dicendũ eſt ⁊ tenendũ: quia virtus diuina ſecretius operatur in eis: ⁊ diuina ſo-lũmodo eſt hec virtus ſiue poteſtas nõ huma-ne efficacie. Illi vero qui excõmunicati ſunt vel de hereſi manifeſte notati: nõ vidẽtur hoc ſacr̃m poſſe conficere: lꝫ ſacerdotes ſint quia

In li. d̓ cor-pore dñi: et allegat̃. 1. q. 1. c. intra ca-tholi.

1. q. 1. c. mul-ti ſeculariũ.

1. Coꝛ. ii.

Iſñ. li. eth. primo.

Joã. 6.

nemo

Aug⁹ in ſermone d̄ corpore chriſti. Unde dicatur miſſa.

Greg. maledicā benedictiōib⁹ vr̄is. i. bis q̄ı eis bn̄dictiōib⁹ poſſidetis vł quicq̄d a vobis bn̄dicet vel q̄n non bn̄dicūt ſcie ex vero corde: vel q: q̄ inique agūt bn̄dicūt ab eis adulantibus peto͂ribus cūmō diuites ſint. ⁊ hr̄. 1. q. 1. ca. multi ſecularıū. ad finē.

Diero⁹ maledicā bn̄dicentib⁹ vos .i. q̄cq̄d a vobis bn̄dicet: per me erit maledictū ⁊ hr̄. 1. q. 1. ca. maledicam

Greg. ſuper Ezec. Qui i expōne ſacri eloquii vt auditorib⁹ placeat aliquid fingit ſua v̄ba loq̄tur nō dei q̄ ſūt in verbis dn̄icis alt q̄ȝ is q̄ ptulit ſenſerit ⁊ ſi ſub alio intellectu tn̄ ad edificatōē ꝫ charitatis tēdit. dn̄i ſūt verba q̄ dicit.

A brutis aīalibus eucbariſtia non ſumitur.

Jn li. d̄ tri.

nemo dicit in ipſa conſecratione: offero: ſed offerim⁹ q̄ſi ex pſona eccleſie. Et ideo cū alia ſacra extra eccleſiā poſſint celebrari de hoc nō videt: Q̄ d̄ et Aug. tradere vr̄ dicēs: Recolite nomē ⁊ aduertite veritatē. Miſſa eni d̄r eo q̄ celeſtis miſſus ad conſecrādū viuificum corp⁹ adueniat: iuxta dictū ſacerdotis dicentis: O ipotēs de⁹ iube hec pferri p manus ſci angeli tui in ſublime altare tuum ⁊c. Jcirco niſi angelus venerit: miſſa nequaq̄ iure vocari pōt. Nunq̄d eni ſi hoc myſteriū hereticus auſus fuerit vſurpar̄: angelū d̄ celo mittit de⁹ oblationē eius conſecrere: marie cū eiſdē p ꝓphā cōminatus ſit dicēs: Maledicā bn̄dictionib⁹ veſtris. Q̄ d̄ ſi bn̄dictionibus eoꝝ ſe aſſerit maledicturā veritas: q̄d erit d̄ hoſtia? Ergo dicem⁹ illā poſſe bn̄dici ab illo quē ſcimus a deo ſoꝛe maledictū cū ſua bn̄dictione? Si eni de⁹ maledixerit bn̄dictiōib⁹ hereticoꝝ ⁊ ſymoniacus bn̄dixerit: q̄s eoꝝ preualebit? Nūq̄d bn̄dictio maledicti ad nihilū poterit redigē v̄ba veriſſima cōminātis dei. Ex his colligit̄ q̄ hereticus a catholica eccl'ia p̄ciſus nequeat hoc ſacr̄ꝫ ꝯficere q: ſci angeli q̄ hui⁹ myſterij celebratiōi aſſiſtūt tūc nō aſſunt q̄n hereticus vel ſymoniacus hoc myſteriū temerarie celebrare preſumit. Non enim dubitari licet vbi corpis dn̄i ⁊ ſāguīs myſteria gerūt̄ ſupnoꝝ ciuiū adeſſe ꝯuēt⁹. Jn hui⁹ āt myſterij expletiōe ſic̄ formā ſuāti: ita ordinē hr̄i. ſ. vt ſit ſacerdos ⁊ intētionē adhiberi opꝫ vt illud facere itēdat. Sꝫ ſi nō credit de illo myſterio ſicut veritas hēt nūq̄d pōt itēdere illd̄ cōficere? ⁊ ſi nō intēdit: nūq̄d cōficit? Aliq̄ dicūt etiā nō recte de illo myſterio ſentiētes poſſe itēdere: nō q̄dē illud ꝯficere q̄ d̄iā eſſet recte credere: ſed id agere qd̄ gerit̄ ab alijs dū ꝯficitur: ⁊ ſic adhibet̄ itētio: ⁊ ſi itētio dicat̄ de eſſe ꝯficiēdi illud myſteriū: tn̄ cū q̄ ītēdit ea dicere ⁊ agē q̄ ab alijs gerūtur: iplet̄ myſteriū. Jllud etiaꝫ ſane dici pōt: q̄ a brutis aīalibus corpus chriſti nō ſumitur: et ſi videat̄. Quid ergo ſumit mus vel q̄d māducat? De⁹ nouit hoc. De hoc celeſti myſterio aliqua pſtrinximus a catholicis fideliter tenenda. Qui eniꝫ his contradicit: hereticus iudicatur.

¶ Quid faciat hereticū ⁊ quid ſit hereticus. b

Ne aūt ignores quid faciat hereticū: vel q̄d ſit hereticus: audi breuit̄ q̄d ide ſci doctores tradāt. Hila⁹ ait: extiterūt plēs q̄ celeſtiū verboꝝ ſimplicitatē nō veritatis ipſi⁹ abſolōnē ſuſceperūt: alr̄ iterp̄tātes q̄ dictoꝝ v̄t⁹ poſtularet. De itelligētia eni hereſis nō de ſcriptura ē: ⁊ ſenſus non ſermo fit crimē. Jdcꝫ i. 8. Jntelligētie ſenſus i crimine eſt. Diero⁹ dicit q̄ ex v̄bis iordinate platis icurrit̄ hereſis. Aug. diffiniēs q̄d ſit hereticus: ait hereticus eſt q̄ pro alicui⁹ tp̄alis con modi ⁊ maxime glie p̄ncipatuſq; ſui gr̄a: falſas ac nouas opiones gignit vel ſequit̄.

Diero⁹ ſup Oſee.

De vtilitate credendi. ⁊ hr̄. 24. q. 3. c. hereticus.

¶ Jſta eſt diſtinctio 13ᵃ hui⁹ q̄rti libri: Jn qua magr̄ poſt q̄ȝ egit ſuperi⁹ de ſacro eucbariſtie q̄ītū ad eē ⁊ fieri: hic agit de ei⁹ miniſtro: ⁊ tria facit. P̄rio enim inq̄rit an malus ſacerdos poſſit ꝯſecrare. 2ᵒ hēticuꝫ ſeu ſciſmaticū nō poſſe ꝯficere nitit̄ determinare. 3ᵒ oñdit aīalia bruta nullaten⁹ poſſe manducare. P̄rimū a p̄n⁹ vſq; ibi (Jlli vero q̄ excōicati ſūt.) Scdm̄ vſq; ibi (Jllud v̄o ſane dici pōt.) Tertiū vſq; ad fīnē diſt. Jn ſp̄ali ſn̄ia magr̄i ⁊c. ¶ A malo ſacerdote verū ſacr̄m ꝯficitur q: nō in merito ipſius: ſꝫ in v̄bo creatoris efficit̄. Dāc magr̄ iſinuās q̄rit h̄: vtrū hoc ſacr̄m malus ſacerdos pōt ꝯficere. Et videt q̄ bonitas vel malitia ſacerdotis nihil facit ad ꝯſecrationē: q: ꝯſecratio nō in merito ꝯſecrātis ſꝫ in v̄bo efficit̄ creatoris: in h̄ enim ſacro ſub tegumēto rerū viſibiliū diuina v̄t⁹ ſecreti⁹ opat̄ ſalutē: qd̄ auctib⁹ ꝯfirmat. ¶ Scd̄a ꝓpō eſt hec: Sciſmaticuꝫ ⁊ hēticū nō poſſe ꝯſecrare p magr̄m aſſerit̄ ⁊ itentio l ipſo ꝯſecrāte necio exigit. Dāc magr̄ ponēs dicit q̄ ab eccl'ia dei per excōicationē vel hēſim p̄ciſi nō vident̄ h̄ ſacr̄m poſſe ꝯficer̄ q̄ȝuis ſint ſacerdotes: tū q: oblatio hui⁹ hoſtie fit ex pſona toti⁹ eccl'ie: ipſi ſūt ex̄ eccl'iā ſūt: tū q: hui⁹ ſacri celebratiōe nūci⁹ celeſtis mittit̄ ad bn̄dicēdū nō eſt āt pſumēdū q̄ deus bn̄dicat bn̄dictionibus p̄ciſoꝝ ab eccl'ia. Poſtea dicit q̄ ad ſacri hui⁹ pfectionē duo reqrunt̄. ſ. ordo miniſtri. ſ. q̄ ſit ſacerdos ⁊ intētio. Subdit q̄ ille qui nō credit etiā pōt intētionē hr̄e: ⁊ p ꝯñs ꝯſecrare dūmō itēdit agē ⁊ facere qd̄ facit eccl'ia ¶ Tertia ꝓpō ē hec. Magr̄ videt̄ dogmatizare bruta aīalia nullaten⁹ chriſti corpus manducare. Dāc magr̄ inſinuās dicit q̄ bruta aīalia corp⁹ chriſti nō ſumūt: q̄d āt ſumāt dū hoſtiaꝫ māducāt: dicit q̄ de⁹ nouit. Poſtea epylogādo dicē ſe de h̄ myſterio breuit̄ dixiſſe a fidelib⁹ catholicis fidelit̄ tenēda q̄b⁹ ſi q̄s ꝯdicē hēric⁹ videt̄. Ultīo q̄ſi incidentaliter dicē q̄ hereticū facit itelligētia praua ⁊ fm̄. b. Augᵐ de vtilitate credendi: aut hereticus eſt qui cā commodi tp̄alis ⁊ glie vel falſum vel nouas opiones gignit aut ſequit̄. Et tn̄ in ſp̄ali.

¶ De penitentia. a

Diſt. XIIII. De pn̄ia in generali.

Poſt hec de pn̄ia agēdū eſt. Pn̄ia longe poſitis a deo nec̄ia ē vt appropiquēt. Eſt eni vt aīt Diero⁹ ſcd̄a tabula poſt naufragiū q: ſiq̄s veſtē inocētie in baptiſmo pceptā peccādo corrupit: pnie remedio reparē pōt. P̄ria tabula ē baptiſm⁹ vbi deponit̄ vetus hō ⁊ iduit̄ nouus. Scd̄a pn̄ia: q̄ poſt lapſū reſurgim⁹; dū vetuſtas reuerſa repellit̄: ⁊ nouitas pdita reſumit̄. Poſt baptiſmū ꝓ lapſi p pn̄iā renouari valēt: ſꝫ nō p baptiſmū Licet hoi ſepi⁹ penitere ſꝫ nō baptiȥari. Ba

Sup Danielem. ⁊ hr̄ de pe. diſtin. p̄ᵃ c. 2ᵃ tab.

ptiſmus tm̄ ē ſacr̄z: ſʒ pnīa dr̄ ꝛ ſacr̄m ꝛ virtꝰ
mētis. Eſt enī pnīa īterior: ꝛ ē pnīa exterior.
Exterior ſacr̄z ē: īterior virtꝰ mētis ē ꝛ vtraqʒ
cā ſalutis eſt ꝛ iuſtificatiōis. Utrū vero oīs
exterior pnīa ſit ſacr̄m: vel ſi nō oīs: que hoc
noīe cēſenda ſit ꝯñter iueſtigabimꝰ. A pnīa

Matth. 3.

cepit ioānis p̄dicatio dicētis: Pniam agite
appropinq̄bit enī regnū celoꝝ. Qḋ aūt pre-
co docuit: illḋ poſt veritas p̄dicauit: exordiū
ſumēs ſmonis a pnīa. Pnīa dr̄ a puniēdo:

Matth. 3. Unde dicit penitentia. Eſaie. 26. In ſmōe q̄dragesimali ꝛ ḋ pe. di. 3. c. pnīa. ꝛ c. in eſtiuuz. ꝛ c. ſunt qui.

q2 q̄s punit illicita q̄ cōmiſit. Pnie virtus ti-
more ꝯcipit. Uñ Eſa. A timore tuo dn̄e ꝯce-
pimus ꝛ pepimꝰ ſpm̄ ſalutis. Eſt aūt pnīa vt
ait Amb. Mala p̄terita plāgere: ꝛ plāgēda
iterū nō cōmittere. Item Greg. Penitere eſt
ante acta pctā deflere: ꝛ flēda non cōmittere.
Nā qui ſic alia deplorat vt alia tm̄ cōmittat:
adhuc pniaʒ agē aut ignorat aut diſſimulat.
Quid eniʒ ꝓdeſt ſi pctā luxurie q̄s defleat et
adhuc auaritie eſtibꝰ anhelat. His v̄bis q̄dā
vehemētiꝰ īherētes ꝯtēdūt vere penitētē vlteri
nō poſſe peccare dānabilr̄: ꝛ ſi grauiter pecca-
uerit: verā nō p̄ceſſiſſe pniam. Qḋ etiā aliis

In li. de ſummo bono. ꝛ hꝫ de pe. di. 3 c. irri. 1. Pet. 2.

muniūt teſtimoniis. Ait enim Iſiḋ. Irriſor
eſt ꝛ nō penitens qui adhuc agit qḋ penitet.
Nec videt deū poſcere ſubditus ſʒ ſubſānare
ſupbus. Canis reuerſus ad vomituʒ: ꝛ peni-
tēs ad pctm̄. Multi lachrymas indeſinenter
fundūt: ꝛ peccare nō deſinunt: q̄ſdā accipe la-
chrymas ad pniam cerno: ꝛ affectū pnie non
hr̄e: q2 icōſtātia mētis nūc recordatione pcti
lachrymas fundūt: nūc reuiuiſcēte vſu ea que
fleuerūt iterādo cōmittūt. Eſa. de peccatori-

Eſaie. 1.

bus dicit: Lauamini mūdi eſtote. Lauat ꝛ
mūdus eſt qui ꝛ p̄terita plāgit ꝛ flēda iteruʒ
nō cōmittit. Lauat ꝛ nō eſt mūdus qui plā-
git que geſſit nec deſerit ꝛ poſt lachrymas ea

In li. ſoliloquioruʒ. de pe. diſt. 3. c. inanis.

que defleuerat repetit. Itē Aug. Inanis eſt
pnīa quā ſequēs culpa coinq̄nat. Nihil pro-
ſunt lamēta ſi replicant peccata. Nihil valet
veniaʒ a malis poſcere ꝛ mala denuo iterare.

De pe. di. 3. c. q̄ admiſſa In lib. 2. de vnica pnīa ꝛ hꝫ de pe. di. 3. c. reperiuntur.

Item Greg. Qui cōmiſſa plāgit nec tm̄ deſe-
rit: pene grauiori ſe ſubiicit. Itē Ambr̄. Re-
periūtur q̄ ſepius agēdā pniaʒ putāt: q̄ luxu-
riant in chriſto. Nā ſi vere pniaʒ in xp̄o age-
rēt: iterādā poſtea nō putarēt: q2 ſicut vnū ba-
ptiſma ita eſt vna pnīa. His aliiſqʒ ſilibꝰ vtū-
tur in aſſertionē ſue opiōis. Sʒ Amb. dic:

Sup epl̄am ad cyprianū

Hec vera pnīa eſt ceſſare a peccato. Et iterū:
Magni ꝑfectꝰ eſt renunciaſſe errori: ibutos
enī vitiis aīos exuere atqʒ emēdare virtutis ē
ꝑfecte ꝛ celeſtis grē ꝛ iḋ ſane ita diffiniri pōt.

Augꝰ ſuper

Pnīa eſt virtꝰ q̄ cōmiſſa mala cū emēdatiōis
ꝓpoſito plāgimꝰ ꝛ odimus ꝛ plāgēda vlte-
rius cōmitē nolumꝰ: q2 pnīa vera ē ī aīo do-

octonarium 22. Quid ſit penitentia. Determinatio p̄miſſoꝝ verboꝝ.

lere ꝛ odire vitia. Uñ illa verba p̄miſſa: peni-
tere eſt ante acta deflere ꝛ flēda nō cōmittere:
recte ſic accipi pñt vt nō ad diuerſa tp̄a ſed ad
idē referāt: vt. ſ. tp̄e q̄ deflet cōmiſſa mala nō
cōmittat volūtate vel op̄e flēda qḋ innuit ex
verbis ꝯñtibꝰ. Nā q̄ ſic alia deplorat ꝛc̄. Hic

In enchi. ꝛ hꝫ de pe. di. 3. c. ſane cauēduʒ.

Augꝰ ait: Cauēdū eſt ne q̄s exiſtimet nephā-
da illa crimia q̄lia q̄ agūt regnū dei nō poſſi-
debūt q̄tidie perpetranda: ꝛ elemoſynis redi-
mēda. In melius eſt enī vita mutāda: ꝛ p̄ ele-
moſynas de pctis p̄teritis ꝓpitiādus ē deꝰ:
nō ad hoc emēdamꝰ q̄dāmō vt ea ſemp̄ liceat
īpune cōmittere. Nemini enim dedit laxamē-
tum peccādi: ꝛ ſi miſerādo deleat cōmiſſa pec-
cata: ſi nō ſatiſfactio cōgrua negligat. Item

De pe. di. 3. c. nihil prodeſt.

Pius papa. Nihil ꝓdeſt hoī ieiunare ꝛ ora-
re ꝛ alia religiōis op̄a agē niſi mēs ab iniqui-
tate reuocet. Qui ergo a malis ſic mētē reuo-
cat: vt cōmiſſa plāgat ꝛ plāgēda cōmitē nō
velit nec ſatiſfacere negligit: vere penitet. Nec
iḋ nō eſt vera pnīa: q2 forte poſt nō de ꝓpoſi-
to ſʒ caſu vel īfirmitate peccabit. Ille aūt irri-

Ponit determinationem Iſiḋ.

ſor eſt ꝛ nō penitēs qui ſic cōmiſſa plangit vt
plangēda volūtate vel op̄e cōmittere nō deſi-
nat. Ille ēt qui poſt lachrymas repetit q̄ fle-
uit lauat ad tp̄s: ſʒ mūdus nō eſt. i. illa mūdi-
tia nō eſt ei ſufficiēs ad ſalutē: q2 eſt momēta-

Ponit determinationem Aug.

nea nō ꝑſeuerans. Itē illud: Inanis eſt pnīa
quā ſequēs culpa coinquinat: ſic itelligēdū ē.
Inanis eſt. ſ. carens fructu illius pnie quā ſe-
quēs culpa inq̄nat. Illius enī fructꝰ ē vitatio
gehēne ꝛ adeptio glorie. Mortificat enī il-
la pnīa ꝛ alia ante acta bona p̄ ſequēs pctm̄:
vt nō ſortiātur mercedē quā meruerūt cū fie-
rēt: ꝛ quā hr̄ent ſi pctm̄ nō ſuccederet. Sed ꝛ
ſi de pctō ſuccedēti pnīa agat: ꝛ pnīa q̄ p̄ceſ-
ſit: ꝛ alia ante acta bona reuiuiſcūt: ſed illa tm̄
que ex charitate ꝓdierūt. Illa eniʒ ſola viua
ſunt que ex charitate fiunt. Iḋqʒ ſi p̄ ſequētia
pctā mortificant: p̄ ſubſequētē pniaʒ reuiui-
ſcere pñt. Que vero ſine charitate fiunt mor-
tua ꝛ inania gn̄ant: ꝛ iḋ p̄ pniaʒ reuiuiſcere
nō valēt. Silr̄ itelligēdū ē illud: Nihil ꝓſunt
lamēta ꝛc̄. Et illud. Nihil valet ꝛc̄. Si enī re-
plicētur pctā nihil valet ad ſalutem vel ad ve-
niam in fine precedens lamentum: quia nihil
relinquitur de vite mūditia: quia aut peccata
dimiſſa redeunt vt quibuſdaʒ placet cū repli-
cātur: uel ſi nō redeūt: eis tm̄ deletis ꝓpter in-
gratitudinem: ita reus ꝛ imūdus cōſtituitur
cum adhuc in expiandis implicatur: vt ſi iam

deleta

tum pctōꝝ ſimplr vl q̄ſtū ad ingratitudinē vt dictū
eſt ¶ Tertia ꝓpō eſt: Quāuis publica pnīa pro gra-
uioribus inflicta nō eſt ꝑ eodē reiterāda: cōis tn̄ cō
feſſio ⁊ pnīa eſt nobꝭ frequētius pagēda. Hanc magr̄
inſinuās ſoluit auctē. b. Amb. qua dicit pnīam non
eē iterādā ꝓp reuerētiaꝫ ſacri. Rn̄dēdo dicit hāc eē
intelligēdā de pnīa ſolēni que pro grauiorib⁹ crimi
nib⁹ īfligit̄ que non iterat̄ ne vilis reputet̄ qđ aucti
bus ꝯfirmat. Ultimo qꝛ q̄dā dixerūt ꝙ pnīe nō de-
berēt iterari qꝛ facilitas pnīe eēt incitatio ad peccā-
dum: iđ ꝓbat per plures auctes ꝙ pnīa ſemper ite
rari debet ⁊ pōt: qđ cōfirmat exēplo Dauid qui bis
veniā īpetrauit: ſemel de cōmiſſione adulterij ⁊ ho-
micidij: ⁊ poſtea đ numeratione ppl̄i: ex q̄ pꝫ verā
pnīaꝫ ſepius agi poſſe. Et qꝛ ꝑdicti q̄ ſic errauerunt
circa pnīam innitebant̄ q̄buſdaꝫ verbis apl̄i in ep̄la
ad hebreos: ideo dicit magr̄ ꝙ apl̄s ibi non negat
illam penitentiam Et tantum in ſpeciali.

¶ Q pluribus irretitus peccatis nō poteſt penitere
de vno vere niſi de omnibus peniteat. a

Diſt. XV. De pnīa ſpāliter q̄ſtū ad ei⁹ ptes: elidēs erro rē eoꝝ q̄ di cunt ꝙ pnīa poteſt fieri đ vno pecca to ſine alio.

Et ſicut predictis auctībus illoꝝ error ꝯuincit̄: q̄
pnīam ſepius agēdā nō putāt ⁊
ꝑ eā a lapſu peccātes freq̄nter ſur
gere diffitētur: ita eiſdē illoꝝ opīo dicit̄ qui
plurib⁹ irretitū pctīs aſſerūt de vno vere peni
tere: eiuſdēqꝫ veniā a dn̄o ꝯſeq̄ poſſe: ſine alte
rius pnīa: Q đ etiā auctīb⁹ aſtruere conant̄.
Ait enī ꝓpha. Nō iudicabit de⁹ bis ī idipꝫ:
vel vt alij trāſtulerūt. Nō ꝯſurget duplex tri-
bulatio. Si ḡ iquiūt illi: aliq̄s ſacerdoti fue-
rit ꝯfeſſus vnū de duob⁹ vel plib⁹ pctīs: ⁊ de
illo iniūctā ſibi pnīam a ſacerdote ſatiſfactio-
neꝫ expleuerit ceteris tacitis: nō pro illo pctō
amplius iudicādus eſt: de q̄ ſatiſfecit ad arbi-
triū ſacerdotis: q̄ vicē xp̄i ī eccl̄ia gerit. Jdēqꝫ
ſi de eo iterū iudicet̄: bis in idipꝫ iudicat de⁹
⁊ cōſurget duplex tribulatio. ¶ Sed de his
ergo opꝫ illud tm̄ itelligi q̄ pn̄tib⁹ ſupplicijs
cōmutant̄ in bonū ⁊ ſic pſeuerāt? ſup q̄s nō
ꝯſurget duplex tribulatio: qui ꝟo iter flagel-
la duriores ⁊ deteriores fiūt vt pharao: pn̄ti-
bus eterna ꝯnectunt: vt tp̄ale ſuppliciū ſit eis
eterne pene initiū. Unde Aug. Ignis ſuccen-
ſus eſt ⁊c̄. i. vindicta dei hic icipiet ⁊ ardebit
vſqꝫ ad extremā dānationē. Hoc contra illos
notādū eſt qui dicūt illud. ſ. nō iudicabit de⁹
bis ī idipſuꝫ: ad oīa ptinere flagella: qꝛ quidā
hic flagellis emendātur: alij hic ⁊ in eternuꝫ
puniūtur. Quinqꝫ eniꝫ modis flagella ꝯtin-
gūt. vel vt iuſtis ꝑ patientiā merita augeātur
vt iob: vel ad cuſtodiā virtutū ne ſupbia tēte
vt paulo: vel ad corrigēda peccata vt marie le-
pra: vel ad gloriam dei vt de ceco nato: vel ad
iudiciū pene vt herodi q̄tinus hic videat̄ q̄d
in inferno ſequatur ſꝫ illud: Duplici ꝯtritiōe

Naū. I. ⁊ hꝫ de pe. diſ. 3. ſunt plees. §. auctitas. 8ı. diſ. c. p̄ſbyt.

Determina tio precedē tium.

Sup canti cum Deut. 27. ⁊ allega tur đ pe. di. 3. c. ignis.

Glo. Bede ſuper Mat- theum. 9. q̄t modis ꝯtin gūt flagella Job. I. 2. Coꝛ. 12. Nūeri. 12. Joā. 9.

ꝯtere eos dn̄e. Illa ergo auctoritas naū non
cogit nos ſentire oīa que tp̄alr puniūtur nō
vlterius a deo puniēda. nā ⁊ ſi ſup eūdē locū
Hiero⁹ dicat egyptios ⁊ iſraelitas a deo tp̄a-
liter punitos ne in eternū punirētur: nō eſt tn̄
de oīb⁹ gn̄alr itelligēdū. Ait enī ſic: Q đ ge-
nus humanuꝫ diluuio: ſodomitas igne: egy-
ptios mari: ⁊ iſraelitas in heremo ꝑdidit ſci-
tote iđ tp̄alr pro pctīs puniſſe: ne in eternum
puniret qꝛ nō iudicabit de⁹ bis ī idipſū. Qui
ergo puniti ſūt poſtea nō puniētur: alioquin
mentitur ſcriptura: qđ nephas eſt dicere.

Act. 12. Diere. 17.

De egypti is ⁊ iſraeli tis: ⁊ ſodo mitis. Geñ. 17. Geñ. 19. Exo. 14. Numeri. ii.

¶ Que ſit intelligentia premiſſorum. b

Attende lectoꝛ his ver
bis ⁊ caue ne de oībus gn̄alr itelligas: ſed de
his tm̄ qui inter ipſa flagella pnīam egerūt:
credētes in deū hebreoꝝ: quā etſi breuē ⁊ mo-
mētaneā tm̄ nō reſpuit deus. Q đ autē qui ꝑ
tp̄ale flagellū nō corrigunt̄: poſt eternalr pu
niātur: ibidē oſtēdit agēs de fideli deprehen-
ſo in adulterio qui decollatur: vbi oñdit leuia
pctā breui ⁊ tp̄ali ſupplicio purgari: magna
vero diuturnis eterniſqꝫ ſupplicijs reſeruari
ita inquiēs: Querat hic aliq̄s ſi fidelis depre
henſus in adulterio decollet̄: q̄d de eo poſtea
fiat? Aut enī punietur ⁊ falſum eſt qđ dr̄ nō
iudicabit de⁹ bis in idipſuꝫ: aut nō puniet̄: ⁊
optādū eſt adulteris vt hic breui pena puniā-
tur vt fruſtrent̄ in cruciatus eternos. ¶ Ad
qđ rn̄demus deū vt oīum rerū ita ſupplicioꝝ
q̄qꝫ ſcire mēſuras ⁊ nō ꝑueniri ſn̄iaꝫ iudicis
nec illi in pctōrē exercende dehinc pene auferri
ptātem: ⁊ magnū pctm̄ magnis diuturniſqꝫ
lui cruciatibus. Siq̄s vero punitus ſit tp̄alr
vt ille qui iſraelite maledixerat ⁊ qui in ſabba-
to ligna collegerat: tales poſtea nō puniri: qꝛ
culpa leuis pn̄ti ſupplicio compenſata ſit: le-
uis enim culpa leui ſupplicio cōpēſatur. His
ſatis innuit Hiero⁹. grauia pctā ⁊ hic puniri
graui ſupplicio: ⁊ in futuro punienda eterna-
liter de q̄b⁹ pnīa nō agit̄ iter flagella. Leuia
vero que hic puniūtur: leui pena cōpēſationē
recipe: qđ in bonis fieri nō ambigimus ⁊ in
malis forte ēt ſit ita. Satis iā appꝫ ꝙ illi de
ꝓphetia iduxerūt nō facere pro eis qui dicūt
ei qui crimē ſibi reſeruat: de alio veniā p̄ſtari
ꝑ pnīam. ¶ Alias q̄qꝫ auctes inducūt. Ait
enim Greg. Pluit dn̄s ſup vnam ciuitatem
⁊ ſuper alteram non pluit: ⁊ eandem ciuita-
tem ex parte compluit: ⁊ ex parte aridam reli-
quit. Cum ille qui proximum odit ab alijs vi-
tijs ſe corrigit: vna eademqꝫ ciuitas ex parte

Hieronym⁹ de pe. diſ. 3.

Hiero⁹ in forma.

Leuit. 24. Numeri. 15.

Super Eze chielē. ⁊ hꝫ de ꝯſe. di. 3. c. pluit.

cõpluit̃ ⁊ ex pte arida remanet: q2 ſunt q̃dã
qui cũ quedã vitia reſecẽt: in aliis grauit̃ per,
Super octo nariuʒ.18.⁊ bĩ de pñ.di.3.c.pma cõſolatio.
durãt. Itẽ Ambro. Prima ↄſolatio ẽ q2 nõ
obliuiſcit̃ miſereri deus. Scda p punitionẽ
vbi et ſi fides deſit: pena ſatiſſacit ⁊ releuat.
Rõne q̃q3 vtũtur dicentes: Siq̃s vnũ pctm̃
cõfitet̃ altero tacito: ſatiſſactionẽ a ſacerdote
iniũctã expleuerit: nunq̃d et ſi pctm̃ tacitũ cõ,
uerſus fuerit cõfeſſus pro vtroq3 ei pnia ipo,
netur? Lõge hoc videt̃ a rõne ⁊ eccl'ie cõſue,
tudine: que pro eodẽ pctõ niſi reiteretur nulli
bis pniam iponit. Fuit ergo illa pcti condi,
gna ſatiſſactio vnde ⁊ pctm̃ deletum videtur.
¶ Quomodo accipienda ſunt premiſſa. c

His reſpõderi põt ſic:

De pe.di.3. cap. q̃rat hic aliq̃s.§. illõ ẽt Greg. vſq3 ad finem capituli.
illud Greg. pluit dñs ⁊c. Nõ ad criminis ve
niã: ſʒ ad opis praui deſertionẽ referẽduʒ eſt:
vt ideo ps ciuitatis dicat̃ cõplui: q2 ab actu
⁊ delectatione pcti cui añ ſeruiebat mõ ceſſat:
nõ q2 eius veniã hẽat. Uocaturq3 pluuia illa
talis cõtinẽtia qua ab ope pcti reuocat̃: q2 ex
fonte grẽ dei id cordi inſtillat̃: vt vel ſic pau,
latim ad pniam veniat: vel eo min⁹ a deo pu,
niatur q̃ diuturniori delectatione ⁊ actu pcti
Matth.18.
mai⁹ ſibi accumulaſſet tormẽtũ. Si vo ad in,
dulgẽtiã reatus pluuia referat̃: euãgelice ſnie
ↄire videbit̃. Si enim pp imiſericordiã q̃ q̃s
ↄximo ſuo non miſeretur etiã q̃ dimiſſa ſunt
replicãtur ad penã: multomagis que nõdum
ſunt dimiſſa pp odiũ fraternũ ad penã reſer,
uari ↄbãtur. Et ſi ille q̃ arbiter ſue volũtatis
ↄſtitut⁹ eſt: nõ põt incohare nouã vitã vt ait
Aug. niſi peniteat cũ veteris vite: quõ ad no,
uitatẽ indulgẽtie pueniet q̃ odii uetuſtatẽ nõ
depoſuit? Illud etiã qõ Ambr. ait: ⁊ ſi fides
deſit pena ſatiſſacit ⁊c. Nõ de fide intelligit̃
qua creditur i deũ: ſed de ↄſcia delicti. Deeſt
eniʒ fides cũ ↄſcia pcti nõ ſubeſt. Nã cũ deli,
cta oia nemo itelligat: eſt aliqñ in hoie pctm̃
1.Cor.4.
cuius nõ hẽt ↄſciaʒ. Unde apl's: Nihil mihi
ↄſcius ſuʒ: ſʒ nõ in hoc iuſtificatus ſuʒ. Cũ g̃
q̃s flagellatur pro pctõ cuius nõ eſt ↄſcius: ſi
patiẽter fert penã ⁊ humilr̃ amplectitur: cogi
tãs ſe ſorte pctm̃ hr̃e qõ nõ itelligit ⁊ pro eo
puniri a deo: pena illa ſatiſſacit ⁊ releuat gra,
uatũ. Ad hoc aũt qõ obiicitur de ſatiſſactio,
ne illa: ſi ſatiſſactio nõ fuit iterũ iponẽda eſt.
Si uero iterũ iponẽda nõ eſt ſatiſſactio fuit:
Aug⁹ in lib. de pnia.
⁊ ſi ſatiſſactio fuit: ueniaʒ ipetrauit. Rñderi
põt ſatiſſactionẽ ideo nõ fuiſſe q2 ille dignos
Aug⁹. in enchiridion.
fructus pnie nõ fecit. Eſt eni ſatiſſactio pnie
ut ait Aug. pctõꝝ cauſas excidere nec ſugge,
ſtionibus earũ aditũ indulgere. Item. Sane
qui ſcelerate uiuũt nec curãt talẽ uitã moreſq3
corrigere ⁊ iter ipſa facinora ſua elemoſynas
frequẽtare nõ ceſſant: fruſtra ideo ſibi blãdiũ
tur q2 dñs ait: Date elemoſynam: ⁊ ecce oia Luce.11.
mũda ſunt uobis. Hoc enim q̃ late pateat nõ
intelligũt. Multa enim ſunt genera elemoſy De gñibus elemoſynarum.
narũ: que cuʒ facimus adiuuamur: nõ ſolum
qui dat eſuriẽti cibũ: ſiciẽti potũ ⁊ hi⁹: ſed ẽt
qui dat ueniã petẽti: elemoſynã dat: ⁊ q̃ emẽ,
dat verbere in quẽ ptãs datur uel cohercet ali
qua diſciplina: uel orat ut ei pctm̃ dimittatur:
elemoſynam dat: quia miſericordiaʒ preſtat.
¶ Multa enim bona preſtãtur inuitis: qñ
coꝝ cõſulitur vtilitati ⁊ nõ volũtati: ſed eam
maior eſt qua ex corde dimittimus qõ in no
bis q̃ſq3 peccauit. Minus eni magnũ eſt er, Aug⁹. in enchiridion.
ga eum eſſe beniuolũ qui tibi nihil mali fecit.
Illud multo grãdius vt tuũ etiaʒ inimicũ di,
ligas: ⁊ ei q̃ tibi malũ vult ẽt ſi põt facit: ſem,
per bonũ velis faciaſq3 qõ poſſis. Qõ ergo
dñs ait date elemoſynã ⁊ oia mũda ſunt vo
bis: ita ne itellecturi ſumus vt nõ credẽtibus
in chriſtũ munda ſint oia ſi elemoſynas iſtas
dederint? Qui enim vult inordinate elemoſy,
nam dare a ſe debet primũ incipe ⁊ eã primuʒ
ſibi dare. Eſt eniʒ elemoſyna opus miſericor,
die: veriſſimeq3 dictum eſt. Miſerere aie tue Eccl.30.
placẽs deo. Non ergo ſe fallãt qui p elemoſy
nas largiſſimas fructũ ſuorũ vel pecunie im,
punitatẽ ſe emere eſtimant in pctis pmanen,
tes q̃ ita diligũt vt in eis optẽt verſari. Qui Ps.10.
vero diligit iniq̃tatẽ odit aiaʒ ſuã: ⁊ qui odit
aiam ſuam non eſt miſericors ei ſed crudelis.
Diligẽdo q̃ppe eã ſm ſeculũ: odit eã ſm deũ.
Si ergo vult ei dare elemoſynã per quam ſit
mũda: odiat eã ſm ſeculũ: ⁊ diligat eã ſʒ deũ
hac elemoſyna quã ſibi homo primit⁹ debet:
mũdãtur iteriora. Ad qõ hortãs chriſt⁹ ait:
Mũdate que intus ſunt: imũdis enim nihil Matth.23.
eſt mũduʒ: ſed polluta ſunt coꝝ mens ⁊ ↄſcia
vt ait apl's. Immũdi vero ſunt oẽs quos nõ Ad Titũ .1.
mũdat fides: qua creditur in xp̃m de qua ſcri,
ptum eſt: Mũdans fide corda coꝝ. Sed ne Act.15.
iſtas elemoſynas que ſiũt de fructib⁹ ter re re,
ſpuere xp̃s videretur. Hec inq̃t oportuit face, Matth. 23.
re. ſ. iudiciuʒ ⁊ charitatẽ dei: ⁊ illa nõ omitte,
re. i. elemoſynas fructuum terrenoꝝ. Ex his
dat̃ itelligi q2 in pctõ mortali pmanẽtes et ſi
elemoſynas largas faciãt: nõ tñ p eas ſatiſſa,
ciunt: q2 iordinate agũt. dũ a ſe nõ incipiũt:
nec ↄprie dr̃ elemoſyna tale op⁹: dũ ſibiipſis
crudeles exiſtũt: nõ placẽtes deo. Non ergo
dicenda

De pe.di.3. nihil ꝓdeſt Pi⁹ papa.

dicēda eſt illa pcī ſatiſfactio: quā qs agit ꝓ
vno pctō: dū ꝑdurat in alīo. Quia nihil ꝓ-
deſt ieiūare ꝛ orare: ꝛ alia bōa agere niſi mēs
reuocetur a pctō ꝛ ſi aliquando conuerſus ta-
citū peccatū ſacerdoti fuerit ꝯfeſſus ꝺ vtroqȝ
imponenda eſt ei ſatiſfactio: qꝛ de primo con
digne non ſatiſfecit.

℄ Scdm quoſdam fuit ſatiſfactio. d

De.pe.di.3. ca. q̄rat hic ad finem.

Quibuſdā tamē videt̃
fuiſſe ſatiſfactio ſȝ īfructuoſa dū ī pctō altero
ꝑſiſtit: ꝑcipiet̃ tñ fruct⁹ ei⁹: īcipietqȝ ꝓficere
cū pcī alteri⁹ pēituerit. Tūc.n. vtrūqȝ dimit
tit̃ pctm̄ ꝛ ſatiſfactio ꝑcedēs viuificat̃ q̄ fue-
rat mortua: ſicut baptiſmus illi q̄ ficte accedit
tūc primit⁹ valet cū fictio a mente recedit per

De pe.di.3. c.pium eſt.

pniaȝ. Et in hui⁹ opionis munimētū auctes
īducunt. Ait.n. Aug. Piū ē credere ꝛ nr̄a fi
des expoſtulat: vt cū gr̄a xp̄i in hoie deſtruxe
rit mala priora ēt remūeret bona: ꝛ cū deſtru-
xerit qꝺ ſuū nō īuenit: diligit bonū qꝺ in pec

Ibidē. c. ſi quando.

cāte plātauit. Itē Hiero. Si qñ videris inter
multa pctā quemꝙ̃ facere aliq̄ iuſta opa nō ē
tā iniuſtus deus: vt pp multa mala obliuiſca-
tur paucoꝝ bonoꝝ: ſed faciet ea merere ꝛ in
horrea cōgregare q̄ bona in terra ſeminauit.
Sed hec dicta intelligim⁹ de illo qui in chari
tate quodā tpe bona facit ꝛ bon⁹ ē: alio vero
tpe malus ē ꝛ multa pctā facit. Nō ergo itel-
ligēdum eſt eum iter multa pctā iuſta opa fe
ciſſe: q̄ſi ſimul eodēqȝ tpe pctā fecerit ꝛ iuſta
opa: ſed diuerſis tpib⁹ vtraqȝ feciſſe. Niſi.n.
bon⁹ foret qñ bona fecit: nō ſeminaſſe dicere-
tur ī terra bona. Deſtructis ergo malis poſt
opa bona cōmiſſis: priora bona in charitate
ſ. facta q̄ ſequētia mala mortificauerāt: pnia
de illis malis habita viuificātur ꝯ remunerā-

In epl̄a ad heb. e. alle gatur. ꝺ pe. di.4.c. iter mittentes.

tur. Uñ apl̄s: Iacientes fundamētū pnie ab
opib⁹ mortuis opa mortua noians p̄ora bo
na ſignificat: que ꝑ ſequēs pctm̄ eēt mortua
qꝛ hi peccādo priora bona irrita fecerūt. Hec
ſicut peccādo irrita fiunt: ita ꝑ pniam reuiui-
ſcūt ꝛ ad meritū eternitatis ꝓdeſſe icipiunt.
Silr ꝛ illud bonū amat de⁹ qꝺ plātauit i pec
cāte: in illo. ſ. q̄ poſt illud bonū peccauit nō ſi
mul peccās ꝛ bonū operās extitit: qꝛ tal' hois
opus nō diligeret deus ad remunerationem.

De opibus bonis ꝺ pe. di.3.c. qd̄ ḡ ȿ. pōt etiam

℄ Pōt ēt accipi de opibus bonis q̄ ab ali-
quo fiūt dū malus eſt: ꝛ ī pctō mortali ꝑſiſtit
vel ad tp̄s vel vſqȝ in finē que dn̄r a deo remu
nerari ꝛ nō dari obliuioni: non qꝛ ꝓficiāt ad
vitā eternā obtinendā: ſed ad tolerabilius ex-
tremi iudicij ſuppliciū ſentiendū: ſicut de fide
ꝛ ceteris que ſine charitate hn̄tur Aug⁹ ait:

De.va pnia ꝛ hī. de pe. diſ.3.c. ſiqs autem.

Siquis nō hn̄s charitatē que ꝑtinet ad vni-
tatē ſp̄us ꝛ vinculum pacis quo eccl'ia conne
ctit̃ in aliquo ſciſmate cōſtitutus: ne xp̄m ne-
get patit̃ tribulationes: famē: ꝑſecutionē: vel
flāmas vel beſtias: vel ipſam crucē: timore ge
hēne: nullo mō iſta culpanda ſunt: imo ꝛ hec
laudāda eſt patiētia. Nō.n. dicere poterim⁹
meli⁹ ei fuiſſe: vt chriſtū negādo nihil boꝝ pa
teret̃ que paſſus ē cōfitēdo: ſed eſtimandū eſt
fortaſſe tolerabilius ei eē futurū iudiciū ꝙ̄ ſi
chriſtū negando nihil borū pateret̃: vt illud

j.Cor.13.

qꝺ ait apl̄s: Si tradidero corpus meū ita vt
ardeā: charitatē aūt non habuero nihil mihi
ꝓdeſt: nihil enim ꝓdeſſe itelligit̃ ad regnuȝ
obtinēdū: niſi ad extremi iudicij tolerabilius

Auguſtinus

ſubeundū ſuppliciuȝ: ꝛ infra. Hec ꝓpter cha
ritatem dicta ſunt: ſine qua in nobis non pōt
eſſe vera penitētia: q̄ñ in bonis charitas dei

j.Cor.13.

eſt que tolerat omnia.

℄ Perſtringit dictorū ſūmā vt alia addat. e

Ex his oſtēditur bona
q̄ ſine charitate fiūt ꝓdeſſe q̄dē ad tolerabilio
rē penā ſentiēdā: ſed nō ad vitā obtinēdā. Il
la.n. q̄ in charitate qs facit: ſi poſtea ꝓlapſus
fuerit nec exurrexerit. nō eē in mēoria dei. Eze

Ezech.33.

chid dicit. Si auerterit ſe iuſtus a iuſtitia ꝛ
fecerit iniq̄tatē nunq̄d viuet: oēs iuſtitie eius
quas fecerat nō recordabunt̃: ī pctō ſuo mo-
riet̃: ꝛ nō erūt in memoria iuſtitie quas fecit.

De pe. diſt. 4.c. ꝭ nob.

In cuius loci expoſitiōe Greg. ait: Hoc no
bis maxime ꝯſiderādū eſt qꝛ cū mala cōmitti
mus: ſine cā ad memoriā trāſacta bona reuo-
camus: q̄ñ in ꝑpetratione maloꝝ nulla dȝ eē
fiducia bonoꝝ preteritoꝝ. Intelligēdū eſt ꝭ
ad vitā ꝑcipiendā bona p̄terita nō dare fidu
ciam: ꝛ ſi ad mitiorē penā: alioquin premiſſe
auctoritati auguſtini obuiaret. ꝛ bona ergo
ſine charitate facta ꝛ bona in charitate facta
que cōcomitatur mortalis culpa: quā non de
let ſequens pnia: ad ſenſum mitioris pene ꝓ-
ficiunt non ad vite fructum.

℄ Auctoritates alias inducit contra eos qui dicant de vno pctō penitentiā agi altero tacito. f

Satis arbitror illis eſſe
rīſum qui aſſerūt de vno crimine pniaȝ agi ꝛ
veniā p̄ſtari: alio in delectatione retēto vel ꝑ
cōfeſſionē nō expoſito qui nō modo p̄miſſis
auctib⁹ cōfutant̃ ſȝ ēt ſubditis: ait.n. Aug.

De pe.di. 3. c. ſunt pleſ.

Sūt plures quos penitet peccaſſe: ſȝ tñ oino
reſeruātes ſibi quedā in q̄bus delectent̃: non
aiaduertentes dn̄m ſimul mutū ꝛ ſurdū a de-

Marci.7.

monio liberaſſe: per hoc docet nos nunq̄ niſi de oībus ſanari. Si.n. vellet pctā ex pte re-
Luce.8. ſeruari: būitē ſeptē demonia ei pficere potuit
Ioā.8. ſex expulſis: expulit aūt ſeptē vt oīa crimina ſi-
Marci.5. mul eiiciēda doceret. Legionē vero demonū
ab alio eiiciens: nullū reliquit de oībus qui liberatū poſſideret: oſtēdēs q̄ ⁊ ſi pctā ſint mille: opʒ de oībus penitere. Nunquā aliquē ſanauit dn̄s quē nō oīno liberauit. Totū enī
Ioā.7. hoīem ſanauit in ſabbato: qꝛ ⁊ corpꝰ ab oī infirmitate ⁊ aiam ab oī cōtagione: indicās penitētem oportere ſimul dolere de oī crimine. Scio.n. dn̄m inimicū oī crimīnoſo. Quō ḡ qui crimē reſeruat: de alio recipiet veniā: ſine amore dei conſequeret̄ veniā: ſine quo nemo vnq̄ iuenit grām. Hoſ.n. dei eſt dū offendit pſeuerāter. Quedā.n. impietas ifidelitatis ē ab illo qui iuſtus ⁊ iuſtitia eſt dimidiā ſperare veniā. Iam.n. ſine vera pnia iueniret grāȝ. Pnia.n. vera ad baptiſmi puritatē conatur ducere. Recte.n. penitēs quicqd ſordis poſt purificationē baptiſmi ↄtrit: opʒ vt abluat ſaltem lachrymis mētis: ſed ſatis durus eſt cuius mētis dolorē oculi nō declarant: ſed ſciat ſe culpabilr̄ durum qui deflet damna tpis vel mortē amici: ⁊ dolorem pcti nō oſtēdit in lachrymis. Quē ergo penitet: oīno peniteat.
In q̄dā ſermone de penitentia. Idē. Penitētes ſi vere eſtis penitētes ⁊ non eſtis irridētes: mutate vitam. reconciliamini deo. Pniam agis: genua figis ⁊ rides: ſubſannas dei patiētiam. Si pniaȝ agit penitet te: ſi nō penitet te: non es penitēs. Si ergo penitet: cur facis que male feciſti. Si feciſſe penitet: noli facere: ſi adhuc facis: certe nō es pe-
De pe. di. 5. c. fres nr̄os. nitēs. Itē Innocētius ſcōs. Ammonemus fratres nr̄os ne falſis penitētijs laicoꝝ aias decipi ⁊ in ifernū ptrahi patiant̄. Falſaȝ autem pniam eſſe ↄſtat: cuȝ ſpretis pluribus de vno ſolo pnia agitur. vel cum ſic agit̄ de vno vt non diſcedatur ab alio.

Repetit de vera penitentia vt addat. g

Ex p̄miſſis pſpicua fit

notitia vere pnie vel ſatiſfactionis. Illa.n. vera eſt pnia q̄ pctm̄ abolet: qđ illa ſola facit q̄ ſcelus corrigit. Illa vero ſcelus corrigit: que odiū cōmiſſi criminis ⁊ cōmittēdi cū deſide-
Matth.27 rio ſatiſfaciendi affert. Judas.n. penituiſſe legitur ſine aſſecutione venie: qꝛ tali pnia non correxit crimē. vnde Hiero. Nihil iude pfuit
Sup. Mattheū. ⁊ allegat̄ de pe. di. 3. c. nihil egiſſe pniaȝ p quā ſcelus corrigere nō potuit. Sic qn̄ frater peccat in fratrem vt emendare nō valeat qđ peccauit pōt ei dimitti. ſin autem

pmanēt opa fruſtra voce aſſumit̄ pnia. hoc
eſt qđ de eo dr̄: ⁊ orō eius fiat in pctm̄. vt nō Ps.108.
ſolū emēdare nequerit pditionis nephas: ſʒ ppriū homicidii ſcelus addiderit. Caue q̄lit̄ itelligas illud: vt emēdare nō valeat qđ peccauit ⁊c̄. Non.n. emendatio hic itelligenda eſt rei dempte recōpēſatio: ſed delicti exprobatio ⁊ abbominatio cum ſatiſfactiōis deſiderio. Demit.n. iniuſte q̄s alicui qđ reſtituere non valet: vt oculū vel vitā ⁊ hmōi: ⁊ tn̄ ſi penituerit peccati cū amore condigne ſatiſfactionis veniam hʒ. Nec ideo quiſq̄ putet qui reȝ alienā iniuſte abſtulerit quā reddere pōt: de illo peccato penitere ac veniam conſequi niſi reſtitu-
at ablatum. Quandiu enim res pter quaȝ Augꝰ in epiſtola 2ª ad Macedonium.
pctm̄ eſt non redditur ſi reddi pōt: non agit̄ penitentia ſed fingitur.

Iſta eſt diſtinctio.15ª huiꝰ q̄rti libri: In q̄ magiſter poſtq̄ determinauit de pnia q̄ntū ad ſui q̄ditatem hic determinat de ea q̄ntū ad eiꝰ itegritatē. ⁊ tria facit. Primo eni tāgit q̄dā errores ⁊ eos ſoluit. 2° q̄d elemoſyne in pctō facte valeāt ſubiūgit. 3° pniaȝ factam de vno pctō ⁊ nō de olbꝰ nō valere adiungit. Primū facit a pn° diſtinctionis vſq; ibi (Ad h̄ aūt qđ obiicitur.) Scđm vſq; ibi (Satis arbitror illuſ eſſe riſum (Tertiū vſq; ad finē diſtinctionis. In ſpāli ſnia magri ſtat in tribꝰ ppōnibꝰ: q̄rum pª eſt hec. Quinq; modis infliguntur flagella ⁊ tribulationes ⁊ liberant̄ a pena patiēter ſuſtinentes ſeu punitiones tolerātes. Hāc magr̄ inſinuans ppōnit p̄ q̄ ſicut erroneum eſt dicē pniam nō poſſe iterari vt ſupra per auctes pbatū eſt. ita erroneuȝ eſt dicē q̄ de vno pctō ſine aliis pōt pnia agi: qđ q̄dā dixerūt confirmātes errorē ſuū per pphām Naum. c. 1. q̄ dicit: Nō iudicabit deꝰ bis in idipm̄. Ex qua auctē arguunt ſic: Si q̄s vnum pctm̄ ſacerdoti ↄfiteat̄ tacitis aliis: ⁊ pniam ſibi iniunctā pro illo pſeuerat non debet pro illo vlteriꝰ ſatiſfacere nec pniaȝ agē. Alioq̄n deꝰ bis in idipm̄ iudicaret dū ſacerdos qui vicē xp̄i in eccl̄ia gerit bis pro eodē pctō pniam iponeret. ḡ de vno pctō ſolo ſine alio pōt pnia agi. Poſtea ſoluit ⁊ dicit q̄ hec auctoritas nō cogit: itelligit̄ enim de illis ſolū qui per flagella pn̄tia corriguntur ⁊ cōmutant̄ ⁊ pſeuerāt in bono. Tales enī iterū non iudicant̄. Secꝰ aūt eſt de illis qui per flagella non corrigunt̄. vt pharao Exo. 7. Talibꝰ enim videt̄ iudiciū icipi in pn̄ti ⁊ terminari in futuro ſm̄ beatum Augm̄. Vn̄ incidētalr̄ adiungit magr̄ quādā vtilem diſtictionē dicēs: q̄ flagella ifligunt̄ vl ad augmenta meritorū ſic factū eſt in Iob. vl ad cuſtodiā v̄tutis vt pʒ in Paulo cui datus eſt ſtimulus carnis. 1. Cor. 12. vel ad corrigēda pctā. vt marie Nū. 12. iflicta eſt lepra: vel ad glīaȝ dei vt pʒ in ceco nato: vel ad initiū pene future vt pʒ in Herode: q̄ ſcaturiuit vermibꝰ: vt pʒ Act. 12. Poſtea exponit quaſdā auctoritates Hieronymi ſup dicto v̄bo. Nauȝ: qui dicit genꝰ hūanū diluuio Gen. 7. ſodomitas igne. Gen. 19. Egyptios mari. Exod. 14. ⁊ iſraelitas i deſerto tpalr̄ punitos ne in eternū punirent̄. vt hr̄ de pnia di. 3. qꝛ nō punit deꝰ bis in idipm̄. Nō eſt gn̄alr̄ intelligēdū: ſed de illis tm̄ qui inter flagella penituerūt. q̄ enī p flagella tpali puniunt̄ ⁊ nō corriguntur

cū hoc

cū hoc poſtea eternalr puniuntur: qḋ ɔfirmat auctē btī Joānis qui dicit leuia peccata leui ⁊ tpali ſupplicio puniri. pro leuib⁹ eni nō punit̄ q̄s eternalr. Grauia vō ⁊ hic purgari gui ſupplicio ⁊ in futuro eternaliter punie̅da illa. ſ. de qb⁹ pniam iter flagella nō egerūt. Et ſubdit ꝙ illḋ fieri in bonis nō eſt dubiū q̄r. ſ. leuia leuiter remunerant̄. Hic bōa. ſ; maiora ⁊ hic ⁊ in futuro remunerabūt̄. In malis q̄dē idez ſit. ſ. id qḋ boni pro leuib⁹ culpis leuiter puniunt̄ vł hic vł in purgatorio. Mali vō pro leui culpa etiaz leuiter puniunt̄ eternalr p accñs rōne pcti mortalis anneri. Ex q̄ ɔcludit ꝙ dicta auctās nihil pro dicta opione fac̄. Poſtea itroducit auctēs ſcōꝝ pro cōfirmatiōe p̄dicti erroris. ⁊ p̄ ponit auctē Greg. q̄ dicit vnā ciuitatē cōplui ⁊ aliā non: ſicut dicit Amos. 4. ⁊ eſt q̄n hō de vno pctō pniam agit ⁊ de alio non. Poſtea ponit auctē Amb. qui dicit ꝙ ſi fides deſit pena ſatiſfacit vt poſſit de aliq̄ pctō ſatiſfacere. Poſtea ponit ad idē rōnē ipſoꝝ que talis eſt. Aliq̄s qui de vno pctō ſatiſfecit ⁊ penitet alijs pctis tacitis de quib⁹ poſtea ſi ɔfeſſus fuerit nō videt̄ rōnabile ꝙ de p̄ iterato ſatiſfaciat. Nec rōnabile videt̄ ſ; ecclie conſuetudinez pro eodē pctō niſi pctm̄ itereꝫ villi pniaz bis iponi. g̃ ſibi illa ſatiſfactio q̄ de vno pctō ſatiſfacit eſt ſufficiēs. Poſtea rndet ad iſta. Et p̄ ad auctēz Greg. eſt eni itelligēdū ꝙ Grego⁹ dic̄ vnā ptez ciuitatis cōplui: ⁊ aliā nō: q̄tum ad crimis veniam: ſed quantum ad opis ⁊ pcti deſertionez: ⁊ ſic pōt hō ab actu vni⁹ pcti ceſſare ⁊ nō alteri⁹: nō tñ de vno ſine alijs veniā obtinebit: ſicut in exēplis declarat. Poſtea ſoluit auctē Amb. cū enim dicit ꝙ pena ſatiſfacit vbi fides deeſt. accipit ibi fidē nō pro hitu fidei ſed pro ſcia pcti. Aliq̄n eni pctm̄ eſt cuius ɔſciam hō nō hēt: q̄r qḋ nō recolit per penā flagelli purgatur dum tñ patiēter hō flagella acceptet. Poſtea ſoluit rōnē cū eni obiicit̄ de iſto qui ſatiſfacit vtrū ſit ei ſatiſfactio iponēda. Dicit magr̄ ꝙ ſic: q̄r prior ſatiſfactio nō fuit digna ⁊ vera ſatiſfactio. q̄r ſm̄. b. Aug⁹ ſatiſfacere eſt pcti cās excidē ⁊ eoꝝ ſuggeſtionibus aditū nō idulgē que duo nō facit qui in alijs pctis remanet. ¶ Scōa ppō eſt hec. Elemoſyne quas faciunt in mortali pctō exiſtes: nec ſunt meritorie nec deo placētes. Hāc magr̄ iſinuās pponit auctēm btī Aug. qui dicit ꝙ q̄dā in pctō pmanētes putant per elemoſynas q̄s faciūt mereri aliquam purgationez pcti: pp qḋ dñs dicit: date elemoſynā ⁊ ecce oia mūda ſunt vobis: q̄r nō bñ itelligūt. Sunt enim multa gña elemoſynarū: Elemoſynā enim facit qui necia adminiſtrat: qui peccāti ſe idulget: qui ſubditū ſibi corripit: qui pro p̄ximo orat vt pctm̄ ſibi remittat̄. Et ſubdit ꝙ hec ⁊ multa alia bona preſtant̄ inuitis q̄n ɔſulit̄ eoꝝ ſaluti ⁊ nō volūtati. Inter oēs aūt elemoſynas maior eſt dilectio inimici: ſed eſt p̄ter has maior elemoſyna quā q̄s ſibi facē debet. Vñ q̄ vult p aliq̄ꝫ ā p̄dictaꝝ elemoſynarū pctā ſua mūdare prius dꝫ ſibiipſi elemoſynā facere ⁊ aīe ſue miſereri ꝙ nō faciūt qui in pctis pmanent et ſi multas elemoſynas faciūt. q̄ eni diligit iniq̄tatē odit aīam ſuā: ſed q̄ ſibiipſi mūdationē facit ſibiipſi elemoſynā exhibet ⁊ ille ordinate dat elemoſynā q̄ a ſeipſo incipit: ⁊ ſic itelligēdū eſt v̄bū dñi dicētis: opꝫ facē iſta. ſ. bona. i. elemoſynas iteri⁹: ⁊ illa nō omittē. i. elemoſynas exterius. Ex q̄ ɔcludit ꝙ illis q̄ de vno peccato ſatiſfaciūt ſine alijs eſt iterū ſatiſfactio iponēda. Poſtea enerrat alioꝝ opionē dicentiū. ſ. ꝙ illa ſatiſfactio de vno ſine alijs inſufficiēs fuit. ſ. ipe illo q̄ fiebat ſ; q̄n hic poſtea de alijs pctis penitet: ſicut baptiſmus ficte accedēti nō p̄deſt: ſed recedēte fictiōe effectū hēt. Cōfirmāt aūt iſti ſuā opionē. Prio p auctem Aug. dicētis ꝙ de⁹ grām ſuā alicui ɔfert ⁊ ēt remunerat: priora bona facta aū ſtatū grē: ⁊ ꝙ deus diligit bonū qḋ in peccāte plātauit ⁊ ita ſatiſfactionez approbat in ſtatu pcti. Scōo iducit ad h̄ idē auctē. b. Hieron. dicētis ꝙ de⁹ bona facta in ſtatu pcti remunerat ⁊ facit pctōrē ea metere que ſeminauit. Poſtea oſtēdit magr̄ quō p̄dicte auctes itelligunt̄ de bonis factis in ſtatu grē que p pctm̄ mortificant̄: ⁊ poſtea per pniam reuiuiſcūt: illa eni de⁹ diligit ⁊ remunerat ⁊ illa metere facit: nō aūt de illis que fuerunt facta in ſtatu pcti. Poſtea rndet alr̄ dicēs ꝙ predicte auctes pñt itelligi etiam de bōis factis in ſtatu pcti que de⁹ remunerat: nō tñ remuneratione glīe eterne ſed aliq̄li remuneratiōe tpali: vel ēt remunerat diminuendo eternū ſuplicium. Et h̄ ɔfirmat auctē btī Aug. dicētis tribulationes ſine pctis perpeſſas valere: nō tñ ad gl̄iaꝫ ſed ad ſupplicij diminutiōem. Et ſimiliter videt̄ ꝙ ſine charitate vera pnia eē nō pōt. Ex q̄ ɔcludit ꝙ bona que cū charitate fcā ſunt ⁊ per pctā mortificata nec per pniam reuiuiſcata ad eternā remunerationē nō valēt: ſ; valeāt ad diminutionē ſuplicij. qḋ confirmat auctē Greg. Poſtea ɔcludit q̄ſi p̄batū ꝙ de vno pctō ſine alijs non pōt pnia agi. Improbat ēt errorez ſupradictuꝫ huic veritati ɔtrium auctē. b. Aug. dicentis ꝙ dñs nunq̄ aliquē ſanauit quē totalr̄ nō ſanauit: in quo nos docuit ꝙ de vno pctō ſine alijs non pōt fieri pnia alias ſequeret̄ ꝙ criminoſo cui inimicus eēt daret veniā ⁊ ꝙ pctōr ſine timore dei veniā ɔſequeretur ⁊ ꝙ a deo dimidia ɔſequeret̄ venia vel etiā itegra abſq̄ vera pnia: que oia ſunt icōueniētia. Ex p̄dictis infero. 3ᵃᵐ ppōnez que eſt hec. ¶ Non valet pnia niſi de oib⁹ agat̄ ⁊ res male acq̄ſita q̄to citi⁹ reſtituat̄ pꝫ de p̄miſſis. Addit ēt que ſit vera pnia. ſ. illa que ad baptiſmi puritatē ducit ⁊ que vere vite mutationem facit que pctm̄ abhoret: ⁊ ſcelus corrigit ppter qḋ pmanēs in ope pcti verā pniam hēre non poteſt. Addit etiā in ſine ꝙ vera pnia agi poteſt abſq̄ reſtitutione q̄n nō adeſt facultas emēdādi vel reſtituendi. Si aūt adeſt facultas nullo modo pōt pnia vera agi niſi ablatum reſtituat̄. Et tñ in ſpeciali.

¶ De tribus que in penitētia ɔſiderāda ſunt. a

Diſt. XVI. Aſſignat ptes pnie vt eſt ecclie facꝫ. ⁊ defini nat p̄ de prib⁹ integralibus pnie. De pe. di. i. c. pfcā pnia.

IN perfectiōe autē pnie tria obſeruāda ſunt. ſ. cōpūctio cordis: ɔfeſſio oris: ſatiſfactio opis. Vñ Joānes os aureū. pfecta pnia cogit pctōrē oia libēter ferre i corde ei⁹ ɔtritio: i ore ɔfeſſio: i ope tota humilitas. hec ē fructifera pnia: vt ſicut trib⁹ modis deū offēdim⁹. ſ. corde: ore ⁊ ope: ita trib⁹ modis ſatiſfaciam⁹. Sunt. n. tres pcti dñic: vt ait Aug. ⁊ i corde: ⁊ in fctō: ⁊ in ɔſuetudine vel v̄bo tanq̄ tres mortes. Vna q̄ſi in domo. ſ. cū i corde ɔſentit̄ libidini. altera q̄ſi p. lata iā ēē portā cū in factū p̄cedit libidini aſſenſio. tertia cū male cōſuetudinis tanq̄ mole p̄mitur aīus: vel noxie defenſionis clypeo armat̄: q̄ſi in ſepulchro iaꝫ fetēs. Hec ſunt tria

De ſermone dñi in mōte. Matth. 9. Luc. 7. Joan. xi. de Lazaro. Joā. io.

gña mortuoꝝ que de⁹ legit̃ ſuſcitaſſe. Huic ergo triplici morti: triplici remedio occurri
Johelis. z. tur: ꝯtritiõe: ꝯfeſſiõe: ſatiſfactiõe. Cõpũctio
Prouer. 8. nobis cõmẽdat̃ ibi: Scidite corda vr̃a ꝛ nõ veſtimẽta vr̃a ꝯfeſſio ibi: Juſtus in principio ſermonis accuſator eſt ſui. Vere enĩ ꝯfitet̃ ꝗ ſe accuſat: qui execrãdo malũ ſibi imputat. Et
Pſal. 61. ibi: Effundite corã illo corda vr̃a. Et iterum.
Jacobi. 5. Cõfitemini alterutruꝫ pctã vr̃a. Satiſfactio
Matth. 3. Luc. 3. a ioãne ꝑcipit̃ vbi ait: Facite dignos fruct⁹ pnie. ſ. vt ſm q̃litatẽ ꝛ q̃titatẽ culpe: ſit q̃litas
Beda. ꝛ q̃titas pene. Nõ enĩ par debet eſſe fructus boni opis ei⁹ qui nihil vl' min⁹ peccauit: ꝛ ei⁹ qui graui⁹ cecidit. Jõ diſcretio penitenti val
Jnli. de pe. que attẽdẽda ſunt: ꝛ hi de pe. diſ. 5. in princi. de necẽia eſt vt illa gerat que tradit. Aug. dicẽs. Cõſideret qualitatem criminis: in loco i tpe: in pſeuerãtia: in varietate pſone: ꝛ quali hoc fecerit tẽtatione: ꝛ in ipi⁹ vitij multiplici executiõe. Opꝫ enĩ penitẽtẽ fornicãtẽ ſm excellentiã ſui ſtat⁹ vel officij vel ſꝫ modũ meretricis: ꝛ i modũ opis ſui: ꝛ q̃liter turpitudineꝫ egerit. ſi i loco ſacrato: ſi i tpe orõni ꝯſtituto
Idẽ ibideꝫ vt ſunt feſtiuitates ꝛ tpa ieiunij. Conſideret q̃tũ pſeuerauerit. ꝛ defleat ꝙ pſeuerãter peccauerit: ꝛ q̃ta vict⁹ fuerit ipugnatione. Sũt enĩ ꝗ nõ ſolũ nõ vincunt̃ ſed vltro ſe pctõ offerũt: nec expectãt tẽtationẽ ſed pueniunt voluptatẽ. Et ptractet ſecũ ꝙ multiplici actiõe vitij delectabilr̃ peccauit. Ois iſta varietas cõfitẽda eſt ꝛ deflẽda: vt cũ cognouerit qđ peccatũ eſt: cito iueniat deũ ſibi ꝑpitium. In cognoſcẽdo augmẽtũ pcti: inueniat cui⁹ etatis fuerit. cui⁹ ſapie ꝛ ordis. Immoret̃ in ſingulis iſtis ꝛ ſẽtiat modũ criminis purgãs lachrymis oẽꝫ q̃litatẽ vitij: defleat ꝟtutẽ q̃ iteriꝫ caruit. Dolẽdũ eſt enĩ nõ ſolũ ꝙ peccauit: ſꝫ q2 ſe ꝟtute priuauit. Defleat ẽt q̃m offendẽs in
Jacobi. z. vno fact⁹ ẽ oĩum re⁹. Ingrat⁹ enĩ extitit: ꝗ plen⁹ ꝟtutib⁹ deũ oĩno nõ timuit. In hoc enĩ ꝗ ꝗ pctõr ſit culpabilior quo eſt deo acceptior.
Gen. 3. Jõ enĩ adã plus peccauit: q2 oĩ bono abũdauit. Alio ẽt mõ offendẽs in vno fact⁹ eſt oĩuꝫ re⁹: q2 oĩs ꝟt⁹ patit̃ detrimẽtũ ab vno vitio. Ponat ſe oĩno i iudicio ꝛ ptãte ſacerdotis: nihil ſui reſuãs ſibi vt oĩa eo iubente pat⁹ ſit facere ꝑ recipiẽda vita aĩe: ꝗ faceret ꝑ euitanda corpis morte: ꝛ hoc cũ deſiderio: q2 vitaꝫ recupat iſinitã. Cũ gaudio. n. facere dꝫ imortalis futur⁹: ꝗ faceret ꝑ differẽda morte moriturus. ſemp depcet̃ deũ. offerat deo mentẽ ꝛ cordis contritionẽ. deinde ꝛ qđ põt det de poſſeſſiõe: ꝛ tũc ſi qđ offerat: ſecurus offerat.
Gen. 4. Reſpexit dñs ad abel ꝛ ad munera ei⁹. Pri⁹

dicit abel: ꝙ ad mũera eius. In iudicio ergo cordis conferẽda ẽ elemoſyna tribuẽtis. Nec ꝯſiderãdũ eſt q̃tũ ſꝫ q̃ mẽte: qua affectiõe dat qđ põt. Qui ergo ſua pctã redimere vult tpaliũ oblatiõe prius offerat mẽtẽ. ¶ Caueat ẽt ne duct⁹ verecũdia diuidat apud ſe ꝯfeſſionẽ: vt diuerſa diuerſis velit ſacerdotib⁹ mãifeſtare. Quidã. n. vni celãt: qđ alteri mãifeſtãduꝫ cõſeruãt: qđ eſt ſe laudare ꝛ ad hypocriſim tẽdere: ꝛ ſemp venia carere: ad quã ꝑ fruſtra putat puenire. Caueat ẽt ne pri⁹ ad dñicũ corp⁹ accedat: ꝙ ꝯfortet̃ bona ꝯſcia ꝛ doleat ꝙ nõdũ audeat ſumere quẽ multũ deſiderat cibum ſalutarẽ. Cohibeat ẽt ſe a ludis: a ſpectaculis ſeculi: qui pfectã vult ꝯſeq̃ remiſſiõis grãm. Iſti ſunt digni fruct⁹ pnie aĩam captiuã daquẽtes ꝛ i libertate ſeruãtes. ꝛ ifra. Querat aĩa dignos fruct⁹: ꝛ ſi nõ dignos pnie. Sũt enĩ digni fruct⁹ virtutũ: ꝗ nõ ſufficiũt penitẽtib⁹. Pnia. n. grauiores poſtulat: vt dolore ꝛ gemitib⁹ mortu⁹ ipetret vitã. Ex his oñdit̃ qui ſint digni fruct⁹ pnie ꝗb⁹ vera ſatiſfactio explet̃: ꝛ ꝙ nõ oẽs digni fruct⁹ ſunt digni fructus pnie. qđ de illa pnia itelligit̃ q̃ maioruꝫ ẽ criminũ. Nõ. n. ſufficiũt grauiter delinquẽtibus: ꝗ ſufficiunt minus vel parũ peccãtib⁹.

Qr nõ eſt diuidẽda confeſſio p diuſos ſacerdotes.

¶ Que ſit falſa ſatiſfactio. b

Et ſicut ſunt digni fructus pnie ac vera ſatiſfactio: ita ꝛ idigni fruct⁹ ꝛ falſa ſatiſfactio. i. falſa pnia. vñ Grego.
De pe. di. 5. c. falſas. Falſas pnias dicim⁹ ꝗ nõ ſm auctates ſcõꝝ ꝑ q̃litate criminũ iponũt̃. Jõq3 miles vel negociator vel alicui officio dedit⁹: qđ ſine pctõ exerceri nõ poſſit: ſi culpis grauiorib⁹ irretit⁹ ad pniaꝫ venerit: vel ꝗ bona alteri⁹ iniuſte detinet vel ꝗ odiũ in corde gerit: recognoſcat ſe verã pniam nõ poſſe pagere niſi negociũ reliquat vel officiũ deſerat ꝛ odiũ ex corde diuittat: ꝛ bona que iniuſte abſtulit reſtituat. Ne tñ deſpet: interiꝫ ꝗcꝗd boni facere põt hortamur vt faciat. vt de⁹ cor ei⁹ illuſtret ad pniaꝫ. Cũ ſit pnia interior ꝛ exterior: de vtraq3 p p̃miſſa ſatis apparet que ſit vera ꝛ que ſit falſa.

¶ De tribus actionibus penitentie. c

Predictis vero adijciẽdũ eſt ꝙ trib⁹ modis agit̃ pnia. añ baptiſmũ ſ. de priorib⁹ pctis. poſt baptiſmũ de grauiorib⁹ ꝗ poſt cõmittunt̃. Eſt ẽt pnia venialiuꝫ quotidiana ꝗ ẽt boniũ ẽ ꝛ pfectoꝝ. vñ Aug.
Ad Seleucinũ. ꝛ hi de pe. diſt. j. c. tres autem. Tres ſunt actiões pnie q̃s mecũ eruditio vr̃a recognoſcit. Una eſt que nouũ hoiem parturit: donec ꝑ baptiſmũ oĩuꝫ ꝑteritorũ ablutio

fiat pct õꝝ

ſiat pctōꝝ: q2 nullus ſue volūtatis arbit' niſi peniteat cū veteris vite nouam icohare pōt: a qua puuli ſūt imunes cū baptizant': q2 nōdū pñt vti libero arbitrio: qb⁹ tñ ad remiſſionē͂ origialis peti ꝓdeſt coꝝ fides a qb⁹ offerūt'. Altera eſt actio pnie poſt baptiſmum que fit pro illis pctis que legis decalogus continet.

Exod. 20. Actuū. 2. Agūt ergo hoies pniam ante baptiſmum de pctis priorib⁹: ita tñ vt ēt baptizent': ſic Petr⁹ ait: Agite pniaꝫ ⁊ baptizet' vnuſqſqꝫ vrm̄ i noie dñi ⁊c̄. Agūt ēt pniaꝫ ſi poſt baptiſmū ita peccauerunt vt excōicari ⁊ reconciliari poſtea mereant'. Eſt ēt pnia bonoꝝ ⁊ hūiliū fideliū pene q̄tidiana in q̄ pectora tūdimus

Matth. 6. dicentes: Dimitte nob̄ debita nr̄a ⁊c̄. Neqꝫ ea nob̄ dimitti volum⁹: que dimiſſa nob̄ in baptiſmo nō dubitam⁹. Sꝫ illa que humane fragilitati q̄uis parua tñ crebra ſurrepunt: que ſi collecta ꝯ nos fuerit ita nos grauabunt ⁊ opprimēt ſic vnū aliqd̄ grāde pctm̄. Quid enī interest ad naufragiū. an vno grādi fluctu nauis opiat' ⁊ obruat' an paulati ſurrepēs aq̄ i ſentinā p negligētiū culpā ipleat nauē ⁊ ſubmergat': Idō ieiuniū ⁊ elemoſyne ⁊ oṙones i

Q multitudo vēialiuꝫ ita eq̄uat ſicut vnū grande pctm̄.

Matth. 6. vigilēt. in qb⁹ cū dicim⁹: Dimitte nob̄ debita nr̄a ⁊c̄. manifeſtam⁹ nos hr̄e qd̄ nobis dimittat': ⁊ i his verbis humiliātes aīas nr̄as quotidianā agere penitentiam nō ceſſamus.

¶ De ſatiſfactione venialium. d

Que aūt pro venialib⁹

De pe. di. 3. c. d q̄tidiāis. ſit ſatiſfactio ſufficiēs. Aug. iſinuat ita iquiens i ench. De q̄tidiāis ⁊ breuibus leuibuſqꝫ pctis ſine qb⁹ h̄ vita nō ducit' q̄tidiana oṙo fideliū ſatiſfac. Eoꝝ enī ē dicē: Pr̄ nr̄ q̄ es i celis ⁊c̄. Delet oino hec oṙo minima ⁊ quotidiana pctā. Delet ⁊ illa a qb⁹ vita fideliū etiā ſcelerate geſta: ſꝫ penitēdo in meli⁹ commutata diſcedit. ſic v̄acit' dr̄: Dimitte nob̄ debita

Matth. 6. nr̄a. ita ⁊ v̄acit' dicat': ſic ⁊ nos dimittim⁹ debitorib⁹ nr̄is. i. ſic fiat qd̄ dr̄: q2 ⁊ ipſa elemoſyna eſt veniā petentib⁹ oino ignoſcē. ¶ Ex his aliiſqꝫ p̄miſſis iā facile eſt itelligē que ꝓ venialib⁹ ſit exhibēda ſatiſfactio. Suffic' enī dñica oṙo cū ieiunio ⁊ elemoſynis. ſic tñ vt precedat ꝯtritio aliquātula ⁊ addat' ꝯfeſſio ſi adſit facultas: de q̄ ꝯfeſſiōe poſt tractabit'. Pro grauiorib⁹ v̄o pctis hec ēt i ſatiſfactiōe adhibēda ſunt: ſꝫ multo vehemēti⁹ atqꝫ diſtrictius. q2 vt ait Aug. ad agēdā pniaꝫ nō ſufficit mores in meli⁹ ꝯmutare ⁊ a malis factis recedē niſi d̄ his q̄ facta ſūt ſatiſfaciat dño p pnie dolorē: p humilitatis gemitū. per ꝯtriti cordis ſacrificiū cooperātibus elemoſynis.

In li. d pe. ⁊ hr̄ de pe. diſt. i. c. non ſufficit.

¶ Iſta eſt diſtictio. 16ᵃ hui⁹ q̄rti libri: In qua magr̄ poſtq̄ determiauit d̄ pnia gn̄alr̄: hic determiat d̄ ptibus ei⁹ ſpālit̄er: ⁊ tria facit. Pmo enī oñdit quō pnia ex trib⁹ ptib⁹ itegrat'. 2° q̄ꝫta pnia p q̄libet pctō digne inſtigat': 3° quō veniale pctm̄ elemoſyna ⁊ oratione dñica expiat'. Primū a pn̄° diſt. vſqꝫ ibi (Et hī ſunt digni fruct⁹ pnie) Scdꝫ ab inde vſqꝫ ibi (Que aūt pro venialib⁹.) Tertiū vſqꝫ ad finē diſ. In ſpāli ſnia magrī ſtat in trib⁹ ꝓpōnib⁹: quarū p̄ᵃ eſt hec. ¶ In trib⁹ ꝯſiſtit pfectio pnie. ſ. cordis ꝯtritiōe: oris ꝯfeſſiōe ⁊ opis ſatiſfactiōe. Hāc magr̄ ponēs dic. q pfecta pnia req̄rit in corde ꝯtritionē: in ore ꝯfeſſionē: in ope ſatiſfactionē. Nā his. ſ. corde ore ⁊ ope p̄ uerſa opatiōis ꝯſuetudine peccam⁹ ⁊ ſpūalr̄ morimur. in cui⁹ rei ſignū xp̄s tres mortuos ſuſcitauit vnū in domo: aliū ex̄ portā. 3ᵐ iam fetidum i ſepulchro. Poſtea prenūatas has tres ptes pnie declarat que patent in lr̄a. Poſtea dat modū vere pnie ⁊ p̄ q̄ꝫtū ad cōpūctionē cordis dicēs cōpūctionem in pnia eē neceā. vt. ſ. q̄ vult pfecte pctā delere cōſideret pcti circūſtātias q̄s tāgit ſm̄ Aug. vt pꝫ in lr̄a que ſint dāna que per pctm̄ icurrit. ⁊ bona que per pctm̄ amiſit. ⁊ de oib⁹ ꝯterat' ⁊ deū pro venia deprecet': ⁊ parat⁹ ad arbitrio ſacerdotis ſatiſfacē. Poſtea dat modū ꝯfitēdi. ſ. ne ꝯfeſſio diuidat'. Deide ponit modū penitēdi q̄ ad ſatiſfactionē opis. dꝫ enī attendere penitēs ne ad ſcm̄ altera accedat anteq̄ ꝯſcia ſit in bono ꝯfirmata. ¶ Scda ꝓpō eſt hec: Uere ⁊ ꝯdigne pnie dicunt' que ſm̄ auctes ſcōꝝ pro q̄litate ⁊ q̄ꝫtitate criminū iponunt'. Hāc magr̄ iſinuans dicit q qui vult facē dignos fruct⁹ pnie reſtringat ſe a ludis ⁊ ſpectaculis ſcl̄i: que verā pniam ipediūt ⁊ verā ſatiſfactionē faciēdo dignos fructus pnie explēt vt videlꝫ ſm̄ q̄litatē ⁊ q̄ꝫtitatē culpe ſit q̄litas ⁊ q̄ꝫtitas pene. Hic enī eſt vere pnie modus. Poſtea etiā dic' q ille facit indignos fruct⁹ pnie vel falſam pniam vł falſaꝫ facit ſatiſfactionē q̄ exn̄s in ſtatu officio vel negocio in q̄ non pōt pmanē ſine pctō ad penitētiā accedit: ⁊ ſtatū officiū vel negociū nō dimittit. Expedit tñ illi aliq̄ bona opa facē ſi ſtatum nō dimittit vt de⁹ cor ei⁹ ad pniam illuſtret. Poſtea diſtiguit triplicē modū pnie. Eſt enī q̄dā pnia que agitur añ baptiſmū. Adultuꝫ enī q̄ baptizat' opꝫ veteris vite penitere anteq̄ nouā icohat in baptiſmo. Alia eſt pnia que agit' poſt baptiſmū Et hec eſt duplex. Una que agit' pro pctis mortalib⁹ que ſūt ꝯ p̄cepta decalogi. Alia v̄o que agit' pro venialib⁹ que ex īfirmitate hūana pueniūt: que ⁊ ſi leuia videantur multiplicata grauāt ⁊ opprimunt ſic aq̄ paulati itrans ſubmergit nauē. ¶ Tertia ꝓpō eſt hec. Que ſit pcti venialis pnia declarat' hic lucida ſnia. Hāc magr̄ ponens dic. q ad deletionē hoꝝ pctōꝝ venialiū ⁊ leuiuꝫ ſufficiūt oṙo dñica ⁊ elemoſyna cū aliq̄ ꝯtritione: addita ꝯfeſſiōe ſi adſit facultas. que ēt oīa pro grauioribus pctis in ſatiſfactiōe ihibēda ſūt ſed multo forti⁹ ⁊ vehemētius. nō enī illi q̄ grauia pctā cōmiſit ſuffic' a malo recedē ⁊ bonū facē niſi ēt ſtudeat ſm̄ modū pctōrum ſuoꝝ deo p pniam ſatiſfacere. Et tm̄ in ſpāli.

¶ Tria ꝓponunt' querenda pmū an ſine confeſſione dimittatur peccatum. a

Dicoꝛitur qō mul

Di. XVII De ꝯfeſſiōe ſacrali. ⁊ de his que ad eā ſpectant.

tiplex. Prio enī q̄ritur: vtrū abſqꝫ ſatiſfactiōe ⁊ oris ꝯfeſſione p ſolā

put hȝ ratio nē remedij ꝙ̄tū ad neceſſitateȝ ex gte ꝯfitētis.

cordis ꝯtritiōeȝ pctī alicui dimittat᷑: Secū
do an aliqñ ſufficiat ꝯfiteri deo ſine ſacerdo-
te: Tertio: an laico fideli fctā valeat ꝯfeſſio.
In his eni etiā docti diuerſa ſentire inueniun
tur: q̄ ſup his varia ac pene diuerſa tradidiſ
ſe vident᷑ doctores. Dicūt eni qdā ſine cōfeſ
ſione oris ⁊ ſatiſfactiōe opis neminem a pctō
mūdari: ſi tp̄s illa faciēdi habuerit. Alij ꝟo
dicūt añ oris ꝯfeſſionē ⁊ ſactiſfactionē in cor
dis ꝯtritiōe pctm̄ dimitti a deo: ſi tñ votū ꝯfi

Pſal. 31. Caſſiod. teſtimoniis pbat in ſola contritione peccatuȝ dimitti.

tēdi hēat. Vñ pph̄a: Dixi ꝯfitebor aduerſū
me. in. m. do. ⁊ tu re. im. ⁊c̄. Q̄ð exponens.
Caſſiod. ait: Dixi. i. deliberaui apud me ꝙ
ꝯfitebor: ⁊ tu remiſiſti. Magna pietas dei:
ꝙ ad ſolā ꝓmiſſionē pctī dimiſerit. votum
eni pro opatiōe iudicat᷑. Iteȝ Aug. Nōduȝ

De pe. di. j. c. magna.

ꝓnūciat ꝓmittit ſe ꝓnūciaturū: ⁊ de⁹ dimit-
tit q̄ hoc ip̄m dicē: qð dā ꝓnūciare eſt corde.
Nō dū eſt vox i ore vt hō audiat ꝯfeſſionem.

Pſal. 50.

⁊ de⁹ audit. Itē ſacrificiuȝ deo ſpūs ꝯtri. cor
cō. ⁊c̄. alibi ēt legit᷑. Quacūqȝ hora pctōr cō

Ezech. 18. De pe. di. j. c. in q̄cunqȝ. De pe. di. j. c. ꝯuertimini q̄ſi p totum. Luc. 17.

uerſus fuerit ⁊ igemuerit vita viuet ⁊ non mo
riet᷑. Nō dī ore ꝯfeſſus fuerit ſȝ cōuerſus ige
muerit. Vñ dat᷑ itelligi ꝙ ēt ore tacēte veniā
iterdū ꝯſeqmur. Hic ēt leproſi illi qbus dñs
p̄cepit vt oñderēt ſe ſacerdotibus i itinere añ-
ꝙ̄ ad ſacerdotes venirēt: mūdati ſunt. Ex q̄ i-

Ioā. 11.

ſinuat᷑ ꝙ āteꝙ̄ ora nr̄a ſacerdotib⁹ apiam⁹. i.
pctā ꝯfiteamur a lepra pctī mundamur. La-
zarus ēt nō pri⁹ de monumēto eſt eductus ⁊
poſt a dño ſuſcitat⁹. ſȝ itus ſuſcitat⁹ ꝓdijt fo
ras viu⁹ vt oñderet᷑ ſuſcitatio aie p̄cedere cō

Eccl. 17.

feſſionē. Nemo eni pōt ꝯfiteri niſi ſuſcitatus
q̄ a mortuo velut qui non eſt: perit confeſſio.
Nullus ergo ꝯfitet᷑ niſi reſuſcitatus. Nemo
āt ſuſcitat᷑ niſi q̄ a pctō ſoluit᷑: q̄ pctm̄ mors
aie eſt: que vt eſt vita corpis: ita ei⁹ vita de⁹ ē.

Itē auctib⁹ eȝ pbat ſine ꝯfeſſione non dimitti peccatum. Eſa. 43. ⁊ de pe. diſti. j. c. omis §. alij eȝ ad fineȝ In li. de padiſo ⁊ hī vbi ē c. non pōt. Idē i ſmōe xp̄i de pe. di. j. c. ecce nūc

¶ His alijſqȝ pluib⁹ auctib⁹ ꝓbat᷑ añ ꝯfeſſio
nē vl᷑ ſatiſfactiōeȝ ſola ꝯpūctiōe pctm̄ dimitti
qð qui negāt: eas determiare laborāt. necnō i
hui⁹ ſnīe dep̄ſſionē ⁊ ad ſue opionis aſſertio
nē auctoꝝ teſtimonia iducūt: Ait eni dñs p
Eſaiā: Dic tu iniqtates tuas vt iuſtificeris.
Itē Amb. Nō pōt qſꝙ̄ iuſtificari a pctō ni-
ſi pctm̄ ip̄m antea fuerit ꝯfeſſus. Idē dic. Cō
feſſio a morte aiam libat: ꝯfeſſio apit padiſū
cōfeſſio ſpeȝ ſalutis tribuit: q̄ nō meret᷑ iuſti
ficari: q̄ in vita ſua nō vult pctm̄ cōfiteri. Illa
cōfeſſio nos libat que fit cū pnia: Pnia vera

Io. chri. de pe. di. j. c. nō poteſt.

eſt dolor cordis ⁊ amaritudo aie pro malis
que qſqȝ cōmiſit. Itē Ioā. Nō pt qſꝙ̄ grāȝ
dei accipe niſi purgatus fuerit ab oi pctō per
pnie cōfeſſionē ⁊ p baptiſmū. Itē Aug. Agi

De pe. ibidē c. agite.

te pniam q̄lis agit᷑ in eccl̄ia. Nemo dicat ſibi
occulte ago: q̄ apud deū ago. nouit deus q̄
mihi ignoſcit q̄ in corde ago. Ergo ſine cā

Matth. 16.

dictū eſt: que ſolueritis ſup terrā ſoluta erūt i
celis: Ergo ſine cā claues date ſunt: Fruſtra

Iob. 31.

mus ergo v̄bum xp̄i. Iob dicit: Si erubui in
ꝯſpectu ppl̄i pctā mea ꝯfiteri. Itē Amb. Ve
nialis eſt culpa quā ſequit᷑ ꝯfeſſio delictoruȝ.
Itē Aug. ſup illum locū pſal. Nō abſorbeat

Super pſ. 68. ⁊ hr̄ de pe. di. j. c. ex his. ad ſi.

me ꝓfūdū neqȝ vrgeat ſup me pute⁹ os ſuuȝ.
Pute⁹ eſt ꝓfunditas iniqtatis in quā ſi ceci
deris nō claudet ſup te os ſuū: ſi tu non clau-

Pſal. 129. Prouer. 18. De penitē. di. 16.

dis os tuū. Cōfitere ergo ⁊ dic: De ꝓfundis
clamaui ad te dñe ⁊c̄. ⁊ euades. Claudit ſup
illū qui i ꝓfundū ꝯtēnit: a q̄ mortuo velut q̄
nō ſit perit cōfeſſio: Itē. Nullus debite gra-
uioris pene accipit veniam: niſi q̄lēcunqȝ etſi
lōge minorem ꝙ̄ debeat ſoluerit penam. Ita
eni ipartit᷑ a deo largitas miſicordie: vt non
relinquat᷑ iuſtitia diſciplie. Itē Hiero. Qui

Sup Malach. ⁊ allegat᷑ de pe. di. j. c. q̄ ſanct⁹ ſacerd.

pctōr ē plāgat delicta ꝓpria vl᷑ ppl̄i ⁊ igredia
tur eccl̄iā: de q̄ pp pctā fuerat egreſſus: ⁊ dor
miat i ſacco vt p̄teritas delitias p q̄s deū offē
derat: vite auſteritate compenſet. His alijſqȝ
auctib⁹ nitunt᷑ aſſerere: ſine cōfeſſiōe vocis ⁊
aliq̄ ſolutione pene neminē a pctō mundare.

¶ Cui ſentētie potius conſentiendum ſit. b

Quid ergo ſup his ſen

tiēdū ſit q̄d tenēdū. Sane dici pōt ꝙ ſine ꝯfeſ
ſione oris: ⁊ ſol᷑one pene exterioris peccata de
lent᷑ p ꝯtritionē ⁊ hūilitatē cordis. Ex q̄ eniȝ
ꝓponit mēte cōpūcta ſe ꝯfeſſurū deus dimit
tit: q̄ ibi eſt ꝯfeſſio cordis ⁊ ſi nō oris: p quā
aia iterius mūdat᷑ a macula ⁊ ꝯtagio pctī cō
miſſi ⁊ debitaȝ eterne mortis relaxat᷑. Illa ḡ
que ſupi⁹ dicta ſūt de ꝯfeſſione ⁊ pnia: vel ad
ꝯfeſſionē cordis vel ad iteriorez penā referen

De pe. di. j. c. nullus.

da ſūt. Sic illð Aug. Q̄ð nullus dī veniā:
ꝯſeq̄ niſi pri⁹ q̄tulācūqȝ pctī ſoluerit penā vl᷑
de exteriori pena accipiēda ſunt ⁊ ad ꝯtēnen-
tes vl᷑ negligētes referēda: ſic illð. Nemo di-

Ibidem. c. agite.

cat occulte ⁊c̄. Nōnulli eni in vita pctā confi
teri negligūt vl᷑ erubeſcūt: ⁊ iō nō merentur iu
ſtificari: Sicut eni p̄cepta ē nob̄ iterior pnia
ita ⁊ oris ꝯfeſſio ⁊ exterior ſatiſfactio ſi adſit
facultas. Vñ nec vere penitēs eſt q̄ ꝯfeſſiōis
votū nō hēt: ⁊ ſicut pctī remiſſio mun⁹ dei eſt
ita pnia ⁊ cōfeſſio p ꝙ̄ pctm̄ delet᷑ nō pōt eſſe

ſup pſ. 50.

niſi a deo. vt Aug⁹ ait. Iā iqt donū ſpūs ſcī
hēt q̄ cōfitet᷑ ⁊ penitet: q̄ nō pōt eē cōfeſſio
pctī ⁊ cōpūctio in hoīe ex ſeipſo. Cum enim
iraſcit᷑ ſibi q̄ſqȝ ⁊ diplicet: ſine dono ſpūs ſcī
nō eſt.

nõ eſt. Oportet ergo penitentẽ confiteri ſi tẽpus habeat: ⁊ tñ anteq̃ ſit cõfeſſio in ore ſi votum ſit in corde preſtatur ei remiſſio.

℄ Si ſufficit ſoli deo confiteri. c

Auctib⁹ probat q̃ ſufficiat ſoli deo confeſſionẽ fieri.

Iam ſcḋm q̃õnis articulũ iſpiciamus. ſ. vtrũ ſufficiat peccatã ꝯfiteri ſoli deo: an oporteat cõfiteri ſacerdoti. Quibuſdã viſum eſt ſufficere ſi ſoli deo fiat cõfeſſio ſine iudicio ſacerdotali ⁊ confeſſione eccl'ie: q2

Pſa. 31.

Dauid dixit: Dixi confitebor do. ⁊ tu re. ⁊c̃. nõ ait ſacerdoti: ⁊ tñ remiſſuz ſibi pcc̃m dicit.

Sup Lucã ⁊ h'r de pe. di. ſ. in p̃n°.

Itẽ Amb. Inde fleuit petrus q2 culpa obrepſit ei nõ inuenio q̇d dixerit: inuenio q̃ fleuerit. Lachrymas eius lego: ſatiſfactionẽ nõ lego. Sed qḋ defendi nõ põt ablui põt. lauant lachryme delictũ qḋ voce pudor eſt confiteri: ⁊ venie fletus ꝯſulit ⁊ verecũdie. Hoc idẽ etiã

Sup epl'am ad Heb. ⁊ hẽ. de pe. di. ſ. c. q̃s aliq̃ñ ad finem. Pſa. 36.

Maximus dicit ep̃s. Itẽ Ioãnes chryſ. nõ tibi dico vt te prodas in publicum neq3 apud alios accuſes: ſ3 obedire te volo ꝓphete dicẽti: Reuela deo vitaz tuaz. Ante deũ ergo tua cõfitere peccatã: apud verũ iudicẽ cũ oratione delicta tua ꝓnũcia nõ lingua: ſed conſcie tue memoria: ⁊ tũc demũ ſpera te miſericordiã poſſe conſequi. Si habueris peccatã tua in mẽte cõtinue nunq̃ maluz aduerſus ꝓximum in corde tuo tenebis. Idez. Peccatã tua quotidie dicito vt deleas illa: ſ3 ſi ꝯfunderis alicui dicere: dicito ea quotidie in aĩo tuo. nõ dico vt ꝯfitearis ea cõſeruo tuo: vt tibi exprobret. dicito deo q̇ curat ea. nec enim ſi non dixeris ignorat ea. cũ faciebas ea preſto erat. cum admitteres ea: cognouerat. Nunquid ea vult te cognoſcere. Peccare non erubuiſti: ⁊ cõfiteri erubeſcis. Dicito in hac vita: vt in alia requiẽ habeas: dicito igemiſcẽs ⁊ lachrymans. In codice ſcripta ſunt peccatã tua. Spongia peccatõ2ũ tuo2ũ lachryme tue ſint. Itẽ Proſp. Illi quo2 peccatã

De pe. di. ſ. c. potro illi.

humanã notitiã latẽt: nõ ab ipſis cõfeſſa: nec ab alijs publicata: ſi ea confiteri vel emendare noluerint: deũ quẽ hñt teſtez: ipſm ⁊ habituri ſunt vltorẽ. Q ḋ ſi ipſi ſui iudices fiãt ⁊ veluti ſue iniq̇tatis vltores: hic in ſe volũtariam penã ſeueriſſime aĩaduerſionis exerceant. tp̃alibus penis mutabũt eterna ſupplicia: ⁊ lachrymis ex vera cordis cõtritione fluctibus reſtrĩgũt eterne ignis incẽdia: ⁊ īfra. Facilius ſibi

Ibidẽ. c. facilius.

deũ placabũt illi qui aut ꝓprijs cõfeſſiõibus crimẽ ꝓdũt: aut neſciẽtibus alijs ipſi in ſe voluntarie excõicationis ferũt ſñiaz: ⁊ ab altari cui miniſtrabant: nõ aĩo ſed officio ſepati: vitam ſuã q̃ſi mortuã plangũt. Certi q̃ recõciliari ſibi efficacis pñie fructibus: a deo nõ ſolũ amiſſa recipiant: ſed ẽt ſupne ciuitatis gaudia recipiãt. His auctib⁹ innitunt q̇ ſufficere cõtendũt deo cõfiteri peccatã ſine ſacerdote. Dicunt. n. q̃ ſi q̇s timẽs detegit culpã ſuã apud hoĩes ne inde obprobrio habeat' vel alij ſuo exẽplo ad peccanduz accingant': ⁊ ideo tacet homini ⁊ reuelat deo conſequitur veniam.

℄ Qḋ nõ ſufficit ſoli deo ꝯfiteri ſi tẽpus adſit ſi tamẽ homini poſſit. o

Sed q̃ ſacerdotibus cõfiteri oporteat: nõ ſolũ illa auc̃te Iacobi: Cõfitemini alterutrũ peccatã vr̃a ⁊c̃. ſ3 ẽt alio2 pluribus teſtimonijs cõprobatur. Ait. n. Aug.

Iacobi. 5.

In hol'. ⁊ hr̃ ḋ pe. di. i. c. iudicet.

Iudicet ſeip̃m hõ voluntarie dum põt: ⁊ mores cõuertat in meli⁹: ne cũ iam nõ poterit: p̃ter voluntatem a dño iudicet': ⁊ cũ in ſe ꝑtulerit ſeueriſſime medicine: ſed tñ vtiliſſime ſentẽtiam: veniat ad antiſtites per quos illi claues miniſtrantur eccl'ie. Tanq̃ bonus iam incipiens eſſe filius: materno2ũ mẽbro2 ordine cuſtodito: a prepoſitis ſacro2uz accipiat ſatiſfactionis ſue modũ in offerẽdo ſacrificio cõtriti cordis deuotus ⁊ ſupplex. Id tñ agat qḋ nõ ſolũ ſibi ꝓſit ad ſalutẽ: ſed ẽt ad exempluz ceteris: vt ſi pcc̃m ei⁹ nõ mõ in graui eius malo: ſed ẽt in tanto ſcãdalo alio2ũ eſt: atq3 hoc expedire vtilitati eccl'ie videtur antiſtiti: in notitiam multo2ũ vel totius plebis agere pñiaz nõ recuſet: ne letali plage per pudorem addat

Idez de pe di. 3.

tumorẽ: cũ tanta eſt plaga pcc̃i ⁊ ipetus mo2bi: vt mẽdicamẽta corporis ⁊ ſanguinis dñi differẽda ſint auc̃tate antiſtitis debet ſe remouere ab altari ad agendã pñiam: ⁊ eadẽ recõciliari. Itez Leo papa. Multiplex miſericordia dei ita lapſibus ſubuenit humanis: vt nõ

De pe. di. i. c. mĩtiplex.

modo per baptiſmum ſed ẽt per ſñiaz ſpes vite reparet': ſic diuine voluntatis p̃ſidiis ordinatis vt indulgẽtiã dei niſi ſupplicationibus ſacerdotũ nequeãt obtinere. Chriſtus. n. hãc p̃poſitis eccl'ie tradidit ptãtem: vt cõfitẽtib⁹ pñie ſatiſfactionẽ darẽt: ⁊ eoſdẽ ſalubri ſatiſfactione purgatos: ad cõionẽ ſacro2ũ per ianuam recõciliationis admitterẽt. Itẽ Aug.

De pe. di. i. c quem penitet.

Quẽ penitet olno peniteat: ⁊ dolorẽ lachrymis oñdat: repñtet vitã ſuã deo p ſacerdotẽ: p̃ueniat iudiciũ dei p confeſſionẽ. Precepit

Luce. 17.

eni dñs mũdandis: vt oñderẽt o2a ſacerdotibus: docẽs corpali p̃ñtia cõfitẽda peccatã: nõ p ſcripta mãifeſtãda: Dixit. n. o2a monſtrate ⁊ oẽs: nõ vnus pro oibus: nõ aliũ ſtatuatis nũcium qui ꝓ vobis offerat munus a Moyſe

ſtatutū: ſ3 qui per vos peccaſtis: p̱ vos erube
ſcatis. Erubeſcētia eni ipſa pctm hēt remiſſio
nis. Ex miſericordia enim hoc p̄cepit dñs:
vt nemo peniteret in occulto. In hoc enim q̄
per ſeipſum dicit ſacerdoti: ⁊ erubeſcētia3 vin
Qd crimīa le ſit vēiale
cit: timore dei offenſi ſit venia criminis. Fit
eni veniale per ↄfeſſionem: qđ criminale erat
in op̱atione: ⁊ ſi nō ſtatī purgat᷑. fit tñ venia
le qđ cōmiſerat mortale. Multū eni3 ſatiſfa
ctionis obtulit q̄ erubeſcētie dñans nihil eo
rū que cōmiſit nūcio dei negauit. Deꝰ eni3 q̄
miſericors ⁊ iuſtus eſt ſic ſuat miſericordiā i
iuſtitia ita ⁊ iuſtitiā in miſericordia. Opꝰ eni
miſericordie eſt peccāti pctā dimittē: ſed op3
vt iuſtꝰ miſereat᷑ iuſte. Cōſiderat eni ſi dignꝰ
eſt nō dico iuſtitia ſ3 ⁊ miſericordia. Iuſtitia
eni ſola dānat: ſed dignꝰ eſt miſericordia qui
ſpūali labore querit grām. Laborat eni mēs
patiēdo erubeſcētiā. Et qm̄ verecundia magna
eſt pena: qui erubeſcit pro xp̄o ſit dignus mi
ſericordia. ¶ Vñ p3 q2 quāto plibꝰ ↄfitebit᷑
Quanto plibꝰ qs ↄfitet᷑ tāto faciliꝰ ei ignoſcit᷑.
in tp̄e venie turpitudinē criminis, tanto faci
liꝰ ↄſequit᷑ grām remiſſionis. Ipſi enim ſa
cerdotes plus p̄nt p̱ficere: plus ↄfitētibꝰ par
cere. Item Leo papa. Quāuis plenitudo fi
De pe. di. j. c. Quis.
dei videat᷑ eē laudabilis que p̱p̱ dei timorem
apud hoīes erubeſcere non veretur: tñ q2 non
oīum ſunt huiuſcemodi pctā: vt ea qui pniā3
poſcunt nō timeāt publicari. Remoueat᷑ im
probabilis conſuetudo: ne multi a pnīe reme
dijs arceātur: dum aut erubeſcunt aut timent
inimicis ſua facta reſerare: qbꝰ p̄nt legū p̱cel
li ↄſtitutione. Sufficit eni ↄfeſſio que primū
deo offert᷑: ⁊ tūc etiam ſacerdoti qui pro deli
ctis penitētū pctōꝝ accedit. Tūc eni3 plures
ad pniam poterūt p̱uocari: ſi p̱p̱li auribꝰ nō
publicet᷑ ↄſcīa ↄfitētis. ¶ Et his alijſq3 plī
bꝰ idubitāter oñdit᷑: oportē deo primū ⁊ dei
de ſacerdoti offerri ↄfeſſionē: nec aliter poſſe
p̱ueniri ad ingreſſu3 p̱adiſi. ſi adſit facultas.

¶ De tertio articulo. ſ. an ſufficiat ↄfiteri laico. e

Nūc priuſquā p̄miſſis

auctibꝰ que his ↄ̄dicere vident᷑ rñdeamꝰ: ter
tiam qōnē itueamur. Qđ eni ſcđa qđ ↄtine
bat. ſ. an ſine ↄfeſſione ⁊ iudicio ſacerdotis ſo
li deo ↄfiteri ſufficeret: expeditum eſt ⁊ certifi
catū p̄miſſis teſtimonijs q̄ nō ſufficit ↄfiteri
deo ſine ſacerdote nec eſt vere humilis ⁊ peni
tēs ſi nō ↄ̄ſiderat ⁊ reqrit ſacerdotis iudiciū.
Queſtio.
S3 nunqd eque valet alicui confiteri ſocio vel
Solutio.
p̱rio ſuo ſaltē cum deeſt ſacerdos? Sane ad
hoc pōt dici q̄ ſacerdotis examē reqrendum

eſt ſtudioſe: q2 ſacerdotibꝰ ↄceſſit deꝰ p̄tātē li
gādi atq3 ſoluēdi. Et iō qbꝰ ipſi dimittūt ⁊ Matth. 16.
deꝰ dimittit. ſi tñ defuerit ſacerdos p̱rio vel
ſocio eſt faciēda ↄfeſſio. ¶ S3 curet q̄ſq3 ſa
Qualem d3 q̄rere ſacerdotem.
cerdotē querere qui ſciat ligare ⁊ ſoluere. Ta
lē eni eē op3 qui alioꝝ crimīa diiudicat. Vñ
Aug. Qui vult ↄfiteri pctā vt iueniat grām
De pe. di. 6. in pn. ⁊ de pe. diſt. j. c. quem penitet circa medium.
querat ſacerdotem q̄ ſciat ligare ⁊ ſoluere: ne
cū negligēs circa ſe extiterit: negligatur ab eo
qui eū miſericorditer monet ⁊ petit: ne ambo
in foueā cadāt: quā ſtultꝰ euitare noluit. Tā
ta itaq3 vis ↄfeſſiōis eſt: vt ſi deeſt ſacerdos Matth. 15.
ↄfiteat᷑ p̱ximo: Sepe eni ↄtingit q̄ penitēs
nō pōt verecūdari corā ſacerdote: quem deſi
derāti nec tp̄s nec locus offert: ⁊ ſi ille cui cōfi
tebit᷑ p̄tātē nō hēat ſoluēdi: ſit tñ dignꝰ venia
ſacerdotis deſiderio qui crimē ↄfitet᷑ ſocio.
Mundati enim ſunt leproſi dum ibant ora
vel ſe oſtēdere ſacerdotibꝰ anteq̄ ad eos per Luce. 17.
uenirēt. Unde patet deū ad cor iſpicere: dum
ex neceſſitate p̱hibent᷑ ad ſacerdotes perueni
re. Vñ Aug. Sepe qdē querūt eos ſani ⁊ le
ti: ſed du3 querūt anteq̄ p̱ueniāt moriuntur.
Sed miſericordia dei vbiq3 eſt: qui ⁊ iuſtis
p̱cere nouit ⁊ ſi nō tā cito ſic ſi ſoluerent᷑ a ſa
cerdote. Qui ergo ↄfitet᷑ ſacerdoti oīno me
liori q̄ pōt cōfiteat᷑: ⁊ ſi pctm̄ occultū ē: ſuffi
ciat referre in notitiā ſacerdotis. Nam in re Matth. 9.
ſurrectione filie archiſynagogi puelle pauci Marci. 5.
īterfuerūt qui viderūt: nōdū enim erat ſepul
ta: nōdū extra portā delata: nōdum extra do
mū i notitiā portata. Intus reſuſcitauit quā
intus iuenit. Relictis ſolis Petro ⁊ Iaco
bo ⁊ Ioāne ⁊ p̄re ⁊ matre puelle: in qbꝰ figu
raliter cōtinent᷑ ſacerdotes ecclīe. Quos aūt
extra iuenit: aduertendum eſt quō ſuſcitauit.
Flebat eni turba poſt filiu3 vidue: fleuit mar Luce. 7.
tha ⁊ Maria ſupplicātes pro fratre: flebat Joā. 2.
⁊ turba mariam ſecuta. In quo docemur pu
blice peccātibus nō p̱prium ſed ecclīe ſuffice
re meritū. Laboret ergo penitens in eccleſia
eſſe ⁊ ad eccleſie vnitatem tendere. Niſi enim
vnitas ecclīe ſuccurrat: niſi qđ deeſt peccatori
ſua orōne cōpleat de manibꝰ inimici non eri
pietur aīa mortui. Credendū eſt enim q̄ oēs
orationes ⁊ elemoſyne eccleſie ⁊ opera iuſti
tie ⁊ miſericordie ſuccurrant recognoſcenti
mortē ſuam ad conuerſionem. Ideoq3 nemo
digne penitere poteſt: quem non ſuſtineat vni
tas ecclīe. Ideoq3 nemo petat ſacerdotes p̱
aliqua3 culpam ab vnitate ecclīe diuiſos. Ex
his ſatis aperitur ⁊ abſoluitur premiſſe que
ſtionis articulus. Querendus eſt enim ſacer

dos ſapiens

dos ſapiēs ꝛ diſcretus: q̄ cū p̄tāte ſimul hēat
iudiciū: qui ſi forte defuerit: cōfiteri debet ſo-
cio. Beda vero inter cōfeſſionē venialium ꝛ
Sup ep̄laꝫ Jacobi. 5. mortalium diſtinguit ſup illū locū. Cōfitemi
ni alterutrū pctā veſtra. Ait enim: Coequali
bus quotidiana ꝛ leuia: grauioꝛa vero ſacer-
doti pandamus ꝛ quanto iuſſerit t̄pe purga-
re curemus: q꞉ ſine confeſſione emendationis
pctā nequeunt dimitti. Sed ꝛ grauiora coe-
qualibus pādēda ſunt cū deeſt ſacerdos ꝛ vr
get periculum. Venialia vero ēt ſacerdotū ab
lata copia lꝫ confiteri coequali: ꝛ ſufficit vt q̄
buſdā placet: ſi t̄n ex cōtemptu non p̄termitta
tur ſacerdos. Tutius eſt t̄n ꝛ p̄fectius vtriuſ-
qꝫ generis pctā ſacerdotibus pandere ꝛ cōſi-
lium medicine ab eis querere: quibus cōceſſa
eſt ptās ligandi ꝛ ſoluendi.

¶ Hic ōpit q̄liter ſupradicte auctes itelligēde ſūt. f

Cū ergo ex his alijſqꝫ

pluribus teſtimonijs pſpicuū fiat ꝛ idubita-
bilr cōſtet pctā primū deo deinde ſacerdoti eē
cōfitēda: ꝛ ſi ipſe defuerit ēt ſocio: illud Joā.
De pe. di. j. c. q̄s aliqñ ad ſi. Chri. ſuperius poſitū non eſt ita intelligēdū
vt liceat alicui ſi tēpus hēat ſacerdoti non cō
fiteri: ſed q꞉ ſufficit vbi crimen occultū eſt ſoli
deo p ſacerdotem dicere ꝛ ſemel. Nec opꝫ pu
blicari coram multis: qḋ occultum eſt. Qḋ
notauit dicēs: nō tibi dico vt te prodas in pu
blicum. Sicut eni publica nota publico eget
remedio: ita ꝛ occulta: ſecreta cōfeſſione ꝛ oc
culta ſatiſfactione purgantur. nec neceſſe ē vt
qḋ ſacerdoti ſemel cōfeſſi ſumus iterum confi
teamur ſed lingua cordis nō carnis apud ve-
De pe. di. j. c. nūc aūt. rūꝫ iudicē id iugiter confiteri debemus. Vñ
idē Joan. ait: nunc aūt ſi recordeꝛis peccato-
Hāc expoſitioneꝫ confirmat per verba. Joā. rum tuoꝛū ꝛ frequenter ea in conſpectu dei p
nuncies ꝛ pro eis deprecceris: citius illa dele
bis. Si vero obliuiſcaris: tunc [illegible] recorda
beris nolēs: q̄ñ publicabūtur ꝛ in conſpectu
oīum amicoꝛū ꝛ inimicoꝝ ſanctoꝛūqꝫ ange-
loꝛum p̄ſerentur. Ita ēt illud Ambroſij. La
De pe. di. l. c. lachꝛyme chꝛyme lauant delictū qḋ voce pudoꝛ eſt con
fiteri: ad publicam pniam referēdum eſt. Ibi
enim virtutem lachꝛymarū ꝛ confeſſiōis oſtē
dens: ſignificare voluit q lachꝛyme occulte ꝛ
confeſſio ſecreta ſicut que fit ſoli ſacerdoti la-
uant delictū qḋ pudet aliquem publice confi-
teri. Qḋ vero dicit ſe lachꝛymas petri legiſſe
non ſatiſfactionem vel confeſſioneꝫ: p hoc nō
excludit illa. Multa enim facta ſunt que ſcri-
pta non ſunt ꝛ forte nondū facta erat inſtitu
tio confeſſionis que modo eſt. Similiter ꝛ il-
lud Proſperi. Si ſui iudices fiant: mutabūt
eterna ſupplicia. ꝛ illud: Facilius deuꝫ placa
bunt ſibi: q̄ aut p̄prijs confeſſionibus crimē
produnt: aut neſcientibus alijs in ſe ſniam ex
cōicationis ferunt: ad publicā confeſſioneꝫ ꝛ
ſatiſfactioneꝫ referri opoꝛtet. Non eniꝫ ſolis
ſacerdotibus ius ligandi atqꝫ ſoluendi datū
eſt: ſi cuiqꝫ ſuo arbitrio ſe pena vel excōicatio
nis ſnia ligare ꝛ abſqꝫ ſacerdotali iudicio ſe-
ipſum deo vel altari reconciliare liceт: qḋ eccle
ſiaſtice inſtitutioni ꝛ cōſuetudini penitus re-
pugnat. Potius ergo ſi publice peccaſti pu-
blice cōfitere te reuꝫ ꝛ emenda. Si vero occul
te deliquiſti: ēt ſic non taceas: nec t̄n dico vt
publicee. Taciturnitas. n. peccati: ex ſupbia Eſitius ſup
naſcitur coꝛdis. Ideo. n. pctm̄ ſuum quis ce- Leuitico: ꝛ
lat ne reputetur foꝛis qualē ſe iam diuino cō- allegatur de
ſpectui exhibuit: qḋ ex fonte ſupbie naſcitur. pe. di. j. c. nō
Spēs. n. ſupbie eſt ſe velle iuſtum videri qui ſunt ad ſi.
pctōꝛ eſt: atqꝫ hypocrita cōuincit̃: qui inſtar
primoꝝ parētū vel tergiuerſatione verboꝛuꝫ
peccata ſua leuigare cōtendit: vel ſicut Cayn Gen. 4.
pctā ſua reticēdo ſupprimere querit. Ubi er-
go ſupbia regnat ꝛ hypocriſis: humilitas lo
cū non hꝫ. Sine hūilitate vero alicui veniam
ſperare non licet: vbi eſt ergo taciturnitas cō-
feſſionis: nō eſt ſperanda venia criminis. iaꝫ
certiſſime liquet q̄ ſit deteſtabile peccati ſilen-
tiū: ꝛ econuerſo q̄ ſit neceſſaria confeſſio. Eſt
enim cōfeſſio teſtimoniū conſcie deū timētis.
Qui. n. timet iudicium dei peccatū nō erube- Joā. chri.
ſcit ꝯfiteri. Perfectus timoꝛ ſoluit oēꝫ pudo
rem: ꝯfeſſio peccati pudoꝛē hꝫ ꝛ ipſa erubeſcē
tia eſt grauis pena. Ideoqꝫ iubemur cōfiteri
peccata vt erubeſcentiam patiamur p pena.
Nā hoc ipſuꝫ ps ē diuini iudicij. ¶ Si ergo Ad qd va-
querit̃ an cōfeſſio ſit neceſſaria: cū in ꝯtritio leat confeſ-
ne iam deletum ſit pctm̄. Dicimus q꞉ quedaꝫ ſio.
punitio peccati ē ſicut ſatiſfactio opis. Per
confeſſionem ēt itelligit ſacerdos qualiter de
beat iudicare de crimine. Per eaꝫ quoqꝫ pec
catoꝛ ſit humilioꝛ ꝛ cautioꝛ.

¶ Iſta eſt diſtinctio. 17ª hui⁹ q̄rti libꝛi: In qua magr̄
poſtq̄ determinauit de ptibus pnie: hic circa deter
minata mouet tres q̄ōnes icidentes q̄s ſꝫ oꝛdinem
ſoluit. Primo eni querit an ad remiſſioneꝫ pcti ſit
necia ꝯfeſſio oris ꝛ ſatiſfactio opis: vel ſola cōtritio
ſine his ſufficiat. Scđo vtruꝫ ſufficit ꝯfiteri ſoli deo
ſine ſacerdote. Tertio vtrū poſſit fieri ꝯfeſſio laico.
Primū vſqꝫ ibi (Iā ſm q̄ōnis.) Scđm ab inde vſ-
qꝫ ibi (Nūc p̄uſq̄ p̄miſſis auctībus.) Tertium vſqꝫ
ad ſinē diſti. In ſpāli ſnia magri ſtat in trib⁹ ꝓpō-
nib⁹: q̄rū p̄ma ē hec. In coꝛdis vera ꝯtritiōe pctm̄
a deo dimittit̃ ſi votū dimittēdi ꝛ ſatiſfaciēdi firmi
ter ꝯcipit̃. Hāc magr̄ inſinuans p̄ponit tres q̄ōnes

q̄rū ꝓma eſt. Utrū ad remiſſionē pcti nec̄ia ſit cōfeſſio oris ⁊ ſatiſfactio opis: vel ſola contritio ſine his ſufficiat. Et tangit circa eam tres opiones. Quidā eni dixerūt ↄtritionē ſine ↄfeſſione ſufficē. Ad qd̄ ↄfirmādū addncūt plres auc̄tes per q̄s nitunt̄ oſtēdē ꝙ ſoluȝ ꝓpoſitū ↄfitēdi ⁊ iterior cordis gemitus ſufficiūt ad deletionem pcti. Unꝰ ⁊ leproſi mundati ſunt qñ oſtēderūt ſe ſacerdotibꝰ ⁊ lazarꝰ priꝰ ſuſcitatꝰ ītus q̄ⱥ foras pdiit. Alii vō dicunt nec̄iam fore ↄfeſſionē: nec ſine ipa pctm̄ dimitti: ſi tpe illā faciendi adſit. qui dictas auc̄tes ſoluunt ⁊ alias ꝓ ſua opinione adducūt: que dicē vident̄ ꝙ ſola ↄfeſſio iuſtificat ⁊ a morte liberat hoiem ⁊ ipm̄ facit a pcti pſūdo nō abſorbi: ⁊ dicit ꝙ ſi ſine ↄfeſſione ⁊ pene ſolutiōe deleant̄ pctā: claues eccl̄ie fruſtra iſtitute viderent̄. Inducūt ēt q̄ſdā auc̄tes ꝑ q̄s videtur ꝓbari ꝙ fiat remiſſio ſine alicuiꝰ pene ſolutōe. Poſtea determiat hāc qōnē dicēs ꝙ ſine exteriori ↄfeſſione ⁊ pene ſolutione deleant̄ pctā per ↄtritioneȝ ⁊ humilitatē cordis ⁊ ↄfitēdi ꝓpoſitū: h̄ eni eſt cōfeſſio cordis ⁊ nō oris. Dūmō tēpꝰ ↄfitēdi exterius ⁊ ſatiſfacīēdi nō adſit ſufficiūt ↄtritio ⁊ humilitas cordis: vbi aūt facultas adeſt nec̄ia eſt ↄfeſſio ⁊ ſatiſfactio. Auc̄tes aūt ſupradicte ad cordis ↄtritionē ⁊ interiorē pniam referende ſūt. Addit ēt ꝙ ſicͭ pcti remiſſio donū dei eſt: ita pnia ⁊ ↄfeſſio per quā pctm̄ delet̄ a deo eſt. In hoc ergo ↄcludit̄ tota determiatio ꝙ anteq̄ⱥ fuerit ↄfeſſio in ore ſi votū confeſſionis ſit in corde ſequit̄ remiſſio pctōꝝ: opȝ tn̄ penitētē ↄfiteri ſi tpꝰ hēat. ¶ Scd̄a ꝓpō eſt hec: Quāuis in ↄtritiōe vere pctm̄ ſit deletū: tn̄ abſolutio eſt dāda per ſacerdotē diſcretū. Hāc magr̄ iſinuās ꝓponit ſcd̄am qōnē. Utrū ſufficiat ↄfiteri ſoli deo ⁊ nō ſacerdoti: vel an ēt nec̄iam ſit ↄfiteri ſacerdoti. Ad qd̄ q̄ſdā auc̄tes q̄dā adducūt in q̄bꝰ videt̄ dici ꝙ ſole lachryme interiores lauāt delictū. Legit̄ enim ꝙ petrus fleuit ⁊ nō ↄfeſſus fuit: qꝛ nō eſt nec̄iuȝ ꝙ peccator pctm̄ ſuū ꝓdat ⁊ ꝙ ſufficit ꝙ pctōꝛ pctm̄ ſuū in ſe puniat lachrymis ꝓpriis. Poſtea oſtēdit oppoſitum videlȝ ꝙ ꝑter ↄfeſſionē deo factā opȝ ↄfeſſionē facē ſacerdoti ſi facultas adſit. Et hoc pȝ per multas auc̄tes que dicūt ꝙ ſatiſfactiōis modus ⁊ recōciliatio peccatoꝝ ad miſtros eccl̄ie ptinēt: que nō pñt ſine confeſſiōe fieri: ⁊ erubeſcētia que eſt in ↄfeſſiōe pctōꝝ ⁊ pena ad remiſſionē opat̄ pctōꝝ. Unde ⁊ leproſis dictū ē vt ora ſua oſtēderēt: ꝓpter qd̄ q̄to quis pluribꝰ ↄfitet̄ l ſpe venie turpitudinē criminis tāto facilius ↄſequit̄ remiſſionē pctōꝝ. Subdit aūt ꝙ nō ē nec̄iū vt pctōꝛ alii q̄ⱥ ſacerdoti ↄfitea̅t crimē ſuūȝ: qꝛ ex hoc ſcā poſſet ſcandalum pſbyteroꝝ ⁊ retardatio a ↄfeſſione. ¶ Tertia propō eſt hec: Et ſi in piculo mortis copia ſacerdotis nullatenus poſſet hēri: tūc licitū eſt ad cautelā laico ↄfiteri. Hanc magr̄ iſinuās ꝓponit tertiā qōnē que eſt: Utruȝ ↄfeſſio poſſit vel debeat fieri laico. Et determinat ꝙ facienda eſt diſcreto ſacerdoti: qui ſciat ſoluere ⁊ ligare vt ſicͭ cū ptāte abſoluēdi hēat iudiciū ⁊ diſcretionem: ſi tn̄ ſacerdos defuerit faciēda eſt ↄfeſſio ꝓximo vel ſocio. Ipm̄ tn̄ bonū ꝓpoſitū ⁊ deſideriū ⁊ humiliatio ↄfitētis valēt ēt ad remiſſionē pctōꝝ: ⁊ ſpecialr̄ facta ad miniſteriū eccl̄ie: que oīa auc̄tibꝰ confirmat. Subdit ēt ꝙ ex̄ eccl̄ā non ſit remiſſio. Beda tn̄ vī dicere ꝙ leuia pctā ⁊ q̄tidiana licet ſociis cōferri ēt ſi adſit copia ſacerdotis ⁊ ſufficit ſi tn̄ nō ꝑtermittat̄ ſacerdos ex cōtēptu: grauiora aūt ſacerdoti ↄfitēda: ſi tn̄ ſacerdotū copia non adſit grauiora ēt ſunt ſociis ↄfitēda. Magr̄ tn̄ dicit ꝙ tutius ⁊ ꝑfectius eſt ſicͭ leuia ⁊ grauia ſacerdotibꝰ ↄfiteri: q̄bꝰ conceſſa eſt ptās ligādi ⁊ ſoluēdi. Poſtea ēt ex determinatiōe p̄miſſoꝝ dat itelligētiā q̄rūdā auc̄tum que ſupra inducebant̄ ↄtra veritatē ſcd̄e opionis. Qd̄ Ioā. Chriſ. dicit ꝙ pctōꝛ nō debet ſe in publicū ꝓdē: hoc itelligendū ē: ꝙ nō opȝ corā mltis hoibꝰ publicare pctm̄: ſed ſufficit ſacerdoti dicere. Qd̄ āt. b. Amb. dicit lachrymas lauare delictū itelligēdum eſt ſi ↄfeſſio ſaltem ſoli ſacerdoti facta ſit: et ſi non fiat cōfeſſio publica criminis. Qd̄ aūt ait ideȝ ſe petri lachrymas legiſſe nō ↄfeſſionē. dicēdū q̄dē eſt ꝙ ꝑ hoc nō excluditur ↄfeſſio: multa eni facta ſunt que tn̄ non ſunt ſcripta vel forte nōdum erat ↄfeſſio iſtituta. Qd̄ aūt Proſp dicit ꝙ ſufficit ꝙ aliq̄ ſeipſos puniāt itelligēdaȝ eſt ꝙ ſufficit ſine cōfeſſione publica: nō excludit tn̄ confeſſionē ꝑuatā que fieri debet ſacerdoti. Addit ēt ꝙ ſine confeſſione pctm̄ non remittat̄ ſi facultas adſit. Ultimo ēt querit ſi in cōtritione pctm̄ delet̄ ad q̄d tūc nec̄ia eſt cōfeſſio Et ridet ꝙ nec̄ia eſt confeſſio Primo qꝛ eſt ps pnie ꝓpter erubeſcentiā cōfitētis. Scd̄o qꝛ ꝑ ↄfeſſiōeȝ ſacerdos itelligit q̄liter de pctō debeat iudicare. Tertio qꝛ per ↄfeſſionē pctōꝛ redit̄ humilior ⁊ cautior. Et tantum in ſpeciali.

¶ De remiſſione ſacerdotis. a — Di. XVIII. De cōfeſſione ſacramētali i ſe quātū ad ptātē abſoluentis virtute clauiū in foro pniali.

Hic queri ſolet ſi pctm̄ oīno dimiſſuȝ ē a deo ꝑ cordis ↄtritionē ex quo penitēs votū hūit cōfitēdi q̄d poſtea dimittat̄ ei a ſacerdote? Video. n. quo vīculo eū ligat ſ. tēporalis pene: ſed non a quo euȝ abſoluat. Et iō q̄ro. Ante penitudinē q̄ppe cordis aīa rei maculā hȝ ⁊ fetorē pcti: atq̄ȝ eterne vltiōis vinculo ligata exiſtit: ſi vero ante cōfeſſioneȝ ꝑ cordis cōtritionē deus per ſeipm̄ ſine miniſterio ſacerdotis ⁊ debitū oīno relaxat: ⁊ aīaȝ interius purgat a cōtagione ⁊ fetore pcti: q̄d ergo mundat? q̄d dimittit ſacerdos: vbi ſunt claues ille q̄s dn̄s tradidit Petro ⁊ ſucceſſoribus eius dicēs: Tibi dabo claues regni celoꝝ: ⁊ quecūq̄ȝ ligaueris ſuꝑ terrā erūt ligata ⁊ in celo: ⁊ quecūq̄ȝ ſolueris ſuꝑ terrā: erunt ſoluta ⁊c̄. Ut aūt ꝓmiſſa queſtio plenius explicari valeat: quaſi altius ducto rhete de his clauibus ⁊ vſu earum diſſeramus. — Matth. 16. — Luce. 6.

¶ De clauibus. b

Claues iſte nō ſunt corporales ſed ſpūales. ſ. diſcernēdi ſcia: ⁊ potentia iudicādi. i. ligandi ⁊ ſoluēdi: qua dignos recipe: ⁊ indignos debet excludere a regno eccleſiaſticus iudex: qui ſicut hȝ ius ligādi: ita ⁊ ſoluendi: vnde Amb. Dn̄s par ius ⁊ ſoluendi eſſe voluit ⁊ ligādi: qui vtrūq̄ȝ pari conditione permiſit. Ergo qui ſoluēdi ius non habet: nec ligandi habet: ⁊ infra. Certū eſt ꝙ eccleſie vtrunq̄ȝ licet: hereſis vtrunq̄ȝ non habet. Ius enim hoc ſolis permiſſum eſt ſa- — De pe. di. j. c. Ubū dei.

cerdotibus

cerdotibus. Recte ergo eccleſia hoc ſibi vendi
cat: que veros ſacerdotes h3: heretici vendica
re non pōt que veros ſacerdotes non h3.

¶ De vſu clauium. c

Uſus vero harū clauiū

multiplex ē: diſcernere. ſ. ligādos τ ſoluēdos
ac deide ligare vel ſoluere. Qui. n. vt ait Gre
go. indignos ligat vel ſoluit propria ptāte ſe
priuat. i. dignū priuatione ſe facit.

¶ Si ſacerdos pōt dimittē vel retinere peccata. d

Sz queritur utrū a pec

cato ſoluere valeat ſacerdos. i. a culpa: vt cul
pe maculā abſtergat vel debitū eterne mortis
Opio quorundam. ſoluere valeat? Quidā arbitrati ſūt: cū petō2
dupli ligat' teneat' vt pdictū eſt. ſ. mētis con
tagiōe ac cecitate: τ debito future pene: alterū
curari per deū: alterum ſolui per ſacerdotem.
Matth. 22. Patitur. n. p petm̄ quaſdam tenebras interio
res τ maculas a qb' niſi liberet' pijciet' in te
nebras exteriores. Cū aūt liberat' ab his ſuſci
Ephe. 5. tatur a morte peti. Unū apls. Surge qui dor
mis τ illuminabit te xps. Solus. n. chriſtus
nō ſacerdos aias reſuſcitat: ac pulſis tenebris
iterio2ib' τ maculis eā illuminat τ mūdat: q
ſic faciē lauat: debitū3 vero eterne pene ſolue
Joan. 11. re cōceſſit ſacerdotib': qd in reſurrectiōe La
zari ſignatū aſſerūt: quē chriſtus pri' p ſe ite
rius viuificauit: deide foras exire iuſſit: cūq3
adhuc ligatū ſoluere aplis pcepit: q2 vt aiunt
ipſe iteri' aiam a caligine maculaq3 peti emū
dat: ſacerdotib' vero dedit vinculū eterne mor
Aliorū ſnia ſuperior. tis ſoluere. Alij vero dicūt ſolū deū non ſacer
dotē debitū eterne mortis dimittere ſic τ aias
iterius p ſe viuificat: nec tn̄ diffitent' ſacerdo
Joan. 20. tib' tradita ptāte petā dimittēdi τ retinēdi
qb' dn̄m eſt: quo2 remiſeritis petā τc. Sicut
enī3 chriſt' retinuit ſibi ptāte baptiſmi: ita τ
pnie. Et iō ſicut iteri' gr̄a ſua aiam illuminat
ita τ ſil' debitū eterne mortis relaxat. Ipſe. n.
p ſeipſum petā penitētiū tegit: τ tūc tegit qn̄
ad penā no reſeruat. Tūc ergo tegit qn̄ debi
Sup ps. 31. tū pene ſoluit. Qd āt ipſe tegat apte dic Aug'
exponens illū locū pſalmi. Quorū tecta ſunt
petā. i. coopta τ abolita. Si. n. texit de' petā
noluit aduertere: ſi noluit aduertere noluit aiad
uertere. i. punire: ſ3 ignoſcere. Ita ergo dicit
a deo tecta vt deus nō videat. i. eternalr puni
at. Uidere. n. dei petā eſt ad penā imputare.
Ingl. ibidē Aduertere aūt facit a petis: hoc ē ea ad penā
nō reſeruare. Itē Hiero. Quib' de' dimittit
petā tegit: ne in iudicio reuelent'. Itē Caſſio
dorus. Qui grauia hn̄t petā: alijs de' iputat

alijs p miſericordiā non iputat. Ex his apte
ondit q2 de' ipſe penitentē ſoluit a debito pe
ne: τ tūc ſoluit qn̄ intus illuminat inſpirādo Rōne vtiē ad pbādū qd dicit.
verā cordis cōtritionē. ¶ Cui ſniē rō ſuffra
gat' τ auctoritates atteſtant'. Nemo. n. vere
cōpungit' de petō: hn̄s co2 ptritū τ hūiliatū:
niſi i charitate. Qui aūt charitatē h3: dign'
ē vita eterna. nemo aūt ſimul vita τ morte di
gnus ē. Nō eſt ergo tūc ligat' debito eterne
mortis. Filius. n. ire ē deſijt ex quo diligere Ephes. 2.
τ penitere cepit. Ex tūc ergo ſolutus ē ab ira
que nō manet ſup illum q credit in chriſtū ſed Joan. 3.
ſup illū qui nō credit. Nō ergo poſtmodū p
ſacerdotē cui pfitet' ab ira eterna liberatur: a
qua iam liberatus eſt p dn̄m ex quo dixit cōfi
tebor. Solus ergo deus hoiem interius mū
dat a peti macula τ a debito eterne pene ſol
uit qui per pphetā ait: Ego ſolus deleo iniq Eſa. 43.
tates τ petā populi. Itē Amb. Uerbū3 dei Auctē probat idem. τ
dimittit petā: ſacerdos τ iudex. Sacerdos q hic de pe. di.
dem officiū ſuū3 exhibet: ſ3 nullius poteſtatis i. c. Verbū dei
iura exercet. Idē. ille ſolus petā dimittit q ſo 3 Julianū.
lus p peccatis nr̄is mortuus eſt. Itē Aug. Joan. 1.
nemo tollit petā niſi ſolus deus: qui ē agnus
tollens petā mundi. Tollit aūt τ dimittēdo
que facta ſunt: τ adiurando ne fiant: τ pducē
do ad vitā: vbi oino fieri nō pnt. His aliiſq3
pluribus teſtimonijs docetur dn̄m ſolū3 per
ſe petā dimittere: τ ſicut dimittit qbuſdā: ita
τ aliorum quorundā petā retinet.

¶ Qd ſacerdotes etiā dimittūt peccata τ tenēt pec
cata ſuo modo. e

Nec ideo tamen nega

mus ſacerdotib' cōceſſam ptāte dimittēdi τ Matth. 16. τ Joā. 20.
retinēdi petā: cū hoc veritas in euāgelio apte Sup Joan.
doceat. Hinc Aug. ait: Ecclie charitas que
p ſpūm ſcm̄ diffundit' in cordib' eo2 qui p
ticipes ſui ſunt petā dimittit: eorum qui non
ſunt tenet. Idē. Sacerdotes pnt cōfitētibus Aug' in li.
pcere: qbus. n. remittūt remittit deus. Laza de penitētia.
rū. n. de monumēto ſuſcitatū obtulit diſcipu Joā. 11.
lis ſoluendū: p hoc ondens ptātem ſoluendi
cōceſſam ſacerdotibus. Dixit. n. Qdcunq3 Matth. 16.
ſolue. ſup ter. erit ſo. τ in celo τc. hoc eſt: Ego
de' τ oēs celeſtis curie ordines τ oēs ſancti in
gloria mea laudāt vobiſcū τ cōfirmant quos
ligatis τ ſoluitis. Non dixit quos putatis li
gare τ ſoluere: ſed in quos exercetis opus iu In li. de bap
ſtitie τ miſericordie. Aliter aūt vel alia opera paruulo2. 6.
veſtra in petōres non cognoſco. idē. Cum ve
raciter ad deū conuerſo petā dimittuntur ab
eis dimittunt' quibus ipſe veraci cōuerſione
piungit'. Spūs ſanctus ea dimittit q datus

eſt oĩbus ſanctis ſibi charitate coherẽtib⁹ ſiue
ſe noverit corporalr ſiue nõ. Siĩr cũ alicuius
tenent̃ pctã: ab eis tenẽtur a q̃bus ille cordis
prauitate diſiungit̃ ſiue notis corpaliter ſiue
ignotis. oẽs. n. mali ſpũalr a bonis ſciuncti
ſunt. Ecce hic dicit pctã dimittit vl̃ teneri a ſã
ctis viris: ⁊ tñ ſpũm ſcm̃ ea dimittẽ diĉ: ⁊ q̄
maiori ꝯſideratiõe dignũ eſt idẽ ẽt diĉ: q̄ de
us per ſe vel per ſcõs ſuos tñ dimittit pctã.
Idẽ i codẽ. Ait eni ſic: Sacĩm gr̃e dat de⁹ ẽt per malos
ipſam ꝟo gr̃am nõ niſi per ſeipm̃. vel per ſan
ctos ſuos. Et iõ remiſſionẽ pctõꝝ vel per ſe
ip̃m facit vel ꝑ ipſi⁹ colũbe mẽbra q̃bus ait:
Si cui dimiſeritis: dimittent̃. Ecce q̄ varia
a doctorib⁹ tradunt̃ ſuꝑ his: ⁊ in hac tãta va
rietate quid tenẽdũ? Hoc ſane dicere ac ſenti
re poſſum⁹: q̄ ſolus deus dimittit pctã ⁊ reti
net: ⁊ tñ eccl̃ie ꝯtulit ptãtẽ ligãdi ⁊ ſoluendi
ſed alr̃ ipſe ſoluit vl̃ ligat: aliť eccl̃ia. Ipſe eni
per ſe tñ dimittit pctm̃: q̄ ⁊ aĩam mũdat ab
iteriori macula: ⁊ a debito et̃ ne mõtis ſoluit.

¶ Quõ ſacerdotes ligãt vel ſoluũt a peccatis. f

Nõ aũt hoc ſacerdotib⁹

Matth. 8. Luce. 5. ꝯceſſit: q̃b⁹ tñ tribuit ptãtẽ ſoluẽdi ⁊ ligãdi. i.
oſtẽdẽdi hoĩes ligatos vel ſolutos. Vñ dñs
leproſum ſanitati prius per ſe reſtituit: deĩde
ad ſacerdotes miſit q̃rũ iudicio oſtenderetur
Joan. ii. mũdatus. Ita ẽt lazarũ iã viuificatũ obtulit
diſcipulis ſoluẽdũ: q̄ etſi aliq̃s apud deũ ſit
ſolut⁹. nõ tñ in facie eccl̃ie ſolutus hẽtur: niſi
per iudiciũ ſacerdotis. In ſoluẽdis ergo cul
pis vel retinẽdis: ita opat̃ ſacerdos euangeli
cus ⁊ iudicat ſiĉ olim legalis in illis qui cõta
Leuitici. 13. 14. minati erãt lepra que pctm̃ ſignat. Vñ Hie
ro⁹ ſuꝑ Matth. vbi dñs ait petro. Tibi da
bo claues regni celoꝝ: ⁊ q̃dcunq; ligaueris
ſuꝑ terrã erit ligatũ ⁊ in celis: ⁊ q̃dcunq; ſol
Hiero⁹ i gl. ueris ſuꝑ terrã erit ſolutũ ⁊ in celis. Hunc in
quit locũ q̃dã nõ itelligẽtes aliq̃d ſumunt de
ſuꝑcilio phariſeoꝝ: vt dannare innoxios: vel
ſoluẽ ſe putẽt noxios: cũ apud deũ non ſnĩa
ſacerdotũ: ſ; reoꝝ vita querat̃. In leuitico ſe
Leuitici. 14 oſtẽdẽ ſacerdotib⁹ iubent̃ leproſi: q̃s illi non
faciũt leproſos vel mũdos: ſed diſcernunt qui
mũdi vel imũdi ſũt. Ita ⁊ hic apte oſtẽdit̃ q̄
nõ ſemꝑ ſequit̃ de⁹ eccl̃ie iudiciũ que per ſur
reptionẽ ⁊ ignorãtiã iterdũ iudicat: de⁹ aũt
ſemꝑ iudicat ſm̃ ꝟitatẽ. Et in remittẽdis vel
in retinendis culpis id iuris officij hñt euan
gelici ſacerdotes: qd̃ olim hẽbant ſub lege le
Numeri. 16 gales in curandis leproſis. Hi ergo pctã di
mittũt vel retinẽt: dũ dimiſſa a deo vel reten
ta iudicãt ⁊ oſtẽdũt. Ponũt eni; ſacerdotes
nomẽ dñi ſuꝑ filios iſrl̃ ſed ipſe bñdicit vt di
cit̃ in numeris. Hũc modum ligãdi ⁊ ſoluen Numeri. 6.
di Hieronymus ſupra notauit.

¶ Alius modus ligandi ⁊ ſoluendi. g

Ligant quoq; ſacerdo-

tes dũ ſatiſfactionẽ pnĩe ꝯfitẽtib⁹ imponũt. Auguſtin⁹.
Soluũt cũ de ea aliq̃d dimittũt vel ꝑ eã pur-
gatos ad ſacroꝝ coĩonẽ admittũt. Quẽ mo
dũ ſupi⁹ Leo papa notauit. Scd̃; hunc mo De pe. d. 17
dũ dicunt̃ ẽt ſacerdotes dimittẽ pctã vel reti-
nẽ. Vñ ſupi⁹ Aug⁹ dixit: Quib⁹ remittũt ⁊
remittit de⁹ ⁊c̃. Op⁹ eni iuſtitie exercẽt ĩ pec
catores cũ eos iuſta pẽa ligãt: op⁹ miſicordie
dũ de ea aliq̃d relaxãt vel ſacroꝝ cõioni con-
ciliãt: alia opa ĩ pctõres exercẽ nequeunt. Et
notãdũ eſt q̄ q̃s ſatiſfactiõe pnĩe ligant eoip
ſo a pctis ſolutos oſtẽdũt: q̄ non iponit̃ ali
cui ſatiſfactio pnĩalis: niſi quẽ ſacerdos vere
penitẽtẽ arbitrat̃. Alij ꝟo nõ iponũt ⁊ eoip
ſo pctm̃ retineri a deo iudicant. Qd̃ aũt hoc
ad claues ꝑtineat: Aug⁹ oſtẽdit dicẽs: Fru In li. d pnĩa
ſtrat claues eccl̃ie qui ſine arbitrio ſacerdotis
pnĩam agit: ſi ſine oris confeſſione criminis
idulgẽtia imꝑcat̃. Eſt ⁊ ali⁹ modus ligãdi ⁊
ſoluẽdi qui per excõicationẽ gerit̃ dũ aliquis
ſm̃ canonicã diſciplinam tertio vocatus ad
emẽdationẽ manifeſti delicti ⁊ ſatiſfacere vili
pẽdẽs: ſnĩa eccl̃ie a loco orõnis: ⁊ ſacroꝝ
cõione ⁊ fideliũ ꝯſortio p̃ſcidit̃ vt erubeſcat
⁊ pudore ſceleris ꝯuerſus pẽiteat: vt ſic ſpũs
ei⁹ ſalu⁹ ſit. Q; ſi pnĩam ꝓfitẽs reſipuerit: ne
gate cõioni admittit̃: ⁊ eccleſia reconciliat̃. 1. Cor. 5.
Hec eſt aũt eccl̃ie anathematizatio: hanc pe
nã illis q̃ digne ꝑcellunt̃ iſligit: q̄ gr̃a dei ⁊
ꝓtectio illis ampli⁹ ſubtrahit̃: ac ſibiipſis re
linquũtur: vt ſit eis liberũ ruẽ in interitũ pcti
In q̃s ẽt maior diabolo ſeuiẽdi datur ptãs.
Orões q; eccl̃ie ⁊ bñdictionũ ac meritoꝝ
ſuffragia eis nequaq̄ ſuffragari putantur.

¶ Quomodo ſm̃ hos modos intelligendum ſit il-
lud: Quodcũq; ſolue. ⁊c̃. h

Secundũ hos ligãdi ⁊

ſoluẽdi modos quõ verũ ẽ qd̃ dr̃. Qd̃cũq; Matth. 16.
ſolueris ſuꝑ terrã erit ſolutũ ⁊ i celis: ⁊ qd̃cũ
q; ligaueris ſuꝑ terrã erit ligatũ ⁊ i celis ⁊c̃.
Aliqñ eni oñdũt ſolutos vl̃ ligatos q̃ ita nõ
ſũt apd̃ deũ ⁊ pena ſatiſfactiõis vel excõicati
onis iterdũ idignos ligãt vel ſoluũt: ⁊ idig̃s
ſacris admittũt: ⁊ dignos admitti arcẽt. S;
itelligẽdũ ẽ hoc i illis q̃rũ merita ſolui vl̃ liga
ri poſtulãt. Tũc eni ſnĩa ſacerdotis iudicio

dei ⁊ totius

dei ⁊ toti⁹ celeſtis curie approbat̃ ⁊ ꝯfirmat̃ cũ ita ex diſcretiõe ꝓcedit vt reoꝝ merita nõ ꝯdicant. Quoſcũqꝫ ergo ſoluũt vel ligãt adhibẽtes clauẽ diſcretiõis reoꝝ meritis: ſoluũtur vel ligant̃ in celis. i. apud deũ: qꝛ diuino iudicio ſacerdotis ſnĩa ſic ꝓgreſſa approbatur ⁊ cõfirmat̃. Quos ergo ſcḋm merita ſnĩa eccĺe ſic ꝑcellit ledit ⁊ illi foris ſunt apud deũ. Qui aũt nõ meruit: ſnĩa eccĺie nõ ledit̃ niſi cõtemnat. Uñ Origenes. Eijt ꝗs a veritate: a fide: a charitate: ꝑ hoc erit de caſtris eccleſie ẽt ſi epĩ voce nõ abijciat̃. ſicut ecõtra aliꝗs non recto iudicio foras mittitur: ſed ſi non egit vt mereret̃ exire: nihil legit̃. Interdũ. n. ꝗ foras mittit̃ intus eſt: ⁊ qui foras eſt: intus vĩ retineri. Ecce qualis ⁊ quãtus eſt vſus aplicaruꝫ clauiũ. Iã oſtẽſuꝫ eſt ex ꝑte qualr̃ ſacerdotes dimittũt pctã vel tenẽt: ⁊ tñ retinuit ſibi de⁹ quandam ſingularem ptãtem dimittendi vel retinendi: qꝛ ipſe ſolus ꝑ ſe debitũ eterne mortis ſoluit ⁊ aiam interius purgat.

Sup Leuiticum.

¶ Que ſint iteriores tenebre ⁊ iteriors macula. i

Hic ꝗrit̃ que ſit illa ma

cula ⁊ que ſint ille tenebre iteriores a ꝗbus deus iteri⁹ aiam purgat: cũ verã pniam imittit. De tenebris ⁊ iteriori caligine ſatis facile ẽ ⁊ itelligere ⁊ rñdere. Cũ. n. ꝗs mortalr̃ delinꝗt ⁊ gr̃a virtutis priuat̃ ſi q̃ ꝑceſſit: ⁊ nãliuꝫ bonoꝝ diſionẽ patit̃: vñ ⁊ itellectus obtũdit̃ ⁊ totus hõ iterior obtenebrat̃: ⁊ ita q̃ſi caligie q̃dã mẽs obuoluit̃: que caligo pcĩ pena eſt. Hãc vero deus pellit cũ pniam imittit ꝑ quã ꝑdita bona reſtituit ⁊ viciata reparat. Uñ ꝓpheta. Nebulã ſicut cinerẽ ſpargit. Sed que eſt macula pcĩ a qua aiam lauat. Ecce. n. ꝗs voluit facer̃ homicidiũ ⁊ patrauit: quo patrato deſinit tã velle ꝙ facere: nõdũ tñ vere ⁊ humiliter penitet: nec cõfiteri ꝓpõit. Que ergo remãſit in aĩa illius macula? Mala volũtas ꝗdẽ fuit macula illi⁹ aie: ſed illa trãſijt. Macula ẽt eſt ſi penitere cõtẽnit ſed hoc eſt pctm̃ aliud a ꝑcedẽti. Que ergo macula remãſit a qua ipſe in pnĩa purgat̃. Polluta quideꝫ eſt aĩa quouſqꝫ peniteat: ſicut erat dũ i ea praua erat volũtas. Sicut. n. qui tãgit morticinum vel aliud imundũ: ita pollut⁹ eſt poſt tactum quouſqꝫ lauat̃: ſicut fuit duꝫ tãgeret: ita poſt actũ pcĩ ita polluta remanet aĩa ſicut fuit in ipſo actu pcĩ: qꝛ ita ẽ longe a deo per diſſilitudinẽ qui eſt vita ⁊ mũditia mẽtis: ſicut fuit dũ pctm̃ ageret. Ipſa ergo diſſilitudo que in eſt aie ex pctõ: ⁊ eſt a deo elongatio aie macula itelligit̃ a qua purgat̃ in pnĩa. Hoc aũt ſolus deus facit: qui ſolus ſuſcitat aiaꝫ ⁊ illuminat: ꝙ ſacerdotes nequeũt qui tñ medici ſunt aiarũ. Uñ propheta: Nunꝗd medici ſuſcitabũt ⁊ ꝯfitebunt̃ tibi: qḋ exponẽs Aug⁹ ait: Boni doctores recte medici dicũt̃: qui viuẽtes curare miniſterio pñt: ſed nõ mortuos ſuſcitare. Sola enim dei gratia reuiuiſcunt.

Pſal. 147.

Leuitici. 11. numeri. 19.

Pſal. 87.

¶ Iſta eſt diſtinctio. 18ᵃ huius ꝗrti libri: In q̃ magr̃ poſtq̃ determinauit de penitẽtia q̃tũ ad eius ptes: hic ꝯñter determiat de ptãte miniſtroꝛuꝫ hoc ſacr̃m diſpẽſãtiũ. Et circa hoc tria facit. Primo eniꝫ numerũ clauium ⁊ in quo eoꝝ vſus ꝯſtat proponit. Scḋo quõ ſolus de⁹ pctã dimittat ſubdit. Tertio etiã modũ quo ſacerdotes ligãt ⁊ ſoluũt adiũgit. Primum ꝗdẽ facit a principio diſtictionis vſqꝫ ibi(Sed quer̃t vtrũ a pctis.)Scḋm vſqꝫ ibi(Nõ autem hoc ſacerdotib⁹.)Tertiũ ab ĩde vſqꝫ ad finẽ diſti. In ſpãli ſnĩa magr̃i ſtat in trib⁹ ꝓpõnib⁹ q̃rũ ṗma eſt hec. ¶ Claues hẽ ſacerdotib⁹ ꝯceſſe ſunt ſcĩa diſcernendi: ⁊ ſpũalis potẽtia iudicãdi. Hãc eñi ꝓpõnẽ magr̃ iſinuãs querit: Cũ in ſola ꝯtritiõe cũ ꝓpoſito ꝯfitendi dimittat̃ pctm̃ q̃tũ ad maculã ⁊ reatũ pene ante ꝯfeſſionẽ ſacerdoti factã: q̃d ergo dimittit ſacerdos in ſua abſolutione: ⁊ q̃d ẽt ṽtus clauiũ opatur. Poſtea aũt magr̃ determinat q̃d ſit ṽtus clauiũ: ⁊ dicit ꝙ ille claues nõ corpal̃r ſed ſpũal̃r itelligende ſunt ⁊ nihil aliud ſunt q̃ ſcĩa diſcernẽdi: ⁊ potentia iudicandi: qꝛ iudex eccĺiaſticus hẽt dignos recipe: ⁊ indignos excludẽ a regno dei. i. ab eccĺia vel ſacroꝝ ꝑceptiõe: vbi ẽt ſubdit ꝙ vis ligandi ſimilr̃ ⁊ vis ſoluẽdi ſacerdotib⁹ eccĺie cõpetit ⁊ nõ hereticis. Poſtea etiã dicit. ꝙ vſus clauiũ in duob⁹ ꝯſiſtit. ſ. in diſcernẽdo ligãdos ⁊ ſoluẽdos. ⁊ ẽt i ligãdo ligandos ſilr̃ ⁊ in diſſoluẽdo ligatos. ¶ Scḋa ꝓpoſitio ẽ hec. Solus de⁹ maculã culpe abſtergit ⁊ a debito mortis eterne abſoluit. Hãc eñi ꝓpõnẽ magr̃ inſinuens querit q̃d opet̃ ſacerdos i abſoluẽdo a pctõ. vtrũ. ſ. culpã vel ẽt penã tollẽ poſſit. Tãgit aũt magr̃ circa hoc duas opiones Quibuſdaꝫ videt̃: ꝙ deus aiam ſuſcitat a morte ⁊ ſacerdos remittit reatũ pene. Uñ ⁊ dñs Lazarum primo. ſuſcitauit ⁊ viuificauit. ⁊ poſtea aplĩs ſoluendũ reliq̃t. Alijs ṽo videtur ꝙ ſolus de⁹ ſicꝫ aiaꝫ viuificat iteri⁹ tollẽdo culpã ſic ⁊ reatuꝫ pene eterne relaxat. Tñ ſacerdotib⁹ tradita ẽ ptãs dimittẽdi pctã ⁊ retinẽdi. ſicut enim deus ſolaꝫ poteſtatẽ baptiſmi ſibi retinuit ita ⁊ pnĩe. Et hãc ſnĩaꝫ approbat magr̃ tanq̃ rõnabilẽ. ſil̃ eñi cum culpa pena dimittit̃: ⁊ nemo vere cõteritur niſi hõ qui eſt in charitate: qui aũt charitatẽ hẽt dignus eſt vita eterna: ⁊ nõ pena eterna vel morte: ⁊ iõ de⁹ qui dimittit culpã ẽt dimittit penã. Qḋ auctib⁹ ſcõꝝ confirmat. Poſtea dicit ꝙ nõ obſtante ꝙ ſolus deus dimittit pctã verũ tñ eſt ꝙ ẽt ſacerdos hẽt ptãtem dimittẽdi ⁊ retinẽdi pctã ⁊ aliq̃d opat̃ per iſtã ptãteꝫ qua peccata dimittit ⁊ retinet: qḋ plurib⁹ auctibus ꝯfirmat. Poſtea dat vnũ modũ quo ſacerdotes dicunt̃ ligare ⁊ ſoluere dicẽs: ꝙ deus per ſe dimitti t culpã mũdãdo aiam a macula culpe: ⁊ ſoluẽdo debituꝫ pene eterne. Sacerdotes ṽo dimittũt ⁊ ſoluunt remiſſionẽ factã vel non factã maniſeſtãdo ⁊ oñdẽdo factã. Uñ dñs ꝑus ⁊ ꝑ ſe leproſis ſanitatem reſtituit. Deinde ad ſacerdotes miſit q̃rũ iudicio oñderent̃ mũdati. Uñ ⁊ ſi aliq̃s apud deũ eſt abſolutus: nõ tñ in

facie eccłie abſolut⁹ habeȓ niſi per iudiciũ ſacerdotis. Unĩ ſicut ſacerdos legalis leprã nõ mũdauit: ſed inter mũdos ⁊ imundos diſcernebat: ita ſacerdos euãgelii peccã nõ dimittit: ſed verũ dimiſſa ſint iudicat ⁊ oſtendit. ¶ Tertia ppõ eſt hec. Sacerdotes ligant cũ ſatiſfactionem ipomũt pnie. Tũc vo ſoluũt cũ de ea aliqd dimittunt ⁊ purgatos ad ſacroꝝ cõtonem admitiũt. Hãc magr̃ inſinuans ɔtinuat ꝑdicta ſ. ponẽdo ſcẽm modũ quo ſacerdotes dicunȓ ligare inqʒtũ penã ſatiſfactoriam penitẽtib⁹ iponũt. Soluȓ vo dicunȓ qñ aliqd de ſatiſfactiõe debita relexãt ⁊ purgatos ad ſacroꝝ cõtonem admittunt ⁊ ſic eccłie recõciliãt. In pmo exercẽt op⁹ iuſtitie. In ſcdo op⁹ miſericordie. eo ꝙ ligãt ad ſatiſfactoriã penaʒ ⁊ peccatorẽ ſolutũ oſtẽdũt qꝛ nulli pena ſatiſfactorie imponiȓ niſi ei quẽ ſacerdos vere penitentẽ arbitraȓ. Qꝛ aũt penaʒ iponere ad claues ptineat oſtẽdit per btm̃ Augm̃. qui dicit ꝙ pnia ſine arbitrio ſacerdotis fruſtraȓ ⁊ cõtemptibiles claues eccłie facit: ⁊ ꝙ ſine vocali ɔfeſſiõe ſuppoſita mẽtali indulgentia hẽri nõ põt. Poſtea ponit tertiũ modũ q̃ ſacerdotes ſoluũt ⁊ ligãt ꝑ excõicationẽ. Tũc eni qs ħ mõ ligatur qñ tertio vocat⁹ ad emẽdationẽ manifeſti delicti ⁊ ſatiſfactionem vilipẽdẽs per ſniam eccłie loco orationis ⁊ ſcoꝝ cõmunione ⁊ a ɔſortio fideliũ ꝑſcidiȓ vt erubeſcat ⁊ pudore ſceleris conuerſus peniteat. Tũc vo ſoluiȓ qñ pniam ꝑtitẽs cõtoni admittitur ⁊ eccłie recõciliaȓ: per hãc aũt excõicationem hec infligiȓ pena: ⁊ grã diuina ⁊ ptectio boi ſubſtrahitur angelica: vt derelictus liberius in peccm̃ cadat diabolo etiã ptãs in talem hoiem datȓ: orationes eccłie illi nõ ꝓdeſſe putanȓ. Poſtea queriȓ quõ ſm hos modos tres ligãdi ⁊ ſoluẽdi verũ ſit ꝙ dñs dicit illa in celis eſt ſoluta ⁊ ligata que in terris ſacerdotes ligauerũt ⁊ ſoluerũt cuʒ tñ ipi qñqʒ ligatos ⁊ ſolutos oſtẽdãt qui nõ ſunt abſoluti coram deo ẽt ꝑdictorũ modoꝝ triũ: ipi ẽt interdũ idignos ligant ⁊ ſoluunt. Et videt ꝙ itelligẽdũ eſt ꝙ tunc ſolutio ⁊ ligatio ſacerdotis diuino iudicio approbaȓ qñ clauis diſcretiõis adhibita ſit ſm exigẽtiã meritorũ. Qñ autẽ ſacerdos in iudicãdo errat: tũc qui ligaȓ apud deũ iudicẽ ligatus nõ habeȓ niſi eccłie ſniam contemnat. Et ſilr dicẽdũ eſt de ſolone. Unĩ ſʒ Orige. Interdũ qui foras mittiȓ intus eſt: ⁊ qui foras eſt interius retineri videȓ. Ultimo occaſione huius querit que ſit illa macula ⁊ que ſint ille iteriores tenebre a qbus deus aiam purgat cũ pniam imitit. Et videt qñtũ ad maculã que remanet: in aia: ꝙ illa non ſit mala volũtas: qꝛ illa trãſiuit: nec pnie contẽptus: qꝛ illud eſt nouum pccm̃: ſed diſſimilitudo ⁊ elõgatio a deo que tanqʒ macula ineſt aie a qua purgatur per penitentiã: quãtum vo ad tenebras iteriores reſpõdendo dicit ꝙ hois mortalr̃ peccãtis itellect⁹ obtenebraȓ ⁊ nãlia viciant ⁊ grã dei ꝑuatur: ꝑuatio ergo grẽ dei ⁊ deterioratio bonoꝝ nãliũ eſt iterior mẽtis caligo a qb⁹ oibus curaȓ per pniam. Addit ẽt ꝙ ſacerdotes ſunt ſicut medici aiarũ: medici aũt pñt viuẽtes curare: ſʒ non pñt mortuos ſuſcitare: ſic ſacerdotes in miniſterio curant: ſola autẽ grã dei viuificat. Et tñ in ſpeciali.

Diſt. XIX. De ɔfeſſiõe facſali con pationė ad ſuſcipiẽtes.

¶ Quando he claues dentur ⁊ quibus. a

Poſtquã oſtẽſuʒ ẽ q̃ ſint claues aplĩce ⁊ qs eaꝝ vſus: ſupeſt iueſtigaȓ qñ iſte claues dentur ⁊ qbus. Dañtur he claues ꝑ miniſterium epĩ alicui in ꝓmotione ſacerdotii. Cũ.n. recipit ordinẽ ſacerdotalẽ: ſimul ⁊ has claues recipit: ſed nõ vr̃ ꝙ oẽs vel ſoli ſacerdotes has claues habeãt: qꝛ pleriqʒ añ ſacrã ordinatiõnẽ ſciam diſcernẽdi hñt: plures poſt cõſecrationẽ ea carent. Hanc dici põt: ꝙ alterã clauium iſtaꝝ. i. ſciaʒ diſcernẽdi non hñt oẽs ſacerdotes: vñ dolẽdũ eſt atqʒ lugẽdũ. Multi.n. lʒ indiſcreti atqʒ ſcie qua eminere debẽt exortes: ſacerdotii gradũ recipe ꝑſumunt: vita ⁊ ſcia eo idigni qui nec ante ſacerdotiũ nec poſt ſciam hñt diſcernẽdi: qui ligãdi ſint vel ſoluẽdi. Ideoqʒ illã clauẽ in cõſecratione non recipiunt: qꝛ ſemꝑ ſcia carent. Qui vero añ ſacerdotium ſcia diſcernẽdi ꝑditi ſunt: lʒ hẽant diſcretionem: non tñ in eis eſt clauis: qꝛ non valent ea claudere vel aperire. Ideoqʒ cũ promouetȓ in ſacerdotẽ: clauẽ diſcretiõis recte dr̃ accipere: qꝛ ⁊ ante habita diſcretio augeȓ: ⁊ ſit in eo clauis: vt ea iam valeat vti ad claudendũ vel aperiendum.

Qđ non oĩs ſacerdos alterã claueʒ hẽt. ſ. ſciam diſcernẽdi.

¶ Si alteram clauem omnes habeant. ſ. potentiam ligandi ⁊ ſoluendi. b

Cũqʒ iaʒ cõſtet nõ oẽs ſacerdotes illas duas claues hr̃e: qꝛ ſcia diſcernẽdi pleriqʒ carẽt: ð altera. i. potẽtia ligãdi ⁊ ſoluẽdi qriȓ: vtrũ oẽs ſacerdotes eã habeãt. Quidã.n. hãc ptãtem putant illis ſolis eẽ cõceſſam: qui doctrinã ſimul ac vitã apłoꝝ ſeruãt. Illas eniʒ claues ꝓmiſit dñs petro ⁊ imitatorib⁹ eius tñ: vt aiũt: q̃ ẽt auctatib⁹ vtũtur in munimẽtũ ſue opiniõis. Hoc.n. dicũt Aug. ſenſiſſe vbi ſupius ait: Remiſſionẽ peccatoꝝ vel ꝑ ſeipm̃ facit deus vel ꝑ colũbe mẽbra. Dicit ẽt idẽ peccã dimitti vel teneri a ſanctis. Idẽ ſuꝑ exodũ vbi de lamina aurea legitur. Erat aũt lamina aurea ſemꝑ in fronte ſacerdotis. Hec inqt ſignificat fiduciã bone vite: quã qui vere ꝑſceteqʒ nõ ſignificatiõe ſʒ veritate ſacerdos hʒ ſolus põt auferre peccata. Itẽ Grego⁹. Illi ſoli hñt in hac carne poſiti ptãtẽ ligãdi ⁊ ſoluẽdi ſicut ſci apłi: qui illorũ exẽpla ſimul cũ doctrina tenent. Itẽ ex dictis Orige. Hec ptãs ſoli petro cõceſſa eſt ⁊ imitatorib⁹ petri. Nã qcũqʒ veſtigia petri imitãtur: hñt recte ligãdi ⁊ ſoluẽdi ptãtẽ. His aliiſqʒ teſtimoniis innituȓ qui aſſerunt ptãtẽ ligãdi ac ſoluẽdi illis ſolis cõceſſam ſacerdotibus qui vita ⁊ doctrina pollent ſicut apłi.

Matth. 16.

In li. de baptiſmo paruulorum.

Exod. 28.

In tractatu euãgelioꝝ.

¶ Aliorum ſententia verior. c

Aliis ãt videȓ ꝙ ⁊ mihi placere

placere fateor: cūctis ſacerdotibus hāc clauē dari .ſ. ligādi ⁊ ſoluēdi: ſed nō eaȝ recte ac digne hñt: niſi q̄ vitā ⁊ doctrinā aplicā ſeruāt. Nec p̄miſſe auc̄tates malos ſacerdotes hāc ptātē negant hēre: ſed illos ſolos digne ac recte hac ptāte vti ſignificāt qui p̄diti ſunt vita ⁊ doctrina aplica: q̄ꝛ ſoli ipſoꝝ aploꝝ imitatores digne recteq̄ȝ pñt ligare ⁊ ſoluere. Et p dñm tñ vel p ſanctos in quib⁹ habitat ſpūs ſanctus digne ⁊ recte fit remiſſio vel retētio pctōꝝ. Fit tñ ⁊ p illos q̄ ſancti nō ſunt: ſȝ nō digne vel recte.

Q̄d oēs ſacerdotes hēant ptātē ligandi ⁊ ſoluēdi confirmat.

Dat. n. deus bñdictionem digne poſcenti ēt p indignū miniſtrū. Q̄ꝛ vero hanc ptātē hēant oēs ſacerdotes. Hiero⁹ teſtat̄ ſup illū locū euāgelij: vbi dñs dixit Petro: Tibi dabo claues regni celoꝝ. Hñt enim

Matth. 16.

īquit eādē iudiciariā ptātē alij apli: hȝ ⁊ oīs eccl'ia in ep̄is ⁊ p̄ſbyteris. Sed ideo petr⁹ eaȝ ſpāliter accepit: vt oēs itelligant q̄ quicunq̄ȝ ab vnitate fidei ⁊ ſocietate eccl'ie ſe ſeparauerit nec a pctis ſolui: nec celū pōt igredi.

Q̄d ēt p idignos trāſfūditur gr̄a dignis.

Itē q̄ ſacerdos ēt ſi malus ſit gr̄am tñ tranſfundit p ſue dignitatis officio. Aug⁹ oſtendit dicēs:

In li. q̄onū vetēis ac noui teſtamēti de illo q̄d hr̄ Nūi. 6. ⁊ ponit̄. j. q. j. c. dictū eſt

Dictū ē a dño in Nūeris ad moyſen ⁊ aaron ſacerdotes: Uos ponite nomē meum ſup filios iſrael: ⁊ ego dñs bñdicam eos vt gr̄aȝ tradītā p miniſteriū ordinati tranſfundat hoībus: nec voluntas ſacerdotū obeſſe vel pdeſſe poſſit: ſed meritū bñdictionē poſcētis. Quāta aūt ſit dignitas ſacerdotalis officij ⁊ ordinis hinc aduertam⁹. Dictū eſt de nequiſſimo cayphā inter cetera.

Joā. 11.

Hoc aūt a ſemetipſo non dixit: ſed cū eſſet pontifex anni illius pphetauit. p q̄d oſtendit̄ ſpūm gratiaꝝ non pſonā ſequi digni vel idigni: ſed ordinē traditionis vt q̄uis aliquis boni meriti ſit: non tñ poſſit bñdicere niſi fuerit ordinatus: vt officij miniſteriū exhibeat: dei aūt eſt effectū tribuere bñdictionis. Hinc euidēter oſtendit̄ ordinē nō priuari ptāte tribuendi gr̄am ob miniſtri idignitatē.

Sup Leuitico

Huic tñ Aug. ſniē vr̄ obuiare q̄d ait Eſitius: Sacerdotes inq̄t non ppria virtute bñdicunt: ſed q̄ꝛ figurā chriſti gerūt: ⁊ pp̄ter eū qui in ipſis eſt plenitudinē bñdictiōis tribuūt: hec ſolū is qui ſacerdotiū ſortitus ē: ſȝ q̄cūq̄ȝ xp̄m in ſeipſo hȝ ⁊ eius figurā gerit: p cōuerſationē bonā ſicut moyſes idoneus ē vt bñdictionē p̄ſtet. Ecce hic habes q̄ non ſolū ſacerdos ſȝ oīs in quo xp̄s habitat bñdictionē p̄ſtat. Sed alia eſt benedictio que ſolis ſacerdotibus cōgruit. alia que ab oībus bonis cōiter exhibet̄. Deniq̄ȝ illi ſacerdotes in q̄b⁹ chriſtus habitat bñdictiōis plenitudinē tribuere dñr: nō q̄ꝛ ſoli illi tranſfundāt gr̄am: ſȝ q̄ꝛ illi ſoli licite ⁊ digne id agūt: nec ſubditos mala vita ſacerdotis ledit ſi bona faciunt que ille dicit. Unde Gregorius. Multi dū plus vitam ſacerdotum q̄ ſuam diſcutiunt: in erroris foueam dilabuntur: minus conſiderātes q̄ non eos vita ſacerdotum lederet: ſi humiliter bonis ſacerdotum admonitionibus aurē accommodarent.

j. q. j.

¶ De hoc quod ſcriptum eſt in Malachia: Maledicam benedictionibus veſtris. d

Premiſſe vero ſniē quā

dr̄ ēt p mali ſacerdotis miniſteriū tranſfundi gr̄am bñdictiōis vr̄ obuiare q̄d dñs p Malachiam pphetam malis ſacerdotibus cōminat̄. Maledicā bñdictiōibus veſtris. Et alibi. Ue hiis qui viuificāt aīas que nō viuūt: ⁊ mortificant aīas que non moriūtur. Si. n. maledicit dñs benedictionibus eoꝝ: ⁊ ſi aīe quas viuificant nō viuunt: quō p eos gr̄a bñdictionis trāſfundit̄? Sȝ illud caplm Maledicā ⁊c. q̄daȝ referunt ad hereticos: qui ab eccl'ia p̄ciſi ſunt: ⁊ ad excōicatos: quoꝝ bñdictiones fiunt maledictiōes: hiis q̄ eoꝝ ſequūtur errores. Illud v̄o alteꝝ .ſ. viuificāt ⁊c. ſup oēs illos ſacerdotes exponūt: qui abſq̄ȝ claue ſcie ⁊ forma bone vite p̄ſumūt ligare vel ſoluere. Sed nullus officio ſacerdotis vti debet niſi imunis ſit ab illis que i alijs iudicat: alioquin ſeipſum condemnat.

Malach. 2

Ezech. 13.

Roma. 2.

¶ Qualis debet eſſe iudex eccleſiaſticus. e

Qualē aūt oporteat eē

q̄ alioꝝ iudex cōſtituit̄: Aug⁹ deſcribit ita dicēs. Sācerdos cui oīs offert̄ pctōꝝ aīā quem ſtatuit̄ oīs languor in nullo eoꝝ ſit iudicand⁹ q̄ in alio iudicare ē pmptus. Judicans. n. aliū q̄ eſt iudicādus: cōdēnat ſeipm. Cognoſcat ergo ſe ⁊ purget in ſe q̄d alios videt ſibi offerre: caueat vt a ſe proiecerit q̄cquid in alio damnoſuȝ repit. Adaduertat: q̄ qui ſine pctō eſt: primus in illā lapidem mittat. Ideo. n. liberauit peccatricē: q̄ꝛ nō erat q̄ iuſte pijceret lapidē. Quō lapidaret qui ſe lapidanduȝ cognoſceret? Nullus. n. erat ſine pctō: i quo intelligit̄ oēs fuiſſe reos. Nā venialia remittebant̄ p cerimonias. Si q̄d ergo in eis peccatū erat criminale erat. In hoc ergo patētiſſimū eſt crimē ſacerdotū eſſe deteſtabile qui nō prius ſe iudicant antequā alios alligant. Caueat ſpiritualis iudex ſicut non commiſit crimen nequitie: ita non careat munere ſcientie. Oportet vt ſciat cognoſcere quicquid debeat

De pe. di. 6 c. j. q̄ſi per totum.

Rom. 2.

Joā. 8.

Nota. nam venialia h̄ dic̄ ⁊ criminalia ſm̄ legē. vt venialia putabāt q̄ p cerimonialia dimit

tebanť ſine morte vel mutilatiōe crimialis q̄ mortem vľ mutilatiōez inferebant.

iudicare. Judiciaria.n.ptā̄s hoc poſtulat vt qđ dʒ iudicare diſcernat. Diligēs ergo inueſtigator ſapiēter iterroget a pctōre qđ forſitā ignorat vel verecūdia vdit occultare. Cognito vero crimine varietates eius nō dubitet inueſtigare: ⁊ locū ⁊ tp̄s ⁊ ceťa q̄ ſupra diximꝰ: q̄bus cognitis adſit beniuolus: paratꝰ erigere ⁊ ſecū onus portare: hēat dulcedinē in affectione: diſcretionē in varietate: doceat pſeuerantiaʒ: caueat ne corruat: ne iuſte pdat iudiciariā ptā̄tem. Et ſi enim pnia poſſit ei acquirere gratiā: nō tn̄ mox reſtituit in ptā̄tem primā. Et ſi petrꝰ poſt lapſuʒ reſtitutus fuerit ⁊ ſepe lapſis ſacerdotibꝰ reddita ſit dignitatis ptā̄s: nō tn̄ eſt neceſſe vt oibus ꝯcedať q̄ſi ex auc̄te. Inuēiť auc̄tas que ꝯcedit ⁊ q̄ſi imperat. Inuēiť auctoritas alia q̄ nō cōcedit: ſʒ uetat: que ſcripture non repugnāt ſed cōcordāt. Cū eni tot ſunt qui labuntur vt p̄ſtinā dignitatē ex auc̄te defendāt: ⁊ q̄ſi vſum peccandi ſibi faciāt: recidēda eſt ſpes iſta. Si ṽo locꝰ ē vbi iſta nō ꝯcurrāt: reſtitui pn̄t qui peccant. Ex his ſatis ꝑpēdiť q̄lis debeat eē ſacerdos q̄ alios ligat ⁊ ſoluit: diſcretus.ſ. ⁊ iuſtꝰ: alioquin mortificat ſepe aīas que nō moriuntur: ⁊ viuificat que nō viuūt: ⁊ ita incidit in maledictionis iudicium. Illud aūt Malachie.ſ.

Malach.z. Maledicā bn̄dictiōibꝰ veſtris: ſiue ſuper hereticos tm̄ ⁊ excōicatos: ſiue ſup oēs ſacerdotes qui vita ⁊ ſcia carentes bn̄dicere p̄ſumunt dictū accipiať: ſic itelligi pōt: maledicā bn̄dictionibus veſtris.i. his que in eis bn̄dictiōibus poſſidetis: quia faciaʒ ea cedere vobis in maledictionē non in bn̄dictionē: q2 etſi bn̄dicūt ſcis: nō hoc faciunt ex vero corde: ⁊ iō eorū bn̄dictio eis vertiť in maledictioneʒ. Uel maledicā benedictionibus veſtris.i. qđ a vobis benediciť: a me erit maledictū: q2 benedicunt inique agentibus adulanturq3 peccantibus dummodo diuites ſint.

¶ Iſta eſt diſtinctio.19ª huiꝰ q̄rti libri: In qua magr̄ poſtq̄ oſtēdit ptā̄tē clauium ſm̄ ſe. hic ꝯſter determinat q̄rum ſit hēre claues. Et circa hoc tria facit. Primo eni oſtēdit q̄bus ⁊ q̄n claues dantur. Scđo quō hn̄tes claues ſe v̄tutibus ornare tenentur. Tertio q̄rū bn̄dictiones ſuſcipiētibꝰ plus ſuffragentur. Primū q̄dem facit a p̄ncipio diſtinctionis vſq3 ibi (Alijs aūt videť.) Scđm ab ide vſq3 ibi.ſ. ad q̄ntū capitulū qđ icipit. (Q ṽo hāc ptā̄tē.) Tertium vſq3 ad finē diſtīctiōis. In ſpāli ſn̄ia magr̄i ſtat in tribus ꝓpōnibꝰ q̄rū p̄ma eſt hec. ¶ Quāuis non magr̄ tn̄ oēs doctores dicūt: q̄ vtrāq3 clauē oēs ſacerdotes in ꝯſecratiōe recipiūt. Hāc magr̄ īſinuās ꝓponit primo q̄ poſt p̄dicta ꝯſiderādū eſt q̄n ⁊ q̄bꝰ danť claues. Et ſubdit q̄ claues danť per miniſterium epiſcopi in ꝓmotione ſacerdotij: ſimul eni cū quis recipit ordinem ſacerdotij recipit ⁊ claues. Poſtea obijcit in ꝯtrꝰ q̄ntū ad clauē ſcie quā nec ſolum ſacerdotes hēre videnť: plures enim non ſacerdotes ſciam diſcernēdi hn̄t: ⁊ multi ſacerdotes ea carēt. Et reſpōdet q̄ hāc clauē.ſ. que eſt ſcia diſcernēdi nō oēs ſacerdotes hn̄t. Un̄ qui ſciam nō hn̄t in cōſecratione hāc clauē nō recipiūt nō ſacerdotes ṽo q̄uis ſciam diſcernēdi hēre poſſunt: nō tn̄ dicunť hēre clauem: quia nō poſſunt ea claudē vel apire: ſed q̄n tales ad ſacerdotium ꝓmouenť dicunť claues diſcretionis recipe. q2 an̄ etiā habita ſcia habentur ⁊ ſic ſit in eo clauis ad claudēdū vel apiendū: ⁊ ſic ſoli ſacerdoteſ hn̄t clauē. Poſtea querit de claue potētie. vtruʒ oēs ſacerdotes eā habeāt. Et ponit opinionē q̄rūdā dicētiū q̄ nō oēs eā hn̄t: ſed ſolū imitatores doctrine ſimul ⁊ vite apl̄.ce: qđ auc̄tibus ꝯfirmat. ¶ Secūda propoſitio eſt hec. Qui vult alios ſoluere vel ligare debet ſe v̄tutibus p̄us adornare. Hanc magr̄ ponēs narrat ſcđam opionē de claue potētie quā magr̄ approbat: que eſt q̄ oēs ſacerdotes eaʒ hn̄t ⁊ non hn̄t eā recte hn̄ ⁊ digne: niſi qui doctrinā ⁊ vitaʒ apl̄icā ſeruāt ꝓpter qđ auc̄tes q̄s p̄ma opinio ꝑ ſe inducit nō negat malos ſacerdotes habere clauē potentie ſed dicūt ſolū digne vti poſſe eis qui preditis ſunt doctrina ⁊ vita apoſtolica. Poſtea approbat hanc opinionē pluribus auc̄tibus ſcōꝝ. ¶ Tertia propoſitio eſt hec. Alia eſt bn̄dictio que ſolum ꝯuenit ſacerdotibus: ⁊ alia que.ſ. iuſtis exhibeť holbꝰ. Hanc enim ꝓpōnē magr̄ īſinuās obijcit ꝯtra p̄dicta quadam auctoritate qua dicere videtur q̄ oēs ſci viri bn̄dicere hn̄t: ⁊ nō ſolū ſacerdotes: cuius oppoſitū predictum eſt in q̄dam auc̄te. Et r̄ndet q̄ alia eſt bn̄dictio que ſit ex merito ſanctitatis: que q̄dē bn̄dictio oibus hominibus ꝯgruit: ⁊ alia eſt bn̄dictio que ſit ex auc̄te ordinis que ſolū cōpetit ſacerdotibus. quam ſi oēs ſacerdotes hēant: ſoli tn̄ boni ſacerdotes dicunť eā habere qui ea recte vtunť. Subdit autē q̄ mala vita ſacerdotum ſubditos nō ledit: ſi bona faciūt que ip̄e dicit. Un̄ etiā nō debēt ſubditi vitaʒ ſacerdotis multū diſcutē. Poſtea ēt aliter obijcit ꝯtra dicta: q2 eni dn̄s per ꝓphetā cōminať malis ſacerdotibus q̄ maledicturus ſit bn̄dictionibus eorū: ⁊ ſpāliter illis ſacerdotibꝰ qui viuificant aīas que nō viuunt ⁊ mortificāt aīas que nō moriunť. Poſtea q̄dem ſoluit ⁊ dicit ad hoc ſm̄ q̄ſdaʒ q̄ illa itelligunť de ſacerdotibꝰ p̄ciſis ab eccl̄ia vel ēt de illis ſacerdotibus qui ſine ſcia bona vita p̄ſumūt ſoluē ⁊ ligare. Debet enim ſacerdos imunis eē ab oibꝰ his que in alio iudicat. Poſtea ēt q̄ratione huiꝰ inducit q̄ſdā auc̄tes q̄bus oſ̄diť q̄lis debet eē ſacerdos qui ſoluit ⁊ ligat. Debet eni ſacerdos ille eē iuſtus in vita ⁊ ſimilr̄ diſcretus in ſcia. Ultimo q̄dē ponit expōnē illius. Malachie. Maledicā bn̄dictionibꝰ veſtris ſm̄ btm̄ Gregorium duplicē. Prima q̄dē eſt q̄ bn̄dictio maloꝝ ſacerdotū eis ꝯuertať in maledictionē. Scđa autēʒ eſt q̄ multis inique agētibꝰ bn̄dicūt mali ſacerdotes adulādo illis q̄s deꝰ nō bn̄dicit. Et tn̄ in ſpāli.

¶ De his qui in fine penitent. 9

Diſt. XX. De ꝯfeſſiōe ſacrali q̄ntū ad opportunitateʒ tp̄is reſpcū pnie mortalium in ſe.

SCiēdū eſt ēt q̄ tēpus pnie ē vſq3 in extremū articulū vite. vn̄ Leo papa. Nemo ē deſperādus dū i hoc corꝑe ꝯſtitutꝰ eſt: q2 nōnunq̄ qđ diffidētia etatis differtur cōſilio maturiore ꝑficiť. Augꝰ tn̄ de pniam

Leo papa. de pe.di.7. in p̄ncipio. Augꝰ ibidē

differentibus

differētibus ita ſcribit: Siqs poſit⁹ i vltima neceſſitate voluerit accipe pniam: ⁊ ſi accipit ⁊ mox recōciliat̄ ⁊ hic vadit ſateor vobis nō illi negam⁹ qđ petit: ſed non pſumim⁹: q: bñ hinc exit. Si ſecurus hinc exierit ego neſcio. Pniā dare poſſum⁹: ſecuritatē vero nō. Nū quid dico dānabit̄: ſ; nec dico liberat̄. Uis ergo a dubio liberari: age pniā dū ſanus es. Si ſic agis dico tibi q: ſecurus es: q: pniam egiſti eo tpe quo peccare potuiſti. Si vis agere pniam qñ iam peccare nō potes: pctā te dimiſerūt: nō tu illa. Itē due res ſunt aut ignoſcitur tibi: aut nō ignoſcit̄: qđ hoꝝ tibi ſit futuꝝ neſcio. Ergo tene certū: ⁊ dimitte icertū. Sed q̄re hoc dixit Aug⁹ cū pnia que in fine agit̄ in pſalmo appelletur ſacrificiū veſpertinū: qđ erat acceptabilius in lege: ⁊ cū in quacūq; die inuocet̄ deus adſit: ⁊ quacūq; hora ingemuerit ⁊ cōuerſus fuerit peccator vita viuet ⁊ non morietur. Sed illa dixit Aug⁹ pp illos qui pniā vſq; in finem vite ꝓtrahūt: ⁊ tūc nō ex dei amore vident̄ penitere: ſed timore mortis quaſi ex neceſſitate. Uñ idē quaſi aperiens quare ſupiora dixerit ait: Nullus ex pectet qñ peccare non pōt. Arbitrij. n. libertatē querit deus: vt deleri poſſint cōmiſſa: non neceſſitatē ſ; charitatē: non tm̄ timorē: q: nō in ſolo timore viuit hō. Quē ergo ſero penitet: op; nō ſolū timere iudicē ſ; diligere: q: ſine charitate nemo ſaluus eſſe pōt. Non ergo tm̄ timeat penā: qui penitet: ſed anxiet̄ ꝓ gloria. Que cōuerſio ſi cōtigerit alicui ēt in fine deſperandum non eſt de eius remiſſione. S; qm̄ vix vel raro eſt tam iuſta cōuerſio: timendū eſt de penitente ſero: maxime cū filij quos illicite dilexit ſint pñtes: vxor ⁊ mundus ad ſe vocet. Multos ſolet ſerotina pnia decipe. S; qm̄ de⁹ ſemp potēs eſt: ſemp etiā in morte iuuare valet qb⁹ placet. Cu; ergo opus ſit nō hois ſ; dei fructifera pnia: iſpirare eā poteſt qñcūq; vult ſua miſericordia: ⁊ remunerare ex miſericordia: quos dānare pōt ex iuſtitia. S; qm̄ multa ſunt que ipediūt ⁊ languentē retrahūt piculoſū eſt ⁊ interitui vicinū ad mortē ꝓtrahere pnie remediū. S; magnum eſt cui deus tūc iſpirat (ſi quis eſt) verā penitētiā. S; ſi etiā ſic conuerſus vita viuat ⁊ nō moriat̄: nō ꝓmittim⁹ ꝙ euadat oēm penā. Nā pri⁹ purgādus eſt igne purgatiōis: qui in aliud ſeculū diſtulit fructū cōuerſiōis. Hic aūt ignis ⁊ſi etern⁹ nō ſit: miro mō grauis ē: excellit. n. oēm penā quā vnꝗ paſſus ſit aliqs in hac vita. Nunꝗ in carne tanta inuenta eſt pena ſ; mirabilia martyres paſſi ſint tormēta ⁊ multi nequiter quāta ſepe ſuſtinuerunt ſupplicia. Ex his ſatis oſtendit̄ ꝙ periculoſū ſit differre pniam vſq; in finem vite. Si tm̄ etiā tūc vera habeat̄ pnia: hoiem liberat: ⁊ vitam mortuo ipetrat: nō ſic tm̄: vt nullā ſētiat penā niſi forte tāta ſit vehementia gemitus ⁊ cōtritionis: que ſufficiat ad delicti punitionē. I; ergo ſit difficile vt tūc ſit vera pnia que tā ſera venit quando cruciatus mēbra ligat ⁊ dolor ſenſū opprimit vt vix hō aliqđ cogitare valeat: melior eſt tm̄ ſera ꝙ nulla. Pnia. n. et ſi in extremo vite hyatu aduenit: ſanat ⁊ liberat. Multū ſera fuit latronis pnia: ſed nō fuit ſera indulgentia. Sed l; latro veniā meruiſſet in fine de oi crimine: non tm̄ dedit baptizatis peccandi ⁊ perſeuerandi auctoritatem.

Aug⁹ de pe. di. 8. c. ſide autem.

Pſal. 140. Exod. 12.

Ezech. 18.

Aug⁹ in li. de pnia. ⁊ habetur de pe. di. 7. c. nullus expectet. per totum.

Luce. 23.

¶ De his qui hic penitentiam non complent. b

Si vero querit̄ de illis

q̄ in hac vita pniam nō cōplēt vtrū tranſituri ſint p ignē purgatorij: vt ibi cōpleant qđ hic minus fecerūt: idē dicim⁹ de iſtis eſſe ſentiēdū ⁊ de his q̄ in extremis penitēt. Si. n. tāta fuerit cordis ꝯtritio ⁊ delicti exprobratio: vt ſufficiat ad puniendū pctm̄: liberi ab alijs penis tranſeūt ad vitā: et ſi incōpleta fuerit pnia: q: pfecte penituerunt ⁊ ingemuerūt corde. Qui vero nō adeo cōterunt̄ corde ⁊ ingemiſcūt ꝓ pctō: ſi añ expletionē pnie diſceſſerint: ignem purgatoriū ſentiēt ⁊ grauius punientur ꝙ ſi hic ipleſſent pniam. Horrendū eſt. n. icidere in manus dei viuētis. Deus. n. cū ſit miſericors ⁊ iuſtus: ex miſericordia penitenti ignoſcit non reſeruans pctm̄ ad penam eternā. Ex iuſtitia vero ipunitū nō dimittit delictū: aut eni punit hō aut deus: hō aūt punit penitendo: deus aūt penā exigēdo. Et ē pnia interior ⁊ exterior. Si ergo iterior penitudo fuerit tāta vt ſit ſufficiens vltio peti: deus qui hoc nouit ab illo q̄ taliter penitet vlterius penā non exigit. Si vero iterior penitudo nō ſufficit in vindictā peti nec exterior pnia ipletur: deus q̄ modos ⁊ mēſuras pctōꝝ ⁊ penaꝝ nouit addit penā ſufficientē. Studeat ergo quiſq; ſic delicta corrigere vt poſt mortē non oporteat penā tolerare. Quedā. n. pctā mortalia in penitentia fiunt venialia: non tm̄ mox ſanantur. Sepe. n. infirmus moreret̄ ſi nō medicaretur: non tm̄ ſtatim medicatus ſanat̄. Languet poſt victurus q̄ prius erat moriturus. Qui autē ipenitēs morit̄: oino moritur ⁊ eternalr cruciatur. Si eni; ſemp viueret ſemper peccaret.

Heb. 10.

Aug⁹ de va ⁊ falſa pnia ⁊ hētur de pe. di. 7.

¶ De illo cui ſacerdos indiſcretus iniungit paruam penitentiam. c

Si vero de illo q̃rit̃ q ſatiſfactionẽ iniũctã iplẽuerit: que ignorãtia vl' negligẽtia ſacerdotis pctõ ↄdigna non fu it: vtrũ de vita migrans ab oĩ pena liber ſit? Idẽ rñdeo qđ ſupra de illo qui pniam nõ cõ pleuit dixi. q ſi tãtũ eſt lamẽtum iterioris do loris vt ſufficiat in vindictã pcti. oĩno libera tus eſt: ſi ꝟo nõ ſufficit dolor interior ſimul cũ pena iniũcta: addet de⁹ penaꝫ. Qđ aũt inter

Luce.23. dũ ſufficiat dolor interior ad vindictam pcti: certũ documẽtũ hẽmus in illo latrone: qui ſo la mẽtis ↄtritiõe ⁊ ↄfeſſiõe ſtatim vt ↄuerſus fuit. padiſũ igredi meruit. Sꝫ q2 diſpẽſatões eccl'ie ↄtritiõis q̃titatẽ nõ ꝑpẽdũt qbus non eſt datum itellig̃ occulta cordiũ oĩbus leges pnie ↄſtituũt tam magis q̃ min⁹ de pctõ do lẽtib⁹. Quoꝝ ſtudiũ ad hoc p̃cipue tendẽ de bet: vt cordis dolorẽ q̃tũ pbãs eſt cognoſcãt ⁊ ſm ipſi⁹ modũ ſatiſfactionẽ iniũgãt. vnde

In enchiridion ⁊ habetur. đ pe. di. I. c. in actiõe Pſal. 50. Aug⁹. In actiõe pnie vbi tale cõmiſſuꝫ eſt vt is qui commiſit a xp̃i ẽt corꝑe ſepet̃. non tam cõſiderãda eſt menſura tp̃is q̃ doloris. Cor eni cõtritũ ⁊ hũiliatũ de⁹ nõ deſpicit. Uerum q2 plerũqꝫ dolor alterius cordis occult⁹ eſt al teri nec in alioꝝ notitiã niſi ꝑ ꝟba vel alia q̃ cũqꝫ ſigna ꝓcedit: cũ ſit corã illo cui dr̃. Ge

Ps. 37. mit⁹ me⁹ a te nõ eſt abſcõdit⁹ recte ↄſtituunt̃ ab his qui eccl'ijs p̃ſũt tp̃a pnie: vt ſatiſfaciat ẽt eccl'ie in qua pctã ip̃a remittunt̃. extra eam q̃ppe nõ remittunt̃. Ip̃a eni ſp̃m ſcm̃ pign⁹ accepit: ſine q̃ nõ remittunt̃ nulla pctã. Item

I. Corin. I. De pe. di. I. ca. mẽſuraꝫ. Hiero. Mẽſura tp̃is in agẽda pnia iõ nõ ſa tis apte p̃figunt canones pro vno quoqꝫ cri mine vt de ſingulis dicãt qualr̃ vnumquodqꝫ emẽdãdũ ſit. ſꝫ magis in arbitrio ſacerdotis intelligẽtis relinquẽdũ ſtatuerũt. q2 apud deũ nõ tãtũ valet mẽſura tp̃is quantum doloris. Nec abſtinẽtia tãtũ ciboꝝ q̃tum mortifica tio vitioꝝ. Ideoqꝫ tp̃a pnie pro fide ⁊ cõuer ſatione fideliũ penitẽtiũ abbreuiãda p̃cipiũt ⁊ pro negligẽtia ꝓtelãda: pro quibuſdam ta mẽ culpis modi penitẽtie ſunt impoſiti.

¶ Qđ morientib⁹ nõ ſit iponẽda ſatiſfactio ſed in no teſcenda. d

Solꝫ ẽt q̃ri vtꝝ ſatiſfa

26. q. 7. ca. ab infirmis. ctiõis lex morituris ſit iponẽda. De q̃ Theo dorus Cantuarieñ. ep̃s in penitẽtionali ſuo ſic ait: Ab ifirmis in ꝑiculo mortis poſitis: pura inq̃rẽda eſt ↄfeſſio pctõꝝ: nõ tamẽ eſt il lis iponẽda q̃titas pnie ſꝫ inoteſcẽda: ⁊ cum amicoꝝ orõnib⁹ ⁊ elemoſynarũ largitionib⁹ põdus pnie ſubleuãdũ: ſi forte migrauerint. Si ꝟo cõualuerit pnie modũ a ſacerdote ipõ ſitũ diligẽter obſeruẽt. Alijs vero pro q̃litate pcti: pnia decernẽda eſt p̃ſidentium arbitrio Uñ Leo Papa: tp̃a penitudis hita mode ratiõe cõſtituẽda ſũt tuo iuditio ꝓut cõuerſo 26. q. 7. ca. tẽpora pe. rũ aĩos ꝑſpexeris eẽ deuotos. Pariter ẽt hr̃e debes etatis ſenilis alias ſit intuitũ: ⁊ reſpice re ꝑiculoꝝ q̃rũcũqꝫ vl' egritudinũ neceẽtates

¶ In neceĩtate nõ eſt negãda pnia vl' recõciliatio. e

Sciẽdũ ẽt q tp̃e neceſſi tatis nõ eſt negãda pnia vel recõciliatio petẽ tib⁹. Uñ Leo papa: His qui tp̃e neceſſitatis 26. q. 6. ca. his qui. ⁊ ꝑiculi vrgẽtis iſtãtia p̃ſidiũ pnie ⁊ mox re cõciliatiõis iportãt nec ſatiſfactio iterdicẽda eſt: nec recõciliatio denegãda: quia miſericor die dei nec mẽſuras poſſum⁹ ponẽ: nec tẽpa diffinire. Qđ ſi ita aliq̃ egritudie aggrauati ſũt: vt qđ paulo añ poſcebant ſub p̃nti ſignifi care nõ valeãt: teſtionia eis fideliũ circũſtan tiũ ꝓdeſſe debebũt: ſilqꝫ pnie ⁊ reconciliatio nis ↄſeq̃nt̃ bñficiũ. Itẽ Juli⁹ papa Si p̃ſby Ibideꝫ. c. ſi preſbyter. ter pniam abnegauerit moriẽtib⁹ re⁹ erit aiaꝝ Ezech. 18. q2 dñs ait: cũ ↄu̾ſus fuerit tũc ſalu⁹ erit. Ue 26. q. 6. ca. cognouim⁹ ad finem. ra eni cõfeſſio vltio tp̃e põt eẽ: q2 nõ mõ tp̃is ſꝫ ẽt cordis de⁹ iſpector eſt ſicut latro probat.

¶ Qđ p̃ſbyter nõ recõciliet inconſulto epiſcopo niſi neceſſitate. f

Nõ debet tamẽ p̃ſbiter 26. q. 6. ca. cognouim⁹ §. cui auteꝫ. penitẽtẽ recõciliare icõſulto ep̃o: niſi vltia ne ceſſitas cogat. Unde in carthaginẽſi ↄcilio. Preſbyter incõſulto ep̃o nõ recõciliet penitẽ Et habetur. 26. q. 6. ca. preſbyter. teꝫ: niſi abſñte ep̃o vl' vltima neceſſitas cogat. Cuiuſcũqꝫ penitẽs publicũ crimen eſt q vni uerſam cõmouerit vrbẽ añ abſidã. ſ. itroitũ ec 26. q. 6. ca. aureli⁹ ep̃o. cleſie man⁹ ei imponat̃. Itẽ Aurelius ep̃s di xit: Siquis in periculo cõſtitutus fuerit ⁊ ſe reconciliari diuinis altaribus petierit: ſi ep̃s abſens fuerit: debet preſbyter ↄſulẽ epiſcopũ ⁊ ſic ꝑiclitãtẽ ei⁹ precepto recõciliare. Incon ſulto ꝟo ep̃o nõ põt excommunicatos vel pu blice penitẽtes preſbyter reconciliare. Unde 26. q. 6. c. ſi iubet. in carthaginenſi ↄcilio ſcđo: ſtatutum eſt vt chriſma vel reconciliatio penitẽtium ⁊ puella rũ cõſecratio a preſbyteris nõ fiat. Iteꝫ. Re Ibidem. cõciliare quẽquã in publica miſſa preſbytero non liceat: puellarum tñ ↄſecratio ↄſulto ep̃o per preſbyterum fieri valeat: Uñ in carthagi Ibidem. c. preſbyter. nẽſi ↄcilio ſcđo. Preſbyter icõſulto epiſcopo virgines nõ cõſecret: chriſma ꝟo nunq̃ con ficiat. Sicut precepto ep̃i põt p̃ſbyter ↄſecra

re virgines

re virgines: ſic ꝛ reconciliare penitentes.

¶ An oblatio eius ſit recipiẽda qui currens ad peniͭentiam preuenitur morte. g

Si aũt queritur de illo

q̇ ad pniam feſtinãs ſacerdotẽ iuenire nõ potuit ꝛ ita deceſſit: vtrũ oblatio ei⁹ ſit recipienda: Dicim⁹ qꝛ ẽ. Vñ in Arauſicano ꝯcilio. Si aliq̇s fuerit mortuus qui nõ ſit cõfeſſus: ꝛ teſtimoniũ h̄z bonũ ꝛ nõ poterat vẽire ad ſacerdotẽ ſed p̄occupauit eũ mors in domo vel in via: faciant ꝑ eo parentes eius oblationẽ ad altare: ꝛ dent redemptionẽ pro captiuis.

26.q.6. c. ſi aliquis.

¶ Iſta eſt diſtinctio. 20ᵃ hui⁹ q̄rti libri: In q̄ magr̄ poſtq̄ꝫ egit de pnia ꝛ ꝑtãte miniſtrorum hoc ſacr̄m diſpẽſantiũ: hic agit de q̄buſdam ꝯtingẽtibus. Et tria facit. Primo enĩ oſtẽdit tp̄s pnie durare in extremuꝫ vite. Scd̄o querit quõ agẽdũ ſit cũ illis qui pniam differũt vſq̄ꝫ in finem vite ſue. Tertio aſſerit ſimplicẽ ſacerdotẽ crimẽ publicũ ep̄o inconſulto in extrema neceſſitate reconciliare. Primum facit vſq̄ꝫ ibi (Solet ẽt queri vtrum ſatiſfactionis.) Scd̄m vſq̄ꝫ ibi (Nõ debet tñ p̄ſbyter.) Tertiũ vſq̄ꝫ ad fineꝫ diſtinctionis. In ſpāli ſnia magr̄i ſtat in trib⁹ ꝓpoſitionib⁹ q̄rũ prima eſt hec. ¶ Si ſerotina pnia mortuo valet vitã ipetrare: periculoſum eſt tñ pniam vſq̄ꝫ in finẽ vite differre ꝛ ꝓcraſtinare. Hãc magr̄ iſinuans ꝓponit p̄mo q̄ tp̄s pnie durat vſq̄ꝫ in finẽ vite. Auguſtinus tñ dicẽ videt̄ q̄ illi qui ſolũ in fine vite penitẽt in ſecuro ſtatu non trãſeũt de hac vita: ſed qꝛ pnia ſerotina eſt ſatiſfactiua ꝛ ſacrificiuꝫ ꝯſpirituum ꝛ iõ deo accepta: ideo p̄miſſa Aug. ītelligenda ſunt de illis qui non ex amore dei: ſed ex timore mortis pniam faciũt: vel pro tãto ſecuritateꝫ non dat btũs Aug⁹ qꝛ difficile eſt q̄ in tali ſtatu pniam agant veram ꝓpter filios: vxorẽ: mundũ ꝛ dolorem mortis que in illo ſtatu retrahũt hoiem a cõuerſione ad deum: tñ qui in fine vite ſue penitẽt bñ pñt digne penitere: ſꝫ in purgatorio ſoluũt penã quã in pñti non ſoluũt: niſi forte tũc tã vehemens eẽt ꝯtritio vt ſufficeret ad delicti punitionẽ. Oſtendit ẽt poſtea q̄ illi qui pniam iniũctã in hac vita nõ ipleuerũt: ꝛ ẽt qui pniam eis iniũctã fecerũt: que ſi tñ nõ fuit cõdigna pro pctõ cõmiſſo ꝑ his punient̄ in purgatorio: niſi forte hẽrẽt tã vehemẽtẽ ꝯtritionẽ que ſufficiẽter in eis pctã puniret: ſꝫ qꝛ cõtritio nõ ꝯſtat ideo pnia imponit̄: que vt ibidẽ btũs Aug⁹ dicit ſ̄m ipſum cõtritionis modũ diuerſimode iponẽda eſt. ¶ Scd̄a ꝓpoſitio eſt hec: Ab ĩfirmis in piculo mortis inq̄rẽda eſt cõfeſſio pctõꝝ ꝛ pnie põdus ſubleuãdum eſt elemoſynis ꝛ orationibus amicoꝝ. Hãc magr̄ iſinuans oſtẽdit q̄liter agẽduꝫ ſit cũ illis qui in fine vite ſue penitẽt: ꝛ dicit q̄ morientib⁹ nõ eſt pena ſatiſfactoria iponẽda: niſi poſtq̄ꝫ cõualuerũt ſed inoteſcenda. Aliis võ ſ̄m arbitriũ ſacerdotis. iniungẽda eſt. Dicit ẽt q̄ moriẽtib⁹ nunq̄ꝫ recõciliatio deneganda eſt: qꝛ ſacerdos denegãs reus eſt aiarũ illaruꝫ: ad q̄rũ recõciliationẽ ſufficit q̄ eã p̄us petierit ẽt ſi tunc petere nõ poſſint ꝓp ĩfirmitatẽ. ¶ Tertia ꝓpoſitio ẽ hec: Preſbyteri inconſulto ep̄o publicũ crimẽ vel excõicatũ nõ abſoluãt niſi ad hoc vltima neceſſitas cogat. Hãc magr̄ iſinuãs dicit q̄ illum cuius eſt crimẽ publicũ: puta q̄ vniuerſã cõmouit vrbem poſſit ſacerdos ſimplex in caſu mortis inconſulto ep̄o ſi ſit abſens recõciliare: alias tñ non debet facere ep̄o incõſulto: ſicẽ nec vĩgines ꝯſecrare. Addit ẽt inſuꝑ q̄ ſi moriẽs ſacerdote hẽre nõ poſſit: dũ tñ bonum teſtimoniũ hẽat q̄ ſacerdotẽ petiuit non ẽ illa que offertur oblatio reſpuẽda ſꝫ recipiẽda. Et tm̄ in ſpāli.

¶ De pctis que poſt hanc vitã dimittũtur. a

Di. XXI. De cõfeſſione ſacramẽtali quãtuꝫ ad opportunitateꝫ tp̄is reſpectu penitentie venialium.

Solet ẽt q̄ri vtrũ

poſt hãc vitaꝫ aliq̄ pctã remittantur: Q̄ aliq̄ poſt hãc vitã remittãt̄ xp̄s oñdit ĩ euãgelio vbi ait. Qui peccauerit ĩ ſpũꝫ ſcm̄ nõ remittet̄ ei neq̄ꝫ ĩ h̄ ſeculo neq̄ꝫ ĩ futuro. Ex q̄ dat̄ intelligi ſicut ſci doctores tradũt: q̄ q̄dam pctã in futuro dimittẽtur. Quedã enim culpe in hoc ſeculo relaxãtur. q̄dã v̄o puẽ etiaꝫ ĩ futuro que q̄dẽ poſt mortẽ grauãt ſꝫ dimittũtur ſi digni ſunt ſi bonis actib⁹ in hac vita meruerunt vt dimittant̄ eis. De illis ẽt q̄ edificãt lignũ: fenũ ſtipulã. dicẽ Aug⁹ q̄ ignẽ tribulatiõis trãſitorie inueniẽt cremabilia edificia que ſecum portauerunt hoies cremantes. Ait enim ſic: poſt iſti⁹ ſane corporis mortẽ donec de igne purgatorio veniat̄ ad diẽ dãnatiõis ꝛ remunerationis: ſi hoc tp̄is interuallo ſpũs defunctoꝝ qui edificauerũt lignum: fenũ: ſtipulam hi⁹ ignẽ dicantur ꝑpeti: quẽ alij nõ ſentiũt q̄ hi⁹ edificia nõ portauerũt: vt inueniãt ignem trãſitorie tribulatiõis venialia cõcremantem nõ redarguo: qꝛ forſitã verũ eſt. Sꝫ qꝛ dr̄ ſaluus erit quaſi ꝑ ignẽ cõtẽnit̄ ille ignis. Grauior tñ erit ignis ille q̄ quicq̄d põt hõ pati in hac vita. Hic apte inſinuatur q̄ illi qui edificãt lignũ: fenũ: ſtipulã: quedã cremabilia edificia. i. venialia pctã ſecũ portant: que in igne emendatorio cremantur. Vñ conſtat quedaꝫ venialia pctã poſt hanc vitã deleri.

Greg⁹. 25. di. ca. qualis hinc.

1. Cor. 3. In li. de ciuitate dei. In li. de ci. dei. li. 21. ca 26.

Aug⁹ ſuper ps. ꝛ in gl. 1. Cor. 3. Dices vtili.

¶ Q̄d alij citi⁹ alij tardius purgãtur in igne. b

In illo aũt igne purga

torio alij tardius alij citius purgantur ſ̄m q̄ iſta pereũtia magis vel min⁹ amauerũt. Vñ Aug⁹. Poſt hãc vitã ĩcredibile nõ eſt: nonnullos fideles ꝑ ignẽ quẽdã purgatoriũ: quãto magis minuſue bona pereuntia dilexerunt tãto tardius citiuſq̄ꝫ ſaluari. Vñ nõ fruſtra illa tria diſtinxit apl̄s: lignum: fenum: ſtipulam: que illi edificãt: qui ꝛ ſi aliena nõ rapiãt reb⁹ tñ ĩnfirmitati ꝯceſſis aliq̄ dilectiõe inherent. Qui ſ̄m ſuos amãdi modos: vel diuti⁹ vt lignũ: vel min⁹ vt fenũ: vel minimũ vt ſtipula ignẽ ſuſtinebunt. Qui vero ſuperedificant aurũ: argentũ ꝛ lapidem precioſuꝫ: de vtroq̄ꝫ igne ſecuri ſunt: non ſolum de illo eterno qui

In ench. c. 53. vel. 50.

Quid ſit edificare: lignũ fenum: aut ſtipulam.

cruciaturus eſt ipſos in eternum: ſ; ẽt de illo emẽdatorio quo purgabunt̃ quidã ſaluãdi.

¶ Oppoſitio. c

Hic obijci põt. Si per

lignũ: fenũ: ſtipulã: venialia itelligũt̃ pctã: ⁊ nullus adeo pfect⁹ ẽ qui venialiter nõ peccet: ergo qui edificãt aurũ argẽtũ ⁊ lapidẽ precioſu;: edificãt etiã lignum: fenũ: ſtipulã: ergo p ignẽ trãſibũt. Ad qđ dicim⁹: q: non oĩs qui venialiter peccat: lignũ: fenum: ſtipulam edificat: ſicut ecõuerſo nõ oĩs qui cõteplat̃ deum ⁊ diligit ꝓximũ ⁊ opa bona facit edificat aurũ: argẽtũ: lapidẽ precioſũ: ⁊ tñ in auro itelligit̃ cõtẽplatio dei: in argẽto dilectio ꝓximi: in lapide ꝓcioſo bona opa.

Solutio.

In ench.

Sed illi qui edificant lignũ: fenũ: ſtipulã deũ cõtẽplãtur ⁊ ꝓximũ diligũt ⁊ opa bona faciunt: nec tñ edificant aurũ: argẽtũ ⁊ lapidem precioſum. Hec enim edificat qui ſic illa tria facit: vt cogitet q̃ ſũt dei ⁊ quõ placeat deo nõ mũdo. Lignum ꝟo ⁊ fenũ ⁊ ſtipula accipi pñt ſeculariũ rerū ꝙuis licite conceſſarum tales cupiditates vt amitti ſine aĩ dolore poſſint. Hec ergo edificat is qui cogitat que mũdi ſunt: quõ placeat mũdo: qui circa diuitias ſuas q̃dam carnali affectu tenet̃: ⁊ tñ ex eis mlta beneficia facit nec pro eis aliq̃d fraudis vel rapine molitur. Ex his ergo p; ꝙ nõ idẽ hõ ſimul hec ⁊ illa edificat. Illa enĩ edificatio perfectoꝝ tñ eſt qui nõ cogitãt placere mũdo ſed tñ deo: qui et ſi venialiter aliqñ peccant: feruore charitatis ita abſumit̃ in eis pctm̃ ſicut gutta aque ĩ camino ignis: ⁊ iõ nunꝙ ſecũ portant cremabilia. Hec aũt iferior edificatio minorum eſt qui nõ tñ deo ſ; etiã mũdo placere cogitant: deũ tñ ꝓponũt. Si ꝟo mũdũ ꝓponerent: nõ ſupedificarẽt: ſ; deſtruerẽt fundamẽtũ. Affectiones ergo carnales q̃b⁹ dediti ſunt: domibus: coniugib⁹: poſſeſſionib⁹: ita vt nihil preponãt xp̃o: illis trib⁹ ſignificant̃ que in mentes pfectorum nõ cadũt: et ſi alia venialia admittãt. In cordib⁹ ꝟo minoꝝ interdũ durãt vſq; in finẽ: qui cũ talib⁹ edificijs trãſeũt: ſed diſſoluuntur in igne. Ipſi ꝟo merito fũdamẽti ſalui erũt grauiſſimã tñ penam ſentient. Ex quo apparet quãtã hic miſericordiaꝫ exhibet de⁹: ⁊ quãtã ibi exerceat ſeueritatem: cum pro eodẽ peccato multo graui⁹ ibi puniat ꝙ hic.

Aug⁹ in enchiri.

Idẽ de fide ⁊ operibus

Quid ſit edificare: aurũ: argentũ vel lapideꝫ ꝓcioſum.

Aug⁹.

¶ Opinio quorũdã cum obiectione. D

S; forte dices illud cẽ

accipiẽdũ de pena peccati nõ de ipſo pctõ qđ Greg. dicit: quedam leuia in futuro dimittẽda. Si enĩ veraꝫ pñiam habuerit q̃s pctã oĩa dimiſſa ſũt ei: ſ; pena forte remanſit. Ideoq; ſi vere penitẽs obijt: ſine pctõ trãſijt. Si aũt vere penitẽs nõ eſt in obitu: maculam portat que nunꝙ delebit̃.

25. di. c. q̃liſ hic.

Qui ꝟo edificat lignum: fenũ: ſtipulã. vere penitet: q: bonus eſt ⁊ charitatẽ h;: ⁊ in charitate de hac vita tranſit: ergo ſine pctõ trãſit. Nõ ſeq̃tur. Verũ quideꝫ eſt q: bonus eſt ⁊ charitatẽ h; ⁊ vere penitet: ⁊ tñ cũ veniali pctõ trãſit qđ nõ deleuit pnia. Pnia. n. non delet niſi pctm̃ illud qđ deſerit. hõ. Tale aũt pctm̃ ſepe in hac vita non relinquitur ab hoĩe: ⁊ tñ vere penitens eſt ⁊ ſi non de oĩbus venialib⁹ peniteat. Põt. n. quis de oĩ mortali ⁊ de oĩ veniali pẽitere: excepto vno vel pluribus venialibus q̃dem. Sicut h; q̃s charitatẽ ⁊ vnũ vel plura vẽialia: qđ de criminalibus nullatenus eſſe põt. Eſt. n. aliq̃s bonus charitatẽ hñs: ſed adhuc quodã cupiditatis affectu amans hec ſecularia: talis ex̃ñs ſubita morte opprimitur. In illo terreno affectu mortuus eſt: ⁊ tñ ſaluabitur: a quo non ſe hic abſoluit: ergo poſt hanc vitã ab illo purgabit̃. Cõſtat ergo quedã pctã. ſ. leuia poſt hanc vitã dimitti. Si vero de pena peti illud intelligi voluiſſent auctores, cur magis cõmemoraſſent leuia ꝙ grauia: cũ ẽt grauiuꝫ pena hic inexpleta poſt hanc vitam reſtet?

Q aliquis vere penitet et ſi non de omni veniali.

Exẽplo vtitur ad probandum dictum.

¶ De generali confeſſiõe quid proſit. E

Poſt hec cõſiderãdum

eſt q̃d ꝓſit ꝯfeſſio illa vbi ſingula pctã que q̃ſq; fecit nõ exprimũtur. Sane dici põt: ꝙ oĩa criminalia ſemel ſaltẽ op; in confeſſione exprimi niſi aliqua a mẽte exciderint. Sed q: nemo delicta intelligit oĩa: generaliter ſaltem ea cõfitere quoꝝ memoriam nõ habes: ⁊ ſic nihil celaſti de ſcelerib⁹ tuis. Venialia vero vt ait Aug⁹ q: inumerabilia ſunt ſufficit generalr confiteri: niſi aliqua ſint frequenter iterata: pfectius eſt tñ ẽt illa exprimere ſi vales. Ideoq; quotidie gñaliter ſit cõfeſſio in eccl̃ia ꝓ venialibus. ſ. pctis que quotidie admittimus ⁊ ꝓ illis mortiferis quorũ notitiaꝫ nõ habemus. Vñ Aug⁹. Veritatẽ dicit deo penitẽs q̃ñ nihil illi de cõmiſſis ſcelerib⁹ celat: nũquid ⁊ ſi volũtatẽ celauerit: deus ignoret: ſ; veritatẽ ſibi dici vult ab eo vt veniam conſequatur. Si vero mente aliqua exciderint: cõfitet̃ veritatẽ deo cũ gñaliter dixerit: Deus qui noſti occulta cordis ⁊ opa mea ⁊ delicta a te nõ ſunt abſcondita quib⁹ veniã largiaris peccatori: ⁊ hec eſt veritas confitẽtis quã diligit de⁹. Unde

In q̃nta reſponſione ꝯ pelagianos

Pſal. 68.

Pſal. 50.

Aug⁹. Ecce.n. veritatē dilexiſti. hic inſinuat̄
ꝙ generalis confeſſio ēt mortalia delet quoꝝ
intelligentia non habetur.

¶ Nemo cōfiteatur peccata que non fecit. f

Sicut aūt penitēs cela

re non dꝫ pctm̄ ſuū q̄ ſupbia eſt: ita nec humi
litatis cā fateri ſe reū illius qd̓ ſe nō cōmiſiſ
ſe noſcit q̄ incauta eſt talis humilitas ⁊ pec
catorē cōſtituit. Un̄ Aug⁹. Cū humilitatis

De verbis apl̄i. ⁊ habetur. 22. q. 2. c. cū humilitatis.

cā mētiris ſi nō eras pctōr anteꝗ̄ mentireris
mētiendo efficieris qd̓ vitaras: q̄ veritas in
te non eſt niſi ita te dixeris pctōrē vt ēt eſſe co
gnoſcas. Ueritas aūt ipa eſt vt qd̓ es dicas.
Nam quō eſt veritas vbi regnat falſitas.

¶ De penis ſacerdotis ꝗ pctm̄ publicat ꝯfitentis. g

Caueat autē ſacerdos

ne pctā ꝯfitētiū alijs ꝓdat alioꝗn deponat̄.

De pe. di. 6 c. ſacerdos

Un̄ Greg. Sacerdos ante oīa caueat ne de
his qui ei confitentur pctā alicui recitet: non
ꝓpinquis: nō extraneis: nec qd̓ abſit pro ali
quo ſcandalo. Nā ſi hoc fecerit deponatur ⁊
oībus diebus vite ſue ignominioſus peregri
nādo pgat. ¶ Qd̓ vero dictū eſt vt penitēs

16. q. 1. c. ad min⁹. §. ecce in hoc. 9. q. 2. quaſi per totum.

eligat ſacerdotē ſciētē ligare ⁊ ſoluere: vī ꝯtriū
ei qd̓ in canonibus repitur: vñ nemo. ſ. alteri
us parrochianū iudicare p̄ſumat. Sed aliud
eſt fauore vel odio ꝓpriū ſacerdotē cōtemne
re qd̓ canones ꝓhibent: aliud cecū vitare: qd̓
Urbanus facere monet: ne ſi cecus cecum du

Matth. 15.

cat ambo in foueā cadant. Ait enim Urba

Ibidē. c. cō placuit.

nus ſcōs. Placuit vt nulli ſacerdotum dein
ceps liceat quēlibet cōmiſſum alteri ſacerdoti
ad pniam ſuſcipe: ſine eius cōſenſu cui ſe pri
us cōmiſit niſi pro ignorātia illius cui prius
confeſſus eſt. Qui vero contra hoc facere ten
tauerit: gradus ſui periculo ſubiacebit.

¶ Iſta eſt diſtinctio. 21ª. huiꝰ q̄rti libri In qua magr̄
poſtꝗ̄ egit de tpe pnie: hic mouet q̄ſdā qōnes cir
ca determiata ⁊ ſoluit. Et circa hoc duo facit. Pri
mo enī q̄rit an ēt aliqua pctā dimittant̄ poſt hāc vi
tā. Scdo oñdit quō mortale remittat̄ cuius noticia
nō hētur. Primū facit vſqꝫ ibi: Poſt hec cōſideran
dū eſt. Scdm vſqꝫ ad finē diſtictiōis. In ſpāli ſnia
magr̄i ſtat i trib⁹ ꝓpōnib⁹: quaꝝ p̄mā ē hec. ¶ Ma
giſter h̄ atteſtat̄ ꝙ pctm̄ veniale ēt poſt hāc vitā re
mittat̄. Hāc magr̄ iſinuās querit. Utrū poſt hāc vi
tā ēt aliqua pctā dimittant̄. Et rñdet ꝙ ſic per auc̄tē
dn̄i dicētis aliqua pctā nec hic nec i futuro remitti.
Et per auc̄tē Gregorij dicētis quaſdā culpas in futu
ro remitti q̄buſdam ſi tm̄ h̄ meruerit in hac vita. Et
per auc̄tē Augu. dicētis eos qui edificant lignū fe
nū ⁊ ſtipulā ⁊ qui venialia pctā ſecum portant: per
ignem purgatorij ſaluari quo iſta pctā cremabunt̄.
Poſtea dic̄ ꝙ ille ignis purgatorij q̄ſdā tardi⁹ quoſ
dā citius purgat ſm ꝙ aliq̄ magis vel minus bona
corpalia in hac vita dilexerūt. vñ gradus dilectiōis
notant̄ per hec tria. ſ. lignū fenū ⁊ ſtipulā. Illi tñ ꝗ
ſupedificāt aurū argentū ⁊ lapides p̄cioſos: tam ab
igne eterno ꝙ̄ purgatorij ſecuri ſunt. Poſtea obijc̄
ꝯtra p̄dicta hoc mō. Si per lignū fenū ⁊ ſtipulā in
telligunt̄ venialia: cū nullus ſit ſine venialib⁹: ergo
nullus eſt qui iſta nō edificet: ⁊ ita ēt viri pfecti qui
edificant aurū argentū ⁊ lapides precioſos: edifica
būt lignū fenū ⁊ ſtipulā. Et ꝙ alij ſunt qui edificant
lignū fenū ⁊ ſtipulā ſic̄ impfecti: qui q̄uis deū ꝯtem
plātur ⁊ primū diligāt ⁊ bona opa faciūt tñ non di
cunt̄ ſupedificare aurū argētū ⁊ lapides precioſos
per que p̄dicta tria itelligunt̄: q̄ non hñt hec tria ex
cellēter: ſed cū aliq̄ inordinato amore rerū tpaliū.
Alij vō ſunt qui edificāt aurū argētū ⁊ lapides pre
cioſos ſicut pfecti qui q̄dē intēti ſunt contēplationi
dei que itelligit̄ per aurū ⁊ dilectioni primi que in
telligit̄ per argētū: ⁊ ceteris bonis opib⁹ que intelli
gūtur per lapides p̄cioſos. Iſti edificare dicunt̄ nō
lignū fenū ⁊ ſtipulā: ſed iperfecti qui ſiml' cum deo
cogitāt que ſunt mūdi edificāt lignū fenū ⁊ ſtipulā:
⁊ cū talib⁹ edificijs trāſeūt ⁊ cremabuntur igne pur
gatorij. Lꝫ tranſitorie tñ grauiter puniunt̄. Hic enī
miſericordia exhibet̄: illic iuſtitia exercebit̄. Secun
da ꝓpoſitio eſt hec: Sicut per generalē cōfeſſionē
⁊ verā ꝯtritionē veniale delet̄ ſic etiā mortale cui⁹
nō hētur noticia ēt ſi nō recitetur. Hāc magr̄ inſinu
ans q̄rit: ſi cōfeſſio proſit in ea ſingula peccata expri
mant̄. Et rñdet ꝙ ſingula pctā mortalia quoꝝ quis
memoriā hꝫ dꝫ ſingillatim ſiml' in confeſſiōe expri
mere: ſꝫ q̄rū memoriā nō hꝫ opꝫ ſaltē gn̄alr̄ confite
ri: venialia aūt q̄ inumerabilia ſunt opꝫ ⁊ ſufficiet
ea gn̄aliter cōfiteri. Unde ſubdit ꝙ confeſſio gn̄alis
ſit in eccl̄ia per quā remittūtur pctā venialia ⁊ etiā
mortalia quoꝝ memoriā non hēmus. Addit etiam
ꝙ ſicut penitēs nō debet pctā celare que fecit quo
rū. ſ. hꝫ memoriā: ita dꝫ attēdere vt pctm̄ non confi
teat̄ qd̓ nō fecit. q̄ ſic mētiret̄ ⁊ peccaret. Ultio di
cit ꝙ ſacerdos dꝫ oīb⁹ modis pctā cōfitētiū celare:
qd̓ ſi nō fecerit deponēdus eſt. Addit ēt ꝙ penitēs
nunꝗ̄ dꝫ ꝓpriū ſacerdotē dimittere: nec ſacerdos
quicunqꝫ aliquē alteri ſacerdoti cōmiſſum ad peni
tētiā ſuſcipe dꝫ: tñ ꝑꝑ ignorantiā proprij ſacerdotis
p̄t penitēs q̄rere diſcretū ſacerdotē. Et tm̄ in ſpāli.

¶ Si peccata dimiſſa redeant. a

Di. XXII. Oñdit quā tum ꝯfeſſio nis cōcept⁹ obſit.

Unqꝫ multis au

ctoritatib⁹ ſupra ſit aſſertū in ve
ra cordis cōtritione pctā dimitti
añ oris cōfeſſionē vel opis ſatiſfa
ctionē ei ēt ꝗ aliq̄n in crimē relapſus eſt q̄rit̄
ſi poſt cordis ꝯtritionē cōfiteri cōtēpſerit: vel
in pctm̄ idē vel ſil'e ceciderit: an pctā dimiſſa
redeāt: Cuius qōnis ſolutio obſcura eſt ⁊ ꝑ
plexa: alijs aſſerentibus: alijs ecōtra neganti
bus pctā ſemel dimiſſa vlteri⁹ replicari ad pe
nā. Qui vero dicunt pctā dimiſſa redire: ſub

Auctoritatibus aſtruit. pctā redire

ditis ſe muniunt teſtimonijs. Amb. ait. Do
nate inuicē ſi alter in alterū peccat: alioquin
deus repetit dimiſſa. Si. n. in his contēptus
fuerit ſine dubio reuocabit ſniam per quā mi
ſericordiam dederat: ſicut in euangelio de ſer
uo neꝗ̄ legit̄: qui in cōſeruū ſuū ipius depre

Matth. 18.

De pe.di.4 in pñ. ⁊ c. ſequēti. — benſus eſt. Itē Raba. Nequaꝫ ſuū tradidit deus tortoribus quo aduſqꝫ redderet vniuerſum debitū: q2 nō ſolum pctā que poſt baptiſmū hō egit reputabūtur ei ad penā: ſed ēt originalia que in baptiſmo ſunt ei dimiſſa. Itē

In homili. q̄dam. — Greg. Ex dictis euāgelicis cōſtat: q2 ſi ex toto corde nō dimittimꝰ: qđ in nos delinquit̄ ⁊ hoc rurſuꝫ exigit̄ qđ iā nobis per pniāꝫ dimiſſū fuiſſe gaudebamꝰ. Itē Augꝰ. Dic̄ deus:

In quadaꝫ homili. Luce.6. — Dimitte ⁊ dimittet̄ tibi: ſꝫ ego priꝰ dimiſi: dimitte vel poſtea Nam ſi nō dimiſeris reuocabo te: ⁊ q̄cq̄d dimiſeram replicabo tibi.

Ibidem. — Itē qui diuini bñficij oblitus ſuas vult vindicare iniurias: nō ſolū de futuris pctis veniaꝫ nō merebit̄: ſed ēt preterita que iā ſibi dimiſſa credebat: ad vindictā ei replicabūtur. Iteꝫ

Super. Lucā.ii. ⁊ Math.iz. — Beda. Reuertar in domū meā ⁊c. Timendus eſt ille verſiculus non exponēdus: ne culpa quā in nobis extinctam credebamus: per

Ibidem. — incautelā nos vacātes opprimat. Itē. Quecūqꝫ eni poſt baptiſma ſiue prauitas hereticā ſeu cupiditas mundana arripuerit: mox oium ꝓſternet in ima vitioꝝ. Itē Augꝰ Re

Lib. de baptiſmo: de pe.di.4. Math.18. — dire dimiſſa pctā: vbi fraterna charitas non eſt: aptiſſime dñs in euangelio docet: in illo ſeruo a quo dimiſſū dñs debitum petijt: eo ꝙ ille cōſeruo ſuo debitū nollet dimittere. His auctoritatibꝰ innitunt̄ qui dicūt pctā dimiſſa ſi replicātur redire ſimplr̄. Quibꝰ opponit̄.

Oppoſitio cōtra eos. — Siq̄s pro pctō de quo penituit ⁊ indulgentiā accepit iteꝝ punit̄: nō videt̄ iuſtū. Si punit̄ pro eo qđ peccauit. ⁊ non emēdauit iuſtitia eſt aperta. Si vo req̄rit̄ qđ fuerat condonatum: vel iniuſtitia eſt: vel iuſtitia occulta.

Naum.I. — Videt̄ ēt deꝰ bis in idipſum iudicare: ⁊ duplex tribulatio ꝯſurgere qđ ſcriptura negat. Sed ad hoc pōt dici: ꝙ neqꝫ duplex tribulatio conſurgit: neqꝫ iudicat deꝰ bis in idipſū. Hoc eni fieret ſi poſt cōdignā ſatiſfactionem ⁊ ſufficiētē penā iterū puniret: ſed non ſatiſfecit digne ⁊ ſufficiēter: qui nō pſeuerauit. Debuit eni iugē pctī hēre memoriā: nō ad faciendū: ſꝫ ad cauēdū: debuit non obliuiſci oēs retributiones: dei que tot ſunt q̄t ſunt pctōꝛum

Augꝰ ſuper pſalterium. — remiſſiōes. Tot ergo debuit cogitare dona dei: q̄t mala ſua: ac pro illis vſqꝫ in finem gratias agē.

2.Pet.2. — Sꝫ q2 igratꝰ ad vomitū ſicut canis redijt: ante acta bona mortificauit: ⁊ pctm̄ dimiſſum reuocauit: vt cui humiliatio ante deꝰ peccatum dimiſerat: eidem poſtea elato ⁊ in

Math. 18. Luce.16. — grato imputet.

¶ Aliorum ſententia. b

Sꝫ q2 abſonuꝫ videtur

vt pctā dimiſſa iterū iputētur: placet q̄buſdā neminem pro peccatis ſemel dimiſſis iterū a deo puniri. Sꝫ iō dicunt̄ dimiſſa redire ⁊ iputari: q2 ꝓpter igratitudinē ita reus ⁊ peccatoꝛ cōſtituit̄: vt ante fuerat. Sic eni qđ dimiſſū fuerat dr̄ exigi: q2 remiſſionis percepte ingratꝰ: ita reꝰ fit vt ante fuerat. Vtriqꝫ parti qōnis ꝓbati fauent doctores. Ideoqꝫ alicui pti non preiudicās ſtudioſo lectori iudicium relinquo: addēs mihi tutuꝫ foꝛe ac ſaluti propinquum ſub menſa dñoꝝ micas edere.

¶ Quid ſit hic ſacramentum ⁊ res. c

Poſt predicta reſtat in

ueſtigare q̄d in actione pnie ſit ſacrm ⁊ res. Sacrm enim ſignū eſt ſacre rei. Quid ergo hic ſignum eſt: ⁊ que eſt res ſacra huiꝰ ſigni? Quidā dicūt ſacrm hic eē qđ exteriꝰ tm̄ geritur. ſ. exterioꝛ pnia que eſt ſignum interioris pnie. ſ. ꝯtritiōis cordis ⁊ hūiliatiōis. Qđ ſi eſt. nō oē ſacrm euāgelicum id efficit qđ figurat. Exterioꝛ eni pnia nō efficit interioꝛē: potius interioꝛ cā eſt exterioris. ¶ Sed ad hoc inquiūt illi hoc eē itelligēdum de illis ſacris que in nouo teſtamento inſtituta ſunt: vt eſt ſacrm baptiſmi: cōfirmationis ⁊ coꝛpis xpi. Sacrm vo pnie ſicut ⁊ cōiugij an̄ tp̄s grē ēt a primoꝛdio hūani gn̄is fuit. Vtrūqꝫ eni iſtitutū fuit in primis parētibꝰ. Itē ſi exterioꝛ penitētia ſacrm eſt. ⁊ iterioꝛ res ſacri: ſepius precedit res ſacrm ꝙ ſacrm rē. Sꝫ nec hoc incōuenięs eſt. Nā ⁊ in alijs ſacris que efficiunt qđ figurāt: hoc ſepe contingit. Quidaꝫ aūt dicūt exterioꝛē pniam ⁊ interioꝛem eſſe ſacrm nec duo ſacra: ſed vnum vt ſpēs panis ⁊ vini nō duo ſunt ſacra ſed vnum. Et ſicut in ſacro coꝛpis: ita ⁊ in hoc ſacro dicūt aliud eſſe tm̄ ſacrm. ſ. exterioꝛē pniam: aliud ſacrm ⁊ rem. ſ. interioꝛē pniam: aliud rē ⁊ nō ſacrꝫ. ſ. remiſſionē pctōꝝ. Interioꝛ enim pnia ⁊ res eſt ſacramenti. ſ. exterioris pnie: ⁊ ſacrm remiſſionis peccati quaꝫ ⁊ ſignat ⁊ facit. Exterioꝛ q̄ꝫ pnia ⁊ iterioris ſignū ē: ⁊ remiſſiōis pctōꝝ.

Hādulphꝰ. — Alioꝝ ſnia.

¶ Iſta eſt diſtinctio. xxª huiꝰ q̄rti libri: In qua magiſter poſtq̄ꝫ egit de tpe pnie: hic determiat quedā que ptinēt ad effectū eiꝰ que eſt remiſſio pctōꝝ. Et tria circa hoc facit. Primo enim inq̄rit vtrum pctā in cōtritiōe dimiſſa cōfeſſiōe ſequēti omiſſa vel contēpta redeāt. Scđo q̄d in hoc ſacro ſit res ⁊ quid ſacramētū ſm q̄ſdam manifeſtat. Tertio quō pnia exterioꝛ ⁊ iterioꝛ vnuꝫ ſit ſacrm ſm alios iſinuat. Primum facit a pnº diſ. vſq; ibi(Poſt p̄dicta.)Scđm vſq; ibi(Quidā āt dicūt.)Tertiū vſq; ad finem diſtinctiōis. In ſpāli ſnia magři ſtat in tribꝰ ꝓpōibꝰ quarū pma eſt hec. ¶ Quidā dicunt pctā ſemel dimiſſa per grē pditionē iterū ad penā replicari: ſed

alijs placet

aliis placet hi⁹ pctĩ iterũ a deo nõ imputari. Hanc
magr̃ inſinuãs ꝓponit ꝙ vtrũ dimiſſis pctis in contri
tiõe ſi hõ poſt modũ cõfiteri cõtemnat vel in p̃ſtina
pctã vl' in cõſilia pctã incidat: an pctã prius dimiſſa
redeãt. Poſtea tãgit circa hoc diuerſas opiniones.
Quidã eni dicũt ea redire ⁊ adducunt parabolam de
ſeruo nequã a quo videt̃ vniuerſũ debitũ ẽt pri⁹ di
miſſũ exactũ eẽ: tãguntur ẽt in lr̃a plures auctorita
tes que faciũt ad ꝓpoſitũ. Sꝫ ꝯ h̃ opponit: nõ enim
vꝫ iuſtũ vt pro pctõ quo q̃s ſemel iudicat⁹ eſt: iterũ
iudicet̃. Et rñdet ꝙ ꝑꝑ h̃ nõ bis ſuꝑ eodem pctõ iu
dicat̃: qꝛ nõ perfecte penituit cũ nõ condigne ꝓſolu
tur ⁊ lg at⁹ fuerit. Aliorꝫ opinio eſt ꝙ pctã dimiſſa
ante: nõ redeãt iterũ niſi ꝑꝑ ingratitudinẽ: ꝑꝑ ingra
titudinẽ eni q̃s reus cõſtituit̃ ſicut ante fuerat ac ſi
pctã rediret p̃ſtina: Poſtea magr̃ a determinatione
hui⁹ queſtiõis ceſſat ⁊ ſe excuſat relinquẽs ſtudium
ei⁹ ſtudioſo lectori: eo ꝙ vtraqꝫ opinionũ doctores
fauẽtes hꝫ. ¶ Scḋa ꝓpoſitio eſt hec: In ſacr̃o pnie
pnia exterior eſt ſacr̃m: interior aũt res ſacri. Hanc
magr̃ inſinuãs q̃rit cũ ſacr̃m ſit ſacre rei ſignum q̃d
in pnia ſit ſacr̃m ⁊ q̃d res. Poſtea ſoluit ſcḋm opinio
nẽ aliquorꝫ dicẽtiũ exteriorẽ eẽ ſacr̃m iteriorẽ eſſe
rẽ ſacri. Cõtra qḋ ſtatim opponit ꝙ ſacr̃a noue le
gis efficiũt qḋ figurãt: exterior autẽ pnia non efficit
iteriorẽ: ḡ nõ eſt ſacr̃m: Et ſcḋm opinionẽ eorꝫ rñdet:
dicẽs ꝙ verum ſit de illis ſacr̃is que in noua lege in
ſtituta ſũt: vt baptiſmus confirmatio ⁊ corpus xp̃i:
pnia aũt nõ eſt talis qꝛ in p̃mis parentib⁹ fuit: ⁊ tem
porib⁹ eorꝫ inſtituta ſicut ⁊ mr̃imoniũ. Obiicit etiã
alio mõ qꝛ ſacr̃m dꝫ p̃cedere rẽ: pnia autẽ exterior
nõ p̃cedit iteriorẽ vt ſepi⁹. Et rñdet ꝙ ẽt in aliis ſa
cramẽtis ſepe p̃cedit res ſacr̃m ſicut econuerſo: vt
in adultis cõtritio gr̃a ante baptiſmũ ꝯfertur. ¶ 3ª
ꝓpõ eſt hec: Alii dicũt tã exteriorẽ pniam eẽ ſacr̃m
q̃ꝫ interiorẽ. nõ nõ eẽ duo ſacr̃a ſed vnũ cõpletum.
Hãc eni ꝓpoſitionẽ ꝓponẽs ſoluit q̃õnẽ premiſſaꝫ
ſcḋm aliorꝫ opinionem qui dicunt taꝫ exteriorem q̃ꝫ
iteriorẽ vnũ eẽ ſacr̃m ſicut ſpecies panis ⁊ vini non
duo ſũt ſacr̃a ſꝫ vnũ. Exterior aũt pnia eſt tm̃ ſacr̃m:
iterior aũt eſt res ⁊ ſacr̃m: remiſſio aũt pctõꝝ eſt
tm̃ res: ⁊ ſic tria ſunt in hoc ſacr̃o ſicut ſunt in aliis
ſacramentis. Et tm̃ in ſpeciali.

Di. XXIII. ¶ De ſacramento vnctionis extreme. a

De vnctio nis extreme ſacramento

Preter p̃miſſa ẽ

ẽt aliud ſacr̃ꝫ. ſ. vnctio ĩfirmorꝫ q̃
fit in extremis oleo ꝑ ep̃m ꝯſecra
to. Et ſunt tria gñ̃a vnctiõis. Eſt

De tribus generibus vnctionis.

.n. vnctio q̃ fit chriſmate: q̃ dꝛ̃ principalis vn
ctio: qꝛ ĩ ea p̃ricipalr̃ paclyt⁹ datur: Vñ ⁊ ꝑꝑ
abũdãtiã gr̃e duos liquores mixtos hꝫ oleũ
ſ. ⁊ balſamũ: oleũ cõſcie balſamũ fame. Chriſ
ma vero grece: vnctio latine dꝛ̃. Nec tñ oẽ ole
um ad vnctionẽ ſcĩficatũ chriſma vocatur: ſꝫ
illud ſolũ qḋ miſcetur cũ balſamo: q̃ capita re
gũ ⁊ põtificũ vngũtur: quo ẽt baptizatos ſa
cerdotes vngit in vertice ⁊ põtifex ꝑ ĩpoſitio
nẽ man⁹ ꝯfirmãdos vngit in frõte. Eſt ⁊ alia
vnctio qua cathecumini ⁊ neophiti vngũtur
in pectore ⁊ iter ſcapulas in p̃ceptiõe baptiſ
mi. Tertia vero vnctio eſt que dꝛ̃ oleũ infir
morum de qua nunc agitur.

¶ A quibus inſtitutũ ſit hoc ſacramentum. b

Hoc ſacramẽtũ vnctio

nis ĩfirmorꝫ ab aplĩs ĩſtitutũ legit̃. Ait eniꝫ
Jacob⁹. Infirmat̃ q̃s in vobis ĩducat p̃ſby
teros eccl̃ie: ⁊ orẽt ſuꝑ eũ: vngẽtes eũ oleo in
noĩe dñi ⁊ alleuiabit eũ dñs: ⁊ ſi in pctĩs fue
rit: dimittẽtur ei. In quo oñditur duplici ex
cã ſacr̃m hoc ĩſtitutũ. ſ. ad pctõꝝ remiſſionẽ
⁊ ad corꝑalis infirmitatis alleuiationẽ. Vñ
cõſtat eũ qui hãc vnctionẽ fideliter deuoteqꝫ
p̃cipit: ⁊ ĩ corpore ⁊ in aĩa alleuiari: ſi tñ expe
dit vt in vtroqꝫ alleuiet̃. Q̃ ſi ſi forte corꝑis
valitudinẽ illi hr̃e nõ expedit: illam que eſt aĩe
ſanitatẽ in hoc ſacr̃o acq̃rit. Et ſicut in aliis
ſacramẽtis ita ⁊ in iſto: aliud eſt ſacr̃ꝫ: aliud
res ſacri. Sacr̃m eſt ipſa vnctio exterior: res
ſacramenti vnctio interior q̃ pctõꝝ remiſſio
ne ⁊ virtutum ampliatiõe ꝑficitur. Et ſi ex cõ
temptu vel negligentia ſacramentũ hoc preter
mittitur periculoſum eſt ⁊ damnabile.

Jacobi vlti. mo.

¶ De iteratione huius ſacramenti. c

Querũt aliqui ſi hoc ſa

cramẽtũ iterari poſſit: cũ baptiſm⁹ ⁊ alia q̃dã
ſacr̃a ſemel ſuſcepta nõ iterẽtur? Aug⁹ dicit:
ſacr̃m nõ iterãdũ ⁊ ſacr̃o nõ faciendã eẽ iniu
riaꝫ: ſꝫ hoc dicit vbi agit de ſacr̃o baptiſmi ⁊
ꝯfirmatiõis ⁊ ordinatiõis. Vñ non vꝫ illud
gñ̃aliter accipiẽdũ: ſed de ſacr̃o baptiſmi con
firmatiõis ⁊ ordinatiõis: q̃ nullaten⁹ ſunt re
petẽda: qꝛ ſemel tm̃ ⁊ nõ ſepi⁹ dat̃ baptiſmus
ꝯfirmatio ⁊ ordinatio. Sacr̃m vero altaris
⁊ pnie ⁊ cõiugii ſepe iterari vꝫ: qꝛ ſepe ſacr̃m
corꝑis p̃cipit̃: frequẽter pnia agit̃: ꝯiugiũ
ſepe ꝯhitur. Quare ergo vnctio ſilr̃ non põt
iterari? Si morb⁹ nõ reuertitur: medicina nõ
iteret̃. Si vero morb⁹ nõ p̃t cohiberi: q̃re me
dicina debet ꝓhiberi? Sicut orõ iterari põt:
ita ⁊ vnctio iterari poſſe vꝫ: vtraqꝫ enim illic
cõmemorat Jacob⁹ ⁊ vtrũqꝫ alteri cooꝑatur
ad cõſerẽdã alleuiationẽ corꝑis ⁊ aĩe. Cur er
go negatur vnctionẽ ſuꝑ ĩfirmũ poſſe iterari
ad ĩpetrãdã ſepi⁹ ſanitatẽ mẽtis ⁊ corꝑis: cũ
ꝓpter infirmitatẽ eadẽ ſepe iteranda ſit orõ.
¶ Quidã ãt de oĩ ſacr̃o itelligi volũt ꝙ non
ſit iterãdũ. ſ. ſcḋ totũ illḋ qḋ ꝑtinet ad ſacr̃m:
dicẽtes q̃dã ſacr̃a ſepi⁹ poſſe ſuſcipi: q̃dã v̄o
nõ. Nec tñ q̃ ſepi⁹ ſumũtur: totalr̃ iterant̃: vt
ſacr̃m altaris ⁊ vnctionis: q̃ lꝫ ſumãtur ſepi
us: tñ qꝛ nõ iterũ bñdicit̃ eadẽ hoſtia vel ideꝫ
oleũ: nõ iterat̃ ſacr̃m cũ iniuria. ¶ Sꝫ dicet
q̃s ſic: ⁊ baptiſm⁹ nõ iterat̃: ⁊ ſi aliq̃s frequẽ

In libro cõtra parmenianum.

Aliorꝫ opinio.

ter baptizet᷑ dū eadē aq̄ nō iteruꝫ bn̄dicatur. Sꝫ aliud ē inquunt illi de bn̄dictiōe aque qua fit baptiſm⁹. aliud de bn̄dictiōe panis ⁊ olei. Pōt ēt baptiſmus celebrari in aq̄ ēt nō bn̄dicta: q꜡ illa bn̄dictio ꝓ reuerētia tm̄ fit ⁊ decore: nō virtute ſacri. Sꝫ corp⁹ xp̄i nō pōt ɔfici niſi de pane cōſecrato: nec vnctio illa fieri pōt niſi de oleo ab ep̄o cōſecrato. Jdq꜡ illa ſanctificatio ad virtutē ſacramēti ꝑtinere videt᷑. Jn cōiugio quoq꜡ ſemel tm̄ bn̄dicitur quiſq꜡ nō ſepi⁹. Bn̄dicitur. n. vt ait Amb. cuꝫ prima ⁊ nō ſcd̄a vxore. Si ergo cū dr̄ ſacr̄m non eē iterādū: nec iniuria ei eſſe faciēda: rōneꝫ dicti referas ad ſanctificationē rei qua ſacr̄m explet᷑: de oī ſacr̄o gn̄aliter id verū eſt. Si vero ad ſuſceptionē ſacri: de q̄buſdam verū eſt ꝙ nō iterant᷑ crebra ſuſceptione. de alijs vero q̄buſdā non: q꜡ frequenter ſumuntur: vt hoc vnctiōis ſacr̄m qd̄ in oī pene eccleſia ſepe repetitur.

In glo. ſup illud. i. Corinthio. 7. Nubat tm̄ in dn̄o.

¶ Jſta eſt diſtinctio 23ᵃ hui⁹ quarti libri: in qua magiſter poſtq̄ determinauit de baptiſmo qd̄ eſt ſacramentum ītrātiū: ⁊ de ɔfirmatōe: eucbariſtia ⁊ penitētia que ſunt ſacr̄a ꝓgredientiū: hic determiat de extrema vnctiōe que eſt ſacr̄m exeūtium. Et tria circa h̄ facit. Primo eni quid ſit hoc ſacr̄m manifeſtat. Scd̄o oñdit q̄d efficiat. Tertio ſuadet ne ꝗs ipſum ex cōtēptu ⁊ negligentia ꝓtermittat. Primum facit a pn̄ᵒ diſtin. vſq꜡ ibi (Hoc ſacr̄m vnctiōis.) Scd̄m vſq꜡ ibi (Querunt aliq̄ ſi hoc ſacr̄m.) Tertium vſq꜡ ad finē diſtin. Jn ſp̄ali ſn̄ia magri ſtat in trib⁹ ꝓpoſitiōib⁹: q̄rū p̄ma eſt hec. ¶ Extreme vnctionis infirmoꝝ que fit in oleo cōſecrato per man⁹ ep̄orum ſunt tria gn̄a iuxta dicta magroꝝ. Hāc magiſter inſinuās dicit primo ꝙ ſacr̄m extreme vnctiōis fit oleo per ep̄m cōſecrato. Et tāgit triplex gen⁹ vnctionis. Eſt eni quedā vnctio ꝑncipalis que fit chriſmate ⁊ oleo. ſ. mixto balſamo: ⁊ tali vnctione vngūtur reges ⁊ pōtifices in capite: confirmandi aūt in fronte baptizādi aūt in vertice. Alia eſt vnctio qua vnguntur cathecumini inter ſcapulas. Tertia eſt vnctio q̄ vnguntur infirmi: ⁊ de hac ad preſens agitur. ⁊ he due fiūt ſimplici oleo bn̄dicto. Poſtea dicit h̄ ſacramētū īſtitutū fuiſſe ab ap̄lis: et dicit beat⁹ Jacobus in canonica ſua. c. 5. ¶ Scd̄a ꝓpō eſt hec: Hoc ſacr̄ꝫ duplici de cā ab ap̄lis eſt inſtitutū. ſ. ad pctōꝝ remiſſionem ⁊ ad corꝑalis īfirmitatis alleuiationeꝫ. Hāc magr̄ īſinuās dicit hoc ſacr̄m īſtitutum fuiſſe ad duplicē effectū ad ſanitatem aīe ⁊ corꝑis: q꜡ tn̄ non expedit hoi vt ſemꝑ alleuiet᷑ corꝑalr̄: iō nō ſemper corꝑoris ſanitatem acq̄rit qui hoc ſacr̄m deuote ⁊ fideliter recipit. Poſtea ponit hui⁹ ſacri conformitateꝫ ad alia. Nā in hoc ſacr̄o eſt aliq̄d qd̄ eſt ſacr̄m tantū vt eſt exterior vnctio: ⁊ aliq̄d qd̄ res ſacri vt interior vnctio ī pctōꝝ remiſſio. ⁊ virtutum appoſitio. ⁊ iō hoc ſacr̄m cōtēnere vel negligere ꝑiculoſum eſt. ¶ Tertia ꝓpō eſt hec: Hoc ſacr̄m ex contemptu ⁊ negligētia nō ꝓtermittat᷑: nec ipm̄ reuereat᷑ niſi morbus reuertat᷑. Hui⁹ ꝓpōnis p̄ma ps̄ pꝫ: ex premiſſis ſcd̄am magr̄ inſinuās q̄rit: vtrū hoc ſacr̄m poſſit reiterari. Et oñdit per b. Aug᷑ ꝙ nō: quia iniuriā facit ſacr̄o qui reiterat ſacr̄m. ⁊ ſic reſpōdet ꝙ Aug⁹ loquit᷑ tm̄ de trib⁹ ſacr̄is. ſ. de baptiſmo cōfirmatiōe ⁊ ordīe que nullo mō iterāda ſūt. Alia v̄o ſepius iterari pn̄t: vt eucbariſtia: pn̄ia: ⁊ matrimoniuꝫ: quare ēt vnctio iterat᷑: ſi eni morb⁹ iteratur ⁊ vnctio que eſt medicina morbi iteratur. Et tn̄ in ſpeciali.

¶ De ordinibus eccleſiaſticis. a — Di. XXIIII. De ſacr̄o ordine quantum ad ea que ad illū diſponunt. Hugo lib. 2 ꝑte. 3. ca. 4.

Nunc ad cōſideratiōnē ſacre ordiatiōis accedam⁹. Septē ſunt ſp̄ualiū officioꝝ grad⁹ ſiue ordies ſicͭ et ſcōꝝ patrum dictis apte tradit᷑: ⁊ capit᷑ nr̄i. ſ. ieſu xp̄i exēplo mōſtrat᷑: q̄ oiuꝫ officia i ſemetipo exhibuit: ⁊ corꝑi ſuo qd̄ ē eccl̄ia eoſdē ordies obſuādos reliq̄t. Septē āt ſunt ꝓꝑ ſeptiformē grāꝫ ſci ſp̄us: cui⁹ q̄ nō ſūt ꝑticipes ad grad⁹ eccl̄iaſticos ⁊ īdigne accedūt. Jlli v̄o ī q̄rū mētibus diffuſa ē ſeptiformis grā ſp̄us ſci: cū ad eccl̄iaſticos ordies accedūt: in ipſa ſp̄ualis gradus ꝓmotiōe ampliorē gratiā ꝑcipere credūtur. — Quare ſeptem ſunt.

¶ Quales aſſumendi ſunt ad clerum. b

Tales āt ad miniſteriū ſp̄uale eligēdi ſūt clerici: q̄ digne poſſint dn̄ica ſacr̄a tractare. Meli⁹ ē. n. ep̄o paucos hēre miniſtros q̄ pn̄t digne op⁹ dei exercere q̄ multos inutiles q̄ ordinatori graue onus inducāt. Tales. n. decet eē miſtros xp̄i q̄ ſeptiformis grā ſp̄us ſācti ſint decori: et quoꝝ doctrina ⁊ ɔuerſatiōis forma eadē gratia i alijs trāſfundat᷑ ne celeſtes margaritas ſp̄ualium verboꝝ officioꝝq꜡ diuinoꝝ ſordide vite pedibus cōculcēt. Jn ſacr̄o ḡ ſeptiformis ſp̄us ſeptē ſunt gradus eccl̄iaſtici. ſ. oſtiarij: lectores: exorciſte: acoliti ſubdiacōi: diaconi: ſacerdotes: oēs tn̄ clerici vocāt᷑. i. ſortiti. Corona. n. ſignaculū ē quo ſignātur in ꝑtē ſortis miniſterij diuini. Corona regale dec⁹ ſignificat q꜡ ſeruire deo regnare eſt. Unde miſtri eccl̄ie reges eē dn̄t: vt ſe ⁊ alios regāt: q̄bus petrus ait: Uos eſtis gen⁹ electū: regale ſacerdotiuꝫ ⁊c̄. Summitas capitis deſuꝑ nudatur: vt corū mens ad dn̄ꝫ libera mōſtret᷑: q̄ reuelata facie gl̄iam dei cōtempletur. Summitas. n. capitis ē eminētia mētis. denudatio capitis ē reuelatio mētis. Clericus. n. ſecretoꝝ dei non ignarus eē dꝫ. Tundētur ēt capilli vſq꜡ ad reuelationē ſenſuū. ſ. oculoꝝ ⁊ auriū: vt vitia in corde ⁊ ope pullulātia doccātur ꝓſcidēda: ne ad audiēdū ⁊ itelligēdū verbū dei ꝑpediat᷑ mēs: ꝓ q̄ ſeruato reddetur in excelſis corona. Tōſure aūt eccl̄iaſtice vſus a nazareis exortus videtur: qui prius crine ſeruato deinde ob vite continentiam caput radebant: ⁊ capillos in igne ſacrificij ponebant. Hinc vſus inoleuit vt

Clemēs papa di. 23. ca. tales.

Matth. 7.

De corona ⁊ tonſura. Hugo lib. 2 ꝑte. 3. ca. 1.

1. Petri. 2.

2. Cor. 3.

Hugo vt. ſ. ca. 2.

Nūi. 7.

nit vt qui diuinis cultib⁹ mãcipãtur q̃ſi naza/
Ezech.5. rei.i.ſancti crine poſito inueniant̄. Sicut ad
Actuũ.18. Ezechielẽ dr̃: Fili hois ſume gladiũ acutum
j.Coꝛ.11. ⁊ duc ſup caput tuũ ⁊ barbã. In actibus etiã
apl̃oꝝ. Priſcillã ⁊ Aquilam hoc feciſſe legi
mus. Paulus q̃q3 ⁊ alij quidã diſcipuli xp̃i
hoc fecerunt. Recte ergo in q̃buſlibet gradi
bus ↄſtituti clerici vocantur. quoꝝ noia ⁊ rõ
Iſid.in lib. nes nominũ. Iſidorus exponẽs ait: Cleros
7. ethimo. ⁊ clericos hinc appellatos eſſe credimus: q2
⁊ all egatur Mathias elect⁹ eſt ſorte: quem primum per
di.21.c.cle apl̃os legimus ordinatũ. Cleros enim grece
ros. latine ſors vel hereditas dr̃: Ideo ergo dicti
ſunt clerici: q2 de ſorte ſunt dñi. vel q2 deum
patrẽ hñt. Generalr̃ vo clerici nũcupati ſunt
oẽs qui in eccl̃ia dei ſeruiunt: quoꝝ gradus
⁊ noia ſunt hec: oſtiarius: lector ⁊c̃.

¶ De oſtiarijs. c

Ibidem. **Oſtiarij idẽ ⁊ ianitores**
j.paral.26. ſunt qui in veteri teſtamẽto electi ſunt ad cu
ſtodiã tẽpli vt nõ ingrederet̄ in illud immun
dus. Dicti autem oſtiarij eo q̃ preſint oſtijs
templi. Ipſi enim tenentes clauẽ oia intus ⁊
extra cuſtodiunt: atq3 inter bonos ⁊ malos
hñtes iudiciũ dignos recipiũt: indignos re/
De ↄſe. diſ. ſpuunt. Vñ ⁊ eis cũ ordinant̄ claues eccleſie
23.c.oſtiari dantur ab ep̃o. Et dr̃ eis: Sic agite tanq̃ ra/
us. tionẽ deo reddituri pro reb⁹ que clauib⁹ iſtis
Joã.2. recludunt̄. Hoc officiũ dñs in ſua perſona ſu
ſcepit q̃n flagello de funiculis facto vẽdentes
Joã.10. ⁊ ementes eiecit de tẽplo. Ipſe enim ſe oſtia
riũ ſignificãs dicit. Ego ſum oſtium per me
ſiquis introierit ſaluabitur ⁊ ingredietur ⁊
egredietur ⁊ paſcua inueniet.

¶ De lectoribus d

Iſid.21.diſ. **Secũdus ẽ grad⁹ lecto**
c.cleros. rum: lectores a legendo ſicut pſalmiſte a pſal
mis canẽdis vocati ſunt. Illi enim predicant
pp̃lis q̃d ſequant̄: iſti cantãt vt excitẽt ad cõ
punctionẽ aios audiẽtiũ: ſ3 quidam lectores
ita miſerabiliter pnunciẽt: vt quoſdam ad lu
ctum ⁊ lamẽtationẽ cõpellant. Idẽ etiã pro
nũciatores vocant̄ qui porro ante nunciant:
Idẽ diſ.25 q2 tam erit clara eoꝝ vox: vt etiam longe poſi
c.perlectis. toꝝ aures adimpleat. Ad lectores aũt ptinet
lectiones pnunciare: ⁊ ea que pphe vaticina
uerunt pp̃lis predicare: vt iam ex officio in ec
Diſt.23.c. cleſia legãt pphetias ⁊ lectiones: vnde ⁊ ei vi
lector. dente pp̃lo tradit̄ ab ep̃o codex diuinarum le
ctionũ ⁊ dr̃. Accipe ⁊ eſto verbi dei relator:
habiturus ſi fideliter ipleueris officiũ: ptem
cum his qui bene verbũ dei miniſtrauerunt.

Qui ad hũc gradũ pueh itur: littaꝝ ſcia debet Hugo li.2
eſſe inſtruct⁹ vt ſenſum vboꝝ intelligat: vim pte.3.c.6.
accentuũ ſciat: diſtincte legat: ne cõfuſione pro
lationis intellectũ auditorib⁹ auferat. Atten
dat q̃d indicatiue: q̃d interrogatiue ſit legen/
dum: vbi ſit in oꝛõne faciẽda diſtinctio. Hec
enim male ſeruata: intellectũ turbant ⁊ alios
ad riſum puocant. Aurib⁹ ⁊ cordi ↄſulere de
bet vox lectoris. Hoc officiũ ipleuit chriſtus Luce.4.
cum in medio ſenioꝝ librũ Eſaie aperiens di Eſaie.61.
ſtincte ad intelligendum legit: ſpũs dñi ſuper
me ⁊c̃. Ex quo lectorib⁹ datur itelligi q2 grã
ſpũali clarere debẽt qui alijs verbũ dei anun/
ciant. Hic ordo formã ⁊ initium a prophetis
accepiſſe videtur: quibus dr̃: Clama ne ceſſes
quaſi tuba exalta vocem tuam. Eſaie.58.

¶ De exorciſtis. e

Terti⁹ ẽ ordo exorciſta Iſid.diſ.21
rũ. Exorciſte aũt ex greco in latinũ adiurãtes c.cleros.
vel increpantes vocãtur. Inuocãt enim ſuper
cathecuminos ⁊ ſup eos qui hñt ſpiritũ imũ
dũ nomẽ dñi adiurãtes per eũ vt egrediatur
ab eis. Ad exorciſtam ptinet exorciſmos me/ Di.25.c.p
moriter retinẽ manuſq3 ſup energuminos ⁊ lectis.
cathecumios i exorciçãdo ipoñẽ. Debet autẽ
hr̃e ſpm̃ mũdũ qui ſpiritib⁹ imũdis iperat: ⁊
malignũ expellere de corde ſuo quem expellit
de corpe alieno: ne medicina quã alij facit ſibi
nõ pſit: ⁊ dicat̄ ei: medice cura teipm̃. Hi cũ Luce.4.
ordinant̄ accipiũt de manu ep̃i librũ exorciſ Di.23.c.ex
moꝝ ⁊ dr̃ eis: Accipite ⁊ habetote ptãtẽ ipo orciſta.
nẽdi man⁹ ſup energumios vl̃ cathecumios.
Hoc officio vſus eſt dñs q̃n ſaliua ſua tetigit
aures ⁊ linguam ſurdi ⁊ muti dicens: Effeta Matth.7.
q̃d eſt adaperire: p hoc docẽs nos ſpũaliter de
bere apire aures p̄cordioꝝ hoĩum ad itelligẽ
dũ: ⁊ ora ad ↄfitendũ: vt pulſo demone: ſpũs Matth.8.
ſcũs vas ſuũ recipiat. Hoc ẽt officio vſus eſt Luce.8.
xp̃s cum demoniacos multos ſanauit. Hic
ordo a Salomone videtur deſcẽdiſſe qui quẽ Di.21.c.cle
dã modũ exorciçãdi iuenit quo demones ad ros.
iurati ex obſeſſis corpib⁹ pellebant̄. Huic of
ficio mãcipati exorciſte vocati ſunt. De q̃bus
xp̃s in euãgelio. Si ergo in beelzebub eijcio Matth.12.
demonia. filij vr̃i. ſ. exorciſte in quo eijciunt? Luce.11.

¶ De acolitis. f

Quarto loco ſuccedũt Di.21.c.cle
acoliti. Acoliti vo grece: latie ceroferarij di/ ros.
cũt̄: a deportãdis cereis qñ legẽdũ eſt euãge
liũ vel ſacrificiũ offerendũ. Tũc eni accẽdun/
tur luminaria ⁊ deportãtur ab eis: nõ ad ef/
fugãdas aeris tenebras cũ ſol eo tpe rutilet:

ſed ad ſignũ letitie demõſtrandũ: vt ſub typo lu-
minis corpalis: illa lux oſtẽdatur de qua legi
Joã. i. Di. 25. c. per lectis. tur: erat lux vera que illuminat oẽm hoiẽ ve-
niẽtẽ in hũc mũdũ. Ad acolitũ ptinet prepa-
ratio luminariũ i ſacrario. Ipſe cereũ portat
ipſe vrceolũ cũ vino ⁊ aqua ſuggeſta: pro eu-
chariſtia ſubdiacõis preparat. Hi cũ ordinã-
tur cũ edocti fuerint ab epõ qualiter in officio
ſuo agere debeant: ab archidiacono accipiũt
cãdelabrum cũ cereo: ⁊ vrceolũ vacuum. Hoc
Joã. 8. offiñ dñs ſe hr̃e teſtatur dicẽs: Ego ſum lux
mundi: q̃ ſeq̃tur me non ambulat in tenebris.
Exod. 27. Leuitici. 6. ⁊ Exo. vlt. Huius officij formã illi gerebant in veteri te-
ſtamento qui lucernas candelabri cõponebãt
⁊ accendebant igne celeſti: ad illuminãdas te
nebras aquilonares.

De ſubdiaconis. g

Di. 21. c. de ros. Quintus eſt ordo ſub-
diaconorum. Grece hypodiacones vocãtur:
quos nos ſubdiacones dicim⁹. Qui ideo ſic
appellãtur: q2 ſubiacẽt p̃ceptis ⁊ officijs leui
tarũ. Oblatiões. n. in tẽplo a fidelib⁹ ſuſcipi
unt: ⁊ leuitis ſupponẽdas altarib⁹ deferunt.
Hi apud hebreos nathinnei vocabãtur. i. in
humilitate dño ſeruiẽtes. Ad ſubdiaconũ p-
Di. 25. c. per lectis. tinet calicẽ ⁊ patenã ad altare chriſti deferre ⁊
leuitis tradere eiſq3 miſtrar̃. Urceolũ quoq3
⁊ aquamanile ⁊ manutergiũ tenere epõ ⁊ pre-
ſbyteris ⁊ leuitis p lauãdis añ altare mani-
Hugo li. 2. pte. 3. c. 9. bus aquã p̃bere. His lex ↄtinẽtie ipoñr: q2
altari ppinquantes vaſa corpis ⁊ ſanguinis
xp̃i portãt. Uñ illud iplere debẽt. Munda-
Eſaie. 52. mini qui fertis vaſa dñi. Ad hos etiã ptinet
tñi de oblationib⁹ ponere in altari: q̃ntum ſuf
ficere poſſit pplo: nec non corpales ⁊ pallas
⁊ ſubſtractoria lauare. Hi cũ ordinant̃ acci
piunt de manu epĩ patenam ⁊ calicẽ vacuum.
ab archidiacono xõ vrceolũ cum aquamani
li ⁊ manutergium. Hoc officio vſus eſt dñs
Joã. 13. qñ linteo ſe precinxit ⁊ mittẽs aquam in pel
uim: pedes diſcipulo℞ lauit ⁊ linteo terſit.

De diaconis. h

Diaconorũ ordo ſextũ
Hugo li. 2. pte. 3. c. 16. tenet locũ pp ſenarij pfectionẽ. Hic ordo i ve-
teri teſtamẽto a tribu leui nomẽ accepit vl' tra
xit. Dicũtur. n. ⁊ leuite. Precepit q̃ppe dñs
Nũi. 3. Leuitici. 8. Moyſi vt poſt ordinationẽ aaron ⁊ filiorũ
eius: prorſus trib⁹ leui ad diuini cultus mini
ſteria ordinaret̃ ⁊ cõſecraret̃ dño: ⁊ ſeruirẽt
p iſrael corã aaron ⁊ filijs eius in tabernacu-
lo. Ipſiq3 geſtarẽt archã ⁊ tabernaculũ ⁊ oia
Nũi. 4. vaſa eius: ⁊ in circuitu tabernaculi excubarẽt
⁊ in trãſportãdo tabernaculo ipſi deponerẽt
rurſumq3 cõponerent. A vigintiq̃nq3 annis Nũi. 8.
⁊ ſupra iuſſi ſunt ſeruire in tabernaculo: quã
regulã in nouo teſtamẽto ſancti patres cõſti-
tuerũt: q2 hec etas ad ferẽda onera ẽ robuſta.
Leuite ergo et noie auctoris vocati ſunt. De Iſid. 7. eth. Di. 21. c. de ros.
leui enim leuite exorti ſunt a q̃bus in tẽplo my
ſtici ſacri myſteria explebantur. Hi grece dia
cones: latine miniſtri dicũtur: q2 ſicut in ſacer
dote ↄſecratio ita ⁊ in diacono miniſterij diſ
penſatio habetur. Ad diaconũ ptinet aſſiſte- Di. 25. c. per lectis.
re ſacerdotibus ⁊ miniſtrare i oibus que agũ
tur in ſacr̃is chriſti. ſ. in baptiſmo in chriſma
te: in patena ⁊ calice oblationes quoq3 iferre
⁊ diſponere in altari. Componere ẽt menſam
dñi ⁊ veſtire: crucem ferre ⁊ predicare euãge-
lium ⁊ epiſtolam ad populũ. Nã ſicut lectori
bus vetus teſtamentũ ita diaconibus nouum
predicare preceptũ eſt. Ad ipſum ẽt ptinet of-
ficiũ precũ ⁊ recitatio cathecuminoℝ noiuz.
Ipſe premonet aures hr̃e ad dñm: ipſe donat
pacem: ⁊ ipſe annũciat. Q̃d aũt huic ordini Nũi. 4.
a Moyſe ſtatutum eſt: hoc ẽt in nouo teſta-
mento repñtatur: cum diacono ſup leuuz hu-
merũ ſtola ponitur: ⁊ caſula in diebus ieiunij
cõplicat̃ q2 q̃cq̃d laboris ⁊ ſuſtinentie in hac
vita tolerat̃: quaſi in leua portatur donec in Cant. 8.
dextera. i. in eternitate req̃es habeat̃. Hic or-
do ab aplĩs celebratus eſt: qñ vt legit̃ in acti-
bus apoſtolo℞ ſeptẽ viros plenos ſpũ ſcõ ad Actuum. 6.
hoc offñi elegerunt: ⁊ oõne premiſſa manus
eis ipoſuerũt. Uñ ⁊ cõſuetudo inoleuit vt in
oi matrice eccleſia ſeptem diacones circa chri-
ſti aram quaſi ſeptẽ columne aſſiſtãt. Hi ſunt De ↄſe. di. i. c. epĩs.
ſeptẽ angeli tuba canentes in apocalypſi. qui Apocal. 7.
quales eẽ debeãt apl's docet Timotheo ſcri- i. Timo. 3.
bens. Hi cũ ordinãtur ſolus epĩs eis manum Di. 23. c. dia conus.
iponit: q2 ad miniſteriũ applicãtur. Ponit
eis orariuz. i. ſtolam ſup leuum humerũ: vt p Math. 11.
hoc intelligãt ſe accepiſſe iugũ dñi ſuaue: quo
ad ſiniſtrã ptinẽtia. diuino timori ſubijciant.
Accipiũt ⁊ textuz euãgelij: vt intelligãt ſe eſſe Hugo.
precones euãgelij chriſti. Hi aũt anteq̃ ordi- i. Timo. 3.
nẽtur pbẽtur vt docet apl's: ⁊ ſic miniſtrent
nullũ crimen hñtes. Hoc officio vſus eſt chri
ſtus: qñ poſt cenã ſacr̃m carnis ⁊ ſanguinis
diſcipulis diſpẽſauit ⁊ qñ apoſtolos dormi-
entes ad oõnẽ excitauit dicens: Uigilate ⁊ Math. 26.
orate vt non intretis in tentationem. Luce. 22.

De preſbyteris. i

Septim⁹ ẽ ordo p̃ſby- Iſid. 7. ethi
tero℞. Preſbyter grece ſenior iterp̃tat̃ latine. mol. c. 13.

Nõ modo

Di.zi.c.cle ros. Non mō pro etate vel decrepita ſenectute: ſed
ꝓpter honorē ⁊ dignitatē quā acceperūt pre
ſbyteri noiantur qui moꝝ prudētia ⁊ maturi
Sap.4. tate ꝯuerſatiōis ꝓcellere debent in ppl'o. Vñ
ſcriptū eſt: Senectus venerabilis eſt: nō diu
turna nec annoꝝ numero cōputata. Cani .n.
ſunt ſenſus hoīs ⁊ etas ſenectutis vita imacu
Di.zi.c.cle ros. lata. Jō aūt ēt p̄ſbyteri ſacerdotes vocāt' qꝛ
ſacrū dant: q̄ lꝫ ſint ſacerdotes tñ pōtificatus
apicē nō hñt ſic ep̄i: qꝛ ipſi nec chriſmate fron
tē ſignāt nec paclitū dāt qḋ ſolis deberi ep̄is
Act.8.⁊.19. lectio actuū ap'loꝝ demſ'at. Vñ ⁊ apud vete
Jſid.vbi.s. res idē ep̄i ⁊ p̄ſbyteri fuerūt; qꝛ illud ē nomen
dignitatis nō etatis. Sacerdos nomē hꝫ cō
poſitū ex greco ⁊ latino: qḋ eſt ſacrū dans ſi
ue ſacer dux. Sicut .n. rex a regendo: ita ſacer
dos a ſacrādo dicꝰ ē: cōſecrat .n. ⁊ ſāctificat.
Antiſtes vero ſacerdos dicꝰ ē ab eo ꝙ ante
Di.25.c.per lectis. ſtat. primꝰ .n. ē in ordine eccl'ie. Ad p̄ſbyterū
aūt ptinet ſacr'm corpis ⁊ ſanguis dñi in alta
ri dei ꝯficere: oꝛōnes dicere: ⁊ dona dei bñdi
cere: q̄ cū ordinātur inungūtur eis manus vt
ītelligāt ſe accepiſſe grām ꝯſecrādi: ⁊ charita
tis ope debere extēdere ad oēs. Accipiunt ⁊
ſtolā que vtrūqꝫ tenet latus: qꝛ debēt eſſe mu
niti armis iuſtitie ꝯ̄ aduerſa ⁊ ꝓſpera. Acci
piūt ēt calicē cū vino ⁊ patenā cū hoſtijs: vt ꝑ
Di.zi.poſt prin. hoc ſciāt ſe accepiſſe ptātē placabiles deo ho
ſtias offerēdi. Hic ordo a filijs aarō ſumpſit
initium. Sūmos .n. pontifices ⁊ minores ſa
Exod.29. cerdotes iſtituit deus ꝑ Moyſen q̄ ex prece
pto dei Aarō in ſummū pōtificē: filios vero
Matth.10. eiꝰ vnxit in miores ſacerdotes. Chriſtus qq̄ꝫ
duodecī elegit diſcipulos priꝰ quos ⁊ ap'los
vocauit: quoꝝ vicē gerūt i eccl'ia maiores pō
Luce.10. tifices: deīde alios ſeptuaginta ⁊ duos diſci
pulos deſignauit: quoꝝ vicē in eccl'ia tenent
Matth.17. p̄ſbri. Vnꝰ aūt īter ap'los pīceps extitit pe
trus: cuius vicariꝰ ⁊ ſucceſſor ē pōtifex ſūmꝰ.
Vñ dr̄ ap'licus q̄ ⁊ papa vocat' .i. pr̄ patrū.
1.Timo.3. Qualis āt eligi debeat p̄ſbr ap'ls ſcribēs Ti
motheo oñdit: vbi noīe ep̄i preſbyterū ſignifi
Matth.27 Heb.9. cat. Hoc aūt officio vſus ē chriſtꝰ cū ſeip̄m in
ara crucis obtulit: idem ſacerdos ⁊ hoſtia: ⁊
qñ poſt cenā panē ⁊ vinū in corpꝰ ſuū ⁊ ſan
guinē cōmutauit. Ecce d' ſeptē eccl'ie gradibꝰ
breuiter elocuti q̄d ad quēq̄ ptineat īſinuaui
mus. Cūqꝫ oēs ſpūales ſint ⁊ ſacri excellēter
tñ canones duos tm̄ ſacros ordines appella
ri cēſent. diaconatꝰ .ſ. ⁊ p̄ſbratꝰ: qꝛ hos ſolos
primitiua eccl'ia legitur habuiſſe ⁊ de his ſo
1.Timo.3. lis p̄ceptū ap'li hēmus. Ap'li .n. in ſingulis ci
uitatibus ep̄os ⁊ preſbros ordinauerūt. Le

uitas ēt ab ap'lis ordinatos legimus: quoꝝ Actuū.6.
maximꝰ fuit btūs ſtephanus. Subdiaconos
āo ⁊ acolitos ꝓcedēte tp̄e eccl'ia ſibi ꝯſtituit.

Quid ſit quod hic dicitur ordo. k

Si aūt querit' q̄d ſit ꝙ
hic vocat' ordo: Sane dici pōt ſignaculū ē
i. ſacrū qḋdā: quo ſpūalis ptās tradit' ordia
to ⁊ offm̄. Caracter ḡ ſpūalis vbi fit ꝓmotio
ptātis: ordo vel gradꝰ vocatur. Et dnr hij or
dines ſacrā: qꝛ in eoꝝ ꝑceptione res ſacra .i.
grā cōfertur quā figurāt ea que ibi geruntur.

De noībus dignitatum vel officij. l

Sunt ⁊ alia quedā non
ordinū ſꝫ dignitatū vel officioꝝ noīa. Digni
tatis ſil' ⁊ officij nomē eſt ep̄s. Ep̄atus autē Di.zi.c.cle ros.
vocabulū inde dictū ē: ꝙ ille q̄ ep̄s efficit' ſuꝑ
intēdat: curā .ſ. ſubditoꝝ gerens. Scopin .n.
grece: latine intēdere dr̄: Ep̄i aūt grece: latine Ezech.33.
ſpeculatores īterpretantur. Nā ſpeculator eſt
prepoſitus in eccl'ia dictus eo ꝙ ſpeculetur at
qꝫ ꝑſpiciat populoꝝ infra ſe poſitoꝝ mores
⁊ vitā. Pontifex eſt princeps ſacerdotū qua
ſi viā ſequētiū. Jpſe ⁊ ſummus ſacerdos nun
cupatur. ipſe eniꝫ leuitas ⁊ ſacerdotes efficit.
ipſe oēs eccl'iaſticos ordines diſponit.

De quadripartito ordine epiſcopoꝝ. m

Ordo aūt ep̄orum qua
dripartitꝰ ē .ſ. in pr̄iarchis: archiep̄is: metro
politāis: ⁊ ep̄is. Patriarche grece ſummus Di.zi.c.cle ros.quaſi ꝑ totum.
patrū īterpretatur: ꝙ primū .i. ap'licū tenet lo
cū. vt romanꝰ: anthiocenus: alexādrinus: ſed
oium ſummus ē romanꝰ. Archiep̄s pīceps
ep̄oꝝ. archos eniꝫ grece: latine princeps dr̄:
Metropolite aūt a mēſura ciuitatū dicūtur.
Singulis .n. ꝓuīcijs preeminēt quoꝝ aucto
ritati ⁊ doctrie ceteri ſacerdotes ſubiecti ſunt.
Solicitudo .n. totius ꝓuincie: ipſis ep̄is cō
miſſa eſt. Oēs aūt ſuꝑius deſignati ordines
ep̄i nūcupantur. Nota ꝙ archiep̄oꝝ nomi
na primates ſuperius ſignificaſſe vr̄: ⁊ metro
politanoꝝ quos nūc archiep̄os dicimꝰ. Ho
rū aūt diſcretio a gētilibus itroducta vr̄: qui
ſuos flamines: alios ſimpliciter flamines: ali
os archiflamines: alios prothoflamines ap
pellabant. Sacerdotes enim gentilium flami Jſidorus.
nes dicebantur qui habebant in capite pilleū
in quo erat breuis virga: deſuꝑ hñs aliq̄d la
ne. qḋ cū per eſtum ferre nō poſſent filū tm̄
in capite ligare ceperūt. Nudis eniꝫ capitibꝰ
eis īcedere nephas erat. Vñ ⁊ a filo quo vte
bantur flamines dicti ſunt: quaſi filamines.
Sed feſtis diebus filo depoſito pilleū ipone.

bant pro ſacerdotij eminētia. Uates a vi mē
tis appellati ſunt: cui⁹ ſignificatio multiplex
eſt. Modo .n. ſacerdotē: mō ꝓphetā: modo
poetā ſignificat. ¶ Cantoꝛ vero vocat̄ q̄ vo
ce3 modulat̄ in cantu. Huius ſunt duo gene
ra. precentoꝛ ⁊ ſuccentoꝛ. ¶ Precentoꝛ q̄ vo
ce3 p̄mittit in cantu. ſuccentoꝛ qui ſubſequen
ter canēdo rn̄det. Concētoꝛ aūt dr̄ q2 conſo
Hugo li. 2. ptē3. c. i3. nat. Qui aūt nō cōſonat nec cōcinit: cōcētoꝛ
non erit. His breuiter tractatis ammonendi
ſunt chꝛiſti miniſtri: quatenus ſicut excellunt
oꝛdinis dignitate: ita precellant vite ſanctita
te: vt plebs eis cōmiſſa coꝛumq3 diſciplinis
edocta: gratāter eis obediat: ⁊ coꝝ imitatio
ne de die in diem ꝓficiat a quibus diuina ſa
cramēta percipiūt ⁊ miſſaꝝ ſolēnia audiunt.
¶ Miſſa aūt dr̄ vel q2 miſſa ē hoſtia cuius
cōmemoꝛatio fit in illo officio: vnde dr̄: Ite
miſſa eſt. i. ſeq̄mini hoſtiam que miſſa eſt ad
celeſtia tendentes poſt eam. vel q2 miſſus cele
ſtis venit ad conſecrandum dominicum coꝛ
pus: per quē ad altare celeſte defertur hoſtia.
Unde ⁊ dicitur miſſa eſt.

¶ Iſta eſt diſtinctio. 24. hui⁹ q̄rti libꝛi: In q̄ magr̄
poſtq̄3 ſupius determinauit de ſacris que oꝛdinan
tur ad remediū vnius pſone: Hic determinat de ſa
cramētis in remediū toti⁹ eccle. Et diuiditur in du
as ptes. Primo determinat de ſacro oꝛdinis: qd̄ oꝛ
dinat̄ ad gubernationez eccle: ⁊ ſpūalē multiplica
tionē. Scd̄o de mr̄imonio qd̄ oꝛdinat̄ ad multipli
catione fideliū nālem. Scd̄a pars icipit in. 26. diſt.
Prima pars adhuc diuidit̄ in duas ptes. In prima
determinat de ſacro oꝛdinis. In ſcd̄a pte de cōferen
tibus hoc ſacrm̄: ⁊ de ſuſcipientib⁹. Scd̄a ps in. 25.
diſt. incipit. In prima pte tria facit. Primo eni nu
merū ſacroꝝ oꝛdinū pponit. Scd̄o officia ⁊ digni
tates que oꝛdines ſequunt̄ ſubdit. Tertio quandā
ſalubꝛe āmonitionē ſubiungit. Prima pars vſq3 ibi
(Sunt ⁊ alia que.) Secūda vſq3 ibi (His breuiter
tractatis.) Tertia vſq3 ad finē diſtinctionis. In ſpā
li ſnia magiſtri ſtat in trib⁹ ꝓpōnib⁹: quaruz prima
eſt hec. ¶ Septe3 ſacros oꝛdines chꝛiſtus in ſemet
ipſo exhibuit ⁊ iſtos vniuerſali eccle obſeruādos
reliquit. Hāc magr̄ inſinuans ꝓponit p̄mo q̄ ſeptē
ſunt gradus ſiue oꝛdines eccleſiaſtici. i. oſtiarij lecto
res: exoꝛciſte: acoliti: ſubdiaconi: diaconi: ⁊ ſacerdo
tes. quoꝝum oīa officia chꝛiſtus in ſemetipſo oſidit
⁊ coꝛpoꝛi ſuo. ſ. eccle hos oꝛdines ſeruandos reli
quit. Sunt aūt ſeptē ꝓpter ſeptiformē. ſ. grām ſpūs
ſancti cui⁹ grē qui nolunt pticipes indigni ad gra
dus eccliaſticos accedūt. qui vō priuſq3 ad hos oꝛ
dines accedant hanc grām hn̄t. in ipſa promotione
ampliorē accipiūt. Ex quo p3 hui⁹ ſacramēti effect⁹.
Hi aūt oꝛdines ꝓpter ſui dignitatē dignos req̄runt
miniſtros. Ex quo p3 ſuſcipientiū conditio. Poſtea
dicit q̄ hos oꝛdines p̄cedit clericalis tonſura que
quidē coꝛona regalem dignitatē ſignificat: q2 vero i
ſumitate capitis nudatio fit erectionem mentis ad
deum per cōtēplationē deſignat. Uſus autem hui⁹ tō
ſure initiū habuit a nazareis quoꝝ3 ritus paulus ⁊
xpiani imitati ſunt. Oēs vō in oꝛdinib⁹ cōſtituti cle
rici vocant̄: q2 in ſoꝛtē dn̄i ⁊ hereditate3 ſunt admiſ
ſi. Cleros enim grece ſoꝛs vel hereditas latine dr̄.
Uel q2 oēs diuino ſeruitio ſunt mancipati. Poſtea
de his oꝛdinib⁹ determinat ſingillatim incipiēs ab
oſtiarijs qui ſunt p̄mi iter oꝛdinū gradus de quibus
q̄ttuoꝛ determinat. Primo figurā q2 figurati ſunt in
veteri teſtamento per ianitoꝛes qui cuſtodiebāt tē
plū ne igrederet̄ in illud imūdus. Scd̄o nois ratio
nem ſiue officium. Dicunt̄ enim oſtiarij: q2 preſunt
oſtijs tēpli vt dignos recipiāt ⁊ idignos excludant.
Tertio oꝛdinādi modū q2 in eoꝝ oꝛdinatiōe datur
eis clāues ab ep̄o cū determinata foꝛma v̄boꝝ qua
ep̄s dicit. ſ. Agite tanq̄3 deo rōnem reddituri pro re
bus que clauib⁹ iſtis recōdunt̄. Quarto inſtitutionē
q2 xp̄s hoc officiū exercuit. qn̄ vēdentes ⁊ ementes
de tēplo eiecit. Un̄ ⁊ ipſe de ſe dicit: Ego ſum oſtiū
per qd̄ oſtiariū deſignat. Poſtea dicit: de 2° oꝛdine
.i. lectoꝝ. De quo ſex determiat. Pꝛio nois rōne3
q2 dicunt̄ a legēdo. qui etiā ꝓnunciatoꝛes vocantur
q2 ꝓcul auditoꝝ aures eoꝝ vox adimplet. Secūdo
officiū q2 ad eos ptinet ꝓphetias ⁊ pſalmos legere
⁊ eadē pplis p̄dicare. Tertio oꝛdinādi modum: in
oꝛdinatiōe eni libꝛū diuinaꝝ lectionu3 ab ep̄o acci
piūt cū determiata foꝛma v̄boꝝ. ſ. accipe ⁊ eſto v̄bi
dei ꝓlatoꝛ: hiturus ſi fidelr̄ adimpleueris ptē cum
his qui bn̄ v̄bū dei āminiſtrauerunt. Quarto cōditio
nē: q2 qui ad hūc oꝛdinē aſſumit̄ debet ſcia lr̄aꝝ eſſe
inſtruct⁹ vt diſtincte legat ⁊ ſic poſſit auditoꝛib⁹ pro
deſſe. Quinto inſtitutionē: q2 h̄ officiū xp̄s adimple
uit qn̄ legit illud Eſaie. Spūs dn̄i ſup me vt habet̄
Luc. 6. Sexto p̄figurationē q2 p̄figuratū ⁊ nuncia
tum eſt hoc officiū in ꝓphꝫis q̄bus dr̄: Clama ne ceſ
ſes: q̄ſi tuba exalta vocē tuā. Poſtea determinat de
3° oꝛdine. ſ. exoꝛciſtaꝝ. de q̄b⁹ q̄nq3 determiat. Pꝛio
nois rōnē. dicunt̄ enim exoꝛciſte q̄ſi adiurātes. Se
cundo officiū: q2 ad eos ptinet per exoꝛciſmos ſuos
demones ab obſeſſis fugare. Un̄ debēt mūdi eē qui
ſpiritib⁹ imūdis iperāt. Tertio oꝛdinādi modu3 q2
libꝛū exoꝛciſmoꝝ in oꝛdiatiōe recipiūt ab ep̄is cu3
determinata foꝛma v̄boꝝ. ſ. accipite ⁊ habetote ptā
tē imponēdi man⁹ ſup energuminos: ⁊ cathecumi
nos. Quarto iſtitutionem q2 dn̄s hoc officio vſus eſt
qn̄ ſaliua oꝛis ſui tetigit aures ⁊ lingua3 ſurdi ⁊ mu
ti: ⁊ demoniacos multos ſanauit. Quinto figuram
q2 a ſalomone videt̄ hic oꝛdo p̄mitus deſcēdiſſe: q̄
quēdā modū exoꝛcizandi inuenit q̄ demones adiu
rati ab obſeſſis pellebant̄ coꝛdib⁹. Un̄ ⁊ hoc officio
mancipati exoꝛciſte apud iudeos vocati ſunt. Po
ſtea determinat de 4° oꝛdine. ſ. acolitoꝝ: de q̄ q̄nq3
determinat. Primo nois rōnē. dicunt̄ enim acoliti
grece ceroferarij latine: q2 cereos poꝛtāt ad ſignum
letitie demōſtrandū ad figurandū verū lumē. ſ. xp̄m.
Scd̄o officiu3: q2 ad eos ptinet luminaria poꝛtare ⁊
ꝓparare ac ſubdiaconis miſtrare in preparatiōe vr
ceoli vini ⁊ aque pro eucbariſtia. Tertio oꝛdinandi
modū q2 cādelabꝛu3 cū cereo ⁊ vrceolū i oꝛdiatiōe
accipiūt. Quarto inſtōnem: q2 hoc officio xp̄s vſus
fuit cum dixit: Ego ſum lux mūdi. Quinto figuram
q2 hui⁹ figura preceſſit in veteri teſtamēto: in his q̄
lucernas cādelabꝛi accendebant. Poſtea determinat
de 5° oꝛdine. ſ. ſubdiaconoꝝ: de quib⁹ quattuoꝛ de
terminat. Primo nominis rationē: dicunt̄ eni3 ſub
diaconi q2 diaconoꝛum preceptis ſubiacent. hi figu
rati ſunt in veteri teſtamēto per nathinneos de qui
bus dicit Paral. Eſdra. qd̄ erant miniſtri leuitarū.

vnde

vnde nathinnei dicunť quaſi in humilitate dño ſer
uientes qđ ſubdiaconis ꝯuenit: qui ſunt miniſtri le
uitarũ. Scđo officiũ. qꝛ calicẽ ꝛ patenã portant: pp
qđ mundiciã hẽre debẽt vt ipleãt illud: Mũdami
ni qui fertis vaſa dñi. Sacerdotibus ꝛ leuitis mini
ſtrãt ꝛ ornamẽtoꝝ altaris ſpãlẽ curam hñt. Tertio
ordinãdi modũ qꝛ patenã ꝛ vacuũ calicẽ accipiunt
ꝛ vrceolũ cũ aqua ꝛ manutergiam. Quarto inſtitu
tionez qꝛ xp̃s hoc officio vſus eſt qñ lintheo ſe pre
cinxit ꝛ mittẽs aquaz in peluim pedes diſcipulorũ
lauit ꝛ lintheo terſit. Poſtea determinat de 6° or
dine. ſ. diaconoꝝ qui 6° loco ponitť ad pfectionem
que in eis eẽ debet. De qb⁹ q̃nqꝫ determinat. Pͥo
nois rõnẽ: qꝛ de tribu leui nomẽ traxerũt. dicuntur
enim leuite. Uñ ꝑ in eis figurati fuerũt: dicunť eni
grece diaconi ꝛ miniſtri. Scđo officium: qꝛ ipſis ſa
cerdotib⁹ in ſacroꝝ diſpẽſatiõe aſſiſtũt ꝛ miniſtrant:
noui eni teſtamẽti ꝑdicãdi habẽt officiũ. Siĉ eniz
leuite qui leuo humero ſtolam portant: qui laborez
hui⁹ vite in leua portãt: ſicͭ i veteri teſtamẽto. Huic
ordini a Moyſe ſtatutũ fuit que ad tabernaculum
ꝑtinebãt portare. Tertio ꝯditionẽ inſtitutionis dia
coni Apl̃i eni elegerũt ſeptez viros plenos ſpũ ſcõ.
Uñ ſeptẽ ſolẽt eẽ in ꝑncipalib⁹ eccleſiis: qui ẽt ꝑ ſe
ptem angelos tuba canentes in apocalypſi ſignifi
canť. Q̃les aũt eẽ debeãt apl̃s ad Timotheũ docet
qꝛ anteq̃ ordinenť pbari debẽt. vt. ſ. miniſtrẽt nul
lum crimẽ hñtes. Quarto ordinãdi modũ: qꝛ in or
dinatione ep̃s eis manũ iponit. Nam ꝛ apl̃i diaco
nib⁹ q̃s elegerũt orõne ꝑmiſſa manus impoſuerũt.
Ponit etiã ſtolã ſupra leuũ humerũ. Accipiunt etiã
diaconi textũ euãgelij in ordinatione. Quinto iſtitu
tionẽ: qꝛ chriſtus hoc officio poſt cenam vſus eſt qñ
ſacr̃m ſui corpis ꝛ ſanguis diſcipulis diſpenſauit: ꝛ
qñ apl̃os dormiẽtes ad orõnẽ incitauit. Naz ad dia
conos ꝑtinet ꝑmonere aures ad deũ hẽre. Poſtea
determinat de 7° ordine. ſ. pſbroꝝ. de qb⁹ ſex deter
minat. Pͥo eni nois rõnẽ. dicunť enim pſbři. i. ſe
niores pp dignitatẽ ꝛ honorẽ quẽ acceperunt: ꝛ qꝛ
morũ prudẽtia ꝛ maturitate conuerſationis in pplo
precellere debẽt. Dicunť enim ſacerdotes: vel qꝛ ſa
cra dant vel in ſacris ſunt duces vel qꝛ ſcificant. An
tiſtites ṽo dicũtur qꝛ ante alios debent ſtare. Scđo
officiuz qꝛ ad ſacerdotes ꝑtinet ſacr̃m corpis ꝛ ſan
guinis ꝯficẽ: orõnes dicẽ: ꝛ dona dei bñdicere. Ter
tio ordinãdi modũ qꝛ in ordinatiõe eis man⁹ inun
gunť patenã cũ hoſtiis. calicẽ cuz vino accipiunt. ꝛ
ſtolam que tenet vtrũqꝫ latus: qꝛ ꝯtra aduerſa ꝛ pro
ſpera armis iuſtitie debent eſſe induti ſiue muniti.
Quarto figuraz: qꝛ hic ordo in filiis aaron fuit figu
ratus ꝛ. 72^{bus} diſcipulis quos xp̃s deſignauit quoꝝ
vices pſbři in eccleſia tenent: itẽ inter apl̃os vn⁹ ꝑn
ceps extitit. ſ. Petrus cui⁹ ſucceſſor eſt ſũmus põti
fex qui etiã dĩ papa. i. pater patrũ. Quinto conditio
nem. Uñ apl̃s ad Timotheum oſtẽdit q̃lis debeat
eligi pſbř vbi pſbyterum noie ep̃i deſignat. Sexto
officiuz qꝛ chriſtus hoc officio vſus eſt in ara crucis
qñ ſeipſuz obtulit ille fuit ſacerdos ꝛ hoſtia: quãdo
poſt cenã panẽ ꝛ vinũ in corpus ꝛ ſanguinez ſuum
mutauit. Poſtea dicit ꝙ ſolũ duo ordines dicuntur
ſacri. ſ. diaconatus ꝛ pſbratus ꝛ hos ſolos primitiua
eccleſia habuit: alios vero proceſſu tpis eccleſia ſibi
ꝯſtituit: ex quo pꝫ ordinũ dria: qꝛ q̃dã ſunt ſacri qui
dam nõ. Et dicit ꝙ ordo dĩ qđdã ſacrũ per qđ ſpe
cialis poteſtas traditť ordinato: ꝛ hi ordines dicun
tur ſacri: qꝛ in eis ſacr̃m ꝯfertur ꝛ ſignificatur. ſ. gr̃a
ex quo pꝫ ordinũ quedã ꝯueniẽtia. qꝛ enim in oib⁹
huiuſmodi gradib⁹ traditť aliq̃ poteſtas ſpũalis: ideo
nomẽ ordinis oibus ꝯuenit: qꝛ etiã in oib⁹ ꝯfertur
ꝛ ſignificatť ſacr̃m: ideo oẽs dicuntur ſacri. Poſtea
dicit ꝙ quedã ſunt noia: que nõ ordinem ſed digni
tatẽ vel officiũ noiant ſicut ep̃i: pontifices: patriar
che ꝛ archiep̃i: ꝛ metropolitani. Ep̃s enim aut pon
tifex eſt: qꝛ hẽt aliis intendere ꝛ principari: qꝛ ep̃us
dĩ a ſcopin grece qđ latine intẽdere dĩ. vnde etiam
ep̃i grece dicunť latine ſpeculatores. Nam ſpecula
tor prepoſitus in eccl̃ia dĩ: in eo ꝙ ſpeculari debet
mores ꝛ vitam pploꝝ infra ſe poſitoꝝ. Pontifex eſt
princeps ſacerdotũ q̃ſi via ſequẽtiũ: ipſe enim ſũm⁹
ſacerdos nuncupatur: eo ꝙ ſacerdotes ꝛ leuitas effi
cit. Deinde dicũ ꝙ ordo ep̃oꝝ q̃dripartitus eſt. ſ. i
patriarchis archiep̃is: metropolitanis ꝛ ep̃is. Pa
triarcha grece ſũmus patrũ interpretať. qꝛ ꝑmũ. i.
apl̃icũ tenet locũ vt romanus anthiocenus alexan
drinus: ꝛ ſic de aliis. Archiep̃s ṽo ſũm⁹ eſt ep̃oruz.
Et dĩ ab archos qđ eſt princeps. Metropolitanus
dĩ a mẽſura ciuitatũ qb⁹ preeminet. Ibi nota ꝙ ar
chiep̃oꝝ noie primates ſupius ſignificaſſe videtur:
ꝛ metropolitanorũ noie quos nunc archiep̃os dici
mus. ¶ Scđa ꝓpoſitio eſt hec: Que ſunt iſtoruz or
dinũ officia clare patet ex iam predictoꝝ ſnĩa. Hec
patent ex premiſſis et ipſamet exprimit ꝓpoſitio.
¶ Tertia ꝓpoſitio ẽ hec: Miniſtri chriſti maiores
qui precellũt ordinis dignitate etiam precellere de
bẽt vite ſanctitate. Cuius rõnẽ aſſerit vt plebs eis
cõmiſſa coꝝ imitatione ſemꝑ ꝓficiat. Addit etiam
hinc vnde dĩ miſſa: qꝛ in ea mittitur hoſtia: cui⁹ cõ
memoratio fit in ſacrificio: qꝛ miſſus celeſtis venit
ad conſecrandum eam. Et tñ in ſpeciali.

¶ De ordinatis ab hereticis. a

Solet etiaz queri ſi heretici ab eccl̃ia ꝑciſi ꝛ dãnati poſſint tradere ſacros ordines: ꝛ ſi ab eis ordiãti redeũtes ad eccl̃ie vnitatẽ debeãt reordinari. Hãc q̃õnẽ pplexaz ac pene iſolubilẽ faciunt doctoꝝ ṽba q̃ plurimũ diſſentire vidẽtur. Uidenť. n. q̃dã tradere hereticos ſacros ordines dare nõ poſſe nec illos q̃ ab eis ordinati videnť gr̃am recipe. Dicit. n. Innocẽ. arrianoꝝ clericos nõ videri ſuſcipiẽdos cũ ſacerdotij vel miniſterij alicui⁹ dignitate: qb⁹ ſolũ baptiſma ratũ eẽ ꝑmittit: ꝙ in noie pr̃is ꝛ filii ꝛ ſpũs ſci ꝑcipiť. Dicit ẽt eos nõ poſſe dare ſpm̃ ſcũm quez amiſerũt: ꝛ ordinatos ab hereticis caput hr̃e vulneratũ ꝛ eũ qui honorẽ amiſit honorẽ dare nõ poſſe nec illũ aliquid accepiſſe: qm̃ i dãte nihil erat qđ ille poſſet accipere. Tradit ẽt veniẽtibus ab hereticis ꝑ manus ipoſitionẽ laicã tm̃ tribuendã cõionẽ nec ex his aliquẽ in clericatus honorẽ vel exiguuz ſurrogare. Grego⁹ ẽt dicit ſacrilegã eſſe arrianoꝝ cõſecrationez cũ ex eoꝝ manu cõmunio percipiť. Cyprianus ẽt dicit: oia quecunqꝫ faciunt heretici carnalia ꝛ inania ꝛ ſacrilega eſſe: ꝛ eoruz altaria falſa

Diſt. XXV De diſpenſatione ſacri ordinis.

j.q.j.c. arrianos.

In li. 4. dis lo. ꝛ allegať j.q.j.c. ſuper ucięte. Cyprian⁹ martyr i epl̃a ꝯ hẽti. ꝛ ponť. j.q.j.c. ſi q̃s iq̃t circa mediuz.

Sup agge. um. ꝛ ponit. j.q.i.c. ſi populus.

ꝛ illicita ſacerdotia ꝛ ſacrificia ſacrilega: qui more ſimiarū que cū hoīes nō ſint formā imitātur humanā: vultū eccl'ie catholice ꝛ auctoritē ſibi vendicāt: cū ipſi in eccl'ia non ſint ꝛ cuȝ ſint ſacrilegi ſacerdotiū adminiſtrāt ꝛ altare ponunt: cū nec ſacrificari oblatio illic poſſit: vbi ſpūs ſcūs nō ſit: nec cuiq̄ dn̄s p eius preces ꝛ orōnes pſit: q̄ dn̄s ipȝ violauit. Hiero. q̄ȝ aſſerit oīa q̄ offerūtur ab hereticis ꝯtaminata eſſe in cōſpectu dn̄i: q2 lȝ ſacra videantur ſpecie ſui: tn̄ q2 ꝯtacta ſunt ab illo q̄ pollut⁹ ē: polluūtur oīa. Idē. O dīt de⁹ ſacrificia hereticoꝝ ꝛ a ſe ꝓijcit: ꝛ q̄tiēs in noīe ei⁹ cōgregati fuerit: deteſtat̄ fetorē eorū ꝛ claudit nares ſuas. Idē. Illi offerunt panē ſacrilegū ꝛc̄. Leo ēt teſtatur ex̄ eccl'iā nec rata eē ſacerdotia nec vera eē ſacrificia. Idē ēt dicit p crudeliſſimaȝ veſaniā in alexandrina ſede oium ſacroꝝ lumen extinctū. Intercepta eſt ſacrificii oblatio defecit chriſmatis ſanctificatio: ꝛ paricidalibus manib⁹ ipioꝝ oia ſe ſubtraxere myſteria. His aliiſq̄ȝ teſtimōiis aſtrui vident̄ ſacra eccl'iaſtica p̄cipue corpis ꝛ ſanguis: ordiatōis ꝛ ꝯfirmatiōis p hereticos nō poſſe miſtrari.

Idē ſuper amos. ꝛ hī j.q.i.c. odit. Idē ſuper oſee. ꝛ pōit j.q.i.ca. illi offerunt. Leo ad anatholium cōſtantino. p. epiſcopuȝ ꝛ hī.j.q.i.c. in eccleſia. Leoni auguſto.

¶ Auctes ponit que vident̄ pmiſſis obuiare. b

Econtra aūt alij ſentire

videtur q̄ ab hereticis ēt p̄ciſis ſacri ordines ſic ꝛ baptiſm⁹ tradi valeāt: nec ab hereticis redeūtes: q̄ illic ordiati ſunt ꝛ baptiȝati iteꝝ ordinādi ſunt: ſicut nec baptiȝādi. vn̄ Aug⁹ de hereticis ēt dānatis q̄ȝ q̄dā dicūt baptiſma q̄ accepit nō amittit q̄ recedit ab eccl'ia: ius dādi q̄ accepit amittit: multis modis appet inaniter dici. Prio q2 nulla oñditur cā cur ille q̄ illud baptiſma amittere nō pōt: ius dādi poſſit amittere. Vtrūq̄ȝ. n. ſacm̄ eſt: ꝛ q̄daȝ ꝯſecratiōe vtrūq̄ȝ hoi dat̄ illud cū baptiȝat̄: ꝛ illud cū ordiat̄. Iō nō lȝ ī catholica eccl'ia vtrūq̄ȝ iterari. Nā ſi qn̄ ex ipſa pte venientes ēt prepoſiti ꝓ bono pacis correcto ſciſmatis errore ſuſcepti ſunt: ꝛ ſi viſum ē opus eē vt eadē officia gererēt que agebāt: nō ſunt rurſus ordinādi. Sȝ ſicut baptiſm⁹ ī eis: ita in eis māſit ordinatio integra: q2 ī p̄ciſiōe fuerat vitium q̄ in vnitate pacis ē correctū: nō in ſacris: q̄ vbicūq̄ȝ ſunt: ipſa ſunt. Et cū ipſi expedire vī eccleſie vt prepoſiti eorum venientes ad catholicā ſocietatem honores ſuos ibi non adminiſtrēt: nō eis tn̄ ipſa ordinationis ſacra detrahunt̄: ſed ſup eos manēt. Iōq̄ȝ nō eis man⁹ īponit̄: ne nō hoi ſed ipſi ſacro fiat iniuria. Sic āt ī baptiſmo eſt ius q̄ p eos dari poſ-

In li. z. ꝯtra epl'am ad parmenianū. ꝛ hī.j.q.i. ca. q̄ quidam.

ſit: ſic oi ordiatiōe eius dādi eſt: vtrūq̄ȝ q̄dem ad pnitiē ſuā. Sed aliud ē nō hře aliō pnitio ſe hře: aliud ſalubriter hře. Itē. De his q̄ ab eccl'ie vnitate ſepati ſūt nulla iā q̄ eſt: q̄n ha beāt ꝛ dare poſſint: ſed pniti oſe hn̄t pnitioſe q̄ȝ dant: q2 ex̄ vīculū pacis ſunt. Neutri ſacro facieda eſt iniuria: ſicut nō recte hȝ q̄ ab vnitate recedit: ſȝ tn̄ hȝ: ꝛ iō redeūti nō redditur: ſic ēt ſi recte dat q̄ ab vnitate recedit: ꝛ tn̄ dat: ꝛ iō q̄ ab eo accipit: venienti ad vnitatē nō iteratur. Idē. Aliud ē nō hře aliq̄d: aliud ē non iure hře vel illicite vſurpare. Non ergo iō nō ſunt ſacra xp̄i ꝛ eccl'ie: q2 eis illicite vtātur nō mō heretici ſȝ ēt oēs ipij: ſȝ illi corrigēdi ſunt ꝛ puniēdi: illa aūt ſunt agnoſceda ꝛ veneranda. Itē Greg. Q̄ dicitis vt q̄ ordinatus ē iterū ordinet̄ valde ridiculoſum ē: vt. n. baptiȝatus ſemel iterū baptiȝari non dȝ ita qui cōſecratus eſt ſemel in eodē ordine nō valet iteꝝ ꝯſecrari. His aliiſq̄ȝ auctatibus vī aſſeri ī oībus ipſis ēt in hereticis p̄ciſis ꝛ dānatis chriſti ſacra pmanere cū iure dādi. Pſit. n. dare: ſȝ pnitioſe: ꝛ q̄b⁹ dederint: nō ſunt iteꝝ ordinādi: q̄ pmiſſis ex oppoſito obuiare vidētur.

Aug⁹ in eodē canone. Eph. 4. Aug⁹ in li. z. de vnico bap. ꝯ parmenianuȝ. Ioā. rauennati epō di. c8. c. ſiē ſet.

¶ Determinatio pmiſſe ꝯdictionis auctoritatū. c

Hec āt quidā ita deter-

mināt. Dicūt. n. hereticos accepta ſacerdotali vel ep̄ali vnctiōe ab eccl'ia recedētes: baptiſmi q̄dē dādi ius retinere: ſed nō hře facultatē tribuēdi ſacros ordines vel ꝯſecrādi dn̄icum corpus: poſtq̄ p̄ciſi ꝛ dānati ſunt ab eccleſia. Sicut degradatus ep̄s non hȝ ptātē largiendi ſacros ordines: facultatē tn̄ baptiȝādi nō amiſit. Q̄ vero Aug⁹ ait: itelligūt dictū de hereticis qui nō ſnia eccl'ie ſȝ prauitate ſen ſus ſui a fidei vitate ac doctrie vnitate diuiſi ſunt qui licet tales ſint: ius tn̄ ordinādi ꝛ cōſecrādi hn̄t: ꝛ qui ab eis ordinantur ante manifeſtam precīſionem: ēt ſi cuȝ eis aperte exierint: ꝛ ſnia eccl'ie dānati fuerint: tn̄ ſi redierint iterum ordinādi nō ſunt. Et vbicunq̄ȝ legit̄ de ordinatis ab hereticis q̄ ſeruatis eis ordinibus miniſtrare valeāt: vel iterū ordinādi non ſint: de huiuſmodi accipiendū dicunt. Nam poſtq̄ p̄ciſi fuerint ꝛ dānati iudicio eccleſie: ius ordinādi ꝛ ꝯſecrādi eis detractū aſſerūt: vt degradatis vel excōicatis. ¶ Alij vero dicunt ſacramēta ab hereticis ꝛ p̄ciſis ſm formam eccleſie celebrata: vera eſſe ꝛ rata: quia recedentes ab eccleſia ius dandi ꝛ conſecrandi non perdiderunt: ꝛ qui ſic ab hereticis ordinantur: cum redeunt iteruȝ ordinādi nō ſunt.

Et hētur. j. q.i.§. oppōitur autem. Prima opinio ꝛ falſa. c. pri. Scda opinio pbabilis.

Que

Que vero ab hereticis aliter ꝙ in eccl'ia fiũt: falſa ſunt ⁊ inania: ⁊ q̇ a talibus ordinari videnť nõ mun⁹ ſed vuln⁹ accipiũt. Et ſm hãc dĩiã varie de his loquũť doctores. ¶ Qui dam vero dicũt eadẽ ſacr̃a ab hereticis ꝑacĩis poſſe celebrari que a catholicis: ſi ab illis forma eccľie ſequeť: ⁊ ab eis celebrata vera eſſe ⁊ rata q̃tũ ad ſe: q̃tũ vero ad effectũ: falſa eſſe ⁊ inania. Et in his qui male tractãt: ⁊ in his q̇ male ſuſcipiũt. ⁊ iõ irrita ⁊ falſa: qꝛ qđ ꝓmit tunt ⁊ cõferre credũtur nõ tribuũt. Dãnanda ẽt dĩr: qꝛ illicite dãtibus vel accipientib⁹ ſunt in iudicium. Polluta ẽt dĩr non quantũ ad ſe: ſed ꝓpter indignã hereticoꝝ tractationẽ. Ideo Greg. cõionẽ Arrij vocat execrationẽ: ⁊ Innocẽtius Bonoſij ordinationẽ: dãnationẽ: nõ ꝙ ita in ſe ſint: ſed qꝛ male dãtes vel accipiẽtes tales facit. Sicut ẽt Hiero⁹ ſacriſicia coꝝ panẽ luctus vocat: nõ quantũ ad ſe: ſed quãtũ ad effectũ. ¶ Nõnulli vero tradunt illos hereticos q̇ in eccl'ia ordinati ſunt ius ordinandi ⁊ cõſecrandi ẽt cũ ſeparati fuerint habere. Qui vero i ſciſmate vel hereſi poſiti ab eis ordinati ⁊ inuncti fuerint: illo iure carent. Ideoq3 cum ordinare volunt vulnus potius infigunt ꝙ gratiam conferant.

Tertia opinio.

i. Coꝛ. ii.

Sup Oſee: Quarta opio falſa. ⁊ videtur eẽ Gratiani.

¶ De ſymonia vnde dicitur ⁊ quid ſit. d

De ſymõiacis vero nõ eſt ambigẽdũ q̇n ſint heretici: q̇ tñ ante ſñia3 degradationis ⁊ ordinãt ⁊ cõſecrãt. Et l3 ſymoniaci ꝓprie dicãtur qui iſtar ſymonis magi ipꝛeciabilẽ gratiã precio cõducere volũt: ⁊ qui pro miniſterio ſacro preciu3 recipiunt in modum Gieçi Gieçite vocandi ſunt: oẽs tñ ⁊ dantes ⁊ accipientes ſymoniaci dicuntur ⁊ vtriq3 eadem ſñia percelluntur. e

Act. 8.

3. Reg. 5.

¶ De his qui ſcienter a ſymoniacis ordinantur. e

Differt tamẽ iter eos q ordinãtur a ſymoniacis ſciẽter: ⁊ eos q̇ ignorãter. Qui. n. ſcienter a ſymoniacis ſe ꝑmiſerint cõſecrari: imo execrari: coꝝ conſecratio oĩno irrita ẽ. Qui vero ordinãtur a ſymoniacis quos cũ ordinãtur neſciunt eſſe ſymoniacos: qui ⁊ tunc pro catholicis habentur: coꝝ ordinatio miſericorditer ſuſtinetur.

Urban⁹ pa pa. i. q. i.

¶ De his qui dicũt ſe emere corꝑalia nõ ſpũalia. f

Si vero aliqui obiecerint ſe nõ ꝯſecratiões emere: ſ3 res ipſas que ex cõſecratiõe ꝓueniũt: penitus deſipere ꝓbãtur. Nã q̇ſq3 hoꝝ alterũ r ẽdit ſine quo alteꝝ nõ habetur: neutru3 vendere derelinquit.

Paſchal. i. q. 3. ca. ſiq̃s obiecerit.

¶ Diſtinctio ſymoniacorum. g

Symoniace aũt hereſis tripartita eſt diſtinctio. Alij. n. ſymoniace a ſymoniacis ordinãtur. Alij ſymoniace a non ſymoniacis. Alij nõ ſymoniace a ſymoniacis. Uñ Nico⁹ papa. Statuimus decretum de ſymoniaca tripartita hereſi. i. de ſymoniacis ſymoniace ordinãtibus vel ordinatis: ⁊ de ſymoniacis ſymoniace a nõ ſymoniacis ⁊ de ſymoniacis nõ ſymoniace a ſymoniacis. Symoniaci ſymoniace ordinati vel ordinatores ſm canones a ꝓꝓꝛio gradu decidant. Symoniaci ẽt ſymoniace a non ſymoniacis ordinati ſimilr ab officio remoueantur. Symoniacos vero nõ ſymoniace a ſymoniacis ordinatos: miſericorditer ꝑ manus impoſitionẽ3 pro tp̃is neceſſitate in officio ꝑmittimus ꝑmanere. Qđ intelligendũ eſt de his qui ordinãtur a ſymoniacis ignorantes eos eſſe ſymoniacos: hos facit ſymoniacos nõ reatus criminis: ſed ordinatio ſymoniaci.

i. q. i. c. ſtatuim⁹ decretũ

¶ Alexander papa de his qui violenter a ſymoniacis vel ab hereticis ordinantur. h

Similiter cu3 decernit Alexãder papa ſymõiacos oĩno dãnãdos ac deponẽdos: ſubintelligẽdũ ẽ niſi violẽter q̇s attract⁹ fuerit. De his. n. ⁊ a q̇buſlibet hereticis violẽter ordinatis dicit Inno. ꝙ pñt hr̃e aliquẽ coloꝛe3 excuſatiõis ſi ſtatim diſcedunt ab eis ⁊ peſſimo coꝝ ꝯciliabolo renũciant.

i. q. i. ca. erga ſymoniacos.

i. q. i. c. ꝯſtat

¶ De etate ordinãdoꝝ ita decreuit Nicola⁹ papa. i

Sacri i qt canones ſanxerũt vt ſubdiaconus nõ ordineť añ. 14. annos: nec diaconus añ. 25. nec p̃ſbyter añ. 30. Deinde ſi dignus fuerit ad ep̃atu3 elegi põt: quod nos ẽt pari modo ſeruare iubem⁹. Ite3 Fabianus. Siquis. 30. etatis non ipleuerit annos: nullo modo p̃ſbyter ordinetur ⁊ ſi valde ſit dignus: qꝛ ⁊ ipſe dñs. 30. annoꝝ baptiçatus eſt: ⁊ ſic cepit docere.

Diſt. 77: ⁊ 78. quaſi ꝑ totum.

Luce. 3.

¶ Iſta eſt diſtinctio 25ª huius q̃rti libri: In q̃ magr̃ poſtq̃3 ſupius determinauit de ſacro ordinis: nunc ꝯñter de hoc ſacr̃3 ꝯferẽtib⁹ ⁊ ſuſcipientib⁹ determinat. Et tria facit. Primo eñi inq̇rit an heretici ſacr̃3 ordinis pñt ꝯferre ſeu dare. 2° oſtẽdit ſymoniacos fore qui dãt pecuniã pro ordinib⁹: ⁊ ẽt q̇ aliq̇d pro ordinib⁹ p̃ſumũt accipe. 3° quõ ignoꝛãter ordinatũ a ſymoniaco debeam⁹ miſ̃icorditer tolerare. Priu3 facit vſq3 ibi (De ſymoniacis vo.) Scđm vſq3 ibi. (Differt tñ inter eos.) Tertiũ vſq3 ad finem diſtinctionis. In ſpãli ſñia magiſtri ſtat in trib⁹ ꝓpõnib⁹ quarum prima eſt hec. ¶ Aliqui dicunt ꝙ ſacr̃a ab hereticis ſm formã eccľie celebrata ſint vera ⁊ rata. Alij aũt ꝙ ſint falſa ⁊ reprobata. Hãc magiſter iſinuans q̇rit an heretici ab eccl'ia p̃ciſi pñt ſacros ordines ꝯferre. Et vtrum ordĩati ab eis debẽt recordiari.

Et dicit hāc q̄ōnē eē difficilē ⁊ ꝑplexam ꝑꝑ diuerſitatem doctoꝝ opinātiū circa eā. Quidā enim dicūt hereticos nō poſſe ordiare ⁊ ordiatos ab eis non eē in ſuis ordinib⁹ ſuſcipiēdos ſed tm̄ ad laicā coronem. Grego⁹ dicit arrianoꝝ ꝯſecrationē ſacrilegā eſſe. Cyprianus dic̄ ſacr̄a hereticoꝝ inania ⁊ ſacrilega eſſe. Hiero⁹ dicit que offerunt̄ ab hēticis: ꝯtaminata eē ⁊ deo odibilia. Leo papa dicit nō eſſe rata ſacrificia ex̄ eccl'iam nec vera. Poſtea ponit ꝯriā opiōnē dicētiū ab hereticis ordines tradi poſſe ⁊ ordinatos ab eis nō eē iterū ordinādos: qꝛ maxīe Aug⁹ dicere videt̄: ſic ius hēt baptizādi ita ēt ⁊ ordinādi: ſed hētici tale ius hñt ad ſui ꝑniciē: catholici v̓o ad ſaluteʒ. Greg⁹ dicit ordinatū ſel' nunq̄ʒ debere reordinari. Poſtea circa hāc dubitationē tāgit diuerſam opiōnē. Quidā eni dicūt hereticos ab eccl'ia preciſos baptizādi ius hr̄e: nō aūt ordinādi: ⁊ auc̄tes que ī ꝯtrariū ſunt debēt ītelligi de hēticis qui ſm ſniaʒ eccl'ie ſunt ab eccl'ia ꝑciſi: tales eni ius hñt baptizādi. Alij v̓o dicūt ꝙ ſacr̄a ab hēticis ⁊ ꝑciſis collata ſi ſecūdū formā eccl'ie ꝯferant̄ vera eē ⁊ rata: alij v̓o nequaq̄ʒ. Et ſm hāc diſtiam varie de his doctores loquuntur. Alij aūt dicūt ſacr̄a ab his collata vera eſſe ſi ſe ſi forma eccl'ie ſeruet̄. falſa eē ⁊ inania quo ad ſalutis effectū. Dānāda eē dicunt̄ hēticoꝝ ſacr̄a: qꝛ ꝑſtantib⁹ ⁊ accipiētib⁹ ſunt in iudiciū: ⁊ ſm h̄ pñt ītelligi vt dicūt auc̄tes ſupͣdicte. Alij v̓o dicūt hereticos ī eccl'ia ordinatos ius ordinādi hr̄e: eos v̓o qui in hereſi nequaq̄ʒ. Poſtea dic̄ ſymoniacos eē hēticos ⁊ ante degradationē ordīes ꝯferre poſſe. ℂ Sc̄da ꝓpoſitio ē hec: Pro collatione ſacr̄oꝝ ordinū dātes ⁊ accipiētes pecuniā ſymoniaci dicunt̄: ⁊ pro tali delicto ambo eadē pena puniunt̄. Hāc magr̄ īſinuans dicit ꝙ ſymoniaci ꝓprie dicunt̄ emptores a ſymone mago denoīati: vēdētes: gyezite ſic dicti a ſeruo heliſei: ūi largo noīe vtriq̄ʒ dicunt̄ ſymōiaci. ℂ Tertia ꝓpoō eſt hec. Qui ignoranter a ſymoniacis ordinant̄ ipſorū ſratriū miſicorditer tolerat̄. Hāc magr̄ ponēs dicit ꝙ ordinati a ſymoniacis ſciēter ꝯſecrationeʒ irritam hñt. Qui v̓o ſunt ordiati ignorāter pñt miſicorditer in ordine ſuſtineri. Et qꝛ poſſet aliq̄s dicere ꝙ nō emit ſpūale vt ꝯſecrationē ſed tpale emit ſpūale annexū vt res ipſas que ex ꝯſecratiōe ꝓueniunt: ⁊ ſic nō eſt ſymoniacus. Jō h̄ remouet hic dicens ꝙ qñ aliq̄ duo ſūt ꝯiūcta non vnū ſine alio pōt emi vel vēdi. Poſtea ponit triplicē diſtinctionē ſymoniace hereſis dicēs: ꝙ q̄dā ſymoniaci ſymoniace a ſymoniacis ordinant̄. Quidam aūt ſymoniaci ſymoniace a nō ſymoniacis ordinant̄ ⁊ vterq̄ʒ iſtoꝝ ſic ordinatoꝝ ꝓpriū gradū ꝑdit. Tertij vero q̄ nō ſymoniace a ſymoniacis ordinant̄ pñt miſicorditer tolerari dūmō ignorēt eos qui ordinant ſymoniacos eſſe. Addit etiā ꝙ cum dr̄ ordinatos ab hereticis vel a ſymoniacis eē dānādos eſt ītelligēdū niſi aliq̄s violenter ab eis ordinaret̄. Ultimo determinat de ſuſcipiētibus ordines q̄ʒtū ad etatē dicēs: ꝙ ſubdiacon⁹ ante decimūquartū annū. diacon⁹ ante. 25. ānū: pſbyter ante. 30. annū ordinari nō debēt. Et tm̄ in ſpāli.

Di. XXVI De mr̄imonio ſm cām formalem.

ℂ De ſacr̄o ꝯiugij cui⁹ inſtitutio ⁊ cā oſtendit̄. a

Cuʒ alia ſacramēta poſt pctm̄ ⁊ ꝑꝑ pctm̄ exordiuʒ ſumpſerit: mr̄imonij ſacr̄m ēt añ pctm̄ legit̄ īſtitutū a dño: non tm̄ ad remediū ſʒ ad offm̄: refert. n. ſcriptura gen̄. in Adā miſſo ſopore atq̄ʒ vna de coſtis eius ſumpta: ⁊ exinde muliere formata: virū in ſpū intelligentē ad quē vſuʒ mulier facta eēt: poſt extaſim ꝓphetice dixiſſe: Hoc nunc os ex oſſibus meis ⁊ caro de carne mea: ꝓpter hoc relinquet hō patrem ⁊ matrē ⁊ adherebit vxori ſue: ⁊ erunt duo in carne vna. — Gen. 2.

ℂ De duplici inſtitutione coniugij b

Cōiugij autē inſtitutio duplex eſt: vna ante pctm̄ ad offm̄ facta eſt in paradiſo vbi eēt thorus īmaculat⁹ ⁊ nuptie honorabiles: ex q̄bus ſine ardore ꝯciperent: ſine dolore parerēt. Altera poſt pctm̄ ad remediū facta extra paradiſum ꝑꝑ illicituʒ motū deuitandū. Prima vt nā multiplicaret̄. Sc̄da vt nā exciperet̄ ⁊ vitiuʒ cohiberet̄. Nam ⁊ ante pctm̄ dixit deus: Creſcite ⁊ multiplicamini: ⁊ poſt pctm̄ oib⁹ pene hoībus ꝑ diluuiū ꝯſumptis. Q̄ꝺ v̓o añ pctm̄ īſtitutū fuerit ꝯiugiū ad offm̄ poſt pctm̄ vero ad remediū ꝯceſſum Aug⁹ teſtat̄ dicēs: Q̄ꝺ ſanis eſt ad officiū egrotis eſt ad remediū. Infirmitas. n. incōtinētie que eſt in carne ꝑ pctm̄ mortua ne cadat in ruinā flagitioꝝ: excipit̄ honeſtate nuptiarū. Si vero nō peccaſſēt primi hoīes: ſine carnis incētiuo ac feruore libidinis ipſi ac ſucceſſores coꝝ ꝯuenirēt. Et ſicut remūerabile ē aliq̄ꝺ bonū opus ſic coitus coꝝ bon⁹ eēt ⁊ remunerabilis. Quia vero ꝑꝑ pctm̄ letalis cōcupiſcētie lex membris nr̄is inheſit ſine qua carnalis nō fit cōmixtio: reprehenſibilis ē ⁊ malus coitus niſi excuſetur per bona coniugij.

Heb. 3. — Gen. j. — Super gen. in li. de nuptijs ⁊ concupiſcentia. — Rom. 6.

ℂ Quādo ſm preceptum: quādo ſm indulgentiam contractum ſit coniugium. c

Prima inſtitutio habuit ꝑceptū: ſc̄ꝺa idulgentiā. Didicimus. n. ab apl'o hūano gn̄i ꝑꝑ vitādā fornicationē idultū eē ꝯiugiū. Indulgētia v̓o qꝛ meliora nō eligit remediū hʒ nō ꝑmiū: a q̄ ſiq̄s declinauerit: meret̄ exitiale iudiciū. Q̄ꝺ ſʒ idulgētiā cōceditur: volūtariū eſt nō nec̄iuʒ: alioq̄n trāſgreſſor eēt qui illud nō faceret. Et pōt ſane ītelligi illud ſub ꝑcepto dictū hoīb⁹ primis añ pctm̄ creſcite ⁊ multiplicamini. Quo ēt poſt pctm̄ tenebant̄ vſq̄ʒ quo ē facta multiplicatio poſt quā ſm idulgētiā mr̄imonii ꝯtc⁹ fuit. Ita ēt poſt diluuiū quo vniuerſuʒ pene hūanū gen⁹ deletū eſt: ſm ꝑceptū dictū eſt filijs noe creſcite ⁊ multi. Multiplicato vero hoīe ſm indulgentiam ꝯtractum eſt: non ſm imperium. — j. Cor. 7.

ℂ Quibus modis accipiatur indulgentia. d

Indulgētia āt diuerſis

modis

modis accipit̃.ſ.pro ↄceſſione: pro remiſſio/
ne: pro pmiſſione. Et eſt pmiſſio in nouo te/
ſtaměto de minoribus bonis ⁊ ꝺ minoribus
malis. De minoribus bonis eſt cōiugiū qꝺ
nō meret̃ palmā: ſed eſt i remediū. De mino
ribus malis.i.de venialibus eſt coitus qui fit
cauſa icōtinētie. Illud.ſ.cōiugiū indulget̃.i.
ↄcedit̃. Illud vero.i.coitus talis permitti/
tur.i.toleratur ita ꝙ non prohibetur.

¶ Quod nuptie ſint bone. e

Aug. de he/reſibus. **Fuerūt aūt nōnulli he**
retici nuptias deteſtātes q̄ Taciani appella/
ti ſunt: hi nuptias oīno dānāt: ac pares for/
nicationibus alijſq3 corruptionibus faciūt:
nec recipiūt in ſuoꝝ numero coniugio vtentē
Hugo. 4. ſen.c.3. marē vl' feminā. Q ꝺ autē res bōa ſit cōiugiū
Gen.2. nō modo ex eo pbat̃ ꝙ dn̄s legit̃ ↄiugiū iſti
Joā.2. tuiſſe iter primos parētes: ſed etiā ꝙ in cana
galilee nuptijs interfuit xp̄s: easq3 miraculo
Matth. 19. cōmēdauit: aq̄ i vinū ↄuerſa. Qui ēt poſtea
virū dimittere vxorē ꝓhibuit: niſi cā fornica/
j.Cor.7. tiōis. Apl's ēt ait: Virgo nō peccat ſi nubat
Cōſtat ergo rē bonā eſſe mrīmoniū: alioqn
nō eſſet ſacrm. Sacrū enim ſacrum ſignū eſt.

¶ Cuius rei ſacramentum ſit coniugium. f

Cum ergo coniugiū ſa
crm ſit: ⁊ ſacrū ſignū eſt: ⁊ ſacre rei.ſ.ↄiūctio/
Eph.5. nis chriſti ⁊ eccle: ſicut ait apl's. Scriptū eſt
Gen.2. inqt: Relinquet hō prēs ⁊ matrē ⁊ adherebit
vxori ſue: ⁊ erūt duo i carne vna. Sacrm hoc
magnū eſt. Ego aūt dico in xp̄o ⁊ in eccleſia.
Ut eni inter ↄiuges ↄiūctio eſt ſm ↄſenſum
aioꝝ ⁊ ſm pmixtionē corpoꝝ ſic eccleſia xp̄o
copulatur volūtate ⁊ nā: qua idē vult cū eo: ⁊
ipſe formā ſumpſit de nā hōis. Copulata eſt
ergo ſpōſa ſpōſo ſpūaliter ⁊ corpalr.i.chari/
tate ac ↄformitate nature. Huius vtriuſq3 co
pule figura eſt in ↄiugio. Cōſenſus eni cōiu/
gū copulā ſpūalē chriſti ⁊ eccleſie q̄ fit p cha/
ritatē ſignificat. Cōmixtio vero ſexuū: illā ſi/
gnificat que fit per nature cōformitatem.

¶ Qualiter intelligendū ſit illud mulier illa nō per/
tinet ad mrīmoniū cū q̄ nō eſt cōmixtio ſexuū. g

Inde eſt quod qdā do/
ctoꝝ dixerūt: illā mulierē nō ptinere ad matri/
moniū: q̄ nō experit̃ carnalē copulā. Ait eni
27.q.2.ca. non eſt. Aug. Nō dubiū eſt illā mulierē non ptinere
ad matrimoniū: cū qua docetur nō fuiſſe cō/
Ibidē.c.cū ſocietas. mixtio ſexus. Itē Leo papa. Cum ſocietas
nuptiarū ita a principio ſit inſtituta vt preter
cōmixtionē ſexuū nō habeat in ſe chriſti ⁊ ec/
cleſie ſacrm: non dubiū eſt illā mulierē nō pti/
nere ad matrimoniū: in qua docet̃ nō fuiſſe
nuptiale myſteriū. Itē Aug. Non eſt pfectū In ſolilo/quijs.
cōiugiū ſine cōmixtione ſexuū. Hoc ſi ſm ſu/
perficiē verboꝝ quis accepit: inducit̃ in erro
rē tm̄ vt dicat ſine carnali copula nō poſſe cō/
trahi matrimoniū: ⁊ iter Mariā ⁊ Joſeph
nō fuiſſe cōiugiū vel non fuiſſe pfectū: qꝺ ne/
phas eſt ſentire. Tāto eni3 ſanctius fuit atq3
pfectius: quāto a carnali ope imunius. Sed
ſupius poſita ea rōne dicta intelligēdum eſt:
nō quin ptineat mulier illa ad matrimoniu3
cū qua nō eſt permixtio ſexuū: ſed non ptinet
ad matrimoniū qꝺ expreſſam ⁊ plenam tenet
figurā ↄiūctiōis chriſti ⁊ eccle. Figurat eni Eph.5.
illam vnionē chriſti ⁊ eccleſie q̄ eſt in charita/
te: ſ3 nō illā que eſt in nature cōformitate. Eſt
ergo ⁊ in illo mrīmonio typus ↄiunctionis
chriſti ⁊ eccle: ſed illius tm̄ q̄ eccla xp̄o cha/
ritate vnitur: nō illius qua per ſuſceptionem
carnis capiti mēbra vniūtur. Nec ideo tn̄ mi/
nus ſanctū eſt ↄiugiū: q2 vt ait Aug. In nu/ In li. de bo/no coniuga. li.c.23.
ptijs plus valet ſanctitas ſacri: ꝙ fecunditas
ventris. Eſt etiā ↄiugiū ſignū ſpūalis cōiun/
ctionis ⁊ dilectionis aioꝝ qua inter ſe coniu/
ges vniri debēt. Unde apoſtolus ait: Uiri Eph.5.
diligite vxores veſtras vt corpora veſtra.

¶ Iſta eſt diſtictio.26ª hui᷒ q̄rti libri: In qua magr̃
poſtq̄3 ſupius determiauit de ſacro ordinis qꝺ ptiet
ad ſpūale eccl'ie multiplicationē: hic determinat de
mrīmonio qꝺ ptinet ad ei᷒ multiplicationē nālē. Et
diuidit̃ hic tractatus in qnq3 ptes. In pᵒ determiat
de mrīmōio in ſe. In 2ª de ei᷒ cā efficiēte. In 3ª de
ei᷒ fine. In 4ª ꝺ ei᷒ bonis. In 5ª ꝺ ei᷒ cauſis mali
bus.ſ.pſonis ↄhentibus. Prima pars durat a pnci/
pio diſt.iſti᷒ vſq3 ad.27.di.q̄ incipit (Poſt hec adū
tendum.) Scda vſq3 ad finē.30.diſt.q̄ſi vbi dic̃ (Ex
poſito que ſit efficiens.) Tertia vſq3 ad.31.diſ.que
incipit (Poſt hec de bonis ↄiugū.) Quarta ab inde
vſq3 ad.34.di.que incipit (Nūc ſupeſt attendere.)
Quinta vſq3 ad 44.diſt.que incipit (Poſtremo de
ↄdictione reſurrectiōis.) In pnti diſtictione tria fa
cit. Primo tp̄s ⁊ locum inſtitutionis huius ſacri de
monſtrat. 2ᵒ mrīmoniu3 ↄdēnātes reprobat. 3ᵒ ei᷒
myſticā ſignificationē recitat. Primū vſq3 ibi (Fu
erunt nōnulli heretici.) Scdm vſq3 ibi (Cum ergo
ↄiugiū.) Tertiu3 vſq3 ad finē diſt. In ſpāli ſnia ma/
giſtri ſtat in tribus ꝓpōnib᷒: quaꝝ pᵃ eſt hec ¶ Con
iugij ſacrm fuit in paradiſo ante pctm̄ ſolu3 ad offi/
ciu3 pᵒ inſtitutu3 nūc ſcdario in remediū. Hāc magr̃
inſinuans ꝓponit pᵒ hoc ſacrm ante pctm̄ inſtitutu3
fuiſſe qn̄ Adam dixit: hoc nunc os ex oſſib᷒ meis: ⁊
nihilhominus poſt pctm̄ inſtitutu3: ⁊ ſic duplex eſt
ei᷒ inſtitutio. Differt autē pᵃ a 2ª: q2 pᵃ facta eſt i pa
radiſo: ſcda extra paradiſum. Ite3 pᵃ facta eſt ad of
ficiu3 nāe multiplicāde. ſcda ad remediū ↄcupiſcē/
tie. Itē pma fuit in pceptū neceſſitatis ſcda fuit vo
luntaria a tpe multiplicati gn̄is humani. Et eſt acci
pienda ſm indulgentia3. qn̄q3 pro remiſſione: qn̄q3
pro ↄfeſſione: qn̄q3 pro pmiſſione. Hic aūt pro per/

miſſione accipit̃: ꝑmittit̃ autẽ ꝯiugiũ nõ q̃ſi malũ: ſed q̃ſi minus bonũ. ¶ Scḋa ꝓpõ eſt hec: Heretici dicti Taciani in hoc pernitioſe errant ꝙ nuptias cõdẽnãt. Hãc magr̃ ponẽs ꝯdẽnat errorẽ dãnãtiũ ⁊ deteſtantiũ nuptias oñdẽs ꝙ bona res ſit matrimoniũ pꝫ ꝙ chriſt⁹ iterfuit nuptiis: ⁊ ꝑcepit vxorẽ a viro non dimitti. Vñ apl̃s ad Eph̃. ait: Viri diligite vxores vr̃as ſicut ꝓpria corpa vr̃a ¶ Tertia propoſitio eſt hec: Electoꝝ eccl̃ia nõ ſolũ iungit̃ chriſto ſpũalr̃. ſed etiã vere ⁊ corpalr̃. Hanc magr̃ inſinuãs dicit ꝙ mr̃imoniũ eſt ſignũ ꝯiunctionis chriſti ⁊ eccleſie in ꝯformitate nature ⁊ ſignũ vnionis in charitate. Que duo mr̃imoniũ carnali copula ꝯſumatum ꝑfecte ſignificant. Et tñ ꝑfectũ mr̃imoniũ i q̃ eſt ꝯſenſus aĩoꝝ ſine carnali copula. Deficit tñ ab hac ꝑfecta ſignificatione: lꝫ quedã auctẽs videant̃ dicere tale non fore verũ ⁊ ꝑfectũ mr̃imoniũ. Matrimoniũ enim tale. ſ. vbi eſt tñ ꝯſenſus aĩoꝝ eſt ſignum dilectionis: qua ꝯiuges inter ſe viuri debent. Auguſtinus enim dicit. Plus valet ſanctitas ſacramenti q̃ fecũditas ṽtris. Et tãtũ in ſpeciali.

¶ Que ſunt conſideranda in coniugio. a

Di. XXVII De mr̃imonio ſꝫ cãm efficiẽtẽ: ↄ ẽminans generaliter ꝙ cõſenſus ſit matrimonij cauſa.

Poſt hec aduertẽ

dũ ẽ q̃d ſit ꝯiugiũ: ⁊ q̃ ſit efficiẽs cã ꝯiugiĩ: ⁊ cã ꝓp quã ꝯhi ↄbeat ⁊ q̃ ſint bona ꝯiugij: ⁊ quõ ꝑ ea excuſet̃ coitus carnalis: q̃ ſint legitime ꝑſone ad matrimoniũ. Sũt ⁊ alia plura in mr̃imonio ꝯſiderãda q̃ ſub cõpẽdio ꝑſtringem⁹.

¶ Quid ſit coniugium. b

27. q. 2. in pĩnci.

Sunt ergo nuptie vel

mr̃imoniũ viri mulieriſq; ꝯiũctio maritalis iter legitimas ꝑſonas indiuiduã vite ꝯſuetudinẽ retinẽs. Ad indiuiduã cõſuetudinẽ vite ꝑtinet ꝙ abſq; ꝯſenſu alterius neuter ꝯtinentiã ꝓfiteri põt vel oꝛõni vacare: ⁊ ꝙ inter eos dũ viuũt vinculũ coniugale ꝑmanet: vt alij ſe copulare nõ liceat: ⁊ vt inuicẽ alter alteri exhibeat qꝺ quiſq; ſibi. Hac autẽ deſcriptione legitimoꝝ ⁊ fideliũ tñ mr̃imoniũ icludit̃.

¶ De conſenſu qui efficit coniugium. c

Efficiens aũt cã matri

monij eſt ꝯſenſus: nõ q̃libet: ſꝫ ꝑ verba expreſſus: nec de futuro: ſꝫ de pñti. Si eñi cõſentiũt in futurũ dicẽtes: Accipiã te in virum: ⁊ ego te in vxorẽ: nõ eſt iſte cõſenſus efficax mr̃imonij. Itẽ ſi ꝯſentiãt mẽte ⁊ nõ exprimãt verbis vel alijs certis ſignis: nec talis ꝯſenſus efficit matrimoniũ. Si autẽ verbis explicãt qꝺ tamen corde nõ volunt ſi non ſit coactio ibi vel dolus: obligatio illa verboꝝ quibus conſentiunt dicentes accipio te in virum: ⁊ ego te in vxorem matrimonium facit.

¶ Auctoritatibus probat ꝙ ſolus conſenſus facit matrimonium. d

Quod aũt ꝯſenſus ma

trimoniũ faciat ſubditis ꝓbat teſtimonijs. 27. q. 2. in pĩcĩ.
Ait eñi Iſidorus: Cõſenſus facit matrimoniũ. Itẽ Nicolaus papa. Sufficiat ſolus ſꝫ leges coꝝ cõſenſus: de quoꝝ coniũctionibus agit̃: qui ſolus ſi forte in nuptijs defuerit: cetera etiã cũ ipſo coitu celebrata fruſtrãt̃. Itẽ Ioã. chryſ. Matrimoniũ q̃dẽ nõ facit coitus ſed volũtas: ⁊ ideo nõ ſoluit illud ſeparatio corpis. Itẽ Ambr̃. Nõ defloratio virginitatis facit ꝯiugiũ: ſed pactio cõiugalis. Ex his apparet ꝙ cõſenſus. i. pactio ꝯiugalis matrimoniũ facit ⁊ ex tũc coniugiũ ẽ: etiã ſi nõ preceſſit vel ſecuta eſt copula carnalis.

vbi ſ̃. ca. ſufficiat. vbi ſ̃. c. matrimoniũ. Ibidẽ. c. cũ initiatur.

¶ Quando incipiat eſſe coniugium. e

Quod eniꝫ ab ipſa de

ſpõſatiõe in q̃ pactio cõiugalis exprimit̃ ꝯiuges ſint ſanctoꝝ teſtimonia ꝓbãt. Ait enim Ambr̃. Cũ initiat̃ ꝯiugiũ ꝯiugij nomẽ aſciſcitur: cũ cõiũgit̃ viro cõiugiũ eſt: nõ cũ viri admiſſiõe cognoſcit̃. Itẽ Iſido. Coniuges verius appellant̃ a prima deſpõſatiõis fide: q̃uis adhuc iter eos ignoret̃ cõiugalis ꝯcubit⁹. Itẽ Aug. Cõiunx vocat̃ ex pria deſpõſatiõis fide quã cõcubitu nõ cognouerat: nec fuerat agniturus: nec peierat: nec mẽdax mãſerat cõiugis appellatio: vbi nõ fuerat nec futura erat carnis vlla cõmixtio. Propt̃ qꝺ fidele ꝯiugiũ ambo parẽtes xp̃i vocari meruerũt nõ ſolũ illa mater: ſꝫ etiã ille pr̃ ei⁹: ſic cõiunx mr̃is eius: vtrũq; tñ mẽte nõ carne. Ex his euidẽter iſinuat̃ ꝙ ex tp̃e q̃ itercedit ꝯſenſus volũtarius ac maritalis q̃ ſolus cõiugiũ facit: veri cõiuges ſunt ſponſus ⁊ ſponſa.

In libro. de virginibus. 27. q. 2. In lib. ethimo. 9. c. 8. In li. de bono coniugij 27. q. 2. Matth. 12. Luce. 3.

¶ Scḋm quoſdam non eſt coniugium ante carnalẽ copulam: ſed ſponſi ⁊ ſponſe ſunt. f

Quidã tamẽ aſſerũt ve

rũ ꝯiugiũ nõ contrahi ante traductionem ⁊ carnalẽ copulã: nec vere cõiuges eẽ aliquos anteq̃ intercedat cõmixtio ſexus: ſed a prima fide deſponſationis vir ſponſus: ⁊ mulier ſpõſa eſt non cõiunx. Sponſos autẽ ⁊ ſponſas coniuges frequenter appellari dicunt: non q2 ſint: ſed quia futuri ſunt: cuius rei ſponſionẽ inuicem fecerunt ⁊ ſm hoc verba premiſſarũ auctoritatum intelligenda fore tradunt.

¶ Qua ratione nituntur. g

Quod vero iter ſpõſaꝫ

⁊ coniugem plurimum interſit: ex eo aſtruũt: q2 licet ſponſe ante carnalẽ copulã incõſulto vel nolente ſponſo monaſterium eligere: quo facto: ſpõſo etiã licet aliã ducere. Cõiugat⁹ ꝟo vel ꝯiugata nec ꝯtinentiã niſi cõi ꝯſenſu ſeruare

Q ſponſa põt mõaſteriũ eligere.

ſeruare valet: nec mõaſteriũ petere: niſi vterq; continẽtiã pariter profiteat̃. Q̃ᵒ vero liceat ſpõſe monaſteriũ eligere auctib⁹ ſcõꝝ ꝓbat̃. [noa ex q̃ſito ſpõſi ꝯſenſu.]
Ait eni Euſebius papa. Deſpõſatã puellam nõ licet parentib⁹ alij viro tradere: tñ licet ſibi monaſteriũ eligere. Itẽ Greg. Decreta legalia deſpõſatã ſi ꝯuerti voluerit nullo penitus cẽſuerũt dãno mulctari. Refert etiã Hiero⁹ q̃ Machari⁹ iter chriſti heremitas p̃cipu⁹: celebrato nuptiali cõuiuio cũ veſpe thalamũ eſſet igreſſurus ex vrbe egrediens trãſmarina petijt ⁊ heremi ſolitudinẽ ſibi elegit. Beatus etiã Alexius ſilr ex nuptijs diuina gr̃a vocatus ſpõſam deſeruit: ⁊ nudus chriſto famulari cepit. His auctoritatibus ⁊ exẽplis liquet licere ſpõſis ſine conſenſu ſuarum ſponſarum ⁊ ecõuerſo continentiam profiteri. [27. q. 7. c. d ſponſatam. — vbi ſupra. c. decreta. — 27. q. 2. §. 2 Exẽpla põit]

¶ Q̃ coniugatus vel coniugata nequeant continẽtiã profiteri ſine alterius conſenſu. b

Hoc aũt cõiugatis nullatenus licet.

Nõ eni põt vir melioris vite ꝓpoſitũ ſumẽ ſine vxoris ꝯſenſu: ⁊ ecõuerſo. vñ Greg⁹ ſcribẽs theutiſte patritie. Sũt qui dicũt religionis gr̃a cõiugia debere ſolui. Vñ ſciẽdũ eſt q̃ ⁊ ſi hoc lex humana conceſſit: tñ lex diuia ꝓhibuit. Si ꝟo vtriſq; ꝯueniat ꝯtinentẽ vitã ducere: hoc quis audeat accuſare. Sic enim multos ſcõꝝ nouimus cũ ſuis ꝯiugibus ⁊ prius cõtinẽtẽ vitã duxiſſe: ⁊ poſt ad ſancte eccl̃ie regimina migraſſe. Si ꝟo cõtinẽtiam quã vir appetit mulier nõ ſequit̃ aut quã vxor appetit vir recuſat: coniugiũ diuidi nõ põt. q̃ ſcriptũ ẽ: Mulier ꝑtãtẽ ſue carnis nõ hẽt: ſed vir. Silr ⁊ vir ꝑtãtẽ ſue carnis nõ hẽt: ſed mulier. Idẽ. Agathoſa latrix p̃ñtiũ queſta eſt virũ ſuũ cõtra volũtatẽ ſuã in monaſteriũ eſſe cõuerſum: quapꝑ experientie tue precipimus: vt diligẽti inq̃ſitione diſcutias: ne forte ei⁹ voluntate cõuerſus ſit vel ipſa mutare ſe ꝓmiſerit: ⁊ ſi hoc reperieris ⁊ illũ i monaſterio ꝑmanere ꝓuideas ⁊ hãc ſicut ꝓmiſit mutare vitã cõpellas. Si ꝟo nihil hoꝝ ẽ: nec quondã fornicationis crimẽ ꝓpter q̃d licet vxorẽ dimittere: p̃dictã mulierẽ cõmiſiſſe cognoueris: ne illius conuerſio vxoris relicte in ſeculo fieri poſſit ꝑditionis occaſio: volumus vt maritũ ſuũ illi etiã ſi iam tonſuratus eſt reddere debeas: omni excuſatione ceſſante. q̃ niſi fornicationis cã virũ vxorẽ dimittere nulla ratio concedit. Poſtq̃ enim copulatione coniugij viri ⁊ mulieris vnũ corpus efficit̃: nõ põt ex ꝑte cõuerti: ⁊ ex ꝑte remanere in ſeculo. Itẽ ex. 8. ſynodo. Siq̃s cõiugatus cõuerti ad monaſteriũ velit: non eſt recipiendus niſi prius a cõiuge caſtimoniã ꝓfitente fuerat abſolutus. Tales ergo tũc ſine culpa ſequuntur chriſtũ relicto ſeculo: ſi hñt ex pari volũtate caſtitatis cõſenſum. Item. Si vir ⁊ vxor diuertere pro ſola religioſa inter ſe cõſenſerint vita: nullatenus ſine cõſenſu ep̃i fiat: vt ab eo ſingulariter prouiſo ꝯſtituãt̃ loco. Nã vxore nolente vel altero illoꝝ etiam pro tali re mr̃imoniũ nõ ſoluit̃. Itẽ Aug. Si abſtines ſine vxore voluntate: tribuis ei fornicandi licẽtiã ⁊ pctm̃ illius tue imputabit̃ abſtinẽtie. Itẽ Nico⁹ papa. Scripſit nobis thaberga regina: regia ſe velle dignitate vl̃ copula exui: ⁊ ſola vita priuata eſſe contentam deſiderare. Cui ſcripſimus: nõ hoc aliter fieri poſſe: niſi eandẽ vitã vir eius lotharius elegerit. Ex his pꝫ q̃ ꝯiugati ſine cõi cõſenſu monaſteriũ eligere: cõtinẽtiã ꝓfiteri vel habitũ religionis ſumere nõ valẽt: ⁊ ſi fecerint: reuocari debent. Spõſi vero pñt ſine cõi cõſenſu monaſteriũ eligere. Vñ videt̃ inter ſpõſum ⁊ ſpõſam cõiugiũ nõ eſſe. Ideoq; aſſerũt a prima fide deſpõſationis cõiuges appellari: nõ re ꝓñtiũ: ſed ſpe futuroꝝ: q̃ ex fide quã ex deſponſatione ſibiĩuicẽ debẽt: poſtea efficiũtur ꝯiuges. [27. q. 2. ca. ſunt qui. — Matth. 5. c. 19. — j. Cor. 7. — 27. q. 2. ca. Agathoſa. ⁊ q̃tuor ca. ſequẽtibus. — Matth. 7. c. 19. — 27. q. 2. ca. Si quis. — Ex ſynodo Eugenij. — De adulterinis cõiugijs 27. q. 2. — Vbi ſupra.]

¶ Premiſſas autẽ auctres q̃b⁹ aſſerit̃ q̃ cõſenſus mr̃imoniũ facit: ita itelligi volũt vt cõſenſus vel pactio coniugalis nõ ante coitũ faciat mr̃imoniũ ſed in coitu. Sicut eniꝫ deſtoratio virginitatis nõ facit mr̃imoniũ niſi p̃cedat pactio cõiugalis: ita nec pactio cõiugalis anteq̃ aſſit copula carnalis. Ex pactione ergo cõiugali ſponſi ⁊ ſpõſe fiunt ante coitũ: in coitu vero efficiuntur coniuges. Facit eni pactio coniugalis: vt que prius erat ſponſa: in coitu fiat coniunx.

¶ Rñſio ad p̃dicta cũ determinatione ſupioꝝ. i

His aũt ita reſpõdem⁹:

Fit aliq̃ñ deſpõſatio vbi eſt cõpromiſſio viri ⁊ mulieris de ꝯhẽdo mr̃imonio: nõ eſt auteꝫ ibi conſenſus de p̃ñti. Eſt ⁊ deſponſatio hñs cõſenſuꝫ de p̃ñti. i. pactionẽ cõiugalẽ que ſola facit cõiugiuꝫ. In illa ergo deſponſatione vbi eſt pollicitatio ꝯhendi mr̃imoniũ: ſponſi tñ ⁊ ſponſe fiunt: nõ cõiuges. ⁊ talib⁹ ſpõſis licet ſine cõi cõſenſu cõtinentiã ꝓfiteri ⁊ monaſteriũ eligẽ. In ea vero deſpõſatiõe vbi eſt cõſenſus de p̃ñti ꝯiugiũ ꝯhitur ⁊ ab illius deſponſationis prima fide veri cõiuges appellant̃. ſm hanc diſtinctionẽ deſponſationis:

de ſponſis varia loquuntur doctores.

¶ Quō accipiaꝫ ſpōſa in ſubditis capitulis. k

Oꝫ ſponſam dimiſſā ali⁹ cognat⁹ nō pōt ducere. 27.q.2.c.ſi qs vxorem.

Aliquādo enim ſpōſas

vocāt q̄ talē habuerūt deſponſationē vbi fuit pactio ꝯiugalis de pn̄ti: ꝛ ille ꝯ ꝯiuges ſūt. vn̄ Grego. Siqs vxorē deſpōſauerit vel ſub arrauerit: ꝙꝙ poſtmodū ꝓueniente die mortis eius nequiuerit eā ducere in vxorē: tn̄ nulli de cōſanguinitate eius licet accipe eā in cōiugio: ꝛ ſi inuētū fuerit factū ſeparet̃ oino. Itē

vbi ſupra.c. ſi qs deſponſauerit.

Juli⁹ papa: Siqs deſpōſauerit vxorē vel ſub arrauerit: ꝛ vel ꝓueniēte die mortis; vel irruētib⁹ qbuſdā cauſis eā non cognouerit nec frater ei⁹ nec vllus de cōſanguinitate ei⁹ eādē ſibi

Ibidē.ca.q deſponſatā. Deut.22.

tollat in vxorē vllo vnq̄ tēpore. Itē Grego. Qui deſpōſataꝫ ꝓximi ſui puellā cepit in cōiugiū: anathema ſit ipſe ꝛ oēs cōſentiētes ei; qꝛ ſm legē dei mori decernit̃. Nam diuine legis mos eſt ſponſas appellare cōiuges: vt in

Mathe.j. Deut.22.

euāg. Accipe mariā cōiugē tuā. Et in Deu. Siqs alterius ſpōſam in agro vel qlibet loco oppreſſerit vel adduxerit in domū ſuā: moriatur: qꝛ vxorē proximi ſui uiolauit: nō que iam vxor erat ſed que a parētib⁹ vxor fieri debebat. Ex his colligitur ꝙ ſpōſe quedā ꝯiuges ſunt ante cōmixtionē ſexuum. Sed forte illud mouet qꝺ in fine capli dr̄: nō que iaꝫ vxor erat: ſꝫ que vxor fieri debebat. Quod non ita intelligi debet quaſi vxor vere non fuerit: ex quo pactio coniugalis interceſſit: ſed qꝛ nondū traducta fuerat: nec res vxoria interceſſerat. ſ. cōcubitus coniugalis.

¶ Qꝫ aliter accipit̃ in his aliis capitulis ſpōſa. l

Hec etiā ſponſa eſt que

Ex conci.tiburieñ. ꝛ hꝫ 27.q.2.ca. ſi quis ſponſam.

ſic viro deſpōſata eſt: ut nō īterceſſerit cōſenſus de pn̄ti: ſed ſpōſio futuri. Scd̄m quē modū illud decretū ītelligit̃: Siqs ſpōſam filij oꝑſſerit: ꝛ poſt fili⁹ ei⁹ eā duxerit: pr̄ poſtea nō hēat uxorē: nec mulier uiruꝫ: filius q̄ p̄ris facinus ignorauit aliā ducat. ſi ꝯiunx illa fuiſſet: qꝺ utiqꝫ foret: ſi ī ſpōſalib⁹ pactio ꝯiugalis īterceſſiſſet: nō ꝑmitteret̃ ſpōſo aliā ducē. mechis autē pena nō nubēdi et rigore īfligit̃

Ibidem. c. quidam deſponſauit.

ut alij terreant̃. Idē ex codē. Quidā deſponſauit vxorē ꝛ dotauit ꝛ cū ea coire nō potuit quā clāculo frater ei⁹ corrupit ꝛ grauidā reddidit. decretuꝫ eſt vt ꝗuis nupta nō potuerit eſſe legitimo viro deſponſatā tn̄ fratri frater hr̄e nō poſſit: ſed mechus ꝛ mecha fornicationis qdē vindictā ſuſtineāt: licita vero eis cōiugia nō negentur. De illa deſpōſatione hoc intelligi debet vbi nō fuit cōſenſus cōiugalis de pn̄ti: alioqn nō liceret eis talia ſortiri cōiugia. Scd̄m hoc etiā illud intelligi debet. Sta

Ex ꝯci.toletano vbi. s̄. c.ſtatutum.

tutū eſt a ſacro cōuētu vt ſiqs ſpōſaꝫ alterius rapuerit publica pn̄ia mulctet̃: ꝛ ſine ſpe ꝯiugij maneat: ꝛ ſi ipſa eidem crimini cōſentiens nō fuerit: licētia nubēdi alteri nō neget̃. Apparet hāc fuiſſe deſpōſatā ſine pactione cōiugali de pn̄ti: ꝛ ideo nō fuiſſe cōiugē: cui viuēte ſponſo alteri nubēdi licentia non negatur. Sūt enim quedā nuptialia pacta de futuro: ex quibus ſpōſi ꝛ ſpōſe vocātur: nec exinde cōiuges ſunt. Et eſt pactio quedā cōiugalis de pn̄ti: que ſponſum ꝛ ſponſam etiam cōiuges facit: ꝛ vtraqꝫ pactio deſponſatio vel ſponſalia interdum dicūtur: ꝓprie tamen ſpōſalia dicūtur quedā ſolēnia pacta nuptialia.

¶ Quare non ſtatim tradātur ſponſe. m

De nuptialibus pactis

Ibideꝫ.ca. inſtitutum.

vbi ē tn̄ ſpōſio futuri ait Aug. Inſtitutū eſt vt iā pacte ſpōſe nō ſtatī tradātur ne vilē hēat marit⁹ datā quā ſuſpirauit ſpōſus dilatā.

¶ Que ſpōſa ſit vidua mortuo ſpōſo ꝛ que non. n

Et eſt ſciēdū ꝙ illa ſpōſa

Aug⁹ in lib. ꝯfeſ. ꝛ habetur.27.q.2.

que tn̄ in futuro eſt pacta; mortuo ſponſo nō remanet vidua: qꝛ nō fuerat vir eius: vn̄ ſiqs eā duxerit ad ſacros ordines ꝯſcēdere nō ꝓhibet̃: qꝛ nō duxit viduā. Vidue eni maritꝰ eq̄ ſic bigam⁹ ſacerdos fieri ꝓhibet̃. Ex tali aūt copula nullus arcet̃ a ſacris ordinib⁹.

¶ Qui alterius ſponſam eo mortuo ducit: ad ſacros ordines accedere poteſt. o

Secūdū hoc intelligēdum

Diſtin. 34. c.vltimo.

eſt qꝺ ait Pelagi⁹ papa de illo qui mortuo ſpōſo: eius ſpōſam ducit in vxorē. Nihil eſt īquit: qꝛ qātū ad hūc articulū attinet: qꝺ ei obuiet de canonicis īſtitutis qn ad ſacros ordines ꝓmoueri valeat. Si vero talis ſponſa fuiſſet inter quā ꝛ ſpōſum eius conſenſus de pn̄ti īterceſſiſſet eo mortuo vidua remāſiſſet: cui copulatus in cōiugio vlterius ad ſacros ordines nō accederet cū viduā duxerit. nō eſt ergo ambigendū qn ſolus de pn̄ti conſenſus cōiugiū efficiat: ꝛ exinde veri cōiuges appellentur. Ideo poſt talē cōſenſum ſiqs alij ſe copulauerit: etiā ſi carnis cōmixtio illic ſequat̃ ad priorem copulam reuocandus eſt.

¶ Iſta eſt diſtinctio.27ª huiꝰ q̄rti libri: In qua magr̄ poſtq̄ ſuperius determinauit de ſacro mr̄imonio ſꝫ ſe quātū ad ei⁹ īſtitutionē: hic determinat de eo q̄tū ad ei⁹ cām efficiētez. Et tria facit. Primo eniꝫ qd ſit mr̄imoniū diffinit. 2º qlis debeat eē ꝯſenſus matrimonij ſubdit. 3º que ſponſalia ꝯiugiū faciāt ſubiūgit. Primū vſqꝫ ibi (Efficiens āt cā mr̄imonij.) Scd̄m vſqꝫ ibi

vſqȝ ibi(De nuptialib⁹ pactis.) Tertiũ vſqȝ ad finẽ diſt. In ſpãli ſnia magĩ ſtat i tribus propõnib⁹: q̃ꝝ pᵃ eſt hec. ¶ Quicũqȝ alicui per mr̃imoniũ legiti me copulaẗ ſine alteri⁹ ɔſẽſu ab eo nõ ſeparaẗ. Hãc magĩ ponẽs diffinit mr̃imoniũ dicens: q eſt viri ⁊ mulieris maritalis ɔiunctio inter legitimas ꝑſonas indiuiduã vite ɔſuetudinẽ retinens. Ad quã indiui duã ɔſuetudinem ꝑtinet mutua debiti redditio: ⁊ q vn⁹ ſine altero ɔtinẽtiã vouere nõ põt: nec ſe alteri altero viuẽte copulare. ¶ Scḋa ꝓpõ eſt hec: Cauſa efficiens mr̃imonii eſt mutuus ɔſenſus per vͣba de p̃ñti realr̃ expreſſus. ¶ Hanc magĩ ponens dicit q cã efficiens matrimonij eſt ɔſenſus cordiũ ꝑ vͣba ꝺ p̃ñti exp̃ſſus: aliter matrimoniũ fieri nõ põt. Et ħ cõ firmat magiſter ꝑ multas auc̃tes q̃ dicunt ɔiugium eſſe poſt talẽ ɔſẽſuȝ: etiaȝ carnalis copula non ſequa tur. Poſtea dicit q̃ſdã dicẽ añ carnalẽ copulam ſpon ſalia eẽ ⁊ non ɔiugiũ. ⁊ alias dici ſpõnſas ⁊ alias cõ iuges ſpõſas ⁊ non ɔiuges. q ſit diƒa inter ſponſas ⁊ cõiuges ex ħ ꝓbat q ſpõſus inuita ſpõſa põt mona ſteriũ eligẽ ⁊ ecõuerſo: ɔiugat⁹ vel cõiugata nõ põt. Auc̃tes tñ aliqñ vocãt ſpõſos cõiuges: q2 futuri ſunt cõiuges ¶ Tertia ꝓpõ eſt hec: Siquis cũ ſpõſa vi dua ɔ̃bit ꝑ hoc bigamiã nõ incurrit. Hãc magĩ inſi nuãs diſtinguit de ſponſalib⁹ dicẽs q ſpõſalia ꝺ fu turo ɔiugiũ nõ faciũt: ſpõſalia vero de p̃ñti ɔiugiũ fa ciunt: qꝺ ꝓbat per multa iura. ſ. q quedã ſunt ſpon ſalia de futuro: ⁊ quedaȝ de p̃ñti. probat etiã q iſta ſponſalia differunt: q2 poſt ſponſalia de futuro licet ſponſos ad ſacros ordines aſcendere: nõ autẽ poſt ſponſalia de preſenti. Et tñ in ſpeciali.

Distinctio. XXVIII. Ingrit q̃liſ ſit ille ɔſenſus q̃ eſt efficiẽs mr̃imonii cã. oſtendens q non dʒ eſſe defectiuus ex ali q̃ exteriori.

¶ Si ɔſenſus de futuro cũ iuramẽto faciat ɔiugiũ. a

Hic queri debet: Utrũ ɔſẽſus de futuro addito ẽt iuramẽto ɔiugiũ efficiat: vt ſiq̃s ꝓmittat vel ẽt iuret alicui ſe vſqȝ ad tp̃s placitũ illã ducturuꝫ: ⁊ illa ꝓmittat vel iuret ſe illi nupturã nũq̃d talis ſpõſio eos cõ iuges facit. Si mutato ꝓpoſito alẗ vl̓ vterqȝ ad alienã copulã trãſit: nũq̃d ob p̃orẽ ſpõſio nẽ iuramẽto ſubnixã: ſcꝺe federatiõis pactuȝ ſcindeẗ. Cõſidera q2 lõge aliud eſt ꝓmittere ⁊ aliud facere: qui ꝓmittit: nõdũ facit. Qui ergo ꝓmiſit ſe in vxorẽ ducturũ aliquã: nõdũ eã duxit i vxorẽ: ⁊ que ſpopõdit ſe nupturaȝ nõdũ nupſit. Quõ ergo coniuges appellari p̃ñt: qui nõdũ ɔ̃bũt: ſed in futuro ſe cõtractu ros iurãdo ꝓmittũt? Itẽ. Si ex vi iuramẽti ad futurũ ꝑtinẽtis mox efficiunẗ ɔiuges: cur iurãt in futuro ſe facturos qꝺ i p̃ñti efficiũt. Itẽ. Si ex quo iurant mox efficiunẗ ɔiuges: tũc rem hanc efficiũt quã iurant ſe facturos. Ideo dico q2 cõiugiũ tũc nõ fuit: ſed futurũ ꝓ mittiẗ. Si vero ille poſt vxorẽ duxit ⁊ illa ma rito nupſit: cõiugiũ vtriuſqȝ fuit: ⁊ nõ põt diſ ſolui. Precedens ergo mendaciũ vel ꝑiuriũ: p̃nia eſt corrigẽdũ: ſed cõiugiũ ſequẽs nõ eſt diſſoluẽdũ. Nõ aũt ſic eſt qñ iuramẽtũ cõiu gii p̃ñtis ɔſenſus atteſtatiõe firmaẗ: q2 poſt talẽ cõſenſum ſiquis alij ſe copulauerit: etiã ſi prolem ꝓcreauerit: ⁊ irritum debet fieri: ⁊ ip ſe ad priorem copulam reuocari.

¶ Que videntur obuiare premiſſis. b

Premiſſe aũt ſnie videntur obuiare illud qꝺ leges tradunt. Siq̃s ta ctis diuinis ſcripturis iurauerit mulieri ſe eã legitimã vxorẽ habiturũ vel etiã ſi in oratorio tale ſacr̃m dederit: ſit illi legitima vxor: q̃uis nulla dos nulla alia ſcriptura interpoſita ſit. Sed hic oſtẽdiẗ q̃d fieri vel eẽ debeat nõ q̃d tũc fiat. Nõ eniȝ ꝑ illud iuramẽtũ tũc ſit vxor ſed fieri debet: q2 iuratũ eſt. Põt ⁊ de illo iu ramẽto hoc dictũ intelligi vbi de p̃ñti cõſen tiũt ac ſe inuicẽ ſuſcipiũt. Illi etiã ſnie qua di ctũ eſt ſolũ ɔſenſuȝ facẽ ɔiugiũ: videẗ obuia re qꝺ Euariſtus papa ait: Aliter legitimum nõ ſit ɔiugiũ niſi ab his q̃ ſup feminã dñatio nẽ hr̃e videẗ: ⁊ a q̃b⁹ cuſtodiẗ. Uxor petaẗ: ⁊ a parẽtib⁹ ſpõſeẗ: ⁊ legib⁹ doteẗ: ⁊ a ſacer dote vt mos eſt bñdicaẗ: ⁊ a paranimphis cu ſtodiaẗ ac ſolẽniter accipiaẗ. Itẽ. Ita legiti ma ſcitote eẽ ɔnubia: alr̓ vero p̃ſũpta: nõ ɔiu gia ſed adulteria vel fornicatiões ſunt niſi vo lũtas ꝓpria ſuffragata fuerit: ⁊ vota ſuccur rerint legitima. Hoc aũt nõ ita ĩtelligẽdũ eſt tanq̃ſ ſine enumeratis nõ poſſit eſſe legitimũ ɔiugiũ: ſʒ q2 ſine illis nõ hʒ decorẽ ⁊ honeſta tem debitã. In huius eni ſacr̃i celebratiõe ſic in alijs quedã ſunt ꝑtinẽtia ad ſubaȝ ſacr̃i: vt ɔſenſus de p̃ñti qui ſolus ſufficit ad ɔ̃hendũ mr̃imoniũ: quedã vero ꝑtinẽtia ad decorẽ et ſolẽnitatẽ ſacr̃i vt parẽtũ traditio: ſacerdotũ bñdictio ⁊ huiuſmodi. ſine q̃bus legitime ſit ɔiugiũ: q̃tũ ad virtutẽ nõ q̃tũ ad honeſtatẽ ſacr̃i. Sine his ergo nõ q̃ſi legitimi ɔiuges: ſʒ q̃ſi adulteri vel fornicatores ɔueniũt vt illi qui clãculo nubũt ⁊ vtriqȝ fornicatores eſſent niſi eis ſuffragareẗ volũtas verbis exp̃ſſa de p̃ñti: que legitimũ inter eos facit mr̃imoniũ. Nã ⁊ conſenſus occultus de p̃ñti ꝑ verba ex preſſus ɔiugiũ facit: lʒ nõ ſit ibi honeſtus ɔ̃ ctus: ſed mr̃imoniũ nõ ſanxit cõſenſus qui in occulto fuit. Si eni alter alterũ dimiſerit non cogiẗ iudicio eccleſie redire ⁊ cõmanẽ q̃ſi cuȝ ɔiuge: q2 nõ põt ꝓbari teſtib⁹ ɔtract⁹ qui in occulto eſt fact⁹. Qꝺ ſi ipſi qui in occulto ſi bi ɔſenſerũt: eũdẽ ɔſenſum volũtarie in mani feſto ꝓfiteanẗ: tunc vtriqȝ ꝓpria volũtas ſuf fragaẗ ⁊ legitima vota ſuccurrũt ad ſancien dũ cõiugiũ qꝺ prius occulte fuerat ɔtractuȝ.

In auc̃. quibus mo. na. effi. le. §. penulti. col. 6. et allegatur 30. q. 5. c. ſiquis. Declaratio.

30. q. 5. cap. aliter.

30 q. 5. cap. nec aliud §. ſed obijciẗ.

Que ad neceſſitatem q̃ ad decorem ꝑtineant ſacramenti.

Uolūtas ergo verbis expreſſa in occulto ad hoc ſuffragat̄ vt fiat cōiugiū: manifeſte vero expreſſa ſuffragat̄ vt ſanciat ⁊ roboret ac liberum ſit eccl'ie de hoc iudicare ſi expedierit.

℃ De qua re ſit cōſenſus ille: an de carnali copula: an de cohabitatione: an de alio. c

27.q.2.c.ſufficiat.§.cū ḡ iter iſtos.

Hic queritur cū cōſenſus de p̄nti mr̄imoniū faciat: cuius rei cōſenſus ſit ille: an carnalis copule: an cohabitationis: an vtriuſq;. Si cohabitationis ꝯſenſus matrimoniū facit: tūc frater cū ſorore: pr̄ cū filia pōt ꝯhere mr̄imoniū. Si carnalis copule: tūc iter Mariā ⁊ Joſeph nō fuit cōiugiū. Propoſuerat enim Maria in virginitate manere: niſi deus aliter face᷑ iuberet: ſ'm qͦ videt̄ angelo dixiſſe: Quō fiet iſtud qm̄ virū nō cognoſco.i.me nō cogniturā propoſui. Neq; eni q2 virū tūc nō cognoſcebat neceſſe erat inquiri quō poſſet h̄re filiū: ſed q2 ſe nūq̄ cogniturā ꝓpoſuerat. Dicit eni Beda ꝙ i virginitate manere diſpoſuerat. Si ergo ꝯtra ſuū ꝓpoſitū poſt cōſenſit in carnalē copulā videt̄ ſacta voti rea: mēte ⁊ ſi nō ope violata. Dicam⁹ ergo ꝙ cōſenſus cohabitatiōis vl' carnalis copule nō facit ꝯiugiū: ſ ꝯſenſus cōiugalis ſocietatis verbis ſ'm p̄ſens tp̄s expreſſus: vt cū vir dicit: Ego accipio te i meā: nō dn̄am: nō ancillam: ſed coniugē. q2 enim non ancilla vel dn̄a datur: id nec de ſūmo nec de imo a principio formata eſt: ſ de latere viri ob coniugalē ſocietatē. ſi de ſūmo fieret: vt de capite videret̄ ad dn̄ationē creata. Si vo de imo: vt de pedib⁹ videret̄ ad ſuituṫē ſubijcienda. ſed q2 nec in dn̄am nec in ancillā aſſumit̄: ſacta eſt de medio.i.de latere: q2 ad cōiugalē ſocietatē aſſumit̄. Cū ergo ſic cōueniūt vt dicat vir: accipio te in meā cōiugē. ⁊ dicat mulier: accipio te in meū viruz. his verbis vel alijs idē ſignificātib⁹ exprimit̄ ꝯſenſus: nō copule carnalis vel cohabitatiōis corp̄alis: ſed cōiugalis ſocietatis: ex q̄ op3 eos cohabitare: niſi forte cā religionis pari voto corp̄alit̄ ſeparentur vel ad tēpus vel vſq; in finem.

Luce p̄.

Sup Lucā

Ecce in quā rem fuit ille conſenſus.

Quare de latere viri ſcā ſit mulier.

℃ Iſta eſt diſtictio.27ᵃ. hui⁹ q̄rti libri: In qua magr̄ poſtq̄ oſtenſum eſt ꝙ ꝯſenſus eſt cā efficiēs matrimonii: hic ondit̄ q̄lis debeat eē ꝯſenſus qui matrimonium facit. Et tria facit. Primū inq̄rit vtrū ꝯſenſus de futuro iuramento ꝯfirmat⁹ verū faciat matrimoniū. 2ᵒ ſubdit q̄d parētū traditio ⁊ ſacerdotū bn̄dictio faciunt ad mr̄imoniū. 3ᵒ ſubiūgit quō v̄bis q̄bus ꝯbit̄ mr̄imoniū non exprimit̄ ꝯſenſus copule carnalis. Primū facit a p̄n° diſtin. vſq; ibi(Premiſſe autē ſnie.) Scōm vſq; ibi(Hic q̄rit̄ cū ꝯſenſus.) Tertiū vo vſq; ad finē diſ. In ipa li ſnia magr̄ ſtat in trib⁹ ꝓpōnib⁹: q̄rū p̄ᵃ eſt hec. ℃ Non tenet mr̄imoniū qͦ per ꝯſēſū de futuro ꝯbit̄: l3 fuerit etiam iuramento ſtabilitū. Hāc magr̄ iſinuās querit p̄mo. Utrū ꝯſenſus de futuro firmat⁹ iuramēto faciat verum matrimoniū. Et ondit p̄ ꝙ nō: q2 p talia verba ꝓmittit̄ futurus cōſenſus: nō p̄ns exhibet̄. ⁊ p iuramentū nihil aliud fit q̄ cōfirmatio ꝓmiſſionis ſup ꝯtō faciēdo: vn̄ ſi alter vel vterq; ſic ꝓmittētiū ad aliā copulā trāſierit cōiugiū veruz fit: ⁊ nō pōt diſſolui nec p p̄cedētē ſpōſionē impedit̄. Poſtea obijcit in ꝯriū hui⁹ per quandā legē. Et r̄ndet ꝙ lex illa loquit̄ de iuramēto adhibito v̄bis de p̄nti: vel lex dicit̄ poſt iuramētū d̄ futuro mr̄imoniū fieri debere nō ante fore. ℃ Scd̄a ꝓpō eſt hec: Parētū traditio ⁊ ſacerdotis bn̄dictio ad iſti⁹ ſacri ꝑtinent ſolēnitatē. ſed cōſenſus mutuus ad ipſi⁹ ꝑtinet realitatē. Hanc magr̄ inſinuans dicit ꝙ qͥ ſupra dictū eſt in p̄cedēti diſtictione ꝙ ſolus cōſenſus facit mr̄imoniū. obijc̄ in ꝯriū dicēdo mr̄imoniū nō eſſe ſi nō iteruēiat dos ⁊ bn̄dictio ⁊ ſolennis traditio. Et r̄ndet magr̄ ꝙ talia ſunt de honeſtate ⁊ ſolēnitate ſacri. occultus eni conſenſus p verba de p̄nti exp̄ſſus facit mr̄imoniū q̄uis eni eccleſia talē ꝯſenſum iudicio nō p̄ſequat̄. ℃ Tertia ꝓpō ē hec: Illis verbis q̄bus mr̄imoniū ꝯbit̄ conſenſus copule carnalis ⁊ ꝯiugalis nō exprimit̄. Hāc magr̄ inſinuās querit: In q̄d debeat eſſe cōſenſus faciens mr̄imoniū: an in cohabitationē. ſi ſic: tūc frater ⁊ ſoror eſſent cōiuges: ſi vo in carnalē copulā: tunc inter beatā virginē ⁊ Joſeph nō fuiſſet matrimoniū ſeu cōiugiū. Et r̄ndet dicēs ꝙ ꝯſenſus ille debet eſſe in cōiugalē ſocietatē: in cuius ſocietatis ſignū mulier nō de capite nec de pedibus ſed de latere viri formata fuit. Et tm̄ in ſpeciali.

℃ Coactio excludit conſenſum coniugalem. a

Di. XXIX. Cōſenſus q̄ eſt efficiens mr̄imōij cā nō d3 eē defectiuus ex aliq̄ liberoꝝ. ſ. voluntate.

Oportet aūt ꝯſenſum cōiugalē liberū eſſe a coactione. Coactus eniz cōſenſus qui nec ꝯſēſ⁹ appellari debet: ꝯiugiū nō facit: ſic̄ teſtatur Urban⁹ papa ſcribēs Sācio regi arragonum in hec verba: De neptis tue coniugio quā te cuidā militi daturū neceſſitatis iſtante articulo ſub fidei pollicitatiōe ꝯfirmaſti. H eq̄tate dictāte decreuim⁹: vt ſi illa virū illū oino vt dr̄ renuit: ⁊ i eadem volūtate p̄ſiſtit vt viro illi ſe prorſus denegет nupturā: nequaq̄ eam inuitā ac renitentē eiuſdē viri cogas ꝯiugio copulari. Idem. Si veruz eſſe ꝯſtiterit quod nobis legati Jordanis p̄ricipis retulerunt. ſ. ꝙ ipe coact⁹ ⁊ dolēs filiā ſuā flētē ⁊ ꝓ virib⁹ renitētē Raynaldo deſpōſauerit qm̄ legū ⁊ canonuz auctoritas talia ſponſalia nō approbat: ne ignorātib⁹ leges ⁊ canones nimis durum videat̄: ita ſniā tēperamus vt ſi p̄nceps cum aſſēſu filie id ꝙ ceptū eſt perficere voluerit: cōcedam⁹. Sin aūt legat⁹ noſter vtraſq; partes audiat ⁊ ſi nihil fuerit ex p̄te Raynaldi qͦ ampli⁹: ipediat ab ipſo iordane ſacr̄m quo ꝯſtent hec que dicta ſunt accipiat: ⁊ nos canonū ⁊ legū ſcripta ſequētes: deīceps non ꝓhibemus: quin alij viro ſi voluerit predicta

31.q.2.c. de neptis.

Ibidē.ca.ſi verum.

eius filia tm̄ in dn̄o nubat. Ex his appet ꝯiugium fieri inter cōſentiētes ⁊ ſpōtaneos non inter renitētes ⁊ inuitos. Uerūtamē qui inuiti ⁊ coacte cōiūcti ſunt: ſi poſtea aliquo tēporis ſpatio ſine ꝯtradictiōe ⁊ querimonia cohabitauerint facultate diſcedendi vel reclamādi habita cōſentire videnť: ⁊ ꝯſenſus ille ꝯn̄s ſupplet: qđ precedēs coactio tulerat.

¶ In libro pandectarum. b

Cōſentire autē probať

qui euidēter nō ꝯdicit: ſm illud: In ſponſalibus eoꝝ cōſenſus exigendus eſt quoꝝ in nuptijs deſiderať. Intelligiť tn̄ ſemꝑ pr̄i filia cōſentire: niſi euidēter diſſentiat. Itē. Sponſalia ſicut nuptie conſenſu fiunt cōtrahētiū ⁊ ideo ſicut in nuptijs: ita ⁊ in ſponſalibus patriſfamilias filiā cōſentire oportet: que ſi pr̄is volūtati nō repugnat ꝯſentire intelligiť.

¶ Iſta eſt diſtictio. 29ᵃ hui⁹ q̄rti libri: In qua magr̄ poſtq̄ ſuperi⁹ determinauit de cā efficiēte: hic determinat de ipedimentis cāe efficiētis. Et circa h̄ duo facit. Primo eniȝ ponit aliq̄d qđ ipedit ꝯſenſum ne mr̄imoniuȝ poſſit facē. 2ᵒ ponit 2ᵐ ipedimētū cuiuſmodi eſt error. ſ. ſequenti diſtinctione. In ſp̄ali ſn̄ia magr̄i ſtat in hac ꝓpoſitione. ¶ Cōiugalis cōſenſus opȝ ꝙ nō ſit coactus ſed voluntari⁹. Hāc magr̄ inſinuans ꝓponit ꝓ ꝙ ꝯſenſus per coactioneȝ extortus nō facit mr̄imoniuȝ: q: nec ꝯſenſus appellari debet: qđ auctibus ꝯfirmat. Poſtea dicit ꝙ ſi poſt taleȝ coactioneȝ ſubſequēs ꝯſenſus interuenerit: vtpote ſi ſil' cohabitēt. ⁊ ꝯtra mr̄imoniū nō reclamāt: videntur cōſentire ⁊ ꝯſenſus ille ſubſequens ſupplet qđ p̄cedēs coactio tulerat. Ūn̄ pȝ correlarie ꝙ qui in p̄ncipio vite ꝯiunguntur ſi nō diſcedūt opportunitate habita ꝯſentire videnť. Et iteruȝ quēadmoduȝ in nuptijs ita in ſponſalib⁹ debet eē ꝯſenſus voluntarius. Ultimo dicit ꝙ ille dr̄ ꝯſentire qui manifeſte ⁊ euidenter nō cōtradicit: ⁊ talis tacitus ꝯſenſus non ſoluit matrimonium: ſed etiam ſponſalia priora confirmat. Et tantum in ſpeciali.

Diſt. XXX. Cōſenſus q̄ eſt efficiens cā matrimonij nō debet eſſe ꝯfectiuus ex parte rationis. 29. q. i. poſt p̄nᵐ vbi totū ponit qđ hic habetur vſq̄ ad cap. premiſſis:

¶ De errore qui euacuat conſenſum. a

Nec ſolū coactio

ipedit vel excludit ꝯſenſuȝ: ſȝ etiā error. Nō aūt oīs error ꝯſenſum ipedit. Eſt eni error alius ꝑſone: alius fortune: alius cōditiōis: alius q̄litatis. Error ꝑſone qn̄ hic putať eē hō ille: ⁊ ē ali⁹. Error fortune qn̄ putať eē diues qui pauꝑ ē vel ecōuerſo. Error cōditiōis qn̄ putať eē liber q̄ ſeruus eſt. Error q̄litatis qn̄ putať eſſe bonus q̄ malus eſt. Error fortune ⁊ q̄litatis ꝯiugij cōſenſuȝ nō excludit. Error vero cōditionis ꝯiugalē ꝯſenſuȝ euacuat. de q̄ cōditione poſtmodū tractabimus. Error quoq̄ ꝑſone cōſenſum cōiugalē nō admittit vt ſiq̄s feminam nobilē in cōiugiū petat; ⁊ pro ea alia ignobilis tradať ei: nō eſt iter eos cōiugiuȝ: q: nō cōſenſit vir in iſtā ſed in aliā: vt ſiq̄s ꝓmitteret mihi ſe venditurū auruȝ: ⁊ pro auro offerret mihi auricalcū ⁊ ita me deciperet: nunq̄d dicerer ꝯſenſiſſe in auricalcū: nunq̄ volui emere auricalcū. nec ergo in illud conſenſi: q: cōſenſus nō niſi volūtatis eſt. Sicut ḡ error mā̄e excludit cōſenſum: ita ⁊ in cōiugio error ꝑſone. Sed obijcitur de iacob qui pro rachel ſeptem annis ſeruierat: ⁊ ſuppoſita eſt ei lya. Oppoſitio. Gen. 29.
nunq̄d error ꝑſone excluſit coniugiū: cū non in eā: ſed in rachel conſenſerit? Sed qđ ibi factū: in myſterio geſtū nō improbe tradiť. ibi tn̄ ⁊ ſi nō p̄ceſſit: ſecutus eſt conſenſus: nec ex illo cōcubitu qui conſenſum p̄ceſſit fornicarij iudicātur cū ille maritali affectu eā cognouerit ⁊ illa vxorio affectu debitum ꝑſoluerit putās lege primogenitarū ⁊ paternis iperijs ſe illi iure copulatā. Excuſatur etiā q: dei ꝯſilio in myſterio ita actū eſt. Hodie etiam excuſaretur ille cui inſcio vxoris ſoror lectuluȝ eius ingreſſa ſe ſubijceret: que cū ſine ſpe cōiugij perpetuo manere cenſeať ille tn̄ qui cognouit cā per ignorātiā excuſatur: qđ ꝑ ſilē ꝓbať. Si i. Cor. ii.
enim diabolus transfigurans ſe in angelū lucis credatur bonus nō eſt error periculoſus. Qđ aūt vir ille i illā mulierē nō cōſenſerit: ex ſili oſtēdiť. Siq̄s hereticus noīe Auguſtini vel Ambroſij alicui catholico ſe offerret eūq̄ ad ſue fidei imitationeȝ vocaret: ſi ille aſſentiret: in cui⁹ ſn̄iam fidei diceret cōſenſiſſe? Nō in hereticoꝝ ſectā: ſed in integritatē fidei quā ille hereticus ſe mētiebať hr̄e. Error vero fortune cōſenſum nō excludit. Que enim nubit pauperi putans illū eſſe diuitē: nō pōt renūciare priori conditioni q̄uis errauerit. Nec error qualitatis vt ſiquis ducat vxorem meretricem vel corruptam quam putat eſſe caſtam vel virginem nō poteſt eam dimittere.

¶ De coniugio Marie ⁊ Joſeph. b

Premiſſis aliq̄d addē-

dū eſt de mō illius cōſenſus: qui iter Mariā ⁊ Joſeph iterceſſit. Sane credi pōt non ſolū Mariaȝ ſed etiā Joſeph apud ſe diſpoſuiſſe virginitatē ſeruare velle: niſi deus aliter iuberet: eoſq̄ ſic cōſenſiſſe in coniugalē ſocietateȝ vt vterq̄ de altero reuelante ſpū ſcō intelligeret ꝙ virginitatē ſeruare vellet niſi deus aliter iſpiraret: ſed illā volūtatē v̄bis nō exp̄ſſerāt: poſtea v̄bo expreſſerūt ⁊ in virginitate ꝑmāſerunt. Conſenſit ergo Maria in maritalē ſocietatē; ſed nō i carnalē copulam: niſi de eadē

ſpāliter de⁹ precipet: cui⁹ etiā cōſilio in maritalē cōſenſit copulā: q2 virginitatē ſeruare volebat: ⁊ iō nō aliter cōſenſiſſet in cōiugalē ſocietatē: niſi familiare dei cōſiliū habuiſſet. de qua Aug⁹ ſic ait: Btā Maria ꝓpoſuit ſe ſeruaturā votū virginitatis in corde: ſed ipm votū nō expſſit ī ore. Subiecit ſe diuie diſpoſitioni: propoſuit ſe pſeueraturā virginē: niſi deus aliter ei reuelaret. Cōmittēs ergo virginitatē ſuaȝ diuine diſpōni cōſenſit in carnaleȝ copulā: nō illā appetēdo: ſed diuie īſpiratiōi in vtroqȝ obediēdo: poſtea ꝟo ſimul cū viro labiis expſſit: ⁊ vterqȝ in ꝟgitate pmāſit.

In li. de virginitate ⁊ xcu. ⁊ hr. 29. q. 2. cap. ſufficiat §. cuȝ ergo.

¶ Q perfectū inter eos fuit cōiugium. c

27. q. 2. §. Inter quos

Inter quos vt ait aug⁹

pfectum fuit cōiugiū: perfectū quidē nō in ſignificatione: ſed in ſanctitate. Sāctiora ſunt enim cōiugia pari voto cōtinentium. Unde Aug. Q d deo pari voto ⁊ conſenſu voueratis: ambo pſeueranter reddē debuiſtis: a quo ꝓpoſito ſi lapſus eſt ille tu ſaltem perſeuera. Non quia pariter tēperabatis a cōmixtione carnali: ideo maritus tuus eē deſtiterat: imo vero tāto ſanctius ꝯiuges manebatis: quāto ſanctiora ꝯcorditer placita ſeruabatis. Perfectū ergo fuit Marie ⁊ Joſeph cōiugiū in ſanctitate. Perfectū etiam fuit ſm triplex bonum cōiugij. fidem. ſ. ꝓlem ⁊ sacrm. Omne enim nuptiarū bonū vt ait Aug⁹ impletū eſt in illis parētibus chriſti: fides: ꝓles: sacrm. Prolē cognoſcimus ipm dnm. Fidē q2 nullum adulterium. Sacrm q2 nullū diuortium. Solus ibi nuptialis ꝯcubitus nō fuit: q2 in carne pcti fieri nō poterat ſine pudēda concupiſcentia carnis: que acciditer pctō: ſine qua cōcipi voluit qui ſine pctō futurus erat. Et lȝ nō interceſſerit cōiugalis cōcubitus: ꝯiuges tñ vere fuerūt mente non carne ſicut ⁊ parentes: ꝙuis Amb. dicat perfectū fieri cōiugiuȝ p carnalē copulā. In omni inquit mrimonio cōiunctio intelligit ſpūalis: quā cōfirmat ⁊ perficit cōiūctoruȝ cōmixtio corporalis. Sed intelligendū eſt coniugiū perfici cōmixtione corporali: nō quātū ad veritatē vel ſanctitatē cōiugij: ſed quātū ad ſignificationē: q2 perfectius vnionē chriſti ⁊ eccleſie tūc figurat.

Ad Enditiā

In li. d bo. ꝯiu. ⁊ habetur. 27. q. 2 ca. oē itaqȝ.

In li. de patriarchis ⁊ hr 27. q. 2. ca. cū initiatur.

¶ De cauſa finali coniugij. d

Expoſitio q̄ ſit efficiēs

cā mrimonij: ꝯñs eſt oſtēdere ob quā cauſaȝ ſoleat vel debeat cōtrahi mrimoniū. Eſt igit finalis cā mrimonij ꝯhendi principalis procreatio ꝓlis. ꝓpter hoc enī inſtituit de⁹ ꝯiugium inter primos parentes: quibus dixit: Creſcite ⁊ multiplicamini ⁊c̄. Scda eſt poſt pctm̄ Ade vitatio fornicationis. vnde apl's. Propter fornicationē vnuſquiſqȝ hēat vxorē ſuā: ⁊ vnaqueqȝ hēat virū ſuū. Sunt ⁊ alie cāe honeſte vt inimicoꝝ recōciliatio ⁊ pacis reintegratio. Sūt etiā ⁊ alie cauſe minus honeſte ꝓpter q̄s aliqñ ꝯhit: vt viri mulieriſqȝ pulchritudo: que aīos amore inflāmatos ſepe ipellit inire coniugiū vt valeant ſuū explere deſideriū. Queſtus q̄qȝ ⁊ diuitiarū poſſeſſio frequēter eſt ꝯiugij cā: ⁊ alia multa que cuiqȝ diligentiā adhibēti facile eſt diſcernere. Nec eſt aſſentiēdū illis qui dicūt nō eſſe cōiugium q d ꝓpter has cās minus honeſtas ꝯtrahit. Conſtat enim ex premiſſis coniugiuȝ fieri ex cōmuni conſenſu verbis de preſenti expreſſo: ꝙuis amor ad hoc attraxerit. Cuius rei documētū preſtat Jacob qui Rachel decoram facie ⁊ venuſto aſpectu amauit: cāqȝ multum diligens ait: Seruiam tibi pro Rachel ſeptē annis. In deuteronomio etiā legitur: Si videris in medio captiuoꝝ mulierē pulchram ⁊ adamaueris cā: volueriſqȝ vxorem habere: introduces eam in domum tuam ⁊c̄.

Gen. j.

j. Cor. 7.

Gen. 29.

Deut. 2.

¶ Q malus finis non contaminat ſacramētū. e

Et licet fine non bono

contrahatur coniugiū: quādo ſpecies cōtrahentis mouet animū: cōiugium tamen bonū eſt: q2 vita mala vel intētio peruerſa alicuius ſacramētum nō contaminat. Habuit autem coniugiū Marie ⁊ Joſeph alias cauſas ſpeciales ſcilicet vt virgo ſolatio viri ſuſtētaret: ⁊ vt diabolo partus celaret: vt Joſeph eſſet teſtis caſtitatis: defendēs eā ab infamia ſuſpitionis: ne vt adultera dānaretur.

¶ Iſta eſt diſtictio. 30ᵃ hui⁹ q̄rti libri: In qua magr poſtq̄ ſupi⁹ determiauit d ipedimēto coactiōis: hic dterminat d ipedimēto erroris. Et tria facit. Prio enī determiat d ipedimēto erroris. 2° determiat d mrmonio btē ꝟginis. 3° quō pncipalis ei⁹ cā ſit procreatio ꝓlis. Primuȝ vſqȝ ibi(Premiſſis aliquid.) Scdm ab inde vſqȝ ibi(Eſt igitur finalis. Tertium vſqȝ ad finem diſtin. In ſpāli ſnia magr ſtat in trib⁹ ꝓpoſitionibus q̄ruȝ prima ē hec. ¶ In matrimonio ꝯtrahendo q̄tuor errores poſſunt cōtingere: q̄ruȝ duo dinoſcunt ipſum ſoluēdo. Hāc magr ponēs ꝓponit pmo q error pōt diſſoluere matrimoniuȝ nō quidē error q̄litatis vel fortune: ſed error cōditiōis vl quando putat eſſe liber qui ſeruus eſt. Similiter error pſone impedit matrimoniū: ſicut ſi peni hāc mulierē. ſ. nobilem in matrimoniū: ⁊ det ſibi alia. ſ. ignobilis: ſicut etiā ſi aliq̄s emat aurū ⁊ det ſibi aurichalcuȝ nō eſt venditio: ſed deceptio. Et eſt error pſone qñ putat hic hō ⁊ eſt alius. Error autēȝ conditionis eſt qñ quilibet creditur ſeruus eſt. Error fortune eſt

tunc eſt qñ creditur diues eſſe qui paup̄ eſt. Error q̄litatis eſt: qñ credit̄ pulcher qui turpis eſt: vel qñ credit̄ bonus qui malus eſt. Poſtea obiicit in contrariū de Jacob qui per errorē acceſſit ad Lyā: ⁊ r̄ndet ꝙ hoc myſtice geſtū fuit: nec fuit illud mr̄imonio per illū errorē ſed per ꝯſenſū qui poſtea acceſſit. Excuſat̄ tñ Jacob de fornicatione. qꝛ ad eā acceſſit vxorē ſuam credens: ⁊ ſic maritali affectu eam cognouit. ⁊ illa vxorio affectu debitum perſoluit: ſicut aliq̄s excuſaretur accedēs ad ſororē vxoris quam in loco neſciēs inuenerit. ⁊ ſicut excuſaret̄ aliq̄s accedens angelū malū credēs bonū eſſe ⁊ ſicut cōſentiens opinioni illius quē crederet Auguſtinū vel ambroſium eſſe non peccaret. ¶ Sc̄da ꝓpoſitio eſt hec: Et ſi inter mariā ⁊ ioſeph perfectū coniugium fuerit: tñ maria licite in ſua virginitate ꝑmanere ꝓpoſuit. Hic magr̄ inſinuās querit in quo conſenſerunt maria ⁊ ioſeph qñ fuit inter eos matrimoniū celebratum. Et r̄ndet ſm̄ btūm Augm̄ ꝙ beata virgo ꝓpoſuit ſeruare virginitatē: niſi deus aliter reuelaret: ſꝫ ipſum votū nō exp̄ſſit ore committens virginitatē ſuam diuine diſpoſitioni: cōſenſit in copulā maritalē ſiue in ſocietatē cōiugalē ex familiari ꝯſilio ſpūs ſancti. Etiā ſm̄ btūm Augm̄ implicite ſꝫ nō explicite cōſenſit in carnalē copulā: nō illā appetēdo: ſed diuine diſpoſitioni in vtroq̄ .ſ. virginitate ⁊ cōmixtione obediēdo. Poſtea ſimul cū viro expreſſit labiis votū: ⁊ vterq̄ ī virginitate permanſit. Poſtea dicit ꝙ illud cōiugiū ꝑfectū ſit ſanctitate ſꝫ nō ſignificatione: qꝛ cōiugiū qđ eſt ſine carnali copula q̄uis ſit ꝑfectū q̄tū ad veritatē ſanctū q̄tū ad ſanctitatē cōiugii: nō tñ q̄tū ad ſignificationē: qꝛ nō tā ꝑfectā ſignificat vnionē chriſti ⁊ eccl̄ie ſicut ꝯiugiū per carnalē copulā cōſumatū: ⁊ ꝙ illud coniugiū ꝑfectū fuit oſtendit per tria bona mr̄imonii q̄ ibi fuerunt .ſ. fides: ꝓles ⁊ ſacr̄m. Proles enim fuit chriſtꝰ. Fides qꝛ nullū adulteriū: ſcr̄m qꝛ nullū diuortiū. ¶ Tertia propoſitio eſt hec: Principalis cā cōtrahēdi mr̄imoniū eſt prolis ꝓcreatio. Sc̄da eſt fornicationis vitatio. Sunt etiā quedā alie cāe minꝰ honeſte: vt pulchritudo viri vel mulieris: vel abūdātia pecunie ⁊ diuitiarū. Sunt etiā quedā alie honeſte cauſe ſicut inimicorū recōciliatio: ⁊ pacis reintegratio ⁊ huiuſmodi. Poſtea remouet errorē quorundā dicētiū ꝓpter cāſ minus honeſtā mr̄imoniū nō cōtrahi: dicendo ꝙ ꝓpter huiuſmodi cauſas non impedit̄ q̄n ſit matrimoniū: ⁊ q̄n etiā ſit bonū matrimoniū: qꝛ malitia vel ꝑuerſa intētio alicuius nō cōmaculat ſacr̄m nec eius bonitatē impedit: qđ auctoritatibus cōfirmat. Ultimo dicit ꝙ ꝯiūctio beate virginis marie ⁊ ioſeph ſunt quedā cauſe ſpeciales. Prima fuit vt virgo viri ſolatio ⁊ auxilio ſuſtentaretur. Sc̄da fuit vt partus virginis diabolo celaretur. Tertia fuit vt ioſeph ſit teſtis caſtitatis beate virginis vt poſſit defendere eam ab infamia ſuſpitionis: ne vt adultera lapidaretur. Et tm̄ in ſpeciali.

¶ De tribus bonis coniugii. a

Di. XXXI. De mr̄imonio ſꝫ cām finalē quātū ad bona coniugii cōmuniter. Super geneſiꝫ lib. 9.

Poſt hec de bōis cōiugii que ſint: ⁊ qualr̄ coitum excuſent dicēdum eſt. Tria ſunt principaliter bona cōiugii. vnde Augꝰ. Nuptiale bonū tripartitū eſt .ſ. fides proles: ſacr̄m. In fide attenditur ne poſt vinculū cōiugale cū alio vel alia coeatur. In ꝓle vt amāter ſuſcipiatur: religioſe educetur. In ſacr̄o vt cōiugiū nō ſeparetur ⁊ dimiſſus vel dimiſſa nec cā prolis alteri cōiūgatur.

¶ De duplici ſeparatione. b

Separatio autē gemina eſt corꝑalis .ſ. ⁊ ſacramētalis. Corꝑaliter pn̄t ſeparari cā fornicatiōis vel ex cōi cōſenſu cauſa religiōis ſiue ad tēpus ſiue vſq̄ in finē. Sacramētalr̄ vero ſeparari nō pn̄t dū viuūt ſi legitime perſone ſint. Manet enī vinculū cōiugale inter eos etiā ſi aliis a ſe diſcedētes adheſerint. Un̄ Augꝰ. Uſq̄ adeo manent inter viuētes ſemel inita iura nuptiarū vt potius ſint inter ſe coniuges etiam ſꝑati q̄ cū aliis q̄bus adheſerūt. Itē. Manet inter viuētes quoddā ꝯiugale vīculū: qđ nec ſꝑatio nec cum altero copulatio poſſit auferre: ſicut apoſtata aīa de ꝯiugio chriſti recedēs etiā fide ꝑdita: ſacr̄ꝫ fidei nō amittit qđ lauacro regenerationis accepit. Redderet̄ eniꝫ redeūti ſi amiſiſſet abſcedēs. Hēt aūt hoc qui receſſerit ad cumulū ſupplicii: nō ad meritū p̄mii. Itē. Quibus placuit ex ꝯſenſu ab vſu carnalis cōcupiſcētie in perpetuū cōtinere: abſit vt vīculū īter illos ꝯiugale rūpat̄: imo firmius heret quo magis ea pacta ſecū gerūt: que charius concordiuſq̄ ſeruāda ſunt: nō voluptariis corpoꝝ nexibus: ſed volūtariis animoꝝ affectibus. Et attēde ꝙ tertiū bonū cōiugii dicitur ſacr̄m: nō ꝙ ſit ipſū ꝯiugiū: ſed quia eiuſdē rei ſacre ſignū eſt .i. ſpiritualis ⁊ inſeparabilis cōiunctionis chriſti ⁊ eccleſie.

Matth. 19.

In li. de bono cōiugali. ⁊ hētur. 32. q. 7. c. vſq̄.

In eodē li. nō canone.

In eodē li. nō canone.

Hug. 4. ſenten. cap. 5.

¶ Hec tria non adſunt omni coniugio. c

Et eſt ſciēdū ab aliquibus contrahi ꝯiugiū vbi hec tria bona non comitantur. Deeſt enim fides vbi vir cū alia vel mulier cum alio coit. Hoc ergo bonū ita coniugio adheret: ut ex eo ſi adſit amplius cōmendetur coniugium: ſi non adſit nō inde annihiletur. Que enim adultera eſt: nō ideo cōiunx non eſt: immo ſi coniunx non eſſet: adultera non foret. Quod cum ſit: culpa committitur: ſacramentum vero non craſſatur. Bonum quoq̄ prolis non omnibus adeſt coniugibus. Quidam enim pari voto continentiā ſeruant. Alii pro etatis defectu vel alteriꝰ rei cauſa generare non valent. Nec omnes illi ēt qui prolem recipiunt bonum prolis habent. Nan bonū prolis dicitur non ipſa proles: vel ꝓlis ſpes q̄ ad religionē non refert̄: imo ad hereditariā ſucceſſionē: (vt cū q̄s heredes terrene poſſeſſiōis habere deſiderat) ſꝫ ſpes

Hug. de ſacramentis pte. ii. ca. 8.

ac deſideriū quo proles ad hoc queritꝰ: vt re/
ligione informetur. Multi ergo prolem ha/
bent qui tamen bono prolis carent: nec ideo
tamē coniugiū eſſe deſinit. Sacramētū vero
ita inſeparabiliter coniugio heret legitimarū
perſonarum: vt ſine illo coniugium non eſſe
videatur quia ſemper manet inter viuētes vin
culum coniugale: vt etiam interueniēte diuor/
tio fornicationis cauſa cōiugalis vinculi fir/
mitas nō ſoluatur. Ubi vero nō inter legiti/
mas perſonas cōtrahitur cōiugiū non adeſt
illud bonū qđ dicitur ſacramētū: quia poteſt
ſolui talium copula: de quibus poſt dicetur.
Qđ vero cōiugiū ſit inter eos qui coniugali
affectu non tamen gratia prolis: ſed explende
libidinis conueniunt: nec fornicarij ſed con/
iuges appellentꝰ oſtēdit Auguſtinus inqui/ In libro de bono coniugali ꝛ hētur 32.q.2.cap. ſolet queri.
ens: Solet queri cum maſculus ꝛ femina: nec
ille maritus nec illa vxor alterius: ſibimet non
filiorū procreandorū: ſed pro incōtinētia ſo/
lius cōcubitus cauſa copulātur ea fide media
vt nec illa cū altero: nec ille cum altera faciat
id: vtrum nuptie ſint vocande. Et poteſt for/
taſſe non abſurde hoc appellari cōnubium: ſi
vſq3 ad mortē alicuius eorū id inter eos pla/
cuerit: ꝛ prolis generationē quāuis nō ea cā
coniūcti ſunt: non tamen vitauerint vt vel no/
lint ſibi naſci filios: vel etiam opere malo ali/
quo agant ne naſcātur. Ceterum ſi vel vtrūq3
vel vnū horū deſit: non inuenio quō has nu/
ptias appellare poſſimus. Etenī ſi aliquā ſi/
bi ad tēpus adhibuerit donec aliquā dignā
honoribus aut ſuis facultatibꝰ inueniat quā
in coniugio adducat: animo ipſo adulter eſt:
nec cū illa quā cupit inuenire: ſed cū iſta cum
qua ſic cubat: vt cum ea non habeat maritale
cōſortiū. Ecce cōiuges dicūtur qui ſolius cō/
cubitus cauſa cōueniunt: ſi tñ prolis genera/
tionem aliquo malo dolo non vitent.

De his qui ꝓcurant venena ſterilitatis. d

Qui vero venena ſteri

litatis procurāt: non coniuges ſed fornicarij
ſunt: vñ Augꝰ. Aliquando euſq3 peruenit De nup. ꝛ cō capi. ꝛ hētur 32.q.2.cap. aliquando.
hec libidinoſa crudelitas vel libido crudelis:
vt etiā venena ſterilitatis ꝓcuret: ꝛ ſi nihil va/
luerit: ↄceptos fetus īter viſcera aliquo mō ex
tinguat vel fundat volēdo prolē ſuā prius in
terire ꝙ̄ viuere: aut ſi in vtero viuebat: occidi
anteꝙ̄ naſci. Prorſus ſi ambo tales ſint con
iuges non ſunt: ꝛ ſi ab initio tales fuerunt nō
ſibi per ↄnubiū ſed per ſtuprū potius cōue/
nerunt. Si vero ambo tales nō ſunt audeo di/
cere: aut illa quodamodo eſt mariti meretrix:
aut ille adulter vxoris.

Quādo ſunt homicide qui ꝓcurant abortum. e

Hic queri ſolet de his

qui abortū procurāt quando iudicentur ho/
micide vel non? Tunc puerperiū ad homici/
dium pertinet: quādo formatū ē ꝛ aīā habet
vt Auguſtinꝰ ſuper Exod. aſſerit. Informe 32.q.2.cap. ꝙ vero.
aūt puerperiū vbi nō ē aīa viua: lex ad homi/ Augꝰ in lib. qōnū no. ꝛ ve. te. q. 23.
cidiū ꝑtinere noluit. Dicit ēt Augꝰ ꝙ īforme
puerperiū nō habet animā: ideoq3 mulctatꝰ
pecunia: non reditꝰ aīa pro aīa: ſed iā forma/
to corpi aīa datꝰ nō in cōceptu corpis naſcitꝰ
cū ſemīe deriuata. Nā ſi cū ſemine ꝛ aīa exi/
ret de aīa: tunc ꝛ multe aīe quotidie pereūt cū
ſemen fluxu nō ꝓficit natiuitati. Primū opꝫ
domū cōpaginari: ꝛ ſic habitatorē induci.
Cū ergo lineamenta cōpacta nō fuerint: vbi
erit aīa. Itē Hiero. ad Algaſiā. Semia pau/ Ibidem cap. ſicut ſemia..
latim formātur in vtero: ꝛ tādiu nō reputatꝰ
homicidiū: donec elementa ↄfecta ſuas ima/
gines membraq3 ſuſcipiant. His apparet tūc
eos homicidas eſſe: qui abortū procurāt: cū
formatum eſt ꝛ animatum puerperium.

De excuſatione coitus qui fit per hec bona. f

Cū ergo hec tria bona

ī aliquo coniugio ſimul cōcurrunt: ad excuſa
tionē coitus carnalis valēt. Quando enim
ſeruata fide thori cauſa prolis cōiuges cōue
niūt: ſic excuſatur coitus vt culpā nō habeat.
Quādo vero deficiēte bono prolis: fide tamē
ſeruata conueniunt cā incōtinētie: nō ſic excu/
ſatur vt non habeat culpā: ſed venialē. Unde
Augꝰ. Coniugalis cōcubitus generādi grā In lib. d bono ↄiugali.
nō hēt culpā. Cōcupiſcētie vero ſatiande: ſed
tamen cū ↄiuge propter thori fidem: venialē
hꝫ culpā. Item hoc ꝙ cōiugati victi cōcupi/ Hugo. 4. ſen. cap. 4.
ſcentia vtuntur inuicem: vltra neceſſitatem li/
beros procreandi: ponam in his pro quibus
quotidie dicimus: Dimitte nobis debita no/
ſtra ꝛc. Ubi autē hec bona deſunt fides. ſ. ꝛ Math. 6.
proles: non videtꝰ coitus defendi a crimine.
Uñ in ſententiolis Sexti pythagorici legitꝰ.
Omīs ardentior amator ꝓprie vxoris adulter 32.q.4.cap. origo qdem
eſt. Itē Hieroꝰ. Sapiēs iudicio amat ↄiugē Ibidem ca. ſapiens.
nō affectu: nō regnat ī eo īpetus voluptatis:
nec ꝑceps fertur ad coitū: nihil eſt fedius ꝙ̄
vxorē amare quaſi adulterā. Qui dicunt ſe cā
hūani gñis vxoribus iūgi imitētur ſaltē pecu
des: ꝛ poſtꝙ̄ vēter vxoris intumuerit: nō ꝑdāt
filios: nec amatores ſe vxoribꝰ exhibeāt: ſꝫ ma
ritos. Idē. In mrīmōio opa liberoꝝ ↄceſſa

ſunt

ſunt: voluptates aũt que de meretricũ amplexibus capiuntur: in vtroq ſunt dãnate.

De indulgentia apoſtoli quõ ſit accipienda. g

Sed ſi concubitus qui fit cã prolis culpa caret: q̃d apl's ſm indulgẽtiam pmittit? ita enĩ ait: Hoc aũt dico ſm indulgẽtiã. Cui enĩ preſtatur venia niſi culpe? (j. Cor. 7.) Per hoc ẽt quidã ,pbare volũt nuptias eſſe pctm̃: ſed vt predictũ eſt: ĩdulgẽtia alia eſt cõceſſiõis: alia pmiſſionis. Egerat apl's de nuptijs ⁊ de carnali coitu: ⁊ ad vtrũq3 retulit illud: hoc aũt dico ſm indulgẽtiã. Indulgent' enĩ nuptie ſm ꝯceſſionẽ ⁊ cõcubit⁹ nuptialis qui fit tm̃ cã prolis. Cõcubit⁹ vero q̃ eſt p̃ter neceſſitatẽ gñandi: ob incõtinẽtiã ĩdulget' ſ3 pmiſſionẽ: q2 ibi ẽ aliq̃ culpa ſed leuis. Jdq3 nõ iubet' nec ꝯcedit' ſ3 pmittit': q2 nõ eſt laudabilis ſ3 venialis. (De verbis apl'i.) De hoc Aug⁹ ſic ait: Forte aliq̃d dicet: ſi veniã ꝯceſſit apl's. ergo peccatũ ſunt nuptie: cui enĩ venia niſi pctõ ꝯcedit'? Plane qđ infirmitati pmiſit ſm veniam: audeo dicere pctm̃ eſſe. veniã nãq3 ꝯcedẽs apoſtolus cõcubitũ attẽdit cõiugatoꝝ vbi eſt incontinẽtie malũ. (Nõ ſit malum incõtinentie. Aug⁹ ſuper Gen̄.) Jncõtinẽtie maluz eſt ꝙ vir cognoſcit vxorẽ etiã vltra neceſſitatẽ procreãdi liberos ſed ⁊ ibi eſt nuptiarũ bonuz. Non enĩ q2 incõtinẽtia malũ eſt: idõ cõiugiũ: vbi eſt cõcubit⁹ p̃ter ĩtẽtionẽ gñatiõis nõ eſt bonũ: nõ pp illud malũ culpabile eſt hoc bonuz: ſed illud malum fit veniale pp bonũ nuptiale: qđ nõ rep̄hẽdit apl's: ſ3 malũ incõtinẽtie. Jtem. (Aug⁹ in lib. de bono cõiugali.) Cõcubitũ qui nõ fit cã prolis: nuptie nõ cogũt fieri: ſ3 ĩpetrãt ignoſci: ſi tm̃ ſi ita ſit nimi⁹ vt ĩpediat tpa que orõni debentur: nec ĩmutetur in eũ vſum qui eſt ꝯtra nãz. Cõcubit⁹ enĩ neceſſarius cã gñandi inculpabilis: ⁊ ſolus ipſe nuptialis eſt. Jlle vero qui vltra neceſſitatẽ ꝓgredit': nõ rõni ſed libidini obſequit': ⁊ hoc nõ exigere: ſed reddere cõiugi ne fornicet' ad ꝯiugẽ ptinet. Si vero ambo tali ꝯcupiſcẽtie ſubiũgũt': rem faciũt q̃ nõ eſt nuptiarum: cui⁹ delicti non ſunt nuptie hortatrices ſed deprecatrices. Hec⁹ quidẽ cõiugale eſt caſtitas procreandi ⁊ reddendi carnalis debiti fides. (j. Cor. 7.) Hoc eſt opus nuptiarum quod ab oĩ peccato defẽdit apoſtolus dicẽs: Nõ peccat virgo ſi nupſerit. Cũ ergo culpabilis nõ ſit generãdi intentione ꝯcubitus: qui proprie nuptijs iputandus eſt: quid ſm veniaz cõcedit apl's: niſi ꝙ coniuges debitũ carnis expoſcunt: nõ pro paginis voluntate: ſed libidinis voluptate: q̃ tamen voluptas nõ propter nuptias cadit in culpam ſed propter nuptias accipit veniam: ĩmoderata ergo progreſſio ſecundum veniaz conceditur. Quocirca ⁊ hinc laudabiles ſũt nuptie: q2 etiam illud quod nõ pertinet ad ſe: ignoſci faciunt propter ſe. Non enim iſte concubitus quo ſeruitur concupiſcentie agitur: vt impleatur fetus quem poſtulãt nuptie. (Aug⁹ cõtra Julianũ hereticum.) Omnino ergo in genere ſuo nuptie bone ſunt: q̃ fidem thori ſeruant: ⁊ prolis ſuſcipiẽde cauſa vtrũq3 ſexum cõmiſcent: ⁊ ĩpietatem ĩſeparationis horrẽt. Sanctitati etiam coniugij nec ꝯiunx infidelis obeſſe poteſt: ſed potius fidelis ,pdeſt infideli: vt apoſtolus docet. (j. Cor. 7.) Ex his oſtenditur quod coniuges qui cauſa ,plis tm̃ conueniunt: vel qui exigentib⁹ debitũ reddũt: defendit a peccato ſanctitas coniugij: bonũq3 nuptiale. (Hug. 4. ſenten. ca. 4.) Si enĩ abſq3 pctõ non poſſet fieri cõcubitus coniugalis nõ precepiſſet dominus poſt diluuium eos copulari dicẽs: (Gen̄. 9.) Creſcite ⁊ multiplicamini. Cum iam ſine carnali concupiſcentia non poſſint cõmiſceri.

Q non omnis delectatio carnis peccatũ eſt. h

Sed forte aliquis dicet (Hug. 4. ſenten. ca. 4.) oẽz carnis ꝯcupiſcentiam ⁊ delectationẽ que eſt in coitu malam eſſe ⁊ peccatum: quia et peccato eſt ⁊ inordinata. Et nos dicimus illã concupiſcentiã ſemper malam eſſe: quia feda eſt: ⁊ pena peccati: ſed non ſemper peccatum eſt. Sepe enim delectatur vir ſanctus ſecũdũ carnem in aliqua re: vt requieſcendo poſt laborem: edendo poſt eſuriem: nec tamen talis delectatio eſt peccatum: niſi ſit immoderata. Sic ⁊ delectatio que fit in coitu cõiugali: cui aſſunt illa tria bona a peccato defenditur. (Grego⁹. 33. q. 4. ca. vir cũ propria. Leuit. 15.) Videtur tamen beatus Gregorius aliter ſentire. ſ. ꝙ ſine pctõ non poſſit fieri carnalis cõmixtio dicẽs: Vir cũ propria cõiuge dormiens: niſi lotus aqua eccleſiam intrare non debet. Quãuis diuerſe hominum nationes de hac re diuerſa ſentiant: ⁊ alia cuſtodire videãtur. Romanorũ tamen ſemper ab antiquioribus vſus fuit: poſt admixtionẽ proprie cõiugis: ⁊ lauacri purificationem querere ⁊ ab ingreſſu eccleſie paululũ temperare. Nec hoc dicentes culpam deputamus eſſe coniugiuz: ſed quia ipſa licita admixtio coniugis ſine voluptate carnis fieri non poteſt a ſacri loci ingreſſu eſt abſtinendum: quia voluptas ipſa ſine culpa nullatenus eſſe poteſt.

Determinat auctoritatem. i

Hoc aũt ne p̄dictis obuiet: intelligẽdũ eſt in illis q̃ nõ gr̃a ,plis cõ

ueniunt: q̄rū voluptas nō eſt ſine pctō: ⁊ vix aliq̄ repiri pñt adhuc amplexus carnales ex periētes q̄ nō īterdū ꝯueniāt p̄ter itētionē ꝓcreāde ꝓlis. Hoc aūt q̄tiēs fit: ab īgreſſu eccleſie abſtinendū eſt. Et ꝙ ita intelligendū ſit

Ibidem. Auguſtinus

Gregori⁹ ꝯſequēter oñdit. Siq̄s vero ſua cōiuge: nō cupidie voluptatis rapt⁹: ſed tm̄ creandoꝝ liberoꝝ grā vtilis iſte ꝓfecto ſiue de īgreſſu eccleſie: ſiue de ſumendo corpis dñici myſterio ſuo eſt iudicio relinquēdus: q̄ ꝓhiberi a nobis nō debet accipere qui in igne poſitus neſcit ardere. Cū vero nō amor ꝓcreande ſobolis ſed voluptas dñat̄ in ope cōmixtionis hn̄t cōiuges etiā de cōmixtione ſua qd̄ defleāt. Tūc autē vir qui poſt admixtionem cōiugis lotus aqua fuerit etiā ſacrā cōmunionē valeat accipere: cū ei ſm̄ p̄finitam ſn̄iam eccleſiā etiam licuerit intrare.

¶ Iſta eſt diſtictio. 31ª hui⁹ q̄rti libri: In qua magr̄ poſtq̄ ſuperius determinauit d̾ cā efficiēte ⁊ finali mr̄imonij q̄ ipm̄ ꝯſtituūt: hic determinat de bonis mr̄imonij que ſunt cauſe honeſtantes matrimonij actuz. Et tria facit. Primo enim bona matrimonij enumerat. Secundo abortum procurantes fore homicidas determinat. Tertio per bonum mr̄imonij coituz a pctō excuſari declarat. Primū facit vſq̄ ibi (Qui vō venena ſterelitatis.) Scd̄z vſq̄ ibi (Cum ergo hec tria bona.) Tertiū vſq̄ ad finē diſtinctionis. In ſpāli ſn̄ia magrī ſtat in trib⁹ ꝓpōnibus q̄rū p̄ma eſt hec. In matrimonio cōiter triplex bonum eſt. ſ. fides: ples: ⁊ ſacrm̄. Hanc magr̄ inſinuās īducit tria eē bona mr̄imonij. ſ. fidē: plē. ⁊ ſacrm̄. Ad fidez autē pertinet vt vir ad aliā mulierē nō accedat: nec mulier aliū viruz admittat. Ad plez autē vt amāter ſuſcipiat̄ ⁊ religioſe educat̄. Ad ſacrm̄ vō vt cōiugiū non ſepet̄. Aliqñ aūt ſepat̄ corpalr̄ ex aliq̄ cā non tm̄ ſacrālr̄ per totā hāc vitā. qd̄ auctībus cōfirmat. Addit ēt ꝙ ſacrm̄ qd̄ eſt tertiū matrimōnij bonū non ē ipm̄ ꝯiugiuz: ſed eiuſdē rei ſignū cuius eſt cōiugiuz ſ. ſpūalis ⁊ īſepabilis chriſti ꝯiūctio ⁊ eccl'ie. Poſtea dicit ꝙ bonū ꝓlis ⁊ bonuz fidei aliqñ in mr̄imonio deficiūt: nunq̄ tm̄ deficit bonū qd̄ eſt ſacrm̄. Poſtea dicit ꝙ illi qui ꝯ̄hūt adiuicez incōtinentie cā dūmō tm̄ ſit ꝑpetuus ꝯ̄tus ⁊ non vitet̄ gñatio ꝓlis verum mr̄imoniū ꝯ̄hūt. Illi vō qui venenuz ſterilitatis ꝓcurāt vel ſimilia mala: veri ꝯiuges non ſunt. ¶ Secūda ꝓpō eſt hec. Qui venena ſterilitatis apponunt nō ꝯiuges: ſed potius fornicarij exiſtūt ⁊ ſi poſt infuſionez aīe abortiuū ꝓcurēt ſe eē homicidas non dubitent. Hāc magr̄ īſinuās q̄rit vtruz illi qui aborſuz ꝓcurēt ſint homicide. Et rn̄det ꝙ ſic. ſi p̄cipiuz eſt formatuz ⁊ aīatuz: aliter nō. ¶ Tertia ꝓpō eſt hec: Tria bona federis ꝯiugalis ſi ordinat coitū vt non ſit ibi mortalis. Hanc magiſter ponens dicit: ꝙ tria predicta bona mr̄imonij ſic ordināt: imo excuſant actū mr̄imonij vt pctm̄ nō ſit: vel qñ fide thori ſeruata cōiuges ꝯueniūt cā prolis: vel vt mortale non ſit vt qñ fide ſuata ꝯ̄ueniūt incōtinētie cā. Uñ ꝯ̄o obiicit in ꝯ̄triuz tripl'r. Primo per apl'm qui actū cōiugalē ſm̄ idulgētiā ꝯcedit dicēs: hoc autē dico ſm̄ indulgentiā: ſed indulgētia vel venia nō eſt niſi peccati: g̃ a culpa nō excuſat̄ maritalis cōcubit⁹: ꝑ qd̄ ēt quidā ꝓbāt ipm̄ eſſe pctm̄. Et rn̄det magr̄ diſtinguēdo de indulgētia. Eſt eni idulgētia ꝯceſſiōis ⁊ ꝑmiſſionis. Cōcubitus ergo ꝯiugalis qui ſit cā ꝓlis idulget̄ ſm̄ ꝯceſſionē ſicut minus bonū. Sed ꝯcubit⁹ qui ſit cā incōtinētie idulget̄ ſm̄ ꝑmiſſionē ſicut minus malū excuſatur tm̄ huiuſmodi actus cōiugalis per matrimonij bona dūmodo tamen ſit infra limites matrimonij: Sed ſi excedat limites non excuſat̄ ꝙ multis auctībus declarat. Scd̄o opponit per hoc ꝙ oīs ꝯcupiſcentia ⁊ delectatio que ſunt in coitu mala ſūt ⁊ inordinata: ⁊ ita ſunt pctm̄. Et rn̄det illā ꝯcupiſcētiā ſemꝑ eſſe malū ⁊ īordinatā īordinatione penali q̄ ē pena pctī: non tm̄ eſt ſꝑ īordiata īordiatiōe culpabili: q̄ nō ſemꝑ eſt pctm̄. Illa ergo delectatio coit⁹ cōiugalis per bona matrimonij defendit̄: niſi ſit immoderata ⁊ vltra ꝯiugi terminos ſe extendēs. Tertio obiicit per auctēz btī Grego. qui dicit ꝙ poſt acceſſuz ad vxorē debet huiuſmodi ab ingreſſu eccl'ie abſtinē: q̄ voluptas ipſa que eſt in cōmixtione carnali ſine culpa non eſt. Et rn̄det ꝙ hoc itelligenduz eſt qñ ad vxorez accedit icōtinentie cā: vel q̄ vix ſine incōtinentia acceditur. Et tm̄ in ſpeciali.

¶ De ſolutione carnalis debiti.

Sciendū ēt eſt: q̄ cū in oībus aliīs vir p̄ſit mulieri vt caput corpi. eſt eni vir caput mulieris: in ſoluēdo tm̄ carnis debito pares ſūt. Ideo apl's vtriq̄ pariter p̄cipit in hac cauſa ſibi inuicē ſubiici inquiēs: Uir debituz reddat vxori: ſimil'r ⁊ vxor viro: q̄ mulier nō hn̄t ptātē ſui corporis: ſz vir: ſil'r ⁊ vir nō hn̄t ptātē ſui corpis: ſz mulier. q̄ nec mulier ad alium virū: nec vir ad aliā mulierez ptātē ſui corpis hn̄t: nec vir ad cōtinēdū: nec mulier ptātē hn̄t ſine mutuo ꝯſenſu: ſed alter alterius ptātē hz corpis: vt poſcēti alteri nō liceat alteri negare debitū. in hoc enim pares ſunt: q̄ nec viro nec mulieri corpus ſuuz licet alij tradere: ſed ſibi inuicem debitores ſunt in hac cauſa: ne peccādi det̄ occaſio. per qd̄ nō dñium tollit̄ viro: ſed vitiū. debēt eni ſibi cōiugati nō ſolū ipſius ſexus ſui cōmiſcēdi fidē liberoꝝ ꝓcreādoꝝ cā: que prima eſt in iſta mortalitate ſocietas. veruz ēt infirmitatis inuicē excipiēde ad illicitos ꝯcubit⁹ deuitādos mutuā quodāmō ſeruitutē: vt et ſi alteri eoꝝ ꝯtinētia placeat: niſi ex alteri⁹ ꝯſenſu nō poſſit. Ad hoc eni neuter hz ptātē ſui corpꝰis: qd̄ adeo verū eſt: vt etiā ꝙ nō filioꝝ ꝓcreandoꝝ: ſed īfirmitatis ⁊ incōtinentie cā exꝑetit vel ille de matrimonio vel illa non ſibi alterutrū negent ne ꝑ hoc incidāt in dānabiles corruptelas. Reddere enim debitum coniugale nullius eſt criminis: exigere autez vltra generādi neceſſitatē: culpe eſt venialis. Fornicari vero vel mechari: puniēdi eſt criminis.

Di. XXXII De mr̄imonio ſm̄ cām finalez quātū ad fidem thori.

i. Cor. ii.
i. Cor. 7.

Auguſtinus
Amb. in lib. de bono cōiuga.

Q neuter

¶ Q neuter cõtinere valeat niſi ex cõi cõſenſu b

Quod vero ſine cõſen-
ſu vxoris vir cõtinere nõ valeat: ſubditis pro-
batur teſtimonijs. Ait eniz Aug⁹. Si dicat
Super pſal. 46. ⁊ h̄r 33. q. 5. cap. ſi dicat. Math. 10. vir cõtinere iã volo: nolo autẽ vxor non põt.
Q̃d enim tu vis illa nõ vult. Nũquid per cõ-
tinẽtiam tuam illa debet fieri fornicaria? Si
alij nupſerit te viuo: adultera erit. Non vult
tali lucro deus tale damnum compenſari.
Redde debitũ: ⁊ ſi non exigis: redde. Pro
ſanctificatiõe perfecta deus tibi computabit:
ſi non quod tibi debetur exigis ſed reddis q̃d
Auguſtinus ad Ediciã. debes vxori. Idem. Secũdũ verba aplica etiã
ſi vir cõtinere voluiſſet ⁊ tu noluiſſes debitũ
tibi reddere cogeretur, ⁊ illi deus iputaret cõ-
tinẽtiã: ſi nõ ſue ſed tue concederetur infirmi-
tati: ne in adulteriũ caderes. Quiſquis ergo
cõpatiẽs infirmitati vxoris reddit non exigit
debitũ: aut ſi ꝓpter ꝓpriã infirmitatẽ ducit
vxorẽ plãgẽs potius: q2 ſine vxore eſſe nõ po-
tuit q̃ gaudẽs q2 duxit: ſecurus expectat diẽ
nouiſſimũ. Idẽ. Una ſola cauſa eſſe põt qua
Idẽ ad Armentariũ. epla. 26. te ad id q̃d vouiſti nõ modo nõ hortaremur:
ſ3 etiã ꝓhiberemur implere: ſi forte tua ꝯiunx
hoc tecũ ſuſcipe ai vel carnis infirmitate recu-
ſaret. Nã vouẽda talia nõ ſũt a ꝯiugatis: niſi
ex cõſenſu ⁊ volũtate cõi. ⁊ ſi preprope factũ
fuerit magis eſt corrigẽda temeritas q̃ pſol-
uẽda ꝓmiſſio. Nõ eni deus exigit ſiqs ex alie-
no aliqd vouerit: ſ3 poti⁹ vſurpare vetat alie-
nũ. Idẽ. Apl's nec ad tẽpus vt vacẽt orõni:
Aug⁹ in lib. de adulterinis cõiugijs. Idẽ in queſtionib⁹ numerorum q. 53. niſi ex conſenſu voluit coniugẽ carnali inuicẽ
fraudari debito. Idẽ. Manifeſtũ eſt ita vo-
luiſſe legẽ feminã ſub viro eſſe: vt nulla ei⁹ vo-
ta que abſtinẽtie cã vouerit reddantur ab ea:
niſi auctor fuerit vir pmittendo. Nam cũ ad
pctm̃ eiuſdem viri ptineri voluerit lex: ſi prius
pmiſerit: ⁊ poſtea prohibuerit: nõ tñ dixit ut
faciat mulier q̃d uouerat: q2 pmiſſa iã prius
a uiro fuerat. Uiri dixit eſſe pctm̃: q2 abnuit
q̃d prius ꝯceſſerat: nõ tñ mulieri ex hoc iuſſũ
dedit: vt cũ pri⁹ vir ei ꝯceſſerit poſtea ſi ꝓhi-
buerit ꝯtẽnat. Ex his appet q̃ vir vel mulier
ꝯtinẽtiaz deo offerre nõ põt ſine cõi conſenſu
nec alter alteri debitũ negare d3. Si xo qli-
bet eoꝝ alterũ a ſuo iure abſoluerit: ad p̃teri-
tam ſeruitutẽ nũquid reuocare poterit? Hoc
eni vĩ Aug⁹ ſupra voluiſſe. Quibuſdã vide-
tur q̃ mulier nõ diſcedẽs a domo viri: q̃ viro
pmittẽte cõtinẽtiã vouerit vel ꝓmiſerit: eodẽ
prohibẽte ſoluere non valeat: ⁊ hoc ꝓpter di-
gnitatẽ viri qui eſt caput mulieris. Sed me-
lius hoc intelligit̃ in tali caſu: vbi vir cõcedit
mulieri vouere cõtinẽtiã ⁊ ante votũ ꝓhibet
iplere. Si uero hitũ mutauerit nõ põt reuoca-
ri. ſm illud: Qui uxorẽ ſuã ualere permiſerit: Ex concilio Remeñ. 27 q. 5.
aliã nõ accipiat: ſed ſimiliter ꝯuertat̃.
¶ Quib⁹ temporib⁹ ceſſandum ſit a coitu. c

Et licet debitũ poſcẽti
ſemp ſit ſoluẽdũ: nõ licet tñ q̃lbet die poſcere In li. d̃ queſtionib⁹ noui ⁊ ve. te. ⁊ h̄r. 33. q. 4. cap chriſtiano.
Uñ Aug⁹. Chriſtiano cũ uxore ſua aliqñ li-
cet ꝯuenire aliqñ nõ. Propter ꝓceſſiõis eni
dies ⁊ ieiunioꝝ aliqñ nõ licet ꝯuenire: q2 etiã
a licitis abſtinendũ eſt: vt facilius impetrari Ibidẽ .ca. quotiens.
poſſit q̃d poſtulat̃. Idẽ. Quotiẽs eni vel di-
es natiuitatis vel relique feſtiuitates aduene-
rint: nõ ſolũ a cõcubinarũ ꝯſortio: ſed ẽt a ꝓ-
prijs vxorib⁹ abſtinere. Idẽ Amb. Sicã ꝓ- 33. q. 4.
creandoꝝ filioꝝ ducit̃ vxor: nõ multũ tẽpus
cõceſſũ vĩ ad ipm vſu3: q2 ⁊ dies feſti ⁊ dies
ꝓceſſiõis ⁊ ipſa rõ cõcept⁹ ⁊ ptus iuxta legẽ
ceſſare vſũ carnis his debẽ tpib⁹ demõſtrãt.
¶ Hieronymus videt̃ diſſentire a premiſſis. d

Illi aũt quod dictũ eſt
reddere debitũ nõ eẽ pctm̃: vĩ obuiare q̃d ait In quodã ſermone .33 q. 4 ſciatis
Hiero. Quicũq3 vxori debitũ reddit: vacare
nõ põt orõni: nec carnes agni edere. Itẽ. Si
panes ꝓpõnis ab his qui vxores ſuas tetige- 1. Regũ. 21 Exodi. 12. Joan. 6.
rãt comedi nõ poterãt: quãto magis panis
qui de celo deſcẽdit nõ põt ab his qui cõiuga-
libus paulo ante heſere complexibus violari
atq3 ꝯtingi. nõ q̃ nuptias cõdẽnem⁹ ſ3 q̃ co
tpe q̃ carnes agni mãducaturi ſumus: vaca-
re a carnalib⁹ opibus debeam⁹. Hoc capitu-
lum maxime ad miniſtros eccleſie pertinere
videtur: quibus non licebat ſacra officia cele-
brare atq3 myſteria tpe coniugalis amplexus
quo etiã preſentia ſpũs ſancti nõ datur. Un- Hiero⁹ ſup Math. 12. q. 2.
de idem ait. Cõnubia legitima carẽt quidem
pctõ: nec tñ tpe illo quo cõiugales actus ge-
runt̃ preſentia ſpũs ſcti dabit̃ etiã ſi ꝓpheta
eſſe videat̃: qui offõ gñatiõis obſequitur.
¶ Quib⁹ tpibus nõ ſunt celebrande nuptie. e

Nec ſolũ in ope carnali
obſeruãda ſunt tempora: ſed etiam in celebrã-
dis nuptijs: ſm illud: Non oportet a ſeptua- 38. q. 4. ca. nõ oportet.
geſima vſq3 in octauam paſche ⁊ tribus heb-
domadis ante feſtum ſancti Joannis: ⁊ ab
aduentu domini vſq3 poſt epiphaniam cele-
brare nuptias. Quod ſi factum fuerit ſepa- Nicola⁹ papa ad cõſulta bulgarorũ. 33. q. 4. c. nec vxorẽ.
rentur. Item Nicolaus papa: Nec vxorem
ducere nec ꝯiugia facere quadrageſimali tem-
pore cõuenire poſſe ullo mõ arbitrior.

¶ Iſta eſt diſtinctio .32ª huiꝰ q̄rti libri: In qua magr̄ poſtq̄ꝫ ſuperiꝰ determinauit de bonis m̄rimonii q̄bꝰ actus m̄rimonialis excuſatur: hic determinat de ipſo actu ſm̄ ꝙ accipit rōnē debiti. Et tria facit. Primo eni ꝓponit quō vir ⁊ mulier in ſoluendo ⁊ petendo cōiugii debitum par hēant dñium. Scd̄o oñdit quō reddere coniugale debitū nullius ſit criminis. Tertio ſubiungit quō nō q̄libet die nec vir nec mulier licite pōt petē. Primū ⁊ ſcd̄m a p̄ncipio diſtinctionis vſq; ibi (Et lꝫ debituꝫ poſcenti.) Tertiū vſq; ad finē diſtinctionis. In ſpāli ſnia magr̄i ſtat in tribꝰ ꝓpōnibus: q̄rū p̄ma ē hec. ¶ In ſoluēdo ⁊ reddēdo carnis debitū vir ⁊ vxor hñt par dñiū. Hanc magr̄ inſinuans ꝓponit p̄mo ꝙ cuꝫ vir in oībꝰ p̄ſit mulieri ſicut caput corpi: in redditione tñ debiti pares ſunt: qꝛ alter hꝫ altiꝰ corpis ptātē et alteri poſcenti nō licet alteri debituꝫ denegare: ſiue poſcat cā ꝓlis ꝓcreande ſiue incontinentie cā: ꝙ auc̄tibꝰ ꝯfirmat: vbi ēt dicit ꝙ ſic hēt alter alteriꝰ corpis ptātē. ꝙ ſicut nec mulier ad aliū virū: nec vir ad aliā mulierēꝫ ptātē hēt accedendi. ita nec ad cōtinēduꝫ ſui corpis hꝫ ptātem niſi mutuo conſenſu. ¶ Scd̄a ꝓpoſitio eſt hec: Lꝫ nullius criminis ſit reddere debituꝫ cōiugale. tñ exigere vltra gn̄andi neceſſitateꝫ eſt delictū veniale: fornicari vō aut mechari eſt mortale. Hanc magr̄ inſinuans ſubdit ꝙ reddere ꝯiugale debituꝫ nulliꝰ eſt criminis: exigē vō vltra generādi neceſſitatē venialis eſt culpe. ſed fornicari aut mechari puniendi eſt criminis. Poſtea ꝓbat pluribꝰ auc̄tibꝰ ꝙ coniuges ne fraudent ad inuicē carnale debitū ſine ꝯſenſu cōi tenere nō pñt. qd̄ ſupra ſuppoſuerat. Poſtea querit ſi vir vxori ꝯſentiat vt ꝯtinentiā deo offerat ⁊ a ſuo iure eā abſoluat: vtrū poſſit licentiā datā reuocare. Et r̄ndet ꝙ in hoc caſu ſi ei ꝯſenſerat vouere ꝯtinētiaꝫ ⁊ votuꝫ ꝓhiberet implere: hoc hñ pōt: ſi aūt poſt reuocare non pōt. ¶ Tertia ꝓpoſitio eſt hec. Nullus in m̄rimonio licite pōt deb. tū carnis q̄libet die exigere ſeu poſcere. Hanc magr̄ iſinuās dicit. ꝙ lꝫ debitū poſcenti ſit ꝑſoluēdū: non tñ licet q̄libet die exigere ſeu poſcē: ſicut in diebꝰ feſtiuis ſiue ꝓceſſionis ⁊ ieiunioꝝ: qd̄ auc̄tibꝰ ꝯfirmat. Poſtea oñdit ꝙ btūs Hieronymus vult ꝙ reddere debitum ſit quādoq; peccatuꝫ qd̄ eſt contra predicta. Dicit enim beatus Hiero. qui vxori debitū reddit non pōt orationibus vacare nec ſumē carnes agni. i. eucharistiam. Dicit etiā ꝙ nō ſemꝑ eſt redendū debitum: vt in diebus q̄bus eſt orationibꝰ vacanduꝫ vel eucharistia ſumēda. Et r̄ndet ꝙ dictū Hiero referendū eſt ad eccleſie miniſtros q̄bus nō licet ſacra offerre vel myſteria celebrare tēpore cōiugalis ꝯplexus. Ultimo dicit ꝙ ſicut in carnali cōmixtione ſic ⁊ in celebrandis nuptiis ſunt tp̄a obſeruanda: qꝛ non q̄buſcunq; tp̄ibus ſunt nuptie celebrande. Tempora quibꝰ nō ſunt nuptie celebrande ſunt a ſeptuageſima vſq; ad octauā paſche: ⁊ tribꝰ ſeptimanis an̄ feſtuꝫ Ioannis baptiſte: ⁊ ab aduentu dñi vſq; poſt epiphaniaꝫ: qd̄ ſi factum fuerit ſepetur. vt dicit magr̄. Et tm̄ in ſpāli.

¶ De diuerſis coniugii legibus.

Diſtinctio XXXIII. Qualiter ſides thori ſuerit in patribus antiq̄s. 32. q. 4. ca.

Q Uerit̄ hic de antiquis p̄ribus q̄ plures ſil' legūt̄ hūiſſe vxores vel cōcubinas vtrū peccauerint? Ad qd̄ dicimꝰ: pro varietate tēpoꝝ varia inuenit̄ diſpēſatio cōditoris. Ab exordio enim tp̄is inter duos tm̄ Adā. ſ. ⁊ Euā incohatū eſt ꝯiugiū: deo p̄ os Ade dicēte: Hō adherebit vxori ſue: ⁊ erunt duo in carne vna: ⁊ ſm̄ icohatiōis modū inter duos tm̄ p̄ oēꝫ ſucceſſionē tēpoꝝ ꝯheret̄ cōiugiū: ſi primi hoīes in obediētia ꝑſtitiſſent. Poſt coꝝ vō copulā filii ⁊ filie coꝝ m̄rimonio ꝯiūcti ſūt: ſꝫ vnꝰ vni tm̄. Idō aūt frēs ſororibꝰ tūc ſunt copulati: qꝛ nō erāt alie mulieres vel viri: q̄bꝰ Ade filii vel filie iūgerētur. Primus oiuꝫ Lamech duas legit̄ ſil' hūiſſe vxores: ⁊ hoc ī eo arguit̄: qꝛ pro expletiōe carnalis voluptatis id feciſſe ꝓhibet̄. Poſtea vō cū iā pene oēs hoīes falſis diis ſeruirēt: paucis in cultu dei ꝑmanētibꝰ cōſultū ē a deo plures ī m̄rimonio copulare ſibi: ne illis paucis deficientibus: cultus ⁊ notitia dei deficeret. Uñ Abraā viuēte vxore ad ancillā intrauit: ⁊ ex ea genuit. Iacob etiā liberis ⁊ ancillis ſe copulauit. Et filie Loth patre ebrio vſe ſunt. Cū eniꝫ ceteris in idolatria relictis Abraā ⁊ filios eiꝰ in peculiarē pp̄lm ſibi dñs elegiſſet: rite multarū fecūditate mulierū pp̄li dei multiplicatio q̄rebat̄: qꝛ in ſucceſſione ſanguinis erat ſucceſſio religionis. Uñ ēt in lege maledicta erat ſterilis: que non relinquebat ſemen ſuꝑ terrā. Hinc etiam ſacerdotibꝰ cōiugia decreta ſunt: qꝛ in ſucceſſione familie: ſucceſſio eſt officii. Non ergo Abraā vel Iacob deliquit: qꝛ preter vxorē filios ex ancilla queſiuit: nec illoꝝ exēplo preter cōiugale debitū: fecūditatē in aliq̄ licet alicui q̄rere cū illoꝝ coniugia nr̄oꝝ equētur virginitati: ⁊ imoderatus vſus cōiugii nr̄i tp̄is turpitudinē fere imitet̄ fornicatōis illius tp̄is. De hoc Augꝰ ſic ait: Antiq̄s iuſtis nō fuit petm̄ ꝙ pluribꝰ femis vtebātur. nec cōtra nām hoc faciebāt: cū non laſciuiēdi cā: ſed gignēdi hoc facerēt. nec contra morē: qꝛ eo tp̄e ea fiebāt: nec ꝯtra p̄ceptū qꝛ nulla lege erat ꝓhibitū. Idē. Obiiciūtur Iacob q̄tuor vxores: qd̄ q̄n mos erat: crimē nō erat. Sic p̄riarche cōiugibꝰ excipientibus ſemen ſuū miſcebātur: nō cōcupia ꝑficiēde voluptatis ſꝫ ꝓuidētia ꝓpagāde ſucceſſionis: ſicut apl'i auditoribꝰ ſuis admirātibꝰ doctrinā ſuā cōdelectabant̄: nō auiditate conſequēde laudis: ſꝫ charitate ſeminādeꝝ vitatis. Idē alibi. Antiq̄s tp̄ibꝰ cū adhuc ſalutis nr̄e myſteriū velaret̄: iuſti officio ꝓpagādi nuptias cōtrahebāt: nō victi libidie: ſꝫ ducti pietate: qui m̄lto facilíꝰ ꝯtinē poſſent ſi vellēt. Utebant̄ tñ ꝯiugibꝰ ⁊ plures vni viro hr̄e licebat q̄s caſtius hēbat

ſcurrat nūc .ꝫ. bis ita. Gen. 2.

Gen. 4.

Gen. 16.

Gen. 29. ⁊ 30.

Gen. 19.

Deut. 6.

Deut. 18.

In li. de virginibus.

Augꝰ ſuper Gen. ⁊ habet. 33. q. 4. c. obiiciunt̄ iacob.

Actuum. 2.

Idēꝫ de bono coniugali. cap. 4.

ſtius habebat ꝙ̃ nunc vnam quilibet iſtorum
in quibus videmus. qḋ ſm veniam concedit
j.Cor.7. — Apoſtolus. Habebant enim eas in opere ge
nerādi: nō in morbo deſiderij. Item Ambꝛ.
32.q.4.ca. — Dixit Sara ad abꝛam. Ecce cōcluſit me dn̄s
dixit ſara. — vt nō pariā. Intra ergo ad ancillā meam vt
Gen.19. — filiū facias ex ea: ⁊ ita factū ē. Cōſidera p̄mū
Abraam — ꝙ Abꝛaā ante legē Moyſi ⁊ ante euāgeliū
fuit. Non ergo in legē cōmiſit Abꝛaam: ſed
legē p̄uenit. Nōdū eni īterdictū videbat̄. Se
cūdo cōſidera ꝙ nō ardoꝛe aliquo vage ſuccē
ſus libidinis: nō petulātis foꝛme captus de
coꝛe ancille ꝯtubernio ꝯiugalē poſt hūit tho
rū: ſʒ ſtudio querēde poſteritatis ⁊ ꝓpagāde
ſobolis. Adhuc poſt diluuiū raritas erat hu
Gen.19. — mani gn̄is: erat ēt religiōis. Deniqʒ ⁊ Loth
ſci filie hāc cāʒ q̄rēde poſteritatis habuerūt:
ne gen⁹ deficeret hūanū: ⁊ iō publici muneris
In li.de vir — gr̄a priuatā culpā ꝑterit. Itē Aug⁹. Juſtus
ginibus. — ꝗuis cupiat diſſolui ⁊ eē cū chꝛiſto tn̄ ſumit
alimētū: nō cupiditate viuēdi: ſʒ officio ꝯſulē
di: vt maneat qḋ nec̄ iuʒ eſt pp̄ alios. Sic mi
ſceri feīs iure nuptiarū officioſuʒ fuit ſctīs
viris nō libidinoſum. Qḋ eni eſt cibus ad ſa
lutē hoīs: hoc eſt concubitus ad ſalutē hūani
gn̄is: ⁊ vtrūqʒ nō ē ſine delectatione carnali:
que tn̄ modificata ⁊ refrenante tēperantia in
vſum nālē redacta libido eē nō pōt. Qḋ autē
in ſuſtētādo vitā illicitus eſt cibus: hoc eſt in
q̄rēda ꝓle foꝛnicari⁹ vel illicitus cōcubitus: ⁊
qḋ eſt in cibo licito īmoderatioꝛ appetitus:
hoc eſt in cōiugib⁹ venialis ille cōcubitus.

Nō prefert̄ virginitas Joānis caſtitati Abrae. b

Quod vero caſtitas vir

ginalis nō p̄ferat̄ in merito cōiugali caſtita
Ambꝛ.in li. — ti Abrae. Aug⁹ oñdit inquiēs: Sicut nō eſt
de virgib⁹. — īpar meritū patiētie ī Petro qui paſſus eſt:
⁊ in Joāne qui paſſus nō eſt: ſic non eſt īpar
meritū cōtinētie in Joāne q̄ nullas ex̄ptus eſt
nuptias: ⁊ in Abꝛaaʒ qui filios genuit. Naʒ
illius celibat⁹ ⁊ iſti⁹ cōnubiū ꝓ tēpoꝝ diſtri
butione chꝛiſto militauerūt: ſʒ ꝯtinētiā Joā
nes ī ope: Abꝛaā ī ſolo hēbat hitu. Melioꝛ
eſt aūt caſtitas celibū ꝙ̃ nuptiarū: quarū vnā
Abꝛaam hēbat in vſu: ambas ī hitu. Caſte
32.q.4.c.ꝗs — eni ⁊ cōiugaliter vixit. Eſſe aūt caſtus ſine cō
ignoret. — iugio potuit: ſʒ tūc nō opoꝛtuit. Itē Hiero.
Quis ignoret ſub alta diſpēſatiōe dei oēs re
tro ſctōs eiuſdē fuiſſe meriti cui⁹ nūc chꝛiſtia
ni ſūt? Quō Abꝛaā ante placuit in cōiugio:
ſic nūc virgīes placēt ī caſtitate. Seruiuit ille
legi ⁊ tp̄i ſuo; ſuiam⁹ ⁊ nos legi ⁊ tp̄i nr̄o: in

q̄s fines ſeculoꝝ deuenerunt. Ex his apparet — j.Coꝛ.10.
ꝙ ſancti pr̄es an̄ legē ſine pctō plures hūerūt
vxoꝛes vel cōcubinas. Eas eni nūc vxoꝛes ap
pellat ſcriptura: nūc cōcubinas. Rachel tn̄ ⁊ — Gen.30.
Lya ambe vxoꝛes fuerūt: nō cōcubine.

Oppoſitio. c

Si qs opponat ꝙ fidez

thoꝛi nō ſeruabāt illi patres. Dicim⁹ in hoc
fuaſſe fidē thoꝛi: qꝛ nō alijs: ſʒ ꝓprijs vxoꝛi
bus vel ancillis miſcebātur. Ecce q̄ fuerit cō
ſuetudo in hac re ante legem. Legis vero tp̄e — Que erat cō
interdixit Moyſes carnalē copulā fieri cum — ſuetudo le
matre: cū nouerca: cū ſoroꝛe: cum nepte: cum — galis leuitici
amita: cū matertera: cū nuru ⁊ aliis q̄buſdā. — .18.
Permiſit autē diuoꝛtiū fieri dato libello re
pudij: in quo vir ſcribebat cāſ pro q̄bus vxo — Deut.24.
rē repudiabat. Permiſit autē aliā ducere da
to prioꝛi libello: qḋ pp̄ duritiā coꝛdis eorum
p̄miſſum xp̄s dicit. Nō vt ꝯcederet̄ diſcidiū
ſʒ vt tolleret̄ homicidiū. Permiſit fieri ma — Math.19.
la ne fierēt peioꝛa: ⁊ hoc p̄mittēdo nō dei iu
ſtitiā demōſtrauit: ſʒ in pctōꝛe minuit culpā.

Cui licebat plures habere vel non. d

Sed nunquid ſub lege

licebat hr̄e plures vxoꝛes? Audi q̄d ſcriptum
eſt in Deuteronomio: Non hēbit rex vxoꝛes — Deut.17.
plurimas que alliciāt aīum eius. Sup̄ quem — 2.Regū.11.
locū ait Aug⁹. Manifeſtū eſt Salomonem
hoc p̄ceptū trāſiſſe. Dauid autē plures hūit:
nec p̄ceptū p̄teriit. Permiſſuʒ ē eni regi plu — 2.Regū.12
res hr̄e: nō plurimas que alliciāt aīam multi
plicare. Cū tn̄ addit̄ vt nō eleuet̄ coꝛ ei⁹: alie
nigenas ꝓhibiuū eē vx̄. Verūtn̄ mltiplicatio
vxoꝝ gn̄alr̄ ꝓhibita eſt. Permiſſum eſt aūt — j.Regū.j.
regi plures hr̄e ſed nō multiplicare. Veniēte — Gal.4.
autē plenitudinis tp̄e q̄ chꝛiſti gr̄a vbiqʒ ē di
lata. reducta eſt lex nuptiarū ad prioꝛē hone
ſtioꝛēqʒ īſtitutionēʒ: vt vnus vni ī figura xp̄i
⁊ eccleſie cōiūgat̄. Nec q̄rit̄ electio muneris ī
ſucceſſione generis: ſed in p̄fectione vite ⁊ ſin
ceritate ſcientie: ⁊ virginitas fecunditati p̄re
fertur: ⁊ ſacerdotibus ꝯtinētia indicit̄.

De virginitate mentis ⁊ carnis. e

Melioꝛ eſt aūt virgini

tas mentis ꝙ̃ carnis. Vnde Ambꝛ. Tolera — In li.de vir
bilius eſt mentē virginē ꝙ̃ carnē hr̄e. vtrūqʒ — ginib⁹. ⁊ hr̄
bonum eſt ſi liceat. ſi nō liceat: ſaltem nō caſti — 32.q.5.c.to
homini ſed deo ſimus. Virgo proſtitui po — lerabilius.
teſt: adulterari non poteſt: nec lupanaria in
famant caſtitatem ſed caſtitas etiā loci abolet
infamiam. Idem. Non poteſt caro ante coꝛ — 32.q.4.ca.
rumpi: niſi mens ante fuerit coꝛrupta. Item — Recera.

Iſidorus in ſinonimis. Iſidorus. Nō pōt corpus corrūpi niſi prius animus corruptus fuerit. mūdata enim a cō‑tagione anima: caro nō peccat. In fine hui⁹ capituli aperit quō verū ſit: niſi anima prius fuerit corrupta: corpus non poſſe corrūpi. ſ. peccato. Illud etiam Auguſtini aduertendū

Aug⁹ in lib. de bono cō‑iugali. *ſanctiꝰ*. eſt. Sicut inquit ſanctius ē mori ſame q̄ ido‑loticis veſci: ita ſanctius eſt defungi ſine libe‑ris: q̄ ex illicito coitu ſtirpem querere. Unde cū̄qꝫ vero naſcantur homines: ſi parentuꝫ vi‑tia non ſectentur ⁊ deum recte colant: honeſti ⁊ ſalui erunt. Semē enim ex qualicū̄qꝫ homi‑ne: dei creatura eſt. ⁊ eo male vtenti male erit: non ipſum aliquando malum erit.

¶ Iſta eſt diſtictio. 34. hui⁹ q̄rti libri: In qua magr̄ poſtq̄ ſupi⁹ determinauit d̄ bonis matrimonij: hic determinat quō hec bona fuerūt i matrimonijs an‑tiquoꝝ patruꝫ. Et tria facit. Primo eni antiquis pa‑trib⁹ fore ɔceſſum plures hēre vxores declarat. Se‑cundo ɔtinētiā abrae ɔtinētie Ioānis cōparat. Ter‑tio tp̄e euāgelij v̄ginitatē p̄cellē fecūditatē inſinuat. Primū facit vſqꝫ ibi (Qd v̄o caſtitas.) Scd̄m vſq̄ ibi (Melior eſt aūt v̄ginitas.) Tertiū vſq̄ ad fineꝫ diſtictiōis. In ſpāli ſnīa magri ſtat in trib⁹ ꝓpōnib⁹ q̄rū p̄ma eſt hec. ¶ Ex diuina p̄miſſione antiqui pa‑tres plures hūerunt vxores nō expletione carnalis voluptatis: ſed qr ſucceſſione ſanguis erat ſucceſſio religionis ⁊ fidelitatis. Hanc magr̄ inſinuās querit: vtrū antiqui pr̄es ſine pctō plures vxores vel ɔcubi‑nas hūerūt. Et rndēs p̄mittit φ ſm̄ diuerſitateꝫ tē‑porū varia fuit dei diſpoſitio. An pctm̄ int̄ duos tm̄ fuit coniugiū icohatū ſm̄ quē icohationis modū ſi primi parentes inobediētia p̄ſtitiſſent p tp̄is ſucceſ‑ſioneꝫ iter duos tm̄ fuiſſet m̄rimonialis ɔct⁹. Poſt pctm̄ p̄mis parētib⁹ adinicē ɔuenietib⁹ ⁊ plē ꝑcre‑antib⁹ filij eorū ⁊ filie ɔiūcti ſunt ſed vn⁹ tm̄ vni ⁊ fratres ſororib⁹ copulati ſunt: qr nō erāt alie mulie‑res ⁊ viri q̄b⁹ filij Ade ⁊ filie cōiungerenẗ. Lamech autē p̄m⁹ oīuꝫ legiẗ duas vxores hūiſſe. qd̄ in eo re‑prehendiẗ: iō qr pro expletione carnalis voluptatis hoc fecerit. ꝓceſſu v̄o tp̄is cuꝫ iā q̄ſi oēs hoīes deos colerēt paucis in cultu dei remanētib⁹ diuina diſpēſa‑tione ɔſultū eſt: vt viri poſſent ſibi plures vxores in m̄rimoniuꝫ copulare ne cultus vel noticia dei defi‑ceret illis paucis deficientib⁹: ſicut pꝫ in Abraam ⁊ Iacob. Un̄ ⁊ ex lege maledicta erat ſterilis que nō relinquebat ſemē ſup terrā. ¶ Scd̄a ꝓpō ē hec. Cō‑tinentiā quā Ioānes hūit actu hanc. Abraaꝫ potuit ſeruare ſolo habitu. Hāc magr̄ īſinuans dicit in cōmē‑dationeꝫ coniugij antiq̄rū patrū φ v̄ginalis caſtitas non p̄fertur i merito antiq̄rū patrū cōiugali caſtitati qd̄ auc̄te Aug⁹ determinat dicētis. Nō eſt ipar me‑ritū cōtinentie in Iohane qui nullas expertus eſt nu‑ptias. ⁊ in Abraā qui filios genuit. Nam illius celi‑batus eſt iſtius cōnubiū pro tp̄is diſtributione xp̄o militauerūt. ſed ɔtinētia Ioānis in ope abraaꝫ ſolo habitu habebat. Poſtea obiẗ φ antiq̄ p̄res hn̄tes plures vxores non videẗ ſuaſſe fidē thori. Et reſpō‑dēs diẗ φ fidē thori ſuabant qui ꝓprijs tm̄ vxorib⁹ vel ancillis ⁊ non alijs mulierib⁹ ɔiūgebāẗ: ⁊ ſic pꝫ que fuerit aū legē m̄rimonij ɔſuetudo: ⁊ φ in m̄ri‑mōio antiq̄ꝝ patrū fuerūt p̄determinata m̄rimonij bona. Poſtea determīat de m̄rimonio tp̄e legis di‑cēs: φ tp̄e Moyſi fuit m̄rimoniū determiatum ⁊ q̄‑tū ad legitimarū p̄ſonarū determinationē. qr nō li‑cebat copulare carnaliter p̄ri vel ſorori vel nouerce vel nepti amite ⁊ materte ⁊ q̄buſdaꝫ alijs perſonis. Et ēt q̄tū ad ſeparationē qr p̄miſit moyſes dato libel‑lo repudij diuorciuꝫ fieri ⁊ aliā ducē: in quo q̄deꝫ li‑bello vir ſcripſit cāas ꝓpt̄ quas repudiabat vxorē qd̄ ꝑꝑ duritiaꝫ cordis eoꝝ p̄miſſum ē vt maius malū. ſ. homicidiuꝫ tolleret. Poſtea q̄rit q̄bus liceꝫ ſub lege hr̄e plures vxores ⁊ quibus non. Et rn̄det φ multi‑plicatio gn̄alr̄ eſt ꝓhibita. p̄miſſū tn̄ eſt regi plures hr̄e vxores ſꝫ non m̄ltiplicare. i. plurimas hr̄e: qr il‑lia m̄ltiplicatio ꝑꝑ carnales actus mēteꝫ eneruat ⁊ allicit. Addit etiā φ adueniēte tp̄e plenitudinis iu‑xta priorē ⁊ honeſtiorē inſtitutionē vnus tm̄ vni cō‑iūgiẗ i figura chriſti ⁊ eccleſie. ¶ Tertia ꝓpō ē hec: In h̄ q̄dē tp̄e virginitas fecūditati preferẗ ⁊ cōtinē‑tia ſacerdotibus indiciẗ. Hāc igitur īſinuās dicit φ hoc tp̄e virginitas fecūditati preferẗ ⁊ cōtinētia ip‑ſis preſbyteris p̄cipiẗ: cū tn̄ in lege fecunditas virgi‑nitati preferreẗ ⁊ ſacerdotibus coniugia decerne‑rentur. Ultimo dicit φ virginitas mētis melior eſt ⁊ cōmendabilior q̄ꝫ virginitas carnis quod auctori‑tatibus confirmat. Et tantū in ſpeciali.

¶ De perſonis legitimis. a

Diſtinctio. XXXIIII. De m̄rimonio ſm̄ cāīm malē que ē perſonaꝝ legitimarum vel illegitimarum.

Nunc ſupeſt attē‑dere q̄ p̄ſone ſint legitime ad cō‑trahēdū matrimoniū. Legitime iudicanẗ p̄ſone ſꝫ ſtatuta patrū que diuerſa ſunt. Alie nāqꝫ fuerunt legitime ante legem: alie ſub lege: alie in tēpore gratie. Itē in primitiua eccleſia quedā erāt legime q̄ modo nō ſunt. Earum vero que mō legitime ſunt vel illegitime: quedā ſunt plene legitime: q̄dā oīno illegitime: q̄dā medie. Plene legiti‑me ſunt quibus nō obuiat votū cōtinētie: vel ordo ſacer: vel cognatio: vel diſpar cult⁹: vel conditio: vel nāe fragilitas: ⁊ ſi q̄d eſt aliud. Penitus vero illegitime ſunt p votū: p ordi‑nē: p cognationē: p diſparē cultū. Medie ve‑ro ſūt nec plene legitime nec oīno illegitime p frigiditatē: p cōditionē. Si eni tales iūgunẗ ignorāter: cōmanere pn̄t quibuſdā accedenti‑bus cauſis ⁊ eiſdē deficiētibus diuidi.

¶ De frigidis ſeparandis. b

Snīa huius ca. ſūmatim ɔtinetur extra de frigidis ⁊ male.

De his enim qui cā fri‑giditatis debitū reddere nō pn̄t ɔſulit Greg. vt p̄maneāt. Sꝫ ſi mulier cauſaẗ dicēs: volo eſſe mater ⁊ filios ꝓcreare decreuit vt vterqꝫ eorū ſeptima manu ꝓpinquoꝝ iuret: φ nūq̄ carnalr̄ ɔuenerit: ⁊ tūc mulier ſcd̄as nuptias cōtrahat. Uir autē qui frigide nāe eſt: abſqꝫ ſpe ɔiugij p̄maneat. Ait eniꝫ ſic: Interroga‑

Greg. 33. q. i. ca. φ autē īterrogaſti.

ſti de his qui m̄rimonio iuncti ſunt ⁊ nubere nō pn̄t. ſi ille aliā vel illa aliū ducere poſſit de quibus ſcriptū eſt: Uir ⁊ mulier ſi ſe ɔiūxerit

⁊ poſt

33.q.j.ca.re quiſiſti de his

⁊ poſt dixerit mulier de viro ꝙ coire non poſſit cũ ea ſi pōt ꝓbari qđ dicit per iuſtũ iudicium: aliũ accipiat. ſi vo ille accepit aliã. ſeparẽtur. Jtẽ. Requiſiſti đ his qui ob cãm frigide nature dicũt ſe non poſſe inuicẽ operam carni dãtes cõmiſceri. Jſta vo ſi nõ pōt ea vti pro vxore hẽat eã quaſi ſororẽ: qđ ſi retinaculum ꝯiugale voluerit reſcindere: maneant vterq̄ inupti: nã ſi huic nõ potuit naturalr̄ ꝯcordare: quõ alteri ꝯueniet. Jtẽ ſi vir aliã vxorem vult accipe manifeſte p3 rõ q̄ ſuggerente diabolo odij fomite eã iam eã habuerit: ⁊ iõ eã dimittere mẽdacij falſitate molit᷑. Qđ ſi mlr̄ ex cauſat᷑ ⁊ dicit volo eẽ mr̄ ⁊ filios procreare: vterq̄ eoꝝ ſeptia manu ꝓpinquoꝝ tactis ſacroſanctis reliquijs iureiurando dicat: vt nunꝙ per cõmixtionẽ carnis ꝯiuncti: vna caro effecti fuiſſent. Tũc vi mulierem ſecundas poſſe ꝯtrahere nuptias. humanũ dico ꝓpter īfirmitatẽ carnis eoꝝ. Uir aũt q̄ frigide nãe

Rom. 6.

eſt: maneat ſine cõiuge. Qđ ſi ⁊ ille aliã cõiugem accepit. tũc hi qui iurauerãt periurij crimine rei teneãtur: ⁊ pnĩa pacta priora cogantur recipe cõnubia. Hoc ſeruãdũ eſt cum vterq̄ idẽ fatet᷑. Sꝫ vir ſi aſſerit ſe debitum reddidiſſe vxori: ⁊ illa diffitet᷑. cui potius fides habẽda ſit: merito q̄rit᷑? De hoc ita ſtatutũ eſt.

Jbidẽ.ca. ſi quis acceperit.

Siquis ita acceperit vxorem ⁊ habuerit eam aliquo tpe: ⁊ ipſa femia dicit ꝙ nunꝙ coiſſet cum eo: ⁊ ille vir dicit ꝙ ſic fecit: in veritate viri conſiſtat: q̄ vir eſt caput mulieris. Hoc de naturali inpoſſibilitate ſtatutum eſt.

j.Cor.7.

¶ De his q̄ maleficijs ipediti coire nõ pñt. c

Diſmarius remẽſis archieps.33. q.3.ca. ſi p ſortiarias.

De maleficij aũt ipedimẽto

hoc tenẽdũ decernitur. Qđ ſi p ſortiarias ⁊ maleficas cõcubit⁹ nõ ſeq̄tur hortãdi ſunt q̄b⁹ illa eueniũt vt ſpũ cõtrito ⁊ hũiliato deo ⁊ ſacerdoti de oĩb⁹ pctĩs ꝯfeſſionẽ faciãt ⁊ lachrymis orõnib⁹ ⁊ ieiunijs dño ſatiſfaciant: ⁊ p exorciſmos ac cetera eccliaſtice diſcipline munimina miniſtri eccleſie tales ſanare ꝓcurẽt. Qđ ſi nõ potuerit: ſepari valebunt. Sed poſtꝙ alias nuptias expetierint illis viuẽtib⁹ q̄b⁹ poſt iũcte fuerint: priorib⁹ q̄s reliquerãt: ẽt ſi poſſibilitas concubẽdi eis reddita fuerit: recõciliari neq̄ũt. Qđ i fine huius capĩi ꝯtinet᷑ ex rigore magis dictũ intelligendũ eſt ꝙ ex canonica equitate. Uel intelligendum eſt non poſſe reconciliari prioribus niſi iudicio eccleſie quo diuiſio facta fuerat.

¶ De furioſis addit. d

Fabian⁹. 32 q.7.c. neq̄ fu.

Furioſi quoq̄ dum in

amentia ſunt: mrĩmoniũ cõtrahere nõ valẽt. Vñ Fabian⁹. Neq̄ furioſ⁹ neq̄ furioſa matrimoniũ contrahere pñt: ſed ſi contractũ fuerit nõ ſepentur. Jtẽ Nicola⁹ papa. Hi q̄ matrimoniũ ſani contraxerunt ⁊ vni ex duobus vel ambobus amẽtia vel furor vel aliqua infirmitas acceſſerit. ob hãc infirmitatẽ taliũ coniugia ſolui nõ pñt. Silr̄ eſt etiã ſciẽdũ de his qui ab aduerſarijs excecãtur vel mẽbris truncantur: vel a barbaris erecti fuerint.

Jbidẽ ca. hi qui matrimoniũ.

¶ De his qui cũ duabus ſororibus dormiunt. e

De his ẽt q̄ cũ duabus

ſororib⁹ vel que cũ duob⁹ fratrib⁹ dormiunt videdũ eſt: quid cenſeant canones. Qui dormierit cũ duab⁹ ſororibus: ⁊ vna ex illis ante fuerit vxor: neutrã ex ipĩs hẽat. nec ipſi adulteri vnꝙ in cõiugio copulẽtur. Jtem nec pro prie vxori: licet ſibi reddẽ debitũ: quã ſibi reddidit illicitã: ſororeꝫ eius cognoſcendo. Nec poſt mortẽ vxoris licet ei vel adultere copulari in ꝯiugiũ. Jtẽ Zacharias papa. Cõcubuiſti cũ ſorore vxoris tue ſi feciſti: neutram habeas: ⁊ vxor tua ſi nõ fuerit conſcia ſceleris ⁊ cõtinere non vult: nubat in dño cui vult. Tu vo ⁊ adultera ſine ſpe ꝯiugij maneatis: ⁊ dũ viuitis pnĩam agite. Qđ ait cui vult nubat itelligẽdũ eſt poſt mortem viri. Vñ Grego⁹. Qui vxores ſuas in adulterio deprehendunt nec ille nec illa aliã vxorem accipiat vel alium virum quãdiu ambo viuũt. Si vero adultera mortua fuerit vir eius ſi vult nubat: adultera vo nunꝙ. ⁊ ſi mortuus fuerit vir ei⁹ ſed oĩb⁹ dieb⁹ pnĩe lamenta pſoluat. Hic de illo adulterio agitur: qđ cum cognato viri vel cognata vxoris committitur.

Ex aurelianenſi concilio vbi.ſ.c. qui dormierit.

Zacharias papa ibideꝫ ca. cõcubuiſti.

poſt mortem.

Grego⁹ ibideꝫ. c. hi vo qui.

Nota etiaꝫ ca. ſi quis vi duaꝫ. ⁊.c. ſi quis cuꝫ nouerca. ca. ⁊.q. vbi.ſ. q̄ faciunt ad propoſitum.

¶ Non eſt dimittenda vxor pro aliqua macula ſeu deformitate corporis. f

Jllud ẽt ſciẽdũ ẽ q̄ pro

aliq̄ īfirmitate vel macula corpali: non licet viro vxorem dimittere ⁊ ecõuerſo: ſꝫ debet alter alteri ſubſidia ꝓuidere. Vñ Aug⁹. Si vxorẽ q̄s hẽat ſterilẽ ſiue deformẽ corpore: vel debilẽ mẽbris: vel cecã vel claudã: vel ſurdã: vel ſi q̄d aliud ſiue morbis: vel laboribus doloribuſq̄ cõfectã: ⁊ q̄cquid excepta fornicatione excogitari poteſt vehementer horribile pro ſocietate fideq̄ ſuſtineat.

Aug⁹. in li. de ſermone domini in monte.

¶ Jſta eſt diſtinctio.34ª hui⁹ q̄rti libri. Jn qua magiſter poſtꝙ ſupius determinauit de mrĩmonio q̄ñtũ ad eius inſtitutionẽ: ſignificationẽ ⁊ q̄ñtũ ad eius cãm efficiẽtẽ ⁊ finalẽ: ⁊ q̄ñtum ad eius bona: hic determinat de eo q̄ñtũ ad cãm mãlem ⁊ q̄ñtum ad pſonas ꝯtrahẽtes. Et tria facit. Primo enim determi-

nat que pſone ſunt legitime ad ɔ̄bēdū mr̄imoniū. Scḋo oſtēdit ꝙ qn̄qȝ mr̄imoniū ꝑpter frigiditatē maxime ad inſtātiā vnius ſit ſoluēdū. Tertio quō furioſi dum ſunt in amētia actuali ɔ̄bere nequeūt. Primū facit vſqȝ ibi (De his enim qui cā frigiditatis.) Scḋm vſqȝ ibi (Furioſi ꝗꝗ.) Tertiū v̄o vſqȝ ad finē diſtīctiōis. In ſpāli ſnīa magri ſtat in tribus ꝑpōnibus: q̄rū pma eſt hec. ¶ Quedā perſone ad ɔ̄bendū mr̄imoniū ſunt plene legitime: quedam oino illegitime: quedā in medio ɔſtitute. Hāc magiſter iſinuās ꝑponit pmo ꝙ ad matrimoniū ɔ̄bendū alique pſone fuerunt legitime: an̄ legē alie ſub lege alie tpe grē. quedā etiā pſone in primitiua eccl'ia erāt legitime. quedā mō nō ſunt. Illaꝝ v̄o que mō ſunt legitime vel illegitime: quedā ſunt plene legitime vt ille qb⁹ aliqḋ ipedimentū nō obuiat: quedā v̄o ſunt oino illegitime. vt ille q̄bus obuiat ordo ſacerdotalis vel cognatio vl' diſpites cultus: q̄dā ſunt medie: que nec plene legitime nec oino illegitime vt ille quibus obuiat frigiditas vel cognatio. tales eni ſi ignoranter ɔiūgunt pmanere pñt: ⁊ eiſdez de ſcieītib⁹ diuidi pñt ¶ Scḋa propōeſt hec: Propter frigiditatē maximā cōiugiū ſepaꝛ ⁊ vir alteri nunꝗ̄ ɔiūgaꝛ. Hāc magr̄ ponens dicit ꝙ illi qui cā frigiditatis debitū reddere nō pñt: pñt ſic pmanere ſi volūt. Si aūt mulier cauſet ſeu ɔquerat dicēs ꝙ vult eē mater ⁊ filios ꝑcreare decretū eſt ꝙ vterqȝ ɔiugum ſeptima manu ꝑpinquoꝝ iuret ꝙ nunꝗ̄ carnaliter ɔuenerunt. ⁊ h̄ ita fieri debet. Primo vir ⁊ mulier iurabūt ꝙ nunꝗ̄ carnalr̄ cōuenerūt ⁊ tunc ſeptē de ꝑpinq̄s qui melius pñt ſcire veritatez per ſigna ꝓbabilia iurēt ꝙ credūt eos verum dixiſſe: ⁊ tūc mulier ſecundas nuptias ɔ̄bere pōt. vir aūt qui eſt frigide nāe abſqȝ ſpe cōiugij manere dȝ. Si eni ille aliā vxorē duceret cogendus eſſet ille redire ad priorē. Qn̄ aūt ipedimētum ex vtraqȝ pte prouenit vterqȝ dȝ remanere innuptus. Hic igiꝛ modus ſuandus eſt qn̄ vterqȝ ɔiugū idē fateꝛ. Sȝ vir ſi aſſerat mulier aūt diffiteꝛ. in hoc vero poti⁹ adhibēda eſt fides viro: q: caput mulieris eſt vir. qḋ magr̄ confirmat auctoritate. Poſtea dicit ꝙ ſi aliqḋ maleficiuȝ cōcubit⁹ nō ſequaꝛ illi quib⁹ hoc euenit hortādi ſūt vt de oībus cōfiteanꝛ cōmiſſis ⁊ ſatiſſaciant de eis deo. Miniſtri v̄o eccl'ie per exorciſmos ⁊ eccleſiaſtica ſacra tales ſanare ꝑcurēt: ⁊ ſi nō pñt ſanari ſeparari potuerūt. Poſtꝗ̄ tn̄ alias nuptias expetierūt viuētibus illis q̄b⁹ iūcte fuerūt: nō poterūt recōciliari priorib⁹ quos reliquerāt etiā ſi poſſibilitas coeūdi eis reſtituta fuerit niſi iudicio eccl'ie quo diuiſio facta fuerat. ¶ Tertia propoſitio eſt hec: Furioſi ⁊ amētes totalr̄ non pñt ɔ̄bere mr̄imoniuȝ legaliter. Hāc magr̄ inſinuās dicit ꝙ furioſi dū ſunt in amentia ɔ̄bere nō pñt: qḋ auctoritatib⁹ ɔfirmat. Poſtea dicit ꝙ ille qui dormit cū ſorore vxoris ſue neutrā illarū hr̄e dȝ. Etiā ipſe ꝗ̄ adulterā nunꝗ̄ debēt cōiugio copulari. Qḋ magr̄ multis auctoritatibus probat. Ultio dicit ꝙ nō licet viro vxorem dimittere nec econuerſo ꝑꝑ aliquā infirmitatē corpalē: ſed dȝ alter alteri ſubſidia prouidere. qḋ auctoritatibus cōfirmat. Ex q̄bus pȝ ꝙ qui per legitimū mr̄imonium cōiūgunꝛ corpalr̄ nō pñt poſtmodū ſeparari aliqualiter. Et tn̄ in ſpāli.

Di XXXV De diuortio qḋ fit propter adulte rium.

¶ Eodē iure vtitur vir ⁊ mulier. a

Hoc ēt notādū eſt

ꝙ dn̄s ɔcedat vxorē dimitti cā fornicationis viro: eadem licentia non tollitur feminis. Un̄ Hiero⁹: Precepit dn̄s vxorem nō dimitti excepta cā fornicatiōis ⁊ ſi dimiſſa fuerit: manere inuptā. Quicq̄d viris p̄cipitur: hoc ɔ̄ñter redundat ad feminas. Non eni adultera vxor dimittēda eſt: ⁊ vir mechus tenēdus. Itē apud nos qḋ nō licet feminis: eque nō licet viris: ⁊ eadē ſeruit⁹ pari ɔditione cenſetur. Ex his oſtendiꝛ ꝙ mulier poteſt ſup fornicatiōe virū cōuenire: vt vir mulierē. Un̄. Innocē. papa. Chriſtiana religio adulterium in vtroqȝ ſexu pari rōne cōdemnat: ſȝ viros ſuos mulieres non facile de adulterio accuſant: viri aūt liberius vxores ſuas adulteras apud ſacerdotes deferre conſueuerunt: ⁊ ideo mulieribus prodito earū crimine negaꝛ cōmunio. vtroqȝ aūt latente cōmiſſo: nō facile quiſq̄ ex ſuſpitionibus arcetur: qui tn̄ ſubmouebitur ſi eius flagitium detegatur.

Matth. 19. Hiero⁹ de morte fabiole ⁊ hī. 32. q. 5. c. precepit. Ibidem. Innocē. papa. 32. q. 5. ca. xpiana.

¶ Qḋ fornicariā nequit dimittere vir niſi ipſe expers fuerit ⁊ econuerſo. b

Si vero q̄ritur an adul

ter adulterā poſſit dimittere cā fornicatiōis? Dicimus q: nequit adultera vxor dimitti a viro: niſi ⁊ ipſe expers fornicatiōis exiſtat ⁊ ecōuerſo. Unde Aug⁹. Nihil iniquius eſt ꝙ̄ cā fornicationis dimittere vxorē ſi ⁊ ipſe conuincitur fornicari. Occurrit enim illud: in quo alterum iudicas teipſum condemnas. Quapropter quiſq̄s fornicationis cā vult abijcere vxorē prior dȝ eſſe fornicatione purgatus: ꝙ ſimilr̄ ⁊ de femina dixerim. Idem. Indignātur mariti ſi audiant adulteros viros pēdere ſimiles adulteris feminis penas cū tanto grauius eos pūiri oportuerit ꝙ̄to magis ad eos ptinet ⁊ virtute vincere ⁊ exemplo regere feminas. Ex his apparet ꝙ adulter adulteram dimittere non valet ⁊ econuerſo.

32. q. 6. §. Ecce. 32. q. 6. c. nihil iniquius. Ibidē. c. indignātur.

¶ Qr̄ pñt recōciliari qui ſepanꝛ cā fornicatiōis. c

Siquis aūt fornicatio

nis expers fornicariā dimiſerit: alij copulari non pōt: ſed continere oportet: vel ad dimiſſam redire: ſic ⁊ de femina. Unde ⁊ Apl's. His qui mr̄imonio iuncti ſunt: p̄cipio nō ego ſed dn̄s vxorē a viro non diſcedere: ꝙ ſi diſceſſerit maneat innupta: aut viro ſuo reconciliet. Et de viro addit: Et vir vxorem nō dimittat. Sed Amb. ait. Ideo nō ſubdit de viro ſicut d' muliere q: licet viro aliā ducere. Sed hoc a falſarijs in Ambroſij libro poſitū crediꝛ: ſupplēdū. n. eſſe in viro qḋ de vxore pmiſit aperte dicit Aug⁹ ſic. Quare nō addit de muliere qḋ

j. Cor. 7. Matth. 19. 32. q. 7. ca. vxor. Super epi.

premiſit

ſolam ad cor.32.q.7. ca.apls dic. ibidem. De ſer.dñi. in monte. ⁊ hi.32.q.7. — p̄miſit de viro.niſi ꝙ ſimilē formā vult intelli
gi.vt ſi dimiſerit q̄d eā fornicatiōis p̄mittit
maneat ſine vxore aut recōcilietur vxori. Idem
Si nec nubere illi cōceditur: viuo viro a quo
receſſit:nec huic alteraꝫ ducere viua vxore quā
dimiſit.multominus p̄bas eſt illicita cum q̄
buſlibet ſtupra committere. Idem. Ut nō fa
Ibidem ca. domino ad illud. — cile dimittatur vxor dñs ſolam fornicationis
cām excepit:ceteras vero vniuerſas moleſtias
ſi que extiterint iubet pro fide coniugali ⁊ p̄
caſtitate fortiter ſuſtineri: ⁊ mechuꝫ dixit qui
Matth.22 — a viro ſolutam duxit. Ex his oſtendit̄.ꝙ ſi eā
fornicationis fit ſeparatio:nō pōt vir vel mu
lier in aliam tranſire copulam. Pñt aūt recō
ciliari ⁊ cohabitare ſicut prius:ſi dimiſſuꝫ al
ter reuocare voluerit. a

Que predictis videntur obuiare. b

32 q.i.c.cru delis. — # Dicit tamē Ioā. chry.

Sicut crudelis ⁊ iniquus eſt qui caſtā dimit
tit:ſic fatuus ē ⁊ iniquus qui retinet meretri
cem. Patronus enim turpitudinis eſt qui ce
Ibideꝫ.ca. dixit dñs. — lat crimen vxoris. Item Hiero⁹. Cuꝫ mulier
vnam carnē in aliam diuiſerit: ⁊ ſe fornicatio
ne a marito ſeparauerit:non debet teneri: ne
viruꝫ quoqꝫ ſub maledicto faciat dicente ſcri
Prou.18. 32.q.i.nō ſatis. — ptura: Qui tenet adulteram ſtultus eſt ⁊ inſi
piens. Idem ad amandū p̄sbyterum ſcribens
de quadā que viro ſuo viuēte alij nupſerat ſic
ait. Rem nouā loquor:imo non nouā ſed ve
Deut.24. — terem.que veteris teſtamenti auctoritate con
firmatur. Si reliquerit ſcd̄m virum mulier ⁊
reconciliari voluerit priori non pōt.

Determinatio. c

Sed hec oīa intelligen

da ſunt de illa que ab adulterio recedere nolu
it:nec p̄ pniāꝫ pctīn delere. Q̄d ſi vir ſcienter
32.q.i. — patitur:cōſentire vr̄. Si.n.in adulterio p̄ſeue
rare eligit: patron⁹ turpitudinis ⁊ lenocinij
reus marit⁹ hēbit̄:niſi eā adulterij reā facere
voluerit. Si aūt a pctō receſſerit ⁊ per pniam
illd̄ purgauerit:poterit viro recōciliari. Un̄
Ad pollen tiū.32.q.i.c q̄d autem. In lib. de adul.ɔiu. — Aug⁹. Quid tibi durum vr̄ vt poſt adulteri
um reconcilietur cōiunx: ſi fides adſit nō erit
durum. Cur enim adhuc deputamus adulte
ros:quos credim⁹ pnia eē ſanatos? Idē.nō
erit turpis nec difficilis ēt poſt patrata ⁊ pur
gata adulteria reconciliatio coniugij:vbi per
claues regni celorū nō dubitat̄ fieri remiſſio
pctōrū:nō vt poſt viri diuortiū adultera reuo
In li.q̄ dici tur paſtor. In libro de adulterinis ɔiugijs. — cetur:ſed vt poſt chriſti ɔſortiū adultera non
vocetur. Itē Greg. Debet recip̄e peccatricem
que pniam egit:ſed nō ſepe. Itē Hermes: Si
vir ſcierit vxorem ſuam deliquiſſe ⁊ non egerit
pniam mulier:ſed p̄manet in fornicatiōe ſua:
⁊ viuit cū illa:vir reus erit ⁊ particeps pecca
ti eius. Q̄d ſi mulier dimiſſa egerit pniam ⁊
voluerit ad virū reuerti:dꝫ recipere peccatricē
que pniam egit:ſed non ſepe.

De illis qui ſe ante polluerūt per adulterium. f

Solet ēt queri an vale

at duci in cōiugiū q̄ prius eſt polluta p̄ adul
31.q.i.c.nul lus. — terium. De hoc Leo papa ait: Nullus ducat
in mr̄imoniū quā p̄ri⁹ polluit adulterio. Itē
Ex cōcilio. tiburienſi. ibidē.c.rela tum. — Relatū eſt auribus ſanctorū ſacerdotū:quen
dā alterius vxorē ſtupro violaſſe.⁊ inſup̄ me
chꝫ iuramentū dediſſe:ꝙ poſt legitimi mari
ti mortē ſi ſupuiueret:duceret eā in vxorem:ꝙ
⁊ factū eſt. Tale ergo cōnubiū ꝓhibemus ⁊
anathematizamus. His alijſqꝫ auctoritatib⁹
vetantur in cōiugiū copulari:q̄ ſe prius adul
In li.de nu ptijs ⁊ ɔcu. Aug⁹ ibidē c.deniqꝫ ⁊. ca.ſe. — terio maculauerūt. Sed econtra Aug.oñdit
dicens. Deniqꝫ mortuo eo cū quo fuit veruꝫ
cōiugium:fieri pōt coniugiū cū qua p̄ceſſit
adulteriū. Idē. Poſſe fieri ſane licitas nup
tias ex p̄ſonis illicite coniunctis honeſto pla
cito ſubſequente manifeſtum eſt.

Determinatio. g

Ibidem. — # Sed hec vltima aucto

ritas de cōcubinis loq̄tur.ꝓhibēs cōcubinas
poſſe trāſire ad honeſtū placituꝫ nuptiarū: ſi
caſtitatē ⁊ fidē ſeruare velint. Prima vō au
ctoritas Auguſtini de illis agit qui de pecca
to penituerunt: ⁊ nihil in mortē viri machina
te ſunt:nec viuēte viro fidē adultere dedit me
chus: ꝙ eaꝫ in coniugio ducere ſi ſupuiueret.
Qui vero hec faciunt:alijs premiſſis auctori
tatibus prohibentur copulari.

Iſta eſt diſtinctio.35ª huius q̄rti libri. In q̄ magr̄
poſtq̄ ſup̄ius determinauit de ipotētia coeūdi que
actū mr̄imonij ipedit:hic determinat de ſep̄atione
thori pp̄ fornicationē que ſilr̄ mr̄imoniū tollit vin
culo mr̄imonij durāte. Et duo facit. Primo eni oñ
dit quō vterqꝫ ɔiugū pōt aliū dimittē pp̄ fornicatio
nē:qn̄ ipſe eſt a fornicatione imunis Scd̄o ſbiūgit
quō nullus poſſit ducē in mr̄imonio quā polluit in
adulterio. Primū facit vſqꝫ ibi(Solet etiā queri.)
Scd̄m vſqꝫ ad finē diſtictiōis. In ſpāli ſnia magr̄
ſtat in trib⁹ ꝓpōnibus:q̄rū p̄ma eſt hec. Et ſi vir
vxorē dimiſerit cā fornicatiōis alteri non nubat ea
viuēte in ſtatu hui⁹ corruptiōis Hāc magr̄ iſinuās
ꝓponit p̄mo ꝙ ſicē licet viro cā fornicatiōis vxoreꝫ
dimittē:ita eadē cauſa dimittē licet vxori virum:q̄d
auctrib⁹ ꝓbat. Poſtea dicit ꝙ illd̄ q̄d dictū ē dꝫ itel
ligi ſi ille qui alteruꝫ vel alterā dimittit ſilr̄ crimini
nō ſbiacet. Adultera aūt adulterū dimittē non pōt
cā fornicationis q̄d auctribus ꝓbat. Poſtea dicit ꝙ
ſi cā fornicatiōis facta fuerit ſep̄atio:non pōt vir vel
mulier in aliā copulā ɔiugalē trāſire:pñt aūt recō

ciliari ⁊ cohabitare ſi ſi pri⁹ dimiſſā alter reuocare voluerit: qḋ auctibus pbat. Poſtea inducit plures auctes que dicūt q̄ ſi vir ſciat vxorē ſuā deliquiſſe ⁊ nō egerit mulier penitētiā ⁊ in fornicatione pmaneat: ⁊ hoc patiatᷣ vir cū ea viuens ⁊ cohabitans videtur ꝯſentire⁊ reus ⁊ pticeps eſſe huius pcti: ⁊ ideo retinere eā non debet. Si vo mulier dimiſſa a pctō diſceſſerit ⁊ per pniam illud purgauerit poterit viro recōciliari: ⁊ vir talē dʒ recipe: ſed nō ſepe. ¶ Secūda ppōꝛ hec: Uir nō pōt ducere vxorē quam prius per adulteriū polluit: ſi ipſa in mortē viri machinata fuerit: ſeu ſi vir dederit fidē q̄ eā duceret ſi vir nō ſupuixerit. Hāc magr̄ ponens ptobat aucte Leonis pape. Obiicit tn̄ ꝯtra h̄ magr̄ p auctes ſcōꝝ q̄s ſoluit dās earum ſanā intelligētiā. Et tn̄ in ſpeciali.

¶ Si pro extrema conditione valeat vxor ſeparari a viro ⁊ econuerſo. a

Diſtinctio. XXXVI. De impedimēto conditionis qḋ reſpicit ſtatuʒ legis humane.

Nunc de ꝯditiōe videam⁹ an valeat ꝯiugiū didē? Ad qḋ dicim⁹ qꝛ nō negatᷣ ingenua poſſe nube ſuo: ſʒ ſi neſcitᷣ eē ſuilis ꝯditiōis libe pōt dimitti cū ſuit⁹ eius fuerit dephēſa ſʒ illḋ: Siq̄s igenu⁹ hō ācillā alteri⁹ vxorē accepit: ⁊ eſtimat q̄ igenua ſit ſi ipſa femia fuerit poſtea i ſuitutē deiecta: ſi eā a ſuitute redimē pōt faciat: ſi nō pōt: ſi voluerit aliā accipiat. Si vo ācillā eā ſcierat ⁊ collaudauerat poſt eā vt legitimā hēat. Itē ex eodē. Si femia igenua accepit ſuū: ſciēs q̄ ſu⁹ eēt hēat eū: qꝛ oēs vnum pꝛem hēm⁹ in celis vna lex erit viro ⁊ femie. Cū dᷣ ſciēs illum ſeruum datᷣ itelligi: q̄ ſi neſcierit illū ſuū eē non cogitᷣ manere cū ipſo. Si eni ꝯditiōis doluʒ patitᷣ: nō cogitᷣ adherere ei cui⁹ fraude decepta ē. Si aūt ſcierit vir ꝯditionē mulieris vel ecōuerſo: nō valet eam dimittere. Uñ. Zacharias papa. Siq̄s liber ancillaʒ in mr̄imonio accepit: nō hʒ licētiā dimittendi eā: ſi cōſenſu amboꝝ ꝯiūcti ſūt: niſi ob fornicationem. De illis agit quibus alterutrius conditio nota eſt quando coniunguntur.

In concilio apud vmeriā. ⁊ habetur. 29. q. 2. c. ſiq̄s ingenuam.

Ibidem. c. ſi femina ingenua.

Ibidē. ca. ſi quis liber.

¶ De copula ſerui ⁊ ancille diuerſoꝝ dn̄oꝝ. b

Queritᷣ ēt ſi ſeru⁹ vni⁹ ancillā alteri⁹ accepit an ſit iter eos ꝯiugiuʒ? De hoc ēt ita ſtatutū eſt. Dictuʒ eſt nobis q̄ q̄dā legitia ſuoꝝ mr̄imonia poteſtatiua quadā p̄ſūptiōe dirimāt: nō attēdētes illḋ qḋ deus ꝯiūxit hō nō ſepet. Uñ nobis viſum eſt vt ꝯiugia ſuoꝝ nō dirimātᷣ ēt ſi diuerſos dn̄os hēant: ſʒ in vno ꝯiugio pmanētes dn̄is ſeruiant ſuis. Et hoc in illis obſeruādum eſt vbi legalis ꝯiunctio fuit: ⁊ per voluntatem dn̄oꝝ. ¶ Attēde finē hui⁹ capli vbi vʒ inui pter volūtatē dn̄oꝝ inter ſeruū ⁊ ancillā nō poſſe cōtrahi ꝯiugiū. vel ſi ꝯtrahitᷣ nō eē ratū. Quibuſdam tamen videtur inter eos poſſe fieri cōiugium dominis ignorantibus.

In concilio cabilonenſi. ibidem. c. dictum eſt. Matth. 19.

¶ De viro qui ſe facit ſeruū vt diuidatᷣ ab vxore. c

Illud ēt notandū q̄ ſi mulier virū liberū accepit ⁊ ille vt eām p̄ſter diſcidij ſe alicui⁹ ſuū fecerit: nec ille vxorē dimittere: nec illa ob vinculū ꝯiugij in ſeruituteʒ redigi poterit. Uñ illud: Perlatū eſt ad ſcām ſynodū: q̄ q̄dā igenu⁹ igenuam accepit vxorē. ⁊ poſt filioꝝ pcreationē occaſione diuortij: cuiu ſdā ſeruū ſe fecerit vtrū ⁊ mlierē nec ſiō tenere debeat. ⁊ ſi tenuerit. an illa ēt ſeruituti ſubiici debeat q̄ſitū eſt. Iudicatuʒ eſt vxorem minime debere dimitti: nō tn̄ ob chriſti legeʒ mulierem in ſeruitutem redigi. dum ille non ex conſenſu coniugis ſe ſeruum fecerit: quem liberum ipſa maritum acceperat.

In tiburienſi cōcilio ibidē. c. perlatum.

¶ De etate contrahentium. d

Hoc ēt ſciēdū ē q̄ pueri añ. 14. annos ⁊ puelle ante. 12. annos ſm leges mr̄imoniū inire nequeūt. Qḋ ſi añ predicta tpa copulā inierit: ſepari pn̄t q̄uis voluntate ⁊ aſſenſu parētū iūcti fuerint. Qui vo in pueritia copulati poſt annos pubertatis nolūt ſe relinquere: ſʒ in ꝯiūctione pmanere. iam ex hoc efficiuntur coniuges. ⁊ deiceps nequeunt ſepari. Itē. Spōſalia añ ſeptēniū ꝯtrahi nō pn̄t: ſolo eni ꝯſenſu ꝯtrahuntur qui interuenire nō pōt niſi ab alterutra pte itelligatur qḋ iter eos agitᷣ. ¶ Duo illa executi ſumus cū alioꝝ q̄rūdā adiectiōe q̄bus ꝯiugiuʒ ſolui pōt nec tn̄ ſolui ſemper neceſſe eſt. Nunc de illis que perſonas illegitimas penitus faciūt: addendum eſt: ⁊ primum de ordine.

30. q. 2. ſ. Sponſalia.

¶ Iſta eſt diſtinctio. 36ª huius q̄rti libri: In q̄ magr̄ poſtq̄ ſupi⁹ determiauit de ipedimētis ātecedētib⁹ mr̄imoniū ꝯhēdū: ⁊ de ſupueniētibus i ꝯtractu: hic determiat de incidētib⁹ in ipſo ꝯctu: ſicut ē error cōditiōis. Et duo facit. Pmo eni determiat de impedimēto ſeruilis ꝯditiōis. Scḋo de ipedimēto ex defectu etatis. Primum facit a pn̄ꝰ diſtictionis vſq̄ ibi (Hoc ēt ē ſciēdū.) Scḋm vo vſq̄ ad finē diſtinctionis. In ſpāli ſnia magr̄i ſtat in duab⁹ ppōnib⁹: q̄rū pma eſt hec. Cū pſona depreſſa ſuitute ꝯhens ignoráter eā pōt dimittere ⁊ alteri ꝯiūgi mr̄imonialiter. Hāc magr̄ inſinuās q̄rit p̄ vtrū ſuit⁹ ꝯiugium diuidere poſſit. Et videt q̄ libera pōt accipe ſuū ⁊ ecōuerſo liber ancillā: ſʒ ſi mulier neſciat viri ꝯditionē vł ecōuerſo vir mlieris: cū ſuit⁹ fuerit dephēſa pōt libere dimittere eā. Si aūt ſciuerit mulieris ꝯditionē vel ecōuerſo nō pōt dimittē: qḋ auctoritatib⁹ ꝯfirmat. Poſtea q̄rit ſi ambo. ſ. vir ⁊ mulier ſint ſuilis ꝯditiōis: vtrū poſſit inter eos eſſe ꝯiūctio. Et videt ex aucte eiuſdem ꝯcilij q̄ ſic: dūmō fiat ꝯiunctio ex volūtate dn̄oꝝ: q̄uis dicūt alij q̄ ēt dn̄is ignorātib⁹ poſſit inter eos fieri ꝯiugium. Poſtea dicit q̄ ſi mulier accepit

lier accepit virū liberū ⁊ ille poſtea fecerit ſe ſuum occaſiōe diuortū: nō ille pōt vxorē dimittere. nec illā per mrīmonij vinculū pōt in ſeruitutē redigi: dū ille nō ex aſſenſu cōiugis ſe ſeruū fecerit: qḋ auctoritatib⁹ eiuſdem cōcilij pbat. ❡ Scḋa ppō eſt hec. Spōſalia nō ɔ̄hūtur niſi ab alterutra pte ſciat̄ quid inter eos in tali facto agat̄. Hāc qḋem ppōnē magr̄ inſinuās dicit: ꝙ ſm leges pueri an̄ decimūquartū annū ⁊ puelle ante duodecimū annū nō poſſunt mrīmoniū inire: qḋ ſi fecerint ante pdicta ipa ſeparari potuerūt. Qui aūt i pueritia copulantur ⁊ poſt annos pubertatis nolūt ſe dimittere ſ; in ɔiūctiōe permanere ex hoc efficiunt̄ ɔiuges: ⁊ deinceps nequeunt ſepari. Addit ē ꝙ ſpōſalia an̄ ſeptimum annum ɔ̄hi nō pñt. Opȝ enī ꝙ ab vtraq; pte intelligat̄ qḋ inter eos agat̄. Vltīo dicit determiatū eſſe de duobus ipedimētis cōiugij qbus ſolui pōt nec tn̄ ſolui ſemp ē neceē. Et tn̄ in ſpāli de ſnīa hui⁹ diſtinctōis.

Diſtinctio XXXVII. De impedimentis q̄ oīno faciunt illegitimū ad mrīmoniuȝ ɔ̄hēdū cum oi pp eccl'iaſticā inſtitutionē. diſti. 32. c. erudiri

❡ In quo ordine nequeat fieri coniugium a

Sunt igitur qdaȝ ordīes i qb⁹ nullaten⁹ pōt ɔ̄hi cōiugiū: ⁊ ſi itercesſerit copula fit diuortiū: vt ſacerdotiū: diaconat⁹ ⁊ ſubdiaconat⁹. In aliis vō pmittit̄ ſortiri cōiugiū niſi religiōis habitū ſumpſerit vel cōtinētie votū fecerit. Vn̄ Leo papa. Clericos: lectores: oſtiarios: exorciſtas: acolitos: ſi extra votū ⁊ hitū iueniūtur ⁊ ɔtinētiā pfiteri nolunt vxorē ducē virginē eccl'ia romana pmittit: nō viduā vel repudiatā: qꝛ deīceps nec ad ſubdiaconatū pueht poterūt: nec laic⁹ vxorē ſortit⁹ niſi virginē: vel bigam⁹ ad clericatū. Item ex chartaginē. ɔcilio. Placuit ep̄os: pſbyteros diaconos: ſubdiaconos ēt ab vxorib⁹ abſtinē qḋ ſi nō fecerint ēt ab eccl'iaſtico remoueātur offō. Ceteros vero clericos ad hoc nō cogit.

Ex carthaginenſi cōcilio ibidē. c. placuit.

Itē Leo papa. Lex cōtinētie eadē ē miniſtris altaris q̄ ep̄is ⁊ pſbyteris: q cū eſſent laici vel lectores: licite vxores ducere potuerunt: ſ; cuȝ ad pdictos puenerunt gradus: cepit eis nō licere qḋ prius licuit. Itē in ſexta ſynodo. Siquis eorū qui ad clericatuȝ accedunt voluerit nuptiali lege mulieri copulari: hoc ante ordinē ſubdiacōatus faciat. Itē Calixtus papa. Preſbyteris: diaconibus ſubdiacōibus monachis: cōcubinas hēre ſeu matrimoniū ɔ̄here penitus iterdicim⁹: ɔtra quoq; mrīmonia ab hmōi pſonis diſiungi: ⁊ pſonas ad pniaȝ debere redigi: iuxta ſanctoꝝ canonum diſtinctionē iudicamus. Itē Gre. Nullū facere ſubdiaconum ep̄i preſumāt: niſi qui ſe caſte victurum pmiſerit: qꝛ nullus debet ad miniſteriuȝ altaris accedere niſi cuius caſtitas ante ſuſceptum miniſterium fuerit approbata.

Di. 31. c. lex cōtinētie.

Diſ. 32. ca. ſi quis.

Di 28. c. preſbyteris.

Di. 28. c. nullum. Innocētius papa. 2. Decernim⁹ vt hi q ordinē ſbdiacona⸗

❡ De interfectoribus ſuarum coniugum. b

His adijciendū eſt de occiſorib⁹ ſuarū ɔiugū: de qb⁹ Nicola⁹ papa ſcribit Radulpho Bituricēſi archiep̄o. Interfectores ſuaꝝ cōiugū ſine iudicio: cū nō adſis adulteraꝝ vel aliqd hmōi: quid aliud hn̄di ſunt q̄ homicide: ac p hoc ad pniam redigēdi: qbus penitus denegat̄ cōiugiū. Hic vī Nicolaus pmittere maritis p adulterio aut alio hmōi vxores ſuas interficere ſed eccl'iaſtica diſciplina ſpūali gladio nō mūli criminoſos ferire iubet. Vn̄ idē Nicola⁹. Inter hec veſtra ſanctitas addere ſtuduit: ſi cuius vxor adulterium ppetrauerit: vtrū marito eius ſm mundanā legem iterficere liceat. Sed ſancta dei eccl'ia nunq̄ mundanis cōſtringitur legibus: gladiū non hȝ niſi ſpūalem. Itē Pius papa. Quicunq; ppriā vxorē abſq; lege ⁊ ſine cā interfecerit aliāq; duxerit: armis depoſitis publicā agat pniam: ⁊ ſi contumax extiterit anathematiçetur vſq; quo cōſentiat.

t⁹ accepint ⁊ ſiup vxores duxerit vl̄ ɔcubias hūerit offō atq; eccl'iaſtico hñficio careāt. Cū eniȝ ipi tēpluȝ ⁊ vaſa dn̄i ſacrarium ſpiritus ſancti eē debeāt ⁊ dici. idignū ē eos cubilib⁹ ⁊ imūdicīis ōſeruire. Illō hē. 28. di. c. decernimus.

33. q. 2. ca. interfectores.

33. q. 2. c. q̄cūq; ppriaȝ

❡ Iſta eſt diſtictio 37ᵃ hui⁹ q̄rti libri: In qua magr̄ poſtq̄ ſupius determinauit de ipedimentis que faciūt pſonas medias plene legitimas ⁊ penitus illegitimas: hic determiat de impedimētis que faciūt perſonas oīno non illegitias. Et circa hoc duo facit. Prio enim oñdit quō p ordinē ſacrū mrīmoniū impediat̄. Scḋo quō per vxoricidiū ipedit̄. Primum facit a pncipio diſtinctionis vſq; ibi(His adiiciendū.)Scḋm vō ab inde vſq; ad finē diſtictionis. In ſpāli ſnīa magri ſtat in duab⁹ ppōnib⁹ q̄rū pma eſt hec. ❡ Voto ɔtinētie ɔſtricti vel in ſacris ordinib⁹ vel in religione ɔſtituti mrīmoniuȝ ɔ̄here ab eccl'ia ſūt phibiti. Hāc magr̄ iſinuās dicit ꝙ ſunt quidā ordines in qbus nullaten⁹ pōt ɔ̄hi ɔiugiū: ⁊ ēt ſi intercesſerit copula fit diuortiū ſicut ſacerdotium: diaconatus: ſubdiaconat⁹. In aliis vō ordib⁹ permittitur fieri cōiugiū niſi religionis hitū ſūpſerint: vel votuȝ ɔtinētie fecerint: qḋ plurib⁹ auctoritatib⁹ cōfirmat. ❡ Scḋa ppō eſt hec: Ex iure canonico qḋ legibus mūdanis nō aſtringitur viro ne vxorem interficiat mrīmoniū interdicit̄. Hāc magr̄ iſinuās dicit ꝙ occiſorib⁹ ſuarū cōiugiū penit⁹ ɔiugū denegandū eſt tales ſic criminoſos eccl'iaſtica diſciplina gladio ſpirituali ⁊ nō mūli corrigere iubet: vnde tales debent publicā pniam agere: ⁊ ſi cōtumaces fuerint excommunicātur quouſq; conſentiant. Et tn̄ in ſpāli.

❡ De Voto. a

Tunc de voto inſpiciam⁹. Votū eſt teſtificatio q̄dā pmiſſiōis ſpontanee: q̄ deo ⁊ de his q̄ dei ſunt proprie fieri debet. Sunt tn̄ ⁊ vota ſtultorum que frangenda ſunt.

Diſtinctio. XXXVIII De impedimentis que oīno faciūt illegitimuȝ mrimoniū ɔ̄hendū cuȝ oi pp propriam obligationem.

❡ De votorum differentiis b

Sciendū vero ꝙ votorū aliud ē cōe: aliud ſingulare. Cōe vt illō qḋ in baptiſmo oēs faciūt cū ſpondent renūcia⸗

re diabolo ⁊ pōpis ei⁹. Singulare vt cum ali
quis ſpōte ꝓmittit ſeruare virginitatē vel cō
tinētiā vel aliquid huiuſmodi. Itē ſingulare
votū: aliud eſt priuatum: aliud ſolēne. Priua
tū eſt in abſcōdito factū: ſolēne ꝟo in conſpe
ctu eccl'ie factū. Itē priuatū votum ſi violetur
pctm̄ eſt mortale: ſolēne ꝟo violare peccatū ⁊
ſcandalū eſt. Qui priuatū faciunt votū conti
nētie: mr̄imoniū cōtrahere nō debent: q꜖ con
trahēdo mortalr̄ peccāt: ſi tn̄ ꝯtraxerint non
ſeparātur: q꜖ probari nō poteſt qꝺ occulte fa
ctū eſt. Qui vero ſolēnitr̄ vouēt: nullatenus
ꝯiugiū inire queūt: q̄bus nō ſolū nubere ſed
Ad Julianum de ſancta viduitate. ⁊ allegatur. 27. q. i. ca. nuptiarū bonum.
⁊ velle dānabile. Vn̄ Aug⁹. In ꝯiugali vin
culo ſi pudicitia ſeruat᷑ dānatio nō timetur:
ſꝫ in viduali ꝯtinentia ⁊ virginali excellentia
virtus muneris amplioris expetitur: qua ex
petitia ⁊ electa ⁊ vota oblata iā non ſolū cape
ſcere nuptias: ſꝫ ēt ſi nō nubatur nubere velle
dānabile eſt. Aug⁹. Vouētib⁹ eni virginita
tē vel viduitatē nō ſolū nubere ſed etiam velle
dānabile eſt. Qꝺ apl's oñdit Timotheo ſcri
i. Timo. 5.
bens: Adoleſcētiores viduas deuita: cū eniꝫ
luxuriate fuerint in xp̄o nubere volunt. i. cum
poſt votū cōtinentie in delitijs egerint vitā:
nō dico nubūt ſed nubere volūt in chriſto q̄ſi
tūc nō ſit pctm̄: ſed ꝙ ſit oñdit ſubdēs: Habē
tes dānationē: ⁊ q̄re ſubdit: q꜖ primā fidē irri
tā fecerūt: ⁊ ſi nō nubēdo: tamē volēdo: vt vo
lūtatē que a ꝓpoſito cecidit appareat eſſe dā
natā ſiue ſequant᷑ nuptie ſiue nō. Dānat᷑ eni
ꝓpoſiti fraus: dānātur tales: q꜖ ꝯtinētie fidē
primā irritā fecerūt. i. votuꝫ vel in voto viola
to fidē quā in baptiſmo ꝓfeſſe ſunt. Si autē
pro volūtate nubēdi dānātur: cōſtat ſi eam ef
fectui mācipauerit reuocāndum idſſe e in irri
tū caſqꝫ arcēdas redire ad ꝓpoſitum. Unde
Grego⁹. Uiduas a propoſito recedentes vi
Ad Boniſacium: ⁊ habetur. 27. q. i. ca. viduas a propoſito.
duitatis ſuper quib⁹ nos conſuluiſti: credo te
noſſe a ſcō Paulo niſi cōuertantur olim eſſe
dānatas: q̄s ⁊ nos aplica auctoritate dānan
das ⁊ a cōione fideliū atqꝫ a liminibus eccl'ie
arcendas fore cenſemus: vſqꝫquo obediāt epi
ſcopis ſuis: ⁊ ad bonum qꝺ ceperunt inuite
aut volūtarie reuertantur.

¶ De virginibus non velatis. c

De virginib⁹ aūt nō ve
27. q. i. ca. hec vero.
latis ſi deuitauerint: a p̄deceſſore nr̄o Inno
centio papa tale decretum habem⁹. Hec que
nec dū ſacro velamie tecte tn̄ in propoſito vir
ginali ſemꝑ ſe ſimulauerunt ꝑmanere: lꝫ vela
te non fuerint: tn̄ ſi nupſerint aliquo tp̄e his
agenda pnia eſt: q꜖ ſponſio earum a dn̄o tene
bat᷑. Si enim inter hoīes ſolet bonefidei con
tractus nulla rōne diſſolui: quātomagis iſta
pollicitatio quam cum deo pepigit ſolui ſine
vindicta nō poterit? Itē. Si virgines nōduꝫ
velate taliter publica pnia puniuntur: ⁊ a ce
tu fidelium vſqꝫ ad ſatiſfactionē excluduntur
quātomagis vidue que perfectioris etatis ⁊
maturioris cōſilij exiſtunt ⁊ habitū religiōis
aſſūpſerūt: ⁊ deinde apoſtatauerunt atqꝫ ad
priorē vomituꝫ ſunt reuerſe: a nobis ⁊ ab oi
bus fidelibus: a liminib⁹ eccl'ie. ⁊ a cetu fideli
um vſqꝫ ad ſatiſfactioneꝫ ſunt eliminande: ⁊
carceribus tradēde. ¶ Ex his appꝫ virgīes
vel viduas: voto continētie aſtrictas: ſiue fue
rint velate ſiue nō: nullaten⁹ cōiugium ſortiri
poſſe. Qꝺ itidē de oib⁹ itelligēdū eſt: qui cō
tinētiā vouerunt. Qꝺ enim ante erat licitum
poſt votū fit illicitū. Nō eſt igit᷑ pretermittē
dū qꝺ Innocenti⁹ papa de viduis ⁊ puellis Ibidē ca. q̄ chriſto.
decreuit que chriſto ſpūaliter nubūt: ſi poſtea
publice nupſerint: nō eas admittēdas eſſe ad
pniam: niſi his quib⁹ ſe iunxerāt de mūdo re
ceſſerint. Si eni de oib⁹ hec rō cuſtoditur: vt
quecūqꝫ viuente viro alteri nupſerit: adultera
habeat᷑ nec ei agēde pnie licentia ꝯceditur ni
ſi vn⁹ de illis fuerit defunctus: quantomagis
de illa tenēda eſt: que aute ſe immortali ſpon
ſo ꝯiunxerat: ⁊ poſt hoc ad humanas nupti
as trāſmigrauit? ¶ Attēde ꝙ n̄ ſolū ꝯiugi
uꝫ talib⁹ negare vꝫ ſꝫ ēt locū pnie. Sꝫ nō ita ī
telligēdū eſt: vt aliq̄n excludantur a pnia que
digne pniam agere volūt: ſꝫ ille nō ſūt admit
tende ad pniam que ab inceſtus copula diſce
dere noluerint: q꜖ poſt religionis propoſituꝫ
nō pōt deo recōciliari per pniam: que ad ha
bitū ſue ꝓfeſſiōis redire neglexerit. Tunc ille
cui ſe ꝯiunxerat ei defunct⁹ erit: cū ab ei⁹ illici
tis amplexib⁹ hec penit⁹ receſſerit. Cuꝫ ergo
dr̄ eas nō eē admittēdas ad pniaꝫ: niſi q̄b⁹ ſe
iūxerāt de mūdo receſſerint: ſubaudiendū eſt
eis. Tūc eni eis uiri de mundo recedunt ⁊ de
ſūgūtur: cū ab eoꝝ ꝯcupiſcentia iſte ſe alienāt
quē ſenſū ſiſitudo ſubdita declarat ⁊ ꝯfirmat.

¶ Qꝫ grāde malum ſit adulterium. d

Cu vir ⁊ mulier legiti
me ꝯiūcti ſūt: ꝯſtat alterū altero viuēte ad ali
aꝫ nō poſſe trāſire copl'aꝫ: alioq̄n adulterium
ꝯmittit᷑: de q̄ Clemēs papa ait. Quid ī oib⁹ 32. q. 6. c. q̄d in omnibus
pctis adult'io ē graui⁹? Scdꝫ nāqꝫ ī pcīs tꝫ
locū: quē primū illi hn̄t q̄ aberrāt a deo. Gra
uiſſime ergo peccāt adulteri: grauiter fornica

rij ſed

nij: ſed cūctis his grauiꝰ īceſtuoſi: quos oēs
De adul. cō ingis. & hī. ꝫ.q. 6. ca. adulterij malum. trāſcendunt ꝯ nām delinquētes. Vñ Aug.
Adulterij malū vicit fornicationē: vincit̄ ab
īceſtu. Peius.n.ē.cū mr̄e ꝙ cū aliena vxore
dormire: ſ; hoꝝ oīum peſſimū eſt qđ ꝯ nām
fit: vt ſi vir membro mulieris non ad hoc con
ceſſo vtatur hoc execrabiliter fit in meretrice:
ſed execrabilius fit in vxore.

¶ De illis qui poſt lōgā captiuitatē redeūt. e

Hic q̄ritur de illis femi

nis putantes viros ſuos īterēptos: vel in ca
ptiuitate vel ab iniq̄ dñatōe nunꝙ liberādos
in alioꝝ cōiugia trāſierunt: ſi illi q̄ putabāt̄
piiſſe remeauerit: vtrū eis reddi debeant: & an
ſcđi fornicati ſint & ipſe ree adulterij. De hoc
ꝫ.q.i c.cū per bellicā. Leo papa ſic ait: Neceſſe eſt vt legitimarū fe
dera nuptiarum reintegrāda credamus: & re
motis his que hoſtilitas intulit: cuiq; id le
gitie reformet̄ qđ itulit: ꝓcurādūq; ē vt reci
piat q̄ſq; qđ ꝓpriū eſt: nec tñ culpabilis iudi
cet̄: & q̄ſi alicī iuris ꝑuaſor hēat̄ q̄ ꝑſonā ciꝰ
mariti q̄ iā nō eē eſtimabat̄ aſſūpſit. Sic eni;
multa q̄ ad eos q̄ i captiuitatē duci ſunt pti
nebāt: in ius alienū trāſire potuerūt: & tñ ple
ne iuſtitie eſt vt eiſdē reuerſis reformenṫ. Jđ
q; ſi viri poſt lōgā captiuitatē reuerſi: ita ī di
lectiōe ſuaꝝ ꝯiugū ꝑſeuerāt: vt eas cupiant ī
ſuū redire ꝯſortiū: dimittēdū ē & inculpabile
iudicādū qđ nec̄itas ītulit & reſtituēdū qđ fi
des poſcit. Sin aūt alique mlr̄eres ita viroꝝ
poſteroꝝ amore ſunt capte vt malit his cohe
rē ꝙ ad legitimū trāſire ꝯſortiu;: merito ſunt
notāde: ita vt eccl̄iaſtica cōione priuent̄: q̄ de
re excuſabili ꝯtaminationē crimis elegerunt.
Redeāt ergo ī ſuū ꝯiugia ſtatu;: q̄ ſicē mlr̄ie
res q̄ ad viros ſuos reuerti noluerit ipie ſunt
hñde: ita ille q̄ redeunt merito ſunt laudāde.
Ex his oñdit̄ illos q̄ tal̄r iūgūt̄ vt credāt vi
ru; itereptū ꝑ ignorātiā: aliq̄ excuſatiōe; hr̄e
de pctō: & tñ primā copulā eē legitimā: nō ſe
cundā: veniā tñ hr̄e ſi careat obprobrio male
Dug. 4. ſen. c. 4. volūtatis. ¶ S; ſi q̄s relicta i p̄ria ſua vxore
i lōgiquā abiēs regionē aliā ducat vxorē: dei
de pnia ducꝰ eā dimittē velit aſſerēs ſe alia;
hñiſſe q̄ viuit: nec eccl̄ia ꝑmittat: q̄ qđ ille aſ
ſerit ignorat: q̄rit̄ an in hac ſcđa copl̄a ſit cō
iugiū? Sāe dici p̄t nō eē ꝯiugiu; & mlr̄erē đ
Hoc hodie nō tenetur imo non debet ecclesie obedire. crimie excuſari ꝑ ignorātiā viru; autē adl̄teri
u; admiſiſſe. S; et q̄ ad primā redire volens
nec valēs cogit̄ eccl̄ie diſciplina hāc tenē: in
cipit excuſari ꝑ obedientia; & timorē: de hoc
qđ poſcēti mulieri debitu; reddit a q̄ ipē nun

quā poſcere d;: & ſic de alijs hiꝰ ſentiēdu; eſt.

¶ Iſta eſt diſtinctio.38ᵃ huiꝰ q̄rti libri: In q̄ magr̄
poſtq̄; ſupius determinauit de ipedimēto ordinis:
hic determinat de ipedimēto voti. Et tria facit. Pri
mo eni diſtictionē voti ꝑmittit. Scđo quale votu;
mr̄imoniū ipediat ſubdit. Tertio quđ viri lōge a fe
minis ꝓpter captiuitatem ſequeſtrati eas repetere
poſſint ſubiungit. Primū facit a ꝑncipio diſtinctio
nis vſq; ibi (Qui enim ſolenniter.) Scđm vſq; ibi
(Hic querit̄ de illis feminis.) Tertium vſq; ad fi
nem diſt. In ſpāli ſnia magri ſtat in trībꝰ ꝓpōnibꝰ
quaꝝ p̄ma eſt hec. ¶ Votū cōe eſt qđ oēs accipiunt
cum ſpōdēt diabolo & eius pōpis renūciare. Singu
lare vo eſt cū q̄s ſpōdet v̄ginitatē ſuare. Hāc magr̄
īſinuās ꝓponit p̄mo q̄d ſit votu;. Et dicit ꝙ votum
eſt teſtificatio quedā ꝓmiſſionis ſpontanee que de
his que dei ſunt ꝓprie fieri d;. Sūt tñ aliqua ſtulto
rū vota que frangēda ſunt. Poſtea diſtinguit de vo
to & oſtēdit ꝙ votū mr̄imoniū ipedit: & dicit ꝙ vo
toꝝ aliđ eſt votū cōe & aliud ſingulare. Cōe eſt illud
qđ in baptiſmo faciūt oēs cū ſpōdent ſe renunciare
diabolo & pōpis eiꝰ. Singulare eſt cū q̄s ſpōte ꝑmit
tit virginitatē vl̄ aliud hmꝰ. Itē votoꝝ ſingulariū: ali
ud eſt p̄uatū vt illud qđ eſt factū in abſcondito. Ali
ud ſolēne vt illđ qđ eſt factu; in facie eccl̄ie. Priua
tū aūt votū ſi violet̄ pctm̄ mortale eſt: Si aūt ſolēne
violet̄ pctm̄ mortale & ſcādalū eſt. ¶ Scđa ꝓpđ eſt
hec: De qđ licite ꝑmittimꝰ debemꝰ ſuare totū ſiue
ſit p̄uatū ſiue ſolēne votū. Hāc magr̄ īſinuans dicit
ꝙ q̄ p̄uatū votū ꝯtinētie faciūt mr̄imoniū ꝯhere nō
debet: q̄ ꝯtrahēdo mortal̄r peccāt. Si aūt ꝯtrahunt
nō ſepant̄ q̄ ꝓbari nō pōt qđ occulte actu; eſt. Qui
aūt ſolēniter vouēt nullatenꝰ inire queūt. Cōtinētiā
igit̄ vouētes ſiue ſint virgines ſiue vidue ſiue vela
te ſiue nō velate ꝯiugiū nullatenꝰ ſortiri pñt: q̄ qđ
añ fuit licitū poſt votu; fit illicitū: qđ auctībꝰ confir
mat. Poſtea dicit ꝙ iſti q̄ ꝯtinētiam ſolēniter voue
rūt ſi aliq̄ tpe ꝯhunt, debēt ab īgreſſu eccl̄ie & a cetu
fideliū ſepari: donec hūiliter ſatiſfaciāt & ad bonum
qđ ceperāt ſiue inuite ſiue volūtarie redeant: quod
auctībꝰ ꝓbat. Obijcit tñ in ꝯtrariū per Innocētij au
ctoritatem: q̄ dicit illos qui ꝑ ſpūal̄r nubūt ſi poſtea
publice nupſerint: nō ſolū ad ꝯiugiū ſ; nec ad pniā
recipiēdos eē niſi q̄bꝰ ſe ꝯiūxerūt đ mūdo recedāt.
Et rñdet magr̄ ꝙ intelligenda eſt auctoritas Inno
cētij de illis q̄ ab īceſtꝰ copula deſiſtere nolūt: q̄ nō
ſunt ad pniam admittēdi. Tñ q̄ digne pniam agere
volūt a pnia nō excludant̄ & talibus ab illicitis cō
plexibꝰ recedētibꝰ illi q̄bus ſe ꝯiūxerūt defuncti ſūt.
Poſtea dicit ꝙ qñ vir & mulier legitie ſunt ꝯiuncti
nō pōt alter altero viuēte ad aliā copulam tranſire:
alioq̄n adulterium cōmittit: qđ eſt grauiſſimū pctm̄
l; grauiꝰ īceſtꝰ & adhuc ampl̄ꝰ vitiū ꝯ nām: qđ au
ctoritatibꝰ ꝓbat. Ex ꝑdictis īſero: ꝙ tñ illđ votū ꝙ
per ſuſceptionē ſacri ordis & ꝓfeſſionē eſt ſolenniza
tū: dirimit mr̄imoniū ꝯtractū & nullū aliđ quātūcū
q; ēt ſit publicatum. ¶ Tertia ꝓpđ eſt hec: Viri re
deūtes ex lōga captiuitate q̄s femine putabant fore
mortuos pñt vxores ſuas repetere ex iuris ꝑdicte.
Hāc magr̄ īſinuās querit de illis femīs putantes vi
ros ſuos interfectos in captiuitate vl̄ nunq̄; liberan
dos ad alioꝝ ꝯiugia trāſierūt: ſi illi qui putabantur
piiſſe remeauerint: vtrū eis reddi debeāt: & an ipſe
ſunt ree adulterij. Et rñdet ꝙ p̄ma copula legitima
erat: q̄ tñ ſic ꝯiūgūtur ꝓp ignorātiā hñt aliq̄; excuſa

tionẽ de pctō: ſʒ tñ nō caruerũt opprobrio male vo-
luntatis: exigit ḡ iuſtitia vt viris reuerſis vxores re
formẽtur q̃ ſi h̄ voluerint laudāde ſunt. Si autẽ ad
legitimũ ↄſortiũ redire noluerint ſʒ cum poſteriori
bus viris remanere merito ſũt excōicande: ⁊ eccl'ia
ſtica cōione p̄uāde q̄ ꝺ re excuſabili ↄminatiōnẽ
elegerũt criminis: ⁊ h̄ auctē ↄfirmat. Ulterio q̄rit̃ de
iſto q̄ vxore ſua relicta in p̃ria ſua abiit in lōginquaʒ
regionẽ ⁊ ibi aliā duxit: p̃nia duct⁹ vult eaʒ dimitte
re: aſſerēs ſe hũiſſe aliā q̄ viuit nec eccl'ia permittat
que qꝺ ille aſſerit ignorat. Querit̃ vtrũ in hac copu
la ſit ↄiugiũ. Et videt̃ q̄ nō. tñ mulier pp̄ ignorātiā
a crimīe excuſat̃. vir aũt cōmiſit adulterium: ſʒ ex q̄
vult ad primam redire nec pōt cogit̃ iudicio eccl'ie
hāc tenere: ⁊ tūc p̄ obediētiā ⁊ timorem icipit excu
ſari. Uñ reddere dʒ ei debitum ſed nunq̄ꝫ debet ab
ea exigere ſeu poſcere. Et tñ in ſp̄ali.

Diſtinctio. XXXIX. De ipedimētis q̄ faciũt oīno illegitimũ ad ↄhēdū mr̃imōiuʒ cũ q̄dā ⁊ cũ q̄daʒ nō: q̄ vēit ex cl'tus diſparitate

¶ De diſpari cultu. a

POſt hec de diſpari cultu vidēdũ ē: h̄ ē. n. vna de cāis q̄b⁹ p̄ſōe illegitīe ſiũt ad ↄhēdũ mr̃imōiũ. Nō eniʒ lʒ xp̃iano cũ gētili vl' iudea inire ↄiugiũ q̄ ēt i veteri te-
ſtō ꝓhibitũ ē fideles viros iſideles ducē vxo-
res dño dicēte. Nō accipias vxorē ꝺ filiabus
alienigenaꝝ filijs tuis: ne traducāt eos poſt
deos ſuos. Iuxta h̄ dñi p̄ceptũ iudeoꝝ coniu
gia cũ alieñis inita Eſdras ſepauit. Hoc idē ēt

Exoḋ. 34. Deut. 7.

i nouo teſtō ſuat̃. Uñ Aug⁹ Ne nubat femi
na niſi ſue religiōis viro: vel ne vir talē ducat
vxorē. Idē eniʒ vt dicis iubet dñs: docet ap'ls

Eſdre. 10. Ad Pollentiũ. ⁊ hr̃. 28. q. i. c. ſic eni ad ſi.

vtrũq̄ꝫ p̄cipit teſtm̃. Itē Amb. Caue chriſtia
ne gētili vl' iudeo filiā tuā tradē: caue ne gen-
tilē vl' iudeā vl' alienigenā. i. hēticā ⁊ oēʒ alie

Exoḋ. 34. i. Cor. 7.

nā a fide tua vxorē acceſſias tibi. Itē. Siq̄s
iudee ſiue xp̃iana iudeo ſiue iudea chriſtia-

In li. de patriarchis: ⁊ ponit̃. 28. q. i. c. caue.

no carnali ↄſortio miſceat̃ q̄cũq̄ꝫ tm̃ nephas
admiſerit a xp̃iano cetu ꝓtin⁹ ſegreget̃. Ex
his alijſq̄ꝫ plrib⁹ teſtimōijs app̄et non poſſe
ↄhi ↄiugiũ ab his q̄ ſt̃ diuſe religiōis ⁊ fidei.

¶ De cōiugio fidelis ⁊ iſidelis ⁊ duoꝝ ifideliũ. b

HUic āt videt̃ obuiare

i. Cor. 7.

qꝺ ap'ls ait de iparib⁹ ↄiugijs. Ego dico: nō
dñs. Siq̄s frater hʒ vxorē iſidelē ⁊ hec ↄſen
tit hitare cũ illo: nō dimittat illā: ⁊ ſi q̄ mlier
⁊c̃. Sʒ aliꝺ h̄ eē aliꝺ illꝺ euidēter oñdit Au-

Ad pollētiũ ⁊. hr̃. 28. q. i. c. ſic enim ad ſi.

g⁹ Ibi eni agit̃ de illis ↄiugijs fideliũ ⁊ iſide
liũ q̄ ↄhũtur ab eis i diſp̄i religiōe ⁊ fide ma-
nētib⁹. Ap'ls x̄o agit de illis q̄ vni⁹ eiuſdēq̄ꝫ
iſidelitatis fuerũt qñ ↄiũcti ſũt. Sʒ cuʒ veniſ
ſet euāgeliũ alt̃ ſine altera credidit. Intelligis
ne q̄d dicā? Attēde vt rē ipſaʒ diligēti⁹ expla-
nē. Ecce ↄiuges duo vni⁹ iſidelitatis fuerunt
qñ ↄiũcti ſũt: nulla de his qō eſt q̄ p̄tineat ad
illꝺ p̄ceptũ veteris ⁊ noui teſti: q̄ ꝓhibet̃ fide
lis cũ iſideli copulare ↄiugiũ. Iā ſũt ↄiuges
⁊ ambo adhuc ſũt iſideles. Tales ſunt adhuc
q̄les ↄiũcti ſunt. Uenitq̄ꝫ euāgelij p̄dicator:
credidit eoꝝ vn⁹ vl' vna ſʒ ita vt infidelis cum
fideli hitare ↄſentiat non iubet dñs vt fidelis
iſidelē dimittat: tal'r ↄiũctũ. Nec ap'ls iubet
vt nō dimittat ſʒ ↄſulit: vt ſiq̄s al'r agat nō ſit
trāſgreſſor ſicut ⁊ de virginib⁹ cōſulit. Mo-

i. Cor. 7. 28. q. i. c. iaʒ nunc illud Auguſtinus ad pollētiũ.

net aũt qꝺ eſt lucrādi occaſio cuʒ poſſit licite
relinquere ſʒ nō expedit. Tũc enim non expe-
dit id qꝺ licitũ eſt qñ p̄mittit̃ q̄dē: ſed ipſius
vſus alijs affert ipedimētũ ſalutis: ſicut diſceſ
ſio fidelis ab infideli: quā nō ꝓhibet dñs: q̄
corā illo nō eſt iniuſta ſʒ ap'ls ne fiat conſilio
charitatis ſuadet vt nemo in ea re iuſſiōis ne
ceſſitate teneat̃: ſʒ ↄſilij volũtate libere faciat.
Et his mōſtrat̃ inter iſideles ↄiugiũ eē: ⁊ cō

i. Cor. 7.

ſiliũ ap'li non obuiare p̄cepto dñi: quo iubet
fidelē non iungi infideli ⁊ ſi ↄiuncti fuerint ſe
parari. Legit̃ q̄ Eſdras ꝓp̄ha: imo dñs p̄
eum iuſſit iſraelitis vxores dimittere alienige
nas: per q̄s ibāt ad deos alienos: nō ille per
maritos acquirebant̃ deo. Recte hoc p̄eci-
pit: q̄ Moyſen iuſſerat dñs ne quis vxorem
alienigenam duceret: Merito ergo q̄s duxe
rant dño ꝓhibēte dño iubēte dimiſerũt: q̄ vt
ait Amb. Nō eſt putādũ mr̃imonium qꝺ ex-

Amb. 28. q. i. c. iuſſu. Eſdras.

tra decretũ dei factũ eſt: ſed cum cognoſcitur
emendādũ: vt qñ fidelis iſideli copulat̃. Sʒ
vt ait Aug⁹: Cũ cepiſſet genitus euāgelium

Auguſtinus ad pollentiuʒ: ⁊ hr̃. 28. q. i c. ſic eni neq̄ꝫ.

predicari: iā cōiũctos gentiles gentilib⁹ com
perit cōiugibus: ex quibus ſi nō ambo crede-
rent: ſed vnus vel vna ⁊ infidelis cũ fideli con
ſentiret habitare nec prohiberi a dño debuit
fidelis iſidelē dimittere nec iuberi. Ideo non

Matth. 19.

prohiberi: q̄ iuſtitia permittit a fornicāti di-
ſcedere. Et infidelis hōis fornicatio eſt ma-
ior in corde nec vera eius pudicitia cum con

Non eſt vera pudicitia fidelis cum iſideli. ⁊ hr̃. 28. q. i. i p̃n. Ro. 14.

iuge dici pōt: q̄ omne qꝺ non eſt ex fide pec
catũ eſt. quāuis veram fidelis habeat pudici-
tiā: etiam cũʒ infideli coniuge que non habet
verā. Ideo aũt nec iuberi: q̄ nec cōtra iuſſio
nē dñi gētiles fuerunt ambo coniuncti. Lici
tũ ergo erat per iuſtitiam fideli infidelē dimit
tere: ſʒ licitũ nō erat faciēdũ propter liberam
beniuolētiam. Euidēter apparet ⁊ iter infide
les cōiugiuʒ eē ⁊ ap'lm de illis agere: q̄ i iſide
litate cōiũcti fuerũt ⁊ poſt alter ad fidem con
uerſus eſt. cũ quo etiam infidelis hitare con
ſenſit: ⁊ hunc non dimittere fideli cōſulit apo
ſtolus: q̄ forte per fidelē ſaluabitur infidelis.

¶ De fornicatione ſpirituali ob quam poteſt dimitti coniunx. c

Poteſt tñ

In glo. j. Cor. 7. Si quis. Matth. 5. & 19. In ſer. dñi i monte. & hī 28. q. j. c. idolatria. **Pôt tamē licite dimit**-
tere: q2 īfideli ē fornicatio: ſi nō corpis tñ mē
tis. Cām. n. fornicatiōis dñs excepit. Forni
cationē ꝟbo gñalē & vlem itelligere cogimur:
nō mō. ſ. corpalē ſʒ & ſpūalē: de q̄ Aug9. ait:
Idolatria & q̄libet noxia ſupſtitio fornicatio
ē. Dñs aūt pmiſit & cā fornicatiōis vxorē di-
mitti: ſʒ nō iuſſit & ſic dedit aplo locū monen
di: vt q̄ voluerit ñ dimittat. Pt tñ licite dimit-
tere. Si. n. fornicatio carnis deteſtāda ē i ꝯiu
ge: q̄to magis fornicatio mētis. i. īfidelitatē.

ℭ Pro quibus vitijs poſſit dimitti. d

28. q. j. **Si āt queris an ꝓpter**
aliō vitiū niſi pp̄ īfidelitatē vl idolatriā poſſit
dimitti: Atēde q̄d Aug9 ait: Si īfidelitas
Idē vbi. ſ. fornicatio ē: & idolatria īfidelitas: & auaritia
idolatria: nō ē dubitādum & auaritiā fornica
tionē eē. Quis ergo q̄libet illicitā ꝯcupiam
pt a fornicatiōis gñe ſepare: ſi auaritia forni
catio ē: Ex q̄ itelligit̄ ꝙ pp̄ illicitas ꝯcupias
nō tñ q̄ i ſtupris cū alienis viris vel feminis
cōmittūtur: ſʒ ob q̄ſlibet q̄ aiaʒ a lege dei aber
rare faciunt & pnitioſe corrūpi: poſſit ſine cri-
mine & vir vxorē ſuā dimittē & vxor virꝫ. Itē.
Aug. de fide & opibus. & hī. 28. q. j. c. vxor legitia Rectiſſime dimittit̄ ſi viro ſuo dicat: nō ero
vxor tua: niſi mihi de latrocinio diuitias con
greges: vel niſi ſolita lenocinia exerceas aut ſi
q̄d aliud facinoroſū vel flagitioſuʒ a viro ſuo
expetat. Tunc ille ſi ꝟaciter penitēs ē: hēt q3
Matth. xi. fidē p dilectionē opantē: mēbrū qđ eū ſcanda
liçat āputabit. Ex his appet ꝙ nō ſolū īfide-
litas ſʒ ēt quelibet ꝯcupia que pniſioſe turpi-
terq3 corrūpit: fornicatio ſpūalis eſt p quam
vir vxorem vel vxor virū dimittere pōt. Cōſu-
j. Cor. 7. lit tñ apl's ne fidelis dimittat infidelem volen
tem cohabitare: nec a deo reuocare.

ℭ Si fideli liceat aliam ducere infideli diſcedente vel dimiſſa. e

28. q. 2. q̄ſt per totū tractat̄ hec qō. **Hic q̄ritur ſi fidelis di**
mittat īfidelē: vel īfidelis a fideli diſcedat: an
liceat fideli aliā ducere: Videt̄ auctas teſta-
ri ꝙ illa viuēte alterā ducere nō valeat. Amb.
28. q. 5. eni ꝟba aplī expōnēs ait: Alioq̄n ſi diſcedit̄
ab īuicem & volētes cohabitare dimittitis: &
alijs vos copulatis adulteri eſtis: & filij vr̄i q̄
de hac copula naſcūtur. imūdi. i. ſpurij ſunt.
Itē. Si q̄s hūerit vxorē ꝟginē añ baptiſmū
28. q. 5. Si quis. viuēte illa poſt baptiſmū alterā hr̄e non pōt.
Crimina. n. i baptiſmo ſoluūtur nō cōiugia.

ℭ Que premiſſis contraria videntur. f

28. q. 5. **Sed ecōtra Ambro. te-**
ſtat̄. Si īfidelis dicit apl's diſcedit diſcedat.
Nō. n. ē ſeruituti ſubiect9 frater aut ſoror in In glo. j. Cor. 7. non eſt eni.
hi9: q2 nō debet̄ reuerētia cōiugij ei q̄ horret
auctorē cōiugij. Nō ē. n. ratū mr̄imoniū qđ
ſine deuotiōe dei eſt: & iō non eſt pctm̄ ei q̄ di-
mittit̄ pp̄ deū: ſi alij ſe copulauerit. Cōtume
lia enim creatoris ſoluit ius mr̄imonij circa
eum qui relinquit̄ ne accuſet̄ alij copulatus.
Infidelis aūt diſcedēs & in deum peccat & in
matrimoniuʒ. nec eſt ſeruāda ei fides cōiugij
qui ideo receſſit ne audiret chriſtuʒ eſſe deum
chriſtianoꝝ cōiugioꝝ. Si vero ambos credi
derint per cognitionē dei cōfirmat̄ cōiugiū.

ℭ Determinatio. g

Attēde hec p̄dictis cō-
traria poſſe videri: ita vt ſibi Ambro9 ꝯdice-
re videat̄. Sed diſtiguēdū eſt hic aliud eē di-
mittere volētē cohabitare. aliud dimitti ꝓpt̄
deū ab illo q̄ horret nomē chriſti. Ibi lex beni
niuolētie nō ſeruat̄: hic veritas cuſtodit̄. Et
ideo cū liceat dimittere volentē cohabitare.
nō tñ ea viuēte aliā ducere licet. Diſcedentem
vero ſequi nō oportet: & ea viuente aliā ducere
lʒ. Sed hoc non eſt intelligēdum niſi de his 28. q. 2.
q̄ in infidelitate ſibi copulati ſunt. Sed ſi ad
fidem vterq3 cōuerſus eſt: vel ſi vterq3 fidelis
mr̄imonio coniunctus eſt: & poſt alter eoruʒ
a fide diſceſſerit: & odio fidei coniugem reli-
querit dimiſſus diſcedentē non comitabitur.
nec tñ illa viuēte alterā ducere poterit: q2 iter
eos fuerat ratū ꝯiugiū: qđ non pōt diſſolui.

ℭ Quidā dicūt ꝯiugiū nō eē iter īfideles & q̄re. h

Sunt tamē nonnulli q Hic paſſus q̄ſt de ꝟbo ad ꝟbum hī 28 q. j. i pñ. Rom. 14.
iter īfideles aſſerūt ñ eē ꝯiugiū: q2 nec rata nec
legitia eſt eoruʒ copula: Rata nō eſt: q2 ſolui
pōt: nec legitima: q2 aplus ait: Omne qđ nō
eſt ex fide pctm̄ eſt. Eorū aūt coniunctio non
eſt ex fide: & ideo pctm̄ eſt. Non eſt ergo cōiu
gium: q2 nullum cōiugium pctm̄ eſt. Aug. ēt 28. q. j. §. Dis itaq3.
dicit: q2 nō eſt vera pudicitia infidelis cū fide
li. Sed vera negatur eſſe pudicitia. non ꝙ in-
fideliū cōiugiū nō ſit veꝝ: ſed q2 non hʒ illud
triplex bonū qđ excuſat coitū & meret̄ p̄miū.
Itē illud apli. Omne qđ nō eſt ex fide pctm̄
eſt. nō ita intelligendū eſt: vt q̄cq̄d fit ab infi-
delib9 pctm̄ ſit: ſed omne qđ fit cōtra fideʒ. i.
cōſciam: male fit: & ad gehennā edificat. Vel
in omni eo qđ infidelis facit peccat: non q2 il
lud facit: ſed q2 non eo modo illud facit quo
debet: non referens ad debitum finem.

ℭ Qđ legitimum ſit coniugium infidelium ſed non ratum & quare. i

Copula ergo marita-

lis q̃ ẽ iter iſideles ɔiugiũ ẽ legitimũ: ſʒ nõ ratum. Legitimũ q: eſt iter legitimas pſonas: ſed nõ ratũ: q: ſine fide. Cõiugiũ vero fideliũ eſt legitimũ: & ratũ: ſi tñ legitime ſunt pſone. Q đ aũt legitima ſit iſideliũ ɔiũctio Aug. teſtať dicẽs: Uxor legitima ſocietate cõiuncta ſine vlla culpa relinq̃tur ſi cũ viro chriſtiano ꝑmanere noluerit. Ex hoc ẽt ꝓbať ꝙ iſideli ad fidẽ ɔuerſo apl̃s ɔſuluit iſidelẽ nõ dimittere qđ nõ faceret: ſi nõ ẽẽt iter eos legitimũ cõiugiũ. Legitimũ eſt qđ legali iſtitutiõe vel prouincie morib⁹ non ɔ iuſſionem dñi ɔhitur.

Jn li. de fide & opib⁹ & hi 28. q. i. ca. vxor legitia
Hugo. 4 ſniaꝝ. c. 9.
j. Coꝝ. 7.

¶ Jſta eſt diſtinctio. 39.ᵃ hui⁹ q̃rti libri: Jn q̃ magr̃ poſtq̃ ſupi⁹ determiauit de ipedimẽtis mr̃imonij: q̃ faciũt pſonã ſimplr̃ illegitimã: Hic determiat de ipedimẽto qđ facit eã illegitimã reſpectu alteri⁹ pſone. Et tria fac. Prio eni oñdit ꝙ diſpar cult⁹ pſonas illegitimas facit ad ɔhendũ. 2° declarat vtrũ duoꝝ infideliũ mr̃imonialr̃ ɔiũctoꝝ vn⁹ ad fidẽ ɔuerſus poſſit relinquere nõ ɔuerſum. 3° quõ duoꝝ infideliũ nõ poſſit ẽẽ verũ mr̃imoᵐ. Pria ps vſq̃ ibi (Hinc aũt videť obuiare). Scđa vſq̃ ibi (Sed hoc non eſt itelligẽdum.) Tertiũ ṽo vſq̃ ad finẽ diſt. Jn ſpãli ſnia magri ſtat i tribus ꝓpõnib⁹: q̃rũ p̃ᵃ ẽ hec. ¶ Diuerſe religiõis pſone ad ɔhẽdũ nl̃ mr̃imonialr̃ ſunt illegitime. Hãc magr̃ ponẽs ꝓpõit p̃ ꝙ mr̃imoniũ ɔhi nõ põt ab his qui ſunt diuerſe religionis. Diſpar eni cult⁹ facit pſonas illegitimas ad ɔhẽdũ. qđ pluribus auc̃rib⁹ ꝓbat. Poſtea obijcit in ɔ̃triũ per apl̃m qui dicit: ꝙ ſiq̃s hẽt vxorẽ iſidelẽ & hec ɔſentit habitare cũ iſto nõ dimittet illã: & ſilr̃ dicit de muliere. Et ridet ꝙ q: illđ dictũ eſt. ſ. ꝙ q̃ ſunt diſpares in cultu ɔhẽ nõ pñt. itelligendũ eſt de illis qui erãt in diſpari religiõe cultu ſeu fide. qui. ſ. ſic manentes ɔhere nõ pñt. Qđ apl̃s ait itelligẽdũ eſt de illis q̃ vnius iſidelitatis fuerũt qñ ɔiũcti ſũt poſtmodũ vnus ſine altero ad fidẽ ɔuerſus eſt: qñ eni ſic eſt. ſi infidelis cũ fideli cohitare ɔſentit. tũc ſuadet apl̃us fideli vt eã nõ dimittat. qñ forte p fidelẽ ſaluãda eſt. põt tñ licite fidelis iſidelẽ dimittẽ: etiã cohabitare volẽtẽ: q: ipſa iſidelitas eſt quedã fornicatio ſpũalis ꝓpter quã põt vxor dimitti ſic̃ pp fornicationẽ corpalẽ q̃ oĩa auc̃rib⁹ ꝓbat. Ex his iſert 2ᵃᵐ ꝓpõnẽ que eſt. ¶ Fidelis vir põt licite iſidelẽ vxorẽ dimittẽ & econuerſo pʒ ex p̃miſſis. Poſtea querit vtrũ pp aliud vitiũ q̃ iſidelitatẽ poſſit dimitti. Et ridet ꝙ vir ſine crimine põt vxorẽ dimittẽ & ecõuerſo vxor virũ pp q̃ſdã ɔcupias que aberrare faciunt aiam a lege dei: & non ſolũ pp infidelitatẽ. qđ auc̃rib⁹ ꝓbat. Poſtea querit ſi fidelis iſidelẽ dimittat: vel iſidelis a fideli recedat. vtrũ liceat fideli aliã ducere. Et arguit per auc̃tes ad vtrãq̃ ptẽ: & ɔ̃rietates diſſoluens dicit ꝙ ſi fidelis dimittat iſidelẽ volẽtẽ ſecum cohitare ſine ɔtumelia ſaluatoris nõ põt alterã ducẽ ea viuente. Si ṽo iſidelis diſcedat & dimittit fidelẽ volẽtẽ ſecũ hitare nõ teneť ſeq̃ diſcedẽtẽ: ſʒ licet ei alterã ducẽ. hoc aũt itelligẽdũ eſt de illis q̃ in iſidelitate ɔiuncti ſunt: ſʒ ſi vterq̃ ad fidelitatẽ ɔuerſus eſt. vel ſi vterq̃ fidelis extis mr̃imonio ɔiũct⁹ & poſtea alter illorum a fidelitate diſceſſerit & fidelẽ derelinq̃t: nõ debet dimiſſus diſcedentẽ iſidelẽ ſequi. tñ illa viuẽte nõ põt aliã ducẽ. q: inter eos fuit ɔiugiũ ratũ qđ diſſolui nõ põt. ¶ Tertia ꝓpõ eſt hec: Cõiugiũ infideliũ minime ẽẽ ratũ pʒ ex h̃ ꝙ oĩs eoꝝ actio diſſime eſt pctm̃. Hãc magr̃ iſinuãs dicit iter iſideles nõ ẽẽ ɔiugia: q: eoꝝ copula nõ ẽ rata cum ſolui poſſit. nec eoꝝ ɔiugia ẽẽ legitima. cũ nõ ſint ex fide: oẽ aũt qđ nõ eſt ex fide: pctm̃ eſt. ſm apl̃m. Hoc idẽ ẽt oñdit per Aug. Magr̃ aũt diť ꝙ iter iſideles eſt legitimũ mr̃imoniũ: q: eſt iter legitimas pſonas: ſʒ non ẽ ratum: nõ eſt cũ fide qđ p auc̃tes ꝓbat. Cõiugiũ autẽ fideliũ eſt legitimũ & ratũ: ſi legitie ſint perſone. Et ſoluit dicẽdo ad auc̃tẽ. b. Aug. Cõiugiũ iſideliũ verũ eſt: ſed nõ habet illud triplex bonum qđ excuſat coitum nec mereť premium. Exponit etiam illud apl̃i. Omne qđ nõ ex fide eſt: pctm̃ eſt. Et tñ in ſpãli de ſententia huius diſtinctionis.

¶ De cognatiõe carnali & ſpũali: & pri⁹ de carnali a — Diſt. XL.

Nunc ſupereſt de

cognatiõe aliq̃d dicẽ. Eſt aũt cognatio alia carnalis: alia ſpũalis. Primũ de carnali cognatione & affinitate iſpiciam⁹. Cognati ḡ vel affines in ſeptio gradu vel iſra copulari nõ debẽt. vnde Greg. Progeniẽ ſuã vnũquẽq̃ vſq̃ ad ſeptimã obſeruare decernim⁹ gñationẽ & q̃diu ſe agnoſcũt affinitate ꝓpiq̃s: ad ɔiugalẽ copulã accedẽ denegam⁹: qđ ſi fecerit ſepenť. Itẽ Nico⁹ papa. De ɔſanguitate ſua null⁹ vxorẽ ducat vſq̃ poſt gñatiõẽ ſeptimã vl̃ q̃uſq̃ parẽtela cognoſci pt̃. Itẽ nulli ex ꝓpinq̃tate ſui ſanguinis vſq̃ ad ſeptimũ gradũ vxores ducãt. His auc̃rib⁹ alijſq̃ plurib⁹ ɔſanguineoꝝ ɔiunctiões ꝓhibẽtur vſq̃ ad ſeptimũ gradũ.

De ipedimẽtis q̃ faciũt oino illegitimũ ad ɔhẽdũ mr̃imõiũ cũ q̃dã & cũ q̃dã non qđ vẽit ex ꝓpinq̃tate carnali. q̃ ẽ ɔſãguitas. Grego⁹ epis gallie. 35. q. 3. c. ꝓgeniẽ ſuã. Ibidẽ. c. de ɔſanguitate Ex concilio lugdunenſi. ibidẽ. c. nlli

¶ De cõputatione graduũ conſanguinitatis. b

Quõ ãt grad⁹ cõſangui

nitatis cõputãdi ſint. Iſiđ. oñdit ſic: Series cõſanguinitatis ſex gradib⁹ dirimiť hoc mõ: Fili⁹ & filia qđ ẽ frater & ſoror ſit ipſe trũcus. Illis ſeorſuʒ ſeiũctis ex radice illi⁹ trũci egrediũtur iſti ramũculi: nepos & neptis prim⁹. pronepos & ꝓneptis ſcđs: abnepos & abneptis terti⁹: adnepos & adneptis q̃rt⁹: trinepos & trineptis q̃nt⁹: trinepotis nepos & trinepotis neptis ſext⁹. Attẽde ꝙ ſex grad⁹ tm̃ ponit Iſiđ. q: truncũ iter gradus nõ cõputat. Alij vero q̃ ſeptẽ gradus ponũt trũcũ iter gradus cõputãt: varie nãq̃ cõputãtur gradus cõſanguinitatis. Alij. n. patrẽ i prio gradu: filios i ſcđo ponũt. Alij primũ gradũ filios appellãt negãtes gradũ cognatõis iter p̃rẽ & filiũ ẽẽ cũ vna caro ſint p̃r & fili⁹. Auc̃tes ḡ q̃ conſanguitatis cautelã vſq̃ in ſeptimũ gradũ ꝓhibẽt p̃rẽ ponũt in prio gradu. Illi ṽo q̃ vſq̃ ad ſextũ gradũ ꝓhibẽt: p̃mũ gradũ filios appellãt. atq̃ ita fit vt eedem pſone ſm hanc diuerſitatẽ iueniatur in ſexto & ſeptio gradu. Patrẽ ṽo i prio gradu põit: q̃ fratres dicit

35. q. 5. c. ſeries.

eſſe ſcđm

Zacharias aliṫ cōputat ibidē.c. parētele.

eē ſcdm gradū. Hoc mō cōputat Zacharias papa iquiēs: Parētele grad⁹ taliter cōputamus. Ego ⁊ frater me⁹ vna gñatio ſum⁹: primūq₃ gradū efficim⁹. Rurſus fili⁹ me⁹ ⁊ fratris mei fili⁹ ſcda gñatio ſunt: ⁊ ſcdm gradū faciūt atq₃ ad hūc modū cetere ſucceſſiões. inter illos vero q̄ ſex cōputāt gradus ⁊ illos q̄ ſeptē cōputāt grad⁹: nulla i ſenſu exiſtit diuerſitas q̄uis in nūero graduū varietas videat̄. Ultima enim generatio ſi a fratribus ſumat initium numerandi ſeptima inuenitur.

¶ Quare ſex gradus cōputantur. c

Quare vero ſex cōputet. Iſidor⁹ ipſe apit dicēs: Cōſanguitas dū ſe paulatī ꝓpaginū ordinib⁹ dirimens vſq₃ ad vltimū gradū ꝑtraxerit ⁊ ꝓpinqtas eē deſierit: tūc primū lex in mrīmonij vinculū eā recipiet: ⁊ quodāmō icipiet reuocare fugientē. Jō aūt vſq₃ ad ſextū gñis gradū ꝯſanguitas cōſtituta ē. vt ſicut ſex etatib⁹ mūdi gñatio ⁊ hois ſtat⁹ finit̄: ita ꝓpiquitas gñis tot gradib⁹ termietur. In his ſex gradib⁹ oia ꝓpinqtatū noia ꝯtinētur. vltra q̄s nec affinitas iueniri nec ſucceſſio ꝑt āplı⁹ ꝓrogari. Scdz alios ſeptē grad⁹ iō cōputātur. ita vt poſt ſeptē grad⁹ ſpōſus ſpōſe iūgatur. ſiē poſt hāc vitā q̄ ſeptē dieb⁹ agit̄ eccl'ia xp̄o iūgetur. His āt occurrit illud qd̄ Greg. Auguſtino angloꝝ ep̄o a q̄ reqſit⁹ fuerat quota gñatōe debeāt copulari. reſcribit ſic: Quedā lex romana pmittit: vt ſiue fratris vel ſororis ſeu duoꝝ fratrū germanoꝝ ſeu duarū ſoroꝝ fili⁹ ⁊ filia miſceant̄. Sȝ expimēto didicim⁹ ex tali ꝯiugio ſobolē nō poſſe ſuccreſcere. Uñ neceſſe ē vt q̄rta vel quīta gñatio fideliū licēter ſibi cōiungat̄. Sȝ poſt mltū tpis idē Greg. a Felice Meſſine ſicilie p̄ſide reqſit⁹ vtruȝ Auguſtino ſcripſerit, vt angloꝝ q̄rta gñatione ꝯtracta mrīmonia non ſoluerētur iter cetera talē reddidit rōnē: Qd̄ ſcripſi Auguſtino angloꝝ ep̄o: ipſi ēt angloꝝ genti que nuꝑ ad fidē venerat: ne a bono qd̄ ceꝑat metuēdo auſteriora recederet: ſpālıter ⁊ nō gñaliter me agnoſcas ſcripſiſſe. Nec ideo hec eis ſcripſi vt poſtq̄ i fide fuerit ſolidati. ſi infra ꝓpriam conſanguinitatē inuēti fuerint: nō ſepentur aut ifra affinitatis lineā. i. vſq₃ ad ſeptimā gñationem iungātur.

35. q. 4. ca. ꝯſanguitas.

Quare 7ᵉᵐ

De diſpenſatiōe Greg. erga anglos 35. q. 3. c. q̄dam lex romana.

Ibidem.

¶ Iſta eſt diſtictio. 40ᵃ hui⁹ q̄rti libri: In qua magr̄ poſtq̄ ſupi⁹ determiauit de ipedimentis mrīmonij diſparis cult⁹ qd̄ reddit ꝑſonā illegitimā ad ꝯhēdū reſpectu alicui⁹ ꝑſone ꝑꝑ diſtātiā ad ipſam. Hic determinat de ipedimētis mrīmonii que faciūt ꝑſonā illegitimā ad ꝯhēdū reſpectu alicui⁹ ꝑſone ꝑꝑ ꝓpinquitatē ad ipſam. Et tota ſnia magrı̄ vſat̄ in hac diſtinctione. circa h. ſ. q̄ cognatio carnalis ⁊ ſpūalis mrīmoniū ipediūt. Snia in hac diſt. ſtat in illa ꝓpōne. ¶ Cognatio q̄dā dr̄ carnalis q̄dā vero ſpūalis: ⁊ ifra 4ᵐ g̃dū nō ꝑnt cognati inire mrīmoniū. vt dicit decretalis. Hāc magr̄ inſinuans ꝓponit h̄ de cognatione ⁊ affinitate eē dicēdū: de q̄b⁹ duab⁹ ſubdit q̄ cognati ⁊ affines in 7° g̃du ⁊ ifra copulari non debēt qd̄ ꝑ auctes ꝓbat. Poſtea dīc q̄ grad⁹ ꝯſanguinitatis a diūſis diuerſimode cōputant̄. Quidā eniȝ vt Iſid. cōputat ſex grad⁹. ipſȝ eni ꝯſāguinitatis trūcum iter grad⁹ nō cōputat q̄ iter pr̄em ⁊ filiū negat eē ꝯſanguīnitatis gradus cū q̄ſi ſint vna caro. Si ergo ſuppoſito filio ⁊ filia fratre ⁊ ſorore q̄ſi trūco: in p̄ nepos ⁊ neptis: in 2° ꝓnepos ⁊ proneptis: in 3° abnepos ⁊ abneptis: in 4° adnepos ⁊ adneptis. in 5° trinepos ⁊ trineptis: in 6° trinepotis nepos ⁊ trinepotis neptis. Alij v̄o qui pr̄em in p̄ gradu ponūt. inter pr̄em q̄dē ⁊ filium ponūt eē cognatiōis gradū. Et hi ſeptē grad⁹ cōputāt ⁊ q̄uis varij in nūo graduū inueniant̄: nulla tn̄ exiſtit diūſitas q̄tū ad terminū: ſed tm̄ q̄tū ad initiū. Poſtea magr̄ aſſignat hui⁹ cōputatiōis graduū rōnē. Ultio opponit in ꝯtrāū ꝑ Gregᵐ qui ſcribēs Augⁿᵒ āgloꝝ ep̄o a q̄ reqſit⁹ fuerat quota gñatiōe deberēt ꝯnubia fieri. dīc q̄ ꝑnt licite fieri i 4ᵃ ⁊ in 5ᵃ gñatione. Sȝ ad h̄ ridet ipſȝ dictū Greg. qui dīc ſe h̄ nō gñalr̄ dixiſſe: ſȝ ſpālıter ꝯceſſiſſe gēti angloꝝ q̄ nuꝑ ad fidē venerūt ne a bono qd̄ icepe rāt metuēdo auſteriora recedant q̄b⁹ tn̄ poſtea in fide ſolidatis dīc h̄ nō licē imo ſi ifra ꝯſanguitatis lineā ꝓpa₃ aut affinitatis lineā ꝓpa₃. ſ gñonē inuēti fuerint copulati ſepant̄. His dcis magrı̄ addo ex dcis doctoꝝ alioꝝ q̄ magrı̄ ſnia de gradib⁹ ꝯſanguiñitatis dudū hita ꝑ ſūmū pōnficē eſt remota. Et tm̄ i ſpālı.

¶ De gradibus affinitatis a

Nunc de affinitate videdū ē: de q̄ Greg. ait. Porro de affinitate quā dicitis parentelaȝ eē q̄ ad viꝝ ex ꝑte vxoris: ſeu q̄ ex ꝑte viri ad vxorē ꝑtinet: māifeſta rō ē: q̄ ſi ſcd̄m diuinā ſniam ego ⁊ vxor mea ſum⁹ vna caro ꝓfecto mihi ⁊ illi mea ſuaq₃ parētela ꝓpinqtas vna efficitur. Quocirca ego ⁊ ſoror vxoris mee i vno ⁊ p̄mo gradu erim⁹: fili⁹ v̄o ei⁹ ſcdo gradu erit a me: neptis v̄o in tertio. Idq₃ vtrinq₃ i ceteris agēdū ē i ſucceſſiōib⁹. Uxoreȝ vero ꝓpiqui cuiuſcūq₃ grad⁹ ſit. ita me opȝ attēdere quēadmodū ipſi⁹ q̄q₃ grad⁹ aliq̄ femia ꝓprie ꝓpiquitatis ſit. Q₃ nimiū vxori mee de ꝓpiquitate viri ſui in cunctis cognatiōis gradib⁹ ꝯuenit obſeruare. Qui v̄o alioꝛſuȝ ſentiūt antixp̄i ſunt. Itē Juli⁹ papa. Eq̄liter vir ꝯiugat̄ ꝯſanguineis ꝓprijs ⁊ cōſanguieis vxoris. Itē Iſi. ſane ꝯſanguitas q̄ i ꝓprio viro cōſeruāda ē. ēt in vxoris parētela de lege nuptiaꝝ cuſtodiēda eſt: q̄ conſtat eos duos fuiſſe i carne vna. Jōq₃ cōis ē illis vtraq₃ parētela. Itē Julius papa. Nulluȝ in vtroq₃ ſexu ꝑmittimus ex ꝓpinqtate ſui ſanguis ul' uxoris uſq₃ i ſeptimū gñatōis gradū

Di. XLI. De impedimēto matrimō. i qd̄ venit ex ꝓpinqtate carnali q̄ eſt affinitas.

35. q. 5. ca. porro de affinitate.

35. q. 3. c. eq̄liter.

Ibidē. c. ſane cōſanguinitatis.

Ibidem. c. nullum.

vxorē ducē: vel iceſti macula copulari: q2 ſicu
nō lz cuiq̄ de ſua ꝯſanguinitate chriſtiano ſic
nec de ꝯſanguinitate vxoris ꝯiugē ducere pp
carnis vnitatē. Itē Grego. de affinitate ꝯſan
guinitatis p gradus cognatōis placuit vſq3
ad ſeptimā gñationē obſeruare. Nā 7 heredi
tas rerū p legales inſtrōꝝ diffōnes ſancita:
vſq3 ad ſeptimū gradum heredū ꝓtendit̄ ſuc
ceſſionē. Non eniz eis ſuccederēt niſi de ꝓpa
gine cognatōis deberet̄. His auctoritatibus in
ſinuat̄: 7 que ſit affinitas: 7 vſq3 ad quē gra
dum ſit obſeruanda. ſ. vſq3 ad ſeptimum.

In concilio meldeñ ibidez. c. de affinitate.

¶ Varie traditiones de affinitate. b

Sed alij vidētur cōce
dere in q̄nta gñatione iter affines ꝯbi ꝯiugiū
7 i q̄rta ēt ſi ꝯctū fuerit nō ſepari. Ait. n. Fa
bianus papa: De ꝓpinq̄s q̄ ad affinitatez p
virū 7 vxorē veniūt: defuncta vxore vel viro in
q̄nta gñatiōe iungātur. In q̄rta ſi iuenti fue
rint nō ſepent̄. In tertia vero ꝓpinq̄tate nō
lz vxorē alteri' accipe poſt obitū ei'. Eq̄liter
vir iungatur in mr̄imonio eis q̄ ſibi ꝯſangui
nei ſunt 7 vxoris ſue conſanguineis poſt mor
tē vxoris. Ecce hic ꝯcedit̄ in q̄nta vel q̄rta ꝓ
pinq̄tate affiniū fieri ꝯiugiū. Julius ēt papa
ait: Statutū eſt vt relictā p̄ris vxoris ſue: reli
ctā fratris vxoris ſue: relictam filij vxoris ſue:
nemo ſibi in mr̄imoniū ſumat: relictā vxorem
cōſanguineoꝝ vxoris ſue vſq3 i tertiā ꝓgeniē
nemo in vxorē ſumat. In q̄rta vero 7 q̄nta ſi
iuenti fuerint nō ſepentur. Ecce q̄ varie de af
finitatis obſeruatiōe loquūtur auctores. Alij
eni vſq3 ad ſeptimū gradū eā obſeruari ſancti
unt. Alij vero in q̄nto vel q̄rto mr̄imonia ꝯ
cta nō diuidūt. Sz illi veritatis rigorē iſti mi
ſericordie diſpēſationē vidēt̄ ꝓponere. Pōt
eni eccl'ia diſpēſare in copula affiniuz vſq3 ad
tertiū graduz. ſicut Greg. diſpēſauit in q̄rto
gradu ꝯſanguinitatis: Illud aūt nō eſt p̄ter
eundū qđ Greg. Venerio epō ſcripſit. Sedē
aplicā cōſulere decreuiſti. ſi mulier copula nu
ptiali extraneo viro cōiuncta cognatōi eius
pertineat ſi eo defuncto cognatio maneat vel
ſub alio viro cognatōis vocabula diſſoluan
tur. vel ſi ſuſcepte ſoboles poſſint legitime ad
prioris viri cognatōis trāſire copulam. Si
vna caro fiunt. q̄uō aliq̄s eoꝝ pōt ꝓpinq̄us
vni ptinere: niſi ptineat alteri? Hoc minime
poſſe fieri credēduz eſt. Porro vno defuncto
in ſupſtite affinitas nō deletur. nec alia copu
la coniugalis affinitatē copule prioris ſoluere
valet: ſed nec alterius ꝯiunctiōis ſoboles pla

Ibidē c. de ꝓpinquis.

Ibidez. c. 7 hoc quoq3.

35. q. io. ca. fraternitatis

cet ad affinitatis prioris viri cōſortiū trāſire.
Siq̄s ergo ſacrilego 7 temerario auſu in de
functo querit ꝓpinq̄tatē extiguere. vel ſub al
tero affinitatis vocabula diſſipare vel ſi ſuſce
ptas ſoboles alteri' copule ꝓpīq̄tati prioris
credit legitime ſociari: hic negat dei verbū va
lidū eſſe qđ dixit: Erūt duo in carne vna. Ec
ce hic ꝓhibet ſi mortuo primo viro vxor eius
alij nupſerit: filios de ſcđo viro genitos duce
re vxores de cognatiōe prioris viri: q2 filij me
diāte mr̄e ad cognationē prioris viri ptinēt:
cū quo mr̄ eoꝝ vna caro extiterat. Hec idē ēt
Innoc. papa ait: Si qua mulier ad ſcđas nu
ptias trāſierit 7 ex eis ſobolē genuerit nullate
nus pōt ad cōſortium cognatiōis prioris vi
ri pertingere. Hoc aūt obſeruādū eſt vſq3 ad
ſeptimum gñis gradum: ſed maxime vſq3 ad
tertium 7 quartum: ſicut ſupra poſitū eſt.

Gen. 2. Matth. i9.

35. q io. c. ſi qua mulier l. 7. 2.

¶ Si ꝯiugium ſit inter eos qui nota conſanguinita
te diuiduntur. c

Et ē ſciēdū quod eccle
ſia i ſra p̄dictos grad' ꝯſanguinitatis ꝯiūctos
ſepat. Si aūt ignorāter ꝯiuncti fuerint in cō
ſpectu eccl'ie 7 poſtmodū ꝓbata ꝯſanguinitate
eiuſdē iudicio ſepari: q̄rit̄ vtrū copula illa cō
iugiū fuerit. Quibuſdā vr̄ nō fuiſſe ꝯiugium
q2 nō erāt legitime pſone: ſz tn̄ de crimine excu
ſantur p ignorātiā: 7 q̄ſi cōiugiū reputat̄: q2
bona fide 7 p manū eccleſie cōuenerūt. Vn̄ 7
filij eorū legitimi hn̄tur. Alij vero dicūt fuiſſe
cōiugiū lz nō eēnt legitime pſone: q2 taliū cō
iunctiōes vocāt canones cōiugia: vbi de pſo
nis agitur q̄rū teſtimōio ꝯſanguineoꝝ ſit di
rimēda cōiūctio. vn̄ Urban' papa. Si duo
viri vel tres cōſanguinitatē iureiurādo firma
uerit vel ipſi forte cōfeſſi fuerint ꝯiugia diſſol
uātur. Si vero neutrū ꝯtigerit epi eos p fidē
xp̄i obteſtētur: q̄tenus palā fateātur ſi ſe reco
gnoſcūt cōſanguineos. Si ſe iudicio epoꝝ ſe
gregauerint alia mr̄imonia nō ꝓhibeātur ꝯ
here. Idē. Notificam' tibi vt cū tres vel duo
ex ꝓpinq̄orib' ei' q̄ accuſatur hāc ꝓpinq̄tatē
iuramēto firmauerit. vel ſi duo vel tres ex an
tiq̄orib' ianuēſib': q̄b' hec ꝓpinq̄tas eſt no
ta qui bone fame 7 veracis teſtimonij ſint re
moto amore: timore: p̄cio 7 oi malo ſtudio p̄
dicta firmauerint ſine mora cōiugia diſſoluā
tur. Cōſanguineos vero extraneorū nullus accu
ſet. vel cōſanguitatē in ſynodo cōputet ſed ꝓ
pinq̄ ad quorū notitiā ptinet. Si aūt ꝓgenies
tota defecerit: ab antiquiorib' 7 veraciorib' q̄
bus ꝓpinq̄tas tota nota ſit: epi canonice p
quirat 7 ſi inuēta fuerit ſepentur. Ecce q̄b' ac
cuſantibus

Quibus pſonis teſtificātibus ſint diuidenda cōiugia.

35. q. 6. ca. ſi duo viri.

Idē Ricardo ianueñ. epo vbi. ſ c. notificam'.

Fabian' papa ibidē. c ꝯſāguitatis

cuſantibus vel teſtificantibus dirimēda ſit cō ſanguineoꝝ cōiunctio q̄ coniugium vocat᷑.

Hoc totum. vſq; ad. §. attēdēdum. Et 35. q. j. c. lex ꝑterito rum. §. ſed non ois.

Quid ſit fornicatio: Stuprum: Adulterium: Inceſtus. ⁊ Raptus.

℄ Diſtinctio vtilis quid ſit fornicatio. D

Hic dicēdū eſt q̄ aliud eſt fornicatio: aliud ſtuprū: aliud adulteriuʒ: aliud īceſtus: aliud raptus. Fornicatio lʒ ſit gen⁹ oīs illiciti coitus q̄ fit extra vxorē: tn̄ ſpāliter ītelligit᷑ in vſu viduarū vel meretricuʒ vel cōcubinarū. Stuprū ꝓprie ē virginū illicita defloratio. Adulteriū ē alieni thori violatio. vn̄ adulteriū dr̄ quaſi alterius thori acceſſio. Inceſtus eſt cōſanguinearuʒ vel affinium abuſus. Vn̄ inceſtuoſi dicuntur q̄ conſanguineis vel affinib⁹ ſuis abutunt᷑. Raptus admittit᷑ cū puella violēter a domo pr̄is educit᷑: vt corrupta in vxorē hēat᷑: ſiue puelle ſiue parētibus vis illata ꝯſtiterit: hic morte mulctat᷑: ſʒ ſi ad eccl̄iaʒ cū rapta cōfugerit: priuilegio eccleſie mortis īpunitatē meret᷑. ℄ Addenduʒ ē ēt illud Alexādri q̄ ait: Q̄ frater ſororue vxoris tue cognati dicūtur equocationis iure fit ⁊ neceſſitate vulgaris appellatiōis potius q̄ꝫ vlla cognationis cā. Vxor enī frattis fratriſſa potius q̄ꝫ cognata vocat᷑. Mariti frater leuir dr̄. Duorū fratrum vxores ianitrices vocantur quaſi eandē ianuam intrantes. Viri ſoror glos appellatur. Sororis aūt vir nō habet ſpeciale nomen: nec vxoris frater.

35. q. 5. c. qḋ aūt frater.

℄ Iſta eſt diſtinctio. 41ª hui⁹ q̄rti libri: In q̄ magr̄ poſtq̄ꝫ ſupi⁹ determinauit de ipedimēto ꝯſanguinitatis: hic determinat de ipedimento affinitatis. Et tria facit. Primo eni oſ̄dit q̄ affinitas mr̄imoniuʒ īpedit ꝯhendū ⁊ ꝯtū diſſoluit. 2° quedam vitia diſtinguit. 3° noīa affinitatū adiungit. Primum facit vſq; ibi (Hic dicēdū eſt.) Scḋm vſq; ibi (Attendēdum eſt etiā illud Alexādri.) Tertiuʒ vō vſq; ad finem diſt. In ſpāli ſnīa magr̄i ſtat in trib⁹ ꝓpōnib⁹: quarum pª eſt hec. ℄ Qui infra affinitatis gradum ꝓhibitū ꝯiūgunt᷑ habita notitia ab inuicē ſeparantur: ⁊ eoꝝ filij legitimi habeant᷑. Hanc magr̄ inſinuans ꝓponit p̄ q̄d ſit affinitas dicēs: q̄ eſt parentela que ad virū ex pte vxoris: ⁊ ad vxorē ex pte viri ptinet. Quia eni vir ⁊ vxor vna ſunt caro rōnabilr̄ propinq̄tas ⁊ parētela vni⁹ efficit᷑ alteri⁹ et ſic vna vtriuſq;. Vn̄ vir ⁊ ſoror vxoris ſunt in p̄ gradu. filij vero ſororis ſunt in 2° gradu a viro. neptis vō in 3° gradu ⁊ ſic deinceps. Dicit enim q̄ affinitas vſq; ad 7ᵐ gradum gn̄ationis mr̄imoniū ipedit. ſicͭ ⁊ conſanguinitas. qḋ auctib⁹ ꝓbat. Poſtea obiicit in ꝯriuʒ per auctoritates que dicūt q̄ iter affines pōt ꝯiugium ꝯhi in 4° ⁊ 5° gn̄atione. Et videt q̄ auctēs ſunt intelligēde ſm̄ miſericordie diſpenſationē. pōt tn̄ etiā diſpenſari in copula affiniū vſq; ad 3ᵐ gradū ſicͭ etiam Grego⁹ diſpēſauit in 4° gradu ꝯſanguinitatis. Poſtea querit vtrū affinitas maneat q̄ꝫuis tranſeat matrimonium vt ſi mulier alicui viro copulata ad cognationē ei⁹ ptineat vtrū eo defuncto matrimoniū maneat vel diſſoluatur. Et determinat per plures auctēs q̄ maneat affinitas mr̄imonio trāſeūte. q̄ affinitas īpedit mr̄imoniū ad ꝑdeterminatos gradus ac ſi mr̄imoniū ꝑmaneret. Poſtea dicit q̄ ꝯiunctos infra ꝑdictos gradus ꝯſanguinitatis ⁊ affinitatis eccl̄ia ſepat. Querit etiā ſi ignorāter in conſpectu eccl̄ie ꝯiūgunt᷑ ⁊ poſtmodū ꝯſanguinitate probata eiuſdē iudicio eccl̄ie ſepant᷑. vtrum illa copula fuit ꝯiugiū. Et videt q̄ q̄dam dicūt q̄ non erāt ꝑſone legitime. idō nō fuit ꝯiugiū. Excuſat᷑ tn̄ per ignorantiā a crimine: q̄ꝛ bona fide ⁊ per manū eccl̄ie ꝯuenīūt. Vn̄ ⁊ filii eoꝝ legitimi hn̄tur. Alij vero dicunt fuiſſe ꝯiugiū: q̄ꝫuis nō fuerīt ꝑſone legitime: q̄ꝛ canones tales ꝯiūctiones legitimas vocāt. Addit etiā q̄rum teſtimonio hec ꝯiūctio ſit diuidenda: ⁊ dicit q̄ per tres vel duos ex ꝓpinquiorib⁹ qui iuramēto confirmāt hoc verū eē qḋ dicūt. vel ſi ꝓgenies totā deficeret per antiquiores q̄b⁹ tota ꝓpinq̄tas nota ſit aſſertum fuerit q̄ affines ſint: ſine mora ſepandi ſunt. qḋ auctib⁹ ꝓbat. ℄ Scḋa ꝓpō eſt hec: Que ſit dr̄ia inter ſtuprū: adulteriū: inceſtū: ⁊ fornicationeʒ: hec lr̄a dat ſufficiētē explanationē. Hāc īſinuans diſtinguit diuerſa pctā. ſ. fornicationē: ſtuprū: adulteriuʒ: inceſtū ⁊ raptū dicēs: q̄ q̄ꝫuis fornicatio ſit genus: oīs illiciti coit⁹ qui ſit ex̄ vxorē: tn̄ ſpāliter itelligēd⁹ eſt abuſus viduarū vel meretricū vel concubinarū. Stuprū vō eſt virginum illicita defloratio. Adulteriū eſt alieni thori violatio. Inceſtus vō eſt ꝯſāguinearū vel affiniū abuſus. Raptus vō eſt cuʒ puella violēter de domo pr̄is educit᷑ vt corrupta in vxoreʒ habeat᷑. ℄ Tertia ꝓpō eſt hec: Vt cautius fiant coniugia ponit magr̄ quedā affinitatum noīa: que inſinuās dicit q̄ frater vxoris ⁊ ſoror ei⁹ dicunt᷑ cognati vtriꝗ̄ ꝑ noium caretiā: vxor vō ſr̄is dr̄ poti⁹ fratriſſa q̄ꝫ cognata. Frater vō mariti dr̄ leuir. vxores vero duoꝝ fratrū ianitrices vocant᷑ q̄ſi eandē ianuam intrātes. Soror vō viri vocat᷑ glos: vir aūt ſororis non hēt ſpāle nomē: nec ſororis frater. Et dr̄ notāter quedam affinitatū noīa. q̄ꝛ noīa ſingularū affinitatum nō ſunt īpoſita ꝓpter occultas rerū proprietates non latentes ſed circunloquunt᷑ alijs noībus. ideo neceſſe eſt vnū nomen plura ſignificare. vt inquit phs. Et tn̄ in ſpeciali de ſentētia huius diſtinctionis.

℄ De ſpirituali cognatione. a

Diſt. XLII. De impedimento mr̄imōij qḋ venit ex ꝓpinq̄tate ſpūali

De parentalium graduū famoſa q̄ōne aliq̄d lʒ minꝰ ſufficiēter dixim⁹: Iā de ſpūali cognatiōe addam⁹ q̄ ēt ꝑſonas ipedit vt nō ſint legitie ad incūdas nuptias. Tria q̄dē ſunt ꝯſanguīitas: affinitas ⁊ ſpūalis germanitas. Cōſanguinitas ē iter eos q̄ iūgunt᷑ ſm̄ lineā gn̄is. Affinitas inter eos q̄ gn̄ eq̄dē nō ſunt cōiuncti ſʒ mediāte gn̄e ſunt ſociati. verbi grā. Vxor filij fratris mei q̄ nō ē de gn̄e meo ꝑ eūm q̄ eſt de gn̄e meo mihi affinis facta ē ⁊ ego illi. Spūalis ꝓximitas eſt inter cōpatrē ⁊ cōmatrē ⁊ iter eos quoꝝ vn⁹ alterū de ſacro fonte leuauit. vel in cathecizatione aut confirmatione tenuit. Eſt ēt inter filios eiuſdem hominis carnales ⁊ ſpūales.

Hugo ſen. 4. c. 13.

℄ Quid ſint filij ſpirituales. b

Spūales filij ſunt quos

BIBLIOTECA NAZ. VIT. EM.

de ſacro fonte leuam⁹ vel in cathecizatiõe ſeu
30.q.i. confirmatione tenemus. Filij etiã ⁊ filie ſpi
rituales eorũ ſunt: qui trine merſiõis vocabu
lo eos ſacro baptiſmate tingunt. Dicit᷑ etiã
ſpũalis filia ſacerdotis que ei pctã ſua ↄfitet᷑.
30.q.i. Oẽs quos. Vñ Simachus papa: Oẽs quos ĩ pnĩa ſu
ſcipimus ita nr̃i ſpũales ſunt filij. vt ⁊ ipſi qͦs
vel nobis ſuſcipiẽtibus vel ſub trine merſiõis
vocabulo mergẽtibus vnda baptiſmi regña
uit. Siluester ẽt ammonet vt ad ſuã filiã pnĩa
lem nullus ſacerdos accedat: q₂ ſcriptum eſt:
Oẽs quos in pnĩa accipim⁹ ita nr̃i filij ſunt
vt in baptiſmo ſuſcepti: quoꝝ oium flagitio
ſa eſt cõmixtio. Qd̓ aũt cõpater ⁊ cõmater ſi
bi iũgi nequeãt: nec p̄r ſpũalis: nec mater filie
In concilio magũtinẽſi 30.q.i.c. De eo. vel filio ſpũali ex cõcilio Maguntinenſi do
cet᷑. De eo qd̓ interrogaſti ſi aliqͦs filiolã ſuã
duxerit ĩ vxorẽ; ⁊ de eo qui cõcubuit cũ matre
ſpũali: ⁊ de eo q̄ filium ſuũ baptizauit ⁊ vxor
eius eũ de fonte ſuſcepit: hac cã vt diſcidiũ fie
ret cõiugij ſi poſt in tali copula pñt ꝑmanere
ſic rñdendũ eſt. Si filiolã aut cõmatrem ſuã
aliquis in cõiugiũ duxerit: ſeparãdos eſſe iu
dicamus: ⁊ graui pnĩa plectẽdos. Si vero cõ
iuges legitimi vel vnus vel ambo ex induſtria
hoc fecerint vt filiũ ſuum de fonte ſuſcepint:
ſi inupti manere voluerint bonũ eſt. Sin autẽ
grauis pnĩa inſidiatori iniũgatur ⁊ ſimul ma
neant: ⁊ ſi p̄uaricator coniugij ſupuixerit: ac
cerrima pnĩa mulctetur ⁊ ſine ſpe cõiugij ma
neat. Ex his apparet ꝙ aliqͦs filiolam ſuã vel
cõmatrẽ nõ põt ſibi copulare nuptialiter ⁊ ſi
pręſumptũ fuerit: ſeparandi ſunt. Qui aũt le
gitime cõiuncti ſunt nõ inde ſeparãdi ſunt: q₂
alter eorũ inſidioſe filiũ de fonte leuauit. Qd̓
Ibidem. c. noſſe. ẽt Nicolaus confirmat dicens. Noſſe deſide
ras vtrum mulier que viri filium ex alia femi
na genitũ de ſacro fonte leuauerit: poſtmodũ
poſſit cũ eodẽ viro copulari. Quos ideo cõ
iungi poſſe decreuim⁹: q₂ ſm canones ſacros
niſi amborum cõſenſu nullus religionis ob
tentu debet coniunx dimittere coniugem cum
i. Cor. 7. apl̓s pręcipiat: Nolite fraudare inuicẽ: niſi for
Ex concilio cabilonẽſi ibidẽ. c. dictum eſt. te ex conſenſu ad tẽpus ⁊c̃. Ideo dictũ eſt no
bis quaſdã feminas deſidioſe: quaſdam vero
fraudulẽter vt a viris ſuis ſeparentur ꝓprios
filios corã e͞pis ad cõfirmandũ tenuiſſe. Vñ
nos dignũ duximus: vt ſi qua mulier filium
ſuũ deſidia aut aliqua fraude corã e͞po tenue
rit ad cõfirmandũ ꝓpter fallaciã vel fraudẽ
q̄diu viuat pnĩã agat: tñ a viro ſuo nõ ſepe
Ibidẽ. c. ad limina. tur. Itẽ Joã. papa. Ad limina ſancti Petri
homo noĩe Stephan⁹ veniẽs noſtro pręſula
tui innotuit ꝙ filiũ ſuum in extremo vite poſi
tum necdum baptiſmi vnda lotũ abſentia ſa
cerdotum cogente baptizauit: eumqꝫ ꝓprijs
manibus ſuſcepit atqꝫ pro huiuſmodi nego
cio: reuerentia tua p̄fatum hoiem a ſua coniu
ge iudicauit eſſe ſeparãdũ. Qd̓ fieri nullate
nus debet: dicẽte ſcriptura. Qd̓ deus cõiun Actuũ. 19. Math. 5. ⁊. 19.
xit hõ nõ ſeparet. Et dñs nõ dimittere vxorẽ:
niſi cã fornicationis iubet. Et nos tanta au
ctoritate freti dicimus non dimittendũ eſſe ⁊
inculpabile iudicãdum qd̓ neceſſitas intulit.
Nã baptizãdi opus laicis fidelibus: ſi tñ ne
ceſſe fuerit libere cõcedit᷑. Vñ ſi ſupradictus
hõ filiũ morientẽ aſpiciens ne aiam perpetuo
perire dimitteret: vnda baptiſmi lauit: vt eum
de ptãte mortis eriperet bene feciſſe laudatur.
Ideoqꝫ ſue vxori ſibi iam olim legitime ſocia
te impune dum vixerit iudicamus manere cõ
iunctũ: nec ob hoc ſeparari debere. His alijſ
qꝫ pluribus auctoritatibus edocet᷑ coniuges
non eſſe ſeparandos ſi poſt legitimã copulã
alter alterius filium de fonte leuauerit: vel in
confirmatione tenuerit.

¶ Quid premiſſis obuiat. e

His aũt obuiare vide
Ibidẽ. c. puenit. tur qd̓ Deuſdedit papa ait: Peruẽit ad nos
diaconus ſcitatis veſtre eplãm deferẽs ꝙ qui
dam viri ⁊ mulieres p̄terito ſabbato paſchali
ꝑ magno ppl̓i icurſu neſciẽtes filios ſuos ſu
ſcepiſſent de lauacro. Cupis ergo ſcire an pp
hoc debeant viri ac mulieres ad ꝓpriũ vſum
redire vel non? Nos vero hac re meſti prioꝝ
inquiſiuimus dicta: ⁊ inuenimus in archiuis
.i. in armarijs aplĩce ſedis: iam talia cõtigiſſe
in pluribus eccleſijs: quarũ e͞pis ab hac apl̓i
ca ſede volẽtib⁹ ſcire vtrũ viri ac mulieres redi
rẽt ad ꝓpriũ thorũ. Beate memorie ſancti pa
tres Julius papa: Inno. ⁊ celeſtinus cũ e͞po
rum plurimorũ conſenſu in aplõꝝ pricipis
eccl̃ia pręſidẽtes talia reſcripſerũt ⁊ confirma
uerũt: vt nullo mõ ſe in cõiugio reciperẽt viri
ac mulieres quicũqꝫ hac rõne ſuſceperunt na
tos: ſed ſepararẽt ſe: ne ſuadente diabolo tale Ibidẽ. c. ſi qs filiaſtrũ.
vitium inualeſcat. Item. Siquis filaſtrũ vel
filiaſtrã ſuã ante e͞pm tenuerit ad cõfirmatio
nẽ ſepet᷑ ab vxore ſua: ⁊ aliã nunq̄ accipiat.
Hec aũt vel ad terrorẽ dicta ſunt nõ ꝙ ita eẽt
faciendũ: ſed ne illud fieret ſummopere cauen
dũ: vel de illis eſt intelligendum qui prius fi
lios ſuos vicissim de fonte ſuſceperunt q̄ fie
rent ↄiuges. Premiſſis aũt auctib⁹ oino cõ
ſentiendum eſt: vt ſiue proprium ſiue tãtũ viri

filium

filium mulier de fonte ſuſceperit nõ ideo a viro ſepeř: qđ ⁊ de viro ſiľr oportet intelligi.

¶ De copľa ſpũaliũ vľ adoptiuoꝝ ⁊ nãliũ filioꝝ. d

Quod autẽ ſpũales vel

Ad cõſulta bulgaroꝝ 30.q.3.c. ita diligere.

adoptiui filij nãlib⁹ copľari neqãt. Nicola⁹ papa teſtať ita iquiẽs. Ita diligẽ dꝫ hõ cũ q̃ ſe ſuſcepit de ſacro fonte ſicẽ pȓem. Inter ſr̃es ⁊ filios ſpũales gratuita ⁊ ſcã colo eſt: que dicẽda nõ eſt ꝯſanguinitas ſꝫ hñda ſpũalis ꝓximitas: vñ iter eos arbitror nõ poſſe fieri legale ꝯiugiũ: q² nec inter eos qui nã ⁊ eos qui adoptione filij ſunt: venerande leges mr̃imonia ꝯhi ꝑmittũt. Itẽ. Si inter eos nõ ꝯtrahitur mr̃imoniũ q̃s adoptio iũgit: q̃to potius a carnali opꝫ inter ſe ꝯtubernio ceſſare: quos per celeſte ſacr̃m regñatio ſancti ſpũs vincit. c

¶ Si filij q̃ ante cõpaternitatem vel poſt nati valent coniungi. e

Hoc aũt qdã volũt itel

De copula filioꝝ qui añ cõpr̃nitatem vel poſt nati ſunt. Ubi. ſ. c. ſic per quibus.

ligere de illis tm̃ filijs: q̃b⁹ cõpatres facti ſũt. De alijs v̈o q̃ añ ꝯpaternitatẽ vel poſt geniti ſũt ꝯcedũt ꝙ legitime ⁊ licite iũgi poſſunt. Quib⁹ videť ꝯſentire. Urban⁹ ſcõs dicens. Sup̄ q̃b⁹ ꝯſuluit nos tua dilectio hoc videť rñdendũ: vt ⁊ baptiſm⁹ ſit ſi inſtante neceſſitate femina puerũ in nõ trinitatis baptiçauerit: ⁊ ꝙ ſpũaliũ parẽtũ filij vel filie añ vel poſt cõpaternitatẽ genite pñt legitime ꝯiungi: preter illã perſonam qua compatres effecti ſunt.

¶ Paſchalis papa. f

Paſchalis vero ſecũd⁹

Ibidẽ. c. p⁹ ſuſceptum.

poſt ꝯpaternitatẽ gẽitos copľari ꝓhibet ſcribẽs Regio epõ. Poſt ſuſceptũ filiũ de fonte vel filiã ſpũalẽ qui ex compatre vel ex commatre fuerint nati mr̃imonio iũgi nõ pñt. Illud etiã notãdũ eſt qđ in Triburienſi ꝯcilio legitur. Siquis ſue ſpũalis cõmatris filiam fortuitu ⁊ ita ꝯtingente rerum caſu in coniugiũ duxerit: maturiori ſeruato conſilio habeat atqꝫ legitimo connubio honeſte operam det.

Ex triburienſi ꝯcilio. ibidẽ. c. illõ cium.

¶ Siq̃s ducẽ poſſit duas cõmr̃es vnã poſt alterã. g

Solet ẽt queri ſi cõma

Conſtanť. epõ. 30. q. 4. c. ſciſcitatur.

trẽ vxoris poſt ei⁹ obitum q̃s ducere valeat? De h̃. Nicola⁹ papa: ſic ſcribit. Sciſcitatur a nobis ſcitas v̄ra: ſiq̃s duas cõmatres hr̃e valeat vnã poſt alteram. In quo meminiſſe debes ſcriptũ eſſe: Erũt duo in carne vna. Cum ergo ꝯſtet ꝙ vir ⁊ mulier vna caro efficiuntur reſtat virũ cõpatrẽ ꝯſtitui mulieri cui⁹ a ſlum pta vxor cõmater erat: ⁊ ideo viruꝫ illi femine nõ poſſe ꝯiungi que cõmater ei⁹ erat cuꝫ qua idem fuerat; vna caro effect⁹. Huic autẽ illud

Gen.

ꝯtrariũ videť. Qui ſpũalẽ hẽt cõpatrẽ cuius filiũ de lauacro ſuſcepit: ⁊ vxor eius cõmater nõ eſt: licet ei defũcto cõpatre ſuo eius viduaꝫ ducere in vxorem: quos nulla generatio ſpũalis ſecernit: Item ex epľa. Paſchalis pape. Poſt vxoris obitũ cũ cõmatre vxoris comugio copulari: nulla ratio vel auctoritas videtur ꝓhibere. Nõ enim per carnis vnionem: ad vnionẽ ſpũs tranſitur. ¶ Sꝫ ſciendũ eſt ꝙ auctoritas Nicolai de illo agit qui vxori ſue debitũ reddidit poſtq̃ cõmater illius extitit. Alie v̈o auctoritates de illo agunt cuius vxor poſtq̃ a viro ſuo derelinquiť illius commater efficiť: nec poſt cõpaternitatem a viro ſuo cognoſciť: vel de viro potius agũt: cuius vxor ante defungitur q̃ ab eo cognoſcatur.

Ex triburienſi. ꝯcilio. ibidẽ. c. qui ſpũalem.

Ibidem. c. poſt vxoris.

Determinatio ibidem.

¶ Si vir ⁊ vxor poſſint ſimul tenere puerum. h

Solet ẽt q̃ri: Si vxor

Ibidẽ. c. ꝙ vxor.

cum viro ſimul debeat in baptiſmo ſuſcipere puerum? De hoc Urban⁹ ait: Q̃ð vxor cuꝫ marito in baptiſmo ſimul non debeat ſuſcipẽ puerũ: nulla auctoritate videť vľ reperiť ꝓhibitum. ſed vt ipſa puritas ſpũalis paternitatis ab omni labe ⁊ iſamia ꝯſeruet immunis: decreuimus vt vterqꝫ ſimul ad hoc aſpirare non preſumant: q² vero piaculare flagitiũ cõmiſit qui duab⁹ cõmatribus vel ſororibus nupſit: magna penitentia debet ei iniungi.

¶ De ſecũdis ⁊ tertijs nuptijs ⁊ deinceps. i

Sciẽdũ ẽ ẽt ꝙ nõ ſoluꝫ

31. q. 1. c. de⁹ maſculũ. ⁊ c. ſequenti.

prime vel ſecunde nuptie ſunt licite: ſed etiam tertie ⁊ quarte non ſunt dãnande. Uñ Aug. Secũdas nuptias oĩno licitas apľs cõcedit. De tertijs aũt ⁊ quartis: ⁊ de vltra pluribus nuptijs ſolẽt hoies mouere qõnẽ. Sed quis audeat diffinire qđ nec apľm video diffiniſſe. Ait enim: Si dormierit vir ei⁹ cui vľt nubat. Non dicit primus vel ſecundus vel tertius vľ quoſlibet: nec a nobis diffiniẽdum eſt quod non diffinit apľs. Uñ vt breuiter reſpõdeam nec illas nuptias debeo dannare: nec eis verecundiam numeroſitatis auferre: nec contra humane verecundie ſenſum audeo dicere: vt quotiens voluerint nubant: nec ex meo corde preter ſcripture auctoritatem quotaſlibet nuptias dãnare. Item teſtatur Hiero. Ego nunc libera voce exclamo nec damnari in eccleſia bigamam immo nec trigamam ⁊ ita licere quinto ⁊ ſexto quemadmodũ ſcðo marito nubere. Apľs tamẽ bigamos a ſacerdotali honore excludit. Sed hoc non facit pro vitio bigamie; imo pro ſacri virtute: vt ſit vna vnius

j. Cor. 7.

Ibidem. c. aperiant q̃. ſo ad finem

j. Timo. 3.

Ibidē. c. de his qui. ſicut vnica vnici. Illud tñ ceſarieñ. concilij vi
inuere bigamiā eſſe pctm̄. Preſbyterū inqt
in nuptijs bigami prādere nō cōuenit: qꝛ cuꝫ
pnia bigamus idigeat: q̄s erit p̄ſbyter q̄ tali
bus nuptijs poſſit p̄bere cōſenſum? Sed hoc
itelligi pōt q̄ prime vxori iſidiatus putat̄ de
ſiderio ſcd̄e: vel ꝓ ſignaculo ſacri illud dicit̄
Sup eplam ad. Cor. qḋ in bigamo nō ſeruatur. Amb. ēt dicit: ꝙ
prime nuptie tm̄ a dño ſunt inſtitute, ſcd̄e ve
ro ſunt permiſſe: ꝛ prime nuptie ſub benedi
ctione dei celebrantur ſublimiter. Secūde ve
ro ēt in preſenti carent gloria.

¶ Iſta eſt diſtictio. 42ᵃ hui⁹ q̄rti libri: In qua magr̄ poſtq̄ ſupius egit de ipedimento ꝓpinquitatis carnalis: hic agit de ipedimēto propinquitatis ſpūlis. Et q̄ttuor circa hoc facit. Primo eni oñdit quō conſanguinitas ꝛ affinitas etiā cognatio ſpūalis impediunt mr̄imoniū. 2° quō ex baptiſmo ꝛ ɔfirmatiōe cognatio q̄dā ɔtbit̄ pp qḋ mr̄imonium iuſte diſſoluit̄. 3° quō vir ꝛ vxor licite de baptiſmo puerum ſil̄ leuare nō pn̄t. 4° quō tertie vel q̄rte nuptie nec prohibite nec dānabiles exiſtūt. Primū facit a pn̄° di. vſq₃ ibi (Spirituales filij ſunt.) Scd̄m ab inde vſq₃ ibi (Solet etiā queri.) Tertiū vſq₃ ibi (Sciendum etiam.) Quartū vſq₃ ad finē diſt. In ſpāli ſnia magiſtri ſtat in q̄ttuor ꝓpōnib⁹: q̄rū p° eſt hec. ¶ Matrimoniū ipediunt ɔſanguinitas ꝛ affinitas ꝛ etiam ſpūalis germanitas. Hāc magr̄ inſinuās proponit ꝙ poſt p̄dicta dicēdū eē de cognatione ſpūali: que etiā reddit pſonas illegitimas ad ɔhendū. Diſtiguit aūt tria que ꝓpiquitatē dicūt ꝛ matrimoniuꝫ ipediūt. ſ. ɔſanguinitatē ꝛ affinitatē ꝛ ſpūaleꝫ ꝓpinquitatem. Et dicit. Conſanguinitas eſt inter eos qui iungunt̄ ſm lineā generis. Affines aūt ſunt qui nō gn̄atione ſunt ɔiūcti: ſed mediante ɔiunctione carnali ſunt ſociati. Sed ſpūalis propinquitas dr̄ illa que eſt inter cōpatrē pueri carnalē ꝛ cōmatrē ſpūalē. ꝛ inter illos quoꝝ vn⁹ alterū de ſacro fonte leuauit: aut in cathezizatione vel in ɔfirmatione tenuit: ꝛ īter filios eiuſdē hoīs carnales ꝛ ſpūales. ¶ Scd̄a propō eſt hec: Dūtaxat ex duob⁹ ſacris. ſ. baptiſmo ꝛ cōfirmatiōe ſpūalis cognatio orit̄ ex qua mr̄imonij ɔtctus diſſoluit̄. Hāc magr̄ inſinuās dicit ꝙ ſpūales filij ſunt q̄s de ſacro fonte leuamus vel q̄s in ɔfirmatione tenemus. Dicit̄ fili⁹ vel filia ſpūalis ipſi⁹ ſacerdotis qui vel que ei ſua pctā ɔfitet̄: vl' quā baptizat: qḋ auctībus probat. Poſtea dicit ꝙ cōmater ꝛ pr̄ ſibi in matrimonio cōiungi nō pn̄t: vt pr̄ ſpūalis filie ſpirituali nec mr̄ ſpūalis filio ſpūali. ꝛ ſi factū fuerit debēt ſeparari. Si aūt poſt legitimū mr̄imoniū ɔtctum alter ɔiugum iſidioſe. ſ. vt ab alio ſeparet̄ filium de ſacro fonte leuauerit aut in ɔfirmatione tenuerit: non pp hoc ſunt ſeparandi: qui aūt hoc fecerit: pnia caſtigādus eſt. Obiicit tñ ɔ hoc magr̄ per q̄ſdā auctēs que expreſſe dicūt eos qui de lauacro natos ſuſceperūt ſepandos eē. Magr̄ aūt ſoluit illa dicta eſſe ad terrorem: vt ſine ope teneāt: nō aūt ꝙ ita ſit faciēdū: vel ille auctēs loquunt̄ de illis qui poſtq̄ coniuges fierēt filios ſuos vel viroꝝ de fonte ſacro ſuſceperunt. Poſtea dicit ꝙ filij ſpūales vel adoptiui alicui⁹ nālib⁹ filijs non pn̄t ɔiungi in mr̄imonio: qḋ auctībus ꝓbat. Quidā tñ volūt tm̄ itelligere de illis filijs quibus cōpatres facti ſunt. De illis vͦ qui añ compaternitatē vel poſt geniti ſunt ɔcedunt ꝙ licite ꝛ legitime ɔiungi pn̄t: ꝛ pro his facit auctoritas Urbani pape. Quedā tñ auctas dicit etiā poſt cōpaternitatem genitos copulari nō poſſe. Poſtea querit vtrū q̄s conmatrē vxoris ſue poſt ei⁹ obitū in vxorē ducere poſſit. Et videt ꝙ nō: qḋ auctīb⁹ ɔfirmat. Obiicit tñ ɔ hoc per q̄ſdā auctēs q̄rū dat itelligētiam. ¶ Tertia ꝓpō eſt hec. Uir ꝛ mulier vxor ei⁹ non poſſit licite puerū de baptiſmo ſuſcipe. Hāc inſinuans querit. Si vxor ſil̄ cuꝫ viro debeat in baptiſmo puerum ſuſcipere. Et videt per auctēm Urbani pape ꝙ non. ¶ Quarta propō eſt hec: Tertie 4ᵉ ꝛ 5ᵉ nuptie non ſunt dānāde: tñ pᵉ ſunt ſolēniter venerande. Hanc enim ꝓpōnē magr̄ inſinuās dicit: ꝙ non ſolū prime nuptie ſunt licite ſed etiā 2ᵉ nuptie ꝛ 3ᵉ 4ᵉ ꝛ 5ᵉ: dānande nō ſunt. Qḋ etiā auctoritatib⁹ ꝓbat. Qꝛ autē apl's bigamos a ſacerdotali honore excludit: hoc nō facit pro tāto vitio bigamie: ſed pro ſacri ſignaculo: qḋ ibi nō ſeruat̄. Unde etiā prime nuptie ſub benedictione celebrant̄. Et tm̄ in ſpāli.

¶ De reſurrectionis ꝛ iudicij conditione. a

Oſtremo de ɔdi Diſ. XLIII. De reſurrectione ſ₃ id quod eſt.
tiōe reſurrectiōis ꝛ mō reſurgētium: nec nō ꝛ de iudicij ꝛ mr̄ificoꝛ
die q̄litate breuit̄ diſſerēdū ē. Omi Aug⁹ in enchiridió.
b⁹ q̄ōnib⁹ q̄ de hac remoueri ſolēt ſatiſfacē nō
valeo reſurrecturā tm̄ carnē oiuꝫ q̄cūq₃ nati
ſūt atq₃ naſcētur ꝛ mortui ſūt ꝛ morietur nul
laten⁹ ābigē dꝫ xp̄ian⁹. Ait eni Eſaias: Re Eſaie. 26.
ſurgēt mortui: ꝛ reſurgēt q̄ erūt in ſepulchris
Et apl's. Nolumus vos igno. fra. de dor. vt
nō cō. ſic ꝛ ceteri qui ſpem nō hn̄t. ſ. reſurrecti 1. Theſ. 4.
onis. Hoc eni vob. di. in ver. do. qꝛ nos q̄ vi.
qui re. ſu. nō pre. eos qui dor. Qm̄ ipſe do. in
iuſſu ꝛ i vo. ar. ꝛ in tu. dei deſcē. de ce. ꝛ mor.
q̄ i chriſto ſūt re. primi. Deide nos q̄ vi. q̄ reli.
ſi. ra. cū illis i nu. obui. xp̄o i aera. ꝛ ſic ſep cū
dño erim⁹. His v̄bis ꝛ vitas reſurrectionis
ꝛ cā atq₃ ordo reſurgētiū p̄clariſſime iſinuat̄

¶ De voce tube. b

Cā enim reſurrectiōis
mortuoꝝ erit vox tube que ī aduentu iudicis
ab oīb⁹ audiet̄: ꝛ cui⁹ v̄tute excitabunt̄ mor
tui: ꝛ de monumētis reſurgent. Uñ ꝓpha. Pſ. 67.
Dabit voci ſue voceꝫ v̄tutis. i. effectū reſuſci
tādi mortuos. Et Joānes euāgeliſta ait. Ue Joā. 5.
nit hora in qua oēs qui in monumentis ſunt
audiēt vocē filij dei: ꝛ ꝓcedēt qui bona fece
rūt in reſurrectionē vite: qui vͦ mala egerūt
in reſurrectionē iudicij. Si vͦ q̄ritur cui⁹ vel
q̄lis erit vox illa? Apl's dicit: ꝙ erit archāge 1. Theſ. 4.
li. i. ipſi⁹ xp̄i q̄ eſt princeps archāgeloꝝ. Uel
vox erit alicui⁹ vel pluriū angeloꝝ. Eadēq₃
dr̄ tuba: qꝛ erit mār̄feſta ꝛ nouiſſima: qꝛ poſt 1. Cor. 15.
eā nō erit alia: Hec tuba (vt ait Aug.) ē cla De gr̄a noui ꝛ ve. teſt.
mor: de quo dr̄ in euangelio. Media nocte Matth. 25.
clamor factus

claꝛ factus eſt: ecce ſponſus venit exite ob
j.Theſ.5. uiā ei. Tube noīe aliqḋ euidēs ⁊ pꝛeclarū ſi
gnū intelligit᷑. Qḋ vox arcangeli ⁊ tuba dei
Joan.5. ab apoſtolo dꝛ: ī euāgelio vox filij dī ⁊ clamoꝛ
appellat᷑: qḋ ſignū moꝛtui audiēt ⁊ reſurgēt.

¶ De media nocte. e

Matth.25. ibi ſupra de ſpō no. teſ. **Media autē nocte dici**
tur venturus: vt Aug. Nō pro hoꝛa tpīs: ſꝫ
qꝛ tunc veniet cum non ſperat᷑. Media ergo
nocte. ſ. cū valde obſcurū erit. i. occultū veniet
j.Theſ.5. Dies eni dn̄i ſicut fur ī nocte ita veniet. Pōt
tn̄ nō icongrue ītelligi medie noctis tp̄e vētu
Super octonarium. rus: qꝛ vt aīt Caſſioḋ. Hoc tp̄e pꝛimogenita
Exod.12 egypti ꝑcuſſa ſunt qn̄ etiaꝫ ſponſus vēturus
eſt. Pluribꝰ etiaꝫ locis ꝯteſtant᷑ auctoꝛes ꝙ
aduentus chꝛiſti dies dꝛ dn̄i: non pro q̄litate
tp̄is: ſꝫ rerū: qꝛ tūc cogitatiōes ⁊ ꝯſilia ſingu
Daniel.7. loꝝ patebūt: Vñ in Daniele. Vetuſtus die
De libris q̄ tūc apti erūt. rum ſedit ⁊ libri apti ſunt corā eo. Libri ſunt
ꝯſcie ſinguloꝝ: que tūc apiēt᷑ alijs: ⁊ tūc iple
Matth.10. bit᷑: Nihil occultū qḋ nō reuelet᷑. ¶ Adue
niēte aūt ſūmo iudice nō ſolū aeris tenebꝛe il
lumiabūt᷑: ſꝫ abſcōdita cordiū māifeſtabūt᷑.
j.Coꝛ.4. Aug. ḋ ci. di li.20.ca.15 Virtute ꝗ̄ dīna fiet vt cuiqꝫ opa ſua bona vl᷑
mala cūcta ī memoriā reuocent᷑ ⁊ mētis ītui
tu mira celeritate cernant᷑: vt accuſet vel excu
ſet hoīeꝫ ꝯſcia: eaqꝫ teſte dānet᷑ vel ſaluet᷑.

¶ De mēoꝛia electoꝝ ſi tūc ꝑcedētia mala teneat. d

Hic queritur: Vtrū ele
ctis tūc adſit memoꝛia ꝑcedētiuꝫ maloꝝ ſicut
bonoꝝ? Quedā auc̄tes vident᷑ bonos tradē
nō hituros tūc memoꝛiā ꝑcedētiū maloꝝ. i.
Eſaie.65. pctōꝝ vel toꝛmētoꝝ. Ait enim Eſaias. Ego
creo celos nouos ⁊ terrā nouā: ⁊ non erūt in
memoꝛia pꝛioꝛa: ⁊ nō aſcēdēt ſup coꝛ: ſꝫ gau
Ibidem. debitis in eternū. Itē Obliuioni tradite ſūt
anguſtie pꝛioꝛes ⁊ abſcōdite ab oculis nr̄is.
In glo. ſup illū locum. Eſaie. Que ḋ futuro exponēs Hieroꝰ ait: Obliuio
ni tradentur pꝛioꝛa mala qꝛ foꝛſitā in futuro
pꝛiſtine cōuerſationis memoꝛia oīno delebit᷑
ſuccedētibus bonis eternis: ne ſit ꝑs maloꝝ
pꝛioꝛis anguſtie memoꝛari. Sed hec ⁊ his ſi
milia pn̄t accipi ſic: vt nō excludāt memoꝛiaꝫ
pꝛecedētiū maloꝝ: ſꝫ ex ea moleſtiā ⁊ leſionē
amoueant. Non eni coꝝ memoꝛia ſcōs con
triſtabit: vel coꝝ btitudinē obſuſcabit ſꝫ gra
tioꝛes deo reddet. Vñ ſup ꝑs.87. ait Greg.
Quō in eternū miſicoꝛdias dn̄i canit: q̄ mi
ſerie nō meminit? Quō aūt plena beatitudo:
ſi memoꝛia reatus mētē tāgit? Sꝫ ſepe leti tri
ſtium meminimus: ⁊ ſani doloꝝ meminimꝰ
ſine doloꝛe ⁊ inde amplꝰ leti ⁊ grati ſumus.

Ex his appꝫ ꝙ ſi pꝛioꝝ maloꝝ memoꝛiaꝫ
ſcī hēbūt in futuro: nō eis tn̄ erit ad penaꝫ vel
glīe derogatiōeꝫ: ſꝫ ad grāꝝ actionē. ¶ Si
ꝟo querit᷑ vtrū pctā que fecerūt electi ꝓdeāt
tūc in notitiā oīum ſic̄ mala dānandoꝝ oībꝰ
erunt nota. Nō legi hoc exp̄ſſuꝫ in ſcriptura.
Vnde non irrōnabiliter putari pōt peccata
hic per penitentiam tecta ⁊ deleta: illic etiam
tegi alijs: alia vero cunctis pꝛopalari.

¶ De his qui viui reperientur. e

Queri ſolet: Vtruꝫ illi Augꝰ de ci. dei lib. 20. cap. 20.
quos viuos iueniet chꝛiſtus ſi nūq̄ oīno mo
rituri ſint: an ipſo tp̄is pūcto quo rapientur
obuiā chꝛiſto: ad īmoꝛtalitatē mira celeritate
ſint trāſituri. Nō eni dicēdū eſt fieri nō poſſe
vt ꝑ aera in ſublime poꝛtētur: in illo ſpatio ⁊
moꝛiant᷑ ⁊ reuiuiſcāt. Ad hūc autē ſenſum q̄
eſtimemꝰ illos ī ꝑuo ſpatio ⁊ paſſuros moꝛtē
⁊ accepturos īmoꝛtalitatem apl̄s nos vrgere
videt᷑ vbi dicit. Oēs ī chꝛiſto viuificabimur. j.Coꝛ.15.
Et alibi. Qḋ ſemias nō viuificat᷑: niſi pꝛius Ibidem.
moꝛiat᷑. Cur aūt nobis icredibile videat᷑ illā
multitudinē coꝛpoꝝ in aere quodāmō ſemi
nari atqꝫ ibi pꝛotinus īmoꝛtalr̄ ⁊ incoꝛrupti
biliter reuiuiſcere cum credamus in ictu oculi
futuram reſurrectionē ⁊ in mēbꝛa ſine ſine vi
ctura: tanta velocitate reditur̄ū antiq̄ſſimoꝝ
cadauerū puluerē. Sed vellē de his potiꝰ au
dire doctioꝛes. Si ergo ſctōs q̄ repient᷑ xp̄o
veniēte veniētes eiqꝫ obuiā rapient᷑ crediderī
mus in eodē raptu de moꝛtalibꝰ coꝛpibus exi
turos: ⁊ ad eadem moꝛ īmoꝛtalia redituros:
nullas ī ꝟbis apl̄i patiemur anguſtias: gn̄a
liter accipiētes illud qḋ dictū eſt: Oēs q̄deꝫ j.Coꝛ.15.
reſurgemus. ſ. tam boni ꝙ mali: ſed non oēs
īmutabimur. ſ. in ſolēnitatē reſurrectiōis. De
hoc etiā Amb. ait: In ipſo raptu coꝝ qui vi Theſ.4.
ui repient᷑ moꝛs erit ⁊ reſurrectio: vbi aīa q̄ſi Sup illud. i Quoniaꝫ ipſe dominus
per ſopoꝛē egreſſa de coꝛpoꝛe eidē in momen
to reddat᷑. Ecōtra ꝟo ſcribēs ad Marcellā
Hiero. teſtari videt᷑ dicēs: quoſdā ī fine ſecul Epl̄a.c.4.
adueniēte chꝛiſto nō eſſe moꝛituros: ſꝫ viuos
repꝫos ī īmoꝛtalitatē repēte mutādos. Hoꝝ
aūt q̄d verꝰ ſit: nō eſt hūani iudicij diffinire.

¶ Quō ītelligit᷑ chꝛiſtꝰ iudex viuoꝝ ⁊ moꝛtuoꝝ. f

His autē adijciēdū eſt Augꝰ in enchiri.c.4.
dupl̄r ītelligi qḋ dꝛ chꝛiſtꝰ iudicaturꝰ viuos
⁊ moꝛtuos. Aut enim viui accipiūtur qui in
aduentu eius viui reperientur: ſꝫ in raptu mo
riantur: ⁊ moꝛtui qui āte deceſſerant: vel viui
⁊ moꝛtui qui accipiuntur iuſti ⁊ iniuſti.

¶ Quomodo omnes incōꝛupti. g

Cũq3 ex predictis ſane credi valeat oẽs reſurrecturos: credẽdũ eſt ẽt φ oẽs reſurgẽt icorrupti: nõ vtiq3 ipaſſibiles q2 reprobi mortẽ patient̃ eternã: ſ3 ſine dimi/nutiõe mẽbroꝝ oĩa hũani corpis hituri mẽbra: nec tñ glĩa ac ſpe ipaſſibilitatis iduẽtur.

❡ Iſta eſt diſtictio. 43ª hui⁹ q̃rti libri: In qua magr̃ poſtq̃ʒ ſupi⁹ egit de ſacris: Hic agit d̃ reſurrectione ⁊ glĩa reſurgẽtiuʒ ad quaʒ ſacra pducũt: ⁊ etiaʒ p oppoſitum de reprobor̃ pena. Et circa hoc tria facit. Pͥo enĩ oñdit reſurrectionis ṽitatẽ ⁊ ei⁹ tp̃s. 2° ſubdit ſcõs hĩe memoriã eor̃ que .ſ. hic ſuſtinuerunt. 3° annectit electorũ pctã nõ publicari que hic confeſſi fuerũt. Primũ facit a pn° diſtictionis vſq3 ibi (Hic querit̃ vtruʒ electis:) Scõm vſq3 ibi (Si ṽo q̃rit̃.) Tertiuʒ vſq3 ad finẽ diſtinctionis. In ſpãli ſnĩa magiſtri ſtat in trib⁹ ppõnib⁹ q̃rũ pͣ eſt hec. ❡ Iuxta fidẽ orthodoxã ⁊ purã debemus credẽ oẽʒ carnem reſurrecturã eẽ. Hãc magr̃ inſinuãs ppõit p̃ reſurrectioneʒ futurã eẽ ⁊ fideles qui in xp̃o dormierũt reſurgent: qd̃ auctẽ apſi pbat. Poſtea dicit φ cauſa reſurrectionis eſt vox tube: cui⁹ ṽtute excitabuntur mortui: que q̃deʒ vox dĩ tuba: q2 eſt oĩb⁹ manifeſta dĩ aũt nouiſſima: q2 poſt eã nõ eſt alia que q̃dẽ vox alibi clamor ⁊ alibi vox filii dei appellat̃. Vox autẽ illa erit chriſti vł vni⁹ vel plurimor̃ ãgelor̃. Poſtea oñdit reſurrectionis tp̃s occultũ eẽ ⁊ ignotuʒ: pp̃ qd̃ medie nocti cõparat̃ cuʒ dĩ ſpõſus media nocte ṽeturus. ❡ Scd̃a ppõ eſt hec: Et ſi ſci primoruʒ maloruʒ memoriã habeãt: hoc tñ nõ erit eis ad glĩe derogationeʒ: ſed magis ad gaudiuʒ ⁊ grãruʒ actionem. Hãc magr̃ iſinuãs querit vtrũ electi hebeãt memoriam pcedẽtiũ malorũ. Et rñdet φ habeãt maloruʒ pteritorũ memoriã ex q̃ tñ in nullo ↄtriſtabunt̃: nec eis erit ad penã vel glĩe minoratiõẽ vel derogationem ſed grãrũ actioneʒ. ❡ Tertia ppõ eſt hec: Electorũ pctã per pniaʒ hic deleta ibi nõ erũt aliis manifeſta. Hãc magr̃ iſinuans ſubdit: φ etiam illo mõ pctã tegunt̃ que hic per pniaʒ ſunt deleta. ita φ nullis manifeſtabunt̃. Alia ṽo cunctis ppalabunt̃. Poſtea dicit ſibi incertuʒ eẽ vtruʒ aliq̃ ſine morte ad iudiciuʒ puenĩẽt: ſic videt̃ dicẽ Hiero. de illis qui i adṽctu viui rapient̃ chriſto obuiã: vł vtr̃ illi q̃ viui repient̃ ſubito morient̃ ⁊ ſic ad reſurrectiõeʒ trãſeãt qd̃ magis vĩ velle apſs. Vltio dĩc̃ l3 oẽs reſurgant icorrupti. i. cũ mẽbror̃ integritate: non tñ oẽs reſurgent ipaſſibiles in gloriaʒ. Et hĩ in ſpeciali.

De etate ⁊ ſtatura reſurgentium. a

Di. XLIIII De reſurrectione q̃tũ ad modũ ſine q̃tuʒ ad q̃litateʒ ⁊ q̃ditatem reſurgentiuʒ. Eph. 4.

Solẽt aũt nõnulli pcõtari ⁊ q̃rere an in eadẽ etate ⁊ ſtatura corporis oẽs reſurrecturi ſint? Quidam putauerunt oẽs reſurrecturos ſm mẽſurã etatis ⁊ ſtature xp̃i. Ideo q2 aplus ait: Donec occuram⁹ oẽs i virũ pfectũ i mẽſuraʒ etatis ⁊ plenitudinis xp̃i. Sed his verbis nõ eadẽ reſurgẽtib⁹ aſſignat̃ ſtatura: ſ3 etas. Oẽs eniʒ in eadẽ etate reſurgẽt in qua xp̃s mortuus eſt ⁊ reſurrexit: cuiuſcũq3 etatis mortui fuerint. Virũ autẽ poſuit nõ vt diſtingueret ſexũ: ſ3 vt ſignificaret pfectionẽ virorũ quã tũc hẽbũt: ſ3 nõ oẽs eãdẽ ſtaturã corpis obtinebunt. Vñ Aug. Nõ ait i mẽſurã corpis vel ſtature: ſ3 etatis: q2 vnuſq̃ſq3 ſuã recipiet menſurã corpis quã vel habuit in iuuẽtute: etiã ſi ſenex obijt vł fuerat habiturus ſi añ eſt defunct⁹. Etas ṽo erit illa ad quã puenit chriſtus .ſ. iuuenilis vt circa .xxx. ãnos. Trigita eni duũ annor̃ ⁊ triuʒ mẽſiũ erat etas chriſti in q̃ mortuus eſt ⁊ reſurrexit. Nõ ẽ aũt phas dicẽ φ in reſurrectione accedat corpi magnitudo quã nec habuit hic nec erat habiturũ diu viuendo: nec maiora corpora redigẽda ſunt ad modũ dñici corporis. Periret enim multũ de illis corpib⁹: cuʒ nec periturus ſit capillus vt ait dñs: Capillus de capite veſtro non peribit.

Haymo in glo. ſup illõ ad Eph. 4. Donec oẽs occur.

In li. de. ci. dei lib. 22. cap. 14.

Luce. 21. Matth. 12.

❡ Φ reſurget quicquid fuit de ſubſtantia ⁊ natura corporis ⁊ in eadem parte corporis. b

Non eniʒ perit deo terrena materies de qua mortaliũ creat̃ caro: ſ3 in quẽlibet puluerẽ cinerẽue ſoluat̃: in q̃ſlibet alitus auraſq3 diffugiat: ⁊ in quãcũq3 alior̃ corpor̃ ſubaiñ: vel in ipſa elemẽta vertat̃: in quorũcũq3 etiã aĩaliuʒ vel hoĩum cibum carnẽq3 mutet̃: illi aĩe in puncto tpis redit: que illaʒ carneʒ priuit⁹ vt hõ fieret creſceret: viueret aĩauit. Ipſa ergo terrena materies que diſcedente aĩa fit cadauer: non ita reſurrectione reparabit̃: vt ea que dilabunt̃: ⁊ i alias atq3 alias rerũ ſpẽs ṽtunt̃: q̃uis ad corp⁹ redeãt vñ dilapſa ſunt: ad eaſdẽ q̃q3 corpis ptes vbi fuerũt redire neceſſe ſit. Alioquin ſi capillus redit quẽ tam crebra tõſura detraxit: ſi vnguibus q̃s totiẽs deſpſit exectio imoderata ⁊ indecẽs cogitãtib⁹ reſurrectionẽ carnis: ⁊ ideo nõ credẽtib⁹ occurrit iſirmitas al's iformitaſ. Sed quẽadmodũ ſi ſtatua cuiuſlibet ſolubilis metalli igne liqueſceret: vel cõtereret̃ i puluerẽ vel ↄfunderet̃ in maſſam: ⁊ eã vellet artifex rurſum ex illius mã ⁊ q̃titate reparẽ: nihil itereſſet ad ei⁹ itegritatẽ que pticula mãe cui mẽbro ſtatue redderet̃: dũ tñ totũ ex q̃ ↄſtituta fuerat reſtituta reſumeret. Ita de⁹ mirabiliter atq3 ineffabilr̃ artifex de toto q̃ caro nr̃a extiterat: eam mirabili celeritate reſtituet: nec aliq̃d attinebit ad ei⁹ reintegrationẽ: vtrũ capilli ad capillos redeãt ⁊ vngues ad vngues an q̃cq̃d cor̃ perierat mutet̃ i carnẽ ⁊ i ptes alias corpis reuocet̃: curãte artificis pṽidẽtia ne q̃d indecens fiat. Indecor̃ quippe aliquid ibi nõ erit: ſed q̃cq̃d futurũ eſt hoc decebit: q2 nec futurum eſt ſi non decebit.

Aug⁹ in enchiri. c. 7. in principio.

Congrua ſimilitudo p ex^m ſtatue.

Idẽ. c. 72.

❡ Φ ſancti ſine omni deformitate reſurgent. c

Hocaūt in corporibus
Aug. in eo ſcōꝝ intelligēdū eſt: de q̄bus ꝯñter adiūgit.
enā. z. Reſurgēt ergo ſctōꝝ corpa ſine vllo vitio: ſi
ne vlla deformitate: ſic ſine vlla corruptione:
onere: difficultate: in q̄bus tāta facilitas q̄ta
felicitas erit: ꝓꝑ qđ ꝛ ſpūalia dicta ſūt: cū ꝓ
culdubio corpa ſint futura non ſpūs. Ex his
apparet ꝙ vna erit etas oīuꝫ reſurgētiū. ſ. iu
uenilis: ſtatura vero diuerſa. ſ. quaꝫ q̄ſqꝫ ha
buerat ī iuuenili etate vel erat haturus ſi añ eſt
defunctus. Nec de ſuba de q̄ hoīs caro creaꝰ
aliq̄d ꝑibit: ſed oīum ꝑticularū añ diſperſarū
collectione reintegrabitꝰ nālis ſubſtātia cor
Matth. 13. poris. Sanctoruꝫ quoqꝫ corpa ſine omni vi
tio fulgida ſicut ſol reſurgēt: preciſis cunctis
deformitatibus quas hic habuerunt.

¶ Si mali tunc habeant quas hic habuerunt defor
mitates. d

De reprobis aūt queri
ſolet: an cū deformitatib⁹ hic hitis reſurgāt?
In ench. Hoc aūt Aug⁹ nō aſſerit: ſꝫ dubiū reliq̄t ita
iquiēs. Quicūqꝫ ab illa ꝑditiōis maſſa q̄ ꝑ
Adā facta eſt nō liberātur ꝑ xp̄m: reſurgent
q̄dē etiā ipſi vnuſquiſqꝫ cū ſua carne: ſꝫ vt cū
Matth. 25. diabolo eiuſqꝫ angelis puniantꝰ. Utrū vero
ipſi cū vitijs ꝛ deformitatib⁹ ſuoꝝ corpoꝝ re
ſurgāt quecūqꝫ in eis geſtarūt inq̄rēdo labo
rare q̄d opus eſt? Nō enī fatigare nos debet
incerta coꝝ habitudo vel pulchritudo quorū
erit certa ꝛ ſempiterna dānatio. Ecce nō diffi
nit an tunc habeant deformitates quas hic
habuerunt reproborum corpora.

¶ Q non ꝯſumūtur corpora que tūc ardebūt. e

Si vero querit de cor
porib⁹ maloꝝ quō in igne ardeāt ꝛ nō conſu
de ci. dei li. mātur. Aug⁹ varijs exemplis aſtruit ꝛ ſempi
21. ca. 1. 2. 3. ternis ignib⁹ ea ardere ꝛ nō ꝯſumi illa cōbu
ſtione: ſicut anim⁹ cui⁹ p̄ſentia corpus viuit ꝛ
dolorē pati pōt: mori aūt nō pōꝫ. Hoc enim
erit tunc in corpibus dānandoꝝ: qđ nūc eſſe
ſcimus in animis omniū alias hominū.

¶ Si demones corporali igne cremantur. f

Queri etiā ſolet an de
Sup Gen. ꝛ mones corpali igne ardeant? Ad qđ Aug⁹
de ci. dei lib. rñdēs ait: Cur nō dicam⁹ q̄uis miris veris
21. c. 6. vl. 10 tñ modis ēt ſpūs icorpeos poſſe pena corpa
li ignis affligi ſi ſpūs hoīum etiaꝫ ipſi incor
porei ꝛ nūc potuerūt includi corpalibus mē
Apoc. 19. bris: ꝛ tunc poterūt corpoꝝ ſuoꝝ vinculis in
ſolubiliter alligari. Gehēna illa que ſtagnum
ignis ꝛ ſulphuris dicta eſt: corporeus ignis
erit: ꝛ cruciabit dānatoꝝ corpa hoīuꝫ vel de
monum ſed ſolida hoīum: aerea demonum. Matth. 25.
Unus enim vtriſqꝫ ignis erit: vt veritas ait: De ciui. dei
De quo igne ſi queritꝰ qualis vl̄ vbi ſit Aug⁹ li. 20. c. 16.
ſic rñdet. Ignis eternus cuiuſmodi ſit ꝛ in q̄ Qualꝰ vl̄ vbi
mūdi vel reꝝ ꝑte futur⁹ ſit hoīeꝫ ſcire arbitror ſit ille ignis.
neminē: niſi forte cui ſpūs diuin⁹ oñdit.

¶ Si aīe ſine corpib⁹ ſentiūt ignē corporalem. g

Cū autē ꝯſtet aīas igne
materiali in corpib⁹ cruciādas: queri ſolet an
interim añ reſurrectionē corpoꝝ aīe defūcto
rum reproboꝝ māli igne cremētur? De hoc
Julianus toletane eccleſie ep̄s Gregorij di
cta ſecutus ita ſcripſit. Si viuētis hoīs icor Dialogo. 4.
poreus ſpūs tenetꝰ in corpe: cur nō poſt mor
tem etiā corpe igneo teneatur? Teneri autē ꝑ
ignē ſpm̄ dicimus vt in tormento ignis ſit vi
dēdo atqꝫ ſentiēdo. Qđ aūt nō ſolū vidēdo:
ſed etiā experiēdo aīa ignis tormētū patiatꝰ:
ex euangelio colligitꝰ vbi veritatis voce diues
mortuus dī in inferno ſepultus: cui⁹ aīa ꝙ in
igne teneatꝰ iſinuat cū Abraā depcatꝰ dicēs: Luce. 16.
Mitte Laçarū vt itingat ex. di. ſ. in. a. vt re.
lin. m. q: cru. in hac flāma. Dum ergo pctō
rem diuitē dānatū in ignib⁹ veritas ꝑhibet:
quis ſapiens reproboꝝ aīas teneri ignib⁹ ne
get? Precipue cū humanā aīam corpis ſili
tudinē hēe doceat Aug⁹ ita inquiēs: Profi Super Geñ
teri aīam hēe poſſe ſilitudinē corpis ꝛ corpa libro. 12.
lium oīno mēbrorū: q̄ſq̄s rēnuit: pōt negare
aīam eſſe que in ſomnis videt vel ambulare ſe
vel ſedere vel huc atqꝫ illuc greſſu vel etiaꝫ vo
latu ferri. hoc ſine quadam ſilitudine corpis
nō fit. Proinde ſi hāc ſilitudinē etiā apud in
feros gerit: nō corpalē: ſed corpi ſilem: ita ēt
in locis videtur eē nō corpalib⁹: ſed corpaliuꝫ
ſilib⁹ ſiue in requie ſiue ī dolorib⁹. In Caſſia
ni etiā voluminibus legitur ꝙ nō ſunt ocioſe.
neqꝫ nihil nō ſentiant. cū diues ille in inferno
ſe flāma cruciari clamat. Uñ ꝓbatꝰ aīas de
functorū nō ſolū ſuis ſenſibus nō priuari: ſed
nec iſtis affectib⁹. ſ. ſpe triſtitia gaudio ac me
tu carere ꝛ ex his que ſibi in illo gñali examie
reſeruantꝰ eas q̄dā iam incipe pregustare.

¶ De abortiuis fetibus ꝛ monſtris. h

Illud ēt iueſtigari opꝫ:
ſi abortiui fetus ꝛ mōſtra reſurgēt ꝛ q̄lia. De
quo Aug. ita ait: Occurrit de abortiuis feti In ench. c.
bus queſtio: qui iam nati ſunt in vteris ma 67. vel. 60
trum: ſꝫ nō ita vt iam poſſint renaſci. Si eniꝫ
reſurrecturos eos dixerimus. De his qui iaꝫ Attende.
formati ſūt tolerari pōt vtcūqꝫ qđ dicitꝰ: In

formes vero q̄s non ꝓcliuius perire arbitret
ſicut ſemina que cōcepta non fuerit. Scrupu-
loſe q̄dez iter doctores queri ac diſputari pōt
qn̄ incipit hō in vtero viuere: an ſit quedaz vi-
ta occulta que nōduz motib⁹ viuētis appeat?
Negari eni vixiſſe puerpia que ideo membra
tim execātur vt eijciant ex vteris pregnantiū.
ne mr̄es etiam ſi mortua ibi relinquātur occi-
dant ipudētia nimia videt. Ex quo autē inci-
pit hō viuere ex illo vtiqȝ iam mori pōt mor-
tuus vero vbicunqȝ illi potuit mors euenire
quō ad reſurrectionem nō ꝑtineat: repire ne-
De mōſtris ibidem. queo. Neqȝ enim ꝛ monſtra que naſcuntur ꝛ
viuunt quantūlibet cito moriātur aut reſurre-
ctura negabūtur: aut ita reſurrectura creden-
da ſunt. ſed potius correcta coꝝ emendataqȝ
De bimenbre. nā. Abſit enim vt illum bimembrē quē nuper
natū in oriente fratres fideliſſimi qui cū vide-
runt retulerūt: ꝛ ſctūs Hiero⁹ ſcriptū reliquit
vt vnū hoiem duplicem ac nō potius duos.
qd̄ futurū erat: ſi gemini naſcerentur reſurre-
cturos eſtimem⁹. Ita ꝛ cetera que nimia de-
formitate mōſtra dicūtur ad humane nāe fi-
guram in reſurrectione reuocabūtur.

¶ Iſta eſt diſtinctio. 44.ª hui⁹ q̄rti libri: In q̄ magr̄
poſtq̄ȝ determinauit de veritate reſurrectionis ꝛ ei⁹
ꝯditionib⁹: hic determinat de ꝯdictione reſurgētiū:
Et duo facit. Primo iueſtigat i qua etate reſurgent:
2° quō oēs reſurgēt in ꝑfecta oium mēbroꝝ integri-
tate. Primuȝ vſqȝ ibi (Nō enim perit.) Scd̄ȝ vſqȝ
ad fineȝ diſtinctiōis. In ſpāli ſnīa magr̄i ſtat in dua-
bus ꝓpōnibus: q̄ꝝ p̄ª eſt hec. ¶ Abſqȝ vlla ambigui-
tate oēs hoiēs reſurgent in ꝑfecta etate qua chriſt⁹
reſurrexit: ſȝ nō in eadeȝ ſtatura. Hāc magr̄ iſinuās
dicit ꝙ oēs hoies reſurgēt i etate qua chriſt⁹ reſur-
rexit: ſed nō in ſtatura chriſti: ſȝ q̄libet in ſtatura ſua
reſurget quā prius habuit in iuuenili etate vel quā
ſi ante obijt habiturus erat circa. 30. annū. ¶ Scd̄a
ꝓpō eſt hec. Et ſi gn̄aliter oēs reſurgēt cuȝ oi mem-
broꝝ itegritate. ſpāliter tn̄ electi abſqȝ vllo vitio re-
ſurgēt ꝛ deformitate. Hāc magr̄ ponēs dicit ꝙ oēs
hoies cuȝ mēbroꝝ itegritate reſurgēt. In q̄dcunqȝ
enim elemētuȝ trāſeat mā corporis humani: illi cor-
pori reddet vbi prius fuit aīata. Ita tn̄ ꝙ non tota
mā reddet illi parti ſed tota toti corpi reddet ordi-
nata ſine omni indecentia. Sicut enim ſtatua alicu-
ius ſolubilis metalli igne liqueſceret vel cōterētur
in puluerē. vel ꝯfunderet in maſſam ꝛ eā vellet ar-
tifex rurſum ex illi⁹ mā ꝛ quantitate repare nihil in-
tereſſet ad ei⁹ integritatē que māe ꝑticula reddere-
tur illi vel illi mēbro ſtatue. dū tn̄ totū ex quo cōſti-
tuta fuerat reſtituta reſumeret: ſic in reſurrectione
nihil intereſt que ps māe ex qua corp⁹ cōſtiterat ad
particulaȝ corpis redeat ex q̄ nihil de mā peribit: ſȝ
tota mā toti corpi ſine vlla indecētia reddet. Ulio
gl̄iaȝ corpoꝝ reſurgētiū ponit dicēs ꝙ corpa ſcōꝝ
reſurgent ſine vlla corruptione: q2 incorruptibilia ꝛ
īpaſſibilia. ſine vlla oneris difficultate: q2 erūt ſub-
tilia ꝛ agilia. Et addit magiſter ſine vitio ꝛ deformi-
tate: q2 erūt ſicut ſol fulgida ſine vlla corruptione ꝛ c̄.

Et addit magr̄ ꝙ dānati etiā cuȝ mēbris ſuis reſur-
gent icorrupti ꝛ cū itegritate mēbroꝝ. Utruȝ aūt re-
ſurgēt cuȝ deformitatib⁹ quas pri⁹ habuerūt. Aug.
nō vult determinare. nō eni ſm ipm debet aios fa-
tigare icerta coꝝ hitudo ſeu pulchritudo quoruȝ eſt
certa ꝛ eterna dānatio. Ultimo querit vtrum aborti-
ui fetus ꝛ mōſtra reſurgent. Et ridet dicens de ab-
ortiuis. ꝙ ſi aliqn̄ vixerūt reſurgēt alioquin non. de
monſtris etiaȝ dicit ꝙ reſurgēt ſed nō mōſtra: quia
monſtra fetus ꝛ abortiui reſurgent abſqȝ deformita-
te ꝛ monſtruoſitate. Et tn̄ in ſpeciali.

¶ De diuerſis animarum receptaculis. a Diſ. XLV.

PReterea ſciēduȝ eſt ꝙ oēs aie (vt ait Aug.) cum
ď hoc ſeculo exierit diuerſas hn̄t
receptiones: bone hn̄t gaudiuȝ:
male vero tormēta. Sȝ cū facta fuerit reſurre-
ctio ꝛ bonoꝝ gaudiū amplius erit ꝛ maloꝝ
tormēta grauiora qn̄ cuȝ corpe torquebūtur.
Ex his oñdit ꝙ maius erit gaudiū ſcōꝝ i re-
ſurrectiōe ꝛ poſt: q̄ fuerit an̄: ꝛ ꝙ diuerſa rece-
ptacula habebūt aie ſcōꝝ. De q̄b⁹ idē Aug⁹
ait: Tēpus qd̄ inter hois mortē ꝛ vltimā re-
ſurrectionē iterpoſitū ē aias abditis recepta-
culis ꝯtinet: ſicut vnaqueqȝ digna ē vel reqe vel
erūna ꝓ eo qd̄ ſortita ē i carne dū viueret.

De ſtatu ꝛ ꝯditione bonaruȝ aiarū poſt mortē. Super Ioānē ꝛ in glo. ſuper illō. j. Theſſa. 4. Deinde nos.

De verbis apoſtoli.

¶ De ſuffragijs defunctoruȝ. b

Neqȝ negādū eſt vt ait Aug⁹ defunctoꝝ aias pietate ſuoꝝ viuentiū
releuari. cuȝ pro illis ſacrificiuȝ mediatori of-
fertur vl' elemoſyne ſiunt i eccl'ia. Sed hec eis
tn̄ proſunt qui cuȝ viuerent hec ſibi vt poſtea
poſſent ꝓdeſſe meruerūt. Eſt eniȝ q̄dā viuēdi
modus nec tam bon⁹ vt nō requirat iſta poſt
mortē. nec tā malus vt ei nō ꝓſint iſta quicq̄.
Eſt vero talis i bono vt iſta nō requirat: ꝛ eſt
rurſus talis in malo: vt nec his valeat cū hec
vita trāſierit adiuuari. Quocirca hic oē me-
ritū cōparat quo poſſit poſt hāc vitā q̄ſpiā
grauari vel releuari. Nemo aūt ſperet qd̄ hic
neglexit cū obierit apud deuȝ ꝓmereri. Non
ergo iſta que pro defunctis cōmēdandis fre-
quentat eccl'ia illi aplice ſunt aduerſa ſnīe qua
dictū eſt: Oēs ſtabimus aū tribunal xp̄i: ut
referat unuſq̄ſqȝ ſm ea que ꝑ corpus geſſit. ſ.
bona uel mala: q2 etiā hoc meritum ſibi q̄ſqȝ
cum in corpe uiueret cōparauit: ut poſſint ei
iſta ꝓdeſſe. Nō eni oib⁹ ꝓſunt: ꝛ q̄re: nō niſi
ꝓpter dr̄iaȝ uite quā q̄ſqȝ geſſit in corpe. Cū
ergo ſacrificia ſiue altaris ſiue q̄rūcūqȝ aliaꝝ
elemoſynarū pro baptiȥatis oībus offerūtur
pro ualde bonis gratiarū actiones ſunt: pro
nō ualde malis ſunt ꝓpitiatiōes. Sȝ pro ual-
de malis ꝛ ſi nulla ſunt adiumēta mortuorū:
tn̄ q̄leſcūqȝ

In enchiri. vbi ſupra.

Quibus proſit orones ꝛ elemoſyne ꝛ ſacrificiuȝ ꝛ huiuſmōi.

Roī. 14.

tñ q̄leſcūq3 viuoꝝ ꝯſolatiões ſunt. Quibus
xp̄o ꝓſūt: vel ad hoc ꝓſūt vt ſit plena remiſſio
Aug⁹ in ſermone d̄ verbis apl'i ⁊ in ep̄. ſup illō ad Theſ. 4. c. Nolumus vos. vel certe vt tolerabilioꝛ ſit ip̄a dānatio. Oꝛō
nibus ergo ſcē eccl'ie ⁊ ſacrificio ſalutari ⁊ ele
moſynis que pro eoꝝ ſpiritib⁹ offerunt nō ē
dubiū mortuos adiuuari. vt cū eis miſericoꝛ
dius agat a dn̄o: q̄ eoꝝ pctā meruerūt. Hoc
enī a pr̄ib⁹ traditū tota obſuat eccl'ia: vt pro
eis qui in cōione corpis ⁊ ſanguis dn̄i defun
cti ſunt: cū ad ipſum ſacrificiū loco ſuo cōme
moꝛētur oretur ac ꝓ illis quoq3 id offerri cō
memoꝛet. Nō eſt ergo ambigēdū iſta ꝓdeſ
ſe defunctis: ſ3 talib⁹ qui ita vixerūt ante moꝛ
Gal. 5. tē: vt poſſint eis hec vtilia eē poſt moꝛtē. Nā
qui ſine fide operante per dilectionē eiuſq3 ſa
cris de corpe exierūt fruſtra illis a ſuis hu⁹ pie
tatis officia impendūtur: cuius dum hic eēnt
pignoꝛe caruerūt. nō miſericoꝛdiā ſibi theſau
Roñ. 2. rizātes: ſed irā. Nō ergo moꝛtuis noua me
rita cōparant̄ cū pro eis aliq̄d boni operant̄
ſui: ſ3 eoꝝ p̄cedētib⁹ ꝯſ̄ia iſta reddūtur. Nā
iſtā q̄ſq3 finiens vitā: niſi qđ in ea meruerit:
nō poterit hr̄e poſt eā. Ecce q̄b⁹ ⁊ q̄liter ꝓſūt
illa que pro defunctis frequentat eccleſia. me
diocreter malis ſuffragātur ad pene mitiga
tionē. mediocriter bonis ad plenā abſolutio
nē: qui nō hn̄t tāte perfectionis merita vt nō
indigeāt iuuari per paupes quoꝝ eſt regnū
celoꝝ q̄s ſibi fecerūt amicos de mām̄ona ini
Matth. 5. Luce. 16. De v̄bis apl'i ſuper epiſtolā ad hebreos capi. 12. quitatis. Quoꝝ tāta eſt pfectio vt his adiu
toꝛijs nō indigeāt: q̄les ſūt apl'i ⁊ martyres.
Vt eni ait Aug. Iniuria eſt ꝓ martyre oꝛa
re in eccl'ia: cui⁹ nos debem⁹ oꝛonib⁹ cōmen
dari: pro alijs autē defunctis oꝛatur.

¶ De officijs ſepulture. e

Augu. in ſermone d̄ verbis apoſtoli ⁊ de ci. dei li. 1. capi. 12. **De pompis vero exe**quiarū idē Aug⁹ ita dicit: Pompa funeris
agmina exequiarū: ſumptuoſa diligētia ſepul
ture: viuoꝝ ſūt q̄liacūq3 ſolatia: nō adiutoꝛia
moꝛtuoꝝ. Quia ſi aliq̄d ꝓdeſt ip̄io ſepultu
Luce. 16. ra precioſa oberit pio vilis vel nulla. Preclaras
exeq̄as i ꝯſpectu hoīm purpurato illi di
uiti exhibuit turba famuloꝝ: ſ3 multo clario
res in ꝯſpectu dn̄i vlceroſo illi paupi miniſte
riū exhibuit angeloꝝ qui eū extulerūt non in
Augu. in ſermone de v̄bis apl'i. marmoꝛeū tumulū: ſed i Abrae gremiū. Sit
tñ cura moꝛtuos ſepeliendi ⁊ ſepulchꝛa ꝯſtru
endi q2 hec in ſcripturis ſctīs inter bona opa
deputata ſunt nec ſolū in corpib⁹ pr̄iarcharū
alioꝝūq3 ſctōꝝ: ſed etiā in ipſi⁹ dn̄i corpe qui
Gen. 23. ⁊ 25. ⁊ 35. ⁊ 50. iſta fecerūt laudati ſunt. Impleāt igit̄ hoīes
erga ſuos officia poſtremi muneris ⁊ ſui hu
mani lenimēta meroꝛis. Verū illa que adiu
uant ſpūs defunctoꝝ. ſ. oblationes: oꝛones
multo obſeruantius procurent.

¶ De duobus eque bonis quoꝛum alter plura poſt moꝛtem habet auxilia. d

Solet moueri queſtio
de duobus vno diuite: altero paupe pariter
ſed mediocriter bonis qui p̄dictis ſuffragijs
īdigēt ⁊ meruerūt pariter poſt moꝛtē iuuari.
pro altero vero. i. ꝓ diuite ſpāles ⁊ cōes fiūt
oꝛones. multeq3 elemoſynarū largitiões: ꝓ
paupe vero nō fiūt niſi cōes largitiões ⁊ oꝛo
nes. Querit̄ ergo an tantū iuuet̄ paup pau
cioꝛib⁹ ſubſidijs q̄tū diues amplioꝛibus. Si
nō parit̄ iuuat̄ nō ei reddit̄ ſ3 merita. Me
ruit eni pariter iuuari: q2 pariter boni extite
rūt. Si vero tātū ſuffragij ꝯſequit̄ paup q̄tū
diues q̄d ꝯtulerūt diuiti illa ſpāliter ꝓ eo fa
cta? Sane dici pōt nō ei magis valuiſſe gñā Reſponſio.
lia ⁊ ſpālia q̄ pauperi ſola gñalia ſuffragia ⁊
tñ ꝓfuerūt diuiti ſpālia nō q̄dē ad aliud vel
mai⁹ aliq̄d ſ3 ad idē ad qđ gñalia vt ex plib⁹
⁊ diuerſis cauſis vnū pcipitur emolumentū.
Pōt tñ dici aliter illa plura ſubſidia ꝯtuliſſe 2ª melioꝛ.
diuiti celerioꝛē abſolutionē: nō pleuioꝛē.

¶ Quibus ſuffragijs iuuabantur mediocriter boni qui in fine inueniuntur. e

Sed iterū queritur de
aliq̄ mediocriter bono q̄ talib⁹ indigēs ſuffra
gijs in ip̄o ꝯſumatiōis articulo cū reliq̄s mi
grabit: ſi ſaluus fuerit. ꝓ eo nō offert̄ vlteri⁹
ſacrificiū vel oꝛo vel elemoſyna: nec hēbat tā
te pfectiōis merita: que his ſuffragijs nō ege
rēt. Nunq̄d ergo ſaluabit̄? Eſtimo eū q̄ſi p 1. Coꝛ. 13.
ignē trāſeūtē ſaluari meritis ⁊ itercesſionib⁹
celeſtis eccl'ie: que pro fidelib⁹ ſemp intercedit
voto ⁊ merito donec ipleat̄ chꝛiſtus.

¶ Quō ſancti gloꝛificati audiant preces ſupplicātiū ⁊ quō intercedunt pro nobis ad dominum. f

Sed foꝛte queris nunq̄d p̄ces ſupplicātiū ſcī audiūt ⁊ vota poſtu Hugo de ſacris. lib. 2. parte. 16. c. vlt.
lātiū i eoꝝ notitiā ꝑueniunt? Nō ē icredibile
aiās ſcōꝝ que in abſcondito facie dei veri lu
minis illuſtratione letant̄: in ipſi⁹ ꝯtēplatiōe
ea que foꝛis agunt̄ intelligē: q̄tū vel illis ad
gaudiū vel nob̄ ad auxiliū ptinet. Sic enim
angelis ita ⁊ ſcīs qui deo aſſiſtunt petitiones
nr̄e inoteſcunt in v̄bo dī qđ ꝯtēplant̄. vñ ⁊ Thob' c. 2.
dicunt̄ āgeli oꝛatiões ⁊ vota nr̄a offerre deo
nō q2 eū doceāt: ſed q2 eius voluntatē ſup eis
ꝯſulūt. Vñ Aug. Angelis qui ſūt apud deū In li. d̄ oꝛādo ad deū.
innoteſcunt petitiones nr̄e vt q̄dāmō offerāt

deo ⁊ de his ꝯſulāt ⁊ qḋ deo iubēte iplēdum eſſe cognouerint: hoc nobis euidenter vel latē-
Thobie .12 ter reportēt. Uñ ⁊ āgelus hoībus ait cū ora-
Aug⁹ in li. 13. tri. c. 13. retis orōnē vr̄az obtuli do. Ad oīa q̄dez ſciē-
da ſufficit do ſua perfectio h₃ tñ nūcios. i. angelos. nō qui ei que neſcit annuciēnt. (Non enī₃ ſunt vlla que neſciat) ſed bonū coꝝ eſt de operib⁹ ſuis ei⁹ ꝯſulere veritatē: ⁊ hoc ē q̄ dicunt nōnulla nunciare. nō vt ipſe ab eis diſcat ſed vt ab eo ipſi per v̄bu₃ ei⁹ ſine corꝑali ſono nunciāt etiā qḋ voluerit ab eo miſſi ad q̄s voluerit. totū ab illo ꝑ illud v̄bū ei⁹ audiētes. i. in ei⁹ v̄itate iueniētes: q̄d ſibi faciēdū: q̄b⁹ ⁊ q̄ñ nūciādu₃ ſit. Nā ⁊ nos orātes eū: nō cum
Matth ·6 docemus q̄ꝛ nouit (vt ait v̄bu₃ ei⁹) pr̄ veſter q̄d vob̄ neceſſarium ſit priuſq̄ꝫ petatis ab eo. Nec
Aug⁹ in lib. de grā noui ⁊ vete. teſt. iſta ex ꝑte cognouit: ſ₃ futura oīa tp̄alia atq₃ in eis etiā quid ⁊ quādo ab illo petituri fueramus: ⁊ quos ⁊ de q̄b⁹ reb⁹ vel exauditur⁹ vel nō exauditurus eſſet ſine initio ante preſciuit.
Aug⁹ in lib. de grā noui teſt. ⁊ ſup il. lō Phil. 4. c. Gaudete. Non ergo dī angelus oratiōes nr̄as offerre deo: q̄ſi de⁹ tūc nouerit q̄d velim⁹ ⁊ q̄ idigeamus que oīa anteq̄ꝫ fiāt ſic ⁊ poſtq̄ꝫ facta ſūt nouit: ſed q̄ꝛ neceſſe hēt rōnalis creatura tp̄ales cāis ad eternā v̄itatē referre ſiue petendo quid erga ſe fiat: ſiue cōſulēdo quid faciat.

❡ Qḋ dictū eſt de angelis attribuit ſcis aiab⁹. g

Si autē angeli a deo ꝑ

verbū ei⁹ diſcunt petitiones nr̄as ⁊ q̄d de his iplēdū ſit ⁊ q̄d nō. Cur nō credamus ⁊ aias ſcōꝝ dei faciē ꝯtēplātiū in ei⁹ veritate itelligere p̄ces hoīu₃: ⁊ q̄ iplēde ſint vel nō. Inde eſt q̄ de⁹ dī exaudire p̄ces q̄rūdā nō ſolū q̄ñ effectui mācipat: ſed etiā q̄ñ inoteſcit curie angeloꝝ ⁊ ſcārū aiarū q̄d inde futurū ſit vel nō: ⁊ qḋ cognoſcūt in dei volūtate eē volūt ⁊ ipſi. Adeo enim ſupne volūtati addicti ſunt: vt nihil p̄ter ei⁹ volūtatē queāt velle. Intercedunt ergo ad deū pro nobis ſcti: ⁊ merito dū illoꝝ merita ſuffragātur nobis: ⁊ affectu du₃ vota nr̄a cupiūt ipleri. qḋ tñ nō faciūt niſi in volūtate dei iplenda didicerint. Oramus ergo vt intercedāt pro nobis. i. vt merita eorū nobis ſuffragentur: ⁊ vt ipſi velint bonū nr̄m q̄ꝛ eis volētibus de⁹ vult ⁊ ita fiet. Ex premiſſis cōſtat q̄ cū quibuſda₃ miſericordius agit deus q̄ꝫ eoru₃ perā meruerint. ſ. cū mediocriter malis: qui ſuffragijs eccleſie iuuantur.

❡ Iſta eſt diſtictio. 45ᵃ hui⁹ q̄rti libri: In qua magr̄ poſtq̄ꝫ oſtēſu₃ eſt de his que ad reſurrectionē ptinēt: hic determiat de his q̄ ꝑtinēt ad reſurgētiū remunerationē ⁊ punitionē. Et circa hoc tria fac. Primo eni oñdit quō aie q̄citoꝰ corporib⁹ ſepanṫ hitaculis iuxta ſua merita vel demerita reddanṫ. 2ᵒ quō defunctis exequie viuoꝝ pro eis facte ſuffragantur. 3ᵒ inq̄rit vtrūbi in pr̄ia pro nobis deꝑcenṫ. Primū facit vſq₃ ibi (De ſuffragijs defunctorū.) Scd₃ vſq₃ ibi (S₃ forte queris.) Tertiu₃ vſq₃ ad fine₃ diſtin. In ſp̄ali ſnīa magr̄i ſtat i trib⁹ ꝓpōnib⁹: quaꝝ p̄ᵃ eſt hec. ❡ Quācito aie i morte ſuis a corꝑib⁹ ſeparantur. mox pro mō ſuorū meritoꝝ diuerſis hitaculis reddētur. Hāc magr̄ ponēs dicit q̄ aie defūctoꝝ ſua merita diuerſis hitaculis reddenṫ vſq₃ ad die₃ iudicij. Poſt iudiciū vero eaꝝ pena vel glīa augebiṫ qḋ auctoritate hti Augu. ꝓbat. Uñ infero q̄ ſicut facta reſurrectiōe pena maloꝝ augeṫ. ita glīa ſeu btōꝝ gaudiū plus pficietur. ❡ Scda ꝓpō eſt hec: Illi de orōnibus ⁊ elemoſynis ecclie illic hunc pfectū recipiūt qui hic talis vt eis pſicerēt meruerūt. Hāc magr̄ inſinuans dicit mortuos viuorū ſuffragijs iuuari. ſi tñ hoc meruerūt dū viuerēt. Poſtea ſubdit q̄ iſta que hic pro defunctis frequētat ecclia mediocriter malis ſuffraganṫ ad pene mitigationem ⁊ mediocriter bonis ad pene ſolōnem. Et facta pro valde bonis q̄ ſuffragijs nō idigēt ſunt grāru₃ actiones: ⁊ facta pro ſūme malis q̄ iuuari nō pnt. q̄uis nō ſunt eis adiumēta. ſunt tñ ad viuētiū cōſolationē. qḋ auc̄te beati Aug. ꝯfirmat. Poſtea dicit q̄ pōpe que fiunt in obſequijs ſunt ad viuoꝝ ſolatiū: nō ad mortuoꝝ ſuffragium. laudabile tamen eſt circa mortuorū ſepulturam curā impēdere. Poſtea mouet q̄ōnē de diuite ⁊ pauꝑe q̄rū vterq₃ cū ſit mediocriter bonus ſuffragijs idiget ⁊ ambo pariter poſt mortē meruerūt iuuari. ⁊ pro diuite fiūt multa ſuffragia gnālia ⁊ ſp̄alia: pro pauꝑe vo tñ gnālia. vtrū iuueṫ pauꝑ paucioribus ſuffragijs q̄ꝫtu₃ diues amplioribus. Et videṫ q̄ ſic: q̄ꝛ vterq₃ meruit iuuari ⁊ eq̄liter boni fuerant. Contrariū aūt videṫ q̄ꝛ alˀs nihil ꝯferrent ſp̄alia ſuffragia diuiti ꝓ eo facta. Et r̄ndet magr̄ q̄ tantū valent paupi ſola gnālia ſuffragia q̄ꝫtu₃ diuiti gnālia ⁊ ſp̄alia ſuffragia: ⁊ tñ ꝓfuerant ſp̄alia ſuffragia diuiti nō ad aliud vel mai⁹ aliq̄d: ſed ad idē ad qḋ gnālia vt ex plurib⁹ cauſis vnū pciperet emolimentu₃. Uel pōt dici illa plura ſuffragia diuiti contuliſſe celeriore₃ abſolutionē ⁊ nō pleniorē. Poſtea querit de illo qui ſuffragij idiget ⁊ moriṫ in ipſa cōſumatione ſeculi q̄ñ vlteri⁹ ſuffragia ſpendi nō poterūt vtꝝ talis ſaluabiṫ. Et r̄ndet q̄ talis per igne₃ tūc futurū ⁊ per orones celeſtis ecclie ſaluabiṫ. ❡ Tertia propō eſt hec: Angeli orones nr̄as deo offerunt: ⁊ ea que hic apud nos aguntur recognoſcunt. Hanc magr̄ inſinuans querit: vtru₃ ſcī p̄ces nr̄as ⁊ vota ſibi porrecta audiāt ⁊ ſciant. Et r̄ndet q̄ angeli ⁊ ſcī diuinam facie₃ vidētes ea que apud nos geruṫ cognoſcunt quātu₃ ad eoꝝ gaudiū ptinet ⁊ nr̄m auxiliu₃: vñ ⁊ angeli dicunṫ orones nr̄as ſemper offerre deo: non tanq̄ꝫ deu₃ inſtruētes: ſed q̄d circa nos agendu₃ ſit ad ei⁹ veritatē ducentes: vñ p̄ces nr̄e dicunṫ exaudite q̄ñ celeſti curie earu₃ exauditio inoteſcit: ſeu eaꝝ euentus futurus manifeſtaṫ. Et tñ in ſpeciali.

❡ Si valde malis detur mitigatio pene. a

SEd q̄ritur hic de

valde malis: vtrū ⁊ ipſi in aliq̄ pe- Diſt. XLVI De ſtatu ⁊ cōditiōe malorum poſt mortē.
narū mitigatiōe dei miſericordia₃ ſentiāt vt minus q̄ꝫ meruerit puniantur? Quidam autumant eos nullā releuationem pene habituros: qḋ cōfirmāt Jacobi auc̄te dicentis: Judiciū ſine miſericordia fiet illi qui nō fecit miſericordiā Jacobi. 2.

Super octo nium.19. cit miſericordiā. Aug⁹ etiā ait: Miſericordia hic: iudiciū in futuro. Idē diſtinguens quō oēs vie dñi ſint miſericordia: ⁊ veritas ait: Erga ſctōs oēs vie dei miſericordia: erga iniq̄s oēs veritas qꝛ ⁊ ī iudicādo ſubuenit: ⁊ ita nō deeſt miſericordia: ⁊ in miſerando id exhibet quod ꝓmiſit ne deſit veritas. Erga oēs autē quos liberat ⁊ cōdēnat oēs vie ſunt miſericordia ⁊ veritas: qꝛ vbi nō miſeret᷑: vindicte veritas dat᷑. Dicēs vbi nō miſeret᷑ dat itelligi aliq̄d a deo fieri vbi ipſe nō miſeret᷑. Sꝫ his occurrit q̄d ait Caſſiod. ſup ps. 50. loquēs de miſericordia ⁊ pietate dei. He due inquit res iudicio dei ſemꝑ adiuncte ſunt. Ergo ⁊ in punitiōe maloꝝ nō eſt iuſtitia ſine miſericordia. Idem de iudicio ⁊ miſericordia ait: Hec duo mutua ſocietate ſibi iungunt᷑. In his breuit᷑ oīa opa dei icludit. Aug⁹ q̄qꝫ rñdēs illis qui reproboꝝ ſupplicia finē habitura cōtendūt: ita illoꝝ repellit opionem aſſerens reprobos perpetuo puniēdos vt eoꝝ ſupplicia mitigari aliq̄tenus nō neget. Fruſtra inq̄t nōnulli eternā dānandoꝝ penā ⁊ cruciatus ſine itermiſſione ꝑpetuos humano miſerant᷑ affectu atqꝫ ita futurū eē nō credūt. Nō q̄dē ſcripturis aduerſando diuinis: ſꝫ pro ſuo motu dura queqꝫ molliendo ⁊ leuiorem flectendo ſententiā: que putāt in eis terribilius eē dicta q̄ verius. Nō enim (inquiūt) obliuiſcet᷑ miſereri de⁹: aut ↄtinebit in ira ſua miſericordias ſuas. Hoc quidē in pſalmo legit᷑ ſꝫ de his intelligit᷑ qui ſunt vaſa miſericordie: qꝛ ⁊ ipſi nō pro meritis ſuis: ſed deo miſerante de miſeria liberant᷑. Aut ſi hoc ad oēs eſtimāt ꝑtinere: nō ideo neceſſe eſt vt dānationē opinent᷑ finiri poſſe eoꝝ: de q̄bus dictū eſt: Ibunt hi in ſuppliciū eternū. Ac hoc mō ꝑiret᷑ habitura finē felicitas eoꝝ. de quibus ecōtrario dictuꝫ eſt. Iuſti aūt in vitam eternā. Sed penas dānatoꝝ certis tpibus eſtimēt (ſi hoc his placet) aliq̄tenus mitigari. Et ſic quippe itelligi pōt manere ira dei in illis. i. ipſa dānatio. Hec eni vocat᷑ ira dei nō diuini animi perturbatio vt in ira ſua. i. manēte ira ſua nō contineat miſerationes ſuas: non eterno ſupplicio finē dādo: ſed leuamē adhibēdo vel interponendo cruciatib⁹: qꝛ nec pſalmus ait ad finiēdam irā ſuā vel poſt iram ſuaꝫ: ſed in ira ſua. Que ſi ſola eſſet: alienari a regno dei ⁊ carere magna multitudine dulcedinis dei tā grādis tñ eſt pena. vt ei poſſint nulla tormēta que nouimus cōparari. ſi illa ſit eterna: iſta autē ſit quālibet multis ſeculis lōga. Manebit ergo ſine fine mors perpetua dānatoruꝫ ⁊ ipſa oībus erit cōis ſicut manebit cōiter omniū vita eterna ſanctorū. Ecce ita aſſerit hic penas reproboꝝ nō eſſe finiendas: qꝛ nō iprobat ſi dicatur eoruꝫ ſupplicio aliq̄d leuamē adhiberi. Unde nō incōgrue dici poteſt deuꝫ ⁊ ſi iuſte id poſſit: nō oīno tātū punire malos in futuro quātum meruerunt: ſed eis aliquid quantūcūqꝫ mali ſint de pena relaxare.

Margin notes (left column): Matth.5. — Idē Caſſio. do. ſup ps. 100. — In ench. 5 illos q̄ aſſerūt maloruꝫ cruciat⁹ terminādos. — Pſal.76. — Rom.9. — Matth.25.

¶ Determinat premiſſas auctoritates. b

Quod ergo dictum eſt

iudiciuꝫ ſine miſericordia fieri illi qui nō fecit miſericordiā: ita itelligi pōt: ꝙ iudiciū dānationis fiet illi qui nō fecit miſericordiā pro eo ꝙ fuit ſine miſericordia. Uel fiet iudiciū ei ſine miſericordia liberāte ⁊ ſaluāte: q̄ tñ in aliq̄ pene alleuiatione miſericordiā dei ſentiet. Ita cū dr̄ miſericordia hic: iudiciū in futuro. nō negatur q̄n in futuro ſit miſericordie effect⁹: ⁊ in electis qui ꝑ miſericordiaꝫ ab oī miſeria liberabūtur: ⁊ ī reprobis q̄ minus q̄ meruerint cruciabunt᷑. Sed hic nō ſine cā dr̄ fieri dei miſericordia ⁊ iudicium in futuro: qꝛ ⁊ hic multis modis miſeret᷑ de⁹ q̄b⁹ nō miſerebit᷑ tūc. Uocat eni de⁹ nūc pctōres ⁊ iuſtificat: q̄d tūc nō faciet: ⁊ tūc reddens ſingulis ſm merita ſua: manifeſte iudicabit qui nunc occulte iudicat. Luce.5.

¶ Cuius occultū iudiciū (vt ait Aug.) itelligit᷑ pena q̄ q̄ſqꝫ vel exercet᷑ ad purgationeꝫ vel mouet᷑ ad ↄuerſionē: vel ſi ↄtēnit excecat᷑ ad dānationē. Occultuꝫ ergo iudiciū dei pena dr̄: qua iudicat purgādo: ↄuertēdo vel excecādo. Iudicia q̄qꝫ dei interdū appellantur diſpēſationes ei⁹ de oib⁹ reb⁹. Uñ Quā icōprehēſibilia ſunt iudicia ei⁹: ⁊ iudicia ei⁹ abyſſus multa. Iudiciū aūt quo in futuro iudicabit: intelligit᷑ ſnīa iudicis q̄ vētilabit᷑ area. i. diuident᷑ localit᷑ boni a malis miniſterio angeloꝝ: ⁊ iſti in vitā ducētur: illi in ſuppliciuꝫ mittentur qui nunc ſimul mixti ſunt.

Margin notes: De occulto iudicio dei Sup ps.8. — Rom.11. — Pſal.35. — De ſentētia iudicis. — Matth.25.

¶ De iuſtitia ⁊ miſericordia dei. c

Sed quō iuſtitiā dei ⁊

pietatē. i. miſericordiā ſupra Caſſiodor⁹ duas eē res dixit: que ſemper adiuncte ſunt iudicio dei. Iuſtitia eniꝫ dei ⁊ miſericordia nō due res ſunt ſꝫ vna res. i. vna dīna eēntia ē ſicut ſupra plurib⁹ auctorib⁹ oñſuꝫ ē. Quia nō ē deo aliō eſſe miſericordem q̄ miſericordiaꝫ nec iuſtum q̄ iuſtitiā ſed ideꝫ prorſus. Nec aliud ē ei eſſe miſericordeꝫ q̄ iuſtuꝫ: vel miſericordiaꝫ q̄ iuſtitiā ſꝫ oīno ideꝫ qꝛ nō denoīatiue ſꝫ eēntialiter hec de deo dicunt᷑. Cur ergo dicit ſcriptu

De opibus iuſtitie ⁊ miſericordie ⁊ bōitatis dei.

ra de opibus dei quedã eſſe miſericordie: q̃dã
iuſtitie? Si enim iuſtitia dei miſericordia eſt:
quecunq̃ ſunt opa miſericordie: eẽ videntˀ iu/
Reſponſio ſtitie ꝛ ecõuerſo. His rñderi põt ſic: illis lo/
cutionibꝰ q̃bꝰ hiꝰ operũ ſiunt diſtinctiones:
vt alia miſericordie: alia iuſtitie: alia bonitati
attribuãtˀ nõ diuerſitas ſubiacẽtis. i. rei his
vocabulis ſignificate exp̃mitˀ ſꝫ varietas ſen/
ſuũ ꝛ effectuũ in creaturis mõſtratˀ. Cũ eni
dĩ deꝰ iuſtus vel iuſtitia: eẽntia diña p̃dicatˀ:
ꝛ etiã q ipſe ſit diſtributor: ꝛ iudex meritoꝝ
intelligi datˀ. Ita ꝛ cũ dĩ miſericors: eſſentia
diuina p̃dicatˀ: ꝛ inſup q ipſe ſit miſeroꝝ libe
rator intelligi datˀ. Siłr cũ dĩ bonꝰ eẽntia di
uina p̃dicatˀ. Et cũ dĩ deꝰ ꝛ iſup auctor oium
bonoꝝ oſtẽditˀ. Ita ꝛ cũ dĩ deꝰ: eẽntia diña
predicatˀ ꝛ ipſe timẽdus oſtẽditˀ. Inde ergo
quedã opa miſicordie quedã iuſtitie dicuntˀ:
nõ quin diuina eẽntia hec ꝛ illa opetˀ ꝛ quin
hec ꝛ illa ſint opa diuine eſſentie que dĩ miſe/
ricordia ꝛ iuſtitia: ſed qꝛ quedã ſunt q̃bꝰ oſtẽ
ditur iudex ꝛ equus diſtributor: q̃dã q̃bꝰ oſtẽ
ditˀ miſerator. Miſericors eni dĩ i nã: miſe/
rator i exhibitione: ꝛ in q̃buſdã operibꝰ dĩ ef/
fectꝰ eẽ miſericordie: i quibuſdã effectꝰ iuſtitie
nõ q aliud efficiat iuſtitia: aliud miſericordia
dei ſi ad eſſentiã referas: ſed qꝛ ex quibuſdã ef/
fectibꝰ itelligitˀ iudex: ex quibuſdã miſerator.
vel vt quibuſdam placet iuſtus ꝛ miſericors.
¶ Sed ſm hoc occurrit queſtio quõ ex alijs
oſtẽdatˀ iuſtus ꝛ ex alijs miſericors cũ ſit idẽ
ei eẽ iuſtũ ꝛ eſſe meſericordẽ? Si eni ſꝫ eandẽ
rõnẽ dĩ iuſtus ꝛ miſicors: ex eo ope quo itel/
ligitur iuſtus intelligitˀ miſicors ꝛ ecõuerſo.
Sꝫ dixi ſupra qꝛ cũ dĩ deus iuſtꝰ ꝛ miſicors:
ita eadẽ diuina eẽntia ſignificatur: ꝛ ſꝫ eã idẽ
predicatur vt ẽt quedã diuerſa itelligãtur. In
telligimꝰ eni per hoc eũ eſſe miſeratorẽ ꝛ iuſtũ
Sup Hie/ remiã .c.io. ſuper illud Qui fecẽ ter/ ram in for. iudicẽ. Qđ euidẽter Orige. oſtẽdit dicens:
Oia que dei ſunt chriſtꝰ ẽ: ipſe ſapia eiꝰ: ipſe
fortitudo: iuſtitia: ſcĩtas: ip̃e prudẽtia: ip̃e ve
ritas. Sed cũ vnũ ſit i ſubiacenti pro varie/
tate ſenſuũ: diuerſis nuncupatur vocabulis.
Aliud eni ſignificat ſapia: aliđ iuſtitia. Qñ
eni ſapia dĩ diſciplinis te diuinarũ humana
rũq̃ reꝝ iſtruere itelligitˀ. Qñ iuſtitia: diſtri
butor vel iudex meritoꝝ iſinuatur. Ita ꝛ pru/
dentia cũ dĩ doctor ꝛ demonſtrator bonarũ
vel malarũ rerũ vel neutrarũ intelligitur.

¶ Auctoritatibus probat quedam iuſtitie: alie miſe/
ricordie: alia bonitati attribui. d

Quod aũt quedã ope/
ra miſicordie: q̃daꝫ iuſtitie: quedaꝫ bonitati
attribuantˀ: in ſcripturis facile eſt rep̃ire. Et
miſicordia q̃dẽ ꝛ iuſtitia mãifeſtũ eſt: de bo/
nitate vo ꝛ miſicordia ãpliꝰ latet. Sꝫ Augꝰ Super pſal. 135.
docet illa opa ꝓprie ad miſicordiã ꝑtinẽ q̃bꝰ
aliq̃ a miſia libantˀ. Ad bõitatẽ vo nõ ſolũ
illa: ſꝫ facturã ꝛ gubnationẽ nãliũ: ita dicẽs:
Ad miſicordiaꝫ ꝑtiet q a pctis mũdat: ꝛ de
miſia liber. Ad bõitatẽ vo q celũ ꝛ t͛rã ꝛ oia
valde bõa creauit vt eẽnt. Idẽ. Celi nõ idigẽt Idez ſuper pſal. 32.
miſicordia: vbi nulla ẽ miſia: ꝛ in terra hoīs
abũdat miſeria ꝛ ſupabũdat dei miſicordia.
Miſia ğ hoīs ꝛ miſicordia dei plena ẽ t͛ra
nõ celi: q̃ nõ idigẽt miſicordia: indigẽt tñ re/
gente dño. Oia eni indigent dño ꝛ miſera ꝛ
felicia qꝛ ſine illo miſer nõ ſubleuatur: felix nõ
regitˀ. Item alibi: Miſericordia eſt erga mi/ Idez ſuper
ſeros: bonitas erga quoſlibet. Interdum tñ illud. Scdꝫ
miſericordia large accipitˀ vt bonitas. miſicordiaꝫ

¶ Quõ vniuerſe vie dñi dicãtˀ miſicordia ꝛ v͛itas. e tuaꝫ meme to mei tu.

Poſt hec cõſiderari oꝫ:
ex q̃ ſenſu vniuerſe vie dñi dicantˀ miſicordia
ꝛ veritas. Hoc mltiplicẽ recipit expõnẽ. Uni
uerſe eni vie dñi miſicordia ꝛ veritas q̃bꝰ ad
nos venit: vt ait Augꝰ ſup p̃s. itelligũtˀ duo Pſal. 24.
aduẽtꝰ. Primꝰ i q̃ mãifeſtã ꝛ mltiplicẽ miſi/
cordiã nobis exhibuit: ꝛ ſcđs i q̃ redrẽdo me
rita iuſtitiã exhibebit. Uniuerſe ẽt vie dñi. i.
q̃bꝰ ad dñꝫ aſcẽdimꝰ ſũt iuſtitia q̃ a malo de/
diamꝰ ꝛ miſicõdia q̃ bonũ facimꝰ. In his. n.
duobꝰ oẽ bonũ meritũ icludiˀ. Sed cũ ſupiꝰ
Caſſio. dixerit i his duobꝰ oia opa dei icludi
merito q̃ri põt: an i oi ope dñi hꝰ duo inuiuo
ſibi iũgantˀ? Quibuſdã placuit nõ in oi ope
dñi hec duo ꝯcurrẽ ſꝫ effectũ dico nã ſm eẽn/
tiã nõ diuiditˀ miſicordia a iuſtitia: ſꝫ vnũ ẽ.
Uerũ ſꝫ effectũ nõ i oi ope dñi dicũt eẽ miſe/
ricordiã ꝛ iuſtitiã ſꝫ i q̃buſdã fatentˀ tñ miſi/
cordiã: i alijs iuſtitiã: atq̃ i alijs miſicordiã
ꝛ iuſtitiã. Fatẽtˀ tñ dñꝫ oia q̃ fecẽ miſicorditˀ
agẽ ꝛ iuſte: Referẽtes rõnẽ dicti ad dei volũta/
tẽ q̃ iuſtitia ẽ ꝛ miſicordia nõ ad effectꝰ miſi/
coꝛdie ꝛ iuſtitie q̃ ſũt i rebꝰ. Alijs ãt videtˀ q
ſic dĩ deꝰ oia opa ſua iuſte facẽ ꝛ miſicorditˀ
ita ꝯcedẽdũ ſit in oi ope dei iuſtitiã eẽ ꝛ miſe/
ricordiam. i. clemẽtiã ſm effectũ vel ſignũ qꝛ
nullũ opus dei eſt in q̃ nõ ſit effectꝰ vel ſignũ
equitatis ꝛ clementie ſiue occulte ſiue aperte.
Aliqñ enim manifeſta eſt clementia ſiue beni/
gnitas ꝛ occulta equitas: aliqñ ecõuerſo.

¶ Iſta eſt diſtinctio 46ª huiꝰ q̃rti libri: In qua ma/
giſter ſuperius determinauit de remuneneratione ꝛ
punitione animarũ ante iudiciũ ꝛ reſurrectionem:
hic determinat de diuina iuſtitia ꝛ miſericordia q̃/
bus p̃dicta

bas ꝓdicta diſpenſant̄. Et ſnia huius diſtinctionis in ſpeciali ſtat iſta in ꝓpoſitiõe ℂ In ꝓmiatiõe dānatorũ hoiuꝫ ⁊ angeloꝝ iuſtitiā ⁊ miſicordiā ſeruat creator eoꝝ. Hanc magr̄ inſinuãs querit. vtrũ circa damnatos ſit aliqua dei miſericordia. Et arguit ſm q̃ſdaꝫ ꝙ non per plures auctẽs. Poſtea obiicit ꝑ q̃ſdam auctẽs ⁊ ꝓbat penas damnatoruꝫ nunq̄ eſſe finiendas. Poſtea ſoluit dicens ꝙ circa damnatos ē aliq̃ dei miſicordia i pene ipoſitione ⁊ mitigatiõe nõ tñ penit⁹ in abſolutiõe vel occulta pctõꝝ reuocatione ſicut ↄtigit in pñti. Et ex h̄ pñt ſolui auctẽs in ↄriuꝫ adducte que nõ oīno miſicordiā dei a dānatis excludũt. Addit ēt q̄d ꝑ occultũ dei iudiciuꝫ itelligatur. q̄nq̄ꝫ eniꝫ itelligit̄ pena q̄ aliq̄s exercitat̄ ad purgationē vel mouet̄ ad ↄuerſionē: vel ſi ↄtēnit excecat̄ ad dānationē. quandoq̄ꝫ itelligit̄ dei diſpoſitio de omnib⁹ reb⁹: quandoq̄ꝫ vero finalis ſnia que in futuro malos a bonis ſeparabit. Poſtea querit cũ dei miſericordia et iuſtitia idem ſint qualiter quedam oꝑa attribuũtur miſericordie ⁊ alie iuſtitie. Et reſpondet ꝙ hoc ē ꝓpter diuerſitatē ↄnotatoꝝ vel diuerſarũ de deo cõceptionũ ꝓpter quaꝫ etiā diuerſitatē aliqua diuine bonitati attribuũtur aliqua miſericordie. bonitas eniꝫ reſpicit gratuitaꝫ dei donationē: miſericodia vero a malo liberationē. Poſtea querit quomodo intelligendũ ſit ꝙ vniuerſe vie dñi ſunt miſericordia ⁊ veritas. Et r̄ndet q̓ h̄ ideo dr̄ ꝙ cuꝫ ſit duplex aduentus dei: vnus miſericordiā ali⁹ iuſtitiaꝫ reſpicit. vel hoc pro tanto dicit̄: q̓ ad deuꝫ imus mala declinãdo per iuſtitiā. bona oꝑa faciendo per miſericordiam: ⁊ ſic vniuerſe vie dñi miſericordia ⁊ veritas q̄bus ad deuꝫ imus. Ultimo querit. vtruꝫ in oī oꝑe dei miſericordia ⁊ veritas includant̄. Et reſpondet ſm quoſdā ꝙ nõ ſm effectũ: ſꝫ ꝙ in q̄buſdā ſit tm̄ miſericordia ⁊ in q̄buſdaꝫ tm̄ iuſtitia: in q̄buſdā miſericordia ⁊ iuſtitia ſimul. Dicũt tñ in oī oꝑe dei ↄtineri ambo ſm eſſentiaꝫ: q̓ vna ⁊ eadē volũtas dei eſt iuſtitia ⁊ miſericordia. Alij v̓o dicũt ꝙ etiā ſꝫ effectum vel ſignũ in omni oꝑe dei cõcurrũt ſimul miſericordia ⁊ iuſtitia. ita ꝙ nulluꝫ opus dei ſit in quo nõ ſit effectus vel ſignuꝫ eq̄tatis ⁊ miſericordie ſiue occulte ſiue apte. Et tm̄ in ſpāli.

ℂ De ſententia iudicij. a

Diſtinctio. XLVII. De iudicio extremo q̄ꝫ tum ad modū ſecūdū queꝫ dabit̄.

Solet etiaꝫ queri q̄lr dabit̄ iudicij ſnia. Sꝫ nõ eſt ꝑſpicuũ id explicare. Nõ eni ſcriptura apte diffinit an voce illa ꝓferant̄. Uenite bñdicti ⁊ Ite maledicti: an virtute iudicis ita fiet ↄſciẽtijs ſingloꝝ atteſtãtib⁹. vt mõ dr̄ futuꝝ vt iudicis potẽtie effect⁹ ip ſi⁹ dictiõe ſignificet̄. Illa ēt. Eſuriui ⁊ nõ dediſtis mihi mãducare: ⁊ hi⁹ magis ↄſciẽtijs exprimẽda plīmi putãt q̄ v̓bis: q̓ apl̄s i momẽto ⁊ i ictu oculi myſteriũ ↄſũmãdũ tradit. Sꝫ illd̓ ad reſurrectiõis ſtatũ tm̄ refert nõ ad iudiciũ: q̄ alij iudicij ſniaꝫ ⁊ maloꝝ icrepationes ⁊ bonoꝝ ꝓmia v̓bis exprimẽda aſſerũt. — Matth. 25. — Ibidem. — i. Coꝛ. 15.

ℂ Q̄ iudicabunt ſancti ⁊ quomodo. b

Nõ autē ſolus chriſtus iudicabit: ſꝫ ⁊ ſancti cũ eo iudicabũt natiões. Ipſe eni apl̄s ait: Sedebitis ⁊ vos ſup duodeci ſedes iudicãtes duodeci trib⁹ iſrl̄. Nec ē putãdũ ꝙ duodeci apl̄is tm̄ h̄ ꝓmiſerit xp̄s. Ubi eniꝫ ſedebit paulus q̄ plus oīb⁹ laborauit ſi nõ ibi ſedebũt niſi. 12. Per duodecim g̃ ſedes ꝑfectio tribunalis. i. vniuerſitas iudicãtiũ itelligit̄. ſ. oēs ꝑfecti q̄ relictis oīb⁹ ſecuti ſũt xp̄m. Per duodeci trib⁹ vniuerſitas iudicãdoꝝ. Iudicabũt v̓o eos ſci nõ mõ coopatiõe ſꝫ ēt auctẽ ⁊ ptãte. Uñ. Gladij ãcipites in manib⁹ eoꝝ. i. ſnia de bõis ⁊ malis i ptãte eoꝝ. Si v̓o q̄rit̄ q̄ erit eoꝝ ptãs vel auctẽs i iudicando: Puto non ante ſciri q̄ videatur niſi diuina reuelatione quis didicerit. — Sap. 3. — Matth. 19. De duodeci ſedibus. — i. Coꝛ. 15. — Matth. 19. — Marci. 10. — Pſal. 149.

ℂ De ordinibus eorum qui iudicandi erant. c

Erũt aũt q̃ttuoꝛ oꝛdies in iudicio. Due q̄ppe ſũt ptes: electoꝝ. ſ. ⁊ reproboꝝ. vt Greg⁹ i moralib⁹ ait: Sꝫ bini oꝛdies eiſdē ſingulis ptib⁹ ↄtinent̄. Alij eni iudicãtur ⁊ ꝑeũt: alij nõ iudicãtur ⁊ ꝑeũt. Alij iudicãtur ⁊ regnãt: alij nõ iudicãt̄ ⁊ regnãt. Iudicãt̄ ⁊ ꝑeũt q̄b⁹ dñica iclamatiõe dicet̄: Eſuriui ⁊ nõ dediſtis mihi mã. ⁊c̄. Nõ iudicant̄ ⁊ ꝑeũt q̄b⁹ dñs ait: Qui nõ credit iã iudicat⁹ ē. Eoꝝ eni dãnatio toti eccl̄ie nota eſt ⁊c̄. ⁊ iõ dicunt̄ tũc nõ iudicari: q̓ ad ↄſpectũ diſtricti iudicis cũ apta dãnatiõe ſue ifidelitatis accedẽt. Qui v̓o ꝓfeſſionē fidei ſine oꝑib⁹ hñt: iudicabũtur ⁊ ꝑibũt. i. redarguẽtur vt ꝑeãt. Qui v̓o nec fidei ſacr̄a tenuerũt: icrepationē iudicis i ſe fieri nõ audiẽt: q̓ infidelitatis ſue tenebris preiudicati: eius queꝫ deſpexerãt iuectiõe redargui nõ merẽt̄. Illi aũt ſaltē verba iudicis audiẽt q̄ ei⁹ fidē ſaltē v̓bo tenuerũt. Illi ãt i dãnatõe ſua et̓ni iudicis nec verba ꝑcipiẽt: q̄ ei⁹ reuerẽtiã nec v̓boten⁹ ſeruare voluerũt: ⁊ ideo illi iudicandi ſꝫ iſti non iudicãdi dicuntur. Ex electoꝝ vero parte alij iudicantur ⁊ regnãt. ſ. q̄ vite maculas lachꝛymis tergũt ⁊ elemoſynaꝝ ſuperinductione oꝑiũt: q̄bus iudex veniens in dextra conſiſtentibus dicet. Eſuriui ⁊ dedi. mi. mã. Alij aũt nõ iudicant̄ ⁊ regnãt: q̄ ēt ꝓcepta legis ꝑfectiõis virtute trãſcẽdũt: q̓ nõ hoc ſolũ qd̓ lex precipit iplē ↄtẽti ſũt: ſꝫ ⁊ qd̓ ad ꝑfectionē ↄſulit̄ iplere ſtudẽt. De q̄bus ꝓpħa ait: Dñs ad iudiciuꝫ veniet cũ ſenatoꝛibus ppl̄i ſui. Et Salomõ de eccl̄ie ſponſo loquēs ait: Nobilis in portis vir ei⁹ qñ ſederit cũ ſenatoꝛibus terre. Et Iob ait. Nõ ſaluat ipios ⁊ pauꝑib⁹ iudicium tribuit. Hi ergo recte ſub gñali iudicio nõ tenẽtur: ſed iudices veniunt: q̓ ⁊ precepta — Super Iob libro 26. — Matth. 25. — Ioan. 3. — Iacobi. 2. — Matth. 25. — Eſaie. 3. — Prou. vlti. — Iob. 36.

gn̄alia viuēdo vicerūt: ⁊ oib⁹ relictis chriſtū
ſecuti ſunt: Recte pauperib⁹ iudiciū tribuit:
qui quanto huic mūdo magna humilitate de
ſpecti ſunt: tāto tūc maiori culmine ptātis ex
Apocal. 3. creſcēt. De talibus dr̄: Qui vicerit dabo ei ſe
dere mecum in throno meo: ſicut ⁊ ego vici ⁊
Gregori⁹. ſedi cū prē meo in throno ei⁹. Uincens dn̄s
cū prē in throno ſedit: q̄r poſt paſſionis cer
tamē ⁊ reſurrectiōis palmā q̄ prī eſſet eq̄lis:
oibus claruit. Nobis vero in throno filij ſe
dere eſt ex eiuſdē filij ptāte iudicare. Quia eni
iudicādi principatum ex eius virtute percipi
mus: quaſi in throno eius reſidemus. Ex his
apparet q̄ etiam perfectiores ſancti cum chri
ſto iudicabunt poteſtate: ⁊ quare quidam di
cuntur iudicandi alij non iudicandi.

¶ De ordine iudicij ⁊ miniſterio angelorum. d

Matth. 42 **Cū aūt in euangelio le**
gatur q̄ dn̄s mittet āgelos ſuos qui colligēt
regno eius oia ſcandala: ⁊ mittēt iniquos in
caminū ignis. Et itē. Exibūt angeli ⁊ ſepara
bunt malos de medio iuſtorū ⁊ mittēt eos in
Matth. 24 caminū ignis. Et itē: Mittet angelos ſuos
cū tuba: ⁊ cōgregabūt electos a quattuor vē
Pſal. 49. tis. Et pph̄a dicit: Congregate illi ſanctos
eius. Miniſterio angelorū illa impleri dubi
tandū nō eſt. Dn̄o eni veniēte ad iudiciū pre
cedet ante eū ignis quo cōburet facies mun
di hui⁹: ⁊ peribit celū ⁊ terra: nō ſm̄ ſubſtan
tiā ſed ſꝫ ſpēm que imutabitur: celū quidem
aereū nō ethereū. Tantū eni aſcendet ignis
Gen. 7. in iudicio quantū aſcenderūt aque i diluuio.
De ciui. dei Ille autem ignis malis qui reperti fuerint vi
li. 20. ca. 18. ui: erit ꝯſumptio. bonis vero nō. vt ait Aug⁹
Hoc erit incendiū mundi ſanctis: q̄ fuit ca
minus trib⁹ pueris. In quib⁹ ſi aliq̄d purgan
dū fuerit per illū ignē purgabitur. Alijs vero
nullā igeret moleſtiā. Purgato vero p ignē
mundo ⁊ ad iudiciū veniēte dn̄o emittet vox
illa magna qua reſurgent oēs mortui: ⁊ tunc
miniſterio angelorū ventilabitur area: q̄r bo
Marci. 3. ni congregabuntur ibi de quattuor partibus
Luce. 3. mundi angelico miniſterio: quo ⁊ rapientur
obuiā chriſto i aera: reprobis in terra quā di
1. Theſ. 4. lexerunt remanentibus. Et tunc preconia illa
Matth. 25. bonorū (Eſuriui ⁊ dediſtis mihi māducare:
⁊ increpationes ille malorū: Eſuriui ⁊ non
dediſtis mihi man. ⁊c̄.) proferentur vel ſo
no vocali vel alio modo. Denique profertur
ſn̄ia ſup vtroſq;. Uenite benedicti: ⁊ Ite ma
Matth. 13. ledicti ⁊c̄. Et miniſterio angelorū virtute dei
cooperāte mittentur mali in caminum ignis:
hoc eſt in infernum.

¶ Poſt iudiciū demōes p̄erūt hoib⁹ ad puniēdū. e

Et ſolet queri vtrū in
inferno malis ad puniēdū preſint demones
poſt iudiciū: quos carnifices tortoreſq; ani
marum ſcriptura appellat. Apl's dic: q̄ chriſt⁹ 1. Cor. 15.
tūc euacuabit oēs pricipatū ⁊ poteſtatē ⁊ vir
tutē. Dū eni durat mūdus: angeli angelis:
demones demonibus: hoies hoibus p̄ſunt:
Sꝫ oibus collectis: iā ois prelatio ceſſabit.
¶ Hinc quidā putāt poſt iudiciū demones
nō habere ptātē cruciādi hoies ſicut modo.
ſed vt demones virtute dei cruciari ſine crea
ture miniſterio aſſerūt ſic reprobos homines
ibi nō p operationē demonū: ſed virtute diui
na tm̄ eternis ſubijci cruciatibus. Premiſſa
tm̄ auctoritas nō id cogit ſentire: que et ſi aſſe
rat tunc nec demones demonibus nec hoies
hoibus preeſſe: nō diffinit tm̄ an demōes pre
ſint hoibus ad torquēdū: vnde quibuſdā vi
detur eos ſic conſtare hoibus tortores in pe
na ſicut extiterūt incentores in culpa.

¶ Iſta eſt diſtictio. 47ª hui⁹ q̄rti libri: In qua magr̄ poſtq̄ oſtenſum eſt de remuneratione ⁊ punitione p̄cedente iudiciū gn̄ale. Hic determiat de ipſo iudicio ⁊ ptinentib⁹ ad ipſū. Et tria facit. Prio eni agit ð mō iudici ⁊ aſſeſſoribus. Scdo de angelis iudicandos ad iudiciū ꝯgregantib⁹. Tertio de demonibus damnatos punientibus. Primū vſq; ibi (Non aūt ſolus chriſtus.) Secūdū vſq; ibi (Et ſolet queri.) Tertiū vero vſq; ad finē diſtictionis. In ſpāli ſn̄ia magiſtri ſtat in tribus ppoſitionibus: q̄rum prima eſt hec. ¶ In extremo iudicio vniuerſitas pfectorꝫ iudicabit collegiū reproborꝫ. Hanc magr̄ inſinuans ppoſit primo q̄ quidā ponūt iudiciū nō voce vel ſcriptura pferendum q̄r apl's dicit illud fieri in ictu oculi: ſed diuina virtute atteſtātibus conſciētijs ſingulorꝫ qua pena vel quo p̄mio digni ſint. Alij vero cōtrariū ponūt ⁊ verba p̄miſſa apl'i de reſurrectionis ſtatu ⁊ nō de iudicio intelligunt. Poſtea dicit q̄ nō ſolū chriſt⁹ iudicabit ſed vniuerſitas pfectorꝫ cū eo qui per duodecim ſedes intelligūtur et per duodecim tribus iſrael vniuerſitas iudicandorum deſignetur. Iudicabūt aūt ſancti nō ſolū coopatione ſꝫ etiā auctē ⁊ poteſtate: que tn̄ ſit illa eorū poteſtas in iudicādo: anteq̄ videat ſciri non poteſt: niſi quis hoc diuia reuelatiōe didicerit. Poſtea dicit q̄ quattuor erūt ordines i iudicio. Alii eni iudicant ⁊ pereunt. alii vero non iudicant ⁊ peunt. Alij vo iudicant ⁊ ſaluant: alij nō iudicant ⁊ ſaluant ſicut per exempla declarat. ¶ Secūda ppō eſt hec: Miniſterio angelorū cōgregabunt ad iudiciū exercitus iudicandorꝫ. Hāc magr̄ ponēs oſtendit q̄d angeli faciant: ⁊ dicit q̄ eorū miniſterio ꝯgregabunt omnes ad iudiciū quorū miniſterio ignis ꝯflagrationis precedet quo cōburet facies vniuerſi. ſ. hui⁹ mūdi: ⁊ tantū aſcēdet q̄ntū aſcenderūt aque in diluuio: purgato aūt per ignē mūdo diuina virtute ⁊ angelorꝫ miniſterio reſurgent boni ⁊ angelorꝫ miniſterio rapientur obuiā chriſto in aera. Reprobi vo i terra quā dilexerūt remanebūt

manebūt. Poſtea ſequit̃ iudiciū diſtrictū ⁊ vltimū: ⁊ vltima ſnia iudicio pferet̃ qua prolata iuſti ibunt ad vitā eternā. Mali vō angeloꝝ miniſterio virtute dei coopante mittētur in infernū. ¶ Tertia propoſitio eſt hec: Reprobi damnati per extremuꝫ iudiciū punient̃ in inferno miniſterio demonū. Hac magr̄ ponens querit. Utrū homines poſt iudicium punient̃ in inferno virtute demonū. Et reſpondet ſm Iſid. ꝙ nō: qꝛ poſt iudiciū ceſſabit omnis prelatio. Alij vō dicunt ꝙ qui fuerunt incentores in culpa erūt tortores in pena. Et tn̄ in ſpeciali ⁊c̃.

Diſtinctio. XLVIII. De forma ⁊ poteſtate iudicis.

¶ De forma iudicis. a

Solet etiaꝫ queri in qua forma chriſtus iudicabit. In forma vtiqꝫ ſerui iudicabit: q̄ oībus in iudicio apparebit vt videāt mali in quē pupugerūt. Diuinitatē vero eius mali nō videbunt. Uñ Eſaias: Tollat impius ne videat gloriā dei. Humanitatē videbūt vt timeāt: diuinitatē vō nō: ne gaudeāt. Diuinitas enī ſine gaudio videri nō pōt.

Eſa. 26. ſm. 70.

¶ Q apparebit tunc in forma ſerui. b

Sed cū ī forma humana cōſtat eū appariturū: querit̃ an in forma illa glorioſa appareat ſicut vere eſt: an in forma qualis in paſſione extitit. Quidā putant a malis talē videri qualē crucifixerūt. i. infirmū: qꝛ dicit ſcriptura vt videāt in queꝫ pupugerūt. Sꝫ aperte Aug⁹ dicit formā ſerui glorificatā a bonis ⁊ a malis tūc videri ſic. Cum in forma ſerui glorificata iudicantē viderint boni ⁊ mali: tollet̃ impius vt nō videat claritatē dei que deus eſt: quam ſoli mundo corde videbūt: qđ erit eis vita eterna. Forma ergo humana in chriſto glorificata videbit̃ a cunctis: vñ ⁊ chriſtus dicit̃ iudicaturus: qꝛ fili⁹ hominis ē. Ita enī legit̃ ī euāgelio Ioānis. Et poteſtatē dedit ei iudiciuꝫ facere: qꝛ filius hoīs eſt. Nō ꝙ ipſe ex virtute hoīs ſit iudicaturus: vel ꝙ ipſe ſolus ſine patre ⁊ ſpū ſancto iudicium ſit facturus: ſed qꝛ ipſe ſolus in forma ſerui iudicans bonis ⁊ malis videbitur. Cum ergo pater nō iudicat quēq̄ ſed omneꝫ ptātē dedit filio: nō ita eſt intelligendū quaſi filius ſolus iudicet ⁊ nō pr̄: ſed qꝛ forma filij humana cunctis in iudicio apparebit: nō in forma infirma ſed glorioſa. Iudicabit autē ex virtute diuinitatis nō ſine pr̄e ⁊ ſpū ſancto: ⁊ apparebit terribilis impijs: ⁊ mitis iuſtis. Erit enim terror malis ⁊ lumen iuſtis.

Zach. 12. Sup Joan. ⁊ de tri. li. j. ca. 16. ⁊ 17. ſententiaꝝ.

Quare chriſtus dicit̃ iudicaturus.

Joan. 5.

Joan. 5.

¶ Quare ſecundum formam ſerui dicitur chriſtus ſuſcitaturus corpora. c

Et ſicut dicit̃ chriſtus ſm formā ſerui iudicaturus ꝓpter cāꝫ ꝓmiſſam: ita ēt dicit̃ ſuſcitaturus corpa mortuoꝝ ſm humanitatē cum tn̄ virtute diuinitatis ſit ſuſcitaturus: nō humanitatis. Sꝫ hac rōne illud dicit̃: qꝛ in humanitate ſuſcepit qđ eſt cā nr̄e reſurrectionis. i. paſſionē ⁊ reſurrectionem. Ideo ei aſcribitur ſm hoīem ſuſcitatio mortuoꝝ. Unde Aug⁹. Per verbum filiuꝫ dei fit animarū reſurrectio. Per verbum factū in carne filiū hoīs fit corpoꝝ reſurrectio. Itē. Iudicat ⁊ ſuſcitat corpa nō pater: ſed filius ſm diſpēſationē humanitatis in qua minor patre eſt chriſtus: in eo ꝙ eſt filius dei eſt vita que viuificat aīas: ī eo ꝙ eſt filius hoīs: iudex. Ecce ſm formā humanitatis dr̄ ſuſcitaturus corpa ⁊ iudicaturus. Iudicaturus autem qꝛ illa forma cūctis in iudicio appebit: ⁊ ſuſcitaturus qꝛ in eadē forma meritū ⁊ cauſaꝫ reſurrectionis noſtre ſuſcepit. Et qꝛ ſm eadē formam vocem dabit qua mortui de monumentis reſurgent ⁊ procedēt. Scđm ꝙ deus eſt: viuificat aīas nō pr̄ tm̄: qꝛ non tm̄ pr̄ vita eſt: ſed ⁊ filius cū eo ⁊ ſpūs ſcūs eadē vita eſt que pertinet ad aīam nō ad corpus. Corpus enī nō ſentit vitā ſapientie: ſed aīa que illuminat̃ a lumine eterno. Lꝫ ergo chriſtus potētia diuinitatis viuificet aīas ⁊ ſuſcitet corpa ⁊ iudicet: nō ocioſe tn̄ ⁊ preter rōnē ei ſm formā dei tribuit̃ viuificatio aīarū ⁊ ſm formaꝫ ſerui iudicium ⁊ reſuſcitatio corpoꝝ.

Sup Joan.

¶ De loco iudicij. d

Putāt qdā dominū deſcēſurū in vallē Joſaphat in iudicio: eo ꝙ ipſe p Iohelē ꝓphaꝫ ſic loqtur: Congregabo oēs gētes: ⁊ deducā eas in vallē Joſaphat: ⁊ diſceptabo ibi cū eis. In cuius capli expoſitione ita reperi: Hoc qdā pueriliter ītelligūt ꝙ in valle que eſt in latere mōtis oliueti deſcēſurus ſit dñs ad iudiciū: qđ friuolū eſt: qꝛ nō in terra: ſed in ſpatio huius aeris ſedebit contra locū mōtis oliueti ex quo aſcendit: ⁊ ſicut Joannes chryſoſtomus dicit: Angeli deferent ante eū ſignū crucis: vñ in euāgelio veritas dicit: Et tūc apparebit ſignum filij hoīs ⁊c̃. Joſaphat autē interpretatur iudiciuꝫ domini. In valleꝫ ergo Joſaphat. i. iudicij dñi cōgregabūtur oēs impij. Iuſti vero nō deſcēdent in vallē iudicij. i. dānationē: ſed in nubibus eleuabuntur obuiam chriſto.

Johel. 3.

Matth. 24

I. Theſſa 3.

¶ De q̄litate lumiariū ⁊ temporis poſt iudiciuꝫ. e

Veniēte aūt ad iudiciū dño ī fortitudie ⁊ ptāte magna: ſol ⁊ luna dicūt̃ obſcurari: nō ſui luminis ꝓuatiōe ſꝫ ſupue

Luce. 21. Matth. 24 Luce. 21.

nicte maioris lumis claritate. Uirtutes q̄qз
celorū.i.angeli dicūtur moueri non metu dā-
nationis vel aliqua perturbatione pauoris:
ſed quadā admiratione eorum que viderint.
Job.26. Unde Job: Colūne celi pauent aduentum
eius. Ante diē ꝯo iudicij ſol ⁊ luna eclipiſim
Joel.2.13. patientur: ſicut Jobel teſtaꝰ dicēs: Sol con-
uertetur in tenebras ⁊ luna in ſanguinem an-
teꝗ̄ veniat dies dn̄i magnus ⁊ horribilis.
Eſaie.65. Magnus vero dr̄ propter magna que ibi fi-
ent. Cū autē factuз fuerit celū nouum ⁊ terra
noua: tūc erit lux lune ſicut lux ſolis: teſtante
Eſaie.30. Eſaia: ⁊ lux ſolis ſeptēpliciter.i.ſicut lux ſeptē
dierū: q̄ quātū luxit ſol in prima conditione
ſeptē dierū ante peccm̄ primi hominis: tantū
lucebit poſt iudiciū. Minorata eniз fuit lux
ſolis ⁊ lune aliorūqз ſyderum per peccm̄ primi
hoīs: ſed tunc recipiet ſol mercedē ſui laboris
q̄ ſeptēpliciter lucebit ⁊ tūc non erit viciſſitu-
Zach.14. do diei ⁊ noctis: ſed tm̄ dies. Unde Zacha-
rias. Et erit dies vna que nota eſt dn̄o: non
dies neqз nox: ⁊ in tp̄e veſpere erit lux q̄ tunc
non erit varietas diei ⁊ noctis que modo eſt:
Eſaie.60. ſed continua dies ⁊ lux. Eſaias tm̄ videtur di-
cere ꝙ tūc nō luceat ſol vel luna loquens con-
gregationi ſcōꝝ. Nō erit ibi inquit amplius
ſol ad lucendū per diem: nec ſplēdor lune illu-
minabit te: ſed erit tibi dn̄s in luceз ſempiter-
nam. Sed his verbis nō negat ſolem ⁊ lunā
tūc lucere: ſed ſignificat his qui tunc erunt in
eterna beatitudine: nullū lucis vſum preſtare:
Hiero.li.10. q̄ vt ait Hieroꝰ ſuper eundē locū. Celi ⁊ ter-
re ſolis atqз lune nobis ceſſabit officiuз ⁊ erit
ipſe dominus lumē ſuis in perpetū. Poteſt
etiā intelligi illud Eſaie ea rōne dictuз: q̄ ſol
⁊ luna tūc nō habebunt ortū ⁊ occaſum ſicut
De ordine creaturarū. j.cap.5. nūc. Unde Iſid. illud Eſaie quaſi exponens
ait: Poſt iudiciū ſol laboris ſui mercedē ſu-
Eſaie 30. ſcipiet. Unde pph̄a. Lucebit ſeptēpliciter ⁊
non veniet ad occaſum nec ſol nec luna: ſed in
ordine quo creati ſunt ſtabūt: ne impij in tor-
mentis ſub terra poſiti fruantur luce eorum.
Abachuc.3. Unde Abacuc. Sol ⁊ luna ſteterūt in ordi-
ne ſuo. Ecce aperte dicit ſolē ⁊ lunā tunc luce-
re: ſed ſtabiliter permanere: vbi etiā ſignificat
infernū eē ſub terra. Si vero queriꝰ q̄s vſus
lucis ſolis ⁊ lune tunc? Fateor me ignorare
quia in ſcripturis non memini me legiſſe.

¶ Iſta eſt diſtinctio 48ᵃ huiꝰ q̄rti libri: In qua ma-
giſter poſtꝗ̄ oſtēſum eſt quomō fiet iudiciū genera-
le quātū ad modum iudicij ⁊ miniſtros iudicis: hic
agit de eo q̄tuз ad pſonā iudicis. Et tria facit. Prio
eni oſtēdit in qua forma chriſtus ad iudiciū veniēs
apparebit. Scdo ſubdit locū vbi iudicabit. Tertio
annectit quomō corpibꝰ celeſtibus poſt iudiciū ma-
iorē claritatē dabit. Primū vſqз ibi. (Patēt q̄dā.)
Scdm vſqз ibi (Ueniente aūt ad iudiciū.) Tertiū
vſqз ad finem diſtinctionis. In ſpeciali ſnīa magi-
ſtri in tribus ppōnibꝰ q̄rū pma eſt hec. ¶ Chriſtus
apperiēs in forma humana iudicabit viuos ⁊ mor-
tuos virtute diuina. Hanc magr̄ inſinuans ponit
primo chriſtuз ſ̄з formā hoīs iudicaturū eſſe: quia
deitas a malis videri nō pōt. Poſtea dicit ꝙ iudica-
bit in forma hominis glorioſa ī qua deus a bonis ⁊ a
malis videbitur. Addit autē ꝙ iudicabit virtute di-
uinitatis: vnde ꝙ diciꝰ in Joan. ꝙ pater dedit pta-
tem iudiciū facere q̄ filius hominis eſt: non eſt tm̄
intelligenduз ꝙ ex virtute humanitatis ſit iudicatu-
rus: vel ꝙ ipſe ſolus ſine patre ⁊ ſpiritu ſancto iudi-
cium ſit facturus: ſed q̄ ipſe ſolus in forma ſerui iu-
dicās a bonis ⁊ a malis videbiꝰ: ſm̄ quē etiā moduз
intelligenduз eſt ꝙ pater non iudicabit quenꝗ̄ ſed
oē iudiciū dedit filio. Addit ēt ꝙ chriſtꝰ apparebit
terribilis impiis: iuſtis autēз mitis. Erit eniз terror
malis ⁊ lumē iuſtis. Poſtea declarat per ſimile qd̄
dixerat ſicut eniз ſ̄з formā ſerui chriſtus diciꝰ iudica-
turus pp̄ter dictā cām virtute quidē diuinitatis: ita
etiā virtute diuinitatis ⁊ non humanitatis reſuſcita-
bit mortuos: tm̄ ſm̄ formam humanā ſibi ſuſcitatio
mortuoruз attribuiꝰ: q̄ in ea meritū ⁊ cāз noſtre re-
ſurrectionis: ſicut ⁊ etiā redemptiōis accepit: ⁊ paſ-
ſionē ⁊ reſurrectioneз: qd̄ auctibus ꝯfirmat. ¶ Se-
cunda ppoſitio eſt hec: Ut dicit Jobel pph̄eta val-
lis Joſaphat eſt locus extremi iudicij. Hanc magr̄
inſinuās ponit auctē Jobel.2.c. vbi Jobel dic̄. Iu-
dicabit chriſtꝰ in valle Joſaphat q̄ ī ſpatio illiꝰ ae-
ris ſedebit: vel q̄ ad litterā cuз multis ibi diſcepta-
bit in iudicio. Ponit etiā effectū iudicis: q̄ eo venē-
te in fortitudīe magna ⁊ ptāte ad iudiciū ſol ⁊ luna
dicunꝰ obſcurari non pp̄ter ſui luminis p̄uationē ſз
pp̄ter claritatē iudicis ſuperuenienteз. Dicunꝰ etiam
virtutes celorū ideſt angelorū moueri ex ammira-
tione viſorū non metu dānationis nec perturbatio-
ne pauoris. Poſtea dicit: ꝙ ante dieз iudicij ad lit-
terā ſtelle obſcurabunꝰ ⁊ eclipſim patienꝰ vt oſten-
dit auctē Jobelis dicentis. Sol ꝯuerteꝰ ī tenebras
⁊ luna in ſāguinem anteꝗ̄ veniet dies dn̄i magna
⁊ horribilis. ¶ Tertia ppoſitio eſt hec: Celi lumina-
ria facta ī mūdi innouatione erūt ꝗ̄ nunc ſunt luci-
diora. Hāc magr̄ inſinuās dicit ꝙ poſt iudiciū facta
innouatione mundi huius luminaria maiorē clari-
tateз recipient: qd̄ auctoritate Eſaie pbat. Tertio vi-
delicet erit lux lune ſicut lux ſolis ⁊ lux ſolis ſepteз
pliciter. Si eniз omnia propter peccatum hominis
deteriora ſunt ita poſt reparationeз eius oīa melio-
rabuntur: ⁊ ſi que auctoritates videnꝰ dicere ſolem
⁊ lunaз ceſſare intelligendū eſt quātū ad motū vel
q̄ beati eoꝝ lumine nō indigebūt. Quis tm̄ tunc fu-
turus ſit vſus ſolis ⁊ lune dicit ſe ignorare: poteſt
tm̄ dici probabiliter ꝙ eſt ī decorē ⁊ pfectioneз vni-
uerſi ⁊ in manifeſtationeз laudis. Et tm̄ in ſpeciali.
¶ De differentia manſionū in celo ⁊ in inferno. a

Diſtinctio. XLIX.

Poſt reſurrectiōeз — De ſtatu ⁊ condictione bonorū poſt iudicium.
ꝯo facto vniūſo īpleroqз iudicio
ſuos fines habebūt ciuitates due: Aug'ꝰ in enchiridi. 79. vel. 90.
vna xp̄i alia diaboli: vna bonoꝝ altʼa maloꝝ
vtraqз tm̄ angeloꝝ ⁊ hoīuз. Iſtis volūtas: il-
lis facultas nō poṫit eē peccādi vl̓ vlla ꝯditio

moriẽdi. Iſtis i eterna vita feliciter viuẽtib⁹:
illis ifeliciter i eterna morte ſine moriẽdi pote
ſtate durantibus: qm̃ vtriq₃ ſine ſine. Sed in
beatitudine iſti: alius alio preſtabilius in mi/
ſeria vero illi: alius alio tolerabilius perma/
nebũt. Ex his apparet q͡ ſicut boni differen/
ter glorificabũtur: alij magis: alij minus ita
Joan.14. ꝛ mali differenter in inferno punietur. Sicut
eni in domo p̃ris. i. in regno celoꝝ manſio/
nes multe ſunt. i. premioꝝ dĩie: ita ꝛ in gehẽ/
na diuerſe ſunt mãſiones. i. ſuppliciorũ diffe/
Joan chryſ. rentie. Oẽs tamen eternã penaꝫ patientur ſi/
Matth.20. cut omnes electi eundẽ habebũt denariũ quẽ
paterfamilias dedit oibus qui operati ſũt in
vinea. Nomine denarij aliquid oibus electis
cõmune intelligitur. ſ. vita eterna: deus ipſe
quo oẽs fruentur: ſed impariter. Nam ſicut
erit differens clarificatio corporum: ita diffe/
rens gloria erit animaruꝫ. Stella enim a ſtel/
1.Cor.15. la. i. electus ab electo differt in claritate men/
tis ꝛ corporis. Alij enim alijs vicinius cla/
riuſq₃ dei ſpẽm contemplabũtur: ꝛ ipſa con/
tẽplãdi differẽtia diuerſitas mãſionũ vocat᷑.
Matth.20. Domus ergo eſt vna. i. denarius eſt vnus: ſed
diuerſitas eſt ibi manſionũ. i. differẽtia clari/
tatis: qꝛ vnũ eſt ꝛ ſummũ bonuꝫ beatitudo ꝛ
vita omniũ. i. deus ipſe. Hoc bono oẽs electi
perfruẽtur ſed alij alijs plenius. Perfruẽtur
autẽ vidẽdo per ſpẽꝫ nõ p̱ ſpeculũ in enigma/
1.Cor.14. te. Habere ergo vitam eſt videre vitam. i. co/
gnoſcere deum in ſpecie. Unde veritas ait in
Joan.17. euangelio: Hec eſt vita eterna vt cognoſcant
te verũ deum ꝛ quẽ miſiſti Jeſum chriſtũ eſſe
vnũ ꝛ ſolum verũ deũ hoc eſt habere vitam. i.
cognoſcere te nõ eſt ipſa cognitio que tu es: ſꝫ
per cognitionẽ hĩe bonũ qᵭ tu es. i. vita.

❡ Si omnes homines volunt eſſe beati. b

Solet ẽt queri de bea/
titudine veruꝫ eam omnes velint ꝛ ſciant que
ſit vera beatitudo? De hoc Aug⁹ i. 13. li. de
Jn li.14. de trinitate. tri. ita differit. Mirũ eſt cuꝫ capeſcende reti/
nẽdeq₃ btitudinis volũtas vna ſit oium: vn/
de tanta exiſtat de ipſa beatitudine rurſus di/
uerſitas volũtatũ: nõ q͡ eaꝫ aliquis nolit: ſed
q͡ nõ oẽs eam norint. Si enim eã omnes no/
ſcerent nõ ab alijs putaretur eſſe in virtute aĩ
ab alijs i voluptate corp̱is: ab alijs atq₃ alijs
alibi atq₃ alibi. Quõ ergo oẽs amant quod
Aug⁹.14. de tri.c.vltio. nõ oẽs ſciunt? Quis põt amare qᵭ neſcit: ſi/
cut ſupra diſputaui? Cur ergo btitudo ama/
tur ab omnibus: nec tñ ſcitur ab oibus? An
forte ſciunt omnes que ipſa ſit: ſed nõ omnes
ſciunt vbi ſit: ꝛ inde cõtẽtio eſt? An forte fal/
ſum eſt quod pro vᵒ poſuimus beate viuere
oẽs homines velle? Si enim beate viuere eſt
(verbi gratia) ẜm animi virtutẽ viuere: quo/
modo beate viuere vult qui hoc nõ vult? Nõ/
ne verius diximus homo ille nõ vult beate vi/
uere: qꝛ non vult ẜm virtuteꝫ viuere: quod ſo/
lum eſt beate viuere? Non ergo oẽs beate vi/
uere volunt: imo pauci hoc volunt: ſi non eſt
beate viuere niſi ẜm virtutem animi viuere qᵭ
multi nolunt. Jta ne falſum erit vnde nec ipſe
Cicero dubitauit? Ait eniꝫ: Beati certe oẽs Idẽ Cicero
eſſe volumus? Abſit vt hoc falſuꝫ eẽ dicam⁹.
Quid ergo? An dicẽdũ eſt etiã ſi nihil aliud
ſit beate viuere q̃ ẜm virtutem animi viuere:
tñ ꝛ qui hoc non vult: beate viuere vult? Ni/
mis quidẽ hoc videt᷑ abſurdũ. Tale enim eſt
ac ſi dicamus: qui non vult beate viuere: bea/
te vult viuere. Iſtã repugnãtiã quis audeat?
quis ferat: ꝛ tamen ad hãc ꝯtrudit neceſſitas
ſi ꝛ oẽs beate viuere velle verum eſt: ꝛ nõ oẽs
volũt ſic viuere: quõ ſolum viuitur beate. An
illud ab his anguſtijs poterit nos eruere: ſi Aug⁹ li. 13. c.5. de trini.
dicamus nihil eſſe beate viuere niſi viuere ẜm
delectationẽ ſuã: ꝛ ideo falſum nõ eſſe q͡ oẽs
beate viuere velint: qꝛ oẽs ita volunt vt quẽq₃
delectat: Sed id quidem falſuꝫ eſt. Uelle enĩ
qᵭ non deceat: eſt eſſe miſerrimum. Nec tam
miſerum eſt non adipiſci qᵭ uelis q̃ adipiſci
uelle quod non oporteat. Quis ita cecus ſit
ut dicat aliquẽ ideo beatũ: qꝛ uiuit ut uult: cũ
profecto ꝛ ſi miſer eſſet: minus tamen eſſet ſi
nihil eorum que perperã uoluiſſet habere po/
tuiſſet: Mala enim uoluntate uel ſola miſer
quiſq₃ efficitur: ſed miſerior cũ deſideriũ ma/
le uolũtatis implet᷑. Quapropter: qm̃ ueruꝫ
eſt q͡ oẽs hoies eẽ beati velint. idq₃ ardẽtiſſi/
mo amore appetant: ꝛ ꝓpter hoc cetera que/
cũq₃ appetant: nec quiſq̃ poteſt amare quod
oino quid uel quale ſit neſcit: nec poteſt neſci/
re quid ſit qᵭ ſe uelle ſcit: ſequitur ut oẽs bea/
tã uitã ſciant. Oẽs aũt beati habẽt qᵭ uolũt
quãuis non oẽs qui hñt qᵭ uolunt cõtinuo
ſint beati. Continuo autẽ miſeri ſunt qui uel
nõ habent qᵭ uolunt uel id hñt qᵭ non recte
uolunt. Beatus ergo nõ eſt niſi qui ꝛ habet Quis ſit beatus.
oĩa que vult ꝛ nihil vult male. Ille quippe btẽ
viuit qui uiuit ut uult: nec male aliquid uult.
Cum ergo ex his duobus cõſtet beata uita:
ſꝫ in malis ſit aliqͥs bon⁹: nõ tamẽ niſi finitis
oibus malis eſt beatus. Cũ ergo ex hac uita:
q̇ in his miſerijs fidelis ꝛ bon⁹ eſt uenerit ad
beatã uitã: tũc erit uere qᵭ nunc nullo mõ eſſe

pōt vt ſic hō viuat quō vult. Non eniȝ ibi volet male viuē: aut volet aliquid qđ deerit: aut deerit aliquid qđ voluerit: q̃cq̃d amabit̄ aderit nec deſiderabit̄ qđ nō aderit. Et oē quod ibi erit: bonū erit: ⁊ ſūm⁹ de⁹ ſūmū bonū erit: ⁊ qđ eſt oīno beatiſſimum: ita ſemp̱ foꝛe certuȝ erit. Beatos aūt eē ſe velle oīuȝ hominuȝ eſt: beatos ſe eſſe velle oēs in coꝛde ſuo vident: nec tñ oīuȝ eſt fides q̃ ad btitudineȝ peruenit̄.

℄ Si quid de deo cognoſcit aliquis quod ibi non intelligant omnes. c

Solet etiā queri. Utrū

aliq̃d ꝺ deo cognoſcat aliq̃s magis meritus vt Petrus: qđ non cognoſcat aliq̃s minus merit⁹ vt Lin⁹: Plurib⁹ videt̄ ꝙ oīa de deo ad btitudinem ſpectantia oēs coīter electi cognoſcant: ſed differenter. Nihil eniȝ i deo noſcibile maius digniuſqȝ videtur q̄ euȝ intelligere trinuȝ ⁊ vnuȝ. Hoc aūt omnes tūc p̱ ſpecieȝ cognoſcent. Uñ ſequit̄ vt nō ſit aliquid beatitudini pertinens īcognituȝ alicui btōꝝ. Oēs ergo cuncta illa videbunt quoꝝ cognitio ſeruit beatitudini ſed ī modo vidēdi differēt. Alius enim alio magis: Alius alio minus fulgebit. (i. Coꝛ. 15.)

℄ De paritate gaudij. d

Solet etiaȝ queri an in

gaudio diſpares ſint: ſicut in claritate cognitionis differunt. De hoc Augu. ait. Multe manſiones in vna domo erunt. ſ. varie premioꝛū dignitates: ſȝ vbi de⁹ erit ī oīb⁹: erit ēt in diſpari claritate par gaudiū: vt qđ habebunt ſinguli: cōe ſit oīb⁹: q꞉ ēt gloꝛia capitis oīum erit p̱ viculū charitatis. Et his dat̄ itelligi ꝙ par gaudiuȝ oēs habebūt: et ſi diſparē cognitionis claritateȝ: q꞉ per charitateȝ que in ſingulis erit perfecta tm̄ quiſqȝ gaudebit de bono alterius quantū gauderet ſi in ſeipſo haberet. Sed ſi par erit cūctoꝝ gaudiū: videtur ꝙ par ſit oīuȝ beatitudo: qđ ꝯſtat oīno non eē. (In libro de ciuita. dei.)

℄ Ad qđ dici pōt ꝙ beatitudo par eēt ſi ita eſſet par gaudium vt etiaȝ par eſſet cognitio: ſȝ quia hoc non erit: nō faciet paritas gaudij paritatem beatitudinis. Poteſt etiam accipi par gaudiuȝ vt non referatur paritas ad intēſioneȝ affectionis gaudentium: ſed ad vniuerſitatem rerū de quib⁹ letabitur: quia de omni re vnde gaudebit vnus gaudebūt omnes.

℄ Si maioꝛ ſit beatitudo ſanctoꝝ poſt iudiciuȝ. e

Poſt hoc queri ſolet ſi

beatitudo ſcōꝝ maioꝛ ſit futura poſt iudiciū q̃ iteriȝ: Sine oī ſcrupulo credendum ē eos habituros maioꝛeȝ gloꝛiā poſt iudiciū q̄ ante: q꞉ ⁊ maius erit gaudiū coꝝ: vt ſupra teſtatus eſt Aug⁹ ⁊ amplioꝛ erit coꝛuȝ cognitio. Uñ Hieronim⁹. Peracto iudicio amplioꝛē gloꝛiaȝ ſue claritatis de⁹ demōſtrabit electis. (Sup Oſee 6. vel. 8. ſup illud. Uiuifica. nos poſt tres dies.) Si quē mouet q̃d opus ſit ſpiritib⁹ defunctoruȝ coꝛpa ſua in reſurrectiōe recipe: ſi eis pōt ſine coꝛpib⁹ ſumma btitudo p̄beri: difficilis qō ē: nec pōt a nobis perfecte diffiniri. Sed tñ dubiū nō eſt ⁊ raptā a carnis ſenſib⁹ hoīs mentē: ⁊ poſt moꝛteȝ ipſa carne depoſita non ſic videre poſſe incōmutabileȝ ſubſtātiaȝ. i. deum: ſicut ſci angeli vidēt: ſiue alia latētioꝛi cā: ſiue ideo q꞉ ineſt ei naturalis quidam appetitus coꝛpus adminiſtrādi: quo retardat̄ quodāmō ne tota intentione pergāt in illud ſummuȝ celum: donec ille appetitus conquieſcat. (Sup Gen. 12.) Poꝛro ſi tale ſit coꝛpus cuius ſit difficilis ⁊ grauis adminiſtratio ſicut hec caro que coꝛrūpitur multomagis auertit̄ mens ab illa viſione ſūmi celi. Proinde cuȝ hoc coꝛpus iam non aīale ſed ſpūale receperit equata angelis habebit perfectum nature ſue moduȝ obdiēs ⁊ iperās viuificata: ⁊ viuificans tā ieſabili facilitate: vt ſit ei gloꝛie qđ fuit ſarcine. (i. Coꝛ. 15.)

℄ Iſta eſt diſtictio. 49ᵃ hui⁹ q̃rti libꝛi: In qua magr̄ poſtq̄ oſtenſuȝ eſt de ptinētib⁹ ad iudiciū generale hic ꝯñter agit de finali remuneratione bonoꝛuȝ. Et circa hoc tria facit. Pꝛimo eni diſtiguit remunerādoꝛū. ſ. bonoꝝ ⁊ maloꝛū meritū. Scđo q̃deȝ ſubdit quō oīb⁹ ineſt btitudinis deſideriū. Tertio ēt ꝯñter onnectit non oēs eq̄liter hīe btitudis p̄miū. Pꝛimū vſqȝ ibi. (Solet etiā queri.) Scđm vſqȝ ibi. (Sed ſi par erit cūctoꝝ.) Tertiū vſqȝ ad fineȝ diſtinctionis. In ſpāli ſnīa magri ſtat ī trib⁹ p̱pōnib⁹: quarū p̄ma eſt hec. ℄ Ut ciuitas bonoꝛū poſt iudiciū ꝯſumāda eſt in glīa: ita maloꝛū in miſeria. Hāc magr̄ ī ſinuās dicit poſt iudiciū ciuitatē bonoꝝ ꝯſumandaȝ eſſe in glīa: ciuitateȝ ⁊ maloꝛuȝ in pena. Que tñ pena ⁊ glīa diuerſimode a diuerſis participantur. ℄ Scđa p̱pō eſt hec: Cōſtat oēȝ hoīem nāliter petere btitudinē. Hāc magr̄ ponēs querit. Quō ſit itelligēdum ꝙ oēs appetūt btitudineȝ. cū nō oēs cognoſcūt btitudineȝ mirū eſt quō eā appetunt. Et videt̄ videre magr̄. ꝙ oēs ſciunt que ſit btitudinis rō: neſciunt tñ vbi talis rō inueniat̄. Subdit ꝙ non rō vera btitudinis rō hēe qđ delectat ſed hēe qđ homo vult ⁊ nihil mali velle qđ auc̄trib⁹ p̱bat. Querit poſtea. Utruȝ inter bonos vnus alio in deo plura recognoſcat: ⁊ videt ꝙ non ſalteȝ de ptinētib⁹ ad btitudinē ſed i mō cognoſcendi eſt differentia. ℄ Tertia p̱pō eſt hec. In regno celoꝛū nō eſt oino eq̄lis btitudo electoꝝ. Hāc magr̄ ponēs querit Utruȝ differēter deuȝ vidētiū eq̄le ſit gaudiuȝ. Et videt ſȝ quoſdaȝ ꝙ ſic. nō tñ erit beatitudo equalis que non ſolū in gaudio ſed etiam in cognitione conſiſtit: ſm alios vo equale eſt gaudium quo ad oīa de quib⁹ gaudendū eſt: nō tñ quo ad moduȝ gaudendi: nec quo ad intētionē affectionuȝ gaudentiū. Poſtea dic̄ ꝙ ſine dubio beatitudo ſanctoꝝ poſt

ctorū poſt iudiciū maior erit ꝙ̄ ante: q̄ maius eſt gaudium & pfectior erit cognitio. Et tm̄ in ſpāli.

¶ Si mali in inferno peccabunt. a

[A]ug. in L. de ſtatu et cōditiōe dānatorum et malorꝫ poſt iudicium: & quātum ad mentem & voluntatem.

Hic orit̄ queſtio et premiſſis ducēs originem. Supra eni Aug⁹ loquēs d̄ malis in iferno dānatis: & bōis i celo glorificatis: dixit: q̄ nec bonis volūtas: nec malis facultas eſſe peccādi poterit. Et de bonis quidē ꝯſtat ſ; de malis a quib⁹ volūtatē malā nō remouet querit̄: quō ſit verū eos nō poſſe peccare: imo quō verū ſit eos nō peccare cum malā habeāt volūtatē? Quidā autumāt illā volūtatē nō eē peccatū: ſed ſuppliciū tm̄. Alij vero pctm̄ eē fatētur ſed per illud eos nō mereri aliquā penā: q̄ nō eſt ibi locus merendi. Illud ergo pctm̄ dicūt nō eſſe meritū ſupplicij: ſed ſupplicium mali meriti qd̄ in hac vita preceſſit. De hoc aūt Aug⁹ ita dicit. Tēpus acquirēdi vitā eternā in hac tm̄ vita deus hominib⁹ dedit vbi voluit etiā pniaꝫ eē fructuoſam: iō hic pnia fructuoſa eſt: q̄ pōt hic hō depoſita nequitia bn̄ viuere: & mutata voluntate merita ſimul operaq; mutare: & ea gerere que deo placeant. Q̄ d̄ qui in hac vita non fecerit: hēbit quideꝫ pniam in futuro ſeculo de malis ſuis: ſ; indulgētiā in cōſpectu dn̄i non inueniet: q̄ et ſi erit ſtimulus penitudinis: tn̄ nulla erit ibi correctio volūtatis. A talibus enim ita culpabitur iniquitas ſua: vt nullatenus ab eis poſſit vel diligi vel deſiderari iuſtitia. Voluntas enim eorū talis erit vt habeat ſemp̄ in ſe malignitatis ſue ſuppliciuꝫ nunꝙ̄ tn̄ recipe poſſit bonitatis affectū. Quia ſicut illi qui cū chriſto regnabūt nullas in ſe male volūtatis reliquias habebūt: ita illi qui erunt in ſupplicio eterni ignis cuꝫ diabolo & angelis eius deputati: ſicut nullā habebūt vlterius requiē ſic bonaꝫ nullatenus poterunt habere volūtatē. Et ſicut coheredib⁹ chriſti dabit̄ pfectio grē ad eternaꝫ gloriā: ita cōſortib⁹ diaboli cumulabit ipſa malignitas penaꝫ quando exterioribus deputati tenebris: nullo illuſtrabuntur interiori lumine veritatis. Et his apparet reprobos in inferno pniam ſic geſturos: vt per eam prauā volūtateꝫ nō deſerant: & illa maligna volūtas erit eis ad cumulum pene: per quā tamē nō merebūtur. quia null⁹ meretur niſi in hac vita.

Solūit ſm diuerſos.

In li. de fide ad petr.

Math. 25.

¶ Quare dicuntur tenebre exteriores. b

Hic q̄ri pōt quare ille tenebre quibus inuoluentur mali in gehenna dicuntur tenebre exteriores? Quia tunc mali penitus extra lucē corporalē & ſpūalē. ſ. deum erūt. Nūc enim et ſi patiant̄ tenebras in cecitate mentis: nō tn̄ penitus extra lucē dei ſunt nec corpali luce priuantur. De hoc Aug⁹ ſic ait: Ira dei & in iudicio erit: & hic eſt in cecitate mentis cū dantur mali in reprobū ſenſum. Ibi exteriores tenebre erunt: q̄ tunc peccatores penitus erūt extra deum. Quid eſt enim penitus eſſe extra deū niſi eē in ſūma cecitate. Siquidē hitat de⁹ lucē inacceſſibilē. Hec aūt tenebre hic iā incipiūt in peccante cū ab interiori dei luce ſecluditur: ſed nō penitus dum in hac vita eſt. Ecce quare ibi peccator dicit̄ pati exteriores tenebras & non hic: q̄ ibi ſecludetur penitus a luce dei qd̄ nō hic. Sed quō intelligenda eſt illa ſecluſio? An quia non videbunt deū p ſpeciem? Sed nec aliquis videt hic deū per ſpeciem: an per diſſimilitudinem quā facit peccatū inter deuꝫ & hominē? Sed & hic multi per grauia peccata elongantur a deo. An quia deum odiūt ita vt velint deum non eſſe? Sed & hic multi deū oderūt: de quibus ſcriptum eſt: Superbia eorū qui te oderunt aſcendit ſemper. Que eſt ergo illa elongatio? Sane exteriores tenebre intelligi poſſunt quedā malignitas odij & volūtatis que tunc excreſcet in mētibus reproborum: & quedā obliuio dei: q̄ tormētorꝫ interioruꝫ & exteriorꝫ doloribus adeo afficient̄ & turbabūt̄: vt ab illis ad cogitādū aliquid de deo vix vel raro vel nunꝙ̄ mentē reuocēt. Ut qui nimio premūtur pōdere: adeo ſtupeſcūt & turbātur: vt interim in aliam cogitationē non ſe extendant: ſed illuc tēdit impetus cogitatiōis vbi ſentitur vis doloris: Sed in hac vita nullus adeo malus eſt: vt penitus ſecludat̄ a cogitatione dei: q̄ nec perdit appetitū beatitudinis & quēdā boni amorē quem naturaliter habet rōnalis creatura. Illas autē exteriores & profundiſſimas tenebras reprobos perpeſſuros poſt iudicium dicit Aug⁹ opponens de illo diuite qui in inferno poſitus eleuans oculos vidit Abraā & in ſinu eius Laçarū: cuius cōparatione coactus eſt confiteri mala ſua vſq; adeo vt & fratres roget ab his premoneri: qd̄ ante iudiciū factum legitur: ſed poſt iudiciuꝫ in profundiorib⁹ tenebris erūt impij: vbi nullam dei lucē videbunt cui confiteantur.

Super ps. 6. ſuper illa verba Turbatus eſt a furo. ocu. meus.

j. Timo. 6.

Psal. 73.

Luce. 16.

¶ De animabus dānatorꝫ: ſi quam habent notitiam eorum que hic fiunt. c

Preterea q̄ri ſolet ſi re

proboꝝ anime que nũc in inferno cruciantur notitiam habeant eoꝝ que circa ſuos in hac vita gerũtur: ⁊ ſi aliquo modo doleant ſuper infortunijs ſuorum carorum? Hanc qõnem

Augu. ſuper Ge. lib. 8. Aug⁹ cõmemorat ex parte eam explicans: ex pte vero inſolutã relinquẽs: ait eniʒ: Queret aliquis an vllus dolor tãgat mortuos de his que in ſuis poſt mortẽ contingunt vel quõ ea que circa nos aguntur nouerint ſpũs defunctoꝝ? Cui rñdeo magnã eſſe qõnẽ nec in pre-

Luce. 16. ſenti differẽdã. Verũtñ breuiter dici põt: qꝫ eſt cura mortuis de ſuis caris: vt de diuite legitur: qui dũ tormẽta apud inferos pateret: leuauit oculos ad Abraã: ⁊ inter alia dixit. Habeo eniʒ quinqꝫ fratres: mitte aliquem ex mortuis vt teſtet illis ne ⁊ ipſi veniãt in hũc locũ tormẽtoꝝ. Hñt enim mortui curã de viuis quos ſciunt viuere qꝫ nec in locis penarũ vident eos: vbi diues ſine fratribus erat: nec in requie beatorum vbi Laçaruʒ ⁊ Abraam quãuis longe agnoſcebat. Non tñ ideo conſequẽs eſt eos ſcire que circa caros ſuos agũtur: hic vel leta vel triſtia.

¶ Quomodo accipienda ſunt que de Lazaro ⁊ diuite leguntur. d

Siquis autem querat

quomodo intelligat qđ de Lazaro ⁊ diuite

Augu. ſuper Gen. lib. 8. legitur? Audiat Auguſtini rñſum dicentis. Siquis putat aĩas corpe exutas locis corpalibus contineri cũ ſint ſine corpe nõ deerũt qͥ faueant ⁊ diuitẽ ſitientẽ in loco corpali fuiſſe contendant: ipſamqꝫ aĩam corporeaʒ prepararaſſe linguam: ⁊ ſtillam de Lazari digito cupiſſe. Sed melius eſt dubitare de occultis: qꝫ litigare de icertis: diuitẽ in ſupplicio pauperẽ in refrigerio eſſe nõ dubito. Sed quõ intelligat diuitis lingua: digitus lazari: flãma inferni: ſinus Abrae ⁊ huiuſmodi: vix a manſuetis ⁊ contentioſis nunqꝫ inuenitur.

¶ Si ſe vident boni ⁊ mali. e

Solet etiã queri vtruʒ

viciſſim ſe videãt illi qui ſunt in inferno ⁊ illi qͥ ſunt in gloria? Sicut ſancti tradũt ⁊ boni malos ⁊ mali bonos vident vſqꝫ ad iudiciũ. Poſt iudiciũ vo boni videbũt malos: ſʒ nõ

Grego⁹ ſup Lucã. 16. in gl. ſup illud Factũ eſt āt homil. 40. mali bonos. Vñ Greg. Inſideles i imo poſiti ante diẽ iudicij fideles ſup ſe i requie attẽdunt q̃rũ gaudia poſt ↄtẽplari nõ pñt.

¶ De chaos inter bonos ⁊ malos. f

Sed cũ ſancti malos i

tormẽtis videant: nõne aliqua cõpaſſione erga eos mouentur: nõne eos de tormentis liberari cupiunt? Recole illud euangelicuʒ qđ Luce. 6.

Abraã diuiti rñdit. Inter nos ⁊ vos chaos magnũ firmatũ eſt vt hij qui volũt hic trãſire ad vos nõ pñt: neqꝫ inde huc tranſmeare. Quid eſt illud chaos inter bonos ⁊ malos: niſi hinc iuſtitia: inde iniquitas que nullatenus ſociari valent. Adeo enim ſancti dei iuſtitie addicti ſunt vt nulla compaſſione ad reprobos trãſire valeãt: nulla pro eis inter ſanctos fiat interceſſio. Quõ ergo inde volunt aliqui trãſire ad illos ſʒ nõ pñt? Quia ſi dei iuſtitia admitteret: nõ fieret eis moleſta liberatio eoꝝ. Vel ita dicũtur velle ⁊ non poſſe: nõ qꝫ velint ⁊ nõ poſſint: ſʒ qꝫ et ſi vellẽt non

poſſent eos iuuare. De hoc ita Grego⁹ ait. Grego⁹. ſup Lucam.

e Sicut reprobi a penis ad gloriã ſcõrũ tranſire volunt ⁊ nõ poſſunt: ⁊ ita iuſti p miſericordiaʒ mente ire volũt ad poſitos in tormentis vt eos liberent ſed non pñt: qꝫ iuſtorũ aĩe et ſi in nature ſue bonitate miſericordiaʒ habent: iam tunc auctoris ſui iuſtitie coniuncte tanta rectitudine conſtringuntur: vt nulla ad reprobos compaſſione moueantur.

¶ Qđ viſa impioꝝ pena nõ minuit btõꝝ gloriã. g

Poſtremo queritur an

pena reproboꝝ viſa dcoloret gloriã beatoꝝ? an eoꝝ beatitudini pficiat? De hoc ita Gre- Grego⁹ ſup Lucã. 16. Fili recordare homil. 40.

gorius ait: Apud animũ iuſtoꝝ nõ obfuſcat beatitudinẽ aſpecta pena reproborum: quia vbi iam cõpaſſio miſerie nõ erit minuere beatorũ letitiam non valebit. Et lʒ iuſtis ſua gaudia ſufficiant: ad maiorẽ tñ gloriã vident penas malorũ quas per gratiã euaſerũt: qꝫ qui dei claritate vident: nil in creatura agitur qđ

videre non poſſint. Nõ eſt auteʒ mirãdum ſi Hiero⁹ ſup Eſaiam in fine ſuper illud. Egredientur celo ⁊c. Eſaie vltio.

ſancti iã imbrtales reprobos videant mentis intelligentia: cum prophe mortales adhuc videre hec omnia meruerũt. Egredientur ergo electi nõ loco ſed intelligentia vel viſione manifeſta ad videndũ impioꝝ cruciatus: quos videntes nõ dolore afficiẽtur: ſed letitia ſatiabuntur agẽtes gratias de ſua liberatione: viſa impioꝝ ineffabili calamitate. Vñ Eſaias Eſaie vltio.

impioꝝ tormẽta deſcribens: ⁊ ex eoꝝ viſione letitiã bonoꝝ exprimens ait: Egrediẽtur electi. ſ. ⁊ videbunt cadauera viroꝝ qui preuaricati ſunt in me: vermis eoruʒ non morietur: ⁊ ignis nõ extinguetur ⁊ erunt vſqꝫ ad ſatietatem viſionis omni carni. i. electis. Letabitur Pſal. 57.

enim iuſtus cum viderit vindictam.

¶ Hec de pedib⁹ ſedentis ſuper ſoliũ excelſum quos ſeraphin duabus alis velabãt ſcriptori

⁊ ſi nõ

⁊ ſi non auditori cõmemoraſſe ſufficiat: qui a facie exorſus ſedentis: per media ad pedes vſqꝫ via duce peruenit.

ℭ Iſta eſt diſtinctio. 50ª ⁊ vltima huius quarti libri. In qua magr̃ poſtq̃ determinauit de gloria beatorum: hic cõuer declarat de pena maloꝝ. Et circa hoc in hac vltima diſtinctione tria facit. Primo enĩ inquirit an dãnati habeãt facultatem peccãdi. Scdo an ſciant ea que aguntur in hoc mundo. Tertio an ſancti in celo videant dãnatorũ penam in inferno. Primũ facit a pñcipio diſtinctionis vſq; ibi(Preterea queri ſolet.)Scdm ab inde vſqꝫ ibi(Poſtremo querit.)Tertio vſq; ad finem diſtinctionis. Et hĩ in generali. In ſpeciali ſentẽtia magri ſtat in tribus ꝓpoſitionibus: quarũ prima eſt hec. ℭ Mala volũtas dãnatoruꝫ prout exiſtit extra merendi ſtatum eſt pena ⁊ non culpa nec pctm̃. Hanc magr̃ inſinuans querit primo vtrum verũ ſit qḋ dicit Aug⁹ ꝙ in malis ⁊ dãnatis non eſt facultas peccandi: cuꝫ tñ cõtinue habeant malam voluntatẽ. Et videt ſm quoſdam ꝙ illa mala voluntas non eſt pctm̃ ſed pena. Sm alios vͦo eſt culpa ſed per eam nihil demerẽtur: qꝛ nõ ſunt in ſtatu demerendi. Magiſter auteꝫ primam opinioneꝫ approbat. ſ. ꝙ talis voluntas ſit pena: qꝛ ſicut cedit bonis ad gloriam ꝙ nõ poſſunt habere malam voluntatẽ ita malis in penam ꝙ nõ poſſunt habere bonam voluntatem. Poſtea querit cur mali dicũtur eſſe in tenebris exteriorib⁹. Et reſpondet ꝙ hoc ideo dicitur qꝛ penitus erũt a viſione excluſi: tum ꝓpter malitiã volũtatis tum ꝓpter obliuionẽ quam in eis cauſabit grauitas tormentorum. Ante iudiciuꝫ tamen non tam profundas penas patientur ſicut poſt iudicium. ℭ Scda ꝓpoſitio eſt hec: Dãnati qui in inferno tormẽta patiũtur nõ recognoſcant ea que in mundo aguntur. Hanc magiſter ponens querit. Utrum dãnati cognoſcant ea que in mundo aguntur. Et reſpondet ꝙ non: habent tamen curam aliquã de ſuis notis quando nõ vidẽt eos ſecum in tormentis nec in gloria cũ beatis. Ubi etiam ſubdit ꝙ anime a corporibus ſeparate in locis corporalibus poſſunt detineri ad penã: ⁊ ponit exemplũ de diuite dãnato. Qualiter autem ſint intelligẽda de diuite ⁊ Lazaro dicit eſſe dubiũ ⁊ incertũ. ℭ Tertia propoſitio eſt hec: Ante extremũ iudiciũ beati in celo abſq; compaſſione vident dãnatos ⁊ eorum tormenta in inferno. Hanc magr̃ inſinuãs querit. An illi qui ſunt in inferno ⁊ qui ſũt in gloria ſe viciſſim ⁊ mutuo videant. Et reſpondet ꝙ ante iudiciuꝫ boni malos ⁊ mali bonos vident: poſt iudiciũ vero tñ boni malos videbũt ⁊ nõ ecõuerſo. Poſtea querit quõ poſſunt videre dãnatos abſqꝫ compaſſione. Et reſpondet ꝙ hoc ideo eſt: qꝛ voluntas eorum perfecta eſt ⁊ cõformis diuine voluntati ⁊ iuſtitie. Poſtea querit vtrum ex hoc ꝙ ſancti vident penas dãnatoruꝫ eorum gloria minuatur vel gaudium augeatur. Et reſpondet ꝙ ex hoc eoꝝ gloria ⁊ gaudiuꝫ augebitur quod pluribus auctoritatibus probat. Ultimo magiſter epilogat finẽ operi imponens ⁊ tangit Eſaie viſionem. 6 c. qui dicit. Uidi dñm ſedentem ſuper ſolium excelſum ⁊ eleuatuꝫ ⁊ plena erat omnis terra. i. domus a maieſtate eius ⁊ ea que ſub ipſo erant replebant templum: ſeraphin ſtabant ſuper illud. ſex ale vni ⁊ ſex ale alteri: duabus velabant faciem eius ⁊ duabus velabãt pedes eius ⁊ duabus volabant ⁊ clamabãt alter ad alterum ⁊ dicebant. Sanctus ſanctus ſanctus dñs deus exercituuꝫ plena eſt omnis terra gloria eius: que quidem viſio a Dionyſio ſic exponitur: ꝑ ſedentem in ſolio dicit deſignari ipſum deum: per ſoliuꝫ excelſum ipſam eminentiam diuine nature: per domum ſuperiorem ſignificantur excelſiores nature deo magis propinque que eius maieſtateꝫ plenius repreſentant: per templum vero inferiores creature. ſ. corporales que inferiori modo diuinam ꝑticipant bonitatem. Huius autem ſedentis ſuper thronum facies ipſam diuinam eſſentiam ſignificat: ⁊ ea que in eius eternitate fuerunt ante conſtitutionem mundi. Per pedes vero ſignificantur ea que poſt finem mundi erunt in gloria beatorũ ⁊ in penis dãnatorum: per media vero ea que curſu medij temporis aguntur. Seraphin autem faciem ſedentis ſupra thronum ⁊ pedes eius velare dicunt: quia myſterium eterne diuinitatis ⁊ future beatitudinis ⁊ miſerie ad plenum non reuelant: ſed duabus alis velabant qꝛ de his que medio tẽpore agũtur nos quantum opus eſt miniſterio angeloruꝫ inſtruimur. inter quos ſeraphin primatum tenet. Eorũq; volatus per proceſſum reuelationis eorum in nos demõſtrant. Sic igitur magiſter breuiter ⁊ ſubtiliter epilogat ſpecialiter quãtum ad vltimam partem huius quarti libri dicens: ſibi ſufficere commemoraſſe predicta de pedibus ſedentis. i. manentis in maieſtate trinitatis ſuper ſolium excelſum. i. de his que fiunt in tempore iudicij quos pedes ſeraphin duabus alis velabant ⁊ eoꝝ miniſterio non ſunt ad plenum reuelata. Secundo epilogat generaliter quantum ad totius libri proceſſuꝫ dicens qꝛ ipſe exorſus eſt incipiens a facie ſedentis ſuper ſolium excelſum. i. ab ipſa deitate trinitatis de qua in primo libro egit proceſſit per media que de duratione mundi agũtur que ſunt creature ⁊ peccata de quibus egit in 2º. Reparatio ⁊ virtutes de quibus egit in tertio libro. Et eccleſiaſtica ſacramenta de quibus egit in prima parte huius quarti libri: duce chriſto qui eſt vita perueniendi vſq; ad pedes ideſt vſq; ad ea que in fine mundi ⁊ etiam que poſt mũdum aguntur: ſicut reſurrectio corpoꝝ: punitio dãnatorũ ⁊ gloria bonoꝝ que in delectatione ⁊ cognitione dei cõſiſtit: vt ſic a deo incipiens eius doctrina terminetur in deo qui eſt cauſa a quo omnia ⁊ finis ad quem omnia ordinantur. Cui honor ⁊ gloria decus ⁊ imperiuꝫ in ſecula ſeculorum.

Finit Liber Quartus Magiſtri ſententiarum.

¶ Tituli in librum ſententiaruꝫ quartū.

Diſt. I. ¶ De ſacramentis. 161
Quid ſit ſacramentum. 161
Quid ſit ſignum. 161
Quo differant ſignum ⁊ ſacramentum. 161
Quare inſtituta ſunt ſacramenta. 161
De differentia ſacramētoꝝ veterū ⁊ nouoꝝ. 161
De circunciſione. 161
Quod remedium illi habuerūt qui fuerunt ante circunciſionem. 161
De inſtitutione circunciſionis ⁊ de cauſa. 161
De paruulis defunctis ante diem octauum quo fiebat circunciſio. 161
Diſt. II. ¶ De ſacramentis noue legis. 162
De baptiſmo. 162
De differentia baptiſmi ioannis ⁊ chriſti. 162
Quid vtilitatis baptiſmus ioānis habuit. 162
Si fuit ſacramentum baptiſmus ille. 162
De forma baptiſmi ioannis. 162
Diſt. III. ¶ Quid ſit baptiſmus. 162
De forma baptiſmi. 163
Q apoſtoli in noīe chriſti baptizauerunt. 163
Si ī noīe pris tm̄ vel ſpūs ſcī poſſit tradi bapm⁹. 163
De inſtitutione baptiſmi. 163
Quare in aqua tantum fiat. 163
De imerſione quotiens fieri debeat. 163
Quando circūciſio amiſit vim ſuam. 163
De cauſa inſtitutionis baptiſmi. 163
Diſt. IIII. ¶ De illis qui ſuſcipiunt ſacramentum ⁊ rem: ⁊ rem nō ſacrm: ⁊ ſacrm ⁊ non rem. 164
De ficte accedentibus. 164
Quomodo intelligatur illud quotquot in chriſto baptizati eſtis chriſtum induiſtis. 164
Q paſſio ſupplet vicē baptiſmi ⁊ fides ⁊ ↄtritio. 164
Quid ꝓſit baptiſmus cum fide accedentibus. 165
Quid dimittitur in baptiſmo iuſtis. 165
Cui⁹ rei ſit ſacrm baptiſmus quē recipit iuſtus. 165
Diſt. V. ¶ Q baptiſmus eque bonus eſt a bono vel a malo: datus bono vel malo. 166
De poteſtate baptiſmi ⁊ miniſterio. 166
que fuit poteſtas baptiſmi quam chriſtus potuit ꝺare ſeruis: ⁊ non dedit. 166
Diſt. VI. ¶ quibus liceat beptizare. 166
Si rebaptizandi ſunt ab hereticis baptizati. 167
Q nullus in materno vtero baptizatur. 167
Utrū baptiſmus ſit cū verba corrupte ꝓferunť. 167
De illo qui pro ludo imergitur. 167
De reſponſione patrinorum. 167
De catheciſmo ⁊ exorciſmo. 167
Diſt. VII. ¶ De ſacro confirmationis qđ non niſi a ſummis ſacerdotibus tradi poteſt. 168
que ſit virtus huius ſacramenti. 168
Utrum hoc ſacramentū dignius ſit baptiſmo. 168
Utrum poſſit iterari. 168
Diſt. VIII. ¶ De ſacramento altaris. 168
Q hui⁹ ſacramenti in veteri teſtamento figura preceſſit ⁊ baptiſmi. 169
De inſtitutione huius ſacramenti. 169
De forma. 169
quare xp̄s poſt aliū cibū dedit ħ ſacrꝫ diſcipul'. 169
De ſacramento ⁊ re. 169
qđ res ſacramenti duplex eſt. 169
Diſt. IX. ¶ De duobus mādūcandi modis. 169
De errore illoꝝ qui dicūt xp̄m tm̄ a bonis ſumi. 169
De itelligētia quorūdā verboꝝ ambiguoꝝ. 169
Diſt. X. ¶ De hereſi illoꝝ qui dicūt corpus chriſti nō eſſe in altari niſi in figura vel in ſigno. 170
De ſanctoꝝ teſtimonijs quib⁹ probať verum corpus chriſti eſſe in altari. 170
Diſt. XI. ¶ De modo conuerſionis. 171
quō diciť corpus chriſti confici de ſubā panis. 171
quare ſub alia ſpecie ſumatur. 171
quare ſub duplici ſpecie. 171
quare aqua miſceatur vino. 172
quale corpus dedit chriſtus diſcipulis in cena. 172
Diſt. XII. ¶ Ubi illa accidentia fundentur. 172
De fractione ⁊ partibus. 172
De confeſſione berengarii. 172
quid ille partes ſignificent. 173
Si chriſtus imolatur in altari quotidie ⁊ an ſit ſacrificium quod a ſacerdote geritur. 173
De cauſa inſtitutionis. 173
Diſt. XIII. ¶ Si hoc ſacramentuꝫ conficiatur ab hereticis vel excōmunicatis. 174
quid facit hereticū ⁊ quid ſit hereticus. 175
Diſt. XIIII. ¶ De penitentia. 176
Unde dicitur penitentia. 176
quid ſit penitentia. 177
quid ſit penitere. 177
De ſolēni ⁊ vnica penitentia. 177
qđ peccata ſepe dimittuntur per penitentiam. 177
Diſt. XV. ¶ qđ pluribus irretitus pctīs non pōt vere de vno penitere niſi de oībus peniteat. 178
quibus de cauſis contingunt flagella. 178
De egyptijs ⁊ ſodomitis qui dicūtur tēporaliter puniti ne in eternum perirent. 178
De generibus elemoſyne. 178
quid ſit elemoſyna. 178
Utrū in mortali pctō permanētes ⁊ largas elemoſynas facientes debeant dici ſatiſfacere. 178
Utrū bona que fiunt ab aliquibus malis valeant ad meritū vite cū fuerint cōuerſi ad bonum. 178
Diſt. XVI. ¶ De tribus in penitentia cōſideratis. ſ. compunctione: confeſſione ⁊ ſatiſfactione. 178
que ſit vera ſatiſfactio. 178
que ſit ſatiſfactio falſa. 178
De tribus actionibus penitentie. 178
De mltitu^ne vēialiū ꝙ gnāt vt vnū grāde pctm̄. 179
De ſatiſfactione venialium. 179
Diſt. XVII. ¶ Utrū ſine ↄfeſſiōe dimittāť pctā. 179
Si ſufficit ſoli deo confiteri. 180
qđ nō ſuffiť ſoli dō ↄfiteri: ſi poſſit ſacer^ti ↄfiteri. 180
An ſufficiat confiteri laico. 180
Ad quid valeat confeſſio. 181
Di. XVIII. ¶ De remiſſiōe quā ꝓſtat ſacerdos. 181
De clauibus. 181
De vſu clauium. 182
Si ſacerdos pōt dimittere pctā vel retinere. 182
quō ſacerdotes dimittūt pctā vel retinere. 182
quō ſacerdotes ligant vel ſoluunt a peccatis. 182
Quomodo intelligendum ſit illud: quodcūqꝫ ſolueris ſuper terram ⁊c. 182
que ſunt interiores tenebre ⁊ iterior macula. 183
Diſt. XIX. ¶ Quādo he claues dantur ⁊ qb⁹. 183
Utrum per indignos tranſfundať grā dignis. 183
quomodo intelligēdum ſit maledicam benedictionibus veſtris. 184
qualis eſſe debeat iudex eccleſiaſticus. 184
Diſt. XX. ¶ De his qui in fine penitent. 184
De his qui penitentiam non complent. 185
De illo cui ſacerdos idiſcret⁹ iniūgit pniaꝫ puā. 185
qđ morientibus non eſt imponenda ſatiſfactio ſed innoteſcēda

innoteſcenda. 185
Q nō ē pnia negāda vel recōciliatio ī neċitate. 185
Qđ preſbyter non reconciliet aliquē inconſulto epiſcopo niſi in neceſſitate. 185
An oblatio eius ſit recipienda qui currens ad penitētiam preuenitur morte. 186
Di. XXI. ❡ De pctis q̄ poſt hāc vitā dimittunt. 186
De his qui edificant aurū: argentum: lapidē: lignum fenum: ſtipulam. 186
De igne purgatorio q̄ alij citiꝰ: alij tardiꝰ purgant. 186
Quid ſit edificare lignum: fenū aut ſtipulam. 186
Quid ſit edificare aurū: argētū: lapidē ꝑcioſum. 186
Qđ aliquis vere penitet ⁊ ſi nō de omni veniali. 186
Quid ſit generalis confeſſio. 186
Qđ nemo debet cōfiteri peccata que nō fecit. 187
De pena ſacerdotis qui pctā cōfitentis publicat. 187
Diſt. XXII. ❡ Si peccata dimiſſa redeant. 187
Quid ſit ſacramentum ⁊ res. 187
Diſt. XXIII. ❡ De ſacro vnctionis extreme. 188
De tribus generibus vnctionis. 188
A quibus fuerit hoc ſacr̄m inſtitutum. 188
De iteratione huius ſacramenti. 188
Di. XXIIII. ❡ De ordinibꝰ eccl̄iaſticis: ⁊ q̄t ſint. 188
Quare ſunt ſeptem. 188
Quales aſſumendi ſint ad clerum. 188
De corona ⁊ tonſura. 188
De oſtiarijs. 188
De lectoribus. 189
De exorciſtis. 189
De accolitis. 189
De diaconibus. 189
De preſbyteris. 189
Quid dicūtur ordines ſacri. 190
Quid appelletur ordo. 190
De nominibus dignitatis ⁊ officij. 190
De epiſcopo. 190
De pontifice. 190
De quadripartito epiſcoporum ordine. 190
De vate. 190
De cantore. 190
Diſt. XXV. ❡ De ordinatis hereticis. 191
De ſymonia vnde dicitur ⁊ quid ſit. 191
De his q̄ a ſymoniacis ordinant ſciēter vel non. 192
De his q̄ dicūt ſe emere corpalia ⁊ nō ſpūalia. 192
De diſtinctione ſymoniacoꝝ. 192
De his qui violenter ab hereticis vel alijs ſymoniacis ordinantur. 192
Diſt. XXVI. ❡ De ſacramento coniugii. 192
De inſtitutione ⁊ eius cā. 192
Qđ ſm ꝑceptū ⁊ ſm īdulgētiā ↄtrā ſit ↄiugiū. 192
Quibus modis accipitur indulgentia. 192
Qđ nuptie bone ſint. 193
Cuius rei ſacr̄m ſit coniugium. 193
Diſt. XXVII. ❡ Que ſunt ↄſiderāda in ↄiugio. 193
Quid ſit coniugium. 193
De conſenſu qui efficit coniugium. 193
Quando incipit eſſe coniugium. 193
De opinione quorundam qui dicunt coniugium nō eſſe ante carnalem copulam. 193
Qđ ſpōſa pōt eligē monaſteriū ſine ↄſenſu ſpōſi. 193
Qđ coniugatus ſine coniugis cōſenſu nequit ꝓfiteri continentiam. 193
De adulterinis coniugijs. 193
Qđ multipliciter ſponſus ⁊ ſponſa accipitur. 193
Que ſponſa ſit vidua mortuo ſpōſo ⁊ que non. 193
Di. XXVIII. ❡ Si conſenſus de futuro etiā iuramēto firmatus faciat coniugium. 195
De his q̄ ꝑtinent ad ſb̄am ⁊ ad decorē ſacr̄i. 195
Utrū cōſenſus ille q̄ facit matrimoniū ſit de carnali copula: an de cohabitatione an de alio. 195
Quare de latere viri formata eſt mulier. 195
Di. XXIX. ❡ Q ñē ↄſenſꝰ legitimꝰ vbi ē coactio. 195
Diſt. XXX. ❡ De errore qui euacuat ſenſum. 196
De coniugio marie ⁊ ioſeph. 196
De finali cauſa coniugij. 196
Qđ malus finis non contaminat ſacr̄m. 196
Diſt. XXXI. ❡ De tribus bonis coniugij. 197
De duplici ſeparatione. 197
De his qui procurant venena ſterilitatis. 197
Quando ſint homicide qui procurant abortū. 197
De excuſatione coitus: qui ſit p̄ bona cōiugij. 197
De indulgentia quā fecit apoſtolus. 198
De malo incontinentie. 198
De carnis delectatione que pctm̄ ſit vel non. 198
Diſt. XXXII. ❡ De ſolutione carnalis debiti. 198
De continentia ex cōi conſenſu ſeruanda. 199
Quando ceſſandū ſit a coitu. 199
Quibus tp̄ibus non ſint celebrande nuptie. 199
Diſt. XXXIII. ❡ De diuerſis legibus cōiugij. 199
Utrū ioānis virgitas ſit ꝑferēda caſtitati abrae. 199
Que erat cōſuetudo cōiuḡu ſub lege. 200
Cui licebat tunc plures habere vel non. 200
Diſt. XXXIIII. ❡ De ꝑſonis legitimis. 200
De frigidis ſeparandis vel non. 200
De his qui maleficiis īpediti coire nequeunt. 201
De furioſis. 201
De his q̄ dormiunt cū duabꝰ ſororibꝰ. 201
Qđ nō ē dimittēda vxor ꝑ aliq̄ macula corpis. 201
Di. XXXV. ❡ De iure viri ⁊ mulieris. 201
Qđ fornicariā nequit dimittere vir niſi ipſe expꝰ fuerit fornicationis ⁊ econuerſo. 202
De recōciliatiōe eoꝝ q̄ pp̄ fornicationē ſepant. 202
De illis q̄ añ ↄiūctionē ſe polluerūt ꝑ adulteriū. 202
De ſeruis. 202
Diſt. XXXVI. ❡ Utrum propter extremā conditionem poſſit fieri ſeparatio. 202
De copulatiōe ſerui ⁊ ancille diuerſoꝝ dñoꝝ. 202
De viro qui ſe facit ſeruū vt diuidat ab vxore. 202
De etate contrahentium. 202
Diſt. XXXVII. ❡ In quibus ordinibus nequeat cōtrahi matrimonium. 203
De interfectoribus ſuarum coniugū. 203
Diſt. XXXVIII. ❡ De votis ⁊ de votoꝝ dñis. 203
De illis qui poſt longā captiuitatē redeunt. 203
Diſt. XXXIX. ❡ De diſpari cultu. 204
De cōiugio fidelis ⁊ īfidelis ⁊ duoꝝ infideliū. 204
De fornicatione ſpirituali propter quam dimitti coniunx poteſt. 205
Pro q̄bus pctis poſſit fieri ſeparatio vel non. 205
Qñ licet fideli aliam ducere vel non. 205
Utrum cōiugium inter infideles ſit. 205
Qđ coniugium ſit legitimū. 205
Diſt. XL. ❡ De cognatione carnali. 205
De cōputatione graduū cōſanguinitatis. 206
Quare ſex gradus cōputantur. 206
De diſpēſatione Gregorij habita ad anglicos. 206
Diſt. XLI. ❡ De gradibus affinitatis. 206
De varijs traditionibus affinitatis. 206
Si coniugium ſit inter eos qui nota conſanguinitate diuidunt. 206
Quibꝰ ꝑſonis teſtificātibꝰ ſint dirimēda ↄiugia. 206
Quid ſit fornicatio: ⁊ quid ſtuprum. 207

Quid adulterium ꝛ quid inceſtus. 207
Quid raptus. 207
Diſt. XLII. ¶ De ſpirituali cognatione. 207
Qui ſunt filij ſpirituales. 207
De copla ſpũaliũ vl' adoptiuoꝝ ꝛ nãliũ filioꝝ. 208
De copula filioꝝ q̄ añ cõpĩnitatẽ vel poſt nati ſꝫ. 208
Si cui liceat duas cõmatres ducẽ vnã poſt aliã. 208
Si vir ꝛ vxoꝛ ſimul tenere valeant puerũ. 208
De ſecundis ꝛ tertijs ꝛ deince ps nuptijs. 208
Di. XLIII. ¶ De reſurrectiõis ꝛ iudicij cõditiõe. 208
De voce tube. 208
De nocte media. 209
De libris qui tunc aperientur. 209
De memoria electoꝝ ſi tũc p̄terita mala teneat. 209
Q̃uo itelligiẽ chriſt⁹ iudex viuoꝝ ꝛ moꝛtuoꝝ. 209
De his qui viui reperientur. 209
Diſt. XLIIII. ¶ De etate ꝛ ſtatura reſurgẽtiũ. 209
Q̃ reſurget q̄cq̄d fuit de ſubſtãtia ꝛ natura corporis: ꝛ ſi non in eadem parte corporis. 209
Q̃ſine omni deformitate reſurgent. 209
Utrum reproboꝝ corpora cuꝫ deformitatibus reſurgant quas hic habuerunt. 210
Q̃ñ cõſumenẽ maloꝝ corpora q̄ tunc ardebũt. 210
Si demones corporali igne cremabunẽ. 210
Si aĩe ſue corporib⁹ ſentiunt ignem mãlem. 210
De abortiuis fetibus ꝛ monſtris. 210
Diſt. XLV. ¶ De diuerſis aĩarum receptaculis poſt moꝛtem. 210
De ſuffragijs defunctorum. 210
De officijs ſepulture. 211
De duobus eque bonis quorũ alter poſt moꝛtem plures habet auxilia. 211
Quibus ſuffragijs iuuabũtur mediocriter boni in fine reperti. 211
Q̃uõ ſancti ꝛ gloꝛificati vel angeli audiunt p̄ces ſupplicantiũ: ꝛ q̃uo intercedunt pro nobis. 211
Di. XLVI. Si valde mal' p̄ſtaẽ mitigatio pene. 211
De occulto iudicio dei. 211
De iuſtitia ꝛ miſericoꝛdia dei. 212
Quare quedam opera dicunẽ iuſtitie quedã miſericordie vel bonitatis dei. 212
Q̃uo vniuerſe vie dñi dñr miſericoꝛdia ꝛ vitas.' 212
Di. XLVII. ¶ De ſñia iudicij. 213
Q̃ſancti iudicabunt ꝛ q̃uo. 213
De oꝛdinibus eorum qui erunt in iudicio. 213
De oꝛdine iudicij ꝛ miniſterio angelorum. 213
Si poſt iudicium demones p̄erant hominibus ad puniendum. 213
Di. XLVIII. ¶ De forma iudicis. 214
Qualis apparebit forma ſerui. 214
Quare ſꝫ formã ſerui dr̃ xp̄s ſuſcitatur⁹ corpa. 214
De loco iudicij. 214
De qualitate luminariũ ꝛ tp̄is poſt iudiciũ. 214
Diſt. XLIX. ¶ De differentia manſionum in celo ꝛ in inferno. 214
Si q̄d ibi cognoſciẽ ab aliq̄ q̃ nõ itelligãt oẽs. 215
De parilitate gaudij. 215
Si maioꝛ ſit beatitudo ſanctoꝝ poſt iudiciũ. 215
Diſt. L. ¶ Si mali in inferno peccabunt. 216
Quare dicuntur tenebre exteriores. 216
Si dãnatoꝝ aĩe notitiã habeãt eoꝝ q̄ hic ſiunt. 216
De lazaro ꝛ diuite. 216
Si boni ꝛ mali inuicem ſe videant. 216
De chaos inter bonos ꝛ malos. 216
Utrum viſa impiorum pena minuat vel augeat gloriam bonorum. 216

¶ Incipit regiſtrum breue ꝛ vtile omnes fere ſententias: queſtiones ꝛ concluſiones in quartum librum ſñiaꝝ tactas: cõtinẽs ſꝫm oꝛdinem alphabeti inferius annotatum.

Abrae caſtitati an ſit ṽginitas ioã. p̄ferẽda. di. xxxiij. b
Abortum p̄curantes qñ ſunt homicide. diſt. xxxi. e
Abortiuoꝝ corpa an cũ ſuis deformitatibus reſurgant. diſt. xliiii. b
Abſolutionis poteſtas qualiter data eſt ſacerdotibus diſt. xiiii. ꝛ diſt. xviii. per totum.
Abſoluitur peccatoꝛ dupliciter. diſt. xviii. d
Abſoluendi poteſtatẽ vtrum omnes habeant ſacerdotes. diſt. xix. b
Accidentia quomodo ſunt ꝛ vbi manent in tranſubſtantiatione panis ꝛ vini in corpus ꝛ ſanguinẽ chriſti. diſt. xi. a. b. ꝛ diſt xii. a
Actiones penitentie ſunt tres. diſt. xvi. e
Accolitatus oꝛdo quis ſit: ꝛ quod eius officium. diſt. xxiiii. f
Ade matrimonium quomodo oꝛdinatum fuit a p̄ncipio. diſt. xxxiii. per totuꝫ.
Adoptiui filij vtrũ nãlib⁹ copulari poſſunt. diſt. xlii. d
Adulter adulterã vtrum dimittere põt. di. xxxv. b
Adulterium quid ſit. diſt xli. d
Affines in quo gradu matrimonium cõtrahere poſſunt. diſt. xl. ꝛ diſt. xli. per totum.
Affinitas quid ſit ꝛ vbi ſit. diſt. xlii. per totum.
Agit deus miſericoꝛdius cum quibuſdam q̄ꝫ eoꝝ peccata merentur. diſt. xlv. e. ꝛ diſt. xlvi. a
Angeli q̃uo oꝛ̃ones homiꝫ deo offerũt. diſt. xliii. g. h
Angeli quale miniſteriuꝫ habebunt in die iudicij. diſtin. xlvii. d
Animalia bruta non ſumunt corpus chriſti lꝫ accipiant hoſtiam. diſt. xiij. in fine.
Aĩe in inferno duplici igne puniunẽ. diſt. xliiii. f. g
Anime abortiuorum ꝛ monſtrorum q̃uo reſurgent in iudicio. diſt. xliiii. b
Anime exeuntes de hoc ſeculo diuerſa habent receptacula. diſt. xlv. a
Anime q̃uo iuuantur elemoſynis: oꝛationibus ꝛ ſacrificio altaris. diſt. xlv. b
Animabus non p̄deſt pompa ꝛ ſumptuoſitas in exequijs. diſt. xlv. d
Aĩe iuſtoꝝ an obfuſcanẽ penis reproboꝝ. diſt. l. g
Antiqui plures habentes vxores vtrum peccauerũt. diſtin. xxxiii. a
Aqua ꝛ ſpiritu ſancto niſi renat⁹ fuerit: quomodo intelligitur. diſt. iiii. e
Archiepiſcopus quis ſit. diſt. xxiiii. m
Auctoritas ſanctoꝝ que erit in die iudicij. di. xlvii. b
Baptiſmus quid ſit. diſt. iii. a
Baptiſmus chriſti ꝛ ioannis in quo differunt. diſt. ii. d
Baptiſmus ioãnis quid vtilitatis habeat. diſt. ii. c
Et vtrum fuerit ſacramentum ibidem.
Baptiſmi ioãnis que forma verboꝝ fuit. diſt. ii. f
Baptiſmi forma que ſit. diſt. iii. b
Baptizatus in noĩe chriſti vtrum ſit vere baptizatus. diſtin. iii. c
Baptiſmus an tradi poſſit in noĩe patris tñ vel ſpiritus ſancti tñ. diſt. iii. c. d
Baptiſmi inſtitutio qñ facta ſit diſt. iii. f
Baptizauerũt in qua forma apoſtoli ante chriſti paſſionem. diſt. iii. g

Baptiſmus

Baptiſmus quare tm̄ fit in aqua.diſt.iii.b
Baptizandus quotiens imergi debeat.diſt.iii.i
Baptiſmus quare ſit inſtitutus.diſt.iii.l
Baptiſmum ficte ſuſcipientes an ſunt vere baptizati.diſt.iiii.b
Baptiſmus an deleat penā ſicut delet pctm̄.diſt.iiii.f
Baptiſmus vtrum conferat gratiam paruulis ad bene agendum.diſt.iiii.b
Baptiſmus paruulorum ⁊ adultorum qūo differūt.diſt.iiii.b
Baptiſmus ver⁹ eque datur bonis ⁊ malis: a bonis ⁊ a malis miniſtris.diſt.v.a
Baptiſmus an ſit verus in hereſi vel in ſciſmate dat⁹ in nomine trinitatis.diſt.v.a
Baptizare quibus liceat.diſt.vi.a
Baptizati ab hereticis an ſint rebaptizādi.diſt.vi.b
Baptizari an poſſit puer in vtero materno.diſt.vi.b
Baptiſmus an ſit verbis corrupte ꝓlatis.diſt.vi.c
Baptizatus an ſit iocoſe imerſus in nomine trinitatis.diſtin.vj.e
Baptizandus quibus renunciare debet.diſt.vi.g
Baptiſmum debet precedere cathecíſmus ⁊ exorciſmus.diſtin.vi.b
Baptiſmus vtrū fieri pōt in aqua nō bn̄dicta.di.vi.d
Baptiſmo an vir ⁊ vxor ſimul puerū tenere poſſunt.diſtin.xlii.b
Beati in celo an aliud velle poſſunt q̄ꝫ q̄ deus vult.diſtin.xlv.b
Beatitudo quid ſit: ⁊ q̄d beate viuere.diſt.xlix.b
Beati an omnes homines eſſe deſiderant.diſti.xlix.per totum.
Beatus quis ſit.ibidem.
Beati an omnia equaliter cognoſcant ⁊ intelligant.diſtin.xlix.c
Beati an equale gaudium habeant.diſt.xvi.d
Beatitudo ſanctorum an maior erit poſt diem iudicij.diſtin.xlix.c
Benedictiones omnium ſacerdotū an ſunt effectuales.diſtin.xix.c.d
Benedictiones ſponſi ⁊ ſponſe nō ꝑtinent ad ſubſtātiam ſacri: ſed ad decorē ⁊ ſolēnitatē.diſt.xxviii.b
Bonitas: iuſtitia: miſericordia: qūo ſunt in deo.diſt.xlvi.d.e
Bona opera ſine charitate facta nō valēt.diſt.xv.d
Bona opera in pctis facta ad quid valent.diſt.xv.f
Bonum triplex eſt in matrimonio propter quod nō debet violari.diſt.xxxi.a
Boni ⁊ mali an viciſſim ſe videāt ⁊ q̄diu.diſt.l.e
Carnis debitum an ſit denegandū in matrimonio.diſt.xxxii.a
Cathecíſmus quid ſit.diſt.vi.b
Caſtitas ioannis ⁊ abrae an ſint equalis meriti.diſt.xxxiii.b
Caſtitas mentis melior eſt virginitate corporis.diſtin.xxxiii.e
Cauſa efficiens coniugij que eſt.diſt.xxvii.c
Cauſa finalis coniugij que eſt.diſt.xxx.d
Celum aereum ⁊ non ethereum qūo mutabit̄ in die iudicij.diſt.xlvii.d
Circūciſio quid faciebat in veteri lege.diſt.j.f
Circūciſio quare data fuit: ⁊ q̄re die octauo.di.j.b.i
Circūciſio quare mutata eſt in baptiſmum.diſt.i.k
Circūciſio ⁊ legalia q̄n ceſſauerunt.diſt.iii.k
Circūciſio quare non aperuit nobis celū.diſt.iii.m
Clauium ꝑtās.ſ.ligandi ⁊ ſoluendi qūo ⁊ q̄n ⁊ quib⁹ datur.diſt.xviii.⁊ diſt.xix.per totum.
Claues ſpūales que ſunt.diſt.xviii.b
Claritas ſolis ⁊ lune qualis erit poſt iudicium.diſti.xlviii.e
Clerici qui ſunt ⁊ vnde dicunt̄.diſt.xxiiii.b
Concentor ⁊ cantor quis dicatur.diſt.xxiiii.m
Confeſſio qualis eſſe debeat.diſt.xv.⁊ diſt.xvi.a
Confeſſio an ſoli deo facienda eſt abſq̄ ſacerdote.diſtin.xvii.c
Confeſſio an pōt fieri coram laico.diſt.xvii.e
Confeſſor qualis querendus ſit.ibidem.
Confeſſio ad quid valet.diſt.xvii.f
Confeſſor non debet morienti penitentiam iniungere: niſi conualuerit.diſt.xx.d
Confiteri vtrum neceſſe eſt omnia peccata venialia ⁊ mortalia.diſt.xxi.d
Confeſſio generalis quid proſit.ibidem.e
Confiteri non debet homo peccata ex humilitate q̄ non fecit.diſt.xxi.f
Confeſſionem nullus ſacerdotū prodere debet.diſtin.xxi.g
Confirmationis ſacramentū quid ſit ⁊ q̄ forma eius ⁊ cuius effectus ſit.diſt.vii.a
Confirmationis ſacramentum a ſolis pontificib⁹ dari debet.diſt.vii.a
Confirmari quare debet homo poſt baptiſmum.ibidem.
Confirmatio vtrum ſit dignior baptiſmo.ibidem.
Cogitatio de deo vtrum penitus ſecludatur in dānatis.diſtin.l.b
Cognatio eſt duplex.diſt.xl.a
Cognatio ſpiritualis vnde cauſatur.diſt.xlii.a.b
Cognitio dei in ſanctis an ſit equalis.diſt.xlix.c
Coitus coniugalis an ſit cum peccato.diſti.xxvi.d.⁊ diſt.xxxi.f.g.⁊ diſt.xxxii.d
Cōmatres duas vtrum quis ducere pōt.diſt.xlii.g
Coniugium quare ⁊ quando ſit inſtitutum.diſ.xxvi.a.b.⁊ diſt.xxx.d
Coniugium quid ſit ⁊ qualiter ſeruari debet.diſtin.xxvii.a.b
Coniugium quando per preceptum vel per indulgētiam eſt inſtitutum.diſt.xxvi.c
Coniugium marie ⁊ ioſeph vtrum fuit ꝑfectum.di.xxvi.g.⁊ diſt.xxviii.c.⁊ diſt.xxx.b
Coniugium violari non debet propter ipſius triplex bonum.diſt.xxxi.a
coniugij ſeparatio eſt duplex.diſt.xxxi.a
coniuges veri qui ſunt.diſt.xxxi.c
cōiugium quomodo fuit ordinatum temporibus antiquis ⁊ tempore ade.diſt.xxxiii.a
coniugium quando ſeparatur ⁊ ꝓpter quas cauſas.diſt.xxxv.⁊ diſt.xxxvi.per totum.
Coniugium in quibus ordinibus ſacris nō poteſt fieri.diſt.xxxvij.a
coniugium inter fideles ⁊ infideles vtrum ſtare poteſt.diſt.xxxix.a.b
coniugium infidelium an ſit legitimū.diſt.xxxix.i
conſanguinitas quid ſit ⁊ in quotum vſq̄ gradū cōputatur.diſt.xli.⁊.xlii.per totum.
conſcientia accuſabit omnia opera in die iudicij que fecerit homo.diſt.xliii.c
conſecrare virgines an ſimplex ſacerdos poteſt.diſtin.xx.f
conſecrare vel ordinare vtrum poteſt ſymoniacus.diſtin.xxv.c
conſenſus mattrimonialis eſt duplex.diſtin.xxvii.c.⁊ diſtin.xxviii.a

Conſenſus de futuro cum iuramento vtrum efficit matrimonium. diſt. xxviii. a
Cõſenſus occult⁹ nõ iudicatur ab eccl'ia. diſt. xxviii. b
Conſenſus de preſenti vtrum ſufficiat ad matrimonium contrahendum. diſt. xxviii. c
Conſenſus de qua re ſit. ibidez. e
Cõſenſus ↄiugalis dz eē liber ⁊ nõ coact⁹. diſ. xxix. a
Conſenſum qualis error impedit. diſt. xxx. a
Contritione ſola ſine confeſſione oris an dimittatur peccatum. diſt. xvii. a
Continentiam an vir vel mulier vouere põt ſine alterius cõſenſu. diſt. xxvii. ⁊ diſt. xxxii. b
Cõtinentia q̃re ſacerdotib⁹ indicta ſit. diſt. xxxiii. d
Corona ⁊ tonſura clericalis q̃d ſignificat. di. xxiiii. b
Criſma vnde ſit ⁊ q̃uo. diſt. xxiii. a
Cruciatus impiorũ in inferno an decoloret gloriam electorum. diſt. l. g
Curam aliquam vtrum habeant dãnati de ſuis amicis adhuc viuentibus. diſt. l. e
Damnati vtrum habeant memoriã ſuorum peccatoꝝ. diſt. xlv. c
Damnati an cum ſuis deformitatibus hic habitis reſurgant. diſt. xliiii d
Damnatorũ corpora quomodo ardent ⁊ non conſumantur. diſt. xliiii. e
Dãnati q̃li igne cruciãt. ⁊ vbi ſit ille ignis. diſt. xliiii. f
Dãnatis vtrum datur aliqua mitigatio pene. di. xlvi. a. ⁊ per totum.
Dãnabunt quidam ⁊ iudicabuntur: quidaz damnabuntur ⁊ non iudicabunt. diſt. xlvii. c
Dãnati vtrum peccabunt in inferno. diſt. l. a
Debitũ carnis q̃n licet ſoluere ⁊ q̃n nõ. di. xxxi. p to.
Decedentis abſq̃ confeſſione vtrum oblatio ſit accipienda. diſt. xx. g
Delectatio carnis vtrum ſemp ſit pctm. diſt. xxxi. b
Denarij noie quid intelligitur. diſt. xlix. a
Diaboli an corpali igne cremant in iferno. di. xliiii. f
Diaboli vtrum poſt diem iudicij preerunt hoibus ad puniendum. diſt. xlvij. e
Diaconatus ordo quid ſit. diſt. xxiiii. b
Diuortium q̃n ſit: ⁊ in quibus caſibus. di. xxxiiii. ⁊ diſtin. xxxv. ⁊ diſt. xxxvii. ⁊ diſt. xxxix.
Duplici ſub ſpecie quare ſumit corp⁹ chriſti. diſt. xi. f
Eccleſiaſticus iudex qualis debeat eſſe. diſt. xix. e
Edificare: lignũ: fenũ: ſtipulã: quid ſit. diſt. xxi. a. b
Edificare aurũ: argẽtũ: lapidẽ pcioſuz q̃d ſit. ibidez. c
Egris non eſt pnia iniungenda. diſt. xx. d. e
Electorũ peccata hic per pniam deleta vtrum manifeſtabuntur in iudicio. diſt. xliii. d
Electi ſine omni deformitate reſurgent ad iudiciuz. diſtin. xliiii. c
Elemoſyna quid ſit diſt. xv. c
Elemoſynarũ plura ſunt genera. diſt. xv. c
Elemoſyna i pctõ mortali data vtrũ pdeſt. diſti. xv. e
Elemoſynis iuuant aie: ⁊ q̃bus pſunt. diſt. xlv. b. c
Epũs quid ſit ⁊ vnde dicatur diſt. xxiiii. l
Epiſcopoꝝ ordo eſt quadruplex. di. xxiiii. m
Error ipediẽs matrimoniũ eſt quadruplex. di. xxx. a
Etas contrahentium que ſit. diſt. xxxvi. d
Etas ordinandoꝝ que ſit diſt. xxv. i
Etas chriſti que fuit. diſt. xliiii. a
Etate in qua reſurgent homines, ibidem.
Eucharistie ſacramentum q̃n ⁊ quare ſit inſtitutum. diſt. viii per totum. ⁊ diſt. xii b
Eucharistie mãducatio eſt duplex. diſt. ix. per totuz.
Eucharistia quõ eſt in altari. diſt. x. per totum.
Eucharistie ↄſecratio ⁊ ↄuerſio quõ ſit. diſt. xi. a. b
Eucharistia intincta nõ debet dari pplo. diſt. xi. b
Eucharistia an ſepius ſumẽda eſt. diſt. xii. b
Excõmunicatus vtrum conficiat. diſ. xiii. a
Excõicatio quid facit excõicato. diſt. xviii. g
Excõicatos vtrum ſimplex ſacerdos reconciliare poteſt. diſt. xx. f
Exercitationes tres ſunt ſpecies. diſ. l. d
Exequie ſumptuoſe vtrũ pſunt aiabus. diſt. xlv. d
Exorciſmus quid ſit. diſ. vi. g
Exorciſtarum ordo quid ſit. diſ. xxiiii. e
Exteriores tenebre que ſunt. diſ. l. b
Excludi vtrũ q̃s poterit hic a cogitatione dei. diſ. l. b
Fides quid operatur in baptiſmo. diſtictio. iiii. a
Fides quãdo implet vicem baptiſmi. diſ. iiii. e
Fides paruuloꝝ ⁊ adultoꝝ q̃uo differunt. diſ. iiii. d
Fidẽ petere quõ dicunt paruuli in baptiſmo. di vi. g
Filii adoptiui vtrum pñt nãlibus copulari. di. xlii.
Flagellatur homo a deo quinq̃ modis. diſt. xv. a
Forma baptiſmi qualis eſt. diſ. iii. b
Forma confirmationis. diſ. vii. a
Forma conſecrationis. diſ. viii. b
Forma: ſpecies: pondus: ſapor q̃uo remanẽt in ſacramento. diſ. xi. ⁊ diſ. xii. a
Fractio ſacri vtrum vera ſit: ⁊ quare ſit. diſ. xii. b. c
Fornicatio vtrum dirimit matrimoniũ. diſ. xxxv. b
Fornicatio ſpiritualis quid ſit. diſ. xxxix. e
Fornicatio: ſtuprum: adulteriuz: inceſtus: raptus: in quo differunt. diſ. xli d
Forma in qua iudicabit chriſtus diſ. xlviii. a
Furioſi vtrum matrimoniũ ↄhere pñt. diſ. xxxiiii. d
Gaudium equale vtruz habebunt ſancti poſt iudiciuz. diſ. xlix. d
Gaudium ſanctorũ vtrum augmentabitur poſt iudicium. diſ. xix e
Genera elemoſynarum ſunt plura. diſt. xv. c
Genera mortuorum ſunt tria. diſ xvi. a
Generalis confeſſio ad quid prodeſt. diſ. xxi. e
Genera vnctionis ſunt tria. diſ. xxii. a
Genere cantorũ ſunt duo. diſ. xxiiii. m
Gezite qui ſunt. diſ. xxv. d
Glos que vocatur. diſ. xli. e
Gradus ſacrorum ordinum ſunt ſeptem: ⁊ quare ſeptem. diſ. xxiiii. a
Gradus ſacri qui ipediunt matrimoniũ. diſ. xxvii. a
Gradus conſanguinitatis quot ſunt. diſ. xl. b
Gradus affinitatis qui ſunt ⁊ in quibus matrimoniũ contrahi poteſt. diſ. xli. a
Habere plures vxores cui licebat ſub lege diſt. xxxiii. d
Habitationes ſanctorũ in celo: dãnatoruz in inferno q̃uo diſtinguunt. diſ. xlix. a
Hereticus vtrum baptizare põt. diſt. vi. c. vel alia ſacramenta miniſtrare. diſt. xxv. per totum.
Hereticus vtrum conficiat corpus chriſti. diſt. xiii. a ⁊ diſ. xxv. a
Hereticus quid ſit: ⁊ quid facit hereticum. diſt. xiii. b
Hereſis ſymoniaca diſtinguit tripliciter. diſ. xxv. g
Homicide ſunt qui abortum procurant. diſ. xxxi. e
Homo flagellat a deo quinq̃ modis. diſ. xv. a
Hõ vndecũq̃ naſcit ſi non peccat ſaluat. diſ. xxxiii. e
Hoſtia intincta nõ debet dari populo. diſ. xi. g
Hoſtia quare in tres partes frãgitur. ⁊ q̃d ille partes ſignificant. diſt. xii. b. ⁊ f

Doſtiarij officium quod eſt. diſt. xxiiij.c
Duiulicatio cā null⁹ oz ↄfiteri pctm̄ qđ nō fec. di.xxi. f
Janitores qui ſunt: ⁊ qđ illoꝝ officiuꝫ diſtinctio.xxiiij.c
Janitrices que ſint. diſt.xli.d
Jeiunis ⁊ ſobriis debet dari corpus chriſti. di.viij. b
Ignis purgatorij qualis ſit. diſt xxi.a
Ignis dānatoꝝ qualis ſit ⁊ vbi ſit. diſt xliiij.e.f.g.
Igne purgabiť mundus ante iudicium. diſt.xlvij.d
Ignis precedens iudiciū comburet malos adhuc viuentes bonos vero non. diſt.xlvij.d
Immerſio baptiſmi quotiens fieri debeat. diſt.iij.i
Immolatio xp̄i ſeľ facta q̄re ſepius iterať. diſt.xij g
Impedimenta matrimonij ſunt diuerſa. diſt.xxvij. ⁊ diſt.xxviij. ⁊ diſt.xxix. ⁊ diſt.xxx. ⁊c̄.
Inceſtus quid ſit. diſt.xlj.d
Indulgentia capitur tripliciter. diſt xxvi.d
Infirmis vtrum penitentia ſit iniungenda. diſt xx.d
Infirmus contēnens vnctionē ſacram breuiter peccat. diſtin.xxiij.b
Infidelis vtrū cū fideli m̄rimo⁹ ↄhē p̄t. di.xxxix.a.b
Ingenuus quis ſit. diſtin.xxxvi.a
Ipocrita eſt qui diuidit confeſſionem. diſt.xvi.a
Intentionem conficiendi non habens vtrum conficiat ſacramentum. diſt.xiij.a
Interfectorib⁹ vxoꝝ q̄ p̄nia ſit iniūgēda. diſt.xxxvij.b
Inſtituta ſunt ſacramenta propter tria. diſt.i.c
Inſtitutio baptiſmi q̄n facta eſt ⁊ q̄re. diſt.iij.f. ⁊.l.a
Inſtitutio coniugij eſt duplex. diſt.xxvi.b
Inſtitutio vnctionis a quibus facta eſt. diſtin.xxiij.b
Iterantur que ſacramenta ⁊ que non. diſt.xxiij.c
Ite miſſa eſt quomodo intelligitur. diſt. xxiiij.m
Iudex qualis eſſe debeat ſacerdos in audiendo cōfeſſionem. diſtin.xix.e
Iudicium finale vtrum die vel nocte erit. diſt.xliij.c
Iudex viuorum ⁊ mortuorum eſt chriſtus dupliciter intelligitur. diſtin.xliij.f
Iudicium dei occultum quid ſit. diſtin.xlvi.c
Iudicij ſententia qualiter fiet. diſt.xlvij.a
Iudicabunt vtrum ſancti cum chriſto. diſt.xli:b
Iudicandorum erunt quatuor ordines. diſti.xlvij.c
Iudicis forma qualis erit. diſt.xlviij.a
Iudicium in quo loco erit. diſt.xlviii.d
Iuſiurandum habet tres comites. diſt.xxxix.a
Iuſtitia ⁊ miſericordia in deo vtrum ſint idem vel diuerſa. diſtin.xlvi.d
Laico vtrum ſit confitendum. diſtinctio.xvij.e
Laicis eucbariſtia intincta non eſt danda. diſtin.x.g
Lamech p̄mus oīuꝫ duas habuit vxores. diſt xxxiij.a
Lectoris officium quod eſt diſt.xxiiij.d
Legalia quando ceſſauerunt. diſtin.iij.k
Legitime perſone ſunt diuerſe. diſtin.xxxiiij.a
Leuir quis vocatur. diſtin.xli.d
Ligandi ⁊ ſoluendi poteſtas qualiter data eſt ſacerdotibus. diſtin.xviij.per totum.
Ligant ⁊ ſoluūt quō ſacerdotes. diſtin.xviij.d.e.f.⁊c̄.
Ligatur ⁊ ſoluitur peccator dupliciter ibidem.
Ligandi ⁊ ſoluendi poteſtatem vtrum omnes habeant ſacerdotes. diſtin.xix.e
Lignū fenum ſtipulam edificare quid ſit. diſt.xxi.a.b
Locus iudicij extremi vbi erit. diſti.xlviij.d
Malus ſacerdos vtrum ſacramenta miniſtrare poteſt. diſt.v. ⁊ diſtin.xiii.a
Malus finis non contaminat ſacramentū. diſt.xxx.c
Malum incontinentie quid ſit. diſtin.xxxi.g
Maledicā bn̄dictionib⁹ vſis. quō itelligiť. diſt.xix c
Mali vtrū cū ſuis deformitatib⁹ reſurgāt. diſt.xliiij.d
Malis in inferno vtrum datur aliqua mitigatio pene. diſtin.xlvi.a
Mali vtrum in inferno peccabunt. diſt.l.a
Mali in inferno vtrum habeant notitiam eoruꝫ que hic aguntur. diſtin.l.c
Mali ⁊ boni vtrum ſe inuicem videbunt poſt iudicium. diſtin.l.f
Manducatur corpus chriſti duob⁹ modis. diſt.ix.a
Marie ⁊ ioſeph coniugium vtrum fuit verum. diſti.xxvi.g. ⁊ diſt.xxviii.c. ⁊ diſti.xxx.b.c
Matrimonium quando: quare ⁊ vbi ſit inſtitutum diſtin.xxvi.a.b ⁊ diſtin.xxx.d
Matrimonium quando ſm̄ preceptum vel ſm̄ indulgentiam eſt inſtitutum. diſtin.xxvi.c
Matrimonium cuius rei ſit ſacramentū. di.xxvi.f.g
Matrimonium quid ſit. diſtin.xxvii.b
Matrimonij cauſa efficiens que eſt. diſtin.xxvii.c
Matrimonium vtrum ſolo fiat cōſenſu. diſt.xxvii.d
Matrimonium quando incipit. diſtin.xxvii.e.f
Matrimoniū vtrum faciat conſenſus de futuro cum iuramento. diſtin xxviii.a
Matrimonium quibus verbis cōtrahiť. diſt.xxviii.c
Matrimonij ſuba eſt conſenſus de p̄ſti. diſt.xxviii.b
Matrimoniū impedit conſenſus coactus. diſt.xxix.a
Matrimoniū impediť quadruplici errore. diſ.xxx.a
Matrimonij bona ſunt tria. diſtin.xxxi.a
Matrimonij ſeparatio eſt duplex. diſt.xxxi.b
Matrimoniū vtrum ſine ſacro fieri poteſt. diſ.xxxi.c
Matrimonialis coitus vtrum ſit cum peccato. diſtinctio.xxxi.f.g. ⁊ diſtin.xxxii.d
Matrimonium quomodo ordinatum fuit temporibus antiquis. diſt.xxxiii.per totum.
Matrimonium propter quas cauſas ſeparatur. diſt.xxxiiij. ⁊ diſt.xxxv ⁊ diſt.xxxvi.per totum.
Matrimonium vtrum ſit inter ſeruiles diuerſorum dominorum. diſtin.xxxix.b.
Matrimonium in qua etate ↄhi debet. diſt xxxvi.d
Matrimoniū i q̄b⁹ ordinib⁹ fieri nō pōt. di.xxxvii.a
Matrimonium vtrum ſtare poteſt inter fideles ⁊ infideles. diſt.xxxix.a b
Matrimonium īfideliuꝫ vtꝝ ſit legitimū. diſt.xxxix.i
Matrimoniuꝫ in quib⁹ affinitatis gradib⁹ ſtare non poteſt. diſt.xl. ⁊ diſt.xlj.per totum.
Matrimonium conſanguineorum quibus teſtificantibus diuiditur. diſt.xli..d
Matrimonium vtrum fieri poteſt inter filios vel filias ſpirituales. diſtin.xlii.a
Matrimonium vtrum filij naturales cum adoptiuis contrahere poſſunt. diſt.xlii.d
Memoriam peccatorum vtrum habebūt ſancti que hic cōmiſerunt. diſt.xliij.d
Mētis v̄ginitas melior ē v̄ginitate carnis. di.xxxiii.c
Mentis q̄b⁹ iuuabunť q̄ in fine ſc̄li repieńť. diſt.xlv.f
Merita ſc̄oꝝ quō nobis ſuffraganť. diſt.xlv.g.h
merſio trina an debet fieri in baptiſmo. diſt.iii.i
miſericordius vtrum agit deus cum malis q̄ꝫ peccata eoruꝫ meruerunt: diſt.xlv.c. ⁊ diſt.xlvi.a
miſericordia ⁊ iuſtitia dei vtruꝫ ſunt idem vel diuerſa. diſtin.xlvj.d
miſericordia: bonitas: iuſtitia: vtrum habeant diſtincta opera. diſtin.xlvj.e
miſericordia ⁊ iuſtitia ſunt vie domini: quomodo intelligitur. diſt.xlvi.f
miniſterium angeloꝝ q̄le erit in iudicio. diſt.xlvij.d

Modus conuerſionis eucbariſtie vtrum ſit formalis vel ſubſtantialis. diſtin. xi. a
Modus penitendi quomodo fieri debeat. diſtinctio. xvi. ⁊ diſtin. xvii. per totum.
Modi ligādi ⁊ ſoluēdi ſunt diuerſi. diſt. xviii. ꝑ totū.
Mōſtra vtrū ī ſuis deformitatib⁹ reſurgāt. di. xliiii. b
Mortua opa bona reuiuiſcūt per pniam. diſtin. xv. e
Mortale pctm̄ quantum polluit animā. diſt. xviii. b
Mortalia ⁊ venialia poteſt quis vere penitere excepto vno mortali ⁊ pluribus venialibus. diſti. xxi. d.
Moriēt̄ quō hi qui in fine ſcl̄i īuenient̄. diſtin. xliii. c
Mortui quō reſurgēt. diſ. xliiii. ⁊ diſtin. xlv. per totū.
Mulier que non ptinet ad matrimoniū. diſti. xxix. g
Mūdus quō cōſumet̄ igne ante iudiciū. diſt. xlvii. d
Mutatis ab egritudine vtrum ſacramenta dari debent. diſtin. xx. e

Neceſſitatis tempore non eſt neganda penitentia. diſt. xx. e
Neophitus quid ſit. diſtin. vi. b
Niſi quis renat⁹ fuerit ⁊c̄. quō intelligitur. diſti. iiii. e
Nocte media veniet chriſtus: quō itelligit̄. di. xliii. c
Nomina dignitatum vel officiorum eccleſiaſticorū que ſunt diſtin. xxiiii. l
Nuptie ꝙ̄ bone ſunt. diſtin. xxvi. per totum.
Nuptias ſolus cōſenſus voluntarius facit. diſtinctio xxvii. per totum.
Nuptialia pacta ſunt duplicia. diſtin. xxvii. l
Nuptiarum cauſa finalis que eſt. diſtin. xxx. d
Nuptie ꝗb⁹ tꝑib⁹ nō ſunt celebrāde. diſt. xxxii. c. d. e
Nuptie quō fuerūt tꝑib⁹ antiq̄s ordinate. diſ. xxxiii. a
Nuptie vtrum fieri poſſunt inter filios adoptiuos ⁊ naturales. diſtin. xlii. d
Nuptie ſecūde tertie vel quarte vtrum ſint licite vel non diſtin. xlii. i

Oblatio eorū qui ſine ↄfeſſione decedūt vtrum ſit recipienda. diſtin. xx. g
Obſcuratio ſolis ⁊ lune qualiter fiet in die iudicij. diſtinctio. xlviii. e
Occiſores vxoꝝ q̄liter debeant penitere. di. xxxvii. b
Occultum iudicium dei quid ſit. diſtin. xlvi. c
Offenditur deus tribus modis. diſtin. xvi. a
Officia ſacrorum ordinum quomodo chriſtus impleuerit. diſtin. xxiiii. per totum.
Olei conſecratio vtrum a ſimplici ſacerdote fieri poteſt. diſtin. xx. f
Opera bona ſine charitate facta nō valēt. diſtin. xv. f
Opera bona in pctis facta ad q̄d valeant. diſtin. xv. f
Orationes ⁊ elemoſyne quibus proſunt. diſtin. xlv. c
Orationes oīum vtrum ſancti audiant. diſtin. xlv. g
Ordines ſacri q̄t ſunt: ⁊ quō noiant̄. diſ. xxiiii. ꝑ totū.
Ordinare vtrum poſſunt heretici. diſt. xxv. per totū.
Ordinare vtrum poſſunt ſymoniaci. diſtin. xxv. d. e
Ordinandorum etas que eſſe debeat. diſtin. xxv. i
Ordines ſacri qui īpediūt mr̄imonium. diſt. xxxvii. a
Ordines iudicandorum erunt quattuor. diſti. xlvii. c
Ordo iudicij finalis qualiter erit. diſtin. xlii. d

Partes ſacramenti eucbariſtie quid ſignificant. diſtin. xii. f
Paruuli qui incircūciſi moriebantur vtrum ſaluabātur. diſtin. i. l
Paſſibile corpus dedit chriſtus diſcipulis. diſti. xi. b
Paſſio ſupplet vicem baptiſmi. diſtin. iiii. d
Pater deus vtrū ſe deū genuerit. diſt. iiii. per totum.
Patriarcha vnde dicitur. diſtin. xxiiii. m
Pctā an ſepe dimittant̄ per penitentiam. diſt. xiiii. d
Peccata vtrum per ſolam contritionem dimittantur ſine oris confeſſione. diſtin. xvii. per totum.
Pctā quō dimittunt̄ ꝑ ſacerdotes. diſtin. xviii. ꝑ totū.
Peccata aliqua vtrum poſt hanc vitam remittuntur. diſtin. xxi. per totum.
Peccata dimiſſa an iterum redeant. diſtin. xxii. a
Peccata que impediunt matrimoniū. diſtin. xxxix. d
Peccare vtrum poſſunt mali in inferno. diſtin. l. a
Pena ſacerdotis cōfeſſionē publicātis q̄ ſit. diſt. xxi. g
Pene dānatoꝝ an aliquando mitigantur. diſt xlvi. a
Pena dānatoꝝ vtrū obfuſcat gloriam beatoꝝ. di. l. g
Penitentia eſt duplex. diſtin. xiiii. a
Penitentia quid ſit ⁊ vnde dicitur. diſt. xiiii. a
Penitentia ſolēnis quid ſit. ibidem. c
Penitere vtrum poteſt de vno peccato qui pluribus eſt irretitus. diſtin. xv. a
Penitentie perfectio conſiſtit in tribus. diſtin. xvi. a
Penitentia uera quid ſit. ibidem. a
Penitentia falſa que ſit. ibidem. b
Penitentia agitur tribus modis. diſt. xvi. c
Penitentia uenialium que ſit. diſt. xvi. d
Penitentia finalis quantum ualeat. diſ. xx. a
Penitentia non completa decedentes qualiter purgantur. diſt xx. b
Penitentia morientibus nō ē imponenda. diſ. xx. d
Penitentia non eſt neganda in neceſſitate. ibidez. c
Penitentia non delet peccatum niſi illud quod deſerit homo. diſt. xxi. d
Penitere poteſt homo d̄ omnibus peccatis excepto vno mortali ⁊ pluribus uenialibus. diſt. xxi. d
Perſone legitime que ſint. diſt. xxxvii. a
Perſona in qua iudicabit chriſtus. diſt. xlviii. a
Poteſtatem baptiſmi quam dedit chriſtus ſeruis ⁊ quam ſibi retinuit. diſt. v. b c
Purgatorii ignis qualis ſit. diſt. xxi. a
Purgant̄ q̄dā citius q̄dā tardius in igne. diſtin. xxi. b
Purgabit̄ quomō mundus ante iudiciū. diſ. xlvii. d

Qualis ſit ignis infernalis. diſt. xlviii. d
Quattuor ſunt epiſcoporum ordines. diſtin. xxiiii. m
Quinq̀ȝ modis flagellat deus. diſt. xv. a
Quotquot in chriſto baptizati eſtis ⁊c̄. quomodo intelligitur. diſt. iiii. c

Raptus quid ſit. diſtin. xli. d
Rapientur quomodo in obuiam chriſto qui viui reperientur ante iudicium. diſtin. xliii. e
Recōciliatio nō eſt negāda tꝑe neceſſitatis. diſt. xx. e
Reconciliare non poteſt presbyter penitens inconſulto epiſcopo. diſt. xx. f
Redemit q̄lit̄ nos xp̄s a diabolo ⁊ pctō. diſ. xix. ꝑ to.
Remittunt̄ vtrū aliqua pctā poſt hāc vitā. diſt. xxi. a
Renatus niſi quis fuerit ex aqua et ſpiritu ſancto quomodo intelligitur. diſt. iiii. c
Renunciare quibus debet baptizandus. diſt. vi. g
Reordinandi vtrum ſint qui ab hereticis ſunt ordinati. diſtin. xxv. per totum.
Rē ⁊ ſacr̄m q̄dā accipiūt in bap^mo ⁊ q̄dā nō. diſt. iiii. a
Res ſacramenti eucbariſtie eſt duplex. diſtin. viii. d
Res ſacramenti coniugij que eſt. diſt. xxvi. f
Reſurrectiōis modus ⁊ ordino q̄lis fiet di. xliii. ꝑ to.
Reſurrectionis cauſa que fiet. diſt. xliii. b
Reſurgent quomodo hi qui viui reperientur ante diem iudicij. diſtin. xliij. e
Reſurgentium etas ⁊ ſtatura que erit. diſt. xliiij. a
Reſurget q̄cq̄d eſt de ſuba ⁊ nā hois. diſt. xliiij. b
Reſurgent vtrum ſancti vel mali cum deformitatibus quas

bus quas

bus quas hic habuerant.diſtin.xliiii.c.d
Reſurrectio abortiuorum ⁊ monſtrorum qualis fiet. diſtin.xliiii.b.
Sacramentum quid ſit.diſt.i.b
Sacramentum ⁊ ſignum in quo differunt.diſt.i.b
Sacramenta quare inſtituta ſunt.diſt.i.c
Sacramentum in quibus conſiſtit.ibidem.d
Sacra veteris ⁊ noue legis in quo differunt.diſt.i.e
Sacramenta noue legis que ⁊ quot ſunt.diſtin.ii.a
Sacramenta quare nõ fuerunt inſtituta ſtatim poſt lapſum hominis.diſtin.ii b
Sacr̃m coniugii ante pctm̃ eſt inſtitutum.diſt.ii.c
Sacramentum baptiſmi qñ eſt inſtitutum.diſt.iii.f
Sacramentum altaris qñ eſt inſtitutuz.diſt.viii.b
Sacramentum eucbariſtie vtruz heretici ⁊ excomunicati conſecrare poſſunt.diſt.xiii.a
Sacramentum quid eſt in penitentia.diſt.xxii.c
Sacr̃m vnctionis a quib⁹ eſt inſtitutum.diſt.xxiii.b
Sacr̃m coniugii cuius rei eſt ſacramentũ.diſt.xxvi.f
Sacerdos vtrum poteſt dimittere vel retinere peccata.diſt.xiii.per totum.
Sacerdotes an omnes habeant claues eccleſie.diſt.xix.per totum.
Sacerdos ſimplex nõ poteſt reconciliare publice penitentem inconſulto epiſcopo.diſt.xx.f
Sacerdotis cõfeſſionẽ publicantis pena q̃ ſit.di.xxi g
Sacerdotalis ordo vnde habet exordiuz.diſt.xxiiii.i
Sacerdotes a conſortio mulierum penitus debẽt eẽ alieni.diſt.xxxvii.a.⁊ diſt.xxxiii.d
Sacrificiuz altaris an celebrari põt ſine aq̃.diſt.xi g
Sacrificium an ſit quod in altari geritur vel immolatio.diſtin.xii.g
Sancti an oẽs equaliter cognoſcant deuz.diſt.xlix.c
Sancti an equale habent gaudiuz in celo diſt.xlix.d
Sanctorum beatitudo vtrum maior erit poſt iudicium.diſt.xlix.e
Sanctoꝝ gl'iaz vtrũ obfuſcat pena dãnatoruz.diſ.l.g
Satiſfactio vera que ſit ⁊ que falſa.diſtin.xvi.a.b
Satiſfactio venialium que ſit.diſt.xvi.d
Scire an poteſt deus ſemper que ſemel ſcit.diſ.xli.f
Sciſmatici vtruz ſacr̃m eucbariſtie cõficiãt.di.xiii.a
Separatio eſt duplex.diſt.xxxi.b
Septem ſunt ſacramenta eccleſie.diſt.ii.a
Signum quid ſit.diſt.i.a
Signum ⁊ ſacramentum in quo differunt.diſt.i.a
Symoniacus vtrum conſecrare vel ordinare poteſt diſtin.xxv.d
Symoniaca hereſis ſit tripliciter.diſt.xxv.g
Soli deo vtrum ſufficiat confiteri abſq; ſacerdote.diſtinctio.xvii.c
Soluendi poteſtas quomodo data eſt ſacerdotibus diſt.xviii.⁊ diſt.xix.per totum.
Specie q̃re ſub alia chriſt⁹ corp⁹ ſuũ tradidit.d.xi.c
Spiritualis cognatio vbi ſit.diſt.xlii.a
Spirituales filii qui ſunt.diſt.xlii.b
Spũales filii vtrum nãlib⁹ copulari pñt.diſt.xlii.d
Sponſa utrum poteſt intrare monaſterium ſine conſenſu ſponſi.diſt.xxvii.g
Sponſus ⁊ ſpõſa multipliciter accipitur.di.xxvii.k.l
Sponſa q̃ dr̃ uidua mortuo ſpõſo ⁊ q̃ non.diſ.xxvii.n
Sponſam uiduam ducens an ad ſacros ordines accedere poteſt.diſtin.xxvii.o
Statura reſurgentium qualis erit.diſt.xliiii.a
Subdiaconatus ordo quis ſit.diſt.xxiiii.g
Subſtantia panis ⁊ uini utrum ſubſtãtialiter uel formaliter in corpus ⁊ ſanguinez cõuertaẽ.diſt.xi.a.b
Succentoris officium diſt.xxiiii.m
Sufficiat utrum ſoli deo confiteri.diſt xvii.c
Tabula ſecunda poſt naufragium eſt penitentia.diſt.xiiii.a
Tarda penitentia quantum ualeat.diſt.xx.a
Temporaliter que peccata punit deus.diſt.xv.b
Tempus penitendi q̃ diu durat.diſt.xx.a
Tpibus q̃b⁹ nuptie nõ ſunt celebrande.di.xxx.c.d e
Tenebre interiores que ſunt.diſt.xviii.i
Tenebre exteriores q̃re dicuntur in inferno.diſt.l.b
Tonſura clericalis quid ſignificat.diſt.xxiiii.b
Tria ſunt genera vnctionis.diſt.xxiii.a
Tria ſunt genera coniugii.diſt xxxi.a
Tria ſunt genera conſanguinitatis.diſt.xlii.a
Tribus modis agitur penitentia.diſt.xvi.e
Triforme eſt corpus chriſti.diſt.xii.f
Valde malis utrum datur mitigatio pene.diſtin.xlvi.a
Ubi ſit ignis infernalis.diſt.xliiii.f
Ubi erit iudicium finale.diſt.xlviii.d
Velle an pñt ſancti aliud q̃ qd̃ deus vult.diſt.xlv.b
Venialia peccata quibus delentur.diſt.xvi.d
Venialia peccata quomodo poſt hanc vitam purgantur.diſtin.xxi.a.b
Venialia pctã ſufficit generaliter confiteri.diſt.xxi.c
Vera beatitudo que ſit diſt xlix.b
Vera penitentia que ſit.diſt.xvi.a
Vere penitens quis ſit.diſt.xxi.d
Viaticum quare dicitur corpus chriſti.diſt.viii.a
Virgines conſecrare an poteſt preſbyter.diſt.xx.f
Virginitas Joannis utrum ſit preferenda caſtitati abrae.diſtin.xxxiii.b
Virginitas mẽtis melior ẽ v̾gĩtate carnis.diſ.xxxiii.e
Virtus ſacramenti eucbariſtie que ſit.diſt.xii.g
Vita mala ſacerdotis nõ cõtaminat ſacr̃m.diſt.xiii.a
Vitam beatam vtrum oẽs habere velint.diſt.xlix.b
Vnctionum tria ſunt genera.diſt.xxiii.a
Vnctionis ſacr̃m a quibus eſt inſtitutum.diſt.xxiii.b
Vnctionis ſacramentuz an iterari debeat.diſt.xxiii.c
Vniuerſe vie domini miſericordia ⁊ veritas quomodo dicuntur.diſt.xlvi.f
Voluntatem qualem habeant dãnati.diſt.l.a
Votum quid ſit.diſtin.xxxviii.a
Votũ eſt duplex.ſ.cõmune ⁊ ſingulare.diſ.xxxviii.b
Votũ ſingulare ẽ dup̃.ſ.p̃uatũ ⁊ ſolẽne.diſ.xxxviii.b
Vxores plures cui licebat hr̃e tp̃e legis.diſt.xxxiii.d
Vxor nõ eſt dimittenda pro aliqua macula vel infirmitate corporis.diſt.xxxiiii.f
Vxorem dimittere an poteſt vir cauſa fornicationis.diſtin.xxxv.b.c.d
Vxoꝝ interfectores quõ penitere debeant.di.xxxvii.b
Vxor propter fornicationem ſpiritualem an debeat dimitti.diſtin.xxxix.c
Vxor fratris quomodo uocatur.diſtin.xli.e
Chriſtus quã ptãtẽ baptiſmi ſeruis tradidit: ⁊ quã ſibi retinuit.di.v.b.c
Chriſti corpus quomodo conficitur de ſubſtantia panis.diſt.xi.per totum.
Chriſtus quale corpus dedit diſcipulis.diſt.xi.c
Chriſtus vtrum quotidie immoletur vel tantum ſemel imolatus eſt.diſt.xii.d
Chriſtus iudex viuorum ⁊ mortuorum quomodo intelligitur.diſt.xlvii.f
Chriſtus in qua forma iudicabit.diſt.xlviii.a

Laus Chriſto.

¶ Sequuntur varii articuli erronei omnium pene facultatum: in Anglia ⁊ Pariſius: ſtudioſe ⁊ auctoritatiue condēnati cum reuocationibus eorūdem.

Prefatio.

Vniuerſis preſentes litteras inſpecturis Stephanus permiſſione diuina Pariſiēſis eccleſie miniſter indignus Salutem in filio virginis glorioſe. Magnarum ⁊ perſonarū grauium crebra zeloq; fidei accenſa inſinuauit relatio: q nōnulli Pariſius ſtudentes in artibus proprie facultatis limites tranſcēdētes: quoſdā manifeſtos ⁊ execrabiles errores: Imo potius vanitates ⁊ inſanias in rotulo ſeu cedulis his ānexo ſeu annexis contentos quaſi dubitabiles in ſcholis tractare ⁊ diſputare preſumūt: non attendentes illud Grego. Qui ſapienter loqui nititur: magnopere metuat ne eius eloquio audientium vnitas confundatur preſertim cum errores predictos gentiliuꝫ ſcripturis muniant quos proh pudor ad ſuam imperitiam aſſerunt: ſic cogentes vt neſciant eis reſpōdere. Ne autē quod ſic innuūt aſſerere videantur: reſponſiones ita palliant: quod dum putāt vitare ſcyllam incidunt in caribdim: Dicunt enim ea eſſe nota ⁊ vera ſm philoſophiā: ſed non ſm fidem catholicam: quaſi ſint due veritates contrarie: ⁊ quaſi cōtra veritatem ſacre ſcripture ſit veritas in dictis gētilium damnatorum: de quibus ſcriptum eſt. Perdam ſapientiam ſapientuꝫ quia vera ſapientia perdet falſam ſapientiam. Utinam tales attenderent dictum ſapientis ſeu conſilium dicentis: Si tibi eſt intellectus: reſponde proximo tuo: ſin autem: ſit manus tua ſuper os tuum: ne capiaris in verbo indiſciplinato ⁊ confundaris. Ne igitur incauta locutio trahat ſimplices in errorem: nos tam doctorum ſacre theologie q̄ȝ aliorum communicato conſilio diſtricte talia fieri ⁊ conſilia prohibemus ⁊ ea totaliter condemnamus: excōmunicantes omnes illos qui dictos errores dogmatizauerint vel aliquem de eiſdem dogmatizare aut defendere vel ſuſtinere preſumpſerint quoquo modo ⁊ audientes eorū: niſi infra ſeptem dies nobis vel cancellario Pariſienſi duxerint reuelandum: nihilominus proceſſuri ad penas contra eos pro qualitate culpe prout ius dictauerit infligendas. Librum etiam de amore ſiue de deo amoris: qui ſic icipit. Cogit me multum ⁊c. ⁊ ſic terminatur. Caue igitur galtere amoris exercere mandata ⁊c. Item etiam librum geomantie: qui ſic incipit. Eſtimauerunt indi ⁊c. ⁊ ſic terminatur. Ratiocinare igitur ſuper eam ⁊ ſic inuenies ⁊c. Item libros ⁊ rotulos ⁊ quaternos nigromanticos aut continentes experimenta ſortilegorū: inuocationes demonum ſeu cōiurationes in periculum animarum ſeu in quibus de talibus ⁊ ſimilibus fidei orthodoxe et bonis moribus aut operibus euidenter aduerſantibus tractatur: per eandem ſententiam noſtram condēnamus: ⁊ omnes qui dictos rotulos: libros ⁊ quaternos dogmatizauerint ⁊ audierint niſi infra ſeptem dies nobis vel cancellario Pariſienſi reuelauerint: eo modo quo ſuperius eſt expreſſum: In his ſcriptis ſententiam excōmunicationis ferētes ad alias penas prout grauitas culpe exegerit nihilominus proceſſuri. Datum Anno domini Milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimoſeptimo: die dominica qua cantat̄ Letare hieruſalem: in eccleſia Pariſienſi.

Collectio errorū in anglia ⁊ Pariſius condēnatoꝝ: qui ſic per capitula diſtinguūtur. Et p̄mo de erroꝛib⁹ cōdēnatis in anglia.

De erroribus in grāmatica. 1
De erroribus in logica. 2
De erroribus in naturali philoſophia. 3
De erroribus Pariſius condēnatis a domino Guillermo epiſcopo pariſienſi. 4
De erroribus quos condēnauit Stephanus epiſcopus pariſienſis. 5
De erroribus quos idem dñs condēnauit alia vice vbi primo ponuntur errores de deo. 6
Errores de intelligentia vel angelo. 7
Errores de anima vel intellectu. 8
Errores de volūtate ſiue libero arbitrio. 9
Errores de toto coniuncto ſiue de homine. i. de cōpoſito naturaliter perfecto. 10
Errores de mundo ⁊ mundi eternitate. 11
Errores de celo ⁊ ſtellis. 12
Errores de nō ḡnabilium ⁊ corruptibilium. 13
Errores de neceſſitate euentus rerum. 14
Errores de accidente. 15
Errores de ſcientia ⁊ philoſophia. 16
Errores de ſacra ſcriptura. 17
Errores de fide ſacramentis. 18
Errores de raptu. 19
Errores de vitiis ⁊ virtutibus. 20
Errores de reſurrectione. 21
Errores de felicitate ſiue beatitudine. 22
Errores cōdēnati pariſius in facultate artium. 23
Errores ioānis guion ordinis fratrum minoꝝ. 24
Errores ioānis de mercuria ordinis ciſterciēſiū. 25
Errores magiſtri Nicolai de vltricuria. 26

Item quidam articuli damnati ab epiſcopo pariſienſi ⁊ magiſtris theologie anno domini. M.ccc.xl. 27

Copia cedule reuocationis quorundam articuloruꝫ fratris dionyſii ſoulechat ordinis fratruꝫ minorum facte per eundem pariſius ⁊ in curia romana. 28
Reuocatio magiſtri ioannis de calore. 29
Reuocatio ludouici facta Anno dñi. M.ccclxii. 30
Reuocatio fratris Guidonis ordinis heremitarum ſancti Auguſtini. 31
Reuocatio Simonis facta Anno dñi. M.ccci. 32
Articuli in q̄bus magr̄ ſniarū coiter nō tenetur. 33
Determinatio quedam pariſius facta per almam facultatem theologicaꝫ. Anno dñi. M.cccxviii. ſuper quibuſdam ſuperſtitionibus nouiter exortis. 34
Excerpta principalium articulorum tractatus cuiuſdam contra errores fratris Joannis d̄ monteſono ordinis predicatoꝝ in quo cōtinentur etiaꝫ errores contra immaculataꝫ virginis Marie cōceptionē. 35

Iſti ſūt errores condēnati a fratre Roberto kilmardbi archiep̄o Cātuarienſi: de cōſenſu oium magroꝝ tā regentiuꝫ q̄ȝ non regētiuꝫ apud Oxoniaꝫ die iouis. xx. an̄ feſtū ſci Cūberti in quadrageſima. Anno dñi. M.cclxxvi.

Errores ĩ grammatica.

Capitulum primum.

Ego currit. tu currit. Currit ⁊ curro: eque ſunt perfecte ⁊ congrue.

Iteꝫ currēs

Item currens eſt ergo.

Itē eque ſūt ɔgrue ſortis legē: ſorti legē ſic̄ ſortē legē

Itē ꝙ vbū manēs vbū pōt ꝑuari oib⁹ ſuis accitibus.

Itē ꝙ nullum nomen eſt tertie perſone.

Errores in logica.

Capitulum ſecundum.

Q contraria ſil' poſſunt eſſe vera: in aliqua materia:

Itē ꝙ ſillogyſmus peccās in mā nō eſt ſillogyſmus.

Itē ꝙ nō eſt ſuppoſitio in ꝑpōne magis pro ſuppoſito ꝙ̄ pro ſignificato. Et iō idem eſt dicere. Cuiuſlibet hoīs aſin⁹ currit: ⁊ aſin⁹ cuiuſlibet hoīs currit.

Itē ꝙ hominis aſinus currit.

Itē ꝙ animal eſt omnis homo.

Itē ꝙ ſignum non diſtribuit ſb̄ctum in comparatione ad predicatum.

Itē ꝙ vitas cū neċitate tm̄ eſt cū cōſtātis ſubiecti.

Itē ꝙ nō eſt ponē demōſtrationē ſine reb⁹ exiſtibus.

Itē ꝙ oīs ꝑpoſitio de futuro vera eſt neceſſaria.

Item ꝙ terminus cum verbo de preſenti diſtribuit pro omnibus differentiis temporum.

Item ꝙ ex negatiuis de predicato finito ſequit̄ affirmatiua de ꝑdicato infinito ſine ɔſtantia ſubiecti.

Errores ī naturali philoſophia.

Capitulum tertium.

Quotquot ſunt cōpoſita: tot ſunt oīno ꝑncipia ꝑma.

Item ꝙ forma non corrumpitur in pure nihil.

Item ꝙ nulla potentia actiua eſt in materia.

Item ꝙ priuatio eſt pure nihil ⁊ eſt in corporibus ſuper celeſtibus: ſicut in his inferioribus.

Itē ꝙ cōuerſiua ē generatio aīaliū ſicut elemētoꝝ.

Item ꝙ vegetatiua: ſenſitiua ⁊ intellectiua ſunt ſimul tempore in embrione.

Item ꝙ intellectiua introducta corpoꝛe corrumpit̄ vegetatiua ⁊ ſenſitiua.

Itē ꝙ ſuba prima nō eſt compoſita neqꝫ ſimplex vel vegetatiua ſb̄a p⁹ ſimplex nō ē cōpoſita neqꝫ ſimpl'.

Itē ꝙ tempus nō eſt in ꝑdicamēto quantitatis.

Itē ꝙ non eſt inuentum ab Ariſtotele quod intellectiua manet poſt ſeparationem.

Item ꝙ quando incompletum fit completuꝫ diuerſificat eſſentiam. Sed quando incompletum fit ſb̄ completo eſſe non diuerſificat eſſentiam.

Item ꝙ vegetatiua ſenſitiua ⁊ intellectiua ſunt vna forma ſimplex

Item ꝙ corpus viuum eſt equiuoce corpus: ⁊ corpus mortuum ſm̄ quid corpus.

Itē ꝙ materia ⁊ forma nō diſtiguūtur per eſſentiaꝫ.

Itē ꝙ cū p⁹ ē ordīabilis in gn̄e tn̄ eſt extra genus.

Itē ꝙ qn̄ intellectiua vnit̄ materie p⁹ me ita ꝙ corrūpit̄ illud qḋ ꝑceſſit vſqꝫ ad māꝫ primam. Qui ſuſtinet. docet defendit ex intētione aliqḋ iſtoꝝ predictoꝝ: ſi ſit magr̄: ab officio magiſterii deponatur ex cōmuni ɔcilio. Si ſit baccallarius non promoueatur ad magiſterium: ſed ab vniuerſitate expellatur.

Capitulum quartum.

Iſti ſunt errores deteſtabiles ɔ catholicā veritatē: reperti in quibuſdam ſcriptis.

Quos quicqꝫ dogmatizauerit vel defenderit: a venerabili pr̄e Guillermo pariſiēſi ep̄o: conuocato concilio oīum magiſtroꝝ tūc pariſius degētiū vinculo anathematis eſt innodatus. Et iō eos cauere debēt oēs profeſſores fidei orthodoxe.

Primus eſt quod diuina eſſentia in ſe nec ab angelo nec ab homine videatur vel videbitur.

Secundus error eſt ꝙ lꝫ diuina eēntia eadem ſit in pr̄e ⁊ filio ⁊ ſpū ſcō: tn̄ vt hec eſſentia eſt in ratione forme vna eſt in patre ⁊ filio: lꝫ nō vna in ſpū ſancto ⁊ in his: ⁊ tn̄ forma idē eſt qḋ diuina eſſentia.

Tertius eſt ꝙ ſpiritus ſanctus prout eſt amor ⁊ nexus nō procedit a filio: ſed tm̄ a patre.

Quartus eſt ꝙ multe veritates fuerunt ab eterno: que non ſunt ipſe deus.

Quintus eſt primum nunc vel principium ⁊ creatio paſſio non ſunt creator vel creatura.

Sextus ꝙ angelus malus in primo inſtāti ſue creationis fuit malus: ⁊ nunqꝫ fuit non malus.

Septimus eſt ꝙ nec aīe glorificate nec corpora glorioſa vel glorificata erūt in celo empireo cum angelis. ſed ī celo aqueo vel chriſtallino quod eſt ſuper firmamentū. Qḋ ēt dicere preſumūt de btā virgine.

Octauus ꝙ angelus in eodem inſtanti poteſt eſſe in diuerſis locis: ⁊ eſt vbiqꝫ ſi velit eſſe vbiqꝫ.

Nonus eſt ꝙ qui habet meliora naturalia de neceſſitate habebit maiorem gratiam ⁊ gloriam.

Decimus eſt ꝙ diabolus nunqꝫ habuit vnde poſſet ſtare. Nec etiam adam in ſtatu innocentie.

¶ Aſſertiōes oppoſite erroribus predictis.

Firmiter credēdū ē ⁊ nullaten⁹ dubitādū ꝙ deus in ſua ſuba eēntia vl' nā videbit̄ ab angelis ſanctis ⁊ animab⁹ glorificatis.

Itē ꝙ vna ē eēntia ſubſtātialis vl' natura ī pr̄e ⁊ filio ⁊ ſpū ſcō Et eadē eēntia ī rōne forme in pr̄e ⁊ filio ⁊ ſpiritu ſancto.

Item ꝙ ſpiritus ſanctus prout eſt ſanctus ⁊ amor ꝑcedit ab vtroqꝫ. ſ. patre ⁊ filio.

Item ꝙ vna ſola veritas fuit ab eterno que eſt de⁹. Et ꝙ nulla vitas fuit ab eterno q̄ nō ſit illa vitas.

Itē ꝙ primū nunc ⁊ creatio paſſio eſt creatura.

Item ꝙ malus angelus aliquādo fuit bonus ⁊ non malus. Et poſt peccando factus eſt malus:

Item ꝙ idē eſt locus corpis. ſ. empireū celū ſcōꝝ angeloꝝ: ⁊ beatarū aīarū: ⁊ idem erit corporum humanoꝝ glorificatorum: ⁊ ſimiliter idem eſt locus ſpiritualis ſanctorum angelorum ⁊ hoīum bonorum.

Itē quod āgel⁹ ē ī loco per diſtinctiōes: ita quod ſi ē hic nō eſt ibi in eodē inſtāti: īpoſſibile eſt enim euꝫ in eodē inſtanti eē vbiqꝫ cū hoc ſit propriū dei.

Itē quod ſꝫ qḋ preordinatū eſt ⁊ predeſtinatū a deo dabitur gratia ⁊ gloria.

Item quod mal⁹ angelus ⁊ adā habuerant vnde poſſent ſtare. Et ſi nō vnde poſſent proficere.

Itē eodem anno dominica qua cantabat̄ Letare hieruſalē. M.cclxx. Guilhelmus poſtmodū ɔſtantien̄. ep̄s in ſermone bti Joānis baptiſte in domo minorū pariſius predicauit quod liberū arbitriū hꝫ potētiā nālē ad recipiēdū grām nō effectiuā aliquo mō qḋ falſum eſt. qꝛ nolēs nō recipit eā. Scḋo qḋ q̄daꝫ natus nunqꝫ fuit in grā: ſed ſemper hiſmael aut iudas fuit: ⁊ nunqꝫ Joānes quod eſt contra fidē. Baptizati eni hnt grām de qua reprehēſus publice in ɔſti die apłoꝝ. Petri ⁊ Pauli publice retractauit. Pax ⁊ grā oīb⁹ aſſerentib⁹ hāc vitatē. Data fuit hec ſnīa Pariſius Anno dn̄i. M.ccxl. in octaua Epiphanie.

Capitulum quintum.

Iſti ſunt errores cōdēnati ⁊ excōicati cū oīb⁹ qui eos ſcienter docuerint vel aſſeruerint a dn̄o Stephano pariſien̄. ep̄o An-

no domini. M.cclxx. die mercurij ante feſtuʒ bea ti Nicolai hyemalis.
Primus articulus eſt. ꝙ intellectus omnium homi nū eſt vnus ⁊ idem numero.
Scd̄s eſt ꝙ illa eſt falſa vł ĩpꝛopꝛia: Hō intelligit.
Terti⁹ eſt ꝙ volũtas hoīs ex neꝯitate vult vł eligit.
Quartus ꝙ oīa que in inferioꝛibus aguntur ſubſunt neceſſitati coꝛpoꝛum celeſtium.
Quintus ꝙ mūdus eſt eternus.
Sextus ꝙ nunꝙ̃ fuit primus homo.
Septimus ꝙ anima que eſt forma hominis ſm ꝙ homo coꝛrumpitur coꝛrupto coꝛpoꝛe.
Octauus ꝙ aīa ſepata poſt moꝛtem non patitur ab igne coꝛpoꝛeo.
Nonus ꝙ liberum arbitriū eſt potentia paſſiua non actiua. Et ꝙ neceſſitate mouetur ab appetibili.
Decimus ꝙ deus non cognoſcit ſingula.
Undecimus ꝙ deus non cognoſcit aliud a ſe.
Duodecim⁹ ꝙ hūani act⁹ nō regunꝰ ꝓuidētia dīna.
Tredecim⁹ ꝙ deus nō pōt dare imoꝛtalitatē vel in coꝛruptibilitatē rei coꝛruptibili vel moꝛtali.

Capitulum ſextum.

Iſti articuli q ſequūt

cōdēnati ſunt a dn̄o. Stephano pariſieñ. epō de cō ſilio magiſtroꝝ theologie. Anno dn̄i. M.cclxxvi. die dn̄ica qua cantaꝰ Letare hierl̄m: in eccl̄ia Pa riſieñ. Ubi excōicauit in ſcriptis oēs illos q̄ eos do cuerit ⁊ defēderit. Ex ꝑ oꝛdinaꝰ illi qui ſūt de deo.
Prim⁹ ꝙ de⁹ nō eſt trin⁹: ⁊ vn⁹ qm̄ trinitas non ſtat cū ſūma ſimplicitate. Ubi enī eſt pluralitas realis ibi neceſſario eſt additio ⁊ cōpoſitio. exemplum de aceruo lapidum.
Item ꝙ deus non poteſt generare ſibi ſimilem: qd̄ enim generatur ab aliquo habet principiū aliquod a q̄ depēdet ⁊ ꝙ in deo gñare nō ē ſignū pfectiōis.
Item ꝙ deus non cognoſcit alia a ſe.
Itē ꝙ deus nō pōt dare perpetuitatem rei tranſmu tabili vel coꝛruptibili: vt eſt coꝛpus humanum.
Item ꝙ deus ſiue prima cā nō poſſet producere ef fectū ſibi equalē niſi temperaret ſuā potētiam.
Itē ꝙ deus nō poſſet facere plures aīas in numero
Item ꝙ deus nunꝙ̃ plus creauit intelligentiam ꝙ̃ modo creauit.
Itē ꝙ de⁹ eſt infinite virtutis ī duratiōe: nō ī actiōe talis enī infinitas nō eſt niſi in coꝛpe finito ſi eēt: Et ꝙ prima cauſa nō poſſet plures mūdos facere.
Item ꝙ ſine agente pꝛopꝛio vt patre a ſolo deo non poſſet fieri homo.
Item ꝙ deum in hac vita moꝛtali poſſumus intelli gere per eſſentiam.
Item ꝙ deus non potuit feciſſe primā materiam ni ſi mediante coꝛpoꝛe celeſti.
Item a voluntate antiqua non poteſt nouum proce dere abſq̧ tranſmutatione precedente.
Itē ꝙ ꝑma cā nō hʒ cognitionē aut ſciam futuroꝛuʒ cōtingētiū. Primo qꝛ futura cōtingētia ſunt non en tia. Scd̄o qꝛ futura ꝯtingētia ſunt pticularia. de⁹ au tē cognoſcit virtute intellectiua que nō pōt cogno ſcere pticulare. Unī ſi nō eēt ſenſus foꝛte intellect⁹ nō diſtingueret inter ſoꝛtē ⁊ Platonē: lʒ diſtingue ret inter hoīeʒ ⁊ aſinū. Tertiū pp̄ oꝛdinem cāe ad cātū: preſcientia enī diuina eſt neceſſaria cā preſci toꝛū. Quarta rō eſt oꝛdo ſcie ad ſcitū: quāuis enim ſcientia non ſit cauſa fati: ex quo tñ ſcitur determi naꝰ ad alterā partem contradictionis: ⁊ hoc multo magis in ſcia diuina ꝙ̃ in ſcientia noſtra.
Itē ꝙ primū principiū nō pōt eē̄ ſine diuerſoꝛum fa ctoꝝ hic ĩferi⁹ niſi mediātib⁹ aliis cāis eo ꝙ nulluʒ trāſmutās diuſmode trāſmutat niſi trāſmutatum.
Itē ꝙ ab vno ꝑ agēte nō pōt eē̄ multitudo effectuʒ.
Itē ꝙ primū pncipiū nō eſt cā pꝛopꝛia eternoꝝ niſi methaphoꝛice. i. qꝛ ꝯſuat ea qꝛ niſi eēt ea nō eēnt.
Itē ꝙ ſicut ex mā nō pōt aliquid fieri ex agente: ita nec ex agente pōt aliquid fieri ſine mā. Et ꝙ deus nō ē cā efficiēs niſi reſpectu ei⁹ qd̄ hʒ eē̄ ī po͡ mãe.
Itē ꝙ entia declināt ab oꝛdie cāe ꝑme in ſe conſide rate: lʒ non in oꝛdine ad reliq̄s cauſas agentes in vniuerſo. Hoc eſt erroꝛ qꝛ eēntialioꝛ ⁊ inſeparabi lioꝛ eſt oꝛdo entiū ad cāʒ ꝑmā ꝙ̃ ad cās inferioꝛes
Item ꝙ deus non poteſt eſſe cauſa noui facti: nec poteſt aliquid de nouo producere.
Item ꝙ deus non poteſt mouere celū motu recto. Et eſt ratio quia tunc relinqueret vacuum.
Itē ꝙ de⁹ non pōt irregulariter. i. alio modo ꝙ̃ mo uet mouē aliq̄d: qꝛ in eo nō ē diuerſitas volūtatis.
Itē ꝙ deus eſt eternus in agendo ⁊ mouendo ſicut ī eēndo alioq̄n ab alio determiāreꝰ qd̄ eēt pri⁹ illo.
Itē illud quod de ſe terminatur vt deus: aut ſemꝑ aut nunꝙ̃ ⁊ ꝙ multa ſunt eterna.
Itē ꝙ deū neceſſe eſt facere q̄cq̄d immediate fit ab ipſo. Erroꝛ: ſiue intelligaꝰ de neceſſitate coactiōis qꝛ tollit libertatē arbitrij ſiue de neceſſitate imuta bilitatis: quia ponit poſſibilitatem aliter faciēdi.
Itē ꝙ primū principiū nō pōt īmediate producere generalia: quia ſunt effectus noui.
Effectus aūt noui exigit cām immediatam que po teſt aliter ſe habere.
Itē ꝙ ꝑm̄ ꝑn̄m nō pōt aliud a ſe producere: quia oīs dr̄ia que eſt inter agens ⁊ factū eſt per naturam.
Itē ꝙ deus nō pōt imediate cognoſcere contingen tia niſi per aliam cām particularem ⁊ proximam.
Item ꝙ ſi omnes cauſe fuerint aliquando ī quiete neceſſe eſt ponere deum mobilem.
Itē ꝙ deus eſt prima ⁊ neceſſaria cā prime intelli gentie qua poſita poniꝰ effect⁹ ⁊ ſunt ſil' duratione.
Itē ꝙ de⁹ nō eſt: neceſſaria cā motus coꝛpoꝛū ſupio rū ⁊ cōiūctiōis ⁊ diuiſionis cōtingentis in ſtellis.
Itē ad h ꝙ effectus oēs ſint neceſſarij reſpectu cāe prime nō ſufficit ꝙ ipſa cā primo ſit impedibilis: ſʒ exigiꝰ ꝙ cāe medie nō ſint ipedibiles. Erroꝛ: quia tunc deus non poſſet facere aliquē effectum nouū ſine cauſis poſteriotibus.
Item ꝙ deus poſſit agere contraria hoc eſt median te coꝛpoꝛe celeſti quod eſt diuerſum in vbi.
Itē ꝙ deus infinit⁹ virtute: non qꝛ faciat aliquid de nihilo: ſed qꝛ cōmunicat motum infinitum.
Item ꝙ deus non pōt in effectū cauſe ſecundarie ſi ne ipſa cauſa ſecundaria. Erroꝛ.
Item ꝙ effectus imediatus a primo debet eē̄ vnus tm̄ ⁊ ſimillimus primo.
Item ꝙ deus vel intelligentia nō infundit ſcientiā aīe humane in ſomno niſi mediante coꝛpe celeſti.
Itē ꝙ plures ſunt motoꝛes primi celi. Erroꝛ.
Item ꝙ primū imobile ſimplr̄ nō mouet niſi mediā te aliquo motu. ⁊ ꝙ tale mouens imobile eſt pars moti ex ſe.
Itē ꝙ po͡ actiua nō pōt eē̄ ſine opatiōe ⁊ pmixta po tētie paſſiue. Erroꝛ ſi intelligaꝰ de q̄cūq̧ opatione.
Item ꝙ deus nō poteſt indiuidua multiplicare ſub vna ſpecie ſine materia.
Itē ꝙ foꝛma quā opʒ fieri ⁊ eſſe in mā nō pōt agi ab illo qd̄

illo quod non agit ex materia.
Itē ꝙ deus non poteſt facere accidēs ſine ſubiecto nec plures dimenſiones ſimul eſſe.
Itē ꝙ ipoſ͛e ſimplr̄ nō pōt fieri a deo vel ab agente. Error: ſi intelligatur de ipoſſi ſm numerū vl̄ nām.
Itē ꝙ ali⁹ eſt intellectus in rōne ſm ꝙ de⁹ intelligit ſe ⁊ alia. Error: qꝛ lꝫ ſit alia rō intelligendi: nō tn̄ ali⁹ intellectus ſm rōnem.
Itē ꝙ prima cā eſt cā oīuꝫ entiū remotiſſima. Error ſi itelligat̄ cū pciſiōe: ita. ſ. ꝙ nō ꝓpinquiſſima eſt.
Itē ꝙ aliqua poſſūt caſualiter euenire reſpectu prime cauſe: ⁊ ꝙ falſum eſt oīa eſſe preordinata a prima cā: qꝛ tunc euenirent de neceſſitate.
Itē ꝙ in cauſis efficientibus cā ſecunda habet actionem quā non accepit a prima cauſa.
Itē ꝙ in cāis efficiētib⁹ ceſſante cā pᵒ nō ceſſat̄ ſcḋa ab opatione ſua dū tn̄ ſcḋa operet̄ ſm nām̄ ſuam.
Itē ꝙ de deo nō pōt cognoſci niſi qꝛ eſt ſiue ipm eē.
Itē ꝙ deū eē ens per ſe poſitiue nō eſt intelligibile. ſed priuatiue eſt ens aut per ſe intelligibile.

Errores de āgelo vel intelligentia. Capitulum ſeptimum.

Item ꝙ omnia ſeparata coeterna ſunt primo pn̄ᵒ.
Itē ꝙ intelligentie ſupiores creāt aīas rōnales ſine motu celi. Intelligētie aūt iferiores creant vegetatiuā ſenſitiuam motu celi mediante.
Itē ꝙ intelligentia angelus vel aīa ſepata nuſꝗ̄ ē.
Itē ſubſtantie ſeparate eo ꝙ hn̄t vnū appetituꝫ non mutantur in opere aut operatione.
Itē ꝙ intelligentie ſiue ſubē ſepate quas dicūt eſſe eternas non habent ꝓprie cām efficientē ſed metaphorice: qꝛ hn̄t cām conſeruantē in eē ſed non ſunt facte de nouo: quia ſic eſſent tranſmutabiles.
Itē ꝙ in ſubſtātijs ſepatis nulla. eſt poſſibilis tranſmutatio nec ſunt in potētia ad aliquā mutationem ad aliud quia eterne ſunt ⁊ imunes a materia.
Itē ꝙ ſubſtātie ſepate que nō hn̄t materiā per quaꝫ plus ſint in potētia ꝙ̄ in actu ⁊ ſunt a cā ſemper eodē modo ſe habente: ideo ſunt eterne.
Itē ꝙ ſubē ſepate ꝑ ſuū itellectū cauſant res ad eē.
Itē ꝙ itelligentia motrix celi influit in aīam rōnalē ſicut corpus celi influit in corpus humanum.
Itē ꝙ angelus nō pt̄ in act⁹ oppoſitos imediate: ſꝫ i act⁹ mediatos ⁊ h̄ mediāte alio vt orbe ſole vl̄ celo.
Item ꝙ angelus nihil intelligit de nouo.
Itē ꝙ ſi eēt aliq̄ ſuba ſepata que nō moueret aliqḋ corp⁹ in h̄ mūdo ſenſibili non clauderet̄. in vniuſo.
Itē ꝙ ſubē ſempiterne ſepate a mā hn̄t bonū: qḋ eſt eis poſe cū ꝓducūt̄: nec deſiderāt aliqḋ quo carēt.
Item ꝙ ſubſtātie ſeparate ſunt ſua eſſentia qꝛ in eis idem eſt quod eſt ⁊ per hoc quod eſt.
Itē ꝙ oē qḋ nō hꝫ māꝫ eſt eternū: qꝛ qḋ nō eſt factū per trāſmutationē materie prius nō fuit ġ eternuꝫ.
Itē qꝛ intelligentie nō hn̄t materiā de⁹ nō poſſet plures res eiuſdem ſpeciei facere: ⁊ ꝙ mā nō eſt angelis contra fratrem Thomam.
Item ꝙ intelligentie ſuperiores non ſunt cā alicui⁹ nouitatis in inferioribus. Et ꝙ ſuperiores inferioribus ſunt cauſa eterne cognitionis.
Itē ꝙ intelligentia perficitur a deo in eternitate. qꝛ ſm ſe totū immutabilis eſt: aīa autē celi non.
Itē ꝙ intelligentia inferior recipit eſſe a deo per intelligentias medias.
Itē ꝙ ſcīa intelligentie nō differt a ſubſtātia intelligentie: ibi eni nō eſt diuerſitas intellecti ab intellectibilitate: nec diuerſitas intellectorum.
Itē ꝙ ſubē ſepate ſunt in actu infinite: infinitas eniꝫ nō eſt impoſſibilis niſi in rebus materialibus.
Itē ꝙ intelligentie ſupiores imprimūt in inferioribus ſicut aīa vna intellectiua imprimit in aliam ⁊ i aīam ſenſitiuam: ⁊ per talem impreſſionem incātator aliquis ꝓijcit camelum in foueam ſolo viſu.
Itē ꝙ intelligētia cū ſit plena formis: iprimit alias formas in mā per corpa celeſtia tanꝗ̄ ꝑ inſtrumēta.
Itē ꝙ ſubē ſepate ſunt alicubi per operationē: ⁊ non poſſunt moueri ab extremo i extremū: nec mediū niſi quia poſſunt velle operari aut in medio aut in extremis. Error: ſi intelligatur ſine operatione ſubſtantiā non eſſe in loco nec trāſire de loco in locuꝫ.
Itē ꝙ intelligētia ſola voluntate mouet celum.
Itē ſubē ſepate nuſꝗ̄ ſunt ſm ſubam. Error: ſi intelligatur ita ꝙ ſubſtantia ſit res eſſendi in loco: verum eſt ꝙ nuſꝗ̄ ſunt ſm ſubſtantiam.

Errores de aīa ⁊ itellectu. Capitulum octauum.

Itē ꝙ intellectus nō eſt forma corpis: niſi ſicut nauta nauis: nec eſt perfectio eſſentialis hoīs.
Item ꝙ intellectus quādo vult induit corpus. quādo non vult non induit.
Itē ꝙ ex ſenſitiuo ⁊ intellectiuo nō ſit vnū per eēntiā niſi ſicˀ ex itelligētia ⁊ orbe: h̄ ē vnū per appōneꝫ.
Itē ꝙ intellect⁹ hūan⁹ eſt eternus: qꝛ eſt a cā ſemꝑ eodē mō ſe hn̄te: ⁊ quoniam non habet materiam per quam prius eſt in potentia ꝙ̄ actu.
Itē ꝙ aīa ſepata nullo modo patitur ab igne.
Itē ꝙ intellectus eſt vnus numero oīuꝫ lꝫ omnino ſeparatur a corpore hoc: non tamen ab omni.
Itē ꝙ intellectus ſortis corrupti non habet ſciētiaꝫ eorum que habuit.
Itē ꝙ aīa humana nullo modo eſt mobilis ſm locum nec per ſe nec per accidens: ⁊ ſi ponatur alicubi ſm ſubam ſuā nunꝗ̄ mouebit̄ de vbi ad vbi.
Item ꝙ ſcientia anime eſt terrena: ⁊ ꝙ intellectus agens ⁊ poſſibilis ſunt eterni.
Itē ꝙ motus celi ſunt ꝓpter aīam itellectiuā ⁊ ꝙ aīa intellectiua ſui intellectus non poteſt educi niſi mediante corpore.
Itē ꝙ nulla forma ab extrinſeco veniens poteſt facere vnū cū materia: quod enim ſeparabile eſt cum eo quod eſt corruptibile vnum non facit.
Item anima ſeparata non eſt alterabilis ſm philoſophiam lꝫ ſm fidem alteretur.
Item ꝙ anima rationalis quādo recedit ab animali adhuc remanet animal viuum.
Item ꝙ aīa itellectiua cognoſcēdo ſe cognoſcit oīa alia: ſpēs eni oīuꝫ rerū ſibi ſunt ꝯcreate: ſꝫ h̄ cognoſcē nō debet̄ itellectui noſtro vt noſter eſt: ſꝫ ſꝫ ꝙ intellectus eſt agens error eſt.
Item ꝙ anima eſt inſeparabilis a corpe ⁊ ad corruptionē armonie corporalis corrūpitur anima.
Itē ꝙ ſcīa magrī ⁊ diſcipuli eſt vna ⁊ eadē numero: ⁊ rō eſt qꝛ itellectus vn⁹ eſt: qꝛ forma nō multiplicatur niſi quia educitur de potentia materie.
Itē ꝙ intellectus agēs nō copulatur noſtro poſſibili ⁊ ꝙ intellectus poſſibilis nō vnit̄ nobis ſm ſubſtātiam: ⁊ ſi vniret̄ ⁊ forma nobiſcum eēt inſepabilis.
Itē opatio itellectus nō vniti copulatur corpi: ita ꝙ opatio eſt rei nō habētis formā qua operet̄. Error eſt quia ponit ꝙ intellectus non ſit forma hoīs.
Itē ꝙ nihil pōt ſciri ab itellectu poſt ei⁹ ſepationem.

Itē ꝙ intellectus qui eſt poſtrema hoīs pfectio eſt penit⁹ abſtract⁹. Uel ꝙ intellectus vltima vel eſt poſtrema operatio hoīs ⁊ eſt totaliter abſtractus.

Itē ꝙ intellectus poſſibilis eſt inſepabilis a corpore ſimplr̄ quātū ad hūc actū qui eſt ſpērū receptio ⁊ ꝗ̄tum ad iudiciū qḋ fit per ſimplicē ſpērum acceptionem vel intelligibiliū compoſitionem. Error: ſi intelligatur de receptione omnimoda.

Itē ꝙ intellectus agens eſt quedā ſubſtātia ſeparata ſuperior ad intellectum poſſibilem: ⁊ ꝙ ſm ſubſtantiā: potētiam ⁊ operationē eſt ſeparatus a corpore nec eſt forma corporis humani.

Itē ꝙ inconueniēs eſt ponere aliquos intellect⁹ nobiliores alijs: qꝛ cū illa diuerſitas nō poſſit eē a parte corpoꝝ opꝫ ꝙ ſit a pte itelligētiarū: ⁊ ſic anime nobiles ⁊ ignobiles eēnt neceſſaria diuerſarū ſpecieꝝ ſicut intelligentie. Error: quia ſic anima chriſti nō eſſet nobilior anime iude.

Itē ꝙ intellectus ſpeculatiuus ſimpliciter eſt eternus ⁊ incorruptibilis: reſpectu vō hui⁹ hominis corrumpitur corruptis fantaſmatibus in eo.

Item ꝙ intellectus poſſibilis nihil eſt in actu ante ꝗ̄ intelligat: quia in natura intelligibili eſſe aliq̄d in actu eſt eſſe actu intelligens.

Itē ꝙ ex intelligente ⁊ intellecto fit vna ſubſtantia ⁊ ꝙ intellectus ſit ipſa res intellecta formaliter.

Itē ꝙ nos pei⁹ vel melius itelligim⁹: hoc prouenit ex intellectu paſſiuo quē dicūt eē potētiā ſenſitiuaꝫ Error eſt: quia hoc ponit vnū itellectū in omnibus aut equalitatem in omnibus animalibus.

Itē ꝙ intellectus nō pōt tranſire de corpore in corpus: ita ꝙ ſucceſſiue ſit motor diuerſorū corporuꝫ.

Itē ꝙ intellectus noſter per ſua naturalia pōt pertingere ad cognoſcendam eēntiā prime cāe. Hoc male ſonat ⁊ ē error ſi itelligat̄ de cognitione mediata.

Itē ꝙ aīa nunꝗ̄ moueret̄ niſi corpus moueret̄: ſicut graue vl leue nūꝗ̄ moueret̄ niſi aer moueret̄.

Errores de volūtate ſiue libero arbitrio. Capitulum nonum.

Itē ꝙ de ſui natura nō eſt determinādū ad eſſe vel non eſſe: non determinatur niſi ad aliquod quod eſt neceſſarium reſpectu ſui. Error.

Itē ꝙ voluntas manēte paſſione ⁊ ſcientia tim particulari ⁊ in actu nō poteſt agere contra eam.

Itē ſi rō recta ⁊ volūtas recta. Error eſt: qꝛ eſt cōtra glo. Aug. ſup illud Pſal. Concupiuit aīa mea deſiderare ⁊c. Et qꝛ ſm h̄ ad rectitudinem voluntatis grā nō eēt necīa. ſꝫ ſolū ſcīa: qḋ fuit error Pelagii.

Itē ꝙ volūtate exiſtente in tali diſpoſitione in qua nata eſt moueri: ⁊ mouēte ſic diſpoſito ꝙ natum ſit mouere impoſſibile eſt voluntatem non velle.

Itē ꝙ orbis eſt cā volūtatis medici vt ſanet.

Itē ꝙ volūtas ⁊ intellectus nō mouentur in actu ꝑ ſe ſed per cām ſempiternā. ſ. per corpora celeſtia.

Itē ꝙ appetitus ceſſantib⁹ impedimētis neceſſario mouetur ab appetibili. Error eſt de intellectiuo.

Itē ꝙ voluntas ſm ſe eſt indetermiata ad oppoſita ſicut mā. determiat̄ āt ab appetibili ſicut mā ab agēte.

Itē ꝙ homo agens ex paſſione coacte agit.

Itē ꝙ poſt cōcluſionē factam de aliquo faciēdo voluntas nō manet libera: ⁊ ꝙ pene non adhibent̄ a lege niſi ad correctionem ignorantie ⁊ vt correctio ſit alijs principiū cognitionis vel generationis.

Itē ꝙ voluntas hominis neceſſitatur per ſuam cognitionē ſicut appetitus bruti.

Itē ꝙ nullū agēs eſt ad vtrūlibet imo determinat̄.

Itē ꝙ effect⁹ ſtellarū ſup liberꝫ arbitriū ſunt occulti.

Itē ꝙ volūtas nr̄a ſubiacet ptāti corpoꝝ celeſtium.

Itē ꝙ volūtas necīo ꝓſequit̄ qḋ firmiter creditū eſt a rōne: ⁊ ꝙ nō ꝑt abſtinere ab eo qḋ rō dictat. Hec aūt neceſſitatio nō eſt coactio ſꝫ natura volūtatis.

Itē ꝙ hō in oīb⁹ ſuis actiōib⁹ ſequit̄ appetitū ⁊ ſemper maiorem. Error eſt: niſi intelligatur de maiore ⁊ in mouendo.

Itē ꝙ nō eſt poſſibile eē pctīn in potētijs aīe ſupiorib⁹: ⁊ ita peccatur paſſione ⁊ nō voluntate.

Itē ꝙ ſciētia ꝯriorū ſolum eſt cauſa quare aīa rōnalis pōt in oppoſita: niſi per accñs ⁊ rōne alterius.

Item ꝙ aīa nihil vult niſi mota ab alio a ſe: vñ iſtud falſum eſt: aīa ſeipſa vult: Error ſi intelligat̄ mota ab alio. ſ. appetibili vel ab obiecto: ita ꝙ appetibile ⁊ obiectū ſit tota rō mot⁹ volūtatis ipſius.

Itē ꝙ duob⁹ bonis ꝓpoſitis. qḋ forti⁹ eſt fortius mouet. Error eſt: niſi quātū eſt ex pte boni mouentis.

Itē ꝙ oēs motus volūtarij reducunt̄ ad motorem primū. Error niſi intelligat̄ in motorē primū. ſimpliciter nō creatū: Et intelligēdo de motu ſm ſubſtantiam ⁊ non ſm deformitatem.

Error de toto ꝯiūcto. i. de toto compoſito naturali perfecto ſiue de hoīe. Capitulum decimum.

Itē ꝙ homo pro tāto dī intelligere: pro quāto celuꝫ dī ex ſe mouere vel intelligere vel viuere. i. quia agens iſtas actiones eſt ei vnitum vt motor mobili: ⁊ non ſubſtātialiter.

Itē ꝙ humanitas non eſt forma rei ſed rationis.

Itē ꝙ forma hoīs nō eſt ab extrinſeco: ſed educitur de potētia materie: qꝛ aliter nō eēt gñatio vniuoca.

Item ꝙ homo per nutritioneꝫ pōt fieri ali⁹ numeraliter ⁊ indiuidualiter.

Item ꝙ homo eſt hō preter animam rationalem.

Errores de mundo et mundi eternitate. Capitulum vndecimum.

Itē ꝙ nihil eſt eternū a parte finis qḋ nō ſit eternū a parte principii qꝛ eſt contra fidem ⁊ Error.

Item ꝙ redeuntibus corporib⁹ celeſtib⁹ omnibus in idem punctum: quod fit in. xxx. milibus annorū redibūt idem effectus qui ⁊ modo.

Itē ꝙ nō fuit prim⁹ homo nec erit vltim⁹ imo ſemper fuit ⁊ ſemper erit hoīs ex homine generatio.

Itē ꝙ generatio hoīs eſt circularis eo ꝙ forma hominis redit pluries ſuper eādē partem materie.

Itē ꝙ qꝛ ſortes fact⁹ eſt nō receptibilis eternitatis ⁊ ſi vꝫ eē etern⁹ neceſſe ē vt trāſmutet̄ nā ⁊ ſpecie.

Itē ꝙ mūdus eſt etern⁹ ꝗ̄tū ad oēs ſpēs in eo contentas: ⁊ ꝙ tēpus eternuꝫ ⁊ mot⁹ ⁊ mā agens ⁊ ſuſcipiēs: qꝛ eſt a potētia dei infinita ⁊ impoſſibile ē inouationē eē in effectu ſine inouatiōe in cauſa.

Itē ꝙ nihil eſſet nouū niſi celum eſſe variatuꝫ reſpectu materie generabilium.

Itē ipoſſibile eſt ſoluere rōnes phī de eternitate mūdi. niſi dicam⁹ ꝙ volūtas pmi iplicat icōpoſſibilia.

Itē ꝙ duo ſunt pri⁹ eterna. ſ. corpus celi ⁊ aīa eius.

Itē ꝙ tria ſunt pncipia eterna in celeſtib⁹: ſubiectū motus eternū: aīa corpis celeſtis: ⁊ primū mouens deſideratū. Error eſt quo ad duo prima.

Itē ꝙ mundus eſt eternus: qꝛ oē quod hꝫ nām per quā poſſit eſſe in futuro toto: hꝫ naturam per quaꝫ potuit eſſe in toto preterito.

Item ꝙ mundus lʒ ſit fact⁹ ex nihilo nō tñ eſt factus de nouo: ⁊ quāuis de nō eſſe exierit ad eſſe non eſſe nō preceſſit eſſe duratione ſed natura tñ.

Item ꝙ theologi dicentes ꝙ celū quādoqʒ quieſcit arguunt ex falſa ſuppoſitione. Et ꝙ dicere celum eē ⁊ non moueri eſt dicere contradictoria.

Itē ꝙ infinite preceſſerūt celi reuolutiōes quas nō fuit ipoſſe cōprehēdi a prima cā ſed ab itellectu creato.

Iteʒ ꝙ elemēta ſunt eterna: ſunt tñ facta de nouo in diſpoſitione quam non habent.

Itē ꝙ quāuis generatio hominū poſſit deficere volūtate pmi: tñ nō deficiet: qꝛ orbis prim⁹ nō tm̄ mouet ad generationē elemētoꝝ ſed etiā hominū.

Item ſi ꝙ celuʒ ſtaret ignis in ſtupam non ageret qꝛ nec deus eſſet.

Itē ꝙ celum nunqʒ quieſcit: qꝛ gñatio iferiorū q̄ eſt finis mot⁹ celi ceſſare nō dʒ. Alia rō qꝛ celū ſuū eſſet ⁊ ſuā virtutē hʒ a motore ſuo: ⁊ hʒ cōſeruat celuʒ per ſuū motū: vñ ſi ceſſaret a motu ceſſaret ab eſſe.

Itē ꝙ euū ⁊ tp̄s nihil ſunt in re ſʒ ſolū in apphēſiōe.

Itē ꝙ qui generat mūdum ſm̄ totū ponit vacuū: qꝛ locus neceſſario p̄cedit generatū in loco ⁊ tūc ante mūdi gñationē fuiſſet loc⁹ ſine locato qḋ eſt vacuū.

Item elementa prima generatione ſunt facta ex nihilo chaos ſed ſunt eterna.

Itē ꝙ vniuerſuʒ nō pōt deficere: qꝛ p̄mū agēs hʒ trāſmutare mām eternalr̄ viciſſim: nūc ad iſtā formam nūc ad illā: ⁊ ſilr̄ mā nata eſt tranſmutari.

Itē ꝙ tēpus eſt infinitū q̄tū ad vtrūqʒ extremuʒ: lʒ eni ipoſſibile ſit infinita eſſe pertranſita quoꝝ aliq̄d fuit pertrāſeūdū: nō tñ ipoſſibile eſt infinita eſſe pertranſita quoꝝ nullū fuit pertrāſeundū. Error.

Itē ꝙ nālis phs ſimplr̄ dʒ negare mūdi nouitatem qꝛ innititur cāis ⁊ rōnib⁹ nālib⁹. Fidelis autē pōt negare mūdi eternitatē: qꝛ nitit̄ cāis ſupnaturalibus.

Iteʒ ꝙ rō phi demōſtrās motū celi eternū nō eſt ſophiſtica. Et mirū eſt ꝙ hoīes pfundi hoc nō vidēt.

Item ꝙ creatio non eſt poſſibilis q̄uis contrarium ſit tenendum ſm̄ fidem.

Item ꝙ non eſt verum ꝙ aliquid fiet ex nihilo vel neqʒ factum ſit in prima creatione.

Item ꝙ creatio nō debet dici mutatio ad eē. Error: ſi intelligatur de omni modo mutationis.

Errores de celo ⁊ ſtellis. Capitulum duodecimum.

Itē ꝙ corpa celeſtia mouent̄ a pricipio itrinſeco qḋ eſt aīa: ⁊ ꝙ mouent̄ p aīam ⁊ p virtutē appetitiuam ſicut aīal. Sicut eni aīa appetēs mouet̄: ita ⁊ celū.

Itē corpa celeſtia ex ſe habent eternitatem ſue ſubſtantie: ſed non eternitatem ſui motus.

Itē ꝙ aīa celi eſt intelligētia. Et orbes celeſtes ſunt inſtrumenta itelligentiarū ſicut organa ſicut auris ⁊ oculus eſt organum virtutis ſenſitiue.

Itē ꝙ ſi in aliq̊ humore virtute ſtellarū deuenirent ad talē pportionē cuiuſmodi pportio eſt in ſemib⁹ primorū parētū. ex illo humore poſſet generari hō. Et ꝙ ſufficienter poſſet generari ex putrefactione vel ex putredine.

Item omnium formarum cauſa effectiua eſt orbis.

Itē natura que eſt pricipiū motus in corporibus celeſtibus eſt intelligentia mouēs. Error: ſi intelligat̄ de natura que eſt actus vel forma.

Errores de natura generabiliū ⁊ corruptibiliū. Capitulū decimū tertiū.

Itē ꝙ forme non recipiunt diuiſionē: niſi ſm̄ diuiſionem materie. Error: niſi intelligatur de formis eductis de potentia materie.

Item ꝙ forma materialis non poteſt creari.

Item ꝙ nihil debet credi niſi per ſe notū: vel quod ex per ſe notis poteſt determinari vel declarari.

Itē ꝙ mā exterior obedit ſubē ſpūali. Error: ſi intelligat̄ ſimplr̄ ⁊ ſm̄ oēm modū trāſmutationis.

Itē ꝙ indiuidua eiuſdeʒ ſpēi vt ſortes plato differūt ſolū rōne māe. Et ꝙ forma hūana eadē exiſte nūo i vtroqʒ nō ē mirū ſi idē numero eſt in diuerſis locis.

Itē ꝙ poſſibile eſt ꝙ naturaliter fiat ignis diluuiū vl̄e.

Errores de neceſſitate euentus rerum. Capitulū decimū quartū.

Item ꝙ nihil a caſu ſed oīa a neceſſitate veniunt. Et oīa futura que erunt neceſſitate erunt. Et que non erūt ipoſſibile eſt eſſe. Et ꝙ nihil euenit contingenter ɔſiderādo oēs cauſas. Error: qꝛ concurſus cauſarū ē de diffinitiōe caſualis. lib. 5. de cōſolatiōe phie.

Itē ꝙ ex diuerſitate locoꝝ acq̄rūt̄ neccitates euētuū.

Itē ꝙ ex diuerſis ſignis celi ſignificantur diuerſe cōditiones in hominibus tam donorum aut donoruʒ ſpiritualium q̄ʒ rerum temporalium.

Iteʒ ꝙ quibuſdam ſignis aut figuris ſciuntur homīʒ intentiones ⁊ mutationes intentionum. Et an intētiones ille perficiende ſint. Et ꝙ per tales figuras ſciuntur euentus peregrinorum: captiuatio hominum: aut ſolutio captiuoruʒ: ⁊ an nati futuri ſint ſcientes vel latrones.

Item ꝙ ferunt ꝙ diſpoſitio vniuerſi procedit ex puidētia diuia nō imediate ſed mediate motu ſuperioꝝ. Et ꝙ illud facit nō iponit neceſſitatem inferioribus: quia habent contrarietatē ſed ſuperioribus.

Itē ꝙ ſanitatē ⁊ ifirmitatē vitaʒ ⁊ morteʒ: attribuūt poſitiōi ſydeꝝ ⁊ aſpectui fortūe dicētes ꝙ ſi cū aſpexerit fortuna viuet: ſi nō aſpexerit morietur. Error.

Item ꝙ hora gñationis hoīs in corpe ſuo ⁊ per ɔñs in aīa que ſequit̄ ex ordine cāuū ſupioꝝ ⁊ iferioꝝ in eſt hoī diſpō iclinās in tales actiōes ⁊ euētus. Error niſi itelligat̄ de euētib⁹ nālib⁹ ⁊ p viaʒ diſpoſitiōis.

Errores de accidente. Capitulū decimū quintuʒ.

Item ꝙ cū deus nō cōparat̄ ad entia in rōne cāe materialis vel formalis nō facit accidēs eē ſine ſubiecto de cuius ratiōe eſt in actu ineſſe ſubiecto ſuo.

Itē ꝙ accn̄s exñs ſine ſubiecto non eſt accn̄s niſi equiuoce. Et ꝙ ipoſſibile eſt q̄titatē ſiue dimēſionē eē per ſe: hoc enī eſſet ipſam eſſe ſubſtantiam.

Itē ꝙ facere accidēs eē ſine ſubiecto habet rōnē impoſſibilis implicantis contradictionē: vt credimus in eucharíſtia. quintus error.

Item ꝙ deus non poſſet facere accidens ſine ſubiecto nec plures demenſiones ſimul eſſe.

Errores de ſcīa ſiue philoſophia. Capitulum decimū ſextum.

Itē ꝙ oēs ſcīe ſunt neceſſarie p̄ter phyſicas diſciplinas. Et ꝙ nō ſunt necīe niſi ppē ɔſuetudinē homīʒ.

Itē ꝙ nulla qḋ diſputabilis ē p rōnē quā phs nō deberet diſputare ⁊ determinare: qꝛ rōnes accipiūt̄ a reb⁹. Phia āt oēs res hʒ ɔſiderare ſʒ diuiſas ſui ptes.

Itē ꝙ poſſibile vel impoſſibile ſimplr̄. i. oībus modis eſt poſſibile: vel impoſſibile ſm̄ phiam.

Item ꝙ ſapientes mundi ſunt phi tm̄.

Item ꝙ non eſt excellentior ſtatus ꝙ̄ vacare phie.
Item ꝙ homo non debet eſſe cōtentus auctoritate ad habendam certitudinem alicuius queſtionis.
Itē ꝙ ad h ꝙ hō hēat certitudinez ↄclōnis opꝫ ꝙ ſit fundat⁹ ſup principia p ſe nota. Error: qꝛ gn̄alr tā de certitudine apprehēſionis ꝙ̄ adheſiōis loquit̄.

Errores de ſacra ſcriptura.

Capitulum decimū ſeptimū.

Itē ꝙ ſermones theologice fundati ſunt in fabulis.
Item ꝙ nihil plus ſcitur propter ſcire theologiam.
Itē ꝙ fabule ⁊ falſa ſūt i lege xp̄iana ſicut ⁊ in alijs.
Item ꝙ lex chriſtiana impedit addiſcere.
Item ꝙ lex naturalis prohibet interfectionem animaliū irrationabiliū ſicut ⁊ rōnabiliū lꝫ nō tantū.

Errores de fide ⁊ ſacramentis.

Capitulum decimumoctauū.

Item ꝙ non eſt curanduꝫ de fide ſi dicatur aliquid eſſe hereticum: quia eſt contra fidem.
Item ꝙ non eſt credendum niſi per ſe notuꝫ: vel ex per ſe notis poſſit declarari.
Item ꝙ non eſt curandum de ſepultura.
Item ꝙ non eſt orandum.
Itē ꝙ nō eſt cōfeſſio facienda niſi ad apparentiam.

Errores de raptu.

Capituluꝫ decimum nonū.

Itē ꝙ raptus ⁊ viſiones nō habent fieri niſi p nām.

Errores de vitijs ⁊ virtutibus.

Capitulū vigeſimum.

Itē ꝙ pctā cōtra nām vtpote abuſus in coitu lꝫ ſint cōtra naturā ſpeciei: nō tn̄ contra naturā indiuidui.
Item ꝙ ſimplex fornicatio vtpote ſolutus cum ſoluta non eſt peccatum.
Iteꝫ ꝙ dignitas eſſet in cauſis ſupiorib⁹ poſſe facere pctā ⁊ monſtra p̄ter itētionē: cuꝫ natura hec poſſet.
Item ꝙ delectatio in actibus venereis nō impedit actum ſiue vſum intellectus.
Item ꝙ continentia non eſt eſſentialiter virtus.
Item ꝙ perfecta abſtinentia ab actu carnis corrūpit virtutem ⁊ ſpeciem.
Itē ꝙ paupi bois fortuna nō pōt agere imortalibus.
Iteꝫ humilitas prout quis oſtētat ea que habet: ſed vilipendit ⁊ humiliat ſe nō eſt virtus. Error: ſi intelligatur ꝙ nec virtus nec actus virtuoſus.
Itē ꝙ nō ſunt pol'es alie v̄tutes niſi acq̄ſite vl' inate.
Iteꝫ ꝙ caſtitas nō ē mai⁹ bonū ꝙ̄ pfecta abſtinētia.
Item ꝙ finis terribilium ē mors. Error: ſi excludat terrorem inferni qui eſt extremus.

Errores de reſurrectione.

Capitulū vigeſimuꝫ primum.

Item ꝙ non contingit corpus corruptuꝫ redire idē numero: nec idem numero reſurget. Error.
Item ꝙ reſurrectio futura nō debet credi neqꝫ concedi a pho: qꝛ ipoſſe ē inueſtigari p rōnē. Error: qꝛ ēt phs dꝫ captiuare itellectū i obſequꝫ fidei chriſti.

Errores de felicitate ſeu beatitudine.

Capitulū vigeſimū ſecūdū.

Item felicitas non poteſt a deo infundi immediate.
Item dicere deum dare felicitatem vni ⁊ nō alij eſt ſine ratione ē figmentmu.
Itē ꝙ homo ordinatus quātuꝫ ad itelletū ⁊ effectū. ſicut poteſt eſſe ſufficienter per virtutes itelltuales ⁊ morales de quibus loquitur phs in ethicis eſt ſufficienter diſpoſitus ad felicitatem eternam.
Iteꝫ ꝙ felicitas habetur in hac vita ⁊ non in alia
Item ꝙ homo poſt morteꝫ amittit omne bonuꝫ.
Item ꝙ bonum quod homini poſſibile eſt conſiſtit in virtutibus intelletualibus.

Sequūt' articuli cōdēnati pariſius.

Capitulū vigeſimū tertiū.

Iſti articuli qui ſequūtur fuerūt cōdēnati Pariſius in facultate artium: M.cccxliiii. in feſto natiuitatis dn̄i. Q nullus magr̄ baccalari⁹ vel ſcholaſticus i artiū facultate legēs pariſius audeat ꝑpōnem famoſam illius auctoris cui⁹ librū legit dicere ſimplr̄ eē falſaꝫ de virtute ſmonis ſed credi debeat ꝙ auctor lꝫ ponendo illā hūit vnū intellectū: ſꝫ vel concedat eam vel ſenſuꝫ verū diſtinguat a ſenſu falſo. Cā hui⁹ eſt: qꝛ pari rōne ꝑpōnes biblie abſoluto ſermone erunt negāde: qd̄ eſt piculoſuꝫ. Et qꝛ ſmo nō hꝫ veritateꝫ niſi ex ipoſitiōe ⁊ vſu cōi accipiat̄ vel alioꝝ ideo talis eſt virtus ſermonis qualiter eo cōmuniter auctores vtuntur ⁊ qualem exigit materia cuꝫ ſermones ſint inquirendi penes materiam ſubiectam.
Itē ꝙ nō dicat ſimplr̄ vel de virtute ſermonis oēm ꝑpōneꝫ eē falſaꝫ que eēt falſa ſm ſupōnē pſonalem terminoꝝ: eo ꝙ iſte error ducit ad errorē poꝛ. Auctores eniꝫ ſepe vtunt̄ alijs ꝑpōnib⁹ ſuppoſitionis.
Iteꝫ ꝙ nō dicat ꝙ nulla ꝑpō diſtinguēda ſit qm̄ hoc ducit ad p̄dictos errores: qꝛ ſi diſcipulus vnuꝫ ſenſum ꝑpōnis accipiet ⁊ doctor aliuꝫ intellexerit: diſcipulus falſe informabit̄ donec ꝑpō diſtinguet̄. Silr̄ ſi opponens vnū ſenſum intellgat: ⁊ rn̄dēs aliū recipiet diſputatio erit ad tantuꝫ ſi nulla fiet diſtinctio.
Item ꝙ nullus dicat nouā ꝑpōnē eē ↄcedēdā ſi non ſit vera in ei⁹ ſenſu ꝑprio: qꝛ h dicere ducit ad errores p̄dictos: qꝛ biblia ⁊ auctores non ſemꝑ vtuntur ſermonibus ſm ꝑprios ſenſus ipſoꝝ. Magis enim oportet i affirmādo vel negādo ſermones ad māꝫ ſubiectaꝫ attēdere ꝙ̄ ad proprietatē ſermonis. Diſputatio namqꝫ ad proprietatem preterqꝫ i ſenſu ꝑprio non eſt diſputatio niſi ſophiſticha: diſputatiōes doctrinales ⁊ dialetice que inquiſitioneꝫ veritatis attendant modicā habēt de noibus ſolicitudinem.
Iteꝫ ꝙ nullus dicat ſciaꝫ nouā eē de reb⁹ que non ſigna ⁊ que non ſunt termini vel orationes quoniaꝫ in ſcientijs vtimur terminis pro reb⁹ quas nobiſcuꝫ portare nō poſſumus ad diſputatiōes iō ſciaꝫ habemus de reb⁹ licet mediātib⁹ terminis vl' orōnibus.
Item ꝙ nullus aſſerat ſimplr̄ abſqꝫ orōne vel diſtinctione iſtas ꝑpōnes vel cōſimiles ꝙ ſortes vel plato vel deus ⁊ creatura nihil ſunt: qꝛ iſta verba p̄ma facie male ſonant: qꝛ talis ꝑpō ſenſuꝫ vnū hꝫ falſuꝫ: videlicet ſi negatio in hac dictione nihil iplicat itelligeret̄ eādeꝫ cadere ſuper ens ſingulariter: ſꝫ vt ſupra entia pluraliter.

Capitulū vigeſimū q̄rtū.

Iſti ſūt articuli reuocati.

Anno dn̄i. M.cccviij. x. die Octob. Pariſius per fratrē Ioā. Guid ordis minoꝝ i domo predicatoꝝ.
Item ꝙ gn̄are ſm ſuā rōnē formalē nō ſit in patre.
Item generare realiter elicitum ſit in diuinis.
Item ꝙ gn̄are ſiue elicituꝫ ſiue inelicituꝫ ſit in filio.
Item ꝙ generare ⁊ generari in diuinis accepta notionaliter ſunt idem inter ſe diuinis.
Iteꝫ dicē ꝙ pr̄ in diuis non ſit formaliter gn̄ans alia generatione ꝙ̄ illa qua filius formaliter eſt genitus

Cap. XXV.

Capitulum vigeſimūquintum.

Errores Joānis de mercuria ordinis ciſtercien.

Articuli condēnati p magiſtros pariſieñſes. Anno dñi. M.cccxlvij. ꝛ ꝓhibiti oibus baccalariis legētib⁹ qui legūt vel legerūt ſniās ſub pena priuationis ab oi honore facultatis quorū articulorum aliqui reputantur erronei aliqui ſuſpecti aut male ſonantes in fide.

Itē ꝙ ſatis erat po[ꝰ] ꝙ p volūtatē aut volitionē creatā chriſtus aliq̄d voluit qḋ nunꝗ̄ debuit euenire.

Itē ꝙ chriſtus potuit dixiſſe falſum ꝛ aſſeruiſſe aſſertione create vocali ꝗ̄ mentali.

Itē qualitercunqꝫ vult deus vult efficaciter eſſe.

Itē ꝙ deus facit ꝙ aliquis peccet ꝛ ꝙ ſit peccator. ꝛ vult voluntate beneplaciti ꝙ ille ſit peccator.

Item ꝙ nullus peccat volendo aliqualiter aliter ꝗ̄ deus velit eum velle.

Item ꝙ deus aliquid reprobat quod ipſe vult volūtate beneplaciti.

Itē quēlibet peccantem deus vult peccare volūtate beneplaciti ꝛ facit eum peccare ꝛ vult ꝙ peccet.

Itē ꝙ deus facit malū eē ꝛ peccatum eſſe.

Itē ꝙ peccatū magis eſt bonum ꝗ̄ malum.

Itē ꝙ aliquis faciat aliquid oino vt deus vult ipſum facere voluntate beneplaciti ꝙ talis peccet.

Itē quicunqꝫ peccat cōformat volūtatē ſuā voluntati bñplaciti dei ſic ꝙ illa vult ſicut de⁹ vult eū velle.

Itē ꝙ poſſibile eſt chriſtū ſm voluntatē creatā erraſſe ꝛ ſm hoiem mēdacium protuliſſe.

Itē ꝙ poſſet dici ꝙ aia chriſti vnita verbo ſaltez per accidēs poſſet odire deū vl̄ reſpuere ſiue deteſtari.

Itē ꝙ ſi aliq̄s hñs vſum libi arbitrij icidēs in tētatiōnē tātā ꝙ nō poſſit illi reſiſtē. moueat ad illecebrā cū aliēa vxore nō ꝯmittit adulteriū ꝛ ſic ḋ ali ꝯ pctis.

Itē ꝙ aliqua eſt poſſibilis paſſio cui volūtas etiam habitagr̄s ꝗ̄cūqꝫ ſine miraculo nō poſſet reſiſtere. q̄n eliceret actū ſm illā. ꝛ talis actus nō ē peccatū.

Itē ꝙ nō eſt peior demeritorie in caſu qui vitioſum habet habitū demeritorium cum actu ꝗ̄ qui habet habitum ſine actu.

Item ꝙ nō eſt peior moraliter qui vitioſuz hꝫ hitū ꝛ actū ꝗ̄ qui habitum euiſdem rōnis habet ſine actu.

Itē ꝙ nō eſt melior meritorie qui hꝫ habitū meritoriū ꝛ actū ꝗ̄ qui hēt conſimilez habitum ſine actu.

Itē ꝙ malus quacunqꝫ malitia actuali ꝛ habituali equalib⁹. adinuicez non eſt peior ex actuali ſiml̄ ꝗ̄ ex actuali tm̄ vel ex habituali tm̄.

Item ꝙ bonus quacunqꝫ bonitate actuali ꝛ habituali adinuicem equalibus nō eſt magis bonus ex vtraqꝫ ꝗ̄ ex habituali tm̄.

Itē ꝙ nulla creatura aut nulla circūſtantia rei bona diminuit peccatum quin ſit tantum quantum foret ſine illa ceteris paribus.

Item ꝙ pia intentio ꝛ naturalis pietas augent peccatum ꝛ nō diminuunt ceteris paribus.

Itē peccatū poſt lōgā cōſuetudinē cōmiſſum eſt minus ꝗ̄ foret ante conſuetudinem.

Itē ꝙ odiū proximi non eſt demeritorium niſi quia ꝓhibitum a deo.

Itē ꝙ probabiliter poſſet ſuſtineri cognitionem vel volitionē nō eſſe diſtinctā ab aia imo eſt ipſa aia ꝛ ſic ſuſtinēs nō teneret̄ nec cogeretur negare ꝓpoſitionē per ſe notā negare auctoritatē admittendaꝫ.

Itē ꝙ probabile eſt in lumine naturali nō eē accidētis ſed oēm rem eſſe ſubſtantiam: ꝛ ꝙ vbi nō eſſet fides hoc eſſet ponēdū vel probabiliter poni poſſet.

Itē ꝙ nō eſt euidēs euidētia reducta ad certitudinē p̄mi p̄ncipij q̄n qḋcūqꝫ qḋ ē poſſet ꝓduci nobilius.

Itē ꝙ tenētes vel cōiter tenēt ꝙ intētio volitio ſenſatio ſint qualitates ſubiectiue exiſtes in aia quas poteſt deus creare ſe ſolo ꝛ qui hoc ponere vult hēt cōcedere ꝛ dicere ꝙ de⁹ poteſt facere ſe ſolo ꝙ aia odiret proximū ꝛ deū non demeritorie.

Item ꝙ deus eſt cauſa aliqualiter actus demeritorij vt demeritorius eſt.

Item ꝙ deus eſt cauſa peccati vt peccatum ē ꝛ mali inquantum malum eſt.

Itē quecunqꝫ volūtas cauſat aliquid cauſat taliter in virtute prime cauſe.

Item ꝙ deus eſt cauſa maxima ꝛ immediata priuationis ꝛ iuſtitie in actu.

Itē ꝙ deus eſt actio ꝛ cauſa peccati et peccatum eſt.

Itē ꝙ deus eſt cauſa cuiuſlibet modi actus ꝛ cuiuſlibet circūſtātie ꝓducte.

Itē ꝙ a deo eſt ꝙ actus demeritorius ſit inquantuz demeritorius eſt.

Item ꝙ quacunqꝫ creatura demoſtrata hec eſt vera hec chimera itelligit̄ hec chimera pōt intelligi.

Itē ꝙ quacūqꝫ creatura demōſtrata hec eſt vera hec res maior deo poteſt cogitari.

Itē ꝙ propter opera alicuius futura bona deus preordinauit aliquē ab eterno.

Itē ꝙ aliquis p̄deſtinatus eſt ab eterno propter bonū vſum liberi arbitrij quē deus p̄ſciuit eū hiturꝫ.

Itē ꝙ non ſic gratis ꝛ miſericorditer deus predeſtinauit illū quem predeſtinauit quin ꝛ pro omnibus bonis ipſius futuris vel alterius.

Articuli cōtra magiſtrū Nicolaū de vltricuria. Anno dñi. M.cccxlvij. poſt feſtū oium ſanctorum.

Capitulum vigeſimū ſextum.

Iſti ſequentes articuli

fuerunt in romana curia condēnati p magr̄m Nicolaū ſupradictū publice in vniūſitate piſieñ reuocati.

Dixi ꝙ multis venerūt ad aium ex q̄b⁹ perpendi ſeu iudicaui bonum eſſe ſimpliciter ſcribere iſtum tractatum: ꝛ ꝙ vlterior dilatio diſplicebat deo: reuoco tanꝗ̄ preſumptuoſum ſuſpectum ꝛ periculoſuꝫ.

Itē ꝙ de reb⁹ per apparētia naturalia q̄ſi nulla certitudo hēri pōt. illa tm̄ modica pōt in breui tpe hēri ſi hoies itellectū ſuū ꝯuertāt ad res non ad intellm̄ A̅ Bř ſeu. Cōm̄[to⁹]. reuoco tanꝗ̄ falſum ꝛ erroneū.

Item ꝙ nō pōt euidēter euidētia predicta ex vna re inferri ſeu ꝯcludi aliā rē: vl̄ ex nō eē vni⁹ ad eē alteri⁹: reuoco tanꝗ̄ falſum ꝛ erroneum ꝛ ſuſpectum.

Itē ꝙ ille ꝓpōnes deus eſt de⁹ nō eſt penitus idē ſignificant lꝫ alio ꝛ alio modo. reuoco tanꝗ̄ falſum.

Itē qḋ dixi ꝛ ſcripſi ꝙ hec ꝓpō hō ē animal nō ē ſm fidē neceſſaria: nō attendēs: pro nūc neceſſariā connexeitatē ꝓdictorū terminorū: reuoco tanꝗ̄ falſuꝫ.

Itē dixi ꝓhdolor in pricipio primo qn̄ legi ſnias ꝛ in epl̄a ſcḋa ꝛ ſexta q̄s ſcripſi cōtra Bonifacium ꝙ ex eo ꝙ vna res eſt nō pōt euidenter euidentia ducta ex primo p̄n⁹ iferri ꝙ alia res ſit: reuoco tanꝗ̄ falſū.

Itē dixi in locis predictis ꝙ ex eo ꝙ vna res eſt non pōt inferri euidenter ꝙ alia res non ſit: reuoco tanꝗ̄ falſum ꝛ erroneum.

Itē ex eo ꝙ vna res nō eſt pōt euidēter iferri euidētia ducta ex p̄ p̄n⁹ ꝙ alia nō ſit: reuoco tanꝗ̄ falſuꝫ.

Itē ex eo ꝙ vna res non eſt non poteſt euidenter inferri ꝙ alia res ſit: reuoco tanꝗ̄ falſum.

Item dixi in epl'a ad Bonifaciū ꝙ certitudo euiden‑
tie non habet gradus: reuoco tanꝗ̄ falſum.
Item in eadē epl'a ꝙ de iuba māli: alia ab ala nr̄a nō
habemꝰ certitudinē euidētie: reuoco tanꝗ̄ falſum.
Itē in eadē epl'a ꝙ excepta certitudie fidei non eſt
alia certitudo niſi primi ꝑncipij vel que in primum
ꝑncipiuʒ pōt reduci vel ſolui: reuoco tanꝗ̄ falſum.
Itē in epl'a q̄rta ad Bonifaciū ꝙ hec conſequentia.
a eſt ⁊ priꝰ nō fuit: igit̄ alia res ab. a eſt euidēs euidē‑
tia deducta ex ꝑ̄ ꝑnꝰ: reuoco tanꝗ̄ falſū ⁊ hereticū.
Itē epl'a quinta ad Bonifaciuʒ ꝙ hec conſequentia
nō eſt euidēs euidētia deducta ex primo principio
ignis eſt approximatus ſtupe: ⁊ nullum eſt impedi‑
mentū: igitur ſtupa cōburetur: reuoco tanꝗ̄ falſuʒ.
Itē in eadē epl'a ꝙ nō ſcimꝰ euidēter ꝙ aliq̄ cā cau‑
ſet efficaciter que nō ſit deus. reuoco tanꝗ̄ falſum.
Itē in eadē epl'a ꝙ nō ſcimꝰ euidēter ꝙ aliq̄s ſit vel
eē poſſit effectꝰ nālıter ꝓductꝰ: reuoco tanꝗ̄ falſuʒ.
Itē in eadē epl'a ꝙ q̄buſcūq̄ acceptis que pn̄t eē cā
alicuius effectus non ſcimus euidenter ꝙ ad poſi‑
tionē eoꝝ ſequat̄ effectꝰ poſitiuꝰ reuoco tanꝗ̄ falſū.
Itē ꝙ neſcimus euidenter ꝙ in aliqua productiōe
ↄcurrat ſbctū: reuoco tāꝗ̄ falſū hereticū ⁊ erroneū.
Itē epl'a predicta ꝙ nl'la pōt eē ſimpliciter demōſtra‑
tio qua ex exiſtentia cauſarum demonſtretur exi‑
ſtētia effectꝰ: reuoco tanꝗ̄ falſuʒ hētıcū ⁊ erroneū.
Itē epl'a predicta ꝙ nō eſt nobis euidenter notuʒ ꝙ
poſſit fieri aliqua demonſtratio a priori realiter dif‑
ferenti: reuoco tanꝗ̄ falſum.
Itē ꝙ non poteſt euidenter oſtendi nobilitas vnius
rei ſuper aliam rem: reuoco tanꝗ̄ falſum.
Itē in predicta epl'a ꝙ quacūq̄ re demonſtrata nul‑
lus ſcit euidenter q̄n excedat in nobilitate oēs ali‑
as res: reuoco tanꝗ̄ falſum.
Item quacunq̄ re demonſtrata nullus ſcit euiden‑
ter quin illa ſcit deus: ſi per deum intelligamꝰ eēs
nobiliſſimum: reuoco tanꝗ̄ falſum.
Itē eadem epl'a ꝙ aliquis neſcit euidēter ꝙ vna res
ſit finis alteriꝰ: reuoco tanꝗ̄ falſuʒ hētıcū ⁊ erroneū
Itē eadeʒ epl'a in qualibet re oſtenſa nullus ſcit eui‑
denter quin ipſe idē debeat imponere honorē ma‑
ximum: reuoco tanꝗ̄ falſum.
Itē epl'a predicta ꝙ aliquis neſcit euidenter q̄n iſta
rōnabiliter poſſet concedi ſi aliqua res eſt deus ⁊ ꝓ‑
ductus: reuoco tanꝗ̄ falſum ⁊ erroneum.
Item dixi in vico ſtraminum ꝙ non pōt euidenter
oſtendi quin quelibet res ſit eterna: reuoco tanꝗ̄
falſum erroneū ⁊ hereticum.
Itē epl'a ſexta ad Bernardū dixi ꝙ pane demōſtra‑
to non pōt euidēter oñdi q̄n ibi ſit aliq̄ res que non
ſit accñs in inſtr̄o reuocatiōis. reuoco tanꝗ̄ falſum.
Itē. dixi epl'a ſeptia ꝙ pōt dici ſine ↄ̄dictiōe ad quaʒ
quis pōt duci ꝙ ois res de mūdo eſt ꝓducta: reuo‑
co tanꝗ̄ falſuʒ. hereticū erroneum ⁊ blaſphemum.
Itē epiſtola eadem dixi ꝙ iſta conſequentia non eſt
euidens. a. eſt productū: igitur aliquis producens
eſt. a. vel fuit: reuoco tanꝗ̄ falſum.
Itē epl'a nona ad Bernardum dixi ꝙ iſte ↄn̄tie non
ſūt euidētes: actꝰ intelligendi eſt: igit̄ intellectꝰ eſt
actꝰ volēdi ē: igit̄ volūtas eſt: reuoco tanꝗ̄ falſum.
Itē dixi ſemel in vico ſtraminū ꝙ nō pōt euidenter
oñdi q̄n que apparēt ſint vera: reuoco tanꝗ̄ falſuʒ.
Item dixi in quadā diſputatiōe ꝙ deꝰ ⁊ creatura nō
ſunt aliquid: reuoco tanꝗ̄ falſum.
Itē dixi in quadā diſputatione ꝙ ↄ̄dictoria adinui‑
cem ſignificāt idem: reuoco tanꝗ̄ falſum.

Itē dixi ꝙ vidi in dictis Ar̄ı'ˢ ⁊ Cōmē‑
tatoris q̄ōnes mille determiatas ↄ̄ q̄s
nō inueni rōnes demonſtratiuas: ſed
hi h̄n occurrūt aliq̄ue per q̄s videbat̄
mihi ꝙ ita poſſet teneri rōnes oppoſi‑
te ſic ꝓpoſite ab eis: q̄s tn̄ dixi nō eē de‑
terminatas ⁊ oppoſitas ſed ſolū probabiles. Iſtum
articulū aſſero falſum: ⁊ reuoco ſicut iacet.
Itē ꝙ cū notitia que pōt haberi ſm̄ apparētia nālia
poſſet in modico tp̄e mltū admirari ꝙ aliq̄ ſtudent
in Ar̄ı'ˢ ⁊ Cōmētatore. ⁊ vſq̄ ad etatē decrepitam
⁊ ꝓꝑ eoruʒ ſermones logicos deſerat res morales
⁊ cām boni cōis intātū ꝙ nūc exurrexit amicꝰ vita‑
tis. ſ. ꝙ ⁊ ipſemet ⁊ fecit ſonare tubā ſuaʒ: vt dormi‑
entes in ſomno excitaret. Contriſtati ſunt valde ⁊ q̄‑
ſi armati ad capitale bellum cōtra eum irruerunt.
Iſtum articulum reputo falſum ⁊ preſumptuoſum.
Itē ꝙ res abſolute ꝑmanētes de q̄bꝰ dr̄ cōiter ꝙ ge‑
nerant̄ ⁊ corrūpunt̄ ſunt eterne: ſiue ſint ſub̄e ſiue
accn̄ia: reuoco ⁊ aſſ'o tāꝗ̄ falſuʒ hētıcū ⁊ erroneū.
Itē ꝙ in rebꝰ nālibꝰ nō eſt niſi motꝰ localis diſgrega‑
tionis ⁊ ↄgregationis ita ꝙ q̄n ad talē motuʒ ſequi‑
tur congregatio corporū athomaliū nāliū colligant̄
adinuicē ⁊ ſortiūtur nāʒ vnius ſuppoſiti dicitur ge‑
neratio: quando ſegregantur dicitur corruptio. Et
q̄n per motū localē athomalia cū aliquo ſuppoſito
que ſunt talia ꝙ nec aduētus eoꝝ vl' facē ad motuʒ
ſuppoſiti vel ad id q̄d operatio nālis eiꝰ tūc dr̄ altera‑
tio. iſtum articulum aſſero hereticū ⁊ reputo falſuʒ.
Itē ꝙ lumē nihil aliud eſt q̄ʒ q̄dam corpa que nata
ſunt ſequi motū ſolis vel alteriꝰ corpis luminoſi ita
ꝙ ſit per motū localē taliū corporū aduenientium
ad preſentiam corporis luminoſi. Et ſi dicatur ꝙ
non ſit per motū localem quia in inſtāti ſit. Reſpon‑
det̄ ꝙ imo ſit in tp̄e ſicut ſonus: lʒ nō percipiamus
quia ſit ſubito: iſtum articulum reputo falſum.
Item ꝙ vniuerſum eſt ꝑfectiſſimū ſm̄ ſe ⁊ ſm̄ oēs
ſuas ptes: ⁊ ꝙ nulla pōt eſſe imperfectio nec in toto
nec in ꝑtibꝰ: ꝓꝑ h̄ opʒ totū ⁊ ꝑtes eē eternas nec trā‑
ſire de nō eē ad eſſe nec ecōuerſo. qꝛ ad illud ſeque‑
ret̄ neceſſario in vniuerſo vel in ꝑtibꝰ eius imperfe‑
ctio. iſtuʒ articulū reputo ⁊ aſſero falſuʒ ⁊ erroneū.
Item q̄cq̄d eſt in vniuerſo melius eſt ipſum q̄ʒ nō
ip̄m. iſtū articulū reputo ⁊ aſſero falſuʒ ⁊ erroneuʒ.
Item ꝙ due albedines aut quecūq̄ duo indiuidua
eiuſdē ſpēi ↄueniūt ad ſenſū vl' itellectū vt eadē res
ſunt oīno eadeʒ: nec debet eis negari aliq̄s gradus
idētitatis quātūcūq̄ ſint in diuerſis ſitibus vel ſup‑
poſitis. Iſtum articulū reputo falſum ⁊ erroneuʒ.
Item ꝙ ꝑmiatio bonoꝝ ⁊ punitio maloꝝ per hoc ſit
ꝙ q̄n corpa athomalia ſegregant̄ remanet quidam
ſpūs qui dicunt̄ vnus intellectꝰ ⁊ alius ſenſus: ⁊ iſti
ſpūs ſicut in bono ſe hn̄bāt in optima diſpōne ſic ſe
hēbūt ifinities ſm̄ ꝙ illa indicia ifinities congrega‑
bunt̄: ⁊ ſic in hoc bonꝰ ꝑmiabit̄: malus aūt pūıetur:
qꝛ infinities q̄n iterabit̄ ↄgregatio ſuoꝝ athomaliū
habebit ſemꝑ ſuam malā diſpoſitionē: vel pōt aliter
poni. Qd' illi duo ſpūs bonoꝝ q̄n dicunt̄ corrumpi
ſuppoſita eorum ſunt alteri ſuppoſito conſtituto ex
athomis ꝑfectiora. Et ꝙ tale ſuppoſitū ſit minoris
ꝑfectiōis: iccirco itelligibilis magis q̄ʒ priꝰ remeāt
ad eos. Iſtum articuluʒ aſſero falſum ⁊ erroneum.
Item ꝙ omne corruptibile includit in ſe repugnā‑
tiam ⁊ ↄ̄dictionē: reputo falſuʒ erroneū ⁊ hereticū.
Itē ꝙ iſti ↄclōni. Res ꝑmanētis nāe ſunt eterne ma‑
gis eſt aſſentiēdū q̄ʒ oppoſite. Et ſi aliq̄ dicant eam

negare

negare ſidē: ex h nō oſtēdit vel nō oſtēdūt ꝙ h non pñt dicē niſi mētiēdo. Iſtū articulum reputo falſuz.

Itē ꝙ act⁹ aīe nr̄e ſunt eterni: ſz qḋ aliqñ itelligimus aliqñ nō: h pro tāto eſt: q2 per motū ſpūalē redditur aliq̄ rō itelligibilis cū. ꝯiungunt aliqua circa ſenſum ſicut dicit in reb⁹ pmanentibus mutabilibus nihil eſt nouū de nouo in eſſe poſitū: cum aliq̄ res eſt aliquādo pñs alicui per motū localē cui ꝑmo non erat pñs. Iſtū articulū aſſero falſuz ⁊ reputo hereticum.

Itē qḋ ſuppoſita redibūt eadē nūo p reditū celeſtiū ad eūdē ſitū. Iſtū arti^m aſſ'o ſl'm ⁊ reputo erroneū.

Itē quod eadē itellectio q̄ nūc ē i pñs mihi erit poſtea pñs alteri ſuppoſito. Iſtū articulū reputo falſū.

Itē quod potētie nihil recipiunt ab obiectis ſz pñte obiecto: ſic ⁊ aliis ꝯcurrētib⁹ ad opatiōez potētie aliq̄ realitas efficit pñs aīe que ꝑus nō erat pñs: ⁊ tamē erat alteri pñs nec ſit pñs vt ſic per reſolutionez corporū arbomaliū vt dicit: ſz ſolū p quēdā motū ſpūalē iuxta gr̄am. Iſtū articulū reuoco ⁊ aſſero falſum in ſe ⁊ in ordine ad ꝑcedētē hereſim ſapientem.

Itē ſicut vilia tēdūt ad cētrū ⁊ ad terrā ꝑpter vnigeneitatē: q2 ſūt ſiīa: ignis aūt ad ignem ⁊ corpa alia nobilia ad ſibi ſiīa: ita videt quod ad aīas nobiles veniāt exēplaria nobilia ⁊ ad viles vilia: ⁊ que ſunt de terra terrea loquunt vñ talis aduct⁹ exemplaris nobiliū vel viliū videt atteſtari pfectionē vel impfectionē aīarū: q2 talia exēplaria vt ſic nō veniūt niſi propter vnigeneitatez. Iſtum articulum reprobo ⁊ reputo falſum.

Itē quod ſi nō ponēt gñationē nō ponēt ſbiectū ſed ſolū ordinē ipſi⁹ eāe poſt nō eē. puta h ens eſt ⁊ ꝑus nō fuit: vel ſi aliqḋ motū itelligeret h eēt reſpect⁹ fundat⁹ in ente nec ſub alio itellectu ꝯcederet ꝯcluſionem oppoſiti tā phoꝝ ex nihilo nihil fit. Iſtum articulum reputo falſum.

Itē q2: deſideriū nāle nō eſt fruſtra: iō q̄cq̄d deſideram⁹ aliquādo adipiſcimur. vnde quicūq3 appetit ire ad noſtram dominam aliquando ibit. Iſtum articulum reputo falſum erroneum ⁊ hereticum.

Itē anno. xxx. quo fecit iſtu3 tractatū fecit pclamari qḋ legeret librū politice Ariſtotelis ſub hac forma qḋ q̄cūq3 voluerit audire librū politicoꝝ Ariſtotel' vna cū q̄buſdā q̄ōnib⁹ in q̄b⁹ diſputat de iuſto ⁊ iniuſto p q̄s poterit nouas leges ꝯdere: ꝯditas ſi que ſint corrigēde corrigē: veniat ad talē locū ⁊ inueniet magr̄z Nicolaum de vltricuria qui docebit oīa iſta in dicta lectura. In q̄dam q̄ōne determinaſſe videt quod i aliq̄ caſu furtum ſit licitū ⁊ exēplificat i caſu qui ſequit. Ponat qḋ aliq̄s iuuenis hñ nat⁹ ineniat aliquē qui in breui valeat eū iſtruere i oī ſcia ſpeculatiua que pōt hēri de reb⁹ creatis: ⁊ nō velit facere niſi ille iuuenis det cētū libras q̄s ille iuuenis non pōt hēri niſi p furtuz. Dixi quod i hoc caſu furtū erit licitū illi iuueni. qḋ pbat ſic. Qḋ eſt amabile deo: illud eſt faciēdū: ſz qḋ ille iuuenis acq̄rat ſcia3 pfectā eſt amabile deo: ⁊ nō pōt per aliū modū fieri vt dictū eſt niſi per furtū: igit furtū eſt faciēdū. Iſtud articulū reputo ⁊ aſſero fatuū quo ad pconizationem hēticū quo ad determiationē: falſū q̄ ad pbatiōem.

Itē quod h ē principium primum ⁊ non aliud: ſi aliquid eſt aliquid eſt. Iſtū articulum aſſero falſum.

Item quod deus ⁊ creatura nō ſunt aliquid falſuz ⁊ ſcandaloſum eſt prout verba ſonant.

Itē ſignificabile cōplexe per iſtū cōplexū de⁹ ⁊ creatura diſtiguunt nihil eſt aſſero falſuz ⁊ ſcādaloſum.

Itē qḋ ē tñſit⁹ ꝯ ꝯdictorio i ꝯdictoriū ſine mutat ōe reali cuiuſcūq3 itriſeci. Iſtū articulū reputo falſum.

Itē quod quecūq3 diſtinguunt ſumme diſtiguunt ⁊ eq̄liter diſtinguunt. Iſtū articulum reputo falſum.

Itē quod de⁹ pōt ꝑcipe creature rōnabiliter vt hēat ipꝫ odio ⁊ ipſa obediēs plꝰ meret q̄z ſi ipꝫ diligeret ex ꝑcepto: qm̄ h faceret cū maiori conatu ⁊ magis ꝯtra ꝑpriā iclinationē. Iſtū articulū aſſero falſum.

Itē ſi aliq̄s velit ꝯformare volūtatē ſuā voluntati diuine: ſequit nec̄io altera pꝫ illi⁹ diſiūctiue vel quod de⁹ eū iſtrueret de oīb⁹ nec̄iis ⁊ ꝯcernētib⁹ ſalutē ſuā ita qḋ errare nō poſſet: vel qḋ nō erraret. ⁊ ſi erraret i quocūq3 actu ſuo ille error non eſſet ſibi imputandus nec peccaret: imo meret in omni actu ꝯ̄ite talē errorē: imo plus vel tātū q̄ntū eliciēdo actum oppoſitum ſequēdo iudiciū rōnis. Iſtum articulu3 aſſero falſum ⁊ reputo erroneum prout iacet.

Item ꝙ in ꝑncipio ꝑ ſuo tenuiſſe dī ꝙ q̄libet tenet plus diligere meliorem proximum ſe quā ſeipſum Iſtum articulum reputo falſum.

Item ꝙ in eccleſia ſci ſepulchri Pariſius predicaſſe dicitur: ꝙ quilibet tenetur plus diligere proximu3 meliorem. Iſtum articulum reputo falſum.

Itē ꝙ magr̄ Nicolaus de vltricuria ꝑdictus dicere debeat alte ⁊ itelligibiliter ꝙ ꝑpter iſtos articulos ⁊ ꝑpōnes per eū reuocatas: ac multos alios articulos falſos ⁊ hereticos huius epl̄e libelli: conbuſti fuerūt in ſcriptis reuocare debeat publice: ſolenniter: exꝑſſe: ꝑpōnes per eum corā nobis reuocatas: alios articulos a ꝑdictis aſſerēdo aliq̄s falſos: aliq̄s preſumptuoſos etia3 ⁊ ꝙ debeat iurare: inꝑſentia noſtra ad ſācta dei euāgelia quod nūq̄3 tenebit aut docebit etiam clam vel palam ⁊ repreſentauit ſe cācellario Pariſienſi ⁊ vniuerſitati magiſtrorum: ⁊ ſcolarium Pariſius ſtudentium ⁊ etiam regentiu3

Capitulum vigeſimumſeptimum.

Iſti articuli q ſequuntur ſunt cōdēnati ab epo pariſienſi ⁊ magr̄is theologie regētibus Pariſius. Anno domini. M. cccxl. in octaua Epiphanie domini.

Itē quod diuina eſſentia in ſe nec ab homine nec ab angelo videbitur.

Itē quod diuia eēntia lꝫ ſit eadē i patre ⁊ filio ⁊ ſpūſcō vt eſt eſſentia: tñ vt eſt forma ſiue in rōne forme eſt vna in pr̄e: ⁊ filio. ⁊ nō vna in ſpiritu ſancto.

Itē qḋ ſpūs ſcūs prout eſt amor vel nexus non ꝑcedit a patre ⁊ filio ſed tm̄ a patre.

Itē qḋ multe fuerūt v̄itates ab eterno q̄ nō erāt de⁹.

Itē quod corpa glorificata nō erūt i celo empireo cū angelis: ſed in celo criſtallino vel aliquo quod eſt ſupra firmamentū qḋ ꝑſumebāt dicere de btā v̄gine.

Itē qḋ ꝑ^m nūc ⁊ creatura nō ē creator nec creatura.

Item quod angelus in primo inſtanti ſue creatiōis fuit malus ⁊ nunq̄3 bonus.

Itē qḋ angelus in eodē iſtāti pōt eē i diuerſis locis.

Itē qḋ q̄ hēbit meliora naturalia habebit de neceſſitate meliorem gratiam ⁊ gloriam.

Item qḋ diabolus nunq̄3 habuit vnde ſtare poſſet.

Item nec adam in ſtatu innocentie.

Capitulum vigeſimūoctauum.

Copia cedule reuocationis q̄rūdā articulorū fratris Dionyſii ſoulechat ordinis fratrū minoꝝ facte per eūdē Pariſi⁹ ⁊ in curia romana.

Reuerēdi magr̄i mei ⁊ dñi dixi aliqua in ꝑncipio meo ſniarū que in nōnullorū aurib⁹ ma-

le ſonuerūt ⁊ ex eā. Ego veritate coactus: ⁊ ex ordinatione reuerendi pris dñi Cancellarij Pariſien. ac facultate theologie magiſtroꝝ tanq̄ eccleſie ⁊ dicte facultatis theologie humilis fili⁹ ipſa dicta in p̄ſato ꝑn° meo male poſita corrigo ſub hac forma. Quia tertia ↄcluſio articuli q̄rti fuit hec: ꝙ hec benedicta imo ſupbñdicta lex ⁊ dulciſſima: videlicet lex amoris de qua loquebar oēꝫ auſert ꝓprietatē ⁊ dñium: ꝓbaui qꝛ nō q̄rit vindictā qꝛ patiēs eſt. j. Coꝛ. xiij. non groſſitiē cordis: qꝛ patiens eſt doloris primi.

Item non eſt ambitioſa quantum ad honores. Non querit que ſua ſunt quātum ad tp̄alia: vñ gloſa: non emulat̄. i. nō inuidet: qꝛ nō eā aliena cōtriſtat felicitas: ſed alteri⁹ bonū diligit vt ſuū. Predictā ↄcluſionē reuoco tanq̄ falſam erroneā ⁊ hereticam: qꝛ xp̄s ⁊ ap̄li illā legē ꝑfectiſſime tenuerunt ⁊ adhuc multi tenēt ⁊ per dei grām tenebūt qui ꝓprietatē ⁊ dñiuꝫ hēbūt: dico ēt ꝙ auctoritas ap̄li ⁊ gloſa per q̄s probabā nō ꝓbāt dictā ↄcluſionē: nec ſūt ad ꝓpoſitū: vt apparet intuēti textū ⁊ gloſas auctenticas ſup illo. Ex illa ↄcluſione intuli correlariū primū ꝙ hec lex diſpēſat duo ꝓnoia poſſeſſiua. ſ. meū ⁊ tuū ꝓbaui: quia iſta duo vnū facit: imo etiā oīa in vnū congregat: ſicut Dionyſius dicit de celeſti hierarchia. ca. ꝑ i ꝑn°. Oē datū optimū ⁊ oē donū perfectū de ſurſuꝫ eſt deſcēdēs a pr̄e luminū. Sꝫ ⁊ cūctus a pr̄e luminis moti operatiōis ꝓceſſus ad nos bonitatis dono veniens rurſus ſicut vnū faciens virtus ſuſcitatione nos adimplet ⁊ ↄuertit ad ↄgregātis pr̄is deitatis ⁊ deificam ſimplicitatē: amor enī oīa vnuꝫ ⁊ vnius facit. ſ. dei: quia non querit que ſua ſunt. ſed que ieſu xp̄i.

Itē intuli 2^m correlariū ꝙ nō min⁹ facit oīa cōia charitas q̄ꝫ extrema neceſſitas: ꝓbaui: qꝛ ⁊ vnum ſit ex amore dei: ⁊ alterū ex amore ſui: ſꝫ affectio iuſti eſt intēſior ⁊ eligibilior q̄ꝫ cōmodum pro baccalaureo de ſcō Bernardo in ſcḋo correlario q̄rte ↄcluſionis articuli. igit̄ cōfirmaui p Auguſtinū in ꝓlogo ↄtra q̄nqꜫ hēſes dicētē ꝙ plus obligat charitas q̄ꝫ neceſſitas: dico nūc ꝙ illa duo correlaria vt ſequuntur ex concluſione predicta ſunt falſa: ⁊ dico ꝙ auctoritates ille quas adduxi non faciunt ad propoſitum.

Itē ex p̄dicta ↄcluſione intuli aliḋ correlariū qḋ fuit q̄rtū ꝙ legem hāc dedit xp̄s diſcipulis ſuis principaliter ⁊ actualiter exequendū nō ſolū habitualr̄. ꝓbaui: quia dixit. Hec mādo vobis vt diligatis inuiceꝫ ſicut dilexi vos. Joan. 15. Per iſtud correlariu⁹ intelligendo hāc legē amoris auferētē oēm ꝓprietatem ⁊ dominiū ꝑut ↄcl̄o dicit ſic intellectū reputo falſū erroneū. hereticum ⁊ ↄ̄ determinationē eccl̄ie. dico etiā ꝙ auctoritas quaꝫ allegaui non eſt ad propoſitum.

Itē cōcluſio q̄rta ⁊ finalis mea fuit ꝙ actualis abdicatio cordialis voluntatis ⁊ tp̄alis p̄tātis dñij ſeu auctoritatis ſtatū ꝑfectiſſimū oñdit ⁊ efficit: probaui: qꝛ hoc pro regula ꝑfectionis a chriſto datum eſt Matth. 17. Si vis ꝑfect⁹ eē vade ⁊ vēde omnia que hēs ⁊ da paupib⁹. Idē Luce. 11. Idē Mar. 10. vnde non dixit. Pone in arca aut in ſcrinio. ſed ſi videas paupes da. qꝛ vt dixit chriſt⁹ Matth. 26. Paupes ſemper hētis vobiſcū: me aūt non ſemper hēbitis: ⁊ dicebā ꝙ iō nō dicat hō hāc regulā a deo eſſe dataꝫ. ſꝫ aī p̄parationē. ſ. ſi opus ſit: qꝛ vbi ſemp opus eſt ſemp dꝫ fieri. Sed qꝛ reuera prius color ſufficit ad excuſationē agere volēti. Iſti volūt dare intelligere quod auricalcū eſt aurū ⁊ ſel mel: ſꝫ ſi ex ignorantia crederēt: vñ eſt qui querat ⁊ iudicet: qḋ ꝓbōnes dicūt hāc ↄcluſionē eē poſitā vlr̄: iōꝫ ipſam vlr̄ intellectam dico falſaꝫ erroneā ⁊ hereticaꝫ: qꝛ nec xp̄s nec ap̄li ſtatū ꝑfectiſſimū habuiſſent ⁊ auctoritates addaꝫ ꝓbādū adducte nō ſunt ad ꝓpoſitum vt pꝫ per gloſas ordinarias ⁊ doctores in hoc ſtudio ⁊ alibi approbatos. Alias ꝓbōnes vt ꝓbabāt iſtā ↄcluſionē reputo falſas ⁊ erroneas. Et vltimaꝫ dico falſam iniurioſam ⁊ ſcandaloſam. ¶ Ex predicta ↄcluſione quarta inferebā primū correlarium ꝙ xp̄ꝫ non abdicaſſe hi⁹ poſſeſſionē ⁊ ius in tp̄alib⁹ nō habetur ex noua lege imo potius oppoſituꝫ. qꝛ Matth. 8. filius hoīs non hēt vbi caput reclinet. Itē ſcḋm correlariū eſt illud ꝙ hāc legē pro regula perfectionis chriſt⁹ docuit ⁊ exēplo confirmauit probaui per regulā nunc dictā. Uade ⁊ vēde oīa que hēs ⁊c. Etiam quia vocati oīa dimiſerunt Mattheus theloniū: Petrus ⁊ alij retia. Matth. 19. Ecce nos reliquimus oīa. Iſta duo correlaria reuoco tanq̄ falſa erronea ⁊ heretica ⁊ ↄ̄ determinationē decretalis dñi Joānis pape que incipit. Quia quorūdam iter cetera dicentis oīa vir in cuiuſcūqꜫ ꝓprietate ⁊ in ei⁹ vſu Que q̄dem aſſertio cōtinet multa falſa: cū nec xp̄m expropriationeꝫ predictā in ſe ſeruaſſe: nec ēt impoſuiſſe ap̄lis: nec ſub voto ab eis fuiſſe aſſūptā euāgelica ſeu ap̄lica doceat hiſtoria: ſꝫ ↄ̄triū euidētius manifeſtat hec decretalis. Dico ēt ꝙ auctoritates nō ſūt ad ꝓpoſitum vt liq̄de apparet intuēti textum ⁊ gloſas ordinarias ⁊ approbatas. ¶ Preterea fuit correlarium quartuꝫ qḋ intuli ꝙ abdicatio rerū tp̄aliū ſm aī preparationē nullā aut valde imperfectā ⁊ fragilē oſtēdit ⁊ efficit ꝑfectionē: ꝓbaui p̄: qꝛ ſemper hūt paupes: ſcḋo qꝛ nō valet niſi ratione actus. igitur actualis eſt perfectior. iſtū articulum reuoco tanq̄ falſum ⁊ ſcādaloſum: nec ꝓbationes ſunt ad propoſitum.

Itē rñdēdo ad q̄ndā baccalariū de domo bti Bernardi: cum ille dixiſſet ꝙ xp̄s talia non abdicauit: illud negaui ⁊ dixi ꝙ chriſtus nihil ſibi retinuit. Iſta duo dicta reuoco tanq̄ falſa ⁊ heretica: qꝛ xp̄s loculos hūit ꝑ infirmos a fidelibus oblata conſeruans: que ⁊ ſuoꝝ neceſſitatib⁹ ⁊ alijs indigentibus tribuebat: vt ⁊ xp̄i euāgeliū ⁊ beatus Auguſtin⁹ ac etiam determinatio romani pontificis hec teſtantur.

¶ Ultimū correlariū qḋ poſui fuit ꝙ non plus curauit xp̄s de tp̄alib⁹ q̄ꝫ faciūt diuites de paupib⁹: probaui. qꝛ ſitiuit ⁊ nō hūit potum: ⁊ pro nobis nudus in cruce pepēdit: nūc dico ꝙ xp̄s de tp̄alibus curauit: qꝛ nō oīa abdicauit vt ſupi⁹ dictū eſt: qḋ autē innui de diuitib⁹ ꝙ nō curant de paupib⁹: h̄ retracto tanq̄ iniurioſū illi⁹ diuitib⁹ p q̄rū elemoſynas pauperes ſuſtētant̄. Hec igit̄ oīa male ſonātia ſic prius exꝑſſa in meo p̄dicto ſniarū ꝑn° male poſita reuoco ⁊ retracto vt dictū ē ꝓmittēdo bona fide. ꝙ illa de cetero nō tenebo nec dogmatizabo ⁊ ita iuro: veniam hūiliter iplorās de cōmiſſis. ¶ Hec oīa p̄dicta dict⁹ frater Dionyſius iterū oīno in p̄ntia magiſtri Guillermi romani lectoris ſacri palatij ap̄lici ⁊ alioꝝ nouē magiſtroꝝ in theologia prius reuocauit. ⁊ ad ſcā dei euāgelia iurauit ſe appellationē quā interpoſuerat nō ꝓſecuturū ac ↄcluſiones p̄dictas ⁊ correlaria tanq̄ falſa erronea ⁊ heretica abiurauit ſm tenorē reuocationis alias p eum facte pariſius modo ⁊ forma ſupi⁹ annotatis. Hec aūt reuocatio facta eſt Auinione in domo p̄fati magri Guillermi romani. Anno. M. ccclxv. die vltio mēſis Januarij inditione tertia: pōtificat⁹ ſciſſimi i xp̄o pr̄is ⁊ dñi nr̄i domini Urbani diuina ꝓuidentia pape ſexti anno tertio.

¶ Reuocatio articuloꝝ p̄dictoꝝ facta per eundē fratrē Dionyſiū

trē Dionyſiū in diſputatiōibus ſolēnibus publice facta in eccl'ia p̄dicatoꝝ pariſ'. Anno dn̄i. M.ccclxix. die iouis poſt Quaſi mō: de mādato reuerēdiſſimi in chriſto prīs ꝛ dn̄i dn̄i cardinalis beluacenſ. commiſſarij ad hoc per ſedem apoſtolicā deputati.

Itē cū debui exponere dicta mea in curia romana corā reuerēdiſſimis patribus dn̄is cardinalibus nemanenſi ꝛ rohrenſi addidi ꝓpoſitiones q̄ ſequūtur videlicet ꝙ chriſtus in morte oīa ſimpliciter abdicauit. iſtā reputo tanquā falſam erroneā ꝛ hereticā.

Itē dixi ꝙ q̄ corpus in ſepulchro manſit: ibi charitas abſtulit ab eo oēm ꝓprietatē ꝛ dn̄ium: iſtā reuoco tanquā falſam erroneam ꝛ hereticā.

Itē dixi ꝙ tūc vacauit ſedes gn̄alis dn̄i vſq; ad diē iſtā vt ſequit̄ ex predictis ſeu ad ſenſum p̄dictarū: reuocaui ꝛ reuoco tanquā falſam ꝛ erroneā.

Itē ꝙ aliq̄ dicūt ꝙ dixi in p̄dicta declaratōe: p̄mo q̄ lex amoris. i. charitas que ſtatū pfectū facit eſt inſeparabilis a nobis: ꝛ ꝙ loq̄bar de charitate ſiue de lege amoris: ex cuius obſeruatione ſeu obſeruantia vniuſcuiuſq; ſtat' pfectio mēſurat̄ loquēdo de meritoria pfectiōe in hoīe vſum rōnis hn̄te. ſcd̄o q̄ cuilibet creature rōnali hec lex nālit̄er eſt indita: ꝛ tertio ꝙ deus ſm hanc legē viuit. Iſtas ꝓpōnes non credo me dixiſſe neq; dixi: q̄ iſtas reputo falſas erroneas ꝛ hereticas: p̄dictas autē ꝓpoſitiones p me reuocatas abiuro ꝛ promitto eas de cetero nec tenere nec dogmatizare publice vel occulte: ꝛ veniā peciui ꝛ peto humiliter de cōmiſſis.

Capitulū vigeſimūnonum.

¶ Reuocatio magiſtri Joannis de calore. Anno domini M.ccclxiij.

Antequā deſcēdam ad

cōcluſiōes hēo aliq̄ dicere: q̄ in p̄ articulo meaꝝ reſperiorū poſui duas ꝓpōnes: vnā. ſ. ꝙ ſūm' legiſlator de' ipſe dign' eſt infinitis pfectiōib' quas nec habuit nec hꝫ nec hr̄e pōt. Nūc dico ꝙ iſta ꝓpō male ſonat: imo reputo eā in ſenſu cathegorico falſā: quē ſenſum facit. nec in illo ſenſu intellexi eā: ſed in ſenſu hypotetico. ſ. ꝙ ſi eſſent infinite pfectiōes imaginabiles quas deus non hꝫ adhuc eſſet dignus illis pfectionibus. Eodē modo de ſcd̄a ꝓpoſitione. ſ. ꝙ infinite pfectiōes ſimul in legiſlatoris eſſentia ſunt dignitas ad infinitas alias.

Itē q̄ ex p̄dicta kuli vnū correlariū. ſ. ꝙ dict' legiſlator dignificauit ſe in carne ad ſuam aſſumptionem hypoſtaticam: intellexi dignificauit. i. manifeſtauit. Iſtud aūt qd̄ vltra addidi. ſ. ꝙ ſi alias nō fuiſſet aſſūptus ſm hoīem dign' eēt q̄ frueret̄ ꝛ iſtud plaries reiteraui: dico ꝙ intellexi ꝛ ꝓtuli tanquā diſputabile: nūc dico ꝙ non eſt diſputabile ꝛ ꝙ eſt falſum.

Itē q̄ ꝓpoſui in mea ꝯcluſiōe tertij articuli ꝙ ſubducta ꝓrogatiua diſparis acceptiōis veritatis ſub falſitate ſtaret vt verus cultor nō ampli' q̄ falſus mereret̄ ꝛ iſtā plaries reiteraui: dico quod male ſonat: q̄ ꝓcedit ex vna ſuppoſitione impoſſibili: aliquib' tn̄ poſſet apparere poſſibilis.

Fuerūt pariſius quidā

diſcipuli cuiuſdā Almarici noīe ſtudētes piſi' q̄ dixerūt mortuo eo: ꝙ illud qd̄ alias eſt pctm̄ mortale vt ſtuprū factū in charitate nō eſt pctm̄ ꝓpter unitatem pctōꝝ ꝓmittētes: deū bonū ꝛ nō iuſtū dicētes: q̄ ab eccl'ia ꝑꝑ hi' cōdemnati a rege francie extra portas ſunt cōbuſti. Hereſiarcha vō coꝝ almaricus a gn̄ali cōcilio rome cōdemnatus eſt ꝛ excōicatus ꝛ ex ciuitate exhumatus: ꝛ cinis ꝛ oſſa p ſterquiliniū ſunt diſperſa ꝛ merito.

Capitulū triceſimū.

¶ Articuli Ludouici reuocati. anno dn̄i. M.ccclxxi.

Primo ꝓbando primā

ptē p̄me ſuppoſitiōis arguit̄ ſic. Ad qd̄libet nomen velle vel nolle reſpectu cuiuſlibet ꝓducibilis ad ex̄ ſequit̄ neccio mutatio in volūtate pfecta. Deinde arguit̄ hypotetice. Si de' de nouo aliquid vellet vel nollet ad ex̄ ſeu in deo eſſet nouū velle vel nolle ad ex̄ ipſe itriſece mutaret̄ igit̄ velle ꝛ nolle dicunt denoiationē itriſecā: ꝛ hec fuit mēs mea p h̄ ꝙ dixi in 2° ꝓpōne hui' ꝙ tā velle vel nolle ad extra eſt act' vitalis pfecte volūtatis ipſam imutās vitalr̄: nō itellexi ꝙ p velle ꝛ nulle de' mutaret̄ itrinſece: ſꝫ quod ſunt opa vitalia. Sꝫ q̄ apud multos iſte modus loquēdi velle diuinū imutar voluntatē diuinā: ſignificat. n. ꝙ ipſe intellc̄ mutat̄ ꝛ placet dn̄o cancellario ꝛ facultati ꝙ de cetero in diuinis tali mō q̄ uetat̄. Dixi in 2° correlario p̄' ſuppōnis qd̄ lꝫ pfecte volūtatis ſeu diuine eēntie qd̄libet intriſecum ſit abſolute neciūꝫ ſm ſuū eē reale: tn̄ eſt aliq̄d intriſecus cōtingēs ꝛ nō eſt neciūꝫ ſm ſuū eē formale: pꝫ de nolle ꝛ velle ductis ad extra. Iſtud ſic explano ꝛ dico qd̄ nihil itrinſecū deo ē cōtingēs ſm itellectū quē facit tāquā catholice fidei diſſonū. Silr̄ illud qd̄ dixi i 3° correlario qd̄ ſtat deū eē intriſece aliq̄lē ꝛ ipm̄ poſſe nō eē talē: ꝛ tn̄ ipm̄ eē tolē imutabilr̄ dꝫ ſic itelligi. i. ſtat deū aliq̄d velle ad ex̄ ꝛ ipm̄ poſſe hoc nunquā velle ꝛ tn̄ imutabilr̄. Qd̄ dixi in ꝓbatōe huius ꝙ nō ē icōuenīēs ꝙ aliq̄d ſit deus ſm ſuū eē reale: ꝛ tn̄ nō ſit deus ſm ſuū eē formale dꝫ ſic itelligi. i. ꝙ aliq̄d ſit de' realr̄: ꝛ tn̄ non aliq̄ formali denoiatiōe denolat̄ q̄ ſibi non cōpetit p̄ciſe q̄ deus: ſꝫ rōne alicuius effect': vn̄ ſupradicti dānāt hāc ꝓpōnē tanquā fidei diſſonā ſm itellectū quē facit. ſ. ꝙ aliud ē de' ſꝫ ſuū eē reale ꝛ tn̄ ipm̄ nō ē deus ſm ſuū eē formale.

Itē dixi in nono correlario: quod nō ſtat intellectū pfectū cognoſcere vera cōtingentia ꝛ illorū ad extra non eſſe ꝓductiuā voluntatem.

Itē dixi in decimo ꝙ pfect' itellectus ad eſſe pcti vt pctm̄ ē nō pōt imediate applicari cognoſcitiuo ꝛ qd̄ ex iſto ſeq̄tur finalr̄ pctm̄ eē vel deformitatē aie non eſt ꝓprie aliq̄ veritate verū: p̄m eſt male dictū ꝛ falſum: q̄ ad h̄ ſeq̄tur qd̄ de' nō cognoſceret pctā aut volūtatē diuinā hoꝝ eē ꝓductiuā: q̄rū vtrūq; ē falſum ꝛ ſcd̄m fuit alias ꝯdēnatū. Et alia correlaria p eo qd̄ p̄ ꝯueniūt falſa ſunt ꝛ male ſonāt. In 2° correlario 2' ſuppōnis dixi ꝙ ſtat aliq̄d eē actu miraculoſum ꝛ tn̄ in illo ꝙ ſic actuat nullā ponere pfectionē ſimplr̄ magri noſtri iſtū modū loquēdi non approbant. ſ. ꝙ deus actuet̄ ſicut nec illū ꝙ deus imutet̄.

Itē i quarto ꝛ q̄nto correlariis ſcd̄e ſuppōnis dixi qd̄ pfecta volūtas nō itēſi' diligit p̄deſtinatū q̄ diligat p̄ſcitū: ꝛ qd̄ nō plus intēdit ſiue diligit ſe quā diligat diabolū in eē nāli: nō debui iſta dicē q̄ in aurib' audiētiū male ſonāt ꝛ falſa ſunt: cū ſm Aug'm aliquid diligere ſit ei velle bonū: ꝛ ideo intēſius diligere eſt ei magis bonū velle: ꝛ ita cōiter intelligūt hoīes.

Correlariū octauū fuit tale qd̄ q̄libet volitio qua de' vult. a. eē nō min' diſtinguit̄ formalr̄ a volitione q̄ vult. b. eſſe quā de' diſtinguit̄ a mā p̄ma realr̄: ꝓbaui p h̄: q̄ q̄libet volitio qua de' vult. a eē imēſe formalr̄ diſtiguit̄ a volitiōe q̄ vult. b. eē. Correlariū h̄ ē falſum ꝓbatio erronea q̄ nō eſt admittēdū quali-

tercumq; ꝙ in deo ſint plura imenſa: aut plura immenſa eſſe diſtincta.

Correlariū nonū fuit: nullū velle imēſum ꝑfecte voluntatis ↄtinet aliq̄d ad extra ꝓducibile: hoc ē falſum q2 velle dei ē cā rerū. In ꝓbōne aūt correlarie ſcripſi ꝙ ſi potentie volitiue angeli: volitio dñi que ē immēſa eēt actualis volitio: qđ non reputo ipoſſibile ⁊ tñ ꝑ hꝰ volitionē ⁊c̄. Predictū correlariū nunquā putabā poſſibile nec credo dixiſſe eē poſſibile: ⁊ eſt erroneū: q2 alias fuit reprobatū: ac ēt q̄cq̄d ex eo ſeq̄tur inquantū ex hoc ſequit̄ eſt poſſibile.

In tertio correlario tertie ſuppōnis dixi ꝙ pctm̄ eſſe ꝑfecta volūtas deꝰ nō pōt imediate nolle ⁊ in alio ꝙ pctm̄ nō eſt imediate odibile a ꝑfecta volūtate. Iſta male ſonāt ⁊ diſcordāt ſcripture ⁊ dictis ſctōrū. hoc aūt intuli ex duobꝰ correlariis quoꝝ vnū fuit ꝙ ꝑfecta volūtas q̄cq̄d extrinſecus pōt imediate velle ꝑter imediate nolle ⁊ ecōuerſo. Aliud eſt q̄cq̄d immediate ipa pōt nolle pōt efficere: que applicata ad pctm̄ formalr̄ ſumptū falſa ſunt ⁊ male ſonant.

Itē ſextū correlariū fuit quolibet extrinſecū ꝑfecta libertati ſeu voluntati eque ab ipſa ē odibile ſicut diligibile ⁊ econtra: hec propoſitio eſt erronea: repugnare videtur voluntati diuine.

Scđa ↄcluſio mea fuit. Euidētie ad ↄdictoria in intellectu diuino formalr̄ imēſe formalr̄ repugnāt. dixi i ꝓbōne ꝙ q̄libet earū imēſa: nūc dico ꝙ illa ↄcluſio cū ſuis correlariis ⁊ ſua ꝓbōne male ſonat q̄ntū ad hoc ꝙ deſignāt̄ i deo eē plura ⁊ imēſa diſticta: qđ iā fuit hic ⁊ ſupiꝰ reprobatū. Quātū ēt ad hoc qđ dr̄ imenſe repugnāt male ſonāt: q2 ad hoc dat̄ itelligi ꝙ repugnantia ſit intrinſece in deo. Caplm̄ xxxi.

Forma ⁊ modus reuocatiōis facta pariſiꝰ ꝑ fratrē Guidonē ordinis heremitarū ſancti Augu. actu legētis pariſiꝰ ſnias in ſcholis dicti ordinis. Anno dñi. M.cccliiij. xvj. die menſis Maij. Et hoc anno legēdo ⁊ ridendo ambulaui in magnis ⁊ mirabilibꝰ ſup me: vbū veritatis nō recte tractādo: ſed vbis ↄtēdēdo ꝓphanis ⁊ vaniloq̄s q̄ ad impietatē ꝓuocāt ⁊ audiētiū ſubuerſionē: ex q̄bus factus ſum occaſio ſcādali in ſanctiſſima facultate ⁊ ordine meo qđ mihi diſplicet bono corde: iccirco iuxta piā ⁊ ſanctā ordinationē dñi Cancellarij pariſien. ac ceteroꝝ magrōꝝ reuerēdorū theologice facultatis: quorū correctioni ⁊ ordinatiōi me ſubmiſi ⁊ ſubmitto dcā mea ſcripta volo reuocare ⁊ itētionē meā oſtēdere bonā: nō obſtātibꝰ dictis ⁊ ſcriptis in forma que ſequit̄. Et lȝ dñi ⁊ magr̄i reuerendi iſtas ↄcluſiones poſuerim nō eſt intētionis mee nec vnq̄ fuit ꝑ dei gratiā eas ſuſtinere ꝑtinaciter.

Reuocatio facta Pariſius. Anno dñi. M.ccciiij.

Primo dixi iſtā ↄcluſionē. Charitas q̄ ſemel labit̄ vel ꝑdit̄ nunq̄ fuit vera charitas: ⁊ iā ꝓbaui ↄ baccalariū btē marie de mōte carmelo: hāc reuoco tanq̄ falſaȝ ⁊ hereticā: ⁊ ēt que eneruat effectū ſcrōrū. ſ. baptiſmi ⁊ pnie ⁊ ēt ↄ decretū eccl̄ie in. c. fidelr̄. ex̄ de ſum. tri. ⁊ ſi. ca. in cle. ēt tāq̄ ſeipſaȝ itenimētē: qđ n. nullo mō vere eſt deſeri nō pōt: vt ait Grātius: ⁊ ꝓſumptuoſe poſitū eē q2 eā dixi valde ꝓbabilē ⁊ tñ ē ↄ concluſionē ⁊ doctoꝝ opinionē. ſ. magr̄i ſniarū: Gratiani ⁊ plurium alioꝝ. Si q̄ vero auctēs Auguſtini vel alioꝝ videant̄ ad oppoſitū itelligēde ſunt de charitate finali q̄ manet in patria: de qua loquit̄ aplūs. j. ad Coꝝ. 13. Charitas nunq̄ excidit. Uel itelligēdū de charitate ſcḋm efficaciā vt magiſter meꝰ videtur gloſare.

Scđo ex hoc intuli ꝙ ꝑſcitus exn̄s in charitate nō pōt mereri vel elicere actū meritoriū vite eterne iuxta ſcalā vite noſtre. reputo falſum ⁊ contumelioſum.

Tertio dixi ↄ baccalariū ꝑdicatoꝝ cōferēdo cū eo ipſa ꝙ hō mereret̄ vitā eternā de cōdigno. i. ꝙ ſi nō daret̄ ei fieret ſibi iniuria ⁊ ſcripſi ꝙ deus faceret ſibi iniuriā ⁊ hāc ꝓbaui: iſtā reuoco tanq̄ falſaȝ: hereticaȝ ⁊ blaſphemā ⁊ mihi ↄdicētē concluſiōe infra recitāda q̄ dicit totum eſt a deo ita ꝙ nihil a voluntate.

Quarto dixi in diſputatiōe ridendo de quolibet ꝙ ſi nullū eēt liberū arbitriū adhuc eēt pctm̄. qđ ſcripſi in hac forma. pono vnū ꝓbabile. ſ. ſi nullū eēt inītū vel volitū adhuc eēt pctm̄ tāti mali vel meriti. ꝓbatio fuit q2 imaginato ꝙ nullū eſſet arbitriū adhuc eēt in dei cōtuitu malū: hanc reuoco tanq̄ falſaȝ: manifeſte erroneā ⁊ hereticā ſcādaloſaȝ ⁊ blaſphemā.

Quinto dixi ꝙ bonū meritū eſt a deo ita ꝙ nihil eſt a voluntate: quā in hac forma ſcripſi tantū meriti eſt ex quāto hñplaciti intētū ⁊ volitū nō ex quanto: hanc reuoco tanq̄ falſaȝ ſcādaloſaȝ ⁊ in fide ſuſpectaȝ ⁊ mihi ↄdicētem in tertia ꝓpoſitiōe ſupius reuocata.

Sexto dixi ꝙ deꝰ pōt aliquē neceſſitare ꝑueniēdo voluntatē ad bonū actū: quē errorem ſcripſi in hac forma: deꝰ q̄nq̄ ꝑuenit ita volūtatē puri viatoris ꝙ nūq̄ pōt in nō actū meritoriū ꝓbaui ſic: aliter ſequeret̄ ꝙ hō poſſet mutare diuinū ꝓpoſitū. Scđo ꝙ nō poſſet facere hoiem mēdacē. alia ſnia ꝓbabilis ē iſta ꝙ deus poſſet neceſſitare aliquem ad bonū actum ꝑueniendo: hec ſuſtineri pōt. Probatiōem tñ adduxi ad hanc ſcandaloſam ⁊ in fide ſuſpectam.

Septimo dixi: ꝙ eſt dare plures vnitates que non faciunt numerū: qđ reuoco tanq̄ falſum ſcādaloſuȝ ⁊ in fide ſuſpectū quantū ad trinitatē in diuinis.

Octauo dixi ⁊ ſcripſi ꝙ nulla creatura rōalis ſpāliter eſt in ſe niſi q2 deus ē ſibi eē ⁊ ex hoc intuli in eodem ſcripto ꝙ in oī eo qđ nō ē deus eēntialius eſt nō eē quā eē ipȝ: has reuoco falſas falſe poſitas ⁊ errōeas.

Nono dixi ⁊ ſcripſi ꝙ aliq̄d pōt eē ſine tpe in merito ⁊ pctō: ⁊ ꝓbaui q2 poſſibile fuit vel eſt aliqđ eē in inſtanti eternitatis in merito: et ↄtr̄ in inſtanti tpis in pctō ⁊ iterato in inſtāti eternitatis in merito hāc reuoco cū ſua ꝓbōne tanq̄ falſam fatue poſitā ⁊ inintelligibilem. Capitulum. xxxij.

Reuocatio facta. Anno dñi. M.ccclij.

Quia ego ſimō i reſpōdēdo i veſpis exponēdo vel declarādo terminos qđ nis ꝙ hoc nomē Ieſus dcm̄ ē de deo accñtalr̄: ⁊ ex ꝑte ſignificat filiū dei q̄ aſſūpſit nāȝ hūanā. Ponēdo ↄcłones poſui ꝑ p̄ᵃ ↄcłone ꝙ hec ꝓpoſitio eſt poſſis Ieſus nō eſt deꝰ. ꝓbaui ex eo ꝙ humāitate aſſūpta ꝑ poſſibile depoſita: Ieſus non eſt deus: ⁊ intuli qđ hec eſt poſſibilis: Ieſus pōt non eſſe deus.

Scđo qđ Ieſus pōt eē ⁊ nō eē Ieſus. expōnē ⁊ ſignificationē huꝰ nois ieſus reputo inſufficiētem: falſificātē cōcłonē ⁊ correlariū: poſito nāq; qđ hoc nomē ieſus ſigt illud qđ ſigt hec orō filꝰ dei q̄ aſſumpſit nāȝ hūanā: hec Ieſus nō ē deus nō ē poſſis ſicut nec iſta filius dei q̄ aſſumpſit nām humanā non eſt deus.

Itē poſito eodē: hec: Ieſus pōt eē et nō eē: deꝰ ē falſa ſicut illa filꝰ dei q̄ aſſumpſit nāȝ hūanā pōt eē et nō eē filius dei q̄ aſſumpſit nām hūanā. hanc ↄcluſionē reputo ſicut hereticā ſtante dicta poſitione.

Itē poſt ſcđaȝ ↄcłonē itali ꝑmū correlariū ꝙ ieſus pōt

nō eſſe

nō eē de⁹: ſm ꝙ ieſus nō pōt deſinere eē de⁹: correlaria non fuerunt ponēda ſine diſtinctionibus: itaqꝫ expono ea ⁊ dico ꝙ ſi termin⁹ ſubiectus Ieſus ſtat pro ſimplici perſona que dr̄ ieſus correlaria ſunt catholice tenenda. Si vero idē terminus ieſus ꝓ vno chriſto ex perſona verbi ⁊ humanitate conſtituto videlicet ꝓ implicito qđ ſignificat ⁊ pro quo ſtat in dicto prime cōcluſionis ⁊ in dicto primi correlarii ex cōcluſione prima illati ipſa correlaria nō ſunt catholica ſed falſa: nec ēt ſtant cū concluſione prima nec cū correlario primo ex cōcluſione prima illato.

Itē poſui ɔclōnē ſcđaꝫ ꝙ nulla res q̄ ē de⁹ pōt nō eē de⁹: ⁊ intuli correlariū tertiū ꝙ nulla res ē aut pōt eē q̄ mō nō ſit deus ⁊ aliqn̄ poſſet eē de⁹. Correlariuꝫ q̄ꝫ q̄rtū ꝙ nulla res ē aut eē pōt q̄ poſſit īcipe eē de⁹ cōclōnē ſic vl̄r itellectā ꝙ termin⁹ ſbci⁹ diſtribuat̄ ꝓ re q̄ ꝑ cōicationē ideomatū eſt vel pōt eē deus: reuoco tanq̄ꝫ falſaꝫ ⁊ hereticā: correlaria ēt tali vniuerſalitate itellecta reputo ſicut falſa erronea ⁊ hētica.

Itē poſui ɔclōnē tertiā ꝙ de⁹ pt̄ aliqualr̄ ſe hr̄e q̄liter ſe nō hꝫ ac ēt eē aliq̄lis q̄lis nō eſt. Et ad ꝓbādum hͦ īduxi ꝓ exēplo ꝙ de⁹ pt̄ pōt eē hō ⁊ nō eē hō: cōcluſio vt poſita fuit non bn̄ ſonat in eo ꝙ rōne relatiui reciproci ſonat ꝙ ſubē dei de nouo poſſit aduenire habitudo aut q̄litas realis: ⁊ iō itellectus quē hūi poſitus fuit exprimēdus in his v̄bis: aliqua creatura ſe pōt hr̄e aliqualr̄ ad deū q̄liter ſe nō hꝫ. Exēplū ēt ad ɔclōnē nō ɔuenit: qm̄ adhuc poſito ꝙ de⁹ pt̄ pōt eſſe hō ⁊ non eē hō ꝓprie ſequit̄ ꝙ de⁹ pōt eſſe aliq̄d qđ non ē ſicut ex decretali arguit̄ ex̄ de here. c. cū chriſtus. ⁊ non ſeq̄tur ꝓprie ꝙ deus pt̄ poſſit eſſe aliq̄lis q̄lis nō eſt aut aliqualr̄ ſe hr̄e qualr̄ nō ſe hꝫ. Ex concluſiōe tertia intuli tertiū correlarium ꝙ q̄uis ieſus fuerit ab eterno ſemꝑ pt̄i coeq̄lis: tn̄ aliqn̄ fuit deus qn̄ non fuit ieſus. Iſtud correlariū aliqn̄ Ieſus erat deus qn̄ non erat de⁹: male ſonat ⁊ erronee.

Itē ex concluſione q̄rta intuli q̄rtū correlariū ꝙ filius dei qn̄ incipiebat eē fili⁹ virginis non incipiebat eē aliq̄d. Iſtud correlariū ꝓut in diſtictiōe poſitum fuit reuoco ſicͭ erroneū ⁊ hereticuꝫ: qm̄ fili⁹ dei qn̄ incipiebat eē fili⁹ v̄gis īcipiebat eē aliq̄d ſm ꝙ hō ⁊ incipiebat eē aliq̄d qđ prius non erat.

Itē ex ɔclōne q̄rta intuli vltimū correlariū ꝙ nunq̄ꝫ hic hō demōſtrato q̄ eſt chriſtus fiebat xp̄s: ⁊ ꝓbaui ex eo ꝙ nec purus hō fiebat chriſtus: nec hō chriſt⁹ fiebat xp̄s: correlariū iſtud ꝓut indiſtincte fuit poſitū: reuoco ſicut falſuꝫ ⁊ erroneū: qꝛ in ſenſu quo hō demſtatus ſteret ꝓ filio dei ɔcedendū eſſet: ꝙ aliqn̄ hic hō fiebat chriſtus qꝛ filius dei viui nūc eſt hō aliquando fiebat hō dicente euāgelio. Verbū caro factum eſt ⁊c̄. Capitulum trigeſimūtertiū.

Iſti ſunt articuli in q//

b⁹ magr̄ ſniarū nō tenet̄ cōiter ab oib⁹ ⁊ ꝑ p̄mi libri.

Primo ꝙ charitas qua diligim⁹ deū ⁊ ꝓximū ē ſpiritus ſanctus. diſt. xvij. ca. ij. vel ꝙ charitas q̄ ē amor dei ⁊ proximi non eſt aliquid creatum.

Scđo ꝙ noia numeralia dicta de deo dicuntur ſoluꝫ relatiue. diſt. xxiiij. ca. Et ſi diligenter. vel hec noia numeralia trinus ⁊ trinitas non dicunt poſitionem ſed priuationem tm̄.

Tertio ꝙ ſimile ⁊ equale ſimilr̄ dicuntur de deo priuatiue. diſt. xxi. ca. Et hoc idem.

Quarto ꝙ de⁹ ſꝑ pt̄ q̄cq̄d aliqn̄ potuit ⁊ vult q̄cq̄d voluit ⁊ ſcit q̄cq̄d ſciuit. di. xliiij c. Preterea qꝛ ſolet.

In ſecundo libro.

Primo ꝙ angeli non meruerūt beatitudinē ꝑ grām ſibi datā: ſꝫ ꝙ p̄miū ꝓceſſit meritū ⁊ poſtea meruerūt ꝑ obſequia fidelibus exhibita. diſt. v. ca. Hic quer̄i ſolet vel ꝙ angelis p̄mium preceſſit ⁊ meritū reſpectu premii ſubſtantialis habet ſubſequi.

Scđo ꝙ angeli in merito reſpectu eſſentialis p̄mij ⁊ in ipſo premio ꝓficiunt vſqꝫ ad iudiciuꝫ. diſt. xj. ca. Preterea illud.

Tertio ꝙ charitas ē ſpūs ſcūs. ſ. illa ꝗ aīe qualitates informat atqꝫ ſanctificat. diſt. xxvij. ca. Cum igitur.

Quarto ꝙ in veritate hūane nāe nihil tranſit extrinſecū. ſꝫ ꝙ ab Adā deſcēdit per ꝓpagationeꝫ auctum ⁊ multiplicatū reſurget in iudicio. diſt. xxx. ca. penul. Quib⁹ videt̄ vel ꝙ nihil de cibis trāſit in veritateꝫ humane nāe nec per gn̄ationem nec ꝑ nutritioneꝫ.

In tertio libro.

Primo ꝙ aīa a corpe exuta ſit ꝑſona. diſt. ij. ca. Hic opponitur a quibuſdam.

Scđo ꝙ chriſtus cōuenīēter mortuus ⁊ nō mortuus dicitur paſſus ⁊ non paſſus. diſt. xxi. ca. vltimo.

Tertio ꝙ xp̄s in triduo mortu⁹ fuit hō. di. xxij. c. j.

In quarto libro.

Primo qđ ſacra legalia non iuſtificabāt ēt ſi cū fide ⁊ deuotione fierent. di. j. ca. Non igitur.

Scđo ꝙ hō ſine medio videbat deū ante pctm̄ eadē di. ca. Triplici.

Tertio ꝙ circuncīſio non conferebat gratiā ad bene operādū nec virtutes ad augmētū: ſed ſolū ad peccata dimittēda valebat eadē diſt. ca. Duo igitur.

Quarto ꝙ paruuli ante octauū diē morientes incircūciſi peribant ⁊ ꝙ cā neceſſitatis poterant ante circūcidi: eadem diſt. ca. Si vero.

Quinto ꝙ quedā ſacra noue legis inſtituta ſunt in remediū tm̄: vt m̄rimoniū. di. ij. ca. j. Iam ad ſacra.

Sexto ꝙ baptizati baptiſmo. Ioannis nō ponentes ſpem in illo. nō erāt baptizandi baptiſmo chriſti. di. ij. ca. vlti. Hic ɔſiderādū: vl̄ alr̄. baptiſm⁹ Ioānis cū īpoſitiōe manuū eq̄pollebat baptiſmo xp̄i: ita ꝙ baptizatus baptiſmo. Ioānis nō erat baptizandus.

Septimo ꝙ deus potuit dare potēciā creature creandi ⁊ iterius abluēdi i. pctā dimittēdi diſt. v. ca. vlti. Hic querit̄ que ſit. Uel ſic qđ de⁹ poterat dare ptātē alijs baptizādi interi⁹: ⁊ qđ creatura potuerit ſuſcipe. ⁊ ſilr̄ qđ de⁹ pōt ptātē creādi creature cōicare ⁊ creare per creaturam tanq̄ꝫ per miniſtrum. di. v.

Octauo qđ ſciſmatici degradati: p̄ciſi ab eccleſia heretici: excōicati non habent ptātem conſecrādi corpus chriſti. diſt. xiij ca. Illi vero.

Nono quod brutum non ſumit veruꝫ corpus chriſti et ſi videatur. diſt. xiij. ca. Illud etiam ſane.

Decimo ꝙ ſcientia diſcernendi vt notat habitū ſcientie ſit clauis. diſt. xix. ca. j.

Undecimo ꝙ ep̄i ſymoniaci degradati non pn̄t conferre ordines. diſt. xxv ca. De ſymoniacis.

Duodecimo ꝙ ſcđs maritus alicuius mulieris incognite carnalr̄ a primo ſit bigamus ꝑ cognitionē illius et ꝓhibet̄ ab ordinibus. diſt. xxvij ca. vlti.

Decimotertio ꝙ cognoſcens ſororē vxoris ſue nō tenet̄ vxori petēti debitū reddere. di. xxiiij. ca. đ his.

Decimoquarto ꝙ ille q̄ vxore viuente duxit aliaꝫ in aliena p̄ria q̄ rediēs ad ɔſciaꝫ vult eā dimittē ⁊ non pt̄: ſi cogit̄ ab eccl̄ia remāere et debitū reddē qꝛ ſibi nō credit̄. dicͭ magr̄ qđ īcipit excuſari ꝑ obediētiā et timorē: et tenet̄ reddē debitū ſi petat̄ di xxxviij. c. vl.

Decimoquinto ꝙ peccata deleta nō pateſiant alijs in iudicio. diſt. xliiij. ca. Hic queritur vtruꝫ electis.

¶ Determinatio Pariſius facta p almam facultatez theologicā. Anno dñi. M.cccxciij. ſuper quibuſdaz ſuperſtitionibus nouiter exortis.

Prefatio.

Uniuerſis ortho//doxe fidei zelatorib⁹ Cācellarib⁹ eccl'e Pariſieñ. ⁊ facultas theologie in alma vniuerſitate Pariſieñ. mēte nr̄a cū integro diuini cult honore ſpez hēre in dñ̄o: ac in vanitates ⁊ inſanias falſas nō reſpicere. Ex antiquis latebris emergēs nouiter errorū feda colluuio recogitare cōmonuit: q̄ plerūq3 veritas catholica apud ſtudioſos in ſacris l'ris aptiſſima eſt: que ceteros latet: nimirū cū hoc ꝓpriū hēat oīs ars manifeſtā eē exercitatis in ea: ſic vt ex eis conſurgat illa maxima. Cuilibet in ſua arte perito credendū eſt. Hinc ē oratio num illud qđ Hiero⁹ ad Paulinū ſcribēs aſſumit. Quod medicoꝝ eſt ꝓmittūt medici: tractant fabrilia fabri. Accedit ad hec in ſacris l'ris aliud ſpeciale qđ nec expīentia ⁊ ſenſu cōſtāt vt alie artes nec p̄it ab oculis circūuolutis nube vitioꝝ facile deprehendi. Excecauit enim eos malitia eoꝝ. Ait ſiq̄dē Apl's q̄ pp auaritiā multi errauerūt a fide: ꝓpter ea nō irrōnabil'r idolorū ſeruitus ab eodē nolatur: alii pp ingratitudinē qui cuz cognouiſſent deū: nō ſicut deuz glorificauerūt in oēz idolatrie īpietatē (ſicut idem cōmemorat) corruerūt. Porro Salomonē ad idola Sydonē ad magicas artes ꝑtraxit dira cupido. Alios poſtremo miſera timiditas tota ex craſtino pendēs in obſeruatiōes ſupſtitioſiſſimas īpiaſq3 depulit: quēadmodū apud Lucanū de filio Pompei magni: ⁊ apud hiſtoricos de plurimis notū ē. Ita fit vt recedēs pctōr a deo declinet in vanitates ⁊ inſanias falſas ⁊ ad eū qui pater eſt mēdacij tandē īpudēter palāq3 apoſtatando ſe cōuertat. Sic Saul a dño derelictus phitoniſſam cui prius aduerſabaẗ conſuluit: ſic Ochozias deo iſrael ſpreto miſit ad cōſulendum deū acharon. Sic deniq3 eos oēs qui fide vel ope abſq3 deo vero ſunt vt a deo falſo ludificenẗ neceſſe eſt. Hāc igiẗ nephariā peſtiferā mortiferāq3 inſaniarū falſarū cū ſuis hereſib⁹ abominationē plus ſolito nr̄a etate cernētes inualuiſſe ne forſan chriſtianiſſimū regnū qđ oliz mōſtro caruit ⁊ deo ꝓtegēte carebit inficere valeat tam horrēde īpietatis ⁊ perniciōſiſſime ↄtagionis monſtrū: Cupiētes totis conatib⁹ obuiare. Memores inſup nr̄e ꝓfeſſiōis: proq3 legis zelo ſuccēſi paucos ad hanc rē articulos dānationis cauterio (ne deinceps fallant incogniti) notare decreuim⁹ rememorātes inter cetera innumera dictū illud ſapiētiſſimi doctoris Auguſtini de ſupſtitioſis obſeruatiōibus. Qđ qui talibus credūt aut ad eoꝝ domū euntes aut ſuis domibus introducūt aut īterrogant ſciant ſe fidē chriſtianā ⁊ baptiſmū ꝑuaricaſſe ⁊ paganū ⁊ apoſtatā. i. retro abeuntē ⁊ dei inimicū ⁊ irā dei grauiter incurriſſe niſi eccl'iaſtica pnīa emēdatus deo recōcilieẗ: Hec ille. Neq3 tn̄ intētio nr̄a eſt in aliquo derogare q̄buſcunq3 licitis ⁊ veris traditiōib⁹ ſciētijs ⁊ artib⁹: ſ3 inſanos errores atq3 ſacrilegos īſipiētiū ⁊ ferales ritus ꝓ quāto fidē orthodoxā ⁊ religionē chriſtianā ledūt: cōtaminūt: inficiūt radicitus q̄ntum phas nobis ē extirpare ſatagimus: ⁊ honorē ſuū ſincerū relinquere veritati.

Eſt autez primus articulus

Eſt autez primus articulus q̄ ꝑ artes magicas ⁊ maleficia ⁊ inuocatiōes nephariās querere familiaritates ⁊ amicitias ⁊ auxilia demonum non ſit idolatria Error. Qm̄ demō aduerſarius ꝑtinax ⁊ implicabilis dei ⁊ hoīs iudicatur nec eſt honoris vel cultꝰ cuiuſcunq3 diuini vere ſeu ꝑticipatiue vel aptitudinaliter ſuſceptiuus vt alie creature rationales non damnate nec in ſigno ad placitum īſtituto: vt ſunt imagines ⁊ templa deus in ipſis adoratur.

Scđs articulus q̄ dare vel offerre vel ꝓmittere demonibus qualemcunq3 rem vt adimpleant deſiderium hoīs: aut in honorem eorum aliquid oſculari vel portare non ſit idolatria. Error.

Tertius q̄ inire pactū cū demonibus tacitū vel exp̄ſſum non ſit idolatria vel ſpēs idolatrie vel apoſtaſie Error. Et intēdimus eſſe pactū implicituz in oī obſeruatione ſupſtitioſa: cuius effectus non debet a deo vel nr̄a rationabiliter expectari.

Quartus q̄ conari ꝑ artes magicas demones in lapidibus: annulis: ſpeculis aut imaginib⁹ noīe eorū cōſecratis vel potꝰ execratis includere cogere ⁊ artare vel eas velle viuificare: nō ſit idolatria. Error.

Quintus q̄ licitum eſt vti magicis artibus vel aliis quibuſcunq3 ſupſtitionibus a deo ⁊ eccleſia prohibitis pro quocunq3 bono fine Error. q2 ſm̄ Aplm non ſunt facienda mala vt bona eueniant.

Sextus q̄ licitum ſit aut etiam ꝑmittendum maleficia maleficiis repellere. Error.

Septimus q̄ aliquis cum aliquo poſſit diſpenſare in quocunq3 caſu: vt talibus licite vtaẗ. error.

Octauus q̄ artes magice ⁊ ſiles ſupſtitiōes ⁊ eaꝝ obſeruatiōes ſint ab eccl'ia irrōnabil'r ꝓhibite. Error.

Non⁹ q̄ de⁹ ꝑ artes magicas ⁊ maleficia inducat cōpellere demōes ſuis inuocatiōib⁹ obedire. Error.

Decim⁹ q̄ thurificationes ⁊ ſuffumigationes que fiunt in taliū artium ⁊ maleficiorum exercitio ſint ad honorē dei ⁊ ei placeant. Error ⁊ blaſphemia: q2 ſi deus alis non puniret vel prohiberet.

Undecimus q̄ talibus ⁊ taliter vti non eſt ſacrificare ſeu imolare demonibus ⁊ ex conſequenti damnabiliter idolatrare. Error.

Duodecim⁹ q̄ verba ſcā ⁊ orōnes quedam deuote ⁊ ieiunia ⁊ balneationes ⁊ ↄtinentia corporalis in pueris ⁊ aliis: ⁊ miſſarum celebratio: ⁊ alia opera de genere bonorū que ſiūt pro exercendo huiuſmodi artes excuſent eas a malo ⁊ nō potius accuſent. Error: nā per talia ſacre res imo ipe de⁹ in eucbariſtia demonib⁹ tentatur imolari: ⁊ hec procurat demō: vel q2 vult ī hoc honorari ſilis altiſſimo: vel ad fraudes ſuas occultandas. vel vt ſimplices illa queat facilius ⁊ damnabilius perdat.

Decimuſtertius q̄ ſci prophete ⁊ alij ſci per tales artes habuerunt ſuas prophetias ⁊ miracula fecerunt aut demones expulerunt Error ⁊ blaſphemia.

Decimuſquartus q̄ deus per ſe imediate vl' ꝑ bonos angelos talia maleficia ſanctis hominib⁹ reuelauerit. Error ⁊ blaſphemia.

Decimuſq̄nt⁹ q̄ poſſe eſt per tales artes cogere liberū hoīs arbitriū ad volūtatē ſeu deſiderium alterius. Error: ⁊ hoc conari facere eſt impium ⁊ nephariū.

Decimuſſext⁹ q̄ ideo artes prefate bone ſunt ⁊ a deo ⁊ q̄ eas licet obſeruare: q2 ꝑ eas q̄nq3 vel ſepe euenit ſicut vtētes eis querūt vel predicunt vel quia bonum quandoq3 prouenit ex eis. Error.

Decimuſſeptimus q̄ per tales artes demones veraciter coguntẗ ⁊ cōpellantẗ: ⁊ non potius ita ſe cogi ſingunt ad ſe ducēdos homines. Error.

Decimuſoctauus

Decimuſoctauus ꝙ per tales artes ⁊ ritus ipioꝫ: per ſortilegia: per carminationes ⁊ inuocationes demonum: per quaſdā inſultationes ⁊ alia maleficia nullus vnq̄ effect⁹ miniſterio demonū ſubſequat̄. Error. Nā talis q̄nq̄ pmittit de⁹ contingere: vt patuit in magis pharaonis ⁊ alibi plurics: vel q2 vtentes: ſeu cōſulētes pp malā fidē ⁊ alia pctā nephanda dati ſunt in reprobū ſenſū: ⁊ demerētur ſic illudi.

Decimuſnon⁹ ꝙ boni angeli includant̄ in lapidibus ⁊ cōſecrēt imagines vel veſtimenta aut alia faciant que in iſtis artibus ɔtinentur. Error ⁊ blaſphemia.

Uiceſimus ꝙ ſanguis vpupe vel hedi vel alterius aīalis: vel pgamenū virgineum vel coriū leonis ⁊ ſimilia habeāt efficaciam ad cogendos vel repellendos demones miniſterio hu⁹ artiū. Error.

Uiceſimuſpꝛim⁹ ꝙ imagines de ere plūbo vel auro vel de cera alba vel rubea vel alia materia baptizate exorcizate ⁊ cōſecrate ſeu potius execrate ſꝫ predictas artes ⁊ ſub certis diebus habeant virtutes mirabiles: que in libris taliū artiū recitantur. Error in fide ⁊ phia nāli ⁊ aſtronomia vera.

Uiceſimuſſecūdus ꝙ vti talibus ⁊ fidem dare non ſit idolatria ⁊ infidelitas. Error.

Uiceſimuſtertius ꝙ aliqui demones boni ſint alij benigni: alij omnia ſcientes: alij nec ſaluati nec dānati. Error.

Uiceſimuſquartus ꝙ ſuffumigationes que fiunt in huiuſmodi opationibus conuertantur in ſpiritus: aut ꝙ ſint debite eis. Error.

Uiceſimuſq̄ntus ꝙ vn⁹ demō ſit rex orientis ⁊ preſerti ſuo merito: ⁊ alius occidētis: ali⁹ ſeptētrionis alius meridiei. Error.

Uiceſimuſſextus ꝙ intelligentia motrix celi influit in animā rationalem ſicut corpus celi influit in corpus humanum. Error.

Uiceſimuſſeptim⁹ ꝙ cogitatiōes nr̄e intellectuales ⁊ volitiones nr̄e iterioꝛes īmediate cauſent̄ a celo ⁊ ꝙ p aliquam traditionem magicā tales poſſint ſciri: ⁊ ꝙ p illaꝫ de eis certitudinaliter iudicare ſit licitum. Error.

Uiceſimuſoctauus articulus ꝙ p quaſcunq̄ artes magicas poſſimus deuenire ad viſionem diuie eēntie vel ſanctorum ſpirituum. Error.

Acta ſunt hec ⁊ poſt maturam crebramq̄ inter nos ⁊ deputatos nr̄os examinationē: ɔcluſa in nr̄a cōgregatiōe gnāli pīſi⁹ apud ſcūm Mathurinum de mane ſup h ſpāliter celebrata. Anno dñi. M. cccxcviii. die. 19. mēſis Septēbris. In cu⁹ rei teſtimoniū ſigillum dicte facultatis pn̄tib⁹ lr̄is duxim⁹ apponēdū.

℄ Originale hui⁹ determinationis eſt ſigillatū magno ſigillo facultatis theologice Pariſius.

℄ Sequūtur excerpta principaliū articulorum tractatus cuiuſdam cōtra errores fratris Joānis de monteſono ordinis predicatoꝝ Pariſius condemnati.

Prefatio.

APoſtolicis verbis edocti parati ſemp ad ſatiſfactiōeꝫ ol poſcēti nos rōnē de eaq̄ l nobis ē fide ad tuitionē ei⁹ q̄ pſtemur orthodoxe ⁊ vt rōnabilis q̄rūdā erroꝝ ɔdēnatio Pariſius nup facta ac iuſtificatio exorte ſup hoc cāe ⁊ aduerſantiū oīum quecūq̄ iniuſta rōnabili ſq; conqueſtio oblocutio atq; vexatio ſingulis inoteſcat. pn̄tem tractatū ſub apoſtolice Petri ſedis ⁊ ſedentis in ea ſūmi pontificis correctiōe duxim⁹ cōpilādū. In quo vniuerſis chriſti fidelib⁹ qui ipſum lecturi vel audituri ſunt ſupplicam⁹ affectu vt equo aīo puraq; mētis acie pſpiciāt vniuerſa nobiſcū ⁊c. Ad honoreꝫ ſcē ⁊ indiuidue trinitatis cui⁹ fidei cām agimus preſentē tractatū aduerſus errores fratris Joannis de mōteſono ordis fratrum pdicatoꝝ nup in pariſienſi ſtudio cōdēnatos ex deliberatiōe vniuerſitatis ſtudii pariſien. ⁊ ſpāliter doctoꝝ baccalaureoꝝ facultatis theologice ɔpoſitū i tria capl̄a diſtīguim⁹. ℄ In pᵒ ad ſundādū pceſſum factū ɔ dictum fratrem p dictā facultatē theologie: ac ēt pceſſum inde ſecutuꝫ corā dn̄o epo pariſien. ad inſtātiā vniuerſitatis pdicte declarabit̄ qualr ad dictos. epꝫ ⁊ facultatē theologie ptinet aſſertiones hereticas vel in fide erroneas ⁊ ɔ aſſerētes eas pariſius cōdēnare. ℄ In ſcdo declarabit̄ ⁊ tam rōnibus q̄ auctoritatibus ſanctorū ⁊ doctoꝝ probabit̄ ꝙ aſſertiones dicti fratris p cedulam dicte facultatis dicto dn̄o epo tradite fuerunt rōnabilr condēnate. ℄ In tertio q2 magr ac pcurator generalis ⁊ nōnulli dicti ordinis fratres ɔ pdictū epm ⁊ ſibi adherentes ad ſedē aplicā appellauerunt: inter memoratas dicti fratris aſſertiōes: vt pſerit̄ dānatas: aliq̄s ad ſcī Thome de aquino ptinere doctrinā quā aſſerunt p eccleſiā approbataꝫ iō declarabitur doctrinā huiuſmodi ſancti Thome nō ſic approbatā eſſe: ꝙ pp eā oporteat antedictam cōdēnationē aut dicti epi pceſſuꝫ aliqualr impedire.

Capitulum pꝛimū.

Circa pꝛimū pꝛincipale

Circa pꝛimū pꝛincipale eſt hec diuiſio pmittenda. Q2 diffinitio circa ea q̄ ſunt fidei. t approbatio v̄itatis alicuius tanq̄ catholice: vel reprobatio aut cōdēnatio oppoſite falſitatis tanq̄ heretice aut in fide erronice poteſt eē duplr. Uno mō ſcholaſtice ⁊ doctrinalr. Alio mō auctoritatiue ⁊ iudicialr. Et h ſcds modus ē duplex ſm ꝙ hec auctoritas iudiciaria eſt bipartita. Una eſt ſimpliciter ſuprema: alia eſt inferior ⁊ ſubordinata. Iuxta hanc trimēbreꝫ diuiſionē que clara eſt ſunt tres ɔcluſiones pncipales declarāde ⁊ deīde ex eis q̄dā alie ſubinferende. Prima erit de diffōne iudiciali ⁊ auctoritatiua ſuprema. ℄ Scda de inferiori ⁊ ſubordinata ℄ Tertia de doctrinali ⁊ ſcholaſtica Et ipſarum pbatio principalr fundabit̄ in iure diuino.

Prima igitur ɔcluſio eſt. Ad ſanctā ſedem apoſtolicā ptinet auctoritate iudiciali ſuprema circa ea q̄ ſunt fidei iudicialiter diffinire. Et hec probatur: quia ad illius tanquam ad ſupremi iudicis auctoritatem ptinet in fide iudicialiter diffinire cuius fides nūq̄ deficit. Sed ſancte apoſtolice ſedis fides nunq̄ deficit: igit̄ ⁊c. maior eſt nota. ſed minor probat̄. q2 de hac ſancta ſede in perſona Petri apoſtoli in ea preſidentis dictum eſt. Petre rogaui pro te vt non deficiat fides tua. Luce. 22. Propter quod dicit Cyprianus. 93. diſt. Qui ⁊c.

Scda concluſio eſt ꝙ ad epos catholicos ptinet auctoritate inferiori ⁊ ſubordinata circa ea que ſunt fidei iudicialr diffinire. Et hoc probat̄. Quia ad eos ptinet iudiciali auctoritate inferiori ⁊ ſubordinata in fide diffinire ad quos ptinet cōiſr ecclīā regere. Sed ad epos catholicos ptinet ſcdꝫ: igitur ⁊ primū. Maior pꝫ. q2 eccleſie regimen maxime cōcernit fidē: ⁊ ideo cui iure diuino cōmittit̄ eccleſiā regere. ei eodeꝫ iure cōmittit̄ de fide cognoſcē ⁊ iudicare.

Sȝ minoꝛ ꝓbaṫ auctoꝛitate Pauli Act. 20. vbi di-
cit. Attēdite vobis ⁊ vniuerſo gregi in q̊ vos ſpirit⁹
ſcūs poſuit ep̄os eccl'iam regē dei. Uñ pȝ ꝙ iure di
uino ⁊ auctē ſpūs ſancti ep̄i poſiti ſunt ad regimen
eccl'ie dī. Regimē aūt ipoꝛtat iudicialē auctoꝛitatē.
ergo ſequiṫ ꝙ ad eos ꝑtinet auctoꝛitate iudiciali in
ferioꝛi ⁊ ſuboꝛdinata ⁊ ſupme auctoꝛitati ſubiecta
eccl'iam regere ⁊ per ꝯñs de fide cognoſcere ⁊ in ea
diffinire. Unde patet ꝙ de tali regimine ad fidem
pertinere loquatur apoſtolus ⁊c̄.

Tertia cōcluſio eſt ꝙ ad doctoꝛes theologos ꝑtinet
determinare de doctrinali ⁊ ſcolaſtica circa ea que
ſunt fidei doctrinaliter diffinire ad q̊s ꝑtinet ſacrā
ſcripturam docere ⁊ ex ea hereticas aſſertiōes ⁊ in
fide erroneas reꝓbare ac veritates catholicas ap
pꝛobare. Sȝ ad doctoꝛes theologos pertinet ſcđm
igiṫ ⁊ p̊ᵐ. Pꝛobōnes minoꝛis ⁊ maioꝛis vide ſi vis
in dicto tractatu. Ex p̄dictis ꝯclōnib⁹ pȝ reſſio ad p̄n
cipalē articulum. ſ. ꝙ ad ep̄m ꝑiſieñ. ⁊ ad theologie
facultatē ꝑtinet aſſertiōes hereticas aut in fide erro
neas ⁊ ꝯtra eas aſſerētes ꝑſ⁹ cōdenare. qꝛ. p ſcđam
ꝯclonē pȝ ꝙ ħ ad ep̄ȝ ꝑtinet diffiniēdo iudicialr̄. Et
per tertiā ꝯclonē pȝ ꝙ ad facultatē theologicā ꝑtet
diffiniēdo doctrinalr̄. Sȝ adhuc ad magis fundādū
ꝓpoſituȝ tres alie ꝯclōnes ex p̄miſſis ſūt ſbiſerēde.

Quarta igitur ꝯcluſio eſt ꝙ ad dictos ep̄m ⁊ faculta
tē theologie ꝑtinet nō ſolū ꝯiūctim ſȝ ⁊ diuiſim mo
dis predictis aſſertiones hereticas aut erroneas
cōdēnare. lȝ tñ quandoqȝ rōnabiliter conſueuerint
in huiuſmodi cōdēnatiōe coniunctim ꝓcedē. Pꝛo-
bationes dimittuntur hic cauſa bꝛeuitatis.

Quinta ꝯcluſio. ad dictā facultatē theologie ꝯtra cer-
tas ꝑſonas. ſ. ꝯtra ſingulares magr̄os ⁊ baccalarios
eidē facultati iuratos ꝑtinet qnq̄ȝ nō ſolū doctrina
liter: ſȝ ēt iudicialr̄ aliq̄ mō aſſertiōes hereticas: aut
erroneas cōdēnare. Et hec ꝯclō ꝓbaṫ ex triplici ra-
dice. Pꝛia ꝓbatio fūdaṫ ex ꝯceſſa eis ꝑtāte ⁊c̄. Scđa
ꝓbō fūdaṫ in obſeruata ꝯſuetudine ⁊c̄. Tertia eiuſ-
dem ꝯcluſiōis ꝓbatio fundaṫ i publica vtilitate ⁊c̄.

Sexta ꝯcluſio eſt ꝙ ad ſupioꝛē iudicē ꝑtinet ꝓceſſuȝ
p dictos ep̄m ⁊ facultatē theologie factum nec ſine
magna ⁊ notabili cā fauoꝛabilr̄ ipedire: nec appꝛo
batiōi ꝯtra eos i cā fidei iteriecte ſine matura diliba
tiōe ⁊ ꝑuia iformatiōe deferre. Et hec ꝓbaṫ: qꝛ ⁊c̄.

Ex dictis ꝯclonib⁹ ad ꝓpoſitū applicatis pȝ luce cla-
rius iuſtificatio ꝓceſſus facti contra dictuȝ fratrem
Johānē ſicut patet in ſingulis articulis.

Pꝛim⁹ igiṫ articulus eſt. Qđ cū dict⁹ frater infraſcri-
ptos errores pariſius in ſcholis publice dogmatiza
uerit: ⁊ corā facultate theologie euocat⁹ p decanuȝ
eiuſdē facultatis monit⁹ charitatiue ipos corrigē re
cuſauerit ꝓteſtās eos vſqȝ ad mortē velle defendē
dicta facultas erroꝛes hui⁹ potuit ⁊ merito debuit
doctrinalr̄ ꝯdemnare. Pꝛia ps. ſ. ꝙ ħ potuit: pȝ ⁊c̄.

Scđs articulus eſt: ꝙ dicta facultas theologie coaſſū
ptis ſibi magr̄is aliarū trium facultatum vniuerſita
tis ꝑiſieñ doctoꝛes prius per eos examinatos ⁊ do
ctrinalr̄ condēnatos merito debuit dño ep̄o ꝑiſieñ.
tanq̄ȝ iudici oꝛdinario iudicialr̄ denunciare. Et hoc
clare pȝ ex 2ᵃ ꝯclone ⁊ ei⁹ ꝓbōne: ſȝ adhuc ⁊c̄. Quā
obrē p̄noīate facultatis theologice magr̄i tribus ali
is facultatib⁹ ſibi coaſſūptis ⁊ coadiūctis nūciaue-
rūt eccl'ie. Ex q̄b⁹ pȝ triplex rō denūciationis predi
cte. quā ſecreta ⁊ charitatiua monitio preceſſit lȝ ta-
mē ħ nō eēt neceſſe ſicut pȝ ex doctrina ſci Thome
2. 2. q. 33. ar. 7. vbi docet ꝙ pctā publica ſūt publice
arguēda. iuxta illud ap̄li ad Timo. 5 peccantem co
ram oībus argue vt ceteri tioꝛē hēant. Qđ intelligiṫ
de pctis publicis vt dicit Aug⁹ l li. de verbis dñi ⁊c̄.

Terti⁹ articulus eſt ꝙ dicta facultas in ſcholis ſuis
theologicis ⁊ dictus ep̄s in locis ſue dioceſ. p̄miſ
ſoꝝ erroꝝ dogmatizationē publicationē aut defen-
ſionē finalr̄ inhibere potuerūt ⁊ debuerunt iudicia
liter pꝛohibere ⁊c̄.

Sȝ huic articulo opponūtur tria que ponit dict⁹ fra-
ter in ſupplicatione ſua ſeu querela dño pape expo-
ſita: in qua fere tot ſunt mendacia quot ſunt verba.

Pꝛimū eſt ꝙ alique cōcluſionuȝ ſuarum trahuntur ex
doctrina ſci Thome: quam facultas theologie alias
expꝛſſe cōmēdauit: ⁊ dñs Stephanus ep̄s pariſieñ.
per ſuas lr̄as appꝛobauit. ℂ Scđm eſt ꝙ dñs Urba
nus papa qnt⁹ per eius bullā vniuerſitati ſtudij tho
loſani ſcripſit ⁊ voluit eiuſdē ſci doctrinam tanq̄ȝ be
ne dictā ⁊ catholicā ſeq̄ ⁊ teneri a chꝛiſticolis ⁊ ſtu-
dioſis: ⁊ eā pro virib⁹ amplioꝛi. ℂ Tertiū eſt ꝙ ſo-
lius ſedis ap̄lice eſt declarare damnare ⁊ appꝛoba-
re. Uñ poſtea ꝯcludit ꝙ dict⁹ dñs ep̄s apponēs fal-
cē i meſſeȝ ſūmi pōtificis dictas ꝯclōnes ꝓnūciauit
⁊ decreuit falſas hereticas ⁊ erroneas. Et cauſam
ſubdit ibidē: qꝛ iſta que tāgūt fidē ſūt de maioꝛibus
eccl'ie cāis ⁊ que ad ſolū ſūmū pōtificem pro exami
natione ⁊ deciſiōe deferri debet. Ex q̄b⁹ ſequi vř ꝙ
nec ep̄s nec facultas p̄dicta cōcluſiōes p̄dictas po-
tuerūt iudicialr̄ dānare nec earū dogmatizationeȝ
aut publicationē vel defenſionem finalr̄ cohibere.
Ad illa aūt facilr̄ rńdeṫ. ℂ Uñ ad p̊ᵐ reſpondet vni
uerſitas in ſuis lr̄is patentibus. Nos inq̄t milleſies
diximus: ⁊ vt videmus nō ſufficit qualiter ſci Tho.
doctrinā in dicta nr̄a condēnatione nequaq̄ȝ repꝛo
bam⁹: ſed hūc eiuſqȝ fauoꝛes doctrinā ei⁹ ad diſtoꝛ
tū fideiqȝ abſonū ſenſum adaptātes aut vltra q̄ȝ fie-
ri dȝ ꝯtra eiuſdē doctoꝛis documētū dilatātes cōdē-
nam⁹: audacter aſſerim⁹. Et hec clare patebunt ex
dicēdis in 2ᵒ ⁊ 3ᵒ caplis: vbi manifeſte pꝛobabitur
ꝙ predicte erronee concluſiones non trāhūtur ex
doctrina ſancti Tho. ſed magis cōtrariantur eideȝ.
ℂ Ad 2ᵐ rńdeṫ ꝙ ex p̄dicta bulla dñi Urbani vel
ex p̄allegata littera domini Stephani ep̄i aut alia
quacūqȝ littera auctētica non pōt ſufficienter cōclu-
di ꝙ ſancti Thome doctrina ſit in oīb⁹ appꝛobata.
ſicut clare oſtendeṫ in tertio capitulo hui⁹ tractat⁹.
Et ad hoc adijciūt aliqui talem rōnē. Illa doctrina
non pōt ſic eē in omnibus appꝛobata que multa cō-
tinet in fide erronea. Sed vt dicunt predicta ſancti
Tho. doctrina nō ſolum in materia de abſoluta ne-
ceſſitate creature: de qua preſentes controuerſie in
ferius in trib⁹ vltimis cōcluſionibus tertii capituli
ſpecialiter tractabitur. ſed etiā in plurib⁹ alijs mul-
ta cōtinet in fide erronea. qđ declarat. Nam in pri-
ma pte ſūme. q. 47. arti. vltimo in rńſiōe vltimi ar.
dicit ꝙ nō eſt poſſibile aliā terram eſſe q̄ȝ iſtam: qꝛ
oīs terra naturaliter ferretur ad hoc medium vbi
cunqȝ eēt: ⁊ notū eſt ꝙ non loquitur de potētia na
ture. Itē in articulo vltimo dicit ꝙ īpoſſibile ē du
os angelos eē vni⁹ ſpēi: ⁊ ꝙ īpoſſibile eſt eē plures
albedines ſeparatas a ſubſtātiis: que videntur eē con-
tra articulū de oīpotentia dei ⁊ contra vitatem credi
tas circa ſacramētū altaris: Itē infra. q. 78. arti. 3. ⁊
6. in q̄ōnibus diſputatis tenet articulum de vnitate
foꝛme ſubſtātialis in hoīe: q̄ eſt decimuſquart⁹ arti
culus q̄nte ptis ꝯ euāgł̄ eterno dānat⁹ p Alexādrū.
Itē ex hac opi. Tho. de vnitate foꝛe ſic dicit in glo.

Okam in dialogo ſuo concluſiones ſequuntur que
in anglia fuerant ſcandaloſe.ſ.q corp⁹ xp̄i non fuit
idem numero viuū ⁊ mortuū: ⁊ hoc ꝯcedit ſanctus
Thomas in q̄onib⁹ diſputatis.q.63.qđ nō fuit ſim-
pliciter. Unde ſequit̃ vltra q caro: mortua nunꝙ̄
fuit viua: ⁊ q corpa ſanctorum mortuoꝝ nunꝙ̄ fue-
runt corpora ſanctoꝝ viuētium: ⁊ ideo reliquie cor-
porum ſanctoꝝ nunꝙ̄ fuerūt partes corpoꝝ viuen-
tium nec corpus xp̄i qđ fuit vulneratū in cruce ia-
cuit in ſepulchro. que oīa ſunt abſurda. ¶ Ex q̄bus
⁊ alijs plurib⁹ erroꝛib⁹ ꝯtra quos q̄dā doctores ſpe-
ciales cōpoſuerūt tractatus ꝯcludunt iſti: q huiuſ-
modi doctrina nō pōt eſſe in oībus approbata: nec
hoc obſtat ei⁹ ſcītati vel canonizationi: q2 nō obſtan
te glorioſo martyrio Cypriani ipſe errauit in fide:
ſicut patet.4° ſniarū diſt.6.⁊ īfra dicet̃ ca.3. Unde
ſanctitas vite nō īfert ſanctitatē doctrine: ſic pꝫ de
Papia martyre qui fuit patronus ſecte heretice.
Unī ex his oībus inferūt q p̄dicta approbatio Ur-
bani quinti nō eſt hui⁹ doctrine approbatio vl's ſꝫ
tanꝙ̄ doctrine vtilis ⁊ in multis probabilis: ſic do-
ctrina pape magiſtraliter dicta ſola hēt auctēꝫ ma-
giſtralem ſicut dn̄s Innocētius quartus de ſuo ap-
paratu teſtatus eſt. Sed de hac materia copioſius
infra dicet̃ in tribus primis ꝯcluſiōibus tertij capl'i
⁊ ideo breuius pertranſimus. ¶ Ad tertium obie-
ctū reſpondetur primo q nec facultas ⁊c̃.

Capitulum.2m.

Circa ſecūdū p̄icipiuꝫ

in quo declarādum eſt q aſſertiones dicti fratris p̄
cedulam theologie facultatis dicto dn̄o ep̄o tradi-
tam fuerūt rōnabilr̃ ꝯdēnate. Premittendū eſt vnū
preambulū gn̄ale qđ in aliq̄b⁹ dictarū aſſertionuꝫ ⁊
earū ꝯdēnatione eſt neccīo prenotādū: videlꝫ q lꝫ
aliqua ꝑpoſitio vel aſſertio poſſit hēre aliquem ſen-
ſum verū tn̄ pōt rōnabilr̃ ꝯdēnari tanꝙ̄ reuocanda
ꝓpter aliū ſenſum falſuꝫ in ea vel in eius ꝓbatione
intellectū. Et hec ſuppoſitio ꝓbatur tam rōnibus q̄
auctib⁹ ſcōrū doctoꝝ ⁊ ſpāliter ex dictis ſancti Tho
me de aquino vt pars aduerſa ⁊c̃. Quarto probatur
ſuppoſito p̄miſſa ⁊ ſingulariter declaranda eſt per
exēplū ſumptū ex doctrina eccl'ie. Naꝫ per eccl'iam
nōnunꝙ̄ aſſertio ambigua habēs aliquē ſenſum ca
tholicū eſt dānata: imo q̄nq3 aſſertiones ꝯdictorie
ſm̄ vocē per eam ſunt dānate ⁊ ideo altera earum
vel vtraq3 aliquē hēt ſenſum catholicū. Et ecce exē-
plum manifeſtū. Nam Iſid.in lib.ethy.c.5.lib.8.⁊
habet̃.24.q.3.c.q̄dā aūt.aperte inſinuant q vtraq3
iſtarū: deus creat mala. deus non creat mala eſt he
reſis condēnata: vnde ⁊ aſſertores vtriuſq3 reputat
hereticos dictos Colliciani a quodā Colico noīati
qui dicūt deū nō facere mala: ꝯtra illud qđ ſcriptuꝫ
eſt. Ego deus creās mala. Floriani a Floriano qui
ecōtrario dicūt deū creaſſe mala ꝯtra illud qđ ſcri-
ptum eſt. Fecit deus oīa bona. ¶ Ex quibus colligi
tur q vtraq3 iſtarum eſt hereſis ꝯdēnata ⁊ tn̄ iſta aſ
ſertio de⁹ creat mala: hēt aliquē ſenſum catholicū.ſ.
iſtū de⁹ creat mala pene: ⁊ ſilr̃ iſta: de⁹ nō creat ma
la hēt ſenſum catholicū.ſ.iſtum deus nō creat mala
culpe ⁊c̃. Hac igitur ſuppoſitione preambula ſic fir-
miter ſtabilita ſingillatim declarādū eſt q aſſertio-
nes dicti fratris fuerūt rōnabilr̃ ꝯdēnate.

Prima igit̃ ꝑpō ſua fuit. Maior eſt vnio hypoſtatica
in xp̄o q̄ vnio trium ꝑſonarū in eſſentia increata.

Scđa poſſibile eſt eſſe aliquam creaturam puram in
puris nālibus q̄ ita poſſet ſibi ⁊ hoi mereri ſicut aīa
xp̄i ꝯcurrēte grā hītuali: non eſt tn̄ aliqua poſſibilis
que tā ꝯuenicēter ꝯgruēter ⁊ ſufficiēter hoieꝫ poſſet
redimē ⁊ ſaluare ſicut xp̄s. Et iſta ꝯdēnat̃ reuocāda
tanꝙ̄ falſa ⁊ male ſonans ⁊ erronea ad intellectum
ꝓbatiōis ſue videlꝫ de grā aīe xp̄i q̄ ad p̄ām ei⁹ ptē.

Tertia. Aliqua pura creatura rationalis poteſt in pu
ris nālib⁹ hſifice dei eſſentiā intueri: ⁊ hāc dicit pa-
tere de creatura p̄dicta. Et iſta ꝯdēnatur reuocanda
alias Pariſius dānata tanꝙ̄ erronea in fide.

Quarta. aliqua pura creatura eſt poſſibilis perfectio
anime chriſti i merēdo: puta grā aīe chriſti. Et hec
dānatur reuocanda tanꝙ̄ falſa: erronea: abſurda in
theologia ⁊ phīa ⁊ theologice doctrine irriſiua. Ad
dit huic ꝑpoſitioni iſtā verificationem. ⁊ ſi nō quo
ad quantitatem meriti: tn̄ quo ad modum merēdi
hec omnia eidem prodeſſe nō poſſunt.

Quinta: videtur mihi q talis creatura ſi poneretur
eſſe ſimpliciter genus. Et hec condēnatur reuocan
da ſicut immediate precedens.

Sexta. ponere aliqđ creatū vel aliqua creata eſſe ſim
pliciter ⁊ abſolute neceſſe eſt nō eſſe ꝯtra fidem. Et
hec ꝯdēnatur reuocanda tanꝙ̄ falſa ⁊ male ſonans
in fide ſm̄ cōem modum theologorum.

Septima: neceſſe eſſe nō repugnat eſſe cauſatum. Et
hec ꝯdēnat̃ reuocanda tanꝙ̄ falſa ⁊ erronea in fide.

Octaua: magis eſt ꝯſonū fidei ponere aliq̄d circa p̄i
mum eē abſolute ⁊ ſimplr̃ neceſſe q̄ ponere ipm̄ ſi
ne aliq̄ additiōe eē neceſſe eē. Et hec ꝯdēnat̃ reuo-
cāda tanꝙ̄ falſa ⁊ erronea ꝑꝑ falſam iplicationeꝫ ⁊
erroneā comparationis quā includit q aliquā rem
creatā eſſe neceſſe eſſe.ſ. ſine aliq̄ additione eſt cōſo
num ſacre ſcripture: ⁊ per ꝯñs aliqđ creatum eſt in
creatum: quod contradictionem includit.

Nona. aſſerere aliq̄d fore veꝝ qđ eſt ꝯ̄ ſacraꝫ ſcriptu
rā eſt exp̄ſſiue ꝯ̄ fidē. Et hec ꝯdēnat̃ reuocanda tan
q̄ falſa ⁊ iniurioſa ſcīs ⁊ doctoꝛib⁹ ſi eam intelligat
vniuerſalr̃ ꝓut in probatione ei⁹ videt̃ pretendere.

Decima. nō oēm hoiem p̄ter chriſtū ꝯ̄traxiſſe ab adam
pctm̄ oigiale eſt exp̄ſſe ꝯtra fidē. Et hec dānat̃ reuo
cāda tanꝙ̄ falſa ſcādaloſa ⁊ piarū aurium offenſiua
⁊ p̄ſumptuoſe aſſerta nō obſtante probabilitate qđ
mo: vtrū beā v̄go fuerit in pctō oigiali concepta ⁊c̃.

Undecima: beatā mariā v̄ginē ⁊ dei genitricē non ꝯ̄
traxiſſe pctm̄ originale eſt expreſſe ꝯ̄ fidē. Et hec cōdē-
natur reuocāda tanꝙ̄ falſa ſcandaloſa preſumptuo
ſe aſſerta ⁊ piarum aurium offenſiua.

Duodecima: tn̄ ē ꝯtra ſacrā ſcripturā vnum hoieꝫ eē
exemptū a pctō originali preter chriſtum ſicut ſi de
cem hoies ponentur exempti. Et hec ꝯdēnat̃ ſicut
precedēs reuocāda tanꝙ̄ falſa ſcandaloſa. preſum-
ptuoſe aſſerta ⁊ piarum aurium offenſiua.

Tertiadecima. magis eſt exp̄ſſe ꝯtra ſcripturā ſacraꝫ
beatā v̄ginē nō eē ꝯceptam in pctō originali q̄ aſſe
rere ipſam ſilr̃ fuiſſe beatā ⁊ viatriceꝫ ab inſtanti ſue
ꝯceptiōis vel ſcificatiōis. Et poſtq̄ probauit correla
riū: dixit q pari mō videret̃ dici q magis eſt exp̄ſ-
ſuꝫ ipſaꝫ vnitā fuiſſet hypoſtatice ⁊ hoc idē in ꝯſiſto
rio ⁊ in ſcripto ſuo corā iudicib⁹ recitauit. Hec autē
propoſitio ꝯdēnat̃ ſicut p̄cedēs reuocanda tanꝙ̄ fal
ſa: ſcādaloſa p̄ſumptuoſe aſſerta ⁊ piaruꝫ aurium of
fenſiua ⁊ merito potuiſſet rigoroſi⁹ ꝯdēnari: q2 nul
la precedentium eſt ita temeraria.

Quartadecima et vltīa. In expōne ſacre ſcripture ſi
ue declarādo per eccl'iam ſiue per doctores ſiue ex
cipiēdo per queciīq3: de ſacra ſcriptura et nō aliūde

trahēda eſt determinatio declaratio ſiue exceptio: ſicut in grāmatica ꝯ regulas poni l eodem exceptio repit. Et hec ꝯdēnat reuocanda tanꝙ falſa ꝛ erronea ſi itelligat ꝙ exceptio vel expoſitio ſit trahenda expſſe: ꝛ explicite ex ſcriptura ſacra ꝛ nō aliūde pro vt videt ꝑtendere alr nō eēt ꝯd ꝓpoſitū ſuū. Harū ꝓpoſitionū improbationes diffuſe ꝛ pulcherrime ponunt in dicto tractatu. Capitulum. 3m

Circa tertiū pͥcipale

in quo declarādū eſt ꝙ doctrina ſci Thome non ſic eſt approbata ꝙ ꝑꝑ eam oporteat ante dictā ꝯdēnationē aut dicti epi ꝓceſſū aliqualiter ipedire ꝑmittenda eſt hic diuiſio. Qḋ aliquā doctrinā eē per eccleſiā approbatam pōt tripl̄r intelligi. Uno mō ꝙ talis doctrina ſit per eccliaʒ tanꝙ vtilis. ꝛ in fide probabilis acceptata ꝛ tanꝙ talis inter ſcolaſticos diuulgata. Scdo modo ꝙ talis doctrina ſit ſic approbata ꝙ opʒ credere ꝙ ipſa ſit in omni ſui pte vera. Tertio mō ſic vt ipſa ſic ſit approbata vt oporteat credere ꝙ ipa in nulla ſui pte ſit in fide erronea vel heretica. Nā multa ſunt falſa que nō ptinent ad fidem que tn̄ nō inducunt errorē ꝯdēnabilē ꝛ in talibus nō cadit hereſis qꝛ hereſis importat corruptionē fidei xpiane In talibus aūt falſitas aut error ad corruptionē fidei xpiane nō ptinet: vt dicit ſanctus Tho. 2a 2e. q. de hereſi. arti. 2. Et ideo pʒ ꝙ approbatio alicuiꝰ doctrine 2o mō maior eſt approbatiōe alicuiꝰ 3o mō. ¶ Primus aūt modus approbationis multū differt a duobꝰ aliis: qꝛ multe ſūt doctrine illo ꝑ mō approbate que ꝯtinent non ſolū falſa: imo etiā quedā in fide erronea: vt inferiꝰ patebit. Unde primus modus approbatiōis cōmunis ē multis doctrinis ſeu libris vel tractatibus ſcōꝝ ꝛ doctoꝝ. ſʒ ſecundus ꝛ tertiꝰ valde paucis ſcriptis ꝯueniūt. ſ. ſoli doctrine ſcripture ſacre ꝛ vlis ecclie vt ꝗdam dicūt: ſic apparebit ex dicēdis: ꝛ iō vterꝙ ipſorū maior eſt ꝑ. Quilibet aūt ꝑdictoꝝ modoꝝ poteſt ſubdiuidi: qꝛ talis approbatio alicuiꝰ doctrine pōt eſſe expreſſa vel tacita. Expſſa ꝗdē per ſcripturā auctenticam ſicē per auctē ſcripture diuine vel ꝯſtitutionem ecclie vel bullā aplicā aut aliā lrām auctēticam alicuius ꝑſone vel collegii in hoc ptātem hntis. Et ſic expſſe approbata eſt doctrina ſcripture ſacre noui ꝛ veteris teſtamēti: gn̄alium ꝯciliorꝝ: eplāꝝ decretaliū: ꝛ quorundā opuſculoꝝ ſcōꝝ patrū: ſicut pʒ ex decreto Gelaſii pape. 15. diſt. c. ſancta romana. Tacita vo pōt eſſe alicuiꝰ doctrine approbatio per tolerantiā ſeu ꝑmiſſionē ecclie ꝛ ſic multe ſunt doctrine approbate nō ſolū ſcōꝝ patrū: ſed etiā quorūdam doctoꝝ ꝛ magroꝝ qui ſcripſerūt ſummas lecturas diuerſas ꝛ in ꝗbuſdam iter ſe aduerſas tam in theologia ꝗʒ in iure canonico ſicut pʒ de multis doctoribus vniūſitatis pariſien. ꝛ alioꝝ ſtudiorum. Et hec tacita eoꝝ approbatio habet iplicite ex preallegato decreto Gelaſii pape vbi dr̄: Opuſcula atꝙ tractatꝰ oium patrū orthodoxoꝝ qui in nullo a ſcō romane ecclie ꝯſortio deuiauerūt: nec ab eiꝰ fidei ꝑdicatiōe ſeiuncti ſunt legēda decernimus Uñ qꝛ hic gn̄aliter oium illoꝝ magroꝝ vel doctoꝝ qui hiꝰ ſunt approbata tacite. ſ. ꝛ iplicita lʒ non explicita: ſed de opuſculis eoꝝ diligēter obſeruādū eſt qḋ ibidē ſequit. Qḋ cū hec ad catholicoꝝ manꝰ aduenerint hti pauli apli ſnīa ꝑcedat: Oia ꝓbate qḋ bonū eſt tenete. Iuxta primā diuiſionē declarāde ſunt tres principales ꝯcl'ones circa approbationē doctrie ſci Thome: deinde alie tres ſpāles circa doctrinā eiꝰ de abſoluta neceſſitate creature. Prima igit ꝯcluſio eſt. Doctrina ſci Thome in opuſculis ſuis theologicis contenta ꝑ mō eſt per eccliam approbata ꝛ tanꝙ vtilis ꝛ ꝓbabilis diuulgata: ꝛ hec ꝓbat quia ꝛc̄.

Scda ꝯcl'io eſt. Predicta ſci Thome doctrīa non eſt 2o mō ꝑ eccliaʒ approbata ſic. ſ. ꝙ oporteat credere ꝙ ipſa in oī ſui pte ſit vera: ꝛ hec ꝓbat quia ꝛc̄.

Tertia ꝯcluſio. Prefata ſci Thome doctrina nō eſt 3o mō ꝑdicto per eccliam approbata ſic. ſ. ꝙ oporteat credē ꝙ ipſa in nulli ſui pte ſit in fide erronea vel heretica. ꝛ hec ꝯcl'io probat quia ꝛc̄. Scdo principaliter ꝓbat 3a ꝯcl'io: qꝛ de illa nō opʒ credere doctrina ꝙ ipſa in nulla ſui pte ſit in fide erronea vel heretica in qua ꝗdē ꝯtinent multe ꝯtrarietates ꝛ repugnātie etiā in materia ad fidē ptinēte: ſed multe huiuſmodi repugnātie ꝛ ꝯrietates ꝯtinentur in doctrina ſci Thome: igitur ꝛc̄. Maior eſt nota ſed minor probat: ꝛ de multis exēplis breuitatis cā pauca ponent. Primū exēplū eſt: qꝛ ꝑ ſniaꝝ. diſt. 11. ar. 4. tenet ſcūs Thomas: ꝙ pr̄ ꝛ filius poſſunt dici duo ſpiratores ſicut ſpirantes. In pa vo parte ſūme ſue q. 36. ar. vlt. dicit ꝙ ſunt vnꝰ ſpirator ꝛ non duo: ꝛ tn̄ hec mā multū ad fidē ptinet: cum in ꝯcilio Lugdunen. ſub Gregorio decimo celebrato fuerit diffinitū ꝙ ſpūs ſanctus a pr̄e ꝛ filio non duabꝰ ſpirationibꝰ ſed vnica ſpiratione procedit: ſicut patet in capitulo fideliter: extra de ſumma trinitate ꝛ fide ca. li. 6

Scdm exēplū eſt qꝛ in. 2o ſen. diſt. 1. dicit ꝙ creatio inſtrumētalr cōicare potuit creature ſuſtinens in hoc opinionem magri lib. 4. diſt. 5. in qua tn̄ ab aliis doctoribꝰ cōiter nō tenetur. In pma vo parte ſumme q. 45. ar. 5. dicit qḋ nō: ꝛ idem dicit in 2o contra gētiles. c. 21. ꝛ in queſtione de veritate.

Tertiū exēplū pōt poni qꝛ in 2o ſniarū ꝛ ſilr in 4o tenet ꝙ oīs hō ꝑter chriſtum ꝯcipit in pctō originali. ꝛ in ꝑ tenet ꝙ btā vgo non fuit ꝯcepta in pctō originali ſicut ſupra dictum eſt: ꝛ tn̄ pars aduerſa contra quam agimus aſſerit 2m expreſſe eſſe immo expreſſiſſime cōtra fidē. ꝛ ideo habet cōcedere ꝙ doctrina ſancti Thome in hac pte eſt in fide erronea.

Quartū exemplū: qꝛ l 3o ſen. diſt. 6. q. 2. ar. 2o dicit ꝙ prima opinio ibi poſita a magro non eſt hētica lʒ ſit falſa. ſ. filius dei aſſumpſit hoīeʒ ex humana carne ꝛ aīa rōnali ꝯſtitutū: ꝛ ille hō cepit eſſe deus: ꝛ deus cepit eſſe hō ille. In tertia vo parte ſūme. q. 2. ar. 4 in fine dicit ꝙ eſt heretica ꝛ dānata in concilio.

Quintū exēplum eſt: qꝛ in 4o ſen. diſt 38. ar. 4. in ſolutione tertii argumēti dicit ꝙ papa pōt diſpenſare in voto ꝯtinētie. ꝛ in 2a 2e. q. 88. art. 11. dicit qḋ non allegās decretalē: Cū ad monaſteriū: extra de ſta. mo. vbi in fine illius decretalis dr̄ qḋ abdicatio proprietatis ſicut ꝛ cuſtodia caſtitatis adeo eſt annexa regule monachali vt ꝯtra eā nec ſūmus pōtifex poſſit indulgere. Sed hec 2a opinio videt eſſe erronea in fide cū ſit cōtra obſeruātiā ecclie que in tali voto qnꝙ diſpēſauit: ſicut oñdit dñs Durādus in. 4.

Sextū exēplum gn̄ale qḋ ſumit ex quodam tractatu ſci Thome de ꝯcordia quorūdā dictoꝝ ſuoꝝ inter ſe diſcordātium. qui incipit: Pertranſibunt plurimi ꝛ multiplex erit ſcia vbi multa diuerſa aut aduerſa: que in doctrina ſua ꝯtinentur corrigit ꝛ exponit. Et qꝛ veriſile eſt qḋ tūc nō oia hiꝰ ſibi occurrerūt: ideo in fine ꝓlogi ſui ſupplicat libroꝝ ſuorum lectoribus ita dicēs: Siqs aliqd inuenerit nō ꝯcordāter ſi non ſit manifeſta cā dicēdi ex qua ſm Hilariū accipiē-

da eſt

da eſt intelligẽtia dictorũ: diſcretiorẽ ⁊ magis exercitatũ ↄſulat. Si vero nõ fuerit inctũ quõ vtrũq3 ſtare poſſit ad illoꝝ eligat qđ magis cõſonũ veritati iudicauerit: alterũ vero noſipſi reuocarem⁹ ſi talis diſcordia nobis occurreret. Ex quo dicto correlarie ſequit̃ ꝙ ſi in doctria ſci Thome aliq̃ aſſertio repirẽt q̃ eẽt heretica aut in fide erronea nõ ꝑꝑ hoc ſequeretur ꝙ aſſerẽs fuiſſet heretic⁹ q2.ſ eã ꝑtinaciter non aſſeruiſſet cũ ad reuocationem humilr ſe offerat. Si eni btũs Cyprian⁹ ⁊ b. Hiero⁹l3 erroneas opiones vel hereticas ſcripſerit q̃s reuocaſſe nõ legunt̃ vt infra dicet̃: q2 tñ eas ꝑtinaciter nõ defenderũt nõ ſunt heretici iudicãdi ⁊c. ⁊ ꝑꝑ ħ ſolũ ꝙ hereſim tenuerit ṽbo vel ſcripto nõ eẽt poſt mortẽ de hereſi accuſandus niſi ꝓbari poſſet ꝙ talẽ hereſi3 ꝑtinaciter tenuiſſet. Ex ħ p3 ex dictis ſci Tho. 2ª 2ᵉ. q. de hereſi. ar. 2. in ſolõne ad 3ᵐ argᵐ vbi allegat Aug. 24. q. 3. dicentẽ. Si qui ſniã3 ſuã q̃uis falſa3 atq3 ꝑuerſa3 nulla ꝑtinaci aioſitate defendũt: querũt aũt cauta ſolicitudine veritatẽ corrigi parati cũ inuenerit: nequaq̃ ſunt iter hereticos cõputãdi. Uñ cõcludit ꝙ ſi aliq̃ doctores diſſenſiſſe vident̃ in vl̃ ↄ̃ ea quoꝝ nihil intereſt ad fidẽ vel ẽt in q̃buſdã ad fidẽ ꝑtinẽtib⁹ que nõdũ erãt ꝑ eccliam determinata nõ eſt vitiũ hereſis: poſtq̃3 ãt eẽnt determiata auc̃te ecc̃lie ſi quis talı determinatiõi ꝑtinaciter reſiſteret vel repugnaret hereticus eẽ ſentiret. Et hec dicit ſcũs Tho. ꝑꝑ diſſenſionem que fuit iter Hier. ⁊ Augᵐ circa ceſſationẽ legaliũ. Ex q̃bᵘˢ oĩb⁹ ſatis p3 ꝙ idẽ ſcũs Tho. qui Aug. in regula ⁊ in doctrina ſequit̃ ſicut magi3 diſcipulus dicere potuit ⁊ debuit cũ eodẽ Aug. errare potero ſed hẽticus non ero: q2 nõ oportet credere ꝙ doctrina ſua in nulla ſui parte fuerit heretica vel in fide erronea l3 ipſe nõ fuerit herẽticus.

Tertio ꝓbat̃ eadẽ ↄcl̃io ꝙ ſi oporteat dicẽ ꝙ hi⁹ doctrina in nulla ſui ꝑte ſit in fide erronea vel heretica hoc maxie eẽt q2 ipſa eſt ꝑ eccliã3 approbata ſ3 aliq̃ eſt doctria multomagis approbata q̃3 doctrina ſci Thome: que tñ in aliq̃ ſui ꝑte eſt hẽtica vel erronea in fide igit̃ hoc etiã ſine vlla temeritate dici poterit de doctrina ſci Thome nõ obſtãte ei⁹ approbatione. ↄ̃ña eſt clara ⁊ maior nota: q2 illi fundamento ĩnitit̃ ꝑs aduerſa. S3 mior ꝓbat̃ ꝑ multa exempla. Et vt a maiorib⁹ ad minora ꝓcedat̃. Primũ exẽplu3 ponitur ꝺ doctrina bti Petri aplĩ quã nulli dubium eſt eẽ magis approbatã quã doctrinã beati Pauli ꝑ oĩb⁹ ad fidẽ ꝑtinẽtib⁹ q̃ verbo aut facto docuit: cõſtat ꝙ hi⁹ doctria in aliq̃ ſui ꝑte fuit ĩ fide erronea ſcil3 in illa ꝑte in qua Paulus aplẽs eũ repͥhendit de qua repͥhenſione dr̃ ad Gal. 2. c. Cũ aũt veniſſet cephas antiochiã ĩ faciẽ ei reſtiti q2 repͥhẽſibilis erat: Et cãm repͥhẽſionis ipſius ⁊ alioꝝ ꝑ eius doctrinã3 errãtiũ ſubdit: q2 certe nõ recte ambulabat ad veritatẽ euãgelij. Et ſic p3 ꝙ errabat ↄ̃ veritatẽ euãgelij: q2 eius doctrina erat in hoc in fide erronea. Uñ ẽt p3 ꝙ in errore fidei minor repͥhendere põt quãtulibet maiorẽ. cũ paulus ſic repͥhenderit petrũ principem aplõrũ. ⁊ ideo nõ debet miru3 nec temerariũ iudicari ſi minores doctores repͥhenderent ſanctũ Tho. vbi oſtenderent eũ erraſſe in mã fidei.

Scðm exẽplũ ẽ de doctria ſancti Cypriani q̃ iter doctores approbatos ꝑm⁹ noiat̃ in decreto Gelaſii pape. 15. diſt. c. ſcã romana. ⁊ tñ ei⁹ doctrina in aliq̃b⁹ fuit erronea. Uñ de baptiſmo paruloꝝ eũdẽ repͥhendit Aug⁹ de ↄ̃ſe. diſt. 4. c. q̃uo. ⁊ merito erat repͥhẽdẽdus l3 eẽt ſcũs martyr ⁊ iſignis ſic ponit̃. 32. diſt. ꝓporro. Repͥhẽſibilis aũt erat: q2 ſ. baptiſmo hereticorũ lauacrũ diaboli appellabat. vñ Aug⁹ lib. 2. ↄ̃ quẽdã donatiſtam de ſcripturis Cypriani dicit ſic. Q̃d in eis diuinarũ ſcripturarũ auc̃ti cõgruit cũ laude eius accipio. qđ aũt hoc nõ cõgruit cũ pace eius reſpuo. ⁊ infra. Uiri huius laudẽ aſſequi nõ valeo. eius multis lr̃is mea ſcripta nõ cõparo: eius igeniũ diligo. eius laude delector: eius charitatẽ miror: ei⁹ martyriũ veneror. Hoc qđ aliter ſapuit nõ accipio: q2 eccleſia non accipit pro qua ſanguinem fudit.

Tertiũ exẽplũ eſt de doctrina bti Hiero. qui in ꝑdicto decreto Gelaſii iter approbatos doctores nũeratur cui⁹ eloq̃u3 vt Aug⁹ de eo ait ↄ̃ Julianũ: ab oriẽte in occidẽtẽ inſtar ſolis refulget ac ẽt intrĩ defert eccl̃ia vt ſacre ſcripture teſtimoniũ ꝑeritia iterpretibus ex eius trãſlatiõe ſuſcipiat. ⁊ tñ cõſtat ꝙ eius doctrina in aliqua ſui ꝑte ↄcedit̃ fuiſſe erronea etiã in his q̃ ad fidẽ ⁊ doctrina3 aplĩcã ꝑtinere noſcunt̃. Nã ſicut habet̃ in decretis. 26. diſt. circa doctrina3 bti Pauli aplĩ dicẽtis: op3 epm̃ eẽ vni⁹ vxoris virũ ⁊ nõ pluriũ. Hiero⁹ ⁊ Aug⁹ ↄ̃rias ſnias ꝓtulerunt. Hinc eſt ꝙ gloſa in ꝑdicta diſt. c. j. dicit ꝙ male ſentit hic Hiero⁹. Aug⁹ eũ corrigit in ꝓximo. Q̃ſi ẽt ſci. ſicut p3 in eoꝝ eplĩs vt recitat gl. ad Gal. 2. c. de repͥhẽſione: q2 paulus dicit petrũ aplm̃ eẽ repͥhẽſibile3 ↄ̃rũ ſentiebãt vt. ẽ. tactũ eſt. ⁊ iõ alr̃ eoꝝ circa veritatẽ euãgelij erroneã opionẽ tenebat. De Aug. etiã ⁊ alijs ꝑlib⁹ approbatis doctorib⁹ ſilẽ poſſet oſtendi.

Quartũ exẽpliũ de doctrina ſeu cõpilatiõe magri ſniarũ q̃ in ſtudijs gñalib⁹ ⁊ q̃ñq3 ex mãdato aplĩco publice tanq̃3 approbata ⁊ auctentica legit̃ ⁊ tñ in ea aliqua cõtinent̃ in fide erronea: ſicut eſt illa opinio quã tenet in. 3. di. 32. ꝙ chriſtus in triduo ſue mortis fuit homo. ⁊ quedã alie in q̃bus cõiter reprobantur. Hoc tñ non obſtante vi ꝙ eius doctrina ſit magis auctentica quã doctrina ſancti Thome.

Quintũ exẽplũ eſt de doctrina ſeu cõpilatiõe decreti Gratiani q̃ a doctorib⁹ decretoꝝ tanquã approbata ⁊ auctẽtica legit̃: ⁊ a qua ⁊ non a lectura decretalium doctores decretoꝝ ⁊ nõ doctores decretaliũ noiant̃ ⁊ tñ illa doctrina in aliq̃ ſui ꝑte eſt erronea in fide: ſicut p3. 33. q. 4. c. ſ3 obiicit̃. vbi narrat Gratianus ꝙ tꝑe regis achab fuerũt miſſi duo quiquagenarii ad Heliã q̃ dixerunt ei. Hõ dei rex iſrael vocat te qđ ẽ hereſis explicita: q2 ↄ̃ria veritas explicite approbata: q2 hoc accidit tꝑe Ochozie mortuo rege achab: ſicut expſſe in ſacra ſcriptura repit̃. 4. Reg. c. j. Uñ ſi gratianus ꝑtinaciter ei adheſiſſet fuiſſet manifeſtus hereticus ſ3 nõ fuit hereticus: q2 nõ ꝑtinaciter ſed inaduertẽter illud dixit. Uñ ſuꝑ illo paſſu dicit gl. ꝙ ipſe cõfundit hiſtoriã: nõ eni achab miſit illos q̃nquagenarios: ſ3 rex Ochozias: nec ẽt illud contigit tꝑe achab ſed ſub ochozia. In plurib⁹ ẽt alijs locis reprobat Gr̃anũ ſic p3. 2. q. 3. c. ad mẽſurã. ⁊. 12. q. j. c. j. ⁊ alijs quãplurib⁹ locis. Et dicũt aliq̃ ꝑꝑ ħ ꝙ multis l3 negare gloſas decretorũ ⁊ decretaliũ cu3 gloſa apte negat textũ. Et cõſilr̃ dicũt aliq̃ de gloſis ordinarijs biblie que tñ vident̃ eſſe maioris auc̃tis quã doctrina ſci Thome cũ allegant̃ auctoritatiue.

Sextũ exẽplũ põt poni de q̃buſdã doctorib⁹ qui non ſunt ſci canonizati: ſicut venerabilis Anſel. cantuarien. epo. Hugo de ſcõ vic. ⁊ q̃dã alij quorũ dicta vl̃ ſcripta in̄ aliq̃b⁹ repiunt̃ erronea: ⁊ tñ coꝝ doctrina nõ minus vĩ eẽ auctẽtica quã doctria ſancti Tho. cũ ipſi cõiter in actib⁹ ſcolaſticis ſciẽtificis allegant̃ auctoritatiue: nec ſolent negari: ſed eoꝝ dicta reue-

renter gloſari ⁊ exponi: qꝺ tñ ſcholaſtici nondū cõſueuerūt facere de dictis ſcī Tho. ⁊ iō ꝓſumptuoſuꝫ videt̃ eius doctrinā ſup ipos ⁊ alios doctoꝛes ſic extollere ꝙ nō liceat credere aut aſſerere ipm in fide erraſſe: ſic̃ ⁊ alij errauerūt. Nec obſtat ei⁹ canonizatio quā aliqui ꝓ magno coloꝛe ꝑtēdūt. Ex q̄bus vꝫ ꝙ dicere ſanctū thomā in aliq̄ pte doctrīe ſue erraſſe in fide nec obuiat ſeu derogat canonizationi ſue nec approbatiōi doctrine ſue theologice ſicut ꝰ idē dicere de aliis ſcis ⁊ ꝑcipuis doctorib⁹ nō derogat canonizationi nec approbatiōi eoꝝ. Nā eccl̃ia ſicut canonizādo aliqueꝫ ſcm̃ nō ꝑ hoc approbat oīa eius facta ita approbādo eius doctrinā nō ꝑ hoc approbat oīa eius dicta vel ſcripta. ſꝫ ſolū illa que ꝑ auctorē ipm non ſunt retractata nec ꝑ aliuꝫ ſunt correcta aut merito tanquā veritati ꝯ̄ria corrigenda iuxta ſuꝑius allegatā apl̄i ſniam. Oīa ꝓbate qꝺ bonū ē tenete. Sic igit̃ ꝑ eccl̃iam approbat̃ aliq̄ doctrina nō tñ quo ad oīa ſꝫ quo ad illa q̄ ſunt veritati cōſona ſic̃ pꝫ de doctrina Origenis de qua dicit Gelaſi⁹ papa. 15. diſt. c. ſcā romana. ꝙ origenis nonnulla opuſcula q̄ vir beatiſſim⁹ Hiero⁹ nō repudiat legēda ſuſcipimus: reliq̄ aūt cū auctore ſuo dicim⁹ eē renuēda. Ex oib⁹ igit̃ ꝑdictis clare pꝫ 3ª ꝯcluſio ꝑncipalis ⁊c̃.

Quarta ꝯcluſio doctrina ſcī Tho li. 2. ſume ꝯ̄ gētiles c. 19. de rerū creataꝝ neceſſitate abſoluta eſt de virtute ſermōis falſa ⁊ multū īꝓpꝛia. Et hec cōcluſio pꝫ. qꝛ illud capl̄m ītitulat̃ qualr̃ in reb⁹ creatis eſſe pōt neceſſitas abſoluta: ⁊ eſt ꝑncipalis ꝯcluſio capl̄i ꝙ ſunt quedā in rebus creatis que ſimpl̄r ⁊ abſolute neceſſe eſt eſſe: ⁊ alique que ſunt cōtingentis eē. Sed quod iſta locutio ſit de virtute ſermonis falſa ⁊ multum impꝛopꝛia: ⁊ hoc probatur ⁊c̃.

Quinta ꝯcluſio. Predicta ſcī Tho. doctrina ſm quoſdā ē in fide erronea ſeu in aliq̄ ſui pte de hi⁹ errore ſuſpecta. Et in hac cōcluſione non aſſertiue ſed ſolū recitatiue loquimur. Dicunt enim aliqui quod iſta doctrina multos erroꝛes continet.

Primus ē qꝛ ponit aliq̄d a deo eē neceſſe eē qꝺ vꝫ ꝯ̄ ſacrā ſcripturā ⁊ intētio nē ſcōꝝ: qꝛ neceſſe eē eſt ꝓpꝛiū nomē dei: ⁊ vꝫ eſſe intētio ſacre ſcripture. Exo. 3. c. vbi Moyſi interrogāti dño ſi dixerint mihi qꝺ nomen eſt eius: q̄d dicā eis. dixit dñs ad Moyſen. Ego ſum qui ſum ſic dices filijs iſrael qui eſt miſit me ad vos. Super quo verbo dicit gloſa ⁊c̃.

Scꝺs error vt iſti dicūt eſt i ꝑncipali fundamēto ꝑdicte poſitionis qꝺ eſt iſtud. Sūt inq̄t quedā in reb⁹ creatis que ſimpl̄r ⁊ abſolute neceſſe eſt eſſe. Illas enim res ſimpl̄r ⁊ abſolute neceſſe eſt eē in q̄b⁹ nō ē ptās ad nō eſſe. Quedā aūt res ſic ſunt a deo in eē ꝓducte vt in eis nāliter ſit potētia ad non eſſe. Qꝺ q̄dem cōtingit ex hoc quod mā in eis eſt in potētia ad aliā formā. Iſte igit̃ res in q̄b⁹ vel nō eſt mā: vel ſi eſt nō eſt potētialis ad aliā formā nō hñt potentiā ad nō eſſe: eas igit̃ ſimpl̄r ⁊ abſolute neceſſe eſt eē. Hoc aūt iterū circa mediū capl̄i magis explicat dicens qꝺ qꝛ mā ſm qꝺ eſt in eius potētia eſt ex ordine materie neceſſario res alique corruptibiles exiſtunt ſicut aial qꝺ ex ꝯ̄riis cōpoſitū eſt: qꝛ eius mā ꝯ̄rioꝝ eſt ſuſceptiua: forma aūt ſm id qꝺ ē actus eſt ⁊ ꝑ eā res exiſtunt actu. Vñ ea ipſa prouenit neceſſitas ad eē in q̄buſdā. qꝺ cōtingit qꝛ res ille ſunt forme nō in mā: ⁊ ſic non eſt in eis potētia ad non eſſe ſicut ē de ſubſtātiis ſeparatis: vel qꝛ forme reruꝫ ſua ꝑfectione adeq̄ant totā potentiaꝫ mãe vt ſic non remaneat potētia ad aliā formā nec per ꝯ̄ñs ad nō eſſe ſicut eſt in coꝛpoꝛibus celeſtibus. ¶ Hoc eſt igit̃ pꝛincipale fundamentū poſitionis ſancti thome qꝺ videt̃ multipliciter erroneum pꝛimo quia ⁊c̃.

Tertius pꝛincipalis error ꝑdicte poſitionis eē videtur qꝛ dicit qꝺ ꝑ hoc ꝙ dꝫ deū ꝓduxiſſe res ꝑ voluntatē nō ꝑ neceſſitatē: non tollitur quin voluerit aliquas res eſſe q̄ de neceſſitate ſint ⁊ aliquas q̄ ſint ꝯtingēter: ad hoc qꝺ ſit in reb⁹ diuerſitas oꝛdinata. Nihil igit̃ ꝓhibet res quaſdā diuina voluntate productas neč̃ias eſſe. Et ꝯ̄ñter hec declarando ſubdit eē neceſſe ſimpl̄r nō repugnat ad rōnē eē creati. Nihil enim hꝫ aliq̄d neceſſe eſſe: qꝺ tñ ſue neceſſitatis cām hꝫ ſicut concluſiones demōſtrationuꝫ. Nihil igit̃ ꝓhibet quaſdā res ſic eſſe ꝓductas a deo vt tñ eas eſſe ſit neceſſe ſimpliciter. Et iterum poſtea ibideꝫ aliam rationem concludit: ſic igitur aliqua creatura de neceſſitate habet eſſe.

Ex q̄bus clare pꝫ qꝺ nō ſolū ꝯcepit quaſdā res diuia volūtate ꝓductas neč̃ias eſſe vel eas neceſſe eē. ſꝫ et ꝯcludit quod quedā de neceſſitate ſunt: ⁊ qꝺ eas eē eſt neceſſe ſimpl̄r ⁊ de neceſſitate hñt eſſe: modo hoc repugnat libertati diuine voluntatis. qꝺ arguit̃ ſic: qꝛ iſta ꝯ̄ñtia eſt bona: deus vult creaturā eſſe: ergo creatura eſt ⁊ ecōtra: ⁊ per ꝯ̄ñs ſi añs libere ⁊ voluntarie verificatur de aliqua creatura ꝯ̄ñs ꝯ̄ñter verificatur de eadem: qꝛ ſi deus libere ⁊ contingenter vult q̄lib̄et creaturaꝫ eſſe: ſequit̃ quod q̄libet creatura eſt cōtingēter ⁊ nulla eſt de neceſſitate. vñ ēt ex oppoſito ſumitur oppoſitum: qꝛ ⁊c̃.

Quartus error huius doctrine eē dꝫ in quadā rōne q̄ ibidē ſequit̃ que dicit: ꝙ quāto aliq̄d magis diſtat ab eo qꝺ per ſe ipm eſt ens. ſ. a deo: tanto magis ꝓpinquū eſt ad nō eſſe. Quāto igit̃ aliq̄d eſt ꝓpinqui⁹ deo tāto magis recedit a non eſſe: que aūt iaꝫ ſunt ꝓpinqua ſunt ad non eſſe ꝑ hoc ꝙ hñt potentiaꝫ ad non eſſe. Illa igitur q̄ ſunt deo ꝓpinquiſſima ⁊ per hoc a nō eſſe remotiſſima talia eſſe opoꝛtet ad hoc ꝙ ſit oꝛdo rerū cōpletus vt in eis non ſit potētia ad non eē: talia aūt ſunt neč̃ia abſolute: ſic igitur aliqua creatura de neceſſitate hꝫ eſſe. Hec aūt ratio deficit in multis. Pꝛimo in hoc ꝙ ſupponit ꝙ entia deo ꝓpinquiſſima ſicut angeli tantomagis recedunt a nō eſſe: hoc enim ꝓpꝛie loquendo nō eſt verum: qꝛ ꝓpꝛie nihil diſtat vel recedit a non eſſe ⁊c̃.

Quintus error ꝑdicte poſitionis eſt in ipſius declaratione in qua dicit. Sciendū eſt itaq̄ꝫ ꝙ ſi rerū creatarum vniuerſitas cōſideret̃ put ſunt a pꝛimo ꝑn⁹ inueniunt̃ depēdere ex volūtate nō ex neceſſitate ꝑncipii niſi neceſſitate ſuppōnis: vt dictū eſt. Si vero comparent̃ ad pꝛincipia pꝛima inueniuntur neceſſitatē hr̃e abſolutā. Nihil eniꝫ ꝓhibet aliq̄ pꝛincipia nō ex neceſſitate ꝓduci qꝺ⁹ tñ poſitis de neceſſitate ſequit̃ talis effect⁹ ſicut mors aialis hꝫ neceſſitatē abſolutā ꝑ hoc ꝙ eſt ꝯ̄riis iam eſt cōpoſitum quāuis ipm ex ꝯ̄riis cōponi nō fuiſſet neceſſariū abſolute. Silr̃ aūt ꝙ tales rerū nãe a deo ꝓducerent̃ voluntariū fuit: ꝙ aūt eis ſic ſtatutis aliq̄d ꝓueniat vl̃ exiſtat abſolutaꝫ neceſſitatem habet. Ex quo pꝫ qꝺ hec poſitio eſt locutio impꝛopꝛia ⁊ petit ꝑncipium: qꝛ hoc aſſumit qꝺ debet ꝓbare. nā per exēpluꝫ poſitum pꝫ qꝺ vocat neceſſitatē abſolutā illā que nō eſt ex cōditiōe vel ſuppōne ſicut mors huius aialis: nō ex ſuppōne vel cōditione. ſ. ꝙ aial non ſit ex ꝯ̄riis cōpoſitum non habet neceſſitatē ⁊ ideo nō habet neceſſitatem niſi conditionalem ⁊c̃.

Sextus error doctrine ꝑdicte aſſignari pōt in quodā

dicto qꝺ

dictõ qđ ſequit̃ ibideʒ vbi ait: Manifeſtũ eſt ꝙ oĩa que ꝯriũ habent vel ex ꝯriis ſunt corruptibilia ſunt que aũt hi⁹ non ſunt ſempiterna ſunt niſi pars corrumpatur ſicut forme que non ſubſiſtunt ſed eẽ earum eſt per hoc ꝙ inſunt mãe. Ex hoc enim ſequit̃ ꝙ gratia in aĩa vel in angelo cũ nõ habeat ꝯriã nec ex ꝯriis exiſtat: nec ſit forma que inſit mãe: eſt ſempiterna: ⁊ idem videret̃ ſequi de luce vel lumine ſi eſſet ſine mã ſicut accidentia ſacri altaris ſunt ſine ſubiecto. Hoc ẽt fauet articulo pariſius ꝯdemnato allegato ſuperius in quo dĩ oẽ qđ non habet mãm eſt eternũ. ⁊ breuiter hec ⁊ alia multa erronea ſalſa ⁊ improprie dicta vident̃ multis in p̃dicta doctrina contineri que tñ ex tedio pertranſimus. Dicunt ẽt ꝙ in terminis phĩe ⁊ nãlibus principiis in eodẽ li. c. 25. errauit manifeſte: vbi declarando qualiter deus oĩpotens dicat̃ quedã non poſſe: inter alia dixit ꝙ deus non põt facere vnũ ⁊ idem eſſe ⁊ non eẽ qđ eſt ꝯdictoria ſimul: ⁊ poſtea ſubdit ꝙ ꝯdictio in ꝯriis ⁊ priuatiue oppoſitis includitur: ſequit̃ enim ꝙ ſi eſt album ⁊ nigrum ꝙ ſit album ⁊ non album: ⁊ ſi eſt videns ⁊ cecũ ꝙ ſit videns ⁊ nõ videns: vñ eiuſdẽ rõnis ꝙ de⁹ nõ poſſet facere oppoſita ſimul ineſſe eidem ſm idem. Ex quo pʒ ꝙ ponit ꝙ deus non magis põt facere duo ꝯria ſimul ineſſe eidem ſm idem ꝙ̃ duo ꝯdictoria. Hoc aũt eſt erroneũ: qꝛ de facto corpori chriſti ſm ſe totum in ſacro altaris in diuerſis altaribus ſunt motus ꝯrij ſurſum. ſ. ⁊ deorſum: ⁊ pari rõne poſſet facere deus idem corpus ſm ſe totum eſſe album ⁊ nigrum. ¶ Dicunt etiaʒ ꝙ in pluribus locis doctrine ſue ipſe errauit ꝑ hoc ꝙ principia phĩe ſeu potius quedã phõrum verba ad ꝯcluſiones theologie nimis applicauit. Non enĩ loqui taliter debent theologi qualiter loquunt̃ phĩ: ſicut docet Aug⁹. 10. li. de ci. dei. c. 23. dicens. Liberis verbis loquunt̃ phĩ: nec in rebus ad intelligendum difficillimis offenſionẽ religioſarum auriũ ꝑtimeſcunt. Nobis aũt ad certam regulam loq̃ fas eſt: ne verborum licentia etiam de rebus que his ſignificantur impiam gignat opinionem ⁊c̃.

Concluſio.

¶ Huic ergo tractatui: vtinam aduerſo errori: fineʒ ſtatuimus. Illi laus honor atq̃ gratiarũ actio q̃ nobis cõm ſuã tractãtibus nõ defuit: quo docẽte aſſertam hic veritatẽ ſentimus: quo inſtruẽte ꝓbamus: quo precipiente defendimus: ⁊ per queʒ poſtremo fraterna charitate permoti ad oẽs deuenire ⁊ nobiſcum ſentire vehementer affectamus. Quia ſi veritati huic iudicio noſtro clariſſime nec ſic credit aut alio fauore vt ipſi conantur aliõue ſine ꝙ̃ eius poſtulet dignitas criminemur teſtamur te chriſte teſtamur ⁊ illam cui teſtimonium perhibes eſſe totam pulchram ⁊ in ea maculam non eſſe: omnes ad extremum tui atq̃ ipſius amatores in teſtimonium euocamus: noſtrum nunc debituʒ ſufficienter ⁊ vt putamus ſuperabundanter expleuiſſe.

FINIS.

¶ Impreſſum Venetiis per Gregorium de Gregoriis. Anno Dñi. M.CCCCCXIIII. Die. vii. Menſis Aprilis.

Regiſtrum.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
iiij	iiij	iiij	iiij	iiij	iiij	iiij	iiij	iiij	iiij	iiij	iiij	iiij	iiij	iij
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	
iiij	iiij	iiij	iiij	v	iiij	iiij	iiij	iiij	iiij	iiij	iiij	iiij	iiij	

¶ Omnes ſunt Quaterni. Preter 15. qui eſt Ternus ⁊ 20. Quinternus.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE